CULEGERE DE ACTE INTERNAŢIONALE

ÎN DOMENIUL JUSTIŢIEI PENALE

Volumul I

Convenţii internaţionale

CARTEA JURIDICĂ

Chişinău 2011

CZU

Culegere de acte internaționale în domeniul justiției penale

Volumul I
Convenții internaționale

Concept şi coordonare:
Igor Dolea, *doctor habilitat în drept,*
profesor universitar, Universitatea de Stat din Moldova
Victor Zaharia, *doctor în drept,*
conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova

Culegerea apare cu sprijinul The Interchurch Organisation for Development Co-operation (ICCO)

Editura: Cartea Juridică
Redactor: dr. Mihai Taşcă
Machetarea: Lilian Guțu
Coperta: Natalia Berebiuc

Institutul de Reforme Penale
Str. Lomonosov 33, Chişinău MD-2009, Republica Moldova
Tel./fax: (+373 22) 92 51 71; e-mail: info@irp.md; web: www.irp.md

CUPRINS

Argument 7

I. CONVENȚII INTERNAȚIONALE

1. Ansamblul de reguli minime pentru tratamentul deținuților și recomandările referitoare la acesta (Primul Congres al Națiunilor Unite pentru prevenirea crimei și tratamentul delincvenților, Geneva, între 22 august – 3 septembrie, 1955) 11
- Ansamblul de reguli minime pentru tratamentul deținuților (Rezoluția adoptată la 30 august 1955) 11
- Recrutarea, pregătirea și statutul personalului de penitenciar (Rezoluția adoptată la 1 septembrie 1955) 27
- Așezăminte penitenciare și corecționale deschise (Rezoluția adoptată la 29 august 1955) 32

2. Convenția unică asupra stupefiantelor (Adoptată la New York la 31 martie 1961) 35
- Lista stupefiantelor incluse în Tabelele I - IV 64
- Protocolul privind modificarea Convenției unice asupra stupefiantelor (Geneva, 25-martie 1972) 68

3. Convenția referitoare la infracțiuni și la anumite acte săvîrșite la bordul aeronavelor (Adoptată la Tokio la 14 septembrie 1963) 80

4. Convenția privind statutul refugiaților (Adoptată la Geneva la 28 iulie 1951) 88
- Anexă la Convenție 102
- Protocol privind statutul refugiaților (Adoptat la New York la 31 ianuarie 1967) 104

5. Convenția asupra circulației rutiere (Încheiată la Viena la 8 noiembrie 1968) 108
- Anexa I. Derogări de la obligația de a admite în circulație internațională automobilele și remorcile 141
- Anexa II. Numărul de înmatriculare al automobilelor și remorcilor în circulație internațională 142
- Anexa III. Semnul distinctiv al automobilelor și remorcilor în circulație internațională 143
- Anexa IV. Semnele de identificare ale automobilelor și remorcilor în circulație internațională 143
- Anexa V. Condițiile tehnice referitoare la automobile și remorcile lor 144
- Anexa VI. Permisul național de conducere 154
- Anexa VII. Permisul internațional de conducere 158

6. Convenţia pentru reprimarea capturării ilicite a aeronavelor
(Încheiată la Haga la 16 decembrie 1970) 162

7. Convenţia asupra substanţelor psihotrope
(Adoptată la Viena la 21 februarie 1971) 167
- Lista revizuită în funcţie de toate amendamentele aduse de comisia stupefiantelor până la 1 iulie 1993 187

8. Convenţia pentru reprimarea actelor ilicite îndreptate contra securităţii aviaţiei civile (Încheiată la Montreal la 23 septembrie 1971) 193

9. Convenţia privind asistenţa administrativă reciprocă pentru prevenirea, investigarea şi reprimarea infracţiunilor vamale
(Încheiată la Nairobi la 9 iunie 1977) 199
- Anexa I. Asistenţă spontană din partea unei administraţiei vamale 206
- Anexa II. Asistenţa la cererile privind evaluarea taxelor vamale şi drepturilor de import sau export 206
- Anexa III. Asistenţa la cerere referitoare la controale 207
- Anexa IV. Asistenţa la cerere, referitoare la supraveghere 207
- Anexa V. Investigaţii şi notificări, la cerere,în numele altei Părţi Contractante 208
- Anexa VI. Cazurile în care persoanele oficiale vamale compar în faţa unei curţi sau a unui tribunal în străinătate 208
- Anexa VII. Prezenţa reprezentanţilor oficiali ai administraţiei vamale a unei Părţi Contractante pe teritoriul unei alte Părţi Contractante 208
- Anexa VIII. Participarea la investigaţii în străinătate 209
- Anexa IX. Coordonarea informaţiilor 209
- Anexa X. Asistenţa în acţiunile de combatere a contrabandei cu droguri şi substanţe psihotrope 213
- Anexa XI. Asistenţa în acţiunile întreprinse împotriva contrabandei cu opere de artă, antichităţi şi bunuri culturale 218

10. Convenţia asupra eliminării tuturor formelor de discriminare faţă de femei (Adoptata de Adunarea Generala a Naţiunilor Unite, New York, 18 decembrie 1979) 223
- Protocolul opţional la Convenţia asupra eliminării tuturor formelor de discriminare faţă de femei (*Adoptat de Adunarea generală a Naţiunilor Unite la 6 octombrie 1999.*) 234

11. Convenţia asupra aspectelor civile ale răpirii internaţionale de copii
(Încheiată la Haga la 25 octombrie 1980) 239

12. Convenţia împotriva torturii şi altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante (Rezoluţia 39/46 din 10 decembrie 1984) 249
- Protocolul facultativ la Convenţia împotriva torturii şi altor pedepse ori tratamente crude, inumane sau degradante

(Semnat la New York la 18 decembrie 2002) 260
13. Ansamblul regulilor minime cu privire la administrarea justiției pentru minori (Regulile de la Bejing) (Rezoluția 40/33, New York, 29 noiembrie 1985) 272
• Anexă la Ansamblul de reguli minime ale Națiunilor Unite cu privire la administrarea justiției pentru minori (Regulile de la Bejing, adoptată de Adunarea Generală prin Rezoluția 40/33 din 29 noiembrie 1985) 274

14. Ansamblul de principii pentru protejarea tuturor persoanelor supuse unei forme oarecare de detenție sau încarcerare (Adoptat de Adunarea Generală a ONU, New York, 9 decembrie 1988) 294
• Anexă la Ansamblul de principii pentru protejarea tuturor persoanelor supuse unei forme oarecare de detenție sau încarcerare 294

15. Convenția contra traficului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope (Adoptată la Viena la 20 decembrie 1988) 303
• Anexă 329

16. Convenția cu privire la drepturile copilului
(Adoptata la 20 noiembrie 1989 la New York) 330
• Protocolul opțional la Convenția cu privire la drepturile copilului privind implicarea copiilor in conflicte armate (Adoptat al New York la 25 mai 2000) 347
• Protocolul opțional la Convenția cu privire la drepturile copilului privind vânzarea copiilor, prostituția si pornografia cu copii (Adoptat de Adunarea Generală a ONU la 25 mai 2000) 352

17. Normele ONU pentru protecția minorilor privați de libertate
(Rezoluția 45/113 din 14 decembrie 1990) 360

18. Principiile pentru prevenirea delincvenței juvenile. (Principiile de la Riyadh. Rezoluția 45/112 din 14 decembrie 1990. A 68-a Sesiune Plenară) 373
• Anexă la Principiile pentru prevenirea delincvenței juvenile (Principiile de la Riyadh) 374

19. Convenția privind suprimarea terorismului cu bombe
(Adoptată la New York la 12 ianuarie 1998) 382

20. Convenția privind suprimarea finanțării terorismului
(Adoptată la New York la 9 decembrie 1999) 391

21. Convenția împotriva luării de ostatici
(Adoptată la New York la 18 decembrie 1999) 403

22. Convenția împotriva criminalității transnaționale organizate
(Adoptată la New York la 15 noiembrie 2000) 409

• Protocol privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate (Adoptat la New York la 15 noiembrie 2000) 436
• Protocol împotriva traficului ilegal de migranți pe calea terestră, a aerului și pe mare, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate (Adoptat la New York la 15 noiembrie 2000) 445

23. Declarația privind criminalitatea și justiția: soluții la provocările secolului XXI (Rezoluția adoptată de către Asambleea Generală 4 decembrie 2000 **)** 457
• Anexă la Declarația privind criminalitatea și justiția: soluții la provocările secolului XXI (Rezoluția adoptată de către Asambleea Generală la 4 decembrie 2000) 457
• Documentul 2. Declarația privind controlul abuzului și al traficului de droguri (14 decembrie, 1984) 458
• Documentul 3. Declarația privind dreptul tuturor persoanelor de a nu fi subiect al torturii sau al altor forme de tratament sau pedeapsa crude, inumane sau degradante (9 decembrie 1975) 459
• Documentul 4. Declarația privind drepturile și responsabilitățile indivizilor, grupurilor și organizațiilor civile de a promova și proteja drepturile universale recunoscute și libertățile fundamentale ale omului (9 decembrie 1998) 460
• Documentul 5. Principiile eticii medicale (18 decembrie 1982) 461
• Documentul 6. Măsuri practice în domeniul prevenirii criminalității și justiției penale în scopul eliminării violenței împotriva femeilor (12 decembrie 1997) 462
• Documentul 7. Declarația cu privire la drepturile omului în cazul persoanelor care nu sunt cetățeni ai țării în care locuiesc (13 decembrie 1985) 463
• Documentul 8. Declarația Organizației Națiunilor Unite privind criminalitatea și securitatea publică (12 decembrie 1996) 466
• Documentul 9. Declarația privind principiile de bază ale justiției cu privire la victimele crimelor și victimele abuzului din partea puterii (extras, 29 noiembrie 1985) 467
• Documentul 10. Codul de conduită a persoanelor responsabile de menținerea ordinii de drept (extras) 469

24. Convenția ONU împotriva corupției
(Adoptată la New York la 31 octombrie 2003) 474

ARGUMENT

Sistemul de valori şi relaţii sociale este supus unei permanente evoluţii. Mecanismul juridic de reglementare a relaţiilor sociale este o reflectare a acestei evoluţii. Dacă sistemul valorilor sociale a cunoscut o redimensionare, reglementările normativ-juridice şi practicile cotidiene de aplicare a legislaţiei urmează a fi adaptate la noua realitate. Destrămarea sistemului totalitar şi administrativ de comandă a creat cele mai favorabile condiţii edificării statului de drept, consacrării demnităţii umane ca valoare supremă şi constituirii unui mecanism propice de garantare a drepturilor, libertăţilor şi intereselor legitime ale persoanei. În acest nou context, justiţia trebuie să fie accesibilă, independentă, imparţială, previzibilă (a putea estima în prealabil care va fi actul de justiţie în contextul în care norma şi principiile sunt aplicate corect) şi să intervină la timp (o justiţie tîrzie semnifică o denegare de justiţie).

Republica Moldova şi-a asumat o serie de angajamente ce se reflectă în mai multe documente de politici naţionale. Este nevoie de o voinţă politică clar exprimată pentru reformarea sistemului de justiţie penală. Deseori, voinţa politică, fie că este neclar exprimată, fie că se orientează spre anumite reforme, dar care nu abordează în esenţă problema. Asigurarea stabilităţii legislative, predictabilităţii politicii legislative şi coerenţei reglementărilor normativ-juridice, reformarea doar a prevederilor legale nu duce în mod necesar la îmbunătăţirea considerabilă a situaţiei. Pentru reformarea reală a justiţiei, se cere şi o schimbare de mentalitate, noi abordări ale justiţiei din perspectiva asigurării necondiţionate de către toţi actorii din sistemul de justiţie a drepturilor omului.

Actele internaţionale şi europene la care Republica Moldova este parte sunt importante şi valoroase nu doar prin imperativitatea prevederilor lor, dar şi prin faptul că oferă, pentru anumite situaţii dificile, soluţii echitabile. O multitudine de astfel de prevederi se regăsesc şi în recomandările focusate pe un anumit subiect sau domeniu.

Sperăm ca prezenta culegere de acte internaţionale şi europene în domeniul justiţiei penale să contribuie la abilitarea comunităţii de practicieni (judecători, procurori, ofiţeri de urmărire penală, avocaţi) cu cunoştinţele şi competenţele necesare de aplicare a legislaţiei Republicii Moldova în spiritul standardelor internaţionale în domeniul drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului.

Victor Zaharia,
Dr., conf. univ.,
Director IRP

I. CONVENȚII INTERNAȚIONALE

ANSAMBLUL DE REGULI MINIME PENTRU TRATAMENTUL DEȚINUȚILOR ŞI RECOMANDĂRILE REFERITOARE LA ACESTA

Prin rezoluția nr. 663 C (XXIV) din 31 iulie 1957, Consiliul Economic și Social a aprobat Ansamblul de reguli minime pentru tratamentul deținuților (p.1) și între altele și-a însușit Recomandările cuprinzînd recrutarea și pregătirea personalului de penitenciar (p.8) și Recomandările privind așezămintele penitenciare și corecționale deschise (p.10) al căror text a fost adoptat de către primul Congres al Națiunilor Unite pentru prevenirea crimei și tratamentul delicvenților, ținut la Geneva în anul 1955. Printre alte recomandări, această rezoluție invită guvernele să privească favorabil adoptarea și aplicarea Ansamblului de reguli și să țină seama cît mai complet posibil de alte două grupe de recomandări în administrația așezămintelor penitenciare și corecționale. Textele următoare sunt extrase din raportul asupra primului Congres al Națiunilor Unite pentru prevenirea crimei și tratamentul delicvenților (publicație a Națiunilor Unite nr. de vînzare, 1956. IV.4)*

A. ANSAMBLUL DE REGULI MINIME PENTRU TRATAMENTUL DEȚINUȚILOR
- Rezoluție adoptată la 30 august 1955

Primul Congres al Națiunilor Unite pentru prevenirea crimei și tratamentul delicvenților,

Adoptînd ansamblul de reguli minime pentru tratamentul deținuților, anexat prezentei rezoluții,

1 – Roagă pe secretarul general, în conformitate cu dispoziția paragrafului „d" al anexei la rezoluția 415 (V) a adunării generale a Organizației Națiunilor Unite, să supună acest ansamblu de reguli Comisiei problemelor sociale a Consiliului Economic și Social, pentru aprobare;

2 – Exprimă speranța că acest ansamblu de reguli va fi aprobat de către Consiliul Economic și Social și, dacă Consiliul îl consideră oportun, de către adunarea generală și că el va fi trimis guvernelor, recomandînd ca acestea,

a) Să examineze favorabil posibilitatea de a adopta și aplica ansamblul de reguli în administrația așezămintelor lor penale și,

b) Să informeze la fiecare trei ani pe secretarul general despre progresele realizate în ceea ce privește aplicarea sa;

3 – Exprimă dorința ca în scopul de a se permite guvernelor de a se ține la curent cu progresele realizate în această direcție, secretarul general să fie rugat de a publica Revista internațională de politică criminală informațiile trimise de către guverne, în conformitate cu paragraful precedent și să fie împuternicit să ceară la nevoie informații suplimentare;

4 – Exprimă în sfîrșit dorința ca secretarul general să fie rugat să se asigure difuzarea cea mai posibilă a Ansamblului de reguli.

---

* Primul Congres al Națiunilor Unite pentru prevenirea crimei și tratamentul delicvenților și-a ținut lucrările la Geneva, Elveția, între 22 august – 3 septembrie 1955.

Anexa

ANSAMBLUL DE REGULI MINIME PENTRU TRATAMENTUL DEȚINUȚILOR

Observații introductive

1 – Regulile următoare nu au ca obiecte de a descrie, în special, un sistem penitenciar model. Ele nu urmăresc decît a stabili, inspirîndu-se din concepțiile, în general admise, ale zilelor noastre și din elementele esențiale ale sistemelor contemporane cele mai adecvate, principiile și regulile unei bune organizări penitenciare și ale practicii tratamentului deținuților.

2 – Este evident că nu toate regulile pot fi aplicate în toate locurile și în orice timp, dar fiind marea varietate de condiții juridice, sociale, economice și geografice care se întîlnesc în lume. Ele trebuie în același timp să servească pentru a stimula efortul constant care urmărește trecerea dificultăților practice care se opun la aplicarea lor, avînd în vedere faptul că ele reprezintă, în ansamblul lor, condiții minime care sunt admise de către Națiunile Unite.

3 – Pe de altă parte aceste reguli se referă la domenii în care gîndirea este în evoluție constantă în această privință. Ele nu tind să excludă posibilitatea de experiență și de practici, presupunînd că acelea ar fi în acord cu principiile și obiectivele care se desprind din textul Ansamblului de reguli. În acest spirit, administrația penitenciară centrală va fi întotdeauna împuternicită să aprobe excepții la reguli.

4 – 1) Prima parte a Ansamblului de reguli tratează reguli cuprinzînd administrația generală a așezămintelor penale și este aplicabilă tuturor categoriilor de deținuți, criminali sau de drept comun preveniți sau condamnați, inclusiv deținuții care fac obiectul unei măsuri de siguranță sau al unei măsuri reeducative ordonate de către judecător.

2) Partea a doua conține reguli care nu sunt aplicabile decît categoriilor de deținuți vizați de către fiecare secțiune. Totodată, regulile secțiunii A, aplicabile deținuților condamnați, vor fi de asemenea aplicabile categoriilor de deținuți vizați în secțiunile B, C, și D, cu condiția ca ele să nu fie în contradicție cu regulile care le conduc și cu condiția ca ele să fie în favoarea acestor deținuți.

5 – 1) Aceste reguli nu au ca profil de a determina organizarea unităților pentru delicvenți tineri (așezămintele Borstal, institutele de reeducare, etc.). Cu toate acestea, într-un mod general, prima parte a Ansamblului de reguli poate fi considerată ca aplicabilă în aceeași măsură și acestor așezăminte.

2) Categoria tinerilor deținuți trebuie să cuprindă în orice caz minorii care depind de jurisdicția pentru copii. În general, acești tineri delicvenți nu ar trebui să fie condamnați la pedepse cu închisoarea.

PRIMA PARTE

REGULI DE APLICARE GENERALĂ

PRINCIPII FUNDAMENTALE

6 – 1) Regulile care urmează trebuie să fie aplicate în mod imparțial. Nu este îngăduit să se facă diferențieri de tratament bazate pe prejudecăți, mai ales din cauza rasei, culorii, sexului, limbii, religiei, opiniei politice sau oricăror alte păreri, originii naționale sau sociale.

2) Dimpotrivă, este important să se respecte credințele religioase și preceptele morale ale grupului căruia îi aparține deținutul.

Înregistrarea

7 – 1) În toate locurile în care există persoane deținute trebuie să se țină la zi un registru cartonat și numerotat, înscriindu-se pentru fiecare deținut:

a) identitatea sa;

b) motivele deținerii sale și autoritatea competentă care a decis aceasta;

c) ziua și ora primirii și a ieșirii.

2) Nici o persoană nu poate fi admisă într-un așezământ fără un mandat de deținere valabil, ale cărui date vor trebui trecute mai întîi în registru.

Separarea categoriilor

8 – Diferitele categorii de deținuți trebuie să fie introduse în așezăminte sau secții de așezăminte, separat, ținîndu-se cont de sexul lor, de vîrsta lor, de antecedentele lor, de motivele detenției lor și de necesitățile tratamentului lor. Astfel:

a) Bărbații și femeile trebuie să fie ținuți pe măsura posibilității în așezăminte diferite; în așezăminte care primesc în același timp bărbați și femei, ansamblul încăperilor destinate femeilor trebuie să fie complet separate.

b) Deținuții în prevenție trebuie să fie separați de condamnați.

c) Persoanele închise pentru datorii sau condamnați la o altă formă de închisoare civilă, trebuie să fie separați de deținuții pentru infracțiuni penale.

d) Deținuții tineri trebuie să fie separați de adulți.

Încăperi de deținere

9 – 1) Celule sau camerele destinate izolării nocturne nu vor fi ocupate decît de un singur deținut. Pentru motive speciale cum ar fi din cauza unei supraaglomerări temporare administrația centrală a închisorii poate face excepții de la această regulă, totuși va trebui să se evite ca să stea doi deținuți în cîte o celulă sau cameră individuală.

2) În caz că se recurge la dormitoare, acestea trebuie să fie ocupate de către deținuți selecționați cu îngrijire și recunoscuți apți să fie cazați în aceste condiții. Noaptea ei vor fi supuși unei supravegheri regulate, adaptată tipului de așezământ respectiv.

10 – Încăperile de deținere și în special acelea care sunt destinate deținuților în timpul nopții, trebuie să corespundă exigențelor de igienă, ținîndu-se cont de climă, mai ales în ceea ce privește cubajul de aer, suprafața minimă, iluminatul, încălzirea și ventilația.

11 – În orice încăpere în care deținuții trebuie să trăiască și să muncească,

a) ferestrele trebuie să fie suficient de mari pentru ca deținuții să poată citi și munci la lumina naturală, amplasarea acestor ferestre trebuie să permită pătrunderea de aer proaspăt și aceasta chiar dacă este sau nu ventilație artificială;

b) lumina artificială trebuie să fie suficientă pentru a permite deținutului să citească sau să muncească fără să-și strice vederea.

12 – Instalațiile sanitare trebuie să permită deținutului să-și satisfacă nevoile naturale în momentul dorit, într-un mod curat și decent.

13 – Instalațiile de baie și duș trebuie să fie suficiente pentru ca fiecare deținut să aibă posibilitatea și să fie obligat să le folosească la o temperatură adecvată climatului și atît de des pe cît o cere igiena generală conform anotimpului și regiunii geografice, dar cel puțin o dată pe săptămînă într-o climă temperată.

14 – Toate încăperile frecventate regulat de deținuți trebuie menținute în perfectă stare și curate.

Igiena personală

15 – Trebuie să se pretindă deținuților curățenia personală; în acest scop el trebuie să dispună de apă și de articole de toaletă necesare sănătății lor și curățeniei lor.

16 – Pentru a se putea permite deținuților să se prezinte într-o ținută corespunzătoare și să-și păstreze respectul față de ei înșiși, trebuie să se asigure condiții pentru buna întreținere a părului și a bărbii: bărbații trebuie să poată să se bărbierească în mod regulat.

Îmbrăcămintea şi aşternutul

17 – 1) Fiecare deținut care nu are dreptul să poarte hainele sale personale trebuie să primească îmbrăcămintea care să fie adecvată climatului și în cantitate suficientă pentru a-l menține sănătos. Această îmbrăcăminte nu are voie să fie în nici un fel degradată sau umilitoare.

2) Toate hainele trebuie să fie curate și în bună stare. Lenjeria de corp trebuie să fie schimbată și spălată atît de des cît este necesar pentru menținerea igienei.

3) În cazuri excepționale, cînd deținutul iese din așezămînt cu aprobare, trebuie să i se permită să poarte îmbrăcămintea sa personală sau haine care nu atrag atenția.

18 – Cînd li s-a permis deținuților să poarte hainele lor personale, trebuie să se dea ordin în momentul intrării acestora în așezămînt, pentru a se lua măsuri ca acestea să fie curate și utilizabile.

19 – Fiecare deținut trebuie să dispună, în conformitate cu uzanțele locale sau naționale, de un pat individual cu așternut necesar, bine întreținut și schimbat în asemenea mod încît să asigure curățenia.

Alimentaţia

20 – 1) Orice deținut trebuie să primească de la administrație, la orele obișnuite, o hrană de bună calitate, bine preparată și servită, avînd o valoare nutritivă suficientă pentru menținerea sănătății și a forțelor sale.

2) Fiecare deținut trebuie să aibă posibilitatea de a avea apă potabilă la dispoziție.

Exerciții fizice

21 – 1) Fiecărui deținut care nu este ocupat cu o muncă în aer liber, și se va asigura, dacă vremea o permite, o oră cel puțin pe zi, pentru exerciții fizice, adecvate, în aer liber.

2) Tinerii deținuți și ceilalți deținuți cărora vîrsta și condiția fizică le permit, trebuie să primească în timpul perioadei rezervate exercițiilor fizice, o educație fizică și recreativă. În acest scop li se vor pune la dispoziție terenul, instalațiile și echipamentul.

Asistența medicală

22 – 1) Fiecare așezămînt penitenciar trebuie să dispună cel puțin de serviciile unui medic calificat, care trebuie să aibă cunoștințe în psihiatrie. Asistența medicală trebuie organizată în legătură strînsă cu administrația generală a Serviciului sănătății comunității sau națiunii. Ea trebuie să cuprindă un serviciu de psihiatrie pentru diagnostic și dacă este cazul pentru tratamentul cazurilor de deficiență mintală.

2) Pentru bolnavii care au nevoie de îngrijiri speciale trebuie să se prevadă transferul la așezămintele penitenciare specializate sau la spitale civile. Dacă tratamentul spitalicesc este organizat în așezămînt, acesta trebuie prevăzut cu material, utilaj și produse farmaceutice care să permită de a se da tratamentul și îngrijirile adecvate deținuților bolnavi și personalul trebuie să aibă o suficientă pregătire profesională.

3) Orice deținut trebuie să beneficieze de îngrijirile unui dentist calificat.

23 – 1) În așezămintele pentru femei trebuie să existe instalațiile speciale necesare pentru îngrijirea femeilor gravide și a celor care nasc sau au născut. În măsura posibilităților trebuie să se ia măsuri pentru ca nașterile să aibă loc într-un spital civil. Dacă copilul se naște în închisoare este important ca în actul de naștere să nu fie trecut acest lucru.

2) În caz că se permite mamelor deținute a-și păstra sugarii, trebuie să se ia măsuri pentru a se crea creșe înzestrate cu personal calificat unde sugarii să fie ținuți în timpul cînd nu sunt în îngrijirea mamelor lor.

24 – Medicul trebuie să examineze fiecare deținut cît mai curînd posibil după intrarea sa și ulterior, atît de des cît este necesar, în special în vederea depistării existenței posibile a unei maladii fizice sau mintale și să ia toate măsurile necesare, să asigure separarea deținuților suspecți a fi atinși de maladii infecțioase sau contagioase, să descopere deficiențele fizice sau mintale care ar putea fi un obstacol la reclasare și să determine capacitatea fizică de muncă a fiecărui deținut.

25 – 1) Medicul este însărcinat să supravegheze sănătatea fizică și psihică a deținuților. El trebuie să-i vadă în fiecare zi pe deținuții bolnavi, pe toți cei care se plîng că sunt bolnavi și pe toți cei care îi atrag în mod deosebit atenția.

2) Medicul trebuie să prezinte un raport directorului, de fiecare dată cînd este necesar, că sănătatea fizică și psihică a unui deținut a fost sau va fi afectată de prelungirea sau de o condiție oarecare a detenției.

26 – 1) Medicul trebuie să execute inspecții regulate și să-l consilieze pe director în ceea ce privește:

a) cantitatea, calitatea, prepararea și distribuirea alimentelor;

b) igiena și curățenia așezămîntului și a deținuților;

c) instalații sanitare, de încălzire, iluminat și ventilația așezămîntului;

d) calitatea și curățenia hainelor și a așternutului deținuților;

e) respectarea regulilor privind educația fizică și sportivă cînd aceasta este organizată cu un personal nespecializat.

2) Directorul trebuie să ia în considerație rapoartele și sfaturile medicului bazate pe articolele 25 paragraful 2 și 26, în caz că este de acord cu acestea, să ia imediat măsurile ce se impun; în caz de dezacord sau dacă cele sesizate nu sunt de competența lui, el va transmite imediat raportul medical și propriile sale păreri, autorităților superioare.

Disciplină şi pedepse

27 – Ordinea și disciplina trebuie să fie menținute cu fermitate dar fără a se aduce un plus de restricții față de cît este necesar pentru menținerea securității și a unei vieți în comun bine organizate.

28 – 1) Nici un deținut nu va putea îndeplini în administrația așezămîntului o funcție cu puteri disciplinare.

2) Această regulă nu va putea fi un obstacol pentru buna funcționare a sistemelor pe bază de autoguvernare. Aceste sisteme implică de fapt ca unele activități sau responsabilități de ordin social, educativ sau sportiv să fie încredințate, sub control, deținuților grupați în vederea tratamentului lor.

29 – Punctele următoare trebuie întotdeauna să fie determinate, fie prin lege, fie printr-un regulament, de autoritatea administrativă competentă:

a) atitudinea care constituie o infracțiune disciplinară;

b) genul și durata sancțiunilor disciplinare care pot fi aplicate;

c) autoritatea competentă pentru a pronunța aceste sancțiuni.

30 – 1) Nici un deținut nu poate fi pedepsit decît în conformitate cu dispozițiile unei astfel de legi sau unui astfel de regulament și niciodată de două ori pentru aceeași infracțiune.

2) Nici un deținut nu poate fi pedepsit fără a fi informat despre infracțiunea care i se reproșează și fără a fi avut ocazia de a-și susține apărarea. Autoritatea competentă trebuie să procedeze la un examen complet al cazului.

3) În măsura în care aceasta este necesar și realizabil, trebuie să se permită deținutului de a-și prezenta apărarea prin intermediul unui interpret.

31 – Pedepsele corporale, introducerea în celula întunecoasă ca și toate sancțiunile crude, inumane sau degradante trebuie să fie complet interzise ca sancțiuni disciplinare.

32 – 1) Pedepsele cu izolarea și reducerea hranei nu vor fi niciodată aplicate înainte ca medicul să fi examinat deținutul și certificat în scris că acesta este capabil de a le suporta.

2) Același lucru este valabil pentru toate celelalte măsuri care ar risca să afecteze sănătatea fizică sau psihică a deținutului. În orice caz, asemenea măsuri niciodată nu vor avea voie să fie contrare principiului indicat de art. 31 și nici să se îndepărteze de acesta.

3) Medicul trebuie să viziteze în fiecare zi deținuții care execută asemenea pedepse disciplinare și trebuie să raporteze directorului dacă crede că este necesar să se întrerupă sau modifice sancțiunea din motive de sănătate (din cauza stării fizice sau psihice).

Mijloace de constrîngere

33 – Instrumentele de constrîngere ca: lanțuri, cătușe, fiare, cămăși de forță, nu trebuie să fie aplicate ca sancțiuni. Lanțurile și fiarele nu vor fi folosite nici ca mijloace de constrîngere. Celelalte instrumente de constrîngere nu pot fi folosite decît în cazurile următoare:

a) Ca măsură de precauție împotriva evadării în timpul unui transfer, cu condiția ca să fie scoase imediat ce deținutul apare în fața unui organ judiciar sau administrativ.

b) Pe motive de ordin medical, la indicarea medicului.

c) La ordinul directorului, dacă celelalte mijloace de a stăpîni un deținut au dat greș, pentru a-l împiedica de a-și produce o vătămare sau de a vătăma pe o altă persoană, sau de a produce pagube; în aceste cazuri directorul trebuie să consulte de urgență medicul și să raporteze autorității administrative superioare.

34 – Modelul și modul de folosire al instrumentelor de constrîngere trebuie să fie determinate de către administrația penitenciară centrală. Aplicarea lor nu trebuie să fie prelungită peste timpul strict necesar.

Informare şi dreptul de a se plînge al deținuților

35 – 1) Cînd intră, fiecare deținut trebuie să primească informații scrise cu privire la regimul deținuților din categoria sa, regulile disciplinare ale așezămîntului, mijloacele autorizate pentru obținerea informațiilor și formularea plîngerilor și cu privire la toate celelalte puncte care pot fi necesare pentru a-i permite să cunoască drepturile și obligațiile sale și de a se adapta vieții din penitenciar.

2) Dacă deținutul este analfabet, aceste informări trebuie să i se facă oral.

36 – 1) Orice deținut trebuie să aibă în fiecare zi lucrătoare ocazia de a prezenta cereri și reclamații directorului așezămîntului sau funcționarului autorizat să-l reprezinte.

2) Cereri sau reclamații vor putea fi prezentate inspectorului închisorii în cursul unei inspecții. Deținutul va putea să se întrețină cu inspectorul sau cu oricare alt salariat însărcinat cu inspecția, în lipsa directorului sau a altor membri ai personalului așezămîntului.

3) Orice deținut trebuie să aibă voie să adreseze, fără a fi cenzurat fondul, dar într–o formă legală, o cerere sau reclamație, administrației penitenciare centrale, autorității judiciare sau altor autorități competente, pe calea ce se impune.

4) Chiar dacă o cerere sau reclamație ar fi evident îndrăzneață sau lipsită de temei, ea trebuie să fie examinată fără întîrziere și trebuie să se dea un răspuns deținutului în timp util.

Legătura cu lumea exterioară

37 – Deținuților trebuie să li se permită, sub supravegherea necesară, să comunice

cu familiile lor și cu acelea ale prietenilor lor, în care se poate avea încredere, la intervale regulate, atît prin corespondență, cît și primind vizita acestora.

38 – 1) Deținuților originari din țări străine trebuie să li se acorde înlesniri raționale pentru a comunica cu reprezentanții lor diplomatici și consulari.

2) În ceea ce privește deținuții originari din state care nu au reprezentanți diplomatici sau consulari în țară ca și refugiații și apatrizii, acestora trebuie să li se acorde aceleași înlesniri de a se adresa reprezentanților diplomatici ai statului care este însărcinat cu interesele lor, sau oricărei autorități naționale sau internaționale care are misiunea de a-i proteja.

39 – Deținuții trebuie să fie ținuți în mod regulat la curent cu evenimentele cele mai importante, fie prin lectura ziarelor zilnice, periodice sau a publicațiilor penale speciale, fie prin emisiunile radiofonice, conferințe sau orice alt mijloc analog, autorizat sau controlat de către administrație.

Biblioteca

40 – Fiecare așezămînt trebuie să aibă o bibliotecă pentru uzul tuturor categoriilor de deținuți, dotată suficient cu cărți instructive și recreative. Deținuții trebuie să fie încurajați s-o folosească cît mai mult posibil

Religia

41 – 1) Dacă așezămîntul cuprinde un număr suficient de deținuți aparținînd aceleiași religii trebuie să fie numit sau aprobat un reprezentant calificat al acelei religii.

În caz că numărul deținuților o justifică și împrejurările o permit, măsura trebuie luată pentru mai mult timp.

2) Reprezentantul calificat sau aprobat conform paragrafului 1, trebuie să fie autorizat să organizeze periodic slujbe religioase și să facă, de fiecare dată cînd este indicat, vizite duhovnicești în particular, deținuților care au religia sa.

3) Dreptul de a intra în legătură cu reprezentantul calificat al unei religii nu se va refuza niciodată, nici unui deținuți. Dimpotrivă, dacă un deținut se opune vizitei unui reprezentant al unei religii, trebuie să se respecte din plin atitudinea sa.

42 – Fiecărui deținut trebuie să i se aprobe pe măsura posibilităților să-și satisfacă cerințele vieții sale religioase, participînd la slujbe organizate în așezămînt și să aibă asupra sa cărțile de educație și instruire religioasă ale religiei sale.

Depunerea obiectelor aparținînd deținuților

43 – 1) În caz că regulamentul nu-i dă voie deținutului să păstreze asupra sa bani, obiecte de valoare, hainele și alte efecte care îi aparțin, acestea trebuie să fie depuse la loc sigur, imediat după intrarea sa în așezămînt. Trebuie să se alcătuiască un inventar și acestea trebuie să fie semnat de deținut. Trebuie să se ia măsuri pentru a se păstra aceste lucruri în bună stare.

2) Aceste lucruri și banii trebuie să-i fie înapoiați la punerea sa în libertate, cu excepția banilor care a avut voie să-i cheltuiască, a obiectelor care a putut să le trimită în exterior sau a hainelor care a trebuit să fie distruse din motive de igienă. Deținutul trebuie să de descărcare pentru obiectele și banii care i- au fost restituiți.

3) Obiectele de valoare sau lucrurile trimise din exterior deținutului sunt supuse acelorași reguli.

4) Dacă deținutul are asupra sa medicamente sau stupefiante în momentul intrării, medicul va decide asupra folosirii acestora.

Comunicarea decesului, bolii, transferului etc.

44 – 1) În caz de deces sau de boală gravă, de accident grav sau transferare a deținutului într-un așezămînt pentru bolnavi mintali, directorul trebuie să informeze imediat soția (soțul) dacă deținutul este căsătorit sau ruda cea mai apropiată și în orice caz cîte o persoană indicată de deținut pentru a fi informată.

2) Un deținut trebuie să fie informat imediat despre decesul sau boala gravă a unei rude apropiate. În caz de boală periculoasă a unei astfel de persoane, în caz că împrejurările permit aceasta, deținutul va trebui să fie lăsat să se ducă la căpătîiul celui bolnav, fie sub escortă, fie liber.

3) Orice deținut va avea dreptul de a informa imediat familia despre detenția sa sau despre transferarea sa la un alt loc de deținere.

Transferarea deținuților

45 – 1) În caz că deținuții sunt aduși în locul de deținere sau sunt scoși din acesta, ei trebuie să fie cît mai puțin expuși vederii, publicului și trebuie luate măsuri pentru a-i proteja de insulte, curiozitatea publicului și de orice fel de publicitate.

2) Transportul deținuților în condiții proaste de aerisire sau iluminat sau prin orice mijloc care le-ar produce o suferință fizică trebuie interzise.

3) Transportul deținuților trebuie să se facă pe cheltuiala administrației și în condiții egale pentru toți deținuții.

Personalul de penitenciar

46 – 1) Administrația penitenciară trebuie să aleagă cu grijă personalul de toate gradele, deoarece de integritatea sa, de umanitatea sa, de aptitudinile personale și comportarea profesională depinde buna funcționare a locurilor de detenție.

2) Administrația penitenciară trebuie să se străduiască neîncetat să trezească și să mențină în concepția personalului și în opinia publică convingerea că această misiune este un serviciu social de mare importanță; în acest scop trebuie să fie folosite toate mijloacele adecvate pentru a lămuri publicul.

3) Pentru a se putea realiza cele de mai sus, membrii personalului trebuie să fie folosiți permanent în calitate de cadre de penitenciare de profesie, ei trebuie să cunoască statutul agenților statului și să fie asigurați de stabilitatea serviciului, care nu depinde decît de buna lor purtare, de eficacitatea muncii lor și de aptitudinile lor fizice. Remunerarea trebuie să fie suficientă, pentru a se putea recruta și menține în serviciu bărbați și femei capabile; avantajele carierii și condițiile serviciului trebuie să fie determinate ținîndu–se seama de natura penibilă a muncii.

47 – 1) Personalul trebuie să aibă un suficient nivel intelectual.

2) Ei trebuie să urmeze, înainte de a intra în serviciu, un curs de pregătire generală și specială, trecînd probe de ordin teoretic și practic.

3) După intrarea în serviciu și în cursul carierii, personalul trebuie să-și mențină

și să-și îmbunătățească cunoștințele și capacitatea profesională, urmînd cursuri de perfecționare care vor fi organizate periodic.

48 – Toți membrii personalului trebuie să se comporte în toate ocaziile și să-și îndeplinească sarcinile în așa fel, încît exemplul lor să aibă o influență bună asupra deținuților și să impună respectul.

49 – 1) Personalului i se va adăuga, după posibilități, un număr suficient de specialiști ca: psihiatri, psihologi, activiști sociali, institutori, instructori tehnici.

2) Munca activiștilor sociali, institutorilor și instructorilor tehnici trebuie să fie asigurată în mod permanent, fără a exclude munca auxiliarilor temporari sau benevoli.

50 – 1) Directorul unui loc de deținere trebuie să fie suficient calificat pentru sarcina sa prin caracterul său, capacitățile sale administrative, o pregătire adecvată și experiența sa în acest domeniu.

2) El trebuie să-și consacre tot timpul funcției sale oficiale; aceasta nu poate fi secundară.

3) El trebuie să locuiască în așezămînt sau în imediata apropiere a acestuia.

4) Cînd două sau mai multe așezăminte sunt sub conducerea unui singur director, acesta trebuie să le viziteze pe fiecare la intervale dese. Fiecare din aceste așezăminte trebuie să aibă în fruntea sa un cadru responsabil, care să locuiască acolo.

51 – 1) Directorul sau ajutorul său și majoritatea celorlalți membri ai personalului așezămîntului trebuie să vorbească limba majorității deținuților sau o limbă înțeleasă de majoritatea acestora.

2) Trebuie să se recurgă la serviciile unui interpret, de fiecare dată cînd aceasta este necesar.

52 – 1) În așezămintele suficient de mari pentru a fi nevoie de serviciile unuia sau a mai multor medici care își consacră întregul lor timp acestei sarcini, cel puțin unul din aceștia trebuie să locuiască în așezămînt sau în imediata apropiere a acestuia.

2) În celelalte așezăminte, medicul trebuie să facă vizite în fiecare zi și să locuiască destul de aproape pentru a fi gata să intervină fără întîrziere în cazurile de urgență.

53 – 1) Într-un așezămînt mixt, secția de femei trebuie să fie pusă sub conducerea unui cadru feminin de răspundere, care trebuie să aibă în păstrare toate cheile acestei secții a așezămîntului.

2) Nici un cadru de sex masculin nu are voie să pătrundă în secția de femei fără a fi însoțit de un membru feminin al personalului.

3) Numai cadre feminine au voie să asigure supravegherea femeilor deținute. Aceasta nu exclude totuși ca pentru motive profesionale, cadre de sex masculin și anume medici și institutori, să nu-și exercite funcțiile lor în așezămintele sau secțiile rezervate femeilor.

54 – 1) Cadrele locurilor de deținere nu trebuie să utilizeze în raporturile lor cu deținuții forța, decît în caz de legitimă apărare, de tentativă de evadare sau de rezistență prin forță sau prin nemișcare la un ordin bazat pe legi sau regulamente. Cadrele care recurg la forță trebuie să limiteze folosirea acesteia la strictul necesar și să raporteze imediat incidentul directorului așezămîntului.

2) Membrii personalului de penitenciar trebuie să facă un antrenament fizic special care să le permită a stăpîni deținuții violenți.

3) Exceptînd împrejurările speciale, agenții care asigură un serviciu care îi pune în contact direct cu deținuții nu trebuie să fie înarmați. De altfel nu se va încredința niciodată o armă unui membru al personalului, fără ca acesta să fi fost instruit în mînuirea acesteia.

Inspecția

55 – Inspectorii calificați și experimentați, numiți de o autoritate competentă vor trebui să procedeze la inspectarea regulată a locurilor de deținere și serviciilor penitenciare. Ei vor veghe mai ales asupra faptului ca acestea să fie administrate conform legilor și reglementărilor în vigoare și în scopul atingerii obiectivelor serviciilor penitenciare (penale) și corecționale.

PARTEA A DOUA
REGULI APLICABILE LA CATEGORII SPECIALE

A – DEȚINUȚII CONDAMNAȚI

Principii conducătoare

56 – Principiile conducătoare care urmează, au ca scop a defini spiritul în care sistemele penitenciare trebuie să fie administrate și obiectivele la care trebuie să tindă în conformitate cu declarația făcută în observația preliminară 1 a prezentului text.

57 – Încarcerarea și celelalte măsuri care au ca efect izolarea deținutului de lumea exterioară sunt întristătoare prin însăși faptul că ele îl privează pe deținut de dreptul de a dispune de persoana sa, lipsindu-l de libertatea sa. Sub rezerva măsurilor de segregație justificate sau a menținerii disciplinei, sistemul penitenciar nu trebuie deci să agraveze suferințele inerente unei astfel de situații.

58 – Scopul și justificarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate sunt de fapt de a proteja societatea împotriva crimei. Un astfel de scop nu va fi atins decît dacă perioada de privare de libertate este în folosul de a obține, în măsura posibilului, ca delicventul, o dată pus în libertate, să nu fie numai dornic dar și capabil de a trăi respectînd legea și îngrijindu-se de nevoile sale.

59 – În acest scop regimul penitenciar trebuie să facă apel la toate mijloacele curative, educative, morale, spirituale și altele și la toate formele de asistență de care poate dispune, căutînd să le aplice în conformitate cu nevoile tratamentului individual al delicvenților.

60 – 1) Regimul locurilor de deținere trebuie să caute să reducă diferențele care pot exista între viața din închisoare și viața liberă, în măsura în care aceste diferențe tind să slăbească simțul de responsabilitate al deținutului sau respectul demnității persoanei sale.

2) Înainte de sfîrșitul executării unei pedepse sau măsuri, este de dorit să se ia măsurile necesare pentru a asigura deținutului o revenire progresivă la viața în societate. Acest scop va putea fi atins după caz, de către un regim pregătitor al eliberării organizat chiar în locul de deținere sau în al așezămînt apropiat sau printr-o punere în libertate de probă sau control, în care nu trebuie să fie încredințat poliției, dar care va cuprinde o asistență socială eficace.

61 – Tratamentul nu trebuie să pună accentul pe excluderea deținuților din societate, ci dimpotrivă, pe faptul că ei continuă să facă parte din ea. În acest scop, trebuie recurs în măsura posibilului, la cooperarea organismelor comunității pentru a ajuta personalul locului de deținere în sarcina sa, de reclasare a deținuților. Asistenții sociali, în colaborare cu locurile de deținere, să aibă misiunea de a menține sau a ameliora relațiile deținutului cu familia sa și cu autoritățile sociale care îi pot fi folositoare. Trebuie să se facă demersuri în vederea salvgardării, în măsura compatibilă cu legea și pedeapsa de executat, a drepturilor referitoare la interesele civile, beneficiul drepturilor siguranței sociale și a altor avantaje sociale ale deținuților.

62 – Serviciile medicale ale așezămîntului să se străduiască să descopere și să trateze toate deficiențele sau maladiile fizice sau mintale care ar putea fi un obstacol la reclasarea unui deținut. În acest scop, orice tratament medical, chirurgical sau psihiatric găsit necesar, trebuie să fie aplicat.

63 – 1) Realizarea acestor principii impune individualizarea tratamentului și în acest scop un sistem maleabil de clasificare a deținuților în grupe; este deci de dorit ca aceste grupe să fie amplasate în așezăminte distincte, unde fiecare grupă să poată primi tratamentul adecvat.

2) Aceste așezăminte nu trebuie să prezinte aceeași securitate pentru fiecare grupă. Este de dorit să se prevadă grade de securitate în conformitate cu nevoile diferitelor grupe. Așezămintele deschise, prin însuși faptul că ele nu prevăd măsuri de securitate fizică împotriva evadărilor, dar în această privință se lasă în grija autodisciplinei deținuților, dau deținuților aleși cu grijă condițiile cele mai favorabile pentru reclasarea lor.

3) Este de dorit ca în așezămintele închise, individualizarea tratamentului să nu fie împiedicată, datorită numărului prea mare de deținuți. În unele țări se evaluează că efectivele unor asemenea locuri de deținere nu trebuie să depășească 500. În așezămintele deschise efectivele trebuie să fie de asemenea cît mai reduse.

Dimpotrivă, este prea puțin de dorit a se menține așezăminte care sunt prea mici pentru a se putea organiza în ele un regim convenabil.

64 – Datoria societății nu încetează la punerea în libertate a unui deținut. Ar trebui deci să se dispună de organisme guvernamentale sau particulare capabile să-i aducă deținutului pus în libertate, un ajutor eficace, după ieșirea din penitenciar, care să tindă a micșora prejudiciile personale și care să-i permită a se reclasa în colectivitate.

Tratament

65 – Tratamentul indivizilor condamnați la o pedeapsă sau măsură privativă de libertate trebuie să aibă ca scop, atît cît permite durata condamnării, de a crea în ei voința și aptitudinile care să le dea posibilitatea ca după liberarea lor să trăiască respectînd legea și satisfăcîndu-și nevoile lor. Acest tratament trebuie să fie de natură a le menaja respectul față de ei înșuși, și a le dezvolta simțul lor de răspundere.

66 – 1) În acest scop trebuie să se recurgă mai ales la preocupările religioase în țările în care aceasta este posibil, la instruirea, la orientarea și la calificarea profesională, la mijloacele asistenței sociale individuale, sfatul referitor la serviciu, la dezvoltarea fizică și la educația caracterului moral, în conformitate cu nevoile indi-

viduale ale fiecărui deținut. Trebuie să se țină seama de trecutul social și criminal al condamnatului, de capacitățile sale și aptitudinile fizice și mintale, de înclinațiile sale personale, de durata condamnării și perspectivele sale de reclasare.

2) Pentru fiecare deținut condamnat la o pedeapsă sau măsură de o anumită durată, directorul așezămîntului trebuie să primească în timpul cel mai scurt posibil de la intrarea acestuia, rapoarte complete asupra diverselor aspecte menționate la paragraful precedent. Aceste rapoarte trebuie întotdeauna să cuprindă pe acela al unui medic, pe cît posibil specializat în psihiatrie, asupra condiției fizice și mintale a deținutului.

3) rapoartele și alte acte valabile vor fi introduse în dosarul individual. Acest dosar va fi ,ținut la zi și clasat în asemenea mod, încît să poată fi consultat de către personalul răspunzător, de fiecare dată cînd este nevoie.

Clasificație şi individualizare

67 – Scopurile clasificării trebuie să fie:

a) de a-i împiedica pe deținuții care, în baza trecutului lor criminal sau a relelor deprinderi, ar exercita o influență nefastă asupra celorlalți deținuți;

b) de a-i împărți pe deținuți în grupe, cu scopul de a ușura tratamentul lor în vederea readaptării lor sociale.

68 – Trebuie să se înființeze, în măsura posibilităților, așezăminte separate sau secții deosebite într-un așezămînt pentru tratamentul diferitelor grupe de deținuți.

69 – Îndată ce este posibil, după primire și după un studiu al personalității fiecărui deținut condamnat la o pedeapsă sau măsură de o anumită asprime, trebuie să se pregătească un program de tratament pentru el, în lumina datelor de care dispune asupra nevoilor sale, capacităților sale și a stării sale de spirit.

Recompense

70 – În fiecare așezămînt trebuie să se instaureze un sistem de recompense adaptat diferitelor grupe de deținuți și diferitelor metode de tratament, pentru a încuraja buna purtate, a dezvolta simțul răspunderii și a stimula interesul și cooperarea deținuților la tratamentul lor.

Munca

71 – 1) Munca de penitenciar nu trebuie să aibă un caracter degradant.

2) Toți deținuții condamnați sunt supuși obligației muncii, ținîndu-se seama de aptitudinile lor fizice și mintale, astfel cum acestea vor fi determinate de către medic.

3) Trebuie să li se dea deținuților o muncă productivă îndestulătoare pentru a-i ocupa pe durata normală a unei zile de lucru.

4) Această muncă trebuie să fie, pe cît posibil, de natură a menține sau a mări capacitatea lor de a-și cîștiga în mod cinstit existența după punerea în libertate.

5) Trebuie să li se dea deținuților o pregătirea profesională folositoare de pe urma căreia să poată cîștiga și aceasta mai ales pentru cei tineri.

6) În limitele compatibile cu o selecție profesională rațională și exigențele administrației și ale disciplinei de penitenciar, deținuții trebuie să-și poată alege genul de muncă pe care doresc s-o îndeplinească.

72 – 1) Organizarea și metodele muncii penale trebuie să se apropie pe cît posibil de acelea care se aplică unei munci asemănătoare în exteriorul așezămîntului, în vederea pregătirii deținuților pentru condițiile normale ale muncii libere.

2) Totuși interesarea deținuților și pregătirea lor profesională nu trebuie să fie subordonate dorinței de a se realiza un beneficiu prin munca penală.

73 – 1) Întreprinderile industriale și fermele penitenciare-lor trebuie să fie conduse de preferință de către administrație și nu de către persoane particulare.

2) În caz că se folosesc deținuți pentru munci care nu sunt controlate de către administrație, ei trebuie totuși puși sub supravegherea personalului de penitenciar. Afară de cazul cînd munca trebuie îndeplinită pentru alte departamente de stat, persoanele cărora li se execută această muncă trebuie să-i plătească administrației salariul normal datorat pentru această muncă, ținînd cont totodată de randamentul deținuților.

74 – 1) Măsurile prescrise pentru a proteja securitatea și sănătatea muncitorilor liberi trebuie luate în egală măsură și în așezămintele de penitenciare.

2) Trebuie să se dea dispoziții privind despăgubirile ce se cuvin deținuților accidentați prin muncă sau boli profesionale, condițiile fiind aceleași ca pentru muncitorii liberi.

75 – 1) Numărul maxim zilnic și săptămînal al orelor de muncă pentru deținuți trebuie să fie fixat prin lege sau regulament administrativ, ținîndu-se seama de reglementările sau uzanțele locale aplicate muncitorilor liberi.

2) Orele astfel stabilite trebuie să îngăduie o zi de repaus pe săptămînă și suficient timp pentru instruire și celelalte activități prevăzute de tratamentul și readaptarea deținuților.

76 – 1) Munca deținuților trebuie să fie remunerată într-o formă echitabilă.

2) Regulamentul trebuie să permită deținuților să folosească cel puțin o parte din remunerația lor pentru cumpărarea obiectelor îngăduite care sunt destinate uzului personal și de a trimite o altă parte familiei lor.

3) Regulamentul ar trebui să prevadă de asemenea ca o parte a remunerației să fie rezervată de către administrație pentru a constitui un peculiu care va fi remis deținutului în momentul punerii sale în libertate.

Instruire şi îndeletniciri plăcute

77 – 1) Trebuie să se ia măsuri pentru a se desfășura instruirea tuturor deținuților capabili de a profita de aceasta, inclusiv instruirea religioasă în țările unde aceasta este posibil. Instruirea analfabeților și a tinerilor deținuți trebuie să fie obligatorie și administrația trebuie să veghere cu atenție asupra acesteia.

2) După posibilități, instruirea deținuților trebuie să fie coordonată cu sistemul învățămîntului public pentru ca aceștia să poată continua pregătirea lor fără dificultăți, după punerea în libertate.

78 – Pentru bunăstarea fizică și mintală a deținuților trebuie să se organizeze în toate așezămintele, activități recreative și culturale.

Relații sociale, ajutor postpenal

79 – O atenție deosebită trebuie să se dea menținerii și îmbunătățirii relațiilor dintre deținut și familia sa, dacă acestea sunt de dorit în interesul celor două părți.

80 – Trebuie să se țină seama, chiar de la începutul condamnării, de viitorul deținutului după punerea sa în libertate. Acesta trebuie să fie încurajat să mențină sau să stabilească relații cu persoane sau organe din exterior care să poată favoriza interesele familiei sale ca și propria sa readaptare socială.

81 – 1) Serviciile și organele, oficiale sau nu, care ajută deținuții puși în libertate să-și regăsească locul lor în societate, trebuie, după posibilități, să procure deținuților puși în libertate, actele și piesele de identitate necesare, să le asigure o locuință, loc de muncă, haine potrivite și adecvate climei și anotimpului, ca și mijloacele necesare pentru a ajunge la destinație și pentru a rezista în timpul perioadei care urmează imediat după punerea în libertate.

2) Reprezentanții aprobați ai acestor organe trebuie să aibă acces în așezământ și să poată lua legătura cu deținuții. Avizul lor cu privire la proiectele de reclasare ale unui deținut trebuie să fie cerut încă la începutul condamnării.

3) Este de dorit ca activitatea acestor organe să fie pe cît posibil centralizată sau coordonată pentru ca să se poată asigura cea mai bună folosire a eforturilor lor.

B – DEȚINUȚI ALIENAȚI ŞI ANORMALI MINTAL

82 – 1) Alienații nu trebuie să fie deținuți în închisori și trebuie să se ea dispoziții pentru a fi transferați imediat ce este posibil, în așezăminte pentru bolnavi mintal.

2) Deținuții atinși de alte afecțiuni sau anormalități mintale trebuie să fie ținuți sub observație și tratați în instituții specializate subordonate unei conduceri medicale.

3) În timpul ședерii lor în închisoare, aceste persoane trebuie să fie sub supravegherea specială a unui medic.

4) Serviciul medical sau psihiatric al așezămintelor penale trebuie să asigure tratamentul psihiatric al tuturor celorlalți deținuți care au nevoie de un astfel de tratament.

83 – Este de dorit să se ia măsuri, de acord cu organele competente, pentru ca tratamentul psihiatric să fie continuat, dacă este necesar, după punerea în libertate și să fie asigurată socială postpenală cu caracter psihiatric.

C – PERSOANELE ARESTATE SAU ÎN DETENȚIE PREVENTIVĂ

84 – 1) Orice individ arestat sau încarcerat din cauza unor infracțiuni la legea penală și care se găsește deținut fie în localurile poliției fie într-un local de prevenție, dar care încă nu a fost judecat, este denumit „prevenit” în dispozițiile care urmează.

2) Prevenitul se bucură de prezumția de nevinovăție și trebuie să fie tratat în consecință.

3) Fără prejudicierea dispozițiilor legale, referitor la protecția libertății individuale sau fixînd procedura de urmat față de preveniți, aceștia din urmă vor beneficia de un regim special, ale cărui reguli menționate mai jos, se mărginesc să fixeze punctele esențiale.

85 – 1) Preveniții trebuie să fie separați de deținuții con-damnați.

2) Tinerii preveniți trebuie să fie separați de adulți. În principiu ei trebuie să fie deținuți în așezăminte separate.

86 – Preveniții trebuie să fie cazați în camere individuale, sub rezerva obiceiurilor locale diferite în concordanță cu clima.

87 – În limitele compatibile cu buna orînduială din așezăminte, preveniții pot, dacă doresc, să se hrănească pe cheltuiala lor procurîndu-și hrana din exterior prin intermediul administrației, al familiei lor sau al prietenilor lor. În caz contrar, administrația trebuie să rezolve problema alimentării lor.

88 – 1) Unui prevenit trebuie să i se aprobe să poarte hainele personale dacă acestea sunt curate și corespunzătoare.

2) Dacă poartă uniforma așezămîntului, aceasta trebuie să fie diferită de uniforma condamnaților.

89 – Preveniților trebuie să li se dea întotdeauna posibilitatea de a muncii, dar nu pot fi obligați la aceasta. Dacă muncesc, ei trebuie să fie remunerați.

90 – Oricărui prevenit trebuie să i se aprobe procurarea în contul său sau al unui terț, de cărți, ziare, a materialului necesar pentru scris ca și a altor mijloace de ocupație, în limitele compatibile cu interesul administrației, cu securitatea și buna orînduială din așezămînt.

91 – Unui prevenit trebuie să i se dea voie să primească vizita și îngrijirea propriului său medic sau dentist, dacă cererea sa este bine întemeiată și dacă este în stare să suporte cheltuiala.

92 – Un preventiv trebuie să poată inform a imediat familia sa asupra detenției și i se vor acorda toate înlesnirile legale pentru a putea comunica cu aceasta și cu prietenii săi și a primi vizita acestor persoane, cu singura condiție a respectării restricțiilor și a supravegherii care sunt necesare în interesul aplicării dreptăți, securității și a bunei rînduieli din așezămînt.

93 – Unui prevenit trebuie să i se aprobe să ceară desemnarea unui avocat din oficiu, dacă această asistență este prevăzută și să primească vizite ale avocatului său în vederea apărării sale. El trebuie să poată pregăti și remite acestuia instrucțiunile confidențiale. În acest scop trebuie să i se da, dacă doresc, material pentru scris. Întrevederile între prevenit și avocatul său pot fi în văzul, dar nu pot fi în auzul unui cadru de poliție sau al așezămîntului.

D – CONDAMNAȚII PENTRU DATORII ŞI LA ÎNCHISOAREA CIVILĂ

94 – În țările în care legea prevede închisoarea pentru datorii și alte forme de închisoare pronunțate prin decizie judecătorească în urma unei proceduri nepenale, acești deținuți nu trebuie să fie supuși la restricții în plus, nici să fie tratați cu mai multă severitate decît este necesar pentru a asigura securitatea și pentru a menține ordinea. Tratamentul lor nu trebuie să fie mai puțin indulgent decît acela al preveniților, dar sub rezerva obligației eventuale de a munci.

B. RECRUTAREA, PREGĂTIREA ŞI STATUTUL PERSONALULUI DE PENITENCIAR

Rezoluţia adoptată la 1 septembrie 1955

Primul Congres al Naţiunilor Unite pentru prevenirea crimei şi tratamentului delicvenţilor.

Adoptînd asupra problemei recrutării şi pregătirii personalului penitenciarelor recomandările anexate la prezenta rezoluţie,

1 – Roagă pe secretarul general, în conformitate cu dispoziţiile paragrafului „d" al anexei la rezoluţia 415 (V) a Adunării generale a Organizaţiei Naţiunilor Unite, să supună aceste recomandări Comisiei problemelor sociale a Consiliului economic pentru aprobare;

2 – Exprimă speranţa că Consiliul economic şi social va aproba aceste recomandări să că va atrage asupra lor atenţia guvernelor cu indicaţia ca acestea să se inspire din ele, pe măsura posibilităţilor, atunci cînd elaborează reforme legislative şi administrative;

3 – Exprimă în sfîrşit dorinţa ca Consiliul economic şi social să roage secretarul general de a asigura difuzarea cea mai largă posibilă a acestor recomandări şi îi dă dreptul să primească periodic informări în materie, din diverse ţări şi să asigure publicarea acestor informări.

Anexa

RECOMANDĂRI PRIVIND RECRUTAREA ŞI PREGĂTIREA PERSONALULUI PENTRU PENITENCIARE

A – CONCEPŢIA MODERNĂ A SERVICIULUI DE PENITENCIAR

I – Natura unui serviciu social

1 – Este momentul de a sublinia transformarea care are drept consecinţă pentru personalul de penitenciar, concepţia nouă a sarcinii sale; din simpli gardieni au devenit membrii unui important serviciu social care solicită competenţă, o pregătire adecvată şi o colaborare armonioasă între toţi membrii săi.

2 – Va trebui să se depună eforturi de a trezi şi menţine în opinia publică şi în spiritul personalului, această înţelegere a naturii serviciului în închisori şi în acest scop va trebui să se folosească toate mijloacele adecvate pentru a lămuri publicul.

II – Specializarea funcţiilor

1 – Această concepţie nouă se traduce prin tendinţa de a adăuga personalului un număr mereu mai mare de specialişti ca: medici, psihiatri, psihologi, asistenţi sociali, învăţători, instructori tehnici.

2 – Această evoluţie este sănătoasă şi se recomandă a fi primită favorabil de către guverne, chiar dacă atrage după sine creşteri de cheltuieli.

III – Coordonarea

1 – Specializarea crescînd poate totuşi să contrarieze o aplicare a tratamentului de penitenciar şi să pună probleme pentru coordonarea activităţilor diferitelor sectoare

de personal specializat.

2 – De asemenea este necesar a se asigura, în ceea ce privește tratamentul deținuților, o muncă colectivă a tuturor specialiștilor interesați.

3 – De altfel, pare necesar ca, fie prin alcătuirea unui comitet de coordonare, fie prin orice alt mijloc, să se ia măsuri ca toate serviciile specializate să fie organizate după o metodă uniformă. Procedîndu-se astfel va fi de altfel chiar mai bine să se dea membrilor personalului o înțelegere clară a diverselor aspecte ale problemelor analizate.

B – STATUTUL PERSONALULUI ŞI CONDIȚIILE DE SERVICIU

IV – Statutul funcției publice

Membrii personalului penitenciarelor folosiți permanent va trebui să aibă statutul agenților de stat, adică:

a) să fie în serviciul conducerii țării sau statului și în consecință să fie supuși regulamentelor funcțiilor publice;

b) să fie recrutați după reguli de selecție determinate, de exemplu, prin concurs;

c) să fie siguri de stabilitatea serviciului, aceasta depinzînd numai de buna lor purtare, de eficacitatea lor și de condiția lor fizică;

d) să se bucure de un statut permanent care să le dea dreptul la avantajele unei cariere administrative, astfel ca: promovare, securitate socială, prestigiu aferent funcției și dreptul la retragere (trecerea în rezervă) sau la pensie.

V – Funcții permanente

1 – Cu excepția unor categorii de specialiști și a unor tehnicieni, personalul penitenciarelor trebuie să-și consacre întregul timp de muncă sarcinii sale și să fie folosit în consecință în mod permanent.

2 – În special, funcția de director al așezămîntului nu poate fi auxiliară.

3 – Funcțiile de lucrători sociali, de învățători și de instructori tehnici trebuie să fie asigurate cu personal care lucrează permanent, dar fără a se exclude serviciile auxiliarilor temporari.

VI – Condiții de muncă în general

1 – Personalul de penitenciare trebuie să beneficieze de condiții de muncă de natură să atragă și să rețină persoanele cele mai pregătite profesional.

2 – Salariile și celelalte avantaje ale carierei nu trebuie să fie legate în mod arbitrar de cele ale altor salariați dar trebuie să fie calculate în funcție de munca ce trebuie efectuată într-un sistem penitenciar modern, sarcină complexă, anevoioasă și care este de natura unui serviciu social important.

3 – Personalului i se vor repartiza locuințe convenabile, suficiente ca număr și situate în apropierea așezămîntului.

VII – Organizarea militară a personalului

1 – Personalul de penitenciar trebuie să aibă un caracter civil, cu ierarhia necesară în acest gen de administrare.

2 – personalul de supraveghere trebuie să fie organizat în conformitate cu regulile disciplinare ale așezămîntului penitenciar pentru a menține deosebirile de grad și

ordinea necesară.

3 – Personalul trebuie să fie recrutat special, ci nu compus din membrii detașați din forțele armate, poliție sau alte servicii publice.

VIII – Portul armelor

1 – În afara împrejurărilor speciale, agenții care asigură u serviciu care îi pune în contact direct cu deținuții, nu au voie să fie înarmați.

2 – Nu este voie a se încredința o armă unui membru al personalului, dacă acesta nu a fost instruit asupra mînuirii acesteia.

3 – Este de dorit ca serviciul de supraveghere să fie asigurat de către personalul de penitenciar.

C – RECRUTAREA PERSONALULUI

IX – Autoritate competentă şi metode administrative generale

1 – Pe cît posibil recrutarea personalului va trebui să fie centralizată, ținînd seama de structura fiecărui stat și se va face sub conducerea administrației penitenciare superioare sau centrale.

2 – Dacă alte organe ale statului – cum ar fi o comisie formată din agenți de stat, - sunt însărcinate cu recrutarea, administrația penitenciară nu poate fi obligată să admită un candidat pe care ea nu-l consideră apt a-și exercita funcția.

3 – Trebuie să se dea dispoziții pentru a se elimina influența politică în momentul recrutării candidaților pentru posturi ale administrației penitenciare.

X – Condiții generale de recrutare

1 – Administrația penitenciară trebuie să dea dovadă de o vigilență specială în alegerea personalului și să nu rețină decît candidații care reunesc condițiile cerute de integritate, de umanitate, de competență și de aptitudine fizică.

XI – Personalul de supraveghere

1 – Acest personal trebuie să aibă un nivel intelectual suficient de ridicat pentru a-i permite să se achite de misiunea sa, într-o formă eficace și de a lua parte la cursuri de pregătire care vor ținute în cadrul serviciului.

2 – Se recomandă ca fără a se prejudicia examenele sau concursurile de admitere, candidații pentru administrația penitenciară să fie supuși la teste științifice, permițînd evaluarea capacității lor intelectuale și profesionale și a aptitudinilor lor fizice.

3 – Candidații admiși trebuie să efectueze o perioadă de stagiu care să permită autorităților competențe să-și formeze o părere asupra personalității, caracterului și aptitudinilor lor.

XII – Administrația superioară

Numirilor în funcții ale administrației superioare a serviciilor de penitenciare trebuie să li se acorde o grijă deosebită; se vor avea în vederea numai persoanele care posedă o pregătire adecvată și care au acumulat cunoștințe și o experiență în cantități suficiente.

XIII – Personalul de conducere

1 – Directorii sau directorii adjuncți ai așezămintelor trebuie să fie calificați în suficientă măsură pentru sarcina lor, prin caracterul lor, capacitatea lor administrativă, pregătirea și experiența lor în acest domeniu.

2 – Ei vor trebui să aibă o cultură generală bună și să se distingă prin vocația pentru această misiune. Ar fi necesar să se recurgă la persoane având o pregătire specializată constînd dintr-o pregătire adecvată muncii de penitenciare.

XIV – Personalul specializat şi personalul administrativ

1 – Personalul chemat să exercite funcții specializate, inclusiv funcții administrative, trebuie să posede aptitudini profesionale sau tehnice necesare, care diferă după funcția de care este vorba.

2 – Pentru recrutarea personalului specializat trebuie să se țină seama de certificate pentru cunoștințe profesionale sau de titluri universitare care fac parte din pregătirea specializată.

3 – Se recomandă a se prefera candidații care, în plus față de aceste calificări profesionale, prezintă o a doua diplomă sau un al doilea titlu sau posedă o experiență specializată în domeniul penitenciar.

XV – Personalul aşezămintelor pentru femei

Așezămintele pentru femei trebuie să aibă personal feminin. Aceasta nu exclude totuși ca pentru motive profesionale, cadre de sex masculin și anume medici și învățători, să nu-și exercite atribuțiile lor în așezămintele sau secțiile rezervate femeilor. Personalul feminin fie că este laic sau religios, trebuie să posede în măsura posibilităților, aceleași calități ca acelea care se pretind personalului așezămintelor pentru bărbați.

D – PREGĂTIREA PROFESIONALĂ

XVI – Pregătirea prealabilă angajării definitive

Înainte de a intra în serviciu, personalul de penitenciare trebuie să urmeze un curs de pregătire generală privind problemele sociale și o pregătire specială; de asemenea trebuie să reușească la probe de ordin teoretic și practic.

XVII – Personalul de supraveghere

1 – Se recomandă a se institui un program de pregătire profesională pentru personalul de supraveghere. Sugestiile care urmează vor putea servi ca exemplu pentru organizarea unui sistem de pregătire în trei faze.

2 – Prima fază care s-ar desfășura într-un așezămînt penitenciar ar fi destinată familiarizării candidaților cu probleme profesionale, permițînd totodată a se controla dacă ei posed calități necesare. În timpul acestei prime faze nu i se va încredința nici o responsabilitate celui în cauză, activitatea acestuia rămînînd în permanență sub controlul unui agent de serviciu. Directorul va alcătui pentru candidați un învățămînt elementar asupra subiectelor de ordin practic.

3 – În timpul celei de a doua faze, candidații vor trebui să frecventeze o școală sau să urmeze cursuri organizate de către administrația penitenciară superioară sau centrală, care va trebui să răspundă de pregătirea teoretică și practică a agentului în

materiile profesionale. S-ar dezvolta mai ales tehnica relațiilor cu deținuții, făcîndu-se apel la noțiuni elementare de psihologie și de criminologie. Cursurile să cuprindă mai ales lecții asupra elementelor științei penitenciare, administrației penitenciare, dreptului penal și materii înrudite.

4 – În primele două faze ar fi avantajos să fie admiși candidații și să se formeze grupe cu aceștia pe de o parte pentru a nu fi utilizați prea devreme în muncă, iar pe de altă parte pentru a se ușura organizarea sesiunilor de cursuri.

5 – A treia fază, destinată candidaților care nu au fost eliminați în timpul primelor două și care au dat dovadă de un interes viu și de vocație pentru muncă, va consta dintr-o folosire efectivă în muncă, în cursul căreia agentul va trebui să facă dovadă de totalitatea calităților care se așteaptă de la el. De altfel, trebuie să i se dea posibilitatea agentului să urmeze cursuri de studii superioare în psihologie, criminologie, drept penal, penologie și alte ramuri înrudite.

XVIII – Personal de conducere

1 – Dat fiind diversitatea metodelor aplicate în diversele țări la ora actuală, se impune a se recunoaște într-o formă generală necesitatea unei suficiente pregătiri pe care ar trebui s-o aibă directorii și directorii adjuncți înainte de numirea lor, în conformitate cu paragraful XIII de mai sus.

XIX – Personal specializat

Condițiile de recrutare determină pregătirea inițială care se cere candidaților pentru funcțiile specializate ale serviciului de penitenciar, în conformitate cu paragraful XIV de mai sus.

XX – Institute regionale de pregătire profesională

Se impune a se încuraja înființarea de institute regionale pentru pregătirea personalului așezămintelor penitenciare și corecționale.

XXI – Antrenament fizic şi antrenament în mînuirea armelor

1 – Membrii personalului de penitenciar trebuie să facă un antrenament fizic special care să le permită a-i stăpîni pe deținuții violenți, prin mijloace prevăzute de către autorități și în conformitate cu dispozițiile legale și regulamentele în materie.

2 – Aceia dintre membrii personalului cărora li se încredințează arme trebuie să fi fost antrenați în mînuirea lor și instruiți asupra ordinelor referitoare la folosirea acestora.

XXII – Pregătirea în cursul serviciului

1 – După intrarea în serviciu și în cursul carierei, personalul va trebui să-și mențină și să-și perfecționeze cunoștințele și capacitatea profesională urmînd cursuri de perfecționare care vor fi organizate periodic.

2 – Personalul de supraveghere trebuie să primească și în timpul serviciului o pregătire referitoare mai mult la problemele de principiu și de metodă, decît la studiul strict al regulamentelor.

3 – Cînd se pretinde o pregătire specială anumită, ea trebuie să fie făcută pe cheltuiala statului și cei care își însușesc această pregătire trebuie să primească salariul și alocațiile aferente conform gradelor lor. Pregătirea complimentară necesară unui

membru al personalului pentru a obține promovare, poate fi făcută în contul acestuia și în timpul său liber.

XXIII – Grupe de discuții, vizite la aşezăminte, cicluri de studii pentru cadrele superioare

1 – Se recomandă a se organiza pentru cadrele de conducere ședințe de discuții, în care vor fi tratate cu precădere subiecte de interes practic, față de probleme teoretice, completîndu-se cu vizitarea unor așezăminte de diferite categorii, inclusiv așezămintele care nu depind de administrația penitenciară. Este de dorit a invita la aceste ședințe specialiști din țări străine.

2 – De asemenea, se recomandă a se organiza schimburi între diverse țări pentru a se permite acestui personal a efectua stagii în așezămintele străine.

XXIV – Consultații, vizite, şedințe, pentru întregul personal

1 – Se impune să se prevadă mijloace pentru consultarea personalului, care ar da membrilor tuturor categoriilor de personal de penitenciar ocazia de a-și exprima părerea asupra metodelor folosite pentru tratamentul deținuților. De altfel, cu întregul personal trebuie organizate conferințe, vizite la alte așezăminte și dacă este posibil cicluri de studii periodice.

C. AŞEZĂMINTE PENITENCIARE ŞI CORECȚIONALE DESCHISE

Rezoluția adoptată la 29 august 1955

Primul Congres al Națiunilor Unite pentru prevenirea crimei și tratamentul delicvenților,

Adoptînd, asupra problemei așezămintelor penitenciare și corecționale deschise, recomandările anexate la prezenta rezoluție,

1 – Roagă pe secretarul general, în conformitate cu dispozițiile paragrafului „d" al anexei la rezoluția 415 (V) a Adunării generale a Organizației Națiunilor Unite să supună aceste recomandări Comisiei problemelor sociale ale Consiliului economic și social pentru aprobare.

2 – Exprimă speranța că Consiliul economic și social va aproba aceste recomandări să ca va atrage asupra lor atenția guvernelor, indicîndu-le să se inspire în măsura posibilităților în activitatea lor în materie și cu ocazia elaborării de reforme legislative și administrative.

3 – Exprimă în sfîrșit dorința ca Consiliul economic și social să-l roage pe secretarul general să asigure difuzarea cea mai largă posibilă a acestor recomandări și îi dă dreptul să primească periodic informări în materie, din diverse țări și să asigure publicarea acestor informări.

RECOMANDĂRI PRIVIND AŞEZĂMINTELE PENITENCIARE ŞI CORECȚIONALE DESCHISE

I – Așezămîntul deschis se caracterizează prin absența măsurilor de prevenire materiale și fizice împotriva evadării (astfel ca ziduri, lacăte, bare, supraveghetori înarmați sau alți supraveghetori însărcinați cu securitatea așezămîntului) ca și printr-un

regim bazat pe o disciplină liber consimțită și pe sentimentul răspunderii deținuților față de colectivul în care trăiesc. Acest regim încurajează deținutul să uzeze de libertățile oferite, fără a abuza de acestea. Acestea sunt caracteristicile care deosebesc așezământul deschis de alte tipuri de așezăminte, dintre care unele se inspiră chiar din aceste principii, dar fără a le realiza complet.

II – Așezământul deschis trebuie, în principiu, să fie o instituție autonomă; el poate, totuși, în caz de nevoie, să fie anexat la un așezământ de alt tip, formînd o secție a acestuia.

III – După sistemul penitenciar propriu fiecărei țări, deținuții pot fi afectați acestui gen de așezământ, fie de la începutul pedepsei lor, fie după ce au îndeplinit deja o parte a cesteia într-un așezământ de alt tip.

IV – Criteriile de aplicat pentru selecționarea deținuților care urmează a fi admiși în așezămintele deschise trebuie să fie nu apartenența lor la o categorie penală sau penitenciară, nici durata pedepsei, ci aptitudinea delicventului de a se adapta la regimul deschis și faptul că acest tratament are mai multe posibilități de a favoriza readaptarea sa socială decît tratamentul potrivit altor forme de detenție. Selecționarea trebuie pe cît posibil să se facă pe baza unui examen medico-psihologic și a unei anchete sociale.

V – Deținutul care se dovedește incapabil a se adapta tratamentului într-un așezământ deschis sau a cărui purtare dăunează în mod serios buna funcționare a acestui așezământ sau influențează supărător comportamentului celorlalți deținuți, trebuie să fie transferat într-un așezământ de alt tip.

VI – Succesul așezământului depinde mai ales de condițiile următoare:

a) Cînd așezământul este situat la țară, izolarea sa să fie astfel încît să nu constituie un obstacol pentru atingerea țelului fixat instituției sau o greutate excesivă pentru personal.

b) În vederea facilității reclasării sociale a deținuților, aceștia trebuie să fie folosiți la munci care să-i pregătească pentru exercitarea unei meserii folositoare și rentabile, după punerea lor în libertate.

Chiar dacă recurgerea la munci agricole este avantajoasă, este fără îndoială de dorit a se prevedea ateliere care să permită de asemenea deținuților de a primi o calificare profesională și pentru industrie.

c) Pentru ca readaptarea socială să acționeze într-un climat de încredere, trebuie ca personalul să cunoască și să știe să înțeleagă caracterul și nevoile speciale ale fiecărui deținut și să fie apt să exercite o influență favorabilă asupra moralului. Acest personal trebuie să fie ales în consecință.

d) Pentru același motiv, numărul deținuților trebuie să rămînă în limitele care să permită directorului așezămîntului și personalului superior să cunoască bine pe fiecare din ei.

e) Este necesar a se obține o colaborare eficace a publicului și în special a comunității înconjurătoare, la aplicarea regimului în așezămintele deschise. În acest scop trebuie mai ales să fie informați asupra țelurilor și metodelor fiecărui așezământ deschis, ca și asupra faptului că regimul care este aplicat în acestea pretinde deținutului un efort moral considerabil. Cu privire la aceasta, organele de informare locale și naționale se pot dovedi prețioase.

VII – În aplicarea sistemului așezămintelor deschise, fiecare țară, luînd în considerare în primul rînd condițiile locale din punct de vedere social, economic și cultural, va ține seama de următoarele observații:

a) Țările care vor experimenta pentru prima dată așezămintele deschise vor trebui să se abțină de a fixa dinainte și i detaliu într-un regulament rigid modul de funcționare a acestor așezăminte.

b) În timpul perioadei de experimentare ele vor trebui să se inspire din organizarea și metodele cărora li s-a făcut deja proba în țările care le-au depășit în acest domeniu.

VIII – Fără îndoială, că în așezămintele deschise, riscul de evadare și pericolul de a-l vedea pe deținut că folosește greșit raporturile sale cu exteriorul, sunt mai mari decît în alte tipuri de așezăminte de penitenciare, dar aceste inconveniente sunt pe deplin compensate prin avantajele următoare, grație cărora așezămîntul deschis prezintă o superioritate asupra celorlalte tipuri de așezăminte:

a) Așezămîntul deschis este mai nimerit pentru readaptarea socială a deținuților și în același timp el este mai prielnic sănătății lor fizice și mintale.

b) Flexibilitatea inerentă regimului așezămîntului deschis, se traduce printr-o îndulcire a regulamentului, tensiunile vieții de penitenciar se atenuează și în consecință se ajunge la o stare disciplinară mai bună. De altfel, lipsa constrîngerii materiale și fizice și relațiile de încredere mărită între deținuți și personal sunt de natură să inspire deținuților o dorință sinceră de a se readapta social.

c) Condițiile de viață în așezămintele deschise se apropie de acelea ale vieții normale. Datorită acestui fapt, ele permit mai ușor a se organiza legături dorite cu lumea exterioară și de a-l face pe deținut să înțeleagă că el nu a rupt legăturile cu societatea; în această ordine de idei este posibil a se avea în vedere, cu titlu de exemplu, plimbări în grup, competiții sportive cu echipe din exterior și chiar aprobări individuale de a ieși, destinate mai ales pentru menținere a legăturilor de familie.

d) Executarea aceleiași măsuri este mai puțin costisitoare într-un așezămînt deschis ca într-un așezămînt de alt tip și anume din cauza cheltuielilor de construcții mai reduse și mai ales în cazul unui domeniu agricol cu venituri mari provenind din exploatare, cînd acesta este organizat într-un mod rațional.

IX – În concluzie, Congresul Națiunilor Unite pentru prevenirea crimei și tratamentul delincvenților,

a) Apreciază că așezămîntul deschis înseamnă o etapă importantă în evoluția sistemelor penitenciare ale epocii noastre și reprezintă una din aplicațiile cele mai fericite ale principiului individualizării pedepsei în vederea unei readaptări sociale;

b) Este de părere că sistemul așezămintelor deschise poate contribui la micșorarea inconvenientelor pe care le prezintă pedepsele scurte cu închisoarea;

c) Recomandă, în consecință, extinderea regimului deschis la cel mai mare număr posibil de deținuți în condițiile prevăzute în recomandările care preced;

d) Recomandă în sfîrșit, instituirea de statistici completate prin studii neîntrerupte făcute în măsura posibilităților, cu colaborarea autorităților științifice independente, permițînd a se aprecia din punct de vedere al recidivei și al readaptării sociale, rezultatele tratamentului în așezămintele deschise.

CONVENȚIA UNICĂ ASUPRA STUPEFIANTELOR*

PREAMBUL**

Părțile,

Îngrijorate de sănătatea fizică și morală a umanității,

Recunoscînd că întrebuințarea stupefiantelor, din punct de vedere medical este indispensabilă în vederea ușurării durerii și că măsurile necesare trebuie luate pentru a se asigura ca stupefiantele să fie disponibile în vederea acestui scop,

Recunoscînd că toxicomania este un flagel pentru individ și constituie un pericol economic și social pentru umanitate,

Conștiente că le revine datoria de a preveni și a combate acest flagel,

Considerînd că, pentru a fi eficiente, măsurile luate împotriva abuzului de stupefiante trebuie să fie coordonate și universale,

Socotind că o acțiune universală în această privință necesită o cooperare internațională, condusă de aceleași principii și avînd în vedere țeluri comune,

Recunoscînd competența Organizației Națiunilor Unite în privința controlului stupefiantelor și dorind ca organele internaționale interesate să fie grupate în cadrul acestei Organizații,

Dorind să concludă într-o convenție internațională acceptabilă pentru toți, înlocuind cea mai mare parte a tratatelor existente privitoare la stupefiante, limitînd întrebuințarea stupefiantelor la scopuri medicale și științifice și stabilind o cooperare internațională constantă pentru a realiza aceste principii și a atinge aceste țeluri,

Au convenit asupra celor ce urmează:

ARTICOLUL 1
Definiții

1) În afară de alte indicații exprese contrarii, sau în afară de cazul în care contextul cere o altă alternativă, definițiile care urmează se aplică la toate dispozițiile prezentei Convenții:

a) Termenul "Organ" înseamnă Organul Internațional de Control al Stupefiantelor.

b) Termenul "canabis" înseamnă vîrful florifer sau fructifer al plantei de canabis (exceptînd semințele și frunzele care nu sunt însoțite de vîrfurile ramurilor) și a cărui rășină n-a fost extrasă, oricare ar fi întrebuințarea lor.

c) Expresia "planta de canabis" înseamnă toate plantele din genul Cannabis.

d) Expresia "rășină de canabis" înseamnă rășina separată, brută sau purificată, obținută din planta canabis.

e) Termenul "coca" înseamnă toate speciile de arbuști din genul érythroxylon.

f) Expresia "frunze de coca" înseamnă frunzele arbustului coca, cu excepția frunzelor din care s-a extras toată ecgonina, cocaina și toți ceilalți alcaloizi ecgoninici.

g) Termenul "Comisie" înseamnă Comisia de Stupefiante a Consiliului.

---

* Adoptată la New York la 30 martie 1961.

** Republica Moldova a aderat la Convenție prin Hotărîrea Parlamentului nr.252-XIII din 3 noiembrie 1994. Hotărîrea de aderare a fost publicată în Monitorul Oficial nr. 16 din 1 decembrie 1994. În vigoare pentru Republica Moldova din 1 decembrie 1994. Convenția fost publicată în ediția oficială "Tratate internaționale", 1999, Vol. 8, p.128.

h) Termenul "Consiliu" înseamnă Consiliul Economic și Social al Națiunilor Unite.

i) Termenul "cultură" înseamnă cultura de mac opiaceu, de coca și de plantă de canabis.

j) Termenul "stupefiant" înseamnă toate substanțele din Tabelul I și II, fie că sunt naturale sau sintetice.

k) Expresia "Adunare generală" înseamnă Adunarea generală a Națiunilor Unite.

l) Expresia "trafic ilicit" înseamnă cultura sau orice trafic de stupefiante, care au scopuri contrarii celor prevăzute în prezenta Convenție.

m) Termenii "import" și "export" înseamnă, fiecare cu particularitățile sale, transportul material de stupefiante dintr-un stat în alt stat, sau de pe un teritoriu pe alt teritoriu al aceluiași stat.

n) Termenul "fabricație" înseamnă toate operațiile, altele decît producția, care permit obținerea stupefiantelor și cuprind purificarea, precum și transformarea stupefiantelor în alte stupefiante.

o) Expresia "opiu medicinal" înseamnă opiul care a suferit preparațiile necesare în vederea utilizării sale terapeutice.

p) Termenul "opiu" înseamnă sucul îngroșat al macului opiaceu.

q) Expresia "mac opiaceu" înseamnă planta din specia Papaver somniferum L.

r) Expresia "pai de mac" înseamnă toate părțile (cu excepția semințelor) ale macului opiaceu, după cosire.

s) Termenul "preparat" înseamnă un amestec, solid sau lichid, conținînd un stupefiant.

t) Termenul "producție" înseamnă operația care constă din culegerea opiului, a frunzei de coca, a canabisului și a rășinii de canabis din plantele care le produc.

u) Expresiile "Tabelul I", "Tabelul II", "Tabelul III" și "Tabelul IV" înseamnă listele de stupefiante sau de preparate anexate la prezenta Convenție și care vor putea fi modificat, din timp în timp, în conformitate cu articolul 3.

v) Expresia "Secretar general" indică pe Secretarul general al Organizației Națiunilor Unite.

w) Expresia "stocuri speciale" înseamnă cantitățile de stupefiante deținute într-o țară sau pe un teritoriu, prin guvernul acelei țări sau al acestui teritoriu, pentru nevoi speciale, în vederea unor circumstanțe excepționale; expresia "nevoi speciale" trebuie înțeleasă în consecință.

x) Termenul "stocuri" înseamnă cantitățile de stupefiante deținute într-o țară sau pe un teritoriu cu destinația:

i) unui consum medical și științific în această țară sau pe acest teritoriu;

ii) fabricării și preparării stupefiantelor și altor substanțe, într-o țară sau pe acest teritoriu;

iii) exportului;

dar nu cuprind cantitățile de stupefiante deținute într-o țară sau pe un teritoriu de către:

iv) farmaciști sau alți distribuitori cu amănuntul autorizați sau de către instituțiile în care persoane calificate, în cursul exercitării funcțiilor lor autorizate, terapeutice sau științifice, sau

v) ca stocuri speciale.

y) Termenul "teritoriu" înseamnă toată acea parte a unui stat care este considerată ca o entitate distinctă în vederea aplicării sistemului de certificate de import și de autorizații de export prevăzute în articolul 31. Această definiție nu se aplică la termenul "teritoriu" în modul în care este întrebuințat în articolele 42 și 46.

2) În conformitate cu scopul acestei Convenții, un stupefiant se consideră ca fiind consumat atunci cînd a fost livrat oricărei persoane sau întreprinderi, în vederea distribuirii cu amănuntul, pentru întrebuințare medicală sau cercetare științifică; cuvîntul "consumare" se va interpreta în conformitate cu această definiție.

ARTICOLUL 2

Substanțele supuse controlului

1. În afară de ceea ce privește măsurile de control limitat al stupefiantelor, stupefiantele din Tabelul I sunt supuse tuturor măsurilor de control aplicabile stupefiantelor vizate de prezenta Convenție și, în particular, măsurilor prevăzute în următoarele articole: 4 (paragraful c), 19, 20, 21, 29, 30, 31, 32, 33, 34 și 37.

2. Stupefiantele din Tabelul II sunt supuse acelorași măsuri de control ca și stupefiantele din Tabelul I, cu excepția măsurilor prevăzute în paragrafele 2 și 5 ale articolului 30, în ceea ce privește comerțul cu amănuntul.

3. Preparatele, altele decît cele din Tabelul III, sunt supuse acelorași măsuri de control ca și stupefiantele pe care le conțin, dar evaluările (articolul 19) și statisticile (articolul 20), altele decît cele care se raportează la aceste stupefiante, nu vor fi cerute în cazul acestor preparate și dispozițiile articolului 29 (paragraful 2, c) și ale articolului 30 (paragraful 1,b, ii) nu se vor aplica.

4. Preparatele din Tabelul III sunt supuse acelorași măsuri de control ca și preparatele care conțin stupefiantele din Tabelul II. Totuși, paragrafele 1, b) și 3-15 ale articolului 31 și, în ceea ce privește achiziția lor și eliberarea lor cu amănuntul, alineatul b al articolului 34, nu va fi necesar a fi aplicate, iar în scopul evaluărilor (articolul 19) și statisticilor (articolul 20), informațiile solicitate vor fi limitate la cantitățile de stupefiante utilizate pentru fabricarea respectivelor preparate.

5. Stupefiantele din Tabelul IV vor fi de asemenea incluse în Tabelul I și supuse tuturor măsurilor de control aplicabile stupefiantelor din acest Tabel, și, pe lîngă aceasta:

a) Părțile vor trebui să adopte toate măsurile speciale de control pe care le consideră necesare, pe baza proprietăților deosebit de periculoase ale stupefiantelor respective;

b) Părțile vor trebui, dacă, după părerea lor, situația din țara lor face ca acesta să fie mijlocul cel mai indicat de a proteja sănătatea publică, să interzică producția, fabricarea, importul și exportul, comerțul, deținerea sau utilizarea acestor stupefiante, cu excepția cantităților care vor putea fi utilizate exclusiv pentru cercetarea medicală și științifică, inclusiv încercările clinice care se efectuează cu aceste stupefiante, care vor trebui să aibă loc sub supravegherea și controlul direct al Părții respective sau vor trebui să fie subordonate supravegherii sale și controlului său.

6. În afară de măsurile de control aplicabile tuturor stupefiantelor din Tabelul I, opiul este supus dispozițiilor articolului 19, paragraful 1, alineatul f, și articolelor 21

bis, 23 și 24, frunzele de coca dispozițiilor articolelor 26 și 27 și canabisul dispozițiilor articolului 28.

7. Macul opiaceu, coca, planta canabis, paiul de mac și frunzele de canabis sunt supuse măsurilor de control respective prevăzute în articolul 19, paragraful 1, alineatul e, articolul 20, paragraful 1, alineatul g, articolul 21 bis și articolele 22-24; 22, 26 și 27; 22 și 28; 25 și 28.

8. Părțile vor face tot ce le stă în putință în scopul de a supune unor măsuri de supraveghere, pe cît posibil, substanțele care nu sunt indicate prin prezenta Convenție, dar care pot fi utilizate pentru fabricarea ilicită a stupefiantelor.

9. Părțile nu sunt obligate să respecte dispozițiile prezentei Convenții stupefiantelor care sunt întrebuințate în mod curent în industrie în alte scopuri decît cele medicale sau științifice, cu condiția ca:

a) să ia măsuri pentru a împiedica, prin recurgerea la procedee potrivite de denaturare sau prin orice alt mijloc, ca stupefiantele astfel întrebuințate să poată da loc la abuzuri sau să producă efecte nocive (articolul 3, paragraful 3) și ca, în practică, substanța nocivă să poată fi recuperată; și

b) să ia măsuri să figureze în informațiile statistice (articolul 20) pe care le furnizează cantitatea fiecărui stupefiant astfel întrebuințat.

ARTICOLUL 3
Modificările cîmpului de aplicare a controlului

1. Dacă o parte sau Organizația Mondială a Sănătății este în posesia unor informații care, după părerea sa, fac necesară modificarea vreunui Tabel, ea va adresa Secretarului general o notificare însoțită de toate informațiile necesare în sprijinul acesteia.

2. Secretarul general va comunica această notificare și informațiile pe care le consideră necesare Părților, Comisiei și, dacă notificarea a fost adresată de una din Părți, Organizației Mondiale a Sănătății.

3. Dacă o notificare se raportează la o substanță care nu este deja înscrisă în Tabelul I sau Tabelul II,

i) Toate Părțile vor examina, ținînd seama de informațiile pe care le au la dispoziție, posibilitatea aplicării provizorii, pentru această substanță, a tuturor măsurilor de control aplicabile stupefiantelor din Tabelul I;

ii) În așteptarea deciziei sale, care va fi luată în virtutea sub-paragrafului iii) al prezentului paragraf, Comisia poate decide ca Părțile să aplice substanței respective, în mod provizoriu, toate măsurile de control aplicabile stupefiantelor din Tabelul I. Părțile vor aplica în mod provizoriu aceste măsuri la substanța respectivă;

iii) Dacă Organizația Mondială a Sănătății constată că această substanță poate să dea naștere la abuzuri analoge și să producă efecte nocive analoge cu cele ale stupefiantelor din Tabelul I sau din Tabelul II, sau că aceasta este transformabilă într-un stupefiant, ea va aviza Comisia și aceasta va putea atunci să decidă, conform recomandării Organizației Mondiale a Sănătății, ca această substanță să fie înscrisă în Tabelul I sau în Tabelul II.

4. Dacă Organizația Mondială a Sănătății constată că un preparat nu poate, pe baza substanțelor pe care le conține, să dea naștere abuzurilor și nici să producă efec-

te nocive (paragraful 3) și că stupefiantul pe care îl conține nu este ușor recuperabil, Comisia, ca urmare a recomandării Organizației Mondiale a Sănătății, va putea înscrie acest preparat în Tabelul III.

5. Dacă Organizația Mondială a Sănătății constată că un stupefiant din Tabelul I este susceptibil în mod deosebit să dea loc la abuzuri și să producă efecte nocive (paragraful 3) și că acest pericol nu este compensat de avantaje terapeutice apreciabile pe care să nu le aibă alte substanțe decît cele din Tabelul IV, Comisia poate, în conformitate cu recomandarea Organizației Mondiale a Sănătății, să înscrie acest stupefiant în Tabelul IV.

6. Dacă o notificare a fost făcută în legătură cu un stupefiant din Tabelul I sau din Tabelul II sau cu un preparat din Tabelul III, Comisia poate, în afară de acțiunea prevăzută la paragraful 5, în conformitate cu recomandarea Organizației Mondiale a Sănătății, să modifice unul sau altul din tabele, fie:

a) transferînd un stupefiant din Tabelul I în Tabelul II sau din Tabelul III în Tabelul I; sau

b) ștergînd un stupefiant sau un preparat, după caz, dintr-unul din Tabele.

7. Toate deciziile Comisiei luate în vederea aplicării prezentului articol vor fi comunicate de către Secretarul general tuturor statelor membre ale Organizației Națiunilor Unite, statelor nemembre Părți ale prezentei Convenții, Organizației Mondiale a Sănătății și Organului. Decizia va intra în vigoare, în privința fiecărei Părți, la data primirii comunicării amintite mai sus, și Părțile vor lua atunci toate măsurile cerute de prezenta Convenție.

8. a) Toate deciziile Comisiei de modificare a unui tabel vor fi supuse examinării Consiliului dacă o Parte o cere în cele 90 de zile care urmează după primirea notificării deciziei. Această cerere va fi prezentată Secretarului general cu toate informațiile necesare în sprijinul ei.

b) Secretarul general va comunica o copie de pe această cerere și de pe informațiile necesare Comisiei, Organizației Mondiale a Sănătății și tuturor Părților, pe care le va invita să prezinte observațiile lor în termen de 90 de zile. Toate observațiile primite vor fi supuse examinării Consiliului.

c) Consiliul va putea să confirme, să modifice sau să anuleze decizia Comisiei; el va hotărî în ultimă instanță. Decizia sa va fi notificată tuturor statelor membre ale Organizației Națiunilor Unite, statelor nemembre Părți ale prezentei Convenții, Comisiei, Organizației Mondiale a Sănătății și Organului.

d) În așteptarea examinării de către Consiliu, decizia Comisiei va rămîne în vigoare.

9. Deciziile Comisiei luate în vederea aplicării prezentului articol nu vor fi supuse examinării prevăzute la articolul 7.

ARTICOLUL 4
Obligații generale

Părțile vor lua măsurile legislative și administrative care ar putea fi necesare:

a) Pentru executarea dispozițiilor prezentei Convenții în cadrul propriilor lor teritorii;

b) Pentru a coopera cu alte state în vederea executării dispozițiilor Convenției amintite; și

c) Sub rezerva dispozițiilor prezentei Convenții, pentru a limita în mod exclusiv la scopuri medicale și științifice producția, fabricarea, exportul, importul, distribuirea, comerțul, întrebuințarea și deținerea stupefiantelor.

ARTICOLUL 5
Organele internaționale de control

Recunoscînd competența Organizației Națiunilor Unite în privința controlului internațional al stupefiantelor, Părțile sunt de acord să încredințeze Comisiei de Stupefiante a Consiliului Economic și Social și Organului Internațional de Control al Stupefiantelor funcțiile care sunt atribuite în mod respectiv acestor organe prin prezenta Convenție.

ARTICOLUL 6
Cheltuielile organelor internaționale de control

Organizația Națiunilor Unite își asumă cheltuielile Comisiei și ale Organului în condițiile care vor fi stabilite de Adunarea generală. Părțile care nu sunt membre ale Organizației Națiunilor Unite vor contribui la cheltuielile organelor internaționale de control, Adunarea generală fixînd periodic, după consultarea guvernelor acestor Părți, cuantumul contribuțiilor pe care îl va considera echitabil.

ARTICOLUL 7
Revizuirea deciziilor și recomandărilor Comisiei

În afară de ceea ce privește deciziile prevăzute în articolul 4, toate deciziile sau recomandările adoptate de către Comisie în executarea dispozițiilor prezentei Convenții vor fi luate sub rezerva aprobării Consiliului sau a Adunării generale sau a tuturor modificărilor adoptate de unul sau celălalt din aceste organe, în aceeași manieră ca și celelalte decizii sau recomandări ale Comisiei.

ARTICOLUL 8
Funcțiile Comisiei

Comisia este abilitată să examineze toate problemele care sunt în legătură cu scopurile prezentei Convenții și mai ales:

a) Să modifice tabelele în conformitate cu articolul 3;

b) Să atragă atenția Organului asupra tuturor problemelor care pot avea legătură cu funcțiile acestuia;

c) Să formuleze recomandări pentru punerea în aplicare a dispozițiilor prezentei Convenții sau pentru atingerea scopurilor pe care ea le are în vedere, cuprinzînd în acestea și programele de cercetare științifică și schimburile de informații cu caracter științific sau tehnic; și

d) Să atragă atenția Statelor care nu sunt părți asupra deciziilor și recomandărilor pe care le adoptă în conformitate cu atribuțiile pe care i le conferă prezenta Convenție, în așa fel încît acestea să examineze măsurile pe care le pot lua în virtutea prezentei Convenții.

ARTICOLUL 9
Componența și atribuțiile Organului

1. Organul se compune din 13 membri aleși de către Consiliu, după cum urmează:

a) Trei membri având experiență în medicină, în farmacologie sau farmacie și aleși dintr-o listă de cel puțin cinci persoane desemnate de către Organizația Mondială a Sănătății; și

b) Zece membri aleși dintr-o listă de persoane desemnate de membrii Organizației Națiunilor Unite și de Părțile care nu sunt membre.

2. Membrii Organului trebuie să fie persoane care, prin competența, imparțialitatea și conduita lor, inspiră încrederea generală. Pe timpul duratei mandatului lor, ele nu trebuie să ocupe nici un alt post și nici să se dedice vreunei activități care ar fi de natură să le împiedice exercitarea cu imparțialitate a atribuțiilor lor. Consiliul ia, consultîndu-se cu Organul, toate dispozițiile necesare pentru a asigura întreaga independență tehnică a acestuia din urmă în exercitarea funcțiilor sale.

3. Consiliul, avînd în vedere principiul unei reprezentări geografice echitabile, trebuie să țină cont de importanța pe care o are includerea în Organ, într-o proporție echitabilă, a persoanelor care sunt la curent cu situația în materie de stupefiante în țările producătoare, fabricante și consumatoare și care au legătură cu țările respective.

4. Fără a încălca alte dispoziții ale prezentei Convenții, Organul, acționînd în cooperare cu guvernele, se va strădui să limiteze cultura, producția, fabricarea și utilizarea stupefiantelor la cantitățile necesare în scopuri medicale și științifice, în așa fel încît să fie satisfăcătoare, și să împiedice cultura, producția, fabricarea, traficul și utilizarea ilicite de stupefiante.

5. Măsurile luate de organ în aplicarea prezentei Convenții vor fi întotdeauna cele mai potrivite pentru a servi la cooperarea guvernelor cu Organul și care să facă posibil un dialog permanent între guverne și Organ, în așa fel încît să ajute și să faciliteze orice acțiune eficientă a guvernelor în vederea atingerii scopurilor prezentei Convenții.

ARTICOLUL 10
Durata mandatului și remunerarea membrilor Organului

1. Membrii Organului sunt aleși pentru cinci ani și sunt reeligibili.

2. Mandatul fiecărui membru al Organului se termină în ajunul primei ședințe a Organului în care succesorul său are dreptul să participe.

3. Un membru al Organului care a fost absent la trei sesiuni consecutive va fi considerat ca demisionat.

4. Consiliul poate, la recomandarea Organului, să revoce un membru al Organului care nu mai îndeplinește condițiile cerute de paragraful 2 al articolului 9. Această recomandare trebuie să fie formulată printr-un vot afirmativ a 9 membri ai Organului.

5. Dacă locul unui membru al Organului devine vacant în cursul mandatului titularului său, Consiliul va completa această vacanță alegînd un alt membru cît mai curînd posibil pentru restul duratei mandatului, în conformitate cu dispozițiile aplicabile ale articolului 9.

6. Membrii Organului primesc o remunerație corespunzătoare al cărei cuantum este stabilit de către Adunarea generală.

ARTICOLUL 11
Regulamentul interior al Organului

1. Organul își alege președintele și membrii a căror alegere o consideră necesară, în vederea constituirii biroului său; el își adoptă regulamentul interior.

2. Organul se reunește atît de des cît consideră necesar pentru îndeplinirea satisfăcătoare a funcțiilor sale, dar trebuie să țină cel puțin două ședințe în fiecare an calendaristic.

3. Numărul minim pentru reuniunile Organului este de 8 membri.

ARTICOLUL 12
Aplicarea regimului de evaluări

1. Organul stabilește data sau datele la care evaluările vor trebui predate, conform articolului 19, precum și forma sub care ele vor fi prezentate, și va stabili formulare în vederea acestui scop.

2. În ce privește țările și teritoriile la care nu se aplică prezenta Convenție, Organul va invita guvernele interesate să furnizeze evaluări în conformitate cu dispozițiile acesteia.

3. În cazul în care un stat nu va prezenta la data fixată evaluările relative la unul din teritoriile sale, Organul le va stabili el însuși în măsura în care este posibil, și dacă se poate, în colaborare cu guvernul interesat.

4. Organul va examina evaluările, inclusiv evaluările suplimentare, și, în afară de ceea ce privește nevoile speciale, va putea cere, pentru fiecare țară sau teritoriu pentru care a fost predată o evaluare, informațiile pe care el le consideră necesare în scopul completării evaluărilor sau în vederea elucidării unei indicații care se găsește în această evaluare.

5. În vederea limitării uzului și distribuirii stupefiantelor la cantitățile necesare pentru scopuri medicale și științifice, dar în mod satisfăcător, Organul va confirma în cel mai scurt termen posibil evaluările, inclusiv evaluările suplimentare; el va putea, de asemenea, să le modifice, cu consimțămîntul guvernului interesat. În caz de dezacord între guvern și Organ, acesta din urmă va avea dreptul să stabilească, să comunice și să publice propriile sale evaluări, inclusiv evaluările suplimentare.

6. În afară de documentația prevăzută la articolul 15, Organul va publica, la datele pe care le va fixa, dar cel puțin o dată pe an, informațiile referitoare la evaluările care lui i se pare că vor contribui la facilitarea aplicării prezentei Convenții.

ARTICOLUL 13
Aplicarea regimului statisticilor

1. Organul va stabili modul și forma sub care trebuie predate statisticile, după cum este prevăzut în articolul 20 și va stabili formularele în vederea acestui scop.

2. Organul va examina statisticile pentru a constata dacă Părțile sau orice alte state s-au conformat dispozițiilor prezentei Convenții.

3. Organul va putea cere informații suplimentare pe care le va crede necesare pentru a completa aceste statistici sau pentru a elucida unele indicații care se găsesc în aceste statistici.

4. Organul nu va avea competența de a pune întrebări sau de a-și exprima o opinie cu privire la statisticile referitoare la stupefiantele necesare pentru nevoi speciale.

ARTICOLUL 14

Măsuri care trebuie luate de către Organ în vederea asigurării executării dispozițiilor Convenției

1. a) Dacă, după examinarea informațiilor adresate Organului de către guvern conform dispozițiilor prezentei Convenții sau a informațiilor comunicate prin organele Națiunilor Unite sau prin instituții specializate ori, cu condiția ca aceasta să fie admisă de Comisie la recomandarea Organului, prin alte organizații interguvernamentale, prin organizații internaționale neguvernamentale care au o competență directă în materie și beneficiază de statut consultativ pe lîngă Consiliul economic și social în virtutea articolului 71 din Carta Națiunilor Unite sau care se bucură de un statut analog printr-un acord special încheiat cu Consiliul, Organul are motive obiective să creadă că scopurile prezentei convenții sunt serios compromise prin faptul că o Parte sau o țară ori teritoriu nu aplică dispozițiile prezentei Convenții, Organul are dreptul să propună începerea unor consultări cu guvernul interesat sau să-i ceară explicații. Dacă, fără să fie omisă respectarea dispozițiilor prezentei Convenții, o parte sau o țară ori un teritoriu a devenit un centru important de cultură, producție, fabricare, trafic sau consum ilicit de stupefiante, sau există un risc major să devină, Organul are dreptul să propună începerea de consultări cu guvernul interesat. Sub rezerva dreptului pe care îl are de a atrage atenția Părților și Consiliului și Comisiei asupra problemei, astfel cum este prevăzut în alineatul d) de mai-jos, Organul va considera drept confidențială o cerere de informații sau de explicații furnizată de un guvern sau o propunere de consultații și consultațiile avute cu un guvern în virtutea dispozițiilor prezentului alineat.

b) După ce a acționat în conformitate cu alineatul a) de mai-sus, Organul poate, dacă el consideră necesar să o facă, să ceară guvernului interesat să ia măsurile corective care, avînd în vedere circumstanțele, pot părea necesare în vederea executării dispozițiilor prezentei Convenții

c) organul poate, dacă el consideră necesar pentru elucidarea unei probleme vizată la alineatul a) de mai-sus, să propună guvernului interesat să dispună efectuarea unui studiu privind această problemă, pe teritoriul său, în modul în care guvernul consideră că este corespunzător. Dacă guvernul interesat decide să efectueze acest studiu, el poate să roage Organul să-i furnizeze mijloacele tehnice și serviciile unei sau mai multor persoane cu calificările corespunzătoare pentru a asista agenții guvernamentali în studiul respectiv. Persoana sau persoanele pe care Organul își propune să le pună la dispoziția guvernului vor fi supuse agreării de către acest guvern. Modalitățile studiului și termenul în care el trebuie efectuat vor fi stabilite prin consultare între guvern și Organ. Guvernul va transmite Organului rezultatele studiului și va indica măsurile coercitive pe care el le consideră necesar a fi luate.

d) Dacă Organul constată că guvernul interesat nu a dat explicații satisfăcătoare atunci cînd a fost invitat să o facă în conformitate cu alineatul a) de mai-sus, sau a neglijat să adopte toate măsurile coercitive pe care a fost invitat să le ia în conformi-

tate cu alineatul b) de mai-sus, sau că există o situație gravă care impune măsuri de cooperare internațională în vederea remedierii ei, el poate să atragă atenția Părților, a Consiliului și a Comisiei asupra acestei probleme. Organul va acționa și atunci cînd scopurile prezentei Convenții sunt serios compromise și nu a fost posibil ca problema să fie altfel rezolvată în mod satisfăcător. El va acționa în același mod dacă va constata că există o situație gravă care impune măsuri de cooperare internațională și consideră că pentru a remedia această situație a atrage atenția Părților, Consiliului și Comisiei este mijlocul cel mai potrivit de a facilita o astfel de cooperare; după examinarea rapoartelor stabilite de Organ, și eventual de către Comisie, Consiliul poate atrage atenția Adunării generale asupra problemei.

2. Cînd atrage atenția Părților, Consiliului și Comisiei asupra unei probleme în conformitate cu alineatul d) al paragrafului 1 de mai-sus, Organul poate, dacă el consideră necesară o astfel de măsură, să recomande Părților să oprească importul de stupefiante care provin din țara interesată, sau exportul de stupefiante destinate acestei țări sau teritoriu, sau, în același timp, importul și exportul, fie pentru o perioadă determinată, fie pînă cînd situația din această țară sau teritoriu va deveni satisfăcătoare. Statul interesat are dreptul să de a prezenta această problemă în fața Consiliului.

3. Organul are dreptul să publice un raport privind orice problemă vizată de dispozițiile prezentului articol și să le comunice Consiliului, care îl va transmite tuturor Părților. Dacă Organul publică în acest raport o decizie luată în virtutea prezentului articol, sau informații referitoare la această decizie, el trebuie să publice de asemenea și avizul guvernului interesat dacă acesta o cere.

4. În cazul în care o decizie a Organului publicată în conformitate cu dispozițiile prezentului articol nu a fost luată în unanimitate, opinia minorității trebuie să fie expusă.

5. Orice stat va fi invitat să fie reprezentat la ședințele Organului în cursul cărora se examinează o problemă care îl interesează în mod direct, în termenii prezentului articol.

6. Deciziile Organului luate în temeiul prezentului articol trebuie să fie adoptate cu majoritate de două treimi din numărul total al membrilor Organului.

ARTICOLUL 14 bis
Asistența tehnică și financiară

În cazul în care consideră necesar, Organul, acționînd de acord cu guvernul interesat, poate, fie în paralel, fie înlocuind măsurile enunțate la paragrafele 1 și 2 ale articolului 14, să recomande organelor competente ale Națiunilor Unite și instituțiilor specializate, ca o asistență tehnică sau financiară, sau amîndouă în același timp, să fie furnizate guvernului respectiv în scopul de a-l sprijini în efortul lui de a se achita de obligațiile sale care decurg din prezenta Convenție, și mai ales de cele care sunt prevăzute sau menționate la articolele 2, 35, 38 și 38 bis.

ARTICOLUL 15
Rapoartele Organului

1. Organul întocmește un raport anual asupra lucrărilor sale și orice alte rapoarte suplimentare pe care le consideră necesare și care conțin o analiză a evaluărilor și a

informațiilor statistice de care el dispune și, cînd este cazul, o expunere a explicațiilor pe care le-au putut da guvernele sau pe care au avut obligația să le predea, ca și toate observațiile și recomandările pe care Organul a considerat că trebuie să le formuleze. Aceste rapoarte sunt prezentate Consiliului prin intermediul Comisiei, care poate formula observațiile pe care le consideră oportune.

2. Rapoartele sunt comunicate Părților și publicate ulterior prin Secretarul general. Părțile autorizează libera distribuire a acestor rapoarte.

ARTICOLUL 16
Secretariatul

Serviciile de secretariat ale Comisiei și ale Organului vor fi puse la dispoziție de către Secretarul general. Totodată, secretarul Organului va fi numit de către Secretarul general consultîndu-se cu Organul.

ARTICOLUL 17
Administrația specială

Părțile vor menține o administrație specială însărcinată cu aplicarea dispozițiilor prezentei Convenții.

ARTICOLUL 18
Informațiile care trebuie transmise Secretarului general de către Părți

1. Părțile vor transmite Secretarului general informațiile pe care Comisia le poate cere ca fiind necesare în vederea exercitării atribuțiilor sale și mai ales:

a) Un raport anual referitor la funcționarea Convenției în fiecare din teritoriile lor;

b) Din timp în timp, textele tuturor legilor și regulamentelor promulgate pentru punerea în aplicare a prezentei Convenții;

c) Toate precizările pe care Comisia le va cere în legătură cu traficul ilicit și mai ales detaliile fiecărui caz de trafic ilicit descoperit, care ar putea să prezinte importanță fie prin lumina pe care o aruncă asupra surselor de aprovizionare cu stupefiante a traficului ilicit, fie prin cantitățile în cauză sau metoda utilizată de traficanții iliciți; și

d) Numele și adresele autorităților administrative abilitate să elibereze autorizațiile sau certificatele de export și de import.

2. Părțile vor furniza informațiile prevăzute la paragraful precedent, sub forma și la datele indicate, utilizînd acele formulare pe care Comisia le va solicita să fie folosite.

ARTICOLUL 19
Evaluarea necesarului de stupefiante

1. Părțile vor trimite Organului, în fiecare an și pentru fiecare din teritoriile lor, conform modului și sub forma pe care el le cere, evaluări care se referă la următoarele probleme și pe formularele furnizate de Organ:

a) Cantitățile de stupefiante care vor fi consumate în scopuri medicale și științifice;

b) Cantitățile de stupefiante care vor fi utilizate în vederea fabricării altor stupefiante, pentru preparatele din Tabelul III și pentru substanțele care nu sunt vizate de prezenta Convenție;

c) Cantitățile de stupefiante care vor fi în stoc la 31 decembrie al anului la care se raportează evaluările;

d) Cantitățile de stupefiante care se vor adăuga stocurilor speciale;

e) Suprafața (în hectare) și amplasarea geografică a terenurilor care vor fi destinate culturilor de mac opiaceu;

f) Cantitatea aproximativă de opiu care va fi produsă;

g) Numărul de întreprinderi care vor fabrica stupefiante sintetice; și

h) Cantitățile de stupefiante sintetice care vor fi fabricate de fiecare din întreprinderile de la alineatul precedent.

2. a) Sub rezerva scăzămintelor prevăzute la paragraful 3 al articolului 21, totalul evaluărilor pentru fiecare teritoriu și pentru fiecare stupefiant, cu excepția opiumului și a stupefiantelor sintetice, va fi suma cantităților specificate la alineatele a), b) și d) ale paragrafului 1 din prezentul articol, la care s-au adăugat toate cantitățile necesare pentru a aduce stocul existent la 31 decembrie al anului precedent la nivelul evaluat în conformitate cu dispozițiile alineatului c) al paragrafului 1.

b) Sub rezerva deducerilor prevăzute la paragraful 3 al articolului 21 în ceea ce privește importurile și la paragraful 2 al articolului 21 bis, totalul evaluărilor de opiu pentru fiecare teritoriu va fi fie suma cantităților specificate la alineatele a), b) și d) ale paragrafului 1 din prezentul articol, la care s-au adăugat toate cantitățile necesare pentru a aduce stocul existent la 31 decembrie al anului precedent la nivelul evaluat în conformitate cu dispozițiile alineatului c) al paragrafului 1, fie cantitatea specificată la alineatul f) al paragrafului 1 din prezentul articol dacă ea este mai mare decît prima.

c) Sub rezerva deducerilor prevăzute la paragraful 3 al articolului 21, totalul evaluărilor pentru fiecare stupefiant sintetic pentru fiecare teritoriu va fi fie suma cantităților specificate la alineatele a), b) și d) din paragraful 1 al prezentului articol, majorată cu cantitatea necesară pentru completarea stocurilor existente la 31 decembrie al anului precedent la nivelul evaluat conform dispozițiilor de la alineatul c) din paragraful 1, fie suma cantităților prevăzute la alineatul h) din paragraful 1, fie suma cantităților prevăzute la alineatul h) al paragrafului 1 din prezentul articol dacă ea este mai mare decît prima.

d) Evaluările comunicate în conformitate cu alineatele precedente ale prezentului paragraf vor fi modificate după cum se va conveni, astfel încît să se țină cont de cantitatea confiscată introdusă pe piața licită, ca și de cantitatea scoasă din stocurile speciale pentru satisfacerea nevoilor populației civile.

3. Orice stat va putea să furnizeze în cursul anului evaluări suplimentare, motivînd împrejurările care le fac necesare.

4. Părțile vor aduce la cunoștința Organului metoda folosită pentru determinarea cantității indicată în evaluare și modificările ce ar putea fi aduse acestei metode.

5. Sub rezerva deducerilor prevăzute la paragraful 3 al articolului 21, și ținînd cont, după caz, de dispozițiile articolului 21 bis, evaluările nu trebuie să fie depășite.

ARTICOLUL 20
Statistici care trebuie furnizate Organului

1. Părțile vor transmite Organului, pentru fiecare din teritoriile lor, în modul și sub forma cerută de acesta, statistici avînd ca obiect următoarele și stabilite pe formulare puse la dispoziție de Organ:

a) Producția sau fabricarea de stupefiante;

b) Utilizarea stupefiantelor în vederea fabricării altor stupefiante, a preparatelor din Tabelul III și a substanțelor care nu sunt vizate de prezenta Convenție și utilizarea paiului de mac pentru fabricarea stupefiantelor;

c) Consumul de stupefiante;

d) Importul și exportul de stupefiante și de pai de mac;

e) Confiscările de stupefiante și destinația cantităților confiscate;

f) Stocurile de stupefiante la 31 decembrie al anului la care se referă statisticile; și

g) Suprafața determinabilă a culturilor de mac opiaceu.

2. a) Statisticile avînd legătură cu problemele menționate la paragraful 1, cu excepția alineatului d), vor fi stabilite anual și vor fi transmise Organului cel mai tîrziu la 30 iunie al anului următor celui la care se raportează;

b) statisticile care se referă la problemele de la alineatul d) al paragrafului 1 vor fi întocmite trimestrial și vor fi transmise Organului în termen de o lună de la sfîrșitul trimestrului la care se referă;

3. Părțile nu sunt obligate să furnizeze statistici referitoare la stocurile speciale, dar ele vor furniza separat statistici referitoare la stupefiantele importate sau achiziționate în țară sau teritoriu pentru nevoi speciale, cît și despre cantitățile de stupefiante scoase din stocurile speciale pentru satisfacerea nevoilor populației civile.

ARTICOLUL 21
Limitarea fabricării și a importului

1. Cantitatea totală din fiecare stupefiant care se va fabrica și importa de către o țară sau un teritoriu oarecare în cursul unui an nu trebuie să fie mai mare decît suma următoarelor elemente:

a) Cantitatea consumată, în limita evaluării corespunzătoare, în scopuri medicale și științifice;

b) Cantitatea utilizată, în limita evaluării corespunzătoare, în vederea fabricării altor stupefiante, a preparatelor din Tabelul III și a substanțelor care nu sunt vizate de prezenta Convenție;

c) Cantitatea exportată;

d) Cantitatea introdusă în stoc, în scopul de a aduce stocul la nivelul specificat în evaluarea corespunzătoare; și

e) Cantitatea procurată, în limita evaluării corespunzătoare, pentru nevoi speciale.

2. Din suma elementelor enumerate la paragraful 1 se vor scădea cantitățile confiscate și introduse pe piața licită, ca și cantitatea scoasă din stocurile speciale pentru satisfacerea nevoilor populației civile.

3. Dacă Organul constată că respectiva cantitate fabricată și importată în cursul unui an depășește suma cantităților enumerate în paragraful 1, ținînd seama de de-

ducerile prevăzute la paragraful 2 al prezentului articol, excedentul astfel constatat care va exista la sfîrșitul anului va fi scăzut anul următor din cantitățile care trebuie să fie fabricate sau importate, ca și din totalul evaluărilor definite în paragraful 2 al articolului 19.

4. a) Dacă din statisticile importurilor și exporturilor (articolul 20) reiese că respectiva cantitate exportată cu destinația unei țări sau teritoriu oarecare depășește totalul evaluărilor relative la această țară sau teritoriu, după cum este definit în paragraful 2 al articolului 19, mărită cu cantitățile declarate ca exportate și scăzîndu-se excedentul constatat conform paragrafului 3 al prezentului articol, Organul poate face o notificare statelor care, după părerea sa, ar trebui să fie informate.

b) Imediat ce primesc o astfel de notificare, Părțile nu vor mai autoriza, în anul în curs, nici un nou export de stupefiante care să aibă ca destinație țara sau teritoriul în cauză, în afară de:

i) cazul în care s-ar fi furnizat o evaluare suplimentară pentru această țară sau teritoriu, în ceea ce privește toate cantitățile importate în excedent și cantitățile suplimentare cuvenite; sau

ii) cazurile excepționale în care exportul este, după părerea guvernului țării exportatoare, indispensabil tratamentului bolnavilor.

ARTICOLUL 21 bis
Limitarea producției de opiu

1. Producția de opiu de către o țară sau un teritoriu oarecare va fi organizată și controlată astfel încît, în măsura posibilului, cantitatea produsă în cursul unui an să nu depășească evaluarea, stabilită conform paragrafului 1, f) al articolului 19, cantității de opiu care este prevăzută a fi produsă.

2. Dacă Organul constată, potrivit informațiilor care îi sunt furnizate în conformitate dispozițiilor prezentei Convenții, că o Parte care a furnizat o evaluare conform paragrafului 1, f) al articolului 19 nu a limitat producția de opiu în interiorul frontierelor sale la scopurile licite conform evaluării corespunzătoare și că o cantitate importantă de opiu, produsă licit sau ilicit, în interiorul frontierelor acestei Părți a fost pusă pe piața ilicită, Organul poate, după ce a examinat explicațiile Părții interesate, care trebuie să-i fie prezentate în termen de o lună de la notificarea acestei constatări, să decidă scăderea în totalitate sau în parte, a cantității care va fi produsă și din totalul evaluării, astfel cum este el definit în paragraful 2, b) al articolului 19, pentru primul an în care o astfel de scădere ar fi tehnic aplicabilă, ținînd cont de perioada anului și de angajamentele contractuale pe care Partea în cauză le are în ceea ce privește exportul de opiu. Această decizie va trebui să fie aplicabilă la 90 de zile după ce Partea interesată a primit notificarea.

3. Organul, după ce a notificat Părții interesate decizia sa referitoare la reducerea aplicată conform paragrafului 2 de mai-sus, va începe consultări cu aceasta în scopul găsirii unei soluții satisfăcătoare situației.

4. Dacă situația nu a fost rezolvată în mod satisfăcător, Organul poate, dacă este cazul, să aplice dispozițiile articolului 14.

5. În luarea deciziei sale cu privire la aplicarea reducerilor prevăzute la paragraful

2 de mai-sus, Organul va ține cont nu numai de orice împrejurare pertinentă, mai ales cele care ar putea da naștere unor probleme legate de traficul ilicit vizat de paragraful 2 de mai-sus, ci și de orice nouă măsură corespunzătoare de control pe care Partea în cauză ar putea să o adopte.

ARTICOLUL 22
Dispoziții speciale aplicabile culturii

1. Dacă situația dintr-o țară sau un teritoriu al unei Părți este de așa natură încît interzicerea culturii macului opiaceu, a plantei de coca sau a plantei de canabis reprezintă, după părerea ei, măsura cea mai potrivită în vederea protejării sănătății publice și pentru a împiedica stupefiantele să fie deturnate către traficul ilicit, Partea interesată va interzice cultura acestora.

2. Partea care a interzis cultura macului opiaceu sau a plantei de canabis va lua măsurile corespunzătoare pentru a confisca plantele cultivate ilicit și pentru a le distruge, cu excepția unor mici cantități necesare în scopuri de cercetare științifică.

ARTICOLUL 23
Organisme naționale ale opiului

1. Orice Parte care autorizează cultura macului opiaceu în vederea producției de opiu va stabili, dacă nu a făcut-o deja, și va menține unul sau mai multe organisme ale statului (desemnate în continuare în prezentul articol prin termenul "organism") însărcinate cu exercitarea funcțiilor stipulate în prezentul articol.

2. Orice Parte vizată la paragraful precedent va aplica dispozițiile care urmează culturii de mac opiaceu pentru producerea opiului, precum și opiului:

a) Organismul va delimita regiunile și va desemna parcelele de teren pe care cultura macului opiaceu pentru producția de opiu va fi autorizată;

b) Cultivatorii titulari ai unei licențe eliberate de către Organism vor fi singurii autorizați de a face aceste culturi;

c) Fiecare licență va specifica suprafața de teren pe care este autorizată această cultură;

d) Orice cultivator de mac opiaceu va fi obligat să livreze Organismului întreaga sa recoltă de opiu; Organismul va cumpăra această recoltă și o va lua în posesia sa materială, cît mai curînd posibil, dar cel mai tîrziu în termen de patru luni de la sfîrșitul recoltării; și

e) Numai Organismul are dreptul, în ceea ce privește opiul, să importe, să exporte, să vîndă en gros și să păstreze în stoc, cu excepția stocurilor deținute de fabricanții de alcaloizi de opiu, opiu medicinal sau preparate pe bază de opiu. Părțile nu sunt obligate să extindă această prevedere asupra opiului medicinal și a preparatelor pe bază de opiu.

3. Funcțiile administrative prevăzute la paragraful 2 vor fi exercitate de un singur organism de stat, dacă constituția Părții interesate o permite.

ARTICOLUL 24
Restricții ale producției de opiu destinat comerțului internațional

1. a) Dacă una din Părți are intenția de a începe să producă opiu sau să mărească

producția de opiu, ea va ține cont de cererea mondială de opiu existentă, conform evaluărilor publicate de Organ în scopul ca producția de opiu să nu antreneze o supraproducție de opiu pe plan mondial.

b) Nici o Parte nu va autoriza producția de opiu sau nu va mări producția sa de opiu dacă, după părerea ei, o astfel de producție sau mărirea producției de pe teritoriul ei riscă să alimenteze traficul ilicit de opiu.

2. a) Sub rezerva dispozițiilor din paragraful 1, dacă o Parte, care la 1 ianuarie 1961 nu producea opiu în vederea exportului, dorește să exporte opiul pe care îl produce, în cantitate ce nu depășește 5 tone pe an, ea va notifica aceasta Organului, anexînd la această notificare informații care privesc:

i) controalele în vigoare cerute prin prezenta Convenție în ceea ce privește producția și exportul de opiu; și

ii) numele țării sau țărilor cărora intenționează să le exporte opiu; și Organul va putea fie să aprobe această notificare, fie să recomande Părții interesate să nu producă opiu pentru export.

b) Dacă o Parte, alta decît o Parte desemnată în paragraful 3 dorește să producă mai mult de 5 tone de opiu destinate exportului pe an, ea va notifica aceasta Consiliului, anexînd la această notificare informații corespunzătoare, cuprinzînd și:

i) evaluarea cantităților care trebuie produse pentru export:

ii) controalele existente sau propuse în ceea ce privește opiul care trebuie produs;

iii) numele țării sau țărilor cărora crede că le va exporta acest opiu; și Consiliul va putea fie să aprobe această notificare, fie să recomande Părții interesate să nu producă opiu pentru export.

3. Contrar dispozițiilor alineatelor a) și b) ale paragrafului 2, o Parte care, în timpul celor 10 ani care au precedat imediat data de 1 ianuarie 1961 a exportat opiu produs de ea, va putea continua să exporte opiul pe care îl produce.

4.a) Nici o Parte nu va importa opiu din nici o țară sau teritoriu în afara cazului în care opiul este produs pe teritoriul:

i) unei Părți menționate în paragraful 3;

ii) unei Părți care a adresat o notificare Organului în conformitate cu dispozițiile alineatului a) din paragrafului 2; sau

iii) unei Părți care a primit aprobarea Consiliului în conformitate cu dispozițiile alineatului b) din paragraful 2.

b) Contrar dispozițiilor din alineatul a) al prezentului paragraf, o Parte poate să importe opiu produs de orice țară care a produs și a exportat opiu în timpul celor 10 ani care au precedat data de 1 ianuarie 1961, dacă un organism sau agenție de control național a fost stabilit și funcționează în scopurile definite la articolul 23 în țara interesată și dacă aceasta posedă mijloace eficiente de a face ca opiul pe care îl produce să nu alimenteze traficul ilegal.

5. Dispozițiile prezentului articol nu vor împiedica o Parte :

a) să producă opiu în cantitate suficientă pentru nevoile ei; sau

b) să exporte opiu confiscat din traficul ilicit unei alte părți, în conformitate cu exigențele prezentei Convenții.

ARTICOLUL 25
Controlul paiului de mac

1. O Parte care permite cultura macului opiaceu, în alte scopuri decît producția de opiu, va lua toate măsurile necesare pentru a asigura:

a) ca din aceste capsule de mac să nu fie produs opiu; și

b) ca fabricarea de stupefiante din aceste paie de mac să fie controlată în mod satisfăcător.

2. Părțile vor aplica paiului de mac sistemul de certificate de import și autorizații de export prevăzut la paragrafele 4-15 din articolul 31.

3. Părțile vor furniza aceleași statistici în legătură cu importul și exportul paiului de mac cum sunt și cele pentru stupefiante prevăzute în paragrafele 1, d) și 2, b) ale articolului 20.

ARTICOLUL 26
Coca și frunzele de coca

1. Dacă o Parte autorizează cultura de coca, ea îi va aplica, la fel ca și pentru frunzele de coca, regimul de control prevăzut la articolul 23 pentru macul opiaceu; în ceea ce privește alineatul d) al paragrafului 2 din acest articol, obligația impusă organismului menționat va fi numai de a intra în mod material în posesia recoltei, cît mai curînd posibil după recoltare.

2. În măsura în care este posibil, Părțile vor proceda la smulgerea tuturor plantelor de coca existente în stare sălbatică. Ele vor distruge plantele de coca cultivate în mod ilegal.

ARTICOLUL 27
Dispoziții suplimentare relative la frunzele de coca

1. Părțile vor putea permite utilizarea frunzelor de coca în vederea preparării unui produs aromatic, care nu va trebui să conțină nici un alcaloid și ele vor putea, în măsura în care este necesar pentru această utilizare, să permită producția, importul, exportul comerțul și deținerea acestor frunze.

2. Părțile vor furniza separat evaluările (articolul 19) și statisticile (articolul 20) în ceea ce privește frunzele de coca destinate preparării unui astfel de produs aromatic: Totodată, acest lucru nu se va face dacă aceleași frunze de coca sunt utilizate pentru extracție de alcaloizi, precum și pentru producerea de produse aromatice și dacă acest fapt este precizat în evaluări și statistici.

ARTICOLUL 28
Controlul canabisului

1. Dacă o Parte autorizează cultura plantei de canabis în vederea producției de canabis sau a rășinii de canabis , ea îi va aplica regimul de control prevăzut în articolul 23 în ceea ce privește controlul macului opiaceu.

2. Prezenta Convenție nu se aplică la cultura plantei de canabis în scopuri exclusiv industriale (fibre și semințe) sau în scopuri horticole.

3. Părțile vor adopta măsurile care pot fi necesare în vederea împiedicării abuzului cu frunzele plantei de canabis sau a traficului ilicit al acestora.

ARTICOLUL 29
Fabricarea

1. Părțile vor impune ca fabricarea de stupefiante să se efectueze pe baza unei licențe, în afară de cazul în care această fabricare este efectuată printr-una sau mai multe întreprinderi de stat.

2. Părțile:

a) vor exercita o supraveghere asupra tuturor persoanelor și întreprinderilor care se ocupă cu fabricarea stupefiantelor sau care participă la această fabricare;

b) vor supune unui regim de licențe întreprinderile și localurile în care se poate executa fabricarea; și

c) vor cere ca fabricile de stupefiante titulare ale unei licențe să solicite permise periodice, precizînd categoriile și cantitățile de stupefiante pe care vor avea dreptul să le fabrice. În același timp, nu va fi necesar un permis periodic pentru preparate.

3. Părțile vor împiedica acumularea, în posesia fabricanților de stupefiante, de cantități de stupefiante și paie de mac care le depășesc pe cele necesare funcționării normale a întreprinderii, ținînd seama de situația pieței.

ARTICOLUL 30
Comerț și distribuire

1. a) Părțile vor impune ca comerțul și distribuirea stupefiantelor să se efectueze pe baza unei licențe, în afară de cazul în care comerțul sau distribuirea sunt efectuate printr-una sau mai multe întreprinderi de stat.

b) Părțile:

i) vor exercita o supraveghere asupra tuturor persoanelor și întreprinderilor care se ocupă cu comercializarea sau cu distribuirea stupefiantelor sau care participă la acestea; și

ii) vor supune unui regim de licențe întreprinderile și localurile în care se poate executa comercializarea și distribuirea. În același timp, nu se va cere neapărat o licență pentru preparate.

c) Dispozițiile alineatelor a) și b) privind regimul de licență nu se vor aplica neapărat persoanelor autorizate în mod legal să exercite funcții terapeutice sau științifice și care acționează în exercitarea acestor funcții.

2. În afară de acestea, Părțile:

a) Vor împiedica, de asemenea, acumularea în posesia comercianților, a distribuitorilor, a întreprinderilor de stat sau a persoanelor autorizate vizate mai sus, a cantităților de stupefiante și a paiului de mac care le depășesc pe cele necesare funcționării normale a întreprinderii, ținînd seama de situația pieței;

b) i) Vor impune ca stupefiantele să nu fie furnizate sau administrate particularilor, decît pe baza unei prescripții medicale. Această dispoziție nu este obligatoriu să fie aplicată stupefiantelor pe care particularii le pot obține în mod legal, utiliza, distribui și administra cu ocazia exercitării legale a funcțiilor lor terapeutice; și

ii) Dacă Părțile vor considera aceste măsuri ca fiind necesare sau de dorit, ele vor impune ca rețetele medicale care prescriu stupefiante din Tabelul I să fie scrise pe formulare oficiale care vor fi furnizate sub formă de carnete cu cotor de către auto-

rităţile administrative competente sau de către asociaţiile profesionale autorizate.

3. Este de dorit ca Părţile să pretindă ca ofertele scrise sau imprimate de stupefiante , anunţurile publicitare de orice natură, ca şi notele descriptive referitoare la stupefiante şi utilizate în scopuri comerciale, ambalajele conţinînd stupefiante şi etichetele cu care sunt puse în vînzare stupefiantele, să indice denumirea comună internaţională comunicată de Organizaţia Mondială a Sănătăţii.

4. Dacă o Parte consideră că o astfel de măsură este necesară şi de dorit, ea va pretinde ca toate ambalajele conţinînd un stupefiant să aibă o linie roşie dublă foarte vizibilă. Pachetele în care se expediază aceste stupefiante ambalate nu vor purta această linie dublă roşie.

5. Părţile vor impune ca eticheta sub care este pus în vînzare un drog să indice nominal stupefiantul sau stupefiantele pe care îl (le) conţine, precum şi greutatea sau procentajul lor. Obligaţia de a furniza aceste informaţii pe etichetă nu se aplică în mod obligatoriu unui stupefiant eliberat unui particular pe baza unei prescripţii magistrale.

6. Dispoziţiile paragrafelor 2 şi 5 nu se aplică, în mod obligatoriu, comerţului cu amănuntul şi nici distribuţiei cu amănuntul a stupefiantelor din Tabelul II.

ARTICOLUL 31

Dispoziţii speciale referitoare la comerţul internaţional

1. Părţile nu vor permite cu ştiinţa lor exportul de stupefiante cu destinaţia unei ţări sau a unui teritoriu oarecare, dacă acesta nu este:

a) În conformitate cu legile şi regulamentele acestei ţări sau acestui teritoriu; şi

b) În limitele totalului evaluărilor aferente acestei ţări sau acestui teritoriu, astfel cum este definit în paragraful 2 al articolului 19, adăugîndu-se cantităţile care trebuie să fie reexportate.

2. Părţile vor exercita în porturile libere şi zonele libere aceeaşi supraveghere şi acelaşi control ca şi în orice altă parte a teritoriului lor, fiind înţeles, totodată, că ele vor putea aplica un regim mai sever.

3.a) Părţile vor controla prin intermediul unei licenţe importul şi exportul stupefiantelor, în afară de cazurile în care acest import sau export se efectuează printr-una sau mai multe întreprinderi de stat.

b) Părţile vor exercita o supraveghere asupra tuturor persoanelor şi întreprinderilor care se ocupă cu un astfel de import sau export sau participă la acestea.

4. a) Fiecare Parte, autorizînd importul sau exportul unui stupefiant, va pretinde obţinerea unei autorizaţii de import sau export distinctă pentru fiecare import sau export, indiferent dacă este vorba de unul sau mai multe stupefiante;

b) Această autorizaţie va cuprinde numele stupefiantului, denumirea comună internaţională, dacă aceasta există, cantitatea importată sau exportată, numele şi adresele importatorului şi exportatorului şi va specifica perioada în cursul căreia trebuie efectuat importul sau exportul;

c) Autorizaţia de export va indica în plus numărul şi data certificatului de import (paragraful 5), ca şi autoritatea care l-a emis.

d) Autorizaţia de import va putea permite importul în mai multe transporturi.

5. Înainte de a elibera o autorizație de export, Părțile vor cere un certificat de import, eliberat de autoritățile competente ale țării sau ale teritoriului importator și care va atesta că importul stupefiantului sau stupefiantelor despre care este vorba este aprobat și acest certificat va fi prezentat de persoane sau instituția care cere autorizația de export. Părțile se vor conforma, pe cît posibil, modelului de certificat de import aprobat de comisie.

6. O copie a autorizației de export se va anexa la fiecare transport și guvernul care eliberează autorizația de export va trimite o copie guvernului țării sau teritoriului importator.

7. a) Dacă importul a fost efectuat sau atunci cînd perioada fixată pentru import a luat sfîrșit, guvernul țării sau teritoriului importator va retrimite guvernului țării sau teritoriului exportator autorizația de export, cu o mențiune specială în acest scop;

b) Mențiunea citată mai sus va preciza cantitatea importată efectiv;

c) Dacă respectiva cantitate efectiv exportată este mai mică decît care este indicată în autorizația de export, autoritățile competente vor preciza cantitatea efectiv exportată pe autorizația de export și pe toate copiile oficiale ale acesteia.

8. Exporturile sub formă de trimiteri adresate unei bănci în contul unei persoane diferite de aceea al cărui nume figurează pe autorizația de export, sau la o căsuță poștală vor fi interzise.

9. Exporturile sub formă de trimiteri adresate unui antrepozit vamal vor fi interzise, în afară de cazul în care guvernul țării importatoare a precizat pe certificatul de import prezentat de către persoana sau instituția care cere autorizația de export că a aprobat importul transportului în scopul ca acesta să fie depus într-un antrepozit vamal. Într-un asemenea caz autorizația de export va preciza că trimiterea se efectuează în acest scop. Orice retragere din antrepozitul vamal va fi condiționată de prezentarea unui permis eliberat de autoritățile de care depinde antrepozitul și, în cazul unei trimiteri cu destinația în străinătate, el va fi asimilat cu un export nou în sensul prezentei Convenții.

10. Transporturile de stupefiante care intră pe teritoriul unei Părți sau care ies de pe acest teritoriu fără a fi însoțite de o autorizație de export vor fi reținute de către autoritățile competente.

11. O Parte nu va autoriza trecerea în tranzit pe teritoriul său, în direcția unei alte țări a unui transport oarecare de stupefiante, fie că această trimitere se descarcă sau nu se descarcă din vehiculul care îl transportă, decît în cazul în care copia autorizației de export pentru acest transport este prezentată autorităților competenta ale țării respective.

12. Autoritățile competente ale unei țări sau ale unui teritoriu oarecare, prin care trecerea unui transport de stupefiante a fost autorizată, vor lua toate măsurile necesare pentru a împiedica schimbarea rutei transportului respectiv spre o altă destinație decît cea care figurează pe copia autorizației de export anexată la transport, în afară de cazul în care guvernul țării sau teritoriului prin care se efectuează transportul respectiv autorizează această schimbare de rută. Guvernul acestei țări sau al acestui teritoriu va considera toate cererile de schimbare a rutei ca și cum ar fi vorba de un export al țării sau al teritoriului de tranzit spre țara sau spre teritoriul noului

destinatar. Dacă schimbarea de rută este autorizată, dispozițiile alineatelor a) și b) ale paragrafului 7 se vor aplica, de asemenea, între țara sau teritoriul de tranzit și țara sau teritoriul de unde a fost exportat inițial transportul.

13. Nici un transport de stupefiante, în tranzit sau depus într-un antrepozit vamal, nu poate fi supus nici unei manipulări care ar modifica natura acestor stupefiante. Ambalajul nu va putea fi modificat fără autorizația autorităților competente.

14. Dispozițiile paragrafelor 11-13, referitoare la tranzitul stupefiantelor pe teritoriul unei Părți, nu sunt aplicabile dacă acest transport se execută pe cale aeriană, cu condiția ca aeronava să nu aterizeze în țara sau teritoriul de tranzit. Dacă aeronava aterizează în această țară sau acest teritoriu, aceste dispoziții se vor aplica în măsura în care circumstanțele o cer.

15. Dispozițiile prezentului articol nu prejudiciază pe acelea ale oricărui acord internațional care limitează controlul care poate fi exercitat de către orice Parte asupra stupefiantelor în tranzit.

16. Nici una din dispozițiile acestui articol, în afară de paragraful 1 a) și 2, nu se vor aplica în mod necesar preparatelor din Tabelul III.

ARTICOLUL 32

Dispoziții speciale privind transportul stupefiantelor în truse de prim ajutor ale navelor sau aeronavelor care efectuează curse internaționale

1. Transportul internațional prin nave sau aeronave a cantităților limitate de stupefiante, necesare în timpul călătoriei în vederea acordării primului ajutor și pentru cazuri de urgență nu va fi considerat ca un import sau un export, în sensul prezentei Convenții.

2. Țara de înmatriculare va lua măsurile potrivite în vederea împiedicării întrebuințării ilegale a stupefiantelor menționate la paragraful 1 sau în scopul deturnării acestora către scopuri ilicite. Comisia va recomanda aceste precauții, consultîndu-se cu organizațiile internaționale competente.

3. Stupefiantele transportate pe nave sau aeronave, în conformitate cu dispozițiile paragrafului 1, vor fi supuse legilor, regulamentelor, permiselor și licențelor țării de înmatriculare, fără a prejudicia dreptul autorităților locale competente de a proceda la verificări, inspecții și alte operațiuni de control la bordul navelor sau aeronavelor. Administrarea acestor stupefiante în caz de urgențe nu va fi considerată ca o încălcare a dispozițiilor articolului 30, paragraful 2 b).

ARTICOLUL 33

Deținerea stupefiantelor

Părțile nu vor permite deținerea de stupefiante fără autorizație legală.

ARTICOLUL 34

Măsuri de supraveghere și de inspecție

Părțile vor pretinde:

a) Ca toate persoanele cărora le-au fost eliberate licențe în aplicarea prezentei Convenții, sau care ocupă posturi de conducere sau de supraveghere într-o între-

prindere de stat înființată în conformitate cu prezenta Convenție, să întrunească calitățile necesare în vederea aplicării efective și fidele a dispozițiilor legilor și regulamentelor întocmite în vederea executării prezentei Convenții; și

b) Ca autoritățile administrative, fabricanții, comercianții, oamenii de știință, instituțiile științifice și spitalele țină registre în care să fie consemnate cantitățile din fiecare stupefiant fabricat și fiecare operațiune de achiziționare și de înstrăinare a stupefiantelor. Aceste registre vor fi păstrate o perioadă de timp care nu va fi mai mică de doi ani. În cazul în care sunt utilizate carnete cu cotor (articolul 30 alineatul 2, b) de rețete medicale, aceste carnete cu cotor, cuprinzînd și cotoarele, vor fi păstrate de asemenea o perioadă de timp care nu va fi mai mică de doi ani.

ARTICOLUL 35

Lupta împotriva traficului ilicit

Ținînd cont de regimul lor constituțional, juridic și administrativ, Părțile:

a) Vor asigura pe plan național o coordonare a acțiunii preventive și represive împotriva traficului ilicit; în acest scop, ele vor putea să desemneze un serviciu adecvat însărcinat cu această coordonare;

b) Se vor asista reciproc, în mod mutual, în lupta împotriva traficului ilicit;

c) Vor coopera strîns între ele și cu organizațiile internaționale competente ale căror membrii sunt, în scopul de a duce o luptă coordonată împotriva traficului ilicit;

d) Vor veghea ca această cooperare internațională a serviciilor adecvate să fie efectuată pe căi rapide;

e) Se vor asigura că, atunci cînd documente ale justiției sunt transmise între țări pentru desfășurarea unei acțiuni judiciare, transmiterea se efectuează pe căi rapide, pe adresa instanțelor desemnate de către Părți; această dispoziție nu aduce atingere dreptului Părților de a cere ca documentele de justiție să fie trimise pe cale diplomatică;

f) Vor furniza Organului și Comisiei, dacă ele consideră potrivit, prin intermediul Secretarului general, în afara informațiilor cerute în virtutea articolului 18, informații referitoare la activități ilicite constatate în interiorul frontierelor lor și mai ales cele referitoare la cultura, producția, fabricarea, folosirea și traficul ilicit de stupefiante; și

g) Vor furniza informațiile vizate la paragraful precedent, în măsura posibilului, în modul și la datele stabilite de Organ; la rîndul său, la cererea unei Părți, Organul va putea să furnizeze informațiile sale și să susțină eforturile Părții în vederea reducerii activităților ilicite în materie de stupefiante în interiorul frontierelor acesteia.

ARTICOLUL 36

Dispoziții penale

1. a) Sub rezerva dispozițiilor sale constituționale, fiecare parte va adopta măsurile necesare astfel încît cultura și producția, fabricația, extracția, prepararea, deținerea, oferirea, punerea în vînzare, distribuirea, procurarea, vînzarea, livrarea, indiferent sub ce formă, mijlocirea, trimiterea, expedierea în tranzit, transportul, importul și exportul de stupefiante care nu sunt conforme dispozițiilor prezentei Convenții, sau orice alt act care, după părerea Părții respective, ar fi contrar dispozițiilor prezentei Convenții, să constituie infracțiuni pasibile de pedeapsă atunci cînd sunt săvîrșite

cu intenție și pentru ca infracțiunile grave să fie pasibile de o pedeapsă adecvată, și anume pedeapsa cu închisoarea sau alte pedepse privative de libertate.

b) Prin excepție de la dispozițiile enunțate la alineatul precedent, atunci cînd aceste infracțiuni au fot comise de persoane care utilizează în mod abuziv stupefiante, Părțile vor putea, în loc să le condamne sau să pronunțe împotriva lor o sancțiune penală, sau ca pedeapsă complementară la condamnare sau a sancțiunii penale, să supună aceste persoane la măsuri de tratament, educative, de post-cură, de readaptare și de reintegrare socială în conformitate cu dispozițiile paragrafului 1 al articolului 38.

2. Sub rezerva dispozițiilor constituționale ale fiecărei părți, a sistemului său juridic și a legislației sale naționale,

a) i) fiecare din infracțiunile enumerate la paragraful 1 va fi considerată ca o infracțiune distinctă, dacă ea a fost comisă în țări diferite;

ii) participarea internațională la oricare dintre infracțiunile amintite, asocierea sau înțelegerea în vederea comiterii sau a tentativei de a comite, precum și actele preparatorii și operațiunile financiare îndeplinite în mod intenționat, relative la infracțiunile despre care este vorba în acest articol, vor constitui infracțiuni pasibile de pedepsele prevăzute la paragraful 1;

iii) condamnările pronunțate în străinătate pentru aceste infracțiuni vor fi luate în considerare în scopul stabilirii recidivei; și

iv) infracțiunile grave citate mai sus, fie că sunt comise de naționali, fie de străini, vor fi urmărite de Partea pe teritoriul căreia infracțiunea a fost comisă, sau de Partea pe teritoriul căreia se va găsi delincventul, dacă extrădarea sa nu este acceptabilă conform legislației Părții căreia i s-a adresat cererea de extrădare și delincventul nu a fost deja pus sub urmărire și judecat.

b) i) Fiecare din infracțiunile enumerate la paragrafele 1 și 2, a), ii) din prezentul articol este de drept înțeles ca un caz de extrădare în toate tratatele de extrădare încheiate între Părți. Părțile se angajează să considere aceste infracțiuni ca fiind cazuri de extrădare în toate tratatele de extrădare ce vor fi încheiate între ele.

ii) Dacă o Parte care condiționează extrădarea existenței unui tratat este sesizată cu o cerere de extrădare de către o altă Parte cu care nu a încheiat un tratat de extrădare, ea are latitudinea de a considera prezenta Convenție ca o bază juridică pentru extrădare în ceea ce privește infracțiunile enumerate la paragrafele 1 și 2, a) ii) din prezentul articol. Extrădarea este supusă și altor condiții prevăzute de dreptul Părții solicitate.

iii) Părțile care nu condiționează extrădarea de existența unui tratat vor recunoaște infracțiunile enumerate la paragrafele 1 și 2, a), ii) ale prezentului articol ca fiind cazuri de extrădare între ele în condițiile prevăzute de dreptul Părții solicitate.

iv) Extrădarea va fi acordată în conformitate cu legislația Părții căreia i se adresează cererea de extrădare și, fără a prejudicia dispozițiile alineatelor b), i), ii) și iii) ale prezentului paragraf, sus-numita Parte va avea dreptul de a refuza extrădarea dacă autoritățile competente vor considera că infracțiunea nu este suficient de gravă.

3) Nici o dispoziție a prezentului articol nu va aduce atingere dispozițiilor dreptului penal al unei Părți în materie de jurisdicție.

4) Dispozițiile prezentului articol vor fi limitate în materie de competență de către legislația penală a fiecăreia dintre Părți.

ARTICOLUL 37
Sechestrare și confiscare

Toate stupefiantele, toate substanțele și tot materialul utilizat în vederea comiterii oricărei infracțiuni, vizate de către articolul 36 sau destinate comiterii unei astfel de infracțiuni, vor putea fi sechestrate și confiscate.

ARTICOLUL 38
Măsuri împotriva abuzului de stupefiante

1. Părțile vor lua în considerare cu o atenție deosebită abuzul de stupefiante și vor lua toate măsurile posibile pentru prevenirea și pentru asigurarea unei prompte depistări, tratament, educații, post-cură, readaptare și reintegrare socială a persoanelor interesate; ele își vor coordona eforturile în acest scop.

2. Părțile vor favoriza, atît cît este posibil, pregătirea unui personal pentru a asigura tratamentul, post-cura, readaptarea și reintegrarea socială a persoanelor care abuzează de stupefiante.

3. Părțile vor lua toate măsurile posibile pentru a ajuta persoanele care au nevoie în exercitarea profesiei lor să acumuleze cunoștințe despre problemele puse de abuzul de stupefiante și de prevenirea acestuia și ele vor dezvolta de asemenea aceste cunoștințe față de marele public, dacă este cazul să se considere că abuzul de aceste stupefiante nu se răspîndește foarte mult.

ARTICOLUL 38 bis
Acorduri care prevăd crearea centrelor regionale

Dacă o Parte estimează că este de dorit, în lupta pe care ea o duce împotriva traficului ilicit de stupefiante, și ținînd cont de regimul său constituțional, juridic și administrativ, ea se va strădui, solicitînd dacă ea consideră necesar, avizul tehnic al Organului sau al instituțiilor specializate, să se încheie, consultîndu-se cu alte Părți interesate din acea regiune, acorduri care să prevadă crearea de centre regionale de cercetare științifică și de educație în vederea rezolvării problemelor ce decurg din folosirea și din traficul ilicit de stupefiante.

ARTICOLUL 39
Aplicarea de măsuri naționale de control mai severe decît cele cerute prin prezenta Convenție

Făcînd abstracție de orice dispoziție a prezentei Convenții, nici o parte nu va fi considerată ca împiedicată să adopte măsuri de control, mai stricte sau mai severe, decît cele care sunt prevăzute prin prezenta Convenție, și mai ales să ceară ca preparatele din Tabelul III sau stupefiantele din Tabelul II să fie supuse măsurilor de control aplicabile stupefiantelor din Tabelul I, sau unora dintre ele, dacă o socotește necesar sau oportun pentru protecția sănătății publice.

ARTICOLUL 40
Limbile convenției și procedura de semnare, de ratificare și de aderare

1) Prezenta Convenție, al cărei text în engleză, chineză, spaniolă, franceză și rusă au valabilitate egală va fi deschisă pînă la 1 august 1961 în vederea semnării ei de către toate statele membre ale Organizației Națiunilor Unite, de către toate statele nemembre care sunt Părți ale Statutului Curții Internaționale de Justiție, sau membre ale unei instituții specializate ale Națiunilor Unite și de asemenea oricărui Stat pe care Consiliul îl poate invita să devină Parte.

2) Prezenta Convenție este supusă ratificării. Instrumentele de ratificare vor fi depuse la Secretarul general.

3. Prezenta Convenție va fi deschisă aderării statelor vizate la paragraful 1 după data de 1 august 1961. Instrumentele de aderare vor fi depuse la Secretarul general.

ARTICOLUL 41
Intrarea în vigoare

1) Prezenta Convenție va intra în vigoare la expirarea celei de-a treizecia zi care va urma datei depunerii celui de-al patruzecilea instrument de ratificare sau de aderare, în conformitate cu articolul 40.

2) Pentru orice alt Stat, care va depune un instrument de ratificare sau de aderare după data depunerii celui de-al patruzecilea instrument amintit, prezenta Convenție va intra în vigoare la expirarea celei de-a treizecia zi care va urma datei depunerii de către acest Stat a instrumentului său de ratificare sau de aderare.

ARTICOLUL 42
Aplicare teritorială

Prezenta Convenție se va aplica tuturor teritoriilor nemetropolitane, pe care o Parte le reprezintă pe plan internațional, în afară de cazul în care consimțămîntul prealabil al unui astfel de teritoriu este necesar, fie în virtutea constituției Părții sau a teritoriului interesat, fie prin tradiție. În acest caz, Partea va depune eforturi de a obține, în cel mai scurt timp, consimțămîntul necesar al teritoriului și, dacă acest consimțămînt a fost obținut, ea va notifica aceasta Secretarului general. Prezenta Convenție se va aplica teritoriului sau teritoriului desemnat prin notificare, de la data primirii acesteia din urmă, de către Secretarului general. În cazul în care consimțămîntul prealabil al teritoriului nemetropolitan nu este necesar, Partea interesată va declara în momentul semnării, al ratificării sau aderării la ce teritoriu sau teritorii nemetropolitane se aplică prezenta Convenție.

ARTICOLUL 43
Teritorii în sensul articolelor 19, 20, 21 și 31

1) Orice Parte poate notifica Secretarului general că în sensul articolelor 19, 20, 21 și 31 unul din teritoriile sale este divizat în două sau mai multe teritorii sau că două sau mai multe teritorii ale sale sunt grupate într-unul singur.

2) Două sau mai multe Părți pot notifica Secretarului general că, drept urmare

a instituirii între ele a uniunii vamale, aceste Părți constituie un singur teritoriu, în sensul articolelor 19, 20, 21 și 31.

3) Toate notificările făcute în virtutea paragrafelor 1 sau 2 de mai sus, vor intra în vigoare la 1 ianuarie al anului care va urma aceluia în care s-a făcut notificarea amintită.

ARTICOLUL 44

Abrogarea tratatelor internaționale anterioare

1) De la intrarea în vigoare a prezentei Convenții, dispozițiile sale vor abroga și înlocui, între Părți, dispozițiile tratatelor care urmează:

a) Convenția internațională a opiului, semnată la Haga, la 23 ianuarie 1912;

b) Acordul privind fabricarea, comerțul interior și întrebuințarea opiului preparat, semnat la Geneva, la 11 februarie 1925;

c) Convenția internațională a opiului, semnată la Geneva, la 19 februarie 1925;

d) Convenția pentru limitarea fabricării și pentru reglementarea distribuirii stupefiantelor, semnată la Geneva, la 13 iulie 1931;

e) Acordul pentru controlul consumului de opiu pentru fumat în Extremul Orient, semnat la Bangkok, la 27 noiembrie 1931;

f) Protocolul semnat la Lake Success la 11 decembrie 1946, amendînd Acordurile, Convențiile și Protocoalele asupra stupefiantelor încheiate la Haga, la 23 ianuarie 1912, la Geneva, la 11 februarie 1925, la 19 februarie 1925 și la 13 iulie 1931, la Bangkok, la 27 noiembrie 1931 și la Geneva la 26 iunie 1936, în afară de ceea ce privește efectele lor asupra ultimei din aceste Convenții;

g) Convențiile și acordurile vizate în alineatele a) pînă la e), după cum au fost amendate prin Protocolul din 1946 vizat la aliniatul f);

h) Protocolul semnat la Paris la 19 noiembrie 1948, trecînd sub controlul internațional anumite droguri, care nu sunt vizate prin Convenția din 13 iulie 1931, în vederea limitării fabricării și reglementării distribuirii de stupefiante, amendat prin Protocolul semnat la Lake Success, la 11 decembrie 1946;

i) Protocolul vizînd limitarea și reglementarea culturii de mac, precum și producția, comerțul internațional, comerțul en gros și întrebuințarea opiului, semnat la New York, la 23 iunie 1953, dacă acest Protocol intră în vigoare.

2) De la intrarea în vigoare a prezentei Convenții, articolului 9 al Convenției pentru reprimarea traficului ilicit al drogurilor dăunătoare, semnată la Geneva, la 26 iunie 1936, va fi între Părțile Convenției amintite, care sunt de asemenea Părți ale prezentei Convenții, abrogat și înlocuit prin alineatul b din paragraful 2 al articolului 36 al prezentei Convenții; totodată o astfel de Parte va putea, după ce a informat Secretarul general, să mențină în vigoare articolul 9 amintit.

ARTICOLUL 45

Dispoziții tranzitorii

1) Funcțiile Organului, a cărui creare este prevăzută la articolul 9, vor fi, începînd de la data intrării în vigoare a prezentei Convenții (articolul 41 paragraful 1), exercitate în mod provizoriu, în raport cu natura lor, de către Comitetul Central

Permanent creat în vederea executării dispozițiilor Capitolului VI al Convenției menționate în alineatul c) al articolului 44, astfel cum a fost modificat, și de către Organul de control, creat în executarea dispozițiilor Capitolul II al Convenției menționată la alineatul d) al articolului 44, astfel cum a fost modificat.

2) Consiliul va fixa data la care noul Organ menționat în articolul 9 va intra în funcțiune. La această dată, Organul amintit își va asuma atribuțiile Comitetului Central Permanent și pe acelea ale Organului de control, menționate în paragraful 1, privind statele care sunt Părți ale tratatelor enumerate în articolul 44 și care nu sunt Părți ale prezentei Convenții.

ARTICOLUL 46
Denunțarea

1) La expirarea unei perioade de doi ani, socotită de la data intrării în vigoare a prezentei Convenții (articolul 41, paragraful 1), orice Parte va putea, în numele ei, sau în numele unui teritoriu pe care îl reprezintă pe plan internațional și care și-a retras consimțământul dat în virtutea articolului 42, să denunțe prezenta Convenție, depunînd un instrument în acest sens pe lîngă Secretarul general.

2) Dacă Secretarul general primește denunțarea înainte de 1 iulie sau la această dată, ea va intra în vigoare la 1 ianuarie al anului următor; dacă denunțarea este primită după 1 iulie, ea va intra în vigoare ca și cum ar fi fost primită anul următor, înainte de 1 iulie sau la acea dată.

3) Prezenta Convenție va expira dacă, urmare a denunțărilor notificate în conformitate cu dispozițiile paragrafului 1, condițiile intrării sale în vigoare prevăzute la paragraful 1 din articolul 41, încetează de a mai fi îndeplinite.

ARTICOLUL 47
Amendamente

1) Orice Parte va putea propune un amendament la prezenta Convenție. Textul amendamentului amintit și motivele care le-au determinat vor fi comunicate Secretarului general, care le comunică Părților și Consiliului. Consiliul va putea decide fie:

a) convocarea unei conferințe în conformitate cu paragraful 4 din articolul 62 al Cartei Națiunilor Unite, în vederea studierii amendamentului propus; fie

b) să întrebe Părțile dacă ele acceptă amendamentul propus și de asemenea să le roage să prezinte Consiliului eventualele lor observații în legătură cu această propunere.

2) Dacă un proiect de amendament distribuit în conformitate cu paragraful 1 b) din prezentul articol, n-a fost respins de către nici o Parte în cele 18 luni care urmează comunicării sale, el va intra imediat în vigoare. Dacă totuși amendamentul este respins de către o Parte, Consiliul va putea decide, ținînd seama de observațiile Părților, dacă este cazul de a convoca o conferință însărcinată să studieze amendamentul amintit.

ARTICOLUL 48
Diferende

1) Dacă apare între două sau mai multe Părți un diferend privind interpretarea sau aplicarea prezentei Convenții, Părțile amintite se vor consulta în vederea reglării

acestui diferend pe calea negocierii, anchetei, a medierii, a concilierii, a arbitrajelor, a recurgerii la organisme regionale, pe cale judiciară sau printr-un alt mijloc pașnic la alegerea lor.

2) Orice diferend de acest gen care nu a fost reglementat prin mijloacele prevăzute în paragraful 1, va fi supus Curții Internaționale de Justiție.

ARTICOLUL 49
Rezerve tranzitorii

1) O Parte poate, în momentul semnării, al ratificării sau al aderării, să-și rezerve dreptul de a autoriza temporar, într-unul din teritoriile sale:

a) întrebuințarea opiului în scopuri cvasi-medicale;

b) întrebuințarea opiului pentru fumat;

c) masticarea frunzelor de coca;

d) întrebuințarea plantei de canabis, a rășinii de canabis, a extractelor și tincturilor de canabis, în scopuri ne-medicale; și

e) producția, fabricarea și comerțul stupefiantelor vizate în alineatele a) pînă la d), în scopurile menționate în alineatele amintite.

2) Rezervele făcute în virtutea paragrafului 1 sunt supuse următoarelor restricții:

a) activitățile menționate în paragraful 1 nu vor putea fi autorizate, decît în măsura în care erau tradiționale pe teritoriile pentru care s-a făcut rezerva și erau autorizate acolo la 1 ianuarie 1961;

b) nici un export de stupefiante vizate la paragraful 1, în scopurile menționate în paragraful amintit, nu va putea fi autorizat cu destinația unui stat care nu este parte sau unui teritoriu la care nu se aplică prezenta Convenție, în termenii articolului 42;

c) vor putea fi autorizate să fumeze opiu numai persoanele înmatriculate în acest scop înainte de 1 ianuarie 1964 de către autoritățile competente;

d) întrebuințarea opiului în scopuri cvasi-medicale va trebui să fie abolită într-un termen de 15 ani, socotiți de la intrarea în vigoare a prezentei Convenții, după cum este prevăzut în paragraful 1 din articolul 41;

e) masticarea frunzelor de coca va trebui să fie abolită într-un termen de 25 de ani, socotiți de la intrarea în vigoare a acestei Convenții, după cum este prevăzut în paragraful 1 din articolul 41;

f) întrebuințarea canabisului, în alte scopuri decît cele medicale și științifice, va trebui să înceteze cît mai curînd posibil, dar în orice caz într-un termen de 25 de ani, socotiți de la intrarea în vigoare a prezentei Convenții, după cum este prevăzut în paragraful 1 din articolul 41;

g) producția, fabricarea și comerțul cu stupefiantele vizate în paragraful 1, pentru întrebuințările menționate în paragraful amintit, vor trebui să fie reduse și în cele din urmă suprimate, o dată cu acele întrebuințări.

3) Orice Parte, care face o rezervă în virtutea paragrafului 1, va trebui:

a) să includă în raportul anual, pe care îl va adresa Secretarului general, în conformitate cu alineatul a) din paragraful 1 al articolului 18, o expunere a progreselor obținute în cursul anului precedent, în vederea eficacității abolirii folosirii, a producției, a fabricării sau a comerțului, vizat în paragraful 1; și

b) să furnizeze Organului evaluările (articolul 19) și statisticile (articolul 20) separate pentru activitățile în legătură cu care se va face o rezervă, în modul și sub forma prescrisă de către Organ.

4) a) Dacă o Parte, care face o rezervă în virtutea paragrafului 1, nu predă:

i) raportul menționat în alineatul a) din paragraful 3 în cele 6 luni care urmează după sfîrșitul anului la care se referă informațiile pe care le conține;

ii) evaluările menționate în alineatul b) din paragraful 3, în cele 3 luni care urmează datei fixate în această privință de către Organ, în conformitate cu paragraful 1 al articolului 12;

iii) statisticile menționate în alineatul b) din paragraful 3 în cele 3 luni care urmează datei la care trebuie să fie predate, în conformitate cu paragraful 2 al articolului 20;

Organul sau Secretarul general, după caz, vor face Părții în cauză o notificare, arătîndu-i întîrzierea sa și o vor soma să furnizeze aceste informații într-un răstimp de 3 luni, socotit de la primirea acestei notificări.

b) Dacă o Parte nu se conformează, în perioada de timp indicată mai sus, cu cererea Organului sau a Secretarului general, rezerva respectivă, făcută în virtutea paragrafului 1, va înceta de a fi în vigoare.

5) Statul care va face rezerve va putea în orice moment, pe calea unei notificări scrise, să retragă rezervele sale, în parte sau în totalitate.

ARTICOLUL 50
Alte rezerve

1) Nu este autorizată nici o altă rezervă, în afară de rezervele făcute în conformitate cu articolul 49 sau cu paragrafele următoare.

2) Orice Stat poate, în momentul semnării, al ratificării sau al aderării, să facă rezerve asupra dispozițiilor următoare ale prezentei Convenții: paragrafele 2 și 3 ale articolului 12; paragraful 2 al articolului 13; paragrafele 1 și 2 ale articolului 14; alineatul b) din paragraful 1 al articolului 31; și articolul 48.

3) Orice Stat care dorește să devină Parte a Convenției și care dorește să fie autorizat să facă alte rezerve decît cele care au fost enumerate în paragraful 2 al prezentului articol sau în articolul 49, poate să avizeze Secretarul general despre această intenție. În afară de cazul că la expirarea celor douăsprezece luni de la data comunicării rezervei respective de către Secretarul general, o treime din statele care au ratificat Convenția sau care au aderat la aceasta înaintea sfîrșitului perioadei amintite n-au avut obiecțiuni împotriva ei, ea va fi considerată ca autorizată, stabilindu-se, în același timp, că toate statele care vor ridica obiecțiuni împotriva acestei rezerve, nu-și vor asuma în privința statului care a formulat-o obligația juridică care decurge din prezenta Convenție asupra căreia se referă rezerva.

4) Statul care va face rezerve va putea în orice moment, pe calea unei notificări scrise să-și retragă rezervele în parte sau în totalitate.

ARTICOLUL 51
Notificări

Secretarul general va notifica, în legătură cu toate statele menționate în paragraful 1 al articolului 40:

a) semnăturile, ratificările sau adeziunile, în conformitate cu articolul 40;

b) data la care prezenta Convenție va intra în vigoare, în conformitate cu articolul 41;

c) denunțările, în conformitate cu articolul 46; și

d) declarațiile și notificările, în conformitate cu articolele 42, 43, 47, 49 și 50.

Drept care subsemnații, autorizați în mod legal, au semnat prezenta Convenție, în numele guvernelor lor respective.

Întocmită la New York, la 31 martie 1961, într-un singur exemplar, care va fi păstrat în arhivele Organizației Națiunilor Unite și ale cărei copii certificate vor fi trimise tuturor statelor membre ale Organizației Națiunilor Unite și celorlalte state vizate în paragraful 1 al articolului 40.

TABELE
Lista stupefiantelor incluse în Tabelul I

ACETORFINĂ (acetil-O3-(hidroxi-1(R) metil-1 butil)-7?metil-O6 endoetenol,6, 14 dihidro-7,8 morfină);

ACETILMETHADOL (acetoxi-3 dimetilamino-6 difenil-4,4 heptan);

ALLYLPRODINA (allyl-3 metil-1-4 propionoxi-4 piperidină);

ALFACETILMETADOL (alfa-acetoxi-3 dimetilamino-6 difenil-4,4 heptan);

ALFAMEPRODINA (alfa-etil-3 metil-1 fenil-4 propionoxi-4 piperidină);

ALFAMETADOL (alfa-dimetilamino-6 difenil-4,4 heptanol-3);

ALFAPRODINA (alfa-dimetil-1,3 fenil-4 propionoxi-4 piperidină);

ANILERIDINA (ester etilic al acidului para-aminofenetil-4 piperidină carboxilică-4);

BENZETIDINA (ester etilic al acidului (benziloxi-2 etil)-1 fenil-4 piperidină carboxilică-4);

BENZILMORFINA (benzil-3 morfină)

BETACETILMETADOL (beta-acetoxi-3 dimetilamino-6 difenil-4,4 heptan)

BETAMEPRODINA (beta-etil-3 metil-1 fenil-4 propionoxi-4 piperidină)

BETAMETADOL (beta-dimetilamino-6 difenil-4, 4 heptanol-3)

BETAPRODINA (beta-dimetil-1, 3 fenil-4 propionoxi-4 piperidină)

BEZITRAMIDA ((ciano-3difenilpropil-3,3)-1 (oxo-2 propionil-3 benzimidazolinil-1)-4 piperidină

BUTIRAT DE DIOXAFETIL (morfolino-4 difenil-2,2 butirat de etil)

CANABIS, RĂȘINĂ DE CANABIS, EXTRACT ȘI TINCTURĂ DE CANABIS

CETOBEMIDONA (mata-hidroxifenil-4 metil-1 propionil-4 piperidină)

CLONITAZENA (para-clorobenzil-2 dietilaminoetil-1 nitro-5 benzimidazol)

COCA, FRUNZE

COCAINA (ester metilic al benzoilecgoninei)

CODOXINA (dihidrocodeinona carboximetiloximă-6)

CONCENTRAT DE PAI DE MAC (materie obținută atunci cînd paiul de mac a suferit un tratament în vederea concentrării alcaloizilor săi și această materie este comercializată)

DEZOMORFINA (dihidrodezoximorfina)

DEXTROMORAMIDA [(+)[metil-2 oxo-4 difenil3,3 (pirolidinil-1)-4 butil]-4 morfilină

DIAMPROMIDA (-[(metilfenetilamino)-2 propil] propionanilidă)

DIETILTIAMBUTENA (dietilamino-3 di-(tienil-2')-1, 1 butenă-1)

DIFENOXINA (acidul (ciano-3 difenil-3, 3 propil (-1 fenil-4 piperidină-carboxilică-4)

DIHIDROMORFINA

DIMENOXADOL (dimetilaminoetil-2 etoxi-1 difenil-1, 1 acetat)

DIMEFEPTANOL (dimetilamino-6 difenil-4, 4 heptanol-3)

DIMETILTIAMBUTENA (dimetilamino-3 di-(tienil-2')-1, 1 butenă-1)

DIFENOXILAT (ester etilic al acidului (ciano-3 difenil-3, 3 propil)-1 fenil-4 piperidină carboxilică-4)

DIFENOXILAT (ester etilic al acidului (ciano-3 difenil-3, 3 propil (-1 fenil-4 piperidină-carboxilică-4)

DIPIPANOL (difenil-4, 4 piperidină-6 heptanon-3)

DROTEBANOL (hidroxi-14 dihidro tebainol 6 ? eter metilic-4)

ECGONINA, eterii ei și derivații care pot fi transformați în ecgonină și cocaină

ETILMETILTIAMBUTENA (etilmetil amino-3 di-(tienil-2')-1, 1 butenă-1

ETONITAZENA [(dietilaminoetil)-1 para-etoxibenzil-2 nitro-5 benzimidazol]

ETORFINA ([hidroxi-1 (R) metil-1 butil]-7 ? metil-06 endoeteno-6, 14 dihidro-7, 8 morfină)

ETOXERIDINA (ester etilic al acidului [(hidroxi-2 etoxi)-2 etil]-1 fenil-4 piperidină carboxilică-4)

FENTANIL (fenetil-1 N-propionilanilino-4 piperidină)

FURETIDINA (ester etilic al acidului (tetrahidrofurfuriloxietil-2)-1 fenil-4 piperidină carboxilică-4)

HEROINA (diacetilmorfină)

HIDROCODONA (dihidrocodeinonă)

HIDROMORFINOL (hidroxi-14 dihidromorfină)

HIDROMORFONA (dihidromorfinonă)

HIDROXIPETIDINA (ester etilic al acidului meta-hidroxifenil-4 metil-1 piperidină carboxilică-4)

ISOMETADONA (dimetilamino-6 metil-5 difenil-4, 4 hexanonă-3)

LEVOMETORFANA? [(-)-metoxi-3 N-metilmorfinana]

LEVOMORAMIDA [(-)-[metil-2 oxo-4 difenil-3, 3 (pirolidinil-1)-4 butil]-4 morfolina]

LEVOFENACILMORFAN [(-)hidroxi-3 N-fenacilmorfinana]

LEVORFANOL* [(-)hidroxi-3 N-metilmorfinana]

METAZOCINA (hidroxi-2' trimetil-2,5,9 benzomorfana-6,7)

METADONA (dimetilamino-6 difenil-4, 4 heptanonă-3)

METADONA, intermediar al (ciano-4 dimetilamino-2 difenil-4,4 butană)
METILDEZORFINA (metil-6 delta 6-dezoximorfină)
METILDIHIDROMORFINA (metil-6 dihidromorfină)
METOPON (metil-5 dihidromorfinonă)
MORAMIDA, intermediar al acidului (metil-2-morfolino-3 difenil-1,1 propan carboxilic-4)
MORFERIDINA (ester etilic al acidului (morfolino-2 etil)-1 fenil-4 piperidină carboxilică-4)
MORFINA
MORFINA METOBROMIDA și alți derivați morfinici ai azotului pentavalent
N-OXIMORFINA
MIROFINA (miristilbenzilmorfină)
NICOMORFINA (dinicotinil-3,6 morfină)
NORACIMETADOL ((?)-alfa-acetoxi-3 metilamino-6 difenil-4,4 heptan)
NORLEVORFANOL [(-)hidroxi-3 morfinană]
NORMETADONA (dimetilamino-6 difenil-4, 4 hexanonă-3)
NORMORFINA (demetilmorfină)
NORPIPANONA (difenil-4, 4 piperidino-6 hexanonă-3)
OPIUM
OXICODONA (hidroxi-14 dihidrocodeinonă)
OXIMORFONA (hidroxi-14 dihidromorfinonă)
PETIDINA (ester etilic al acidului metil-1 fenil-4 piperidină carboxilică-4)
PETIDINA, intermediar A al (ciano-4 metil-1 fenil-4 piperidină sau metil-1 fenil-4 ciano-4 piperidină)
PETIDINA, intermediar B al (ester etilic al acidului fenil-4 piperidină carboxilică-4)
PETIDINA, intermediar C al (acidului metil-1 fenil-4 piperidină carboxilică-4)
FENADOXONA (morfolino-6 difenil-4, 4 heptanonă-3)
FENAMPROMIDA (N-(metil-1 piperidino-2 etil) propionanilidă)
FENAZOCINA (hidroxi-2' dimetil-5,9 fenetil-2 benzomorfana-6,7)
FENOMORFANA)hidroxi-3 N-fenetilmorfinană)
FENOPERIDINA (ester etilic al acidului (hidroxi-3 fenil-3 propil)-1 fenil-4 piperidină carboxilică-4)
PIMINODINA (ester etilic al acidului fenil-4 (fenilamino-3 propil)-1 piperidină carboxilică-4)
PIRITRAMIDA (amidă a acidului (ciano-3 difenilpropil-3,3)-1 (piperidino-1)-4 piperidină carboxilică-4)
PROHEPTAZINA (dimetil-1,3 fenil-4 propionoxi-4 azaciclohеptan)
PROPERIDINA (ester isopropilic al acidului metil-1 fenil-4 piperidină carboxilică-4)
RACEMETORFANA [(?)-metoxi-3 N-metilmorfinană)]
RACEMORAMIDA [(?)-[metil-2 oxo-4 difenil-3,3 (pirolidinil-1)-4 butil]-4 morfolină]
RACEMORFANA [(?)-hidroxi-3 N-metilmorfinană)]

TEBACONA (acetildihidrocodeinonă)
TEBAINA
TRIMEPERIDINA (trimetil-1,2,5 fenil-4 propionoxi-4 piperidină; și
Izomerii stupefiantelor înscrise în acest Tabel, în afara excepțiilor exprese, în toate cazurile în care acești izomeri pot exista în conformitate cu denumirea chimică specificată;
Esterii și eterii stupefiantelor înscrise în acest Tabel, cu excepția situațiilor în care figurează într-un alt table, în toate cazurile în care acești esteri și eteri pot exista;
Sărurile stupefiantelor înscrise în acest Tabel, inclusiv sărurile esterilor, eterilor și izomerilor prevăzuți mai sus, în toate cazurile în care aceste săruri pot exista.

Lista stupefiantelor incluse în Tabelul II

ACETILDIHIDROCODEINA
CODEINA (3-metilmorfină)
DIHIDROCODEINA
ETILMORFINA (3-etilmorfină)
NICOCODINA (6-nicotinilcodeină sau ester (acid piridină carboxilică-3)-6 de codeină)
NICODICODINA (6-nicotinildihidrocodeină sau ester nicotinic al dihidrocodeinei)
NORCODEINA (N-demetilcodeină)
FOLCODINA (morfoliniletilmorfină) și
PROPIRAM (N-(metil-1 piperidino-2 etil) N-(piridil-2) propionamidă)
Izomerii stupefiantelor înscrise în acest Tabel, în afara excepțiilor exprese, în toate cazurile în care acești izomeri pot exista în conformitate cu denumirea chimică specificată;
Sărurile stupefiantelor înscrise în acest Tabel, inclusiv sărurile izomerilor lor prevăzuți mai sus, în toate cazurile în care aceste săruri pot exista.

Lista preparatelor incluse în Tabelul III

1. Preparate din următoarele stupefiante:
ACETILDIHIDROCODEINA
CODEINA
DIHIDROCODEINA
ETILMORFINA
NICODICODINA
NORCODEINA și
FOLCODINA,
Atunci cînd aceste preparate conțin unul sau mai multe alte componente şi cantitatea de stupefiante nu depăşeşte 100 miligrame pe unitate de doză și concentrația nu depăşeşte 2,5 % în preparatele în formă nedivizată.
2. Preparatele pe bază de propiram care nu conțin mai mult de 100 miligrame de propiram pe unitate de administrare şi sunt amestecate cu o cantitate cel puțin egală de metilceluloză.
3. Preparatele de cocaină care însumează maxim 0,1 % cocaină calculată în

cocaină de bază şi preparatele cu opiu sau morfină care conţin maxim 0,2% de morfină calculată în morfină de bază anhidră, care conţin unul sau mai multe alte componente şi cu condiţia ca stupefiantul să nu poată fi recuperat prin mijloace uşor de procurat sau într-o proporţie care să constituie un pericol pentru sănătatea publică.

4. Preparatele de difenoxină conţinînd, pe unitate de administrare, maxim 0,5 miligrame de difenoxină şi o cantitate de sulfat de atropină egală cu 5% maxim faţă de cantitatea de difenoxină.

5. Preparatele de difenoxilat, o unitate de administrare conţinînd maxim 2,5 miligrame de difenixilat calculat pe baza şi la minimul unei cantităţi de sulfat de atropină egală cu 1 % la doza de defenoxilat.

6. Pulvis ipecacuanhae et opii compositur

10% pudră de opiu

10% pudră de răşină de ipecacuanha, bine amestecate cu

80% dintr-un alt component pulverulent care nu este stupefiant

7. Preparatele care corespund uneia din formulele enumerate în prezentul Tabel şi amestecuri ale acestora cu orice substanţă care nu conţine stupefiante.

Lista stupefiantelor incluse în Tabelul IV

ACETORFINA (acetil-O3 [hidroxi-1 (R) metil-1 butil]-7 ? metil- O6 endoeteno-6, 14 dihidro-7,8 morfină)

CANABIS ŞI RĂŞINA DE CANABIS

DESOMORFINA (dihidrodezoximorfina)

ETORFINA ([hidroxi-1 (R) metil-1 butil]-7 ? metil- O6 endoeteno-6, 14 dihidro-7,8 morfină)

HEROINA (diacetilmorfina)

CETOBEMIDON (meta-hidroxifenil-4 metil-1 propionil-4 piperidină)

Sărurile stupefiantelor înscrise în prezentul Tabel, în toate cazurile în care aceste săruri pot exista.

PROTOCOLUL
PRIVIND MODIFICAREA CONVENŢIEI UNICE ASUPRA STUPEFIANTELOR[***]

PREAMBUL

Părţile la prezentul protocol, avînd în vedere prevederile Convenţiei unice asupra stupefiantelor din 1961, încheiată la New York la 30 martie 1961 (denumită în continuare Convenţia unică), dorind să modifice Convenţia unică, au căzut de acord asupra următoarelor:

[***] Protocolul de modificare a Convenţii unice asupra stupefiantelor, a fost adoptat la Geneva la 25 martie 1972. Republica Moldova a aderat prin Hotărîrea Parlamentului nr.252-XIII din 3 noiembrie 1994. Publicată în Monitorul Oficial nr. 16 din 1 decembrie 1994. În vigoare pentru Republica Moldova din 1 decembrie 1994. Publicată în ediţia ofcială "Tratate internaţionale", 1999, Vol. 8, p.128.

Articolul 1

Amendamente la articolul 2 paragrafele 4, 6 şi 7 din Convenţia unică
Articolul 2 paragrafele 4, 6 şi 7 din convenţia unică vor fi modificate după cum urmează:

4. preparatele din tabelul III sunt supuse acelorași măsuri decontrol ca și preparatele conținînd stupefiantele din tabelul II.Totodată, articolul 31 paragrafele 1 b) și 3-15 și, în ceea ce privește cumpărarea și distribuirea lor cu amănuntul, articolul 34 alineatul b)nu trebuie să se aplice, iar pentru evaluări (articolul 19) și statistici (articolul 20) informațiile necesare vor fi restrînse la cantitățile de stupefiante folosite la fabricarea unor asemenea preparate.

6. Pe lîngă măsurile de control aplicabile tuturor stupefiantelor din tabelul I, opiul este supus prevederilor articolului 19 paragraful 1 alineatul f) și articolelor 21 bis, 23 și 24, frunzele de coca prevederilor articolelor 26 și 27, iar canabis prevederilor articolului28.

7. Macul opiaceu, coca, planta cannabis, paiul de mac și frunzele de canabis sunt supuse măsurilor de control prevăzute, respectiv, înarticolul 19 paragraful 1 alineatul e), articolul 20 paragraful 1 alineatul g), articolul 21 bis și în articolele 22-24; 22, 26 și 27; 22și 28; 25 și 28."

Articolul 2

Amendamente la titlul articolului 9 al convenţiei unice şi la paragraful 1 şi inserarea unor noi paragrafe 4 şi 5

Titlul articolului 9 din convenția unică va fi modificat după cum urmează:

„Componența și atribuțiile Organului"

Articolul 9 paragraful 1 din Convenția unică va fi modificat după cum urmează:

„1. Organul va fi alcătuit din treisprezece membri, care trebuie aleși de consiliu după cum urmează:

a) trei membri avînd o experiență medicală, de farmacologie sau de farmacie și aleși de pe o listă de cel puțin cinci persoane desemnate de către Organizația Mondială a Sănătății; și

b) zece membri aleși de pe o listă de persoane desemnate de către membrii organizației Națiunilor Unite și de către părțile care nu sunt membre." Noile paragrafe 4 și 5 de mai jos vor fi inserate după paragraful 3 al articolului 9 din Convenția unică. „4. Organul, în colaborare cu guvernele și în funcție de stipulațiile prezentei convenții, se va strădui să limiteze cultivarea, producerea, fabricarea și utilizarea stupefiantelor la o cantitate adecvată necesară pentru scopuri medicale și științifice, să asigure disponibilitatea lor pentru asemenea scopuri și să împiedice cultivarea, producția și fabricarea ilicită, precum și traficul ilicit și întrebuințarea ilicită a stupefiantelor. 5. Măsurile luate de Organ în baza prezentei Convenții vor corespunde intenției de a promova cooperarea guvernelor cu Organul, de a face posibil un dialog permanent între guverne și Organ, astfel încît să ajute și să înlesnească acțiuni eficiente ale guvernelor în scopul atingerii țelurilor prezentei Convenții."

Articolul 3

Amendamente la articolul 10 paragrafele 1 și 4 din Convenția unică

Articolul 10 paragrafele 1 și 4 din convenția unică vor fi modificate după cum urmează:

„1. Membrii Organului sunt aleși pe o perioadă de 5 ani și ei pot fi realeși.

4. Consiliul poate, la recomandarea Organului, să revoce un membru al Organului, care nu mai îndeplinește condițiile cerute de paragraful 2 al articolului 9. Această recomandare trebuie să fie formulată printr-un vot afirmativ a nouă membri ai Organului."

Articolul 4

Amendament la articolul 11 paragraful 3 din Convenția unică

Articolul 11 paragraful 3 din Convenția unică va fi modificat după cum urmează:

„3. Cvorumul necesar pentru reunirile organului este de opt membri."

Articolul 5

Amendament la articolul 12 paragraful 5 din Convenția unică

Articolul 12 paragraful 5 din convenția unică va fi modificat după cum urmează:

„5. Organul, în dorința de a limita utilizarea și distribuirea stupefiantelor într-un volum adecvat necesar pentru scopuri medicale și științifice și de a asigura disponibilitatea lor în asemenea scopuri, va confirma cît mai grabnic posibil evaluările, inclusiv evaluările suplimentare, sau, cu consimțămîntul guvernului interesat, poate modifica asemenea evaluări. În cazul unui dezacord între guvern și organ, acesta din urmă va avea dreptul de a stabili, comunica și publica propriile sale evaluări, inclusiv evaluările suplimentare".

Articolul 6

Amendamente la articolul 14 paragrafele 1 și 2 din Convenția unică

Articolul 14 paragrafele 1 și 2 din convenția unică vor fi modificate după cum urmează:

„1. a) Dacă după examinarea informațiilor prezentate de un guvern organului conform prevederilor prezentei Convenții sau a informațiilor comunicate prin organele Națiunilor Unite sau prin instituțiile specializate sau, cu condiția ca ele să fie aprobate de Comisie la recomandarea Organului, de oricare alte organizații intergu-vernamentale, sau de organizații internaționale neguvernamentale care au competență directă în această problemă și care, în raport cu Consiliul economic și social, au statut consultativ în baza articolului 71 din Carta Națiunilor Unite sau care se bucură de un statut similar în baza unui acord special cu Consiliul, Organul are motive obiective să creadă că scopurile prezentei convenții sunt serios periclitate din cauza omisiunii oricăreia dintre părți sau teritorii de a îndeplini prevederile prezentei Convenții, Organul va avea dreptul să propună guvernului interesat deschiderea de consultări sau să-i ceară explicații. Dacă, fără vreo omisiune în îndeplinirea prevederilor prezentei Convenții, o parte sau o țară ori un teritoriu a devenit sau există

un risc serios că ar putea deveni un centru important de cultivare, producție sau prelucrare ilicită, ori de trafic sau consum ilicit de stupefiante, Organul are dreptul să propună guvernului interesat deschiderea unor consultații, în funcție de dreptul Organului de a atrage atenția părților, Consiliului și Comisiei asupra problemei amintite în alineatul d) de mai jos, Organul va considera drept confidențială o cerere de informare și o explicație furnizată de un guvern sau o propunere de consultații și consultațiile avute cu un guvern în baza acestui alineat.

b) După ce va iniția actiuni conform alineatului a) de mai sus, organul, dacă este convins că este necesar să procedeze astfel, se poate adresa guvernului interesat să adopte asemenea măsuri care, în împrejurările date, par să fie necesare pentru îndeplinirea prevederilor prezentei Convenții.

c) Organul poate, dacă consideră necesară o asemenea acțiune în scopul elucidării problemei menționate la alineatul a) din acest paragraf, să propună guvernului interesat efectuarea unui studiu pe teritoriul său prin mijloacele pe care guvernul le consideră adecvate. Dacă guvernul interesat hotărăște să întreprindă acest studiu, el poate cere Organului să furnizeze mijloacele tehnice și serviciile uneia sau mai multor persoane care au competența necesară pentru a ajuta oficialitățile însărcinate de guvern în efectuarea studiului propus. Persoanele pe care Organul intenționează să le pună la dispoziție vor fi supuse aprobării guvernului. Modalitățile studiului și termenul în cuprinsul căruia acesta trebuie să fie terminat vor fi hotărîte prin consultații între guvern și Organ. Guvernul va comunica Organului rezultatele studiului și va indica măsurile de remediere pe care consideră că trebuie să le adopte.

d) Dacă Organul constată că guvernul interesat nu a dat explicațiile satisfăcătoare atunci cînd i s-a cerut să facă acest lucru în baza alineatului a) de mai sus sau nu a adoptat vreuna dintre măsurile de remediere care i s-a cerut să le adopte în baza alineatului b) de mai sus, sau că ar exista o situație serioasă care necesită o acțiune de colaborare la nivel internațional în vederea remedierii acestei situații, el poate atrage atenția părților, Consiliului și Comisiei în această privință. Organul va acționa dacă scopurile prezentei Convenții sunt grav primejduite și nu a fost posibil să se rezolve problema în mod satisfăcător în vreun alt mod. Organul va acționa, în același mod, dacă consideră că există o situație serioasă care necesită o acțiune de colaborare la nivel internațional pentru remedierea ei și că aducerea acestei situații la cunoștința părților, Consiliului și Comisiei reprezintă metoda cea mai adecvată de facilitare a unei asemenea acțiuni de colaborare; după examinarea rapoartelor întocmite de Organ și, eventual, de Comisie, cu privire la problemă, Consiliul poate atrage atenția Adunării Generale asupra acestei probleme.

2. Cînd atrage atenția părților, Consiliului și Comisiei asupra unei probleme, în conformitate cu alineatul d) al paragrafului 1 de mai sus, Organul poate, dacă socotește ca necesară o asemenea măsură, să recomande părților să oprească importul de stupefiante de proveniența țării interesate, sau exportul de stupefiante care au ca destinație această țară sau teritoriu, sau, în același timp, importul și exportul, fie pentru o perioadă determinată, fie pînă cînd situația din această țară sau teritoriu va deveni satisfăcătoare. Statul interesat are dreptul de a prezenta această problemă în fața Consiliului."

Articolul 7
Noul articol 14 bis

Următorul articol nou va fi inserat după articolul 14 din convenția unică:

„Articolul 14 bis Asistența tehnică și financiară

În cazul în care consideră indicat, Organul, cu acordul guvernului interesat, poate, fie paralel, fie în locul măsurilor prevăzute la paragrafele 1 și 2 ale articolului 14, să recomande organelor competente ale Națiunilor Unite și instituțiilor specializate ca asistența tehnică sau financiară, sau și una și alta, să fie acordate guvernului în sprijinul eforturilor acestuia de a îndeplini obligațiile sale în virtutea prezentei convenții, în special acelora care sunt stipulate sau menționate în articolele 2, 35, 38 și 38 bis.

Articolul 8
Amendament la articolul 16 din Convenția unică

Articolul 16 din Convenția unică va fi modificat după cum urmează: „Serviciile de secretariat ale Comisiei și ale Organului vor fi puse la dispoziție de către Secretarul General. În special Secretarul Organului va fi numit de Secretarul General în consultație cu Organul."

Articolul 9
Amendamente la articolul 19 paragrafele 1, 2 și 5 din Convenția unică

Articolul 19 paragrafele 1, 2 și 5 din convenția unică vor fi modificate după cum urmează:

„1. Părțile vor trimite Organului, în fiecare an și pentru fiecare dintre teritoriile lor, în modul și forma prescrise de Organ, evaluări pe formulare ce au fost furnizate de acesta în legătură cu următoarele probleme:

a) cantitățile de stupefiante care vor fi consumate în scopuri medicale și științifice;

b) cantitățile de stupefiante care vor fi utilizate pentru fabricarea altor stupefiante, a preparatelor din tabelul III și a substanțelor neincluse în prezenta Convenție;

c) stocurile de stupefiante pe care le vor deține la 31 decembrie al anului la care se referă evaluările:

d) cantitățile de stupefiante necesare pentru adăugarea la stocurile speciale;

e) suprafața (în hectare) și situația geografică a terenului care urmează să fie utilizat pentru cultivarea macului opiaceu;

f) cantitatea aproximativă de opiu care va fi produsă;

g) numărul de întreprinderi industriale care vor fabrica stupefiante sintetice; și

h) cantitățile de stupefiante sintetice care vor fi fabricate de fiecare dintre întreprinderile menționate la alineatul precedent.

2. a) În funcție de scăzămintele menționate în paragraful 3 din articolul 21, totalul evaluărilor pentru fiecare teritoriu și fiecare stupefiant, exceptînd opiul și stupefiantele sintetice, va consta din totalul cantităților specificate la alineatele a), b) și d) ale paragrafului 1 din prezentul articol, cu adăugarea oricărei cantități necesare pentru a aduce stocurile existente la 31 decembrie al anului precedent la nivelul evaluat conform prevederilor alineatului c) al paragrafului 1.

b) în funcție de scăzămintele amintite la paragraful 3 din articolul 21 cu privire la importuri și la paragraful 2 al articolului 21 bis, totalul evaluărilor pentru opiu, pentru fiecare teritoriu, va consta fie din totalul cantităților specificate la alineatele a), b) și d) ale paragrafului 1 din prezentul articol, cu adăugarea oricăror cantități necesare pentru a aduce stocurile existente la 31 decembrie al anului precedent la nivelul evaluat conform prevederilor alineatului c) al paragrafului 1, fie din cantitatea specificată la alineatul f) al paragrafului 1 din prezentul articol, dacă aceasta este mai mare decît prima. c) În funcție de scăzămintele amintite în paragraful 3 din articolul 21, totalul evaluărilor pentru fiecare teritoriu, pentru fiecare stupefiant sintetic, va trebui să conste fie din suma cantităților specificate la alineatele a), b) și d) ale paragrafului 1 din prezentul articol, cu adăugarea cantității necesare pentru a aduce stocurile existente la 31 decembrie al anului precedent la nivelul evaluat conform alineatului c) al paragrafului 1, fie din totalul cantității specificate la alineatul h) al paragrafului 1 din prezentul articol, dacă aceasta este mai mare decît prima.

d) Evaluările furnizate în baza alineatelor precedente ale prezentului paragraf vor fi modificate în mod adecvat pentru a ține seama de orice cantitate care a fost confiscată și ulterior eliberată pentru utilizare licită, precum și de orice cantitate prelevată din stocurile speciale pentru necesitățile populației civile. 5. În funcție de scăzămintele amintite la paragraful 3 al articolului 21 și ținîndu-se seama, acolo unde este indicat, de prevederile articolului 21 bis, evaluările nu trebuie să fie depășite."

Articolul 10
Amendamente la articolul 20 din convenția unică

Articolul 20 din Convenția unică va fi modificat după cum urmează:

„1. Părțile vor transmite Organului, pentru fiecare dintre teritoriile lor, în modul și forma prescrise de Organ, date statistice pe formulare pe care acesta i le-a furnizat, în privința următoarelor probleme:

a) producția și fabricarea stupefiantelor:

b) utilizarea stupefiantelor pentru fabricarea altor stupefiante, a preparatelor din tabelul III și a substanțelor care nu sunt incluse în prezenta convenție și utilizarea paiului de mac pentru fabricarea stupefiantelor;

c) consumul de stupefiante;

d) importul și exportul de stupefiante și de pai de mac;

e) confiscarea stupefiantelor și destinația ce s-a dat acestora;

f) stocurile de stupefiante existente la 31 decembrie al anului la care se referă statisticile respective; și

g) suprafața care poate fi determinată pentru cultivarea macului opiaceu.

2. a) Datele statistice în legătură cu problemele amintite în paragragful 1, exceptînd alineatul d), vor fi pregătite anual și vor fi furnizate organului nu mai tîrziu de 30 iunie al anului următor celui la care se referă raportările.

b) Datele statistice în legătură cu problemele amintite în alineatul

d) al paragrafului 1 vor fi pregătite trimestrial și vor fi trimise organului în interval de o lună după terminarea trimestrului la care ele se referă.

3. Părțile nu trebuie să furnizeze date statistice referitoare la stocurile speciale, dar trebuie să furnizeze separat informații cu privire la stupefiantele importate în țară sau teritoriu ori procurate în țară sau teritoriu pentru scopuri speciale, precum și cantitățile de stupefiante retrase din stocurile speciale pentru a satisface necesitățile populației civile."

Articolul 11
Noul articol 21 bis

Noul articol de mai jos va fi inserat după articolul 21 al convenției unice:

„Articolul 21 bis

Limitarea producției de opiu

1. Producerea de opiu de către oricare țară sau teritoriu va fi organizată și controlată în așa fel încît să se asigure că, pe cît este posibil, cantitatea produsă în cursul unui an dat să nu depășească pe cea evaluată, stabilită conform paragrafului 1 f) din articolul 19.

2. Dacă organul constată, pe baza informațiilor de care dispune în conformitate cu prevederile prezentei convenții, că una dintre părți care a trimis o evaluare conform paragrafului 1 f) din articolul 19 nu a limitat opiul produs în cuprinsul granițelor sale la scopuri licite în conformitate cu evaluările respective și că o cantitate importantă de opiu produs, fie licit, fie ilicit, în cuprinsul granițelor acestei părți, a fost introdusă în traficul ilicit, el poate, după studierea explicațiilor părții interesate care îi vor fi expuse în interval de o lună după notificarea constatării amintite mai sus, să hotărască să scadă în întregime sau în parte o asemenea cantitate din cantitatea ce trebuie produsă și din totalul evaluărilor așa cum au fost definite în paragraful 2 b) din articolul 19, pentru anul următor în care o asemenea diminuare poate fi realizată din punct de vedere tehnic, ținînd seama de anotimp și de angajamentele contractuale privind exportul de opiu. Această hotărîre va intra în vigoare la 90 de zile după ce s-au notificat cele de mai sus părții interesate.

3. După ce a notificat părții interesate hotărîrea pe care a adoptat-o în conformitate cu paragraful 2 de mai sus referitor la o diminuare, organul se va consulta cu acea parte spre a rezolva satisfăcător situația.

4. Dacă situația nu este rezolvată satisfăcător, organul poate utiliza prevederile articolului 14 acolo unde este indicat.

5. Adoptînd hotărîrea sa cu privire la micșorarea prevăzută în paragraful 2 de mai sus, organul va ține seama nu numai de împrejurările respective, inclusiv cele care dau naștere problemei traficului ilicit amintită în paragraful 2 de mai sus, dar și de orice măsuri noi de control pe care partea respectivă le-ar putea adopta."

Articolul 12
Amendament la articolul 22 din Convenția unică

Articolul 22 din Convenția unică va fi modificat după cum urmează:

„1. Ori de cîte ori situația într-o țară sau într-un teritoriu al unei părți este de așa natură încît interzicerea culturii macului opiaceu, de coca sau plantei canabis

este, după părerea sa, măsura cea mai adecvată pentru ocrotirea sănătății publice și pentru preîntîmpinarea deturnării stupefiantelor spre trafic ilicit, partea interesată va interzice cultivarea.

2. Partea care interzice cultivarea macului opiaceu sau plantei canabis va adopta măsuri adecvate de confiscare a oricăror plante cultivate ilicit și de distrugere a lor, exceptînd micile cantități necesare părții în scopuri științifice sau de cercetare."

Articolul 13
Amendament la articolul 35 din Convenția unică

Articolul 35 din Convenția unică se modifică după cum urmează:

„Ținînd cont de regimul lor constituțional, juridic și administrativ, părțile:

a) vor asigura, pe plan național, o coordonare a acțiunii preventive și represive împotriva traficului ilicit; în vederea acestui scop, ele vor putea să desemneze un serviciu adecvat însărcinat cu această coordonare;

b) se vor asista, în mod mutual, în lupta împotriva traficului ilicit;

c) vor coopera, în mod strîns, între ele și cu organizațiile internaționale competente ale căror membri sunt în scopul de a duce o luptă coordonată contra traficului ilicit;

d) vor supraveghea ca această cooperare internațională a serviciilor adecvate să fie efectuată prin căi rapide;

e) se vor asigura că, atunci cînd documente juridice sunt transmise între țări, în vederea urmăririi unei acțiuni judiciare, transmiterea să fie efectuată prin căi rapide, pe adresa instanțelor desemnate de către părți; această dispoziție nu atinge dreptul părților de a cere ca documentele juridice să le fie trimise pe cale diplomatică;

f) vor furniza, dacă ele consideră oportun, organului și comisiei, prin intermediul secretarului general, pe lîngă informațiile cerute de articolul 18, informații referitoare la activitățile ilicite din cuprinsul granițelor, privind cultivarea, producția, fabricarea, utilizarea și traficul ilicit de stupefiante; și

g) vor furniza informații referitoare la paragraful precedent, pe cît posibil, într-un astfel de mod și pînă la datele pe care le va fixa organul; la cererea unei părți, organul va putea să o ajute să furnizeze informațiile cerute și să-i sprijine eforturile în vederea reducerii activităților ilicite cu stupefiante în cuprinsul granițelor acesteia.".

Articolul 14
Amendamente la articolul 36 paragrafele 1 și 2 din Convenţia unică

Articolul 36 paragrafele 1 și 2 din Convenția unică vor fi modificate după cum urmează:

„1. a) Sub rezerva dispozițiilor sale constituționale, fiecare parte va adopta măsurile necesare, pentru ca cultura și producția, fabricația, extracția, prepararea, deținerea, oferirea, punerea în vînzare, distribuirea, procurarea, vînzarea, livrarea, indiferent sub ce formă, mijlocirea, trimiterea, expedierea prin tranzit, transportul, importul și exportul stupefiantelor, care nu sunt conforme cu dispozițiile prezentei Convenții, sau orice alt act care, după avizul părții amintite, ar fi contrariu dispozițiilor prezentei convenții, să constituie infracțiuni, pasibile de pedeapsă dacă s-au comis în mod

intenționat, și pentru ca infracțiunile grave să fie pasibile de o pedeapsă adecvată, și anume de pedepse cu închisoarea sau cu alte pedepse privative de libertate.

b) În pofida prevederilor enunțate la alineatul precedent, dacă cei ce utilizează abuziv stupefiante au comis asemenea delicte, părțile vor putea, în loc de a le condamna sau de a pronunța o sancțiune penală împotriva lor sau ca o alternativă la condamnare sau pedeapsă, să supună aceste persoane unor măsuri de tratament, de educare, de postcură, de readaptare și de reintegrare socială, în conformitate cu paragraful 1 al articolului 38.

2. Sub rezerva dispozițiilor constituționale ale fiecărei părți, a sistemului său juridic și a legislației sale naționale:

a) i) fiecare dintre infracțiunile enumerate în paragraful 1 va fi considerată ca o infracțiune distinctă, dacă ele s-au comis în țări diferite;

ii) participarea intenționată la oricare dintre infracțiunile amintite, asocierea sau intenția în vederea comiterii sau a tentativei de comitere, precum și actele preparatorii și operațiunile financiare îndeplinite în mod intenționat, relative la infracțiunile despre care este vorba în acest articol, vor constitui infracțiuni pasibile de pedepsele prevăzute în paragraful 1;

iii) condamnările pronunțate în străinătate, pentru aceste infracțiuni, vor fi luate în considerație, cu scopul stabilirii recidivei; și

iv) infracțiunile grave, citate mai sus, fie că sunt comise de conaționali fie de străini, vor fi urmărite de partea pe al cărei teritoriu s-a comis infracțiunea sau de partea pe teritoriul căreia se va găsi delicventul, dacă extrădarea sa nu este acceptabilă, conform legislației părții căreia i s-a adresat cererea de extrădare, și delicventul amintit n-a fost încă urmărit și judecat;

b) i) fiecare dintre infracțiunile enumerate la paragrafele 1 și 2

a) ii) din prezentul articol va fi considerată ca fiind infracțiune pasibilă de extrădare în oricare tratat de extrădare existent între părți. Părțile se obligă să includă aceste infracțiuni ca infracțiuni care dau loc la extrădare în fiecare tratat de extrădare ce va fi încheiat între ele;

ii) dacă o parte care condiționează extrădarea de existența unui tratat primește o cerere de extrădare de la o altă parte de care nu este legată printr-un tratat de extrădare, ea poate, dacă vrea, să considere prezenta convenție drept bază legală pentru extrădare în legătură cu infracțiunile enumerate la paragrafele 1 și 2 a) ii) din prezentul articol. Extrădarea este supusă celorlalte condiții prevăzute de legea părții căreia i se adresează;

iii) părțile care nu condiționează extrădarea de existența unui tratat vor recunoaște infracțiunile enumerate la paragrafele 1 și 2 a) ii) din prezentul articol drept infracțiuni pasibile de extrădare între ele, în funcție de condițiile prevăzute de legea părții căreia i se adresează cererea;

iv) extrădarea va fi acordată în conformitate cu legea părții căreia i se adresează cererea și, în pofida alineatelor b) i), ii) și iii) din prezentul paragraf, partea va avea dreptul să refuze acordarea extrădării în cazurile în care autoritățile competente consideră că infracțiunea nu este destul de gravă."

Articolul 15
Amendament la articolul 38 din Convenția unică și la titlul său

Articolul 38 din Convenția unică și titlul său vor fi modificate după cum urmează:

„Măsuri împotriva abuzului de stupefiante

1. Părțile vor acorda o atenție specială și vor lua toate măsurile practice pentru prevenirea abuzului de stupefiante și pentru asigurarea cît mai urgentă a depistării, tratamentului, educației, postcurei, readaptării și reintegrării în societate a persoanelor implicate și vor coordona eforturile lor în aceste scopuri.

2. Părțile vor trebui să promoveze, pe cît este posibil, formarea personalului în domeniul tratamentului, postcurei, readaptării și reintegrării sociale a persoanelor care abuzează de stupefiante.

3. Părțile vor adopta toate măsurile practice posibile pentru a ajuta persoanele care au nevoie în exercitarea profesiunii lor de cunoașterea problemelor ridicate de abuzul de stupefiante și de prevenire a acestuia și le vor face cunoscute marelui public, dacă nu există un risc ca abuzul de stupefiante să se extindă foarte mult."

Articolul 16
Noul articol 38 bis

Noul articol de mai jos va fi inserat după articolul 38 al convenției unice:

„Articolul 38 bis Acordurile prevăzînd crearea centrelor regionale Dacă o parte consideră oportun, în cadrul acțiunii sale împotriva traficului ilicit de stupefiante, ținînd seama de regimul său constituțional, juridic și administrativ, ea se va strădui - solicitînd, dacă dorește, avizele tehnice ale organului sau ale instituțiilor specializate - să stabilească, prin consultații cu alte părți interesate din acea regiune, acorduri care să prevadă crearea de centre regionale pentru cercetări științifice și educație menite să rezolve problemele rezultate din utilizarea ilicită și din traficul ilicit de stupefiante".

Articolul 17
Limbile protocolului și procedura pentru semnare,ratificare și aderare

1. Prezentul protocol, ale cărui texte englez, chinez, spaniol, francez și rus au putere egală, va fi deschis pentru semnare pînă la 31 decembrie 1972 tuturor părților la Convenția unică sau tuturor semnatarilor ei.

2. Prezentul protocol este supus ratificării statelor care l-au semnat și care au ratificat sau aderat la convenția unică. Instrumentele de ratificare vor fi depuse la Secretarul General.

3. Prezentul protocol va fi deschis după 31 decembrie 1972, pentru aderare, părților la convenția unică, care nu au semnat protocolul. Instrumentele de aderare vor fi depuse la Secretarul General.

Articolul 18
Intrarea în vigoare

1. Prezentul protocol și amendamentele pe care le conține vor intra în vigoare în a treizecea zi după data la care cel de-al patruzecilea instrument de ratificare sau de aderare va fi depus în conformitate cu articolul 17. 2. Pentru oricare alt stat care depune

instrumentul de ratificare sau de aderare după data depunerii celui de-al patruzecilea instrument amintit, prezentul protocol va intra în vigoare în cea de-a treizecea zi după depunerea de către acel stat a instrumentului de ratificare sau de aderare.

Articolul 19
Efectul intrării în vigoare

Oricare stat care devine parte la convenția unică după intrarea în vigoare a prezentului protocol conform paragrafului 1 din articolul 18 de mai sus va trebui, dacă nu există exprimarea unei intenții diferite din partea acestui stat:

a) să fie considerat drept parte la convenția unică astfel cum a fost amendată; și

b) să fie considerat drept parte la convenția unică neamendată în raport cu oricare parte la această convenție, care nu este legată de prezentul protocol.

Articolul 20
Dispoziții tranzitorii

1. Funcțiile Organului internațional pentru controlul stupefiantelor prevăzute în amendamentele cuprinse în prezentul protocol vor trebui, începînd de la data intrării în vigoare a prezentului protocol (articolul 18 paragraful 1), să fie îndeplinite de Organ așa cum a fost el constituit prin Convenția unică neamendată.

2. Consiliul economic și social va fixa data la care Organul care va fi constituit în baza amendamentelor conținute în prezentul protocol își va începe funcțiile. De la acea dată organul astfel constituit va trebui, față de părțile la Convenția unică neamendată și față de părțile la tratatele enumerate în articolul 44 al Convenției, care nu sunt părți la prezentul protocol, să îndeplinească funcțiile organului așa cum a fost el constituit în baza Convenției unice neamendate.

3. Cu privire la membrii aleși la primele alegeri după majorarea numărului membrilor Organului de la unsprezece la treisprezece, termenul pentru șase membri va expira după 3 ani, iar termenul pentru ceilalți șapte membri va expira după 5 ani.

4. Membrii Organului, al căror termen urmează să expire după perioada inițială mai sus menționată de 3 ani, vor fi desemnați prin tragere la sorți de către Secretarul General imediat după ce s-a procedat la prima alegere.

Articolul 21
Rezerve

1. Oricare stat are dreptul, în momentul semnării, ratificării sau aderării la prezentul protocol, să facă rezerve în legătură cu oricare amendament conținut în el altul decît amendamentele la articolul 2 paragrafele 6 și 7 (articolul 1 din prezentul protocol), articolul 9 paragrafele 1, 4 și 5 (articolul 2 din prezentul protocol), articolul 10 paragrafele 1 și 4 (articolul 3 din prezentul protocol), articolul 11 (articolul 4 din prezentul protocol), articolul 14 bis (articolul 7 din prezentul protocol), articolul 16 (articolul 8 din prezentul protocol), articolul 22 (articolul 12 din prezentul protocol), articolul 35 (articolul 13 din prezentul protocol), articolul 36 paragraful 1 alineatul b) (articolul 14 din prezentul protocol), articolul 38 (articolul 15 din prezentul protocol) și articolul 38 bis (articolul 16 din prezentul protocol).

2. Un stat care a formulat rezerve poate în orice moment, prin notificare în scris, să retragă toate sau o parte din rezervele sale.

Articolul 22

Secretarul General va transmite copii certificate de pe prezentul protocol tuturor părților și semnatarilor Convenției unice. Atunci cînd prezentul protocol va intra în vigoare conform paragrafului 1 din articolul 18 de mai sus, secretarul general va pregăti textul convenției unice așa cum a fost amendată prin prezentul protocol și va transmite copii certificate tuturor statelor părți sau care au dreptul să devină părți la Convenție în forma sa modificată.

Întocmit la Geneva în a 25-a zi a lunii martie una mie nouă sute șaptezeci și doi într-un singur exemplar, care va fi depus la arhivele Organizației Națiunilor Unite.

Drept care subsemnații autorizați legal au semnat prezentul protocol în numele guvernelor lor respective.

CONVENȚIA REFERITOARE LA INFRACȚIUNI ŞI LA ANUMITE ACTE SĂVÎRŞITE LA BORDUL AERONAVELOR*

Statele părți la prezenta convenție au convenit asupra următoarelor prevederi**:

Titlul I

Sfera de aplicare a convenției

Articolul 1

1. Prezenta convenție se aplică:

a) infracțiunilor;

b) actelor care, constituind sau nu infracțiuni, pot compromite sau compromit securitatea aeronavei sau a persoanelor ori a bunurilor de la bord sau compromit ordinea și disciplina la bord.

2. Sub rezerva prevederilor titlului III, prezenta Convenție se aplică infracțiunilor comise sau actelor săvîrșite de o persoană la bordul unei aeronave înmatriculate într-un stat contractant în timp ce această aeronavă se găsește fie în zbor, fie pe suprafața mării libere sau a unei regiuni care nu face parte din teritoriul vreunui stat.

3. În înțelesul prezentei convenții, o aeronavă este considerată în zbor din momentul în care este folosită forța motrice pentru decolare pînă în momentul în care aterizarea a luat sfîrșit.

4. Prezenta convenție nu se aplică aeronavelor utilizate în scopuri militare, de vamă sau de poliție.

Articolul 2

Fără a prejudicia prevederile articolului 4 și sub rezerva cerințelor securității aeronavei și a persoanelor sau a bunurilor de la bord, nici o prevedere a prezentei convenții nu va putea fi interpretată în sensul că autorizează sau impune aplicarea vreunei măsuri în cazul infracțiunilor prevăzute în legi penale cu caracter politic sau bazate pe discriminare rasială sau religioasă.

Titlul II
Competența
Articolul 3

1. Statul de înmatriculare a aeronavei este competent să exercite jurisdicția asupra infracțiunilor comise și actelor săvîrșite la bordul aeronavei.

2. Fiecare stat contractant va lua măsurile necesare pentru a-și stabili competența în calitatea sa de stat de înmatriculare, în scopul exercitării jurisdicției asupra infracțiunilor comise la bordul aeronavelor înscrise în registrul său de înmatriculare.

3. Prezenta convenție nu înlătură nici o competență penală exercitată conform legilor naționale.

---

* Semnată la Tokio la 14 septembrie 1963.

** Republica Moldova a aderat prin Hotărîrea Parlamentului nr.766-XIII din 6 martie 1996. Publicată în Monitorul Oficial Nr. 19 din 28 martie 1996. În vigoare pentru Republica Moldova din 28 martie 1996. Publicată în ediția oficială "Tratate internaționale", 1999, Vol. 10, p. 203.

Articolul 4

Un stat contractant care nu este statul de înmatriculare nu poate stînjeni exploatarea unei aeronave în zbor în vederea exercitării competenței sale penale cu privire la o infracțiune comisă la bord, decît în următoarele cazuri:

a) cînd infracțiunea a produs efecte pe teritoriul acelui stat;

b) cînd infracțiunea a fost săvîrșită de către sau împotriva unui cetățean al acelui stat sau unei persoane avînd reședința sa permanentă pe teritoriul acelui stat;

c) cînd infracțiunea compromite securitatea statului respectiv;

d) cînd infracțiunea constituie o violare a regulilor sau reglementărilor în vigoare în acel stat, privitoare la zbor sau la manevrarea aeronavelor;

e) cînd exercitarea acestei competențe este necesară pentru a asigura respectarea unei obligații care incumbă acelui stat în baza unui acord internațional multilateral.

Titlul III
Puterile comandantului de aeronavă

Articolul 5

1. Prevederile prezentului titlu nu se aplică infracțiunilor și actelor săvîrșite sau care sunt pe cale de a fi săvîrșite de către o persoană la bordul unei aeronave în zbor, fie în spațiul aerian al statului de înmatriculare, fie deasupra mării libere sau a unei regiuni care nu face parte din teritoriul vreunui stat, în afară de cazul cînd ultimul punct de decolare sau următorul punct de aterizare prevăzut este situat pe teritoriul unui stat altul decît cel de înmatriculare, sau dacă aeronava zboară ulterior în spațiul aerian al unui stat altul decît statul de înmatriculare, persoana menționată fiind încă la bordul aeronavei.

2. În înțelesul prezentului titlu și fără a ține seama de prevederile articolului 1 paragraful 3, o aeronavă este considerată în zbor din momentul în care, îmbarcarea fiind terminată, toate ușile exterioare sunt închise pînă în momentul în care una din aceste uși este deschisă în vederea debarcării. În caz de aterizare forțată, prevederile prezentului titlu continuă să se aplice în legătură cu infracțiunile și actele săvîrșite la bord pînă în momentul cînd autoritatea competentă a de la bord.

Articolul 6

1. Atunci cînd comandantul de aeronavă are motive justificate să creadă că o persoană a săvîrșit sau este pe cale de a săvîrși la bord o infracțiune sau un act din cele prevăzute în articolul 1 paragraful 1, el poate să ia, în legătură cu această persoană, măsurile rezonabile, inclusiv măsurile de constrîngere, care sunt necesare:

a) pentru a asigura securitatea aeronavei sau a persoanelor ori a bunurilor la bord;

b) pentru a menține ordinea și disciplina la bord;

c) pentru a-i permite să predea acea persoană autorităților competente sau să o debarce conform prevederilor prezentului titlu.

2. Comandantul de aeronavă poate pretinde sau autoriza ajutorul celorlalți membri ai echipajului și, fără dreptul de a-l impune, poate solicita sau autoriza concursul

pasagerilor, în vederea aplicării măsurilor de constrîngere pe care este în drept să le ia. Orice membru din echipaj sau orice pasager poate, de asemenea, fără o astfel de autorizare, să ia măsuri preventive raționale, dacă are motive să creadă că o acțiune în acest sens este imediat necesară pentru a asigura securitatea aeronavei sau a persoanelor ori a bunurilor la bord.

Articolul 7

1. Măsurile de constrîngere luate în legătură cu o persoană conform prevederilor articolului 6 nu vor continua să mai fie aplicate dincolo de un punct oarecare de aterizare a aeronavei, în afară de cazul cînd:

a) acest punct este situat pe teritoriul unui stat necontractant, iar autoritățile acestui stat nu permit debarcarea persoanei în cauză, sau cînd acelei persoane i-au fost impuse măsuri de constrîngere în conformitate cu prevederile articolului 6 paragraful 1 c) pentru a se asigura predarea ei autorităților competente;

b) aeronava face o aterizare forțată, iar comandantul aeronavei nu este în măsură să predea această persoană autorităților competente;

c) persoana în cauză acceptă să fie transportată în continuare, mai departe de acel punct, rămînînd supusă măsurilor de constrîngere.

2. Comandantul de aeronavă trebuie, în cel mai scurt timp și, dacă este posibil, înainte de a ateriza pe teritoriul unui stat cu o persoană la bord supusă unei măsuri de constrîngere luată în conformitate cu prevederile articolului 6, să informeze autoritățile acelui stat despre prezența la bord a unei măsuri de constrîngere și despre motivele acestei măsuri.

Articolul 8

1. Atunci cînd comandantul de aeronavă are motive justificate să creadă că o persoană a săvîrșit sau este pe cale de a săvîrși la bord un act prevăzut în articolul 1 paragraful 1 b), el poate debarca această persoană pe teritoriul oricărui stat unde aterizează aeronava, dacă această măsură este necesară în scopurile vizate de articolul 6 paragraful 1 a) și b).

2. Comandantul de aeronavă va informa autoritățile statului pe teritoriul căruia debarcă o persoană, conform prevederilor prezentului articol, despre această debarcare și despre motivele care au justificat-o.

Articolul 9

1. Atunci cînd comandantul de aeronavă are motive justificate să creadă că o persoană a săvîrșit la bordul aeronavei un act care, după părerea lui, constituie o infracțiune gravă potrivit legilor penale ale statului de înmatriculare a aeronavei, el poate preda persoana respectivă autorităților competente ale oricărui stat contractant pe teritoriul căruia aterizează aeronava.

2. Comandantul de aeronavă trebuie, în cel mai scurt timp și, dacă este posibil, înainte de a ateriza pe teritoriul unui stat contractant cu o persoană la bord pe care are intenția să o predea în conformitate cu prevederile paragrafului precedent, să aducă la cunoștință autorităților acelui stat intenția sa și motivele care o justifică.

3. Comandantul de aeronavă va comunica autorităților cărora le este predat, conform prevederilor prezentului articol, autorul prezumat al infracțiunii elementele de

probă și de informare care, potrivit legii statului de înmatriculare a aeronavei, sunt în mod legitim în posesia sa.

Articolul 10

Atunci cînd măsurile au fost în conformitate cu prevederile prezentei convenții, nici comandantul aeronavei, nici un alt membru al echipajului, nici un pasager, nici proprietarul sau cel care exploatează aeronava, nici persoana în numele căruia s-a efectuat zborul, nu vor putea fi declarați răspunzători în cadrul vreunei proceduri angajate pe baza unui prejudiciu suferit de persoana care a făcut obiectul acestor măsuri.

Titlul IV
Capturarea ilicită a aeronavelor

Articolul 11

1. Atunci cînd, în mod ilicit și prin violență sau prin amenințare cu violența, o persoană de la bord a împiedicat exploatarea unei aeronave în zbor, a pus stăpînire pe aceasta sau a exercitat în alt mod controlul asupra ei sau cînd este pe cale de a săvîrși un astfel de act, statele contractante vor lua măsuri corespunzătoare pentru a restitui sau a păstra comandantului legitim controlul asupra aeronavei.

2. În cazurile prevăzute în paragraful precedent, orice stat contractant în care aterizează aeronava va permite pasagerilor și echipajului să-și continue călătoria de îndată ce va fi posibil. El va restitui aeronava și încărcătura ei acelora care au dreptul să le dețină.

Titlul V
Drepturi şi obligații ale statelor

Articolul 12

Oricare stat contractant va permite comandantului unei aeronave înmatriculate într-un stat contractant să debarce orice persoană în conformitate cu prevederile articolului 8 paragraful 1.

Articolul 13

1. Oricare stat contractant este obligat să primească o persoană pe care comandantul de aeronavă o predă conform prevederilor articolului 9 paragraful 1.

2. Dacă apreciază că împrejurările justifică acest lucru, orice stat contractant va asigura deținerea sau va lua orice alte măsuri pentru a asigura prezența unei persoane considerate a fi autorul unui act prevăzut de articolul 11 paragraful 1, precum și a oricărei personae care i-a fost predată. Deținerea și celelalte măsuri trebuie să fie în conformitate cu legislația acelui stat, ele nu pot fi menținute decît pe perioada necesară pentru începerea urmăririi penale sau a unei proceduri extraordinare.

3. Orice persoană deținută în conformitate cu paragraful precedent va primi toate înlesnirile pentru a putea comunica imediat cu cel mai apropiat reprezentant calificat al statului a cărui naționalitate o are.

4. Orice stat contractant, căruia îi este predată o persoană conform prevederilor articolului 9, paragraful 1 sau pe teritoriul căruia aterizează o aeronavă după săvîrșirea unui act din cele prevăzute la articolul 11, paragraful 1, va proceda imediat la o anchetare preliminară a faptelor.

5. Atunci cînd un stat primește o persoană în detențiune conform prevederilor prezentului articol, el va înștiința de îndată despre această detențiune, precum și despre împrejurările care o justifică, statul de înmatriculare a aeronavei, statul a cărui naționalitate o are persoana deținută și, dacă apreciază indicat, orice alt stat interesat. Statul care procedează la ancheta preliminară prevăzută în prezentul articol, la paragraful 4, va comunica prompt concluziile acesteia statelor mai sus menționate și le va indica dacă intenționează să-și exercite competența de jurisdicție.

Articolul 14

1. Dacă o persoană care a fost debarcată în conformitate cu prevederile articolului 8, paragraful 1, sau care a fost predată conform prevederilor articolului 9 paragraful 1, sau care a părăsit aeronava după ce a săvîrșit un act din cele prevăzute la articolul 11 paragraful 1, nu poate sau nu vrea să-și continue călătoria, în acest caz statul, pe teritoriul căruia a avut loc aterizarea, dacă refuză să primească această persoană și dacă aceasta nu are naționalitatea statului respectiv sau nu-și are reședința permanentă pe teritoriul acestuia, poate să o expulzeze către statul a cărui naționalitate o are sau unde își are reședința permanentă, sau către statul de pe teritoriul căruia aceasta a început călătoria aeriană.

2. Nici debarcarea, nici predarea, nici deținerea și nici alte măsuri prevăzute la articolul 13 paragraful 2, nici expulzarea conform paragrafului precedent nu sunt considerate ca o admitere a acelei persoane pe teritoriul statului respectiv, din punctul de vedere al legilor acelui stat privitoare la intrarea sau admiterea persoanelor. Prevederile prezentei convenții nu pot afecta legile statelor contractante privitoare la expulzarea persoanelor de pe teritoriul lor.

Articolul 15

1. Sub rezerva prevederilor articolului precedent, orice persoană care a fost debarcată în conformitate cu prevederile articolului 8 paragraful 1, sau care a fost predată conform prevederilor articolului 9 paragraful 1, sau care a părăsit aeronava după ce a săvîrșit un act din cele prevăzute la articolul 11 paragraful 1 și care dorește să-și continue călătoria poate să o facă de îndată ce este posibil, către orice destinație la latitudinea sa, în afară de cazul cînd prezența sa este cerută, conform legii statului pe teritoriul căruia a avut loc aterizarea, pentru începerea unei urmăriri penale sau pentru extrădare.

2. Sub rezerva prevederilor legilor sale referitoare la intrarea și admiterea, la extrădarea și la expulzarea persoanelor, orice stat contractant pe teritoriul căruia a fost debarcată o persoană conform prevederilor articolului 8 paragraful 1, sau predată potrivit prevederilor articolului 9 paragraful 1, sau a părăsit aeronava fiind învinuită de a fi săvîrșit un act din cele prevăzute de articolul 11 paragraful 1, va acorda acestei persoane un tratament care, în ce privește protecția și securitatea sa, nu va fi mai puțin favorabil decît cel acordat propriilor săi naționali în împrejurări similare.

Titlul VI
Alte prevederi
Articolul 16

1. Infracțiunile săvîrșite la bordul unor aeronave înmatriculate într-un stat contractant sunt considerate, în scopurile extrădării, ca fiind săvîrșite atît la locul comiterii lor, cît și pe teritoriul statului de înmatriculare a aeronavei.

2. Sub rezerva prevederilor paragrafului precedent nici o prevedere a prezentei convenții nu trebuie interpretată în sensul de a crea o obligație de a acorda extrădarea.

Articolul 17

Atunci cînd iau măsuri de anchetare sau de arestare sau cînd își exercită în orice alt mod competența în legătură cu o infracțiune săvîrșită la bordul unei aeronave, statele contractante trebuie să țină seama de securitatea și de celelalte interese ale navigației aeriene și trebuie să acționeze astfel încît să evite întîrzierea inutilă a aeronavei, a pasagerilor, a membrilor de echipaj sau a mărfurilor.

Articolul 18

Dacă statele contractante înființează, pentru transportul aerian, organizații de exploatare în comun sau organisme internaționale de exploatare și dacă aeronavele utilizate nu sunt înmatriculate într-un stat determinat, aceste state vor desemna, în funcție de împrejurări, pe acela dintre ele care va fi considerat în scopurile prezentei convenții ca stat de înmatriculare. Ele vor înștiința despre această desemnare Organizația Aviației Civile Internaționale, care va informa toate statele părți la prezenta convenție.

Titlul VII
Prevederi protocolare
Articolul 19

Prezenta convenție pînă la data intrării sale în vigoare, în condițiile prevăzute de articolul 21, este deschisă spre semnare oricărui stat care, la acea dată, va fi membru al Organizației Națiunilor Unite sau al unei instituții specializate.

Articolul 20

1. Prezenta convenție este supusă ratificării statelor semnatare, conform prevederilor lor constituționale.

2. Instrumentele de ratificare vor fi depuse la Organizația Aviației Civile Internaționale.

Articolul 21

1. Atunci cînd prezenta convenție va întruni ratificările a douăsprezece state semnatare, ea va intra în vigoare, între aceste state, în a nouăzecea zi de la depunerea celui de-al doisprezecelea instrument de ratificare. Cu privire la fiecare stat care va ratifica ulterior convenția, aceasta va intra în vigoare în a nouăzecea zi de la depunerea instrumentului de ratificare al acestui stat.

2. La intrarea sa în vigoare prezenta convenție va fi de îndată înregistrată, la secretarul general al Organizației Națiunilor Unite, de către Organizația Aviației Civile Internaționale.

Articolul 22

1. Prezenta convenție, după intrarea sa în vigoare, va fi deschisă aderării oricărui stat membru al Organizației Națiunilor Unite sau al unei instituții specializate.

2. Aderarea va fi efectuată prin depunerea unui instrument de aderare al Organizației Aviației Civile Internaționale și va produce efecte în a nouăzecea zi de la data depunerii.

Articolul 23

1. Orice stat contractant poate să denunțe prezenta convenție printr-o notificare adresată Organizației Aviației Civile Internaționale.

2. Denunțarea va produce efecte la 6 luni de la primirea notificării de către Organizația Aviației Civile Internaționale.

Articolul 24

1. Orice diferend între două sau mai multe state contractante privind interpretarea sau aplicarea prezentei convenții, care nu poate fi soluționat pe calea negocierilor, va fi supus arbitrajului, la cererea unuia dintre ele. Dacă în cursul a 6 luni de la data cererii de arbitraj părțile nu reușesc să se pună de acord asupra organizării arbitrajului, oricare dintre ele poate supune diferendul Curții Internaționale de Justiție, depunînd o cerere conform statului curții.

2. Fiecare stat contractant va putea, în momentul în care va semna sau va ratifica prezenta convenție sau va adera la ea, să declare că nu se consideră legat de prevederile paragrafului precedent. Celelalte state contractante nu vor fi legate de prevederile respective față de orice stat contractant care va fi formulat o asemenea rezervă.

3. Orice stat contractant care va fi formulat o rezervă conform prevederilor paragrafului precedent va putea în orice moment să-și retragă această rezervă printr-o notificare adresată Organizației Aviației Civile Internaționale.

Articolul 25

În afară de cazul prevăzut la articolul 24, nu va fi admisă nici o rezervă la prezenta convenție.

Articolul 26

Organizația Aviației Civile Internaționale va notifica tuturor statelor membre ale Organizației Națiunilor Unite sau ale unei instituții specializate:

a) orice semnare a prezentei convenții și data acestei semnări;

b) depunerea oricărui instrument de ratificare sau de aderare și data acestei depuneri;

c) data la care prezenta convenție va intra în vigoare, potrivit prevederilor paragrafului 1 din articolul 21;

d) primirea oricărei notificări de denunțare și data primirii; și

e) primirea oricărei declarații sau notificări făcute în baza articolu 24 și data primirii.

Drept care subsemnații plenipotențiari, autorizați în modul cuvenit, au semnat prezenta convenție.

Încheiată la Tokio, în a paisprezecea zi a lunii septembrie anul una mie nouă sute șaizeci și trei, în trei texte autentice întocmite în limbile franceză, engleză și spaniolă.

Prezenta convenție va fi depusă la Organizația Aviației Civile Internaționale, unde, conform prevederilor articolului 19, va rămîne deschisă spre semnare iar această organizație va transmite copii certificate pentru conformitate, de pe prezenta convenție, tuturor statelor membre ale Organizației Națiunilor Unite sau ale unei instituții specializate.

CONVENȚIA PRIVIND STATUTUL REFUGIAȚILOR*

PREAMBUL

înaltele părți contractante,

Considerînd că în Carta Organizației Națiunilor Unite și Declarația Universală a Drepturilor Omului, aprobată la 10 decembrie 1948 de către Adunarea generală, este afirmat principiul că ființele umane, fără deosebire, trebuie să se bucure de drepturile omului și de libertățile fundamentale,

Considerînd că Organizația Națiunilor Unite a manifestat, în mai multe rînduri, profunda solicitudine față de refugiați și că s-a preocupat să asigure acestora exercițiul cel mai larg posibil al drepturilor și libertăților fundamentale ale omului,

Considerînd că este de dorit să revizuiască și să se codifice acordurile internaționale anterioare referitoare la statutul refugiaților și să se extindă aplicarea acestor instrumente și protecția pe care o instituie pentru refugiați printr-un nou acord,

Considerînd că din acordarea dreptului de azil pot rezulta sarcini deosebit de grele pentru anumite țări și că rezolvarea corespunzătoare a problemelor a căror dimensiune și caracter internațional au fost recunoscute de către Organizația Națiunilor Unite nu poate fi realizată, în această ipoteză, fără o solidaritate internațională,

Exprimînd dorința ca toate statele ce recunosc caracterul social și umanitar al problemei refugiaților să facă tot ce le este în putere a evita ca această problemă să devină o sursă de tensiune între state,

Luînd act de faptul că Înaltul Comisar al Națiunilor Unite pentru Refugiați are drept sarcină să vegheze la aplicarea convențiilor internaționale care asigură protecția refugiaților și recunoscînd că o coordonare efectivă a măsurilor luate pentru rezolvarea acestei probleme va depinde de cooperarea statelor cu Înaltul Comisar,

Au convenit asupra dispozițiilor care urmează:

CAPITOLUL I
DISPOZIȚII GENERALE

ARTICOLUL 1

Definiția termenului „refugiat”

A. Pentru scopurile prezentei Convenții, termenul de **refugiat** se va aplica oricărei persoane:

(1) care a fost considerată refugiat potrivit aranjamentelor din 12 mai 1926 și 30 iunie 1928 sau potrivit convențiilor din 28 octombrie 1933 și din 10 februarie 1938 și protocolului din 14 septembrie 1939 sau ca urmare a aplicării Constituției Organizației Internaționale pentru Refugiați.

Hotărîrile de neadmitere ca refugiat luate de Organizația Internațională pentru

---

* Adoptată la 28 iulie 1951 de Conferința plenipotențiarilor Națiunilor Unite asupra statutului refugiaților și apatrizilor, convocată de Adunarea generală la 14 decembrie 1950. Intrată în vigoare la 22 aprilie 1954, conform dispozițiilor art. 43.

Refugiați în timpul mandatului său nu constituie o piedică pentru acordarea calității de refugiat persoanelor care îndeplinesc condițiile prevăzute de paragraful 2 din prezenta secțiune;

(2) care, în urma unor evenimente survenite înainte de 1 ianuarie 1951 și unor temeri justificate de a fi persecutată datorită rasei, religiei, naționalității, apartenenței la un anumit grup social sau opiniilor sale politice, se află în afara țării a cărei cetățenie o are și care nu poate sau, datorită acestei temeri, nu dorește protecția acestei țări; sau care, neavînd nici o cetățenie și găsindu-se în afara țării în care avea reședința obișnuită ca urmare a unor astfel de evenimente, nu poate sau, datorită respectivei temeri, nu dorește să se reîntoarcă.

În cazul unei persoane care are mai multe cetățenii, expresia **țara a cărei cetățenie o are** vizează fiecare dintre țările a cărei cetățenie o are. Nu va fi considerată ca lipsită de protecția țării a cărei cetățenie o are orice persoană care, fără un motiv valabil întemeiat pe teamă justificată, nu a solicitat protecția uneia dintre țările a cărei cetățenie o are.

B. (1) Pentru scopurile prezentei Convenții, cuvintele **evenimente survenite înaintea datei de 1 ianuarie 1951,** ce figurează la art. 1, secțiunea A, vor putea fi înțelese în sensul de:

a) evenimente survenite înainte de 1 ianuarie 1951 în Europa, sau

b) evenimente survenite înainte de 1 ianuarie 1951 în Europa sau în altă parte; și fiecare stat contractant va face, în momentul semnăturii, ratificării sau aderării, o declarație prin care va preciza sensul pe care înțelege să-l dea acestei expresii din punct de vedere al obligațiilor asumate de el în virtutea prezentei Convenții.

(2) Orice stat contractant care a adoptat formula a) va putea în orice moment să-și extindă obligațiile sale adoptînd formula b) printr-o notificare adresată Secretarului general al Națiunilor Unite.

C. Această Convenție va înceta să fie aplicabilă oricărei persoane vizate de dispozițiile secțiunii A mai sus menționate, în următoarele cazuri:

(1) dacă a solicitat din nou și în mod voluntar protecția țării a cărei cetățenie o are; sau

(2) dacă, după ce și-a pierdut cetățenia, a redobîndit-o în mod voluntar; sau

(3) dacă a dobîndit o nouă cetățenie și se bucură de protecția țării a cărei cetățenie a dobîndit-o; sau

(4) dacă s-a reîntors în mod voluntar pentru a se stabili în țara pe care a părăsit-o sau în afara căreia a stat de teama de a fi persecutată; sau

(5) dacă împrejurările în urma cărora ea a fost recunoscută ca refugiat au încetat să existe, ea nu mai poate continua să refuze protecția țării a cărei cetățenie o are.

Se subînțelege totuși că dispozițiile prezentului paragraf nu se vor aplica oricărui refugiat menționat în paragraful 1 al secțiunii A din prezentul articol, care poate invoca, pentru a realiza protecția țării a cărei cetățenie o are, motive imperioase ce se referă la persecuții anterioare;

(6) în cazul unei persoane care nu are o cetățenie, dacă, nemaiexistînd împrejurările în urma cărora a fost recunoscută ca refugiat, ea este în măsură să se întoarcă în țara în care avea reședința obișnuită.

Se subînțelege totuși că dispozițiile prezentului paragraf nu se vor aplica oricărui refugiat menționat în paragraful 1 al secțiunii A din prezentul articol, care poate invoca, pentru a refuza să se întoarcă în țara în care el avea reședința obișnuită, motive imperioase ce se referă la persecuții anterioare.

D. Dacă Convenție nu va fi aplicabilă persoanelor care beneficiază în prezent de o protecție sau de o asistență din partea unui organism sau a unei instituții a Națiunilor Unite, alta decît Înaltul Comisar al Națiunilor Unite pentru Refugiați.

Atunci cînd această protecție sau această asistență va înceta pentru un motiv oarecare, fără ca situația acestor persoane să fi fost reglementată în mod definitiv, în conformitate cu rezoluțiile pertinente adoptate de Adunarea generală a Națiunilor Unite, aceste persoane vor beneficia, de drept, de regimul prevăzut de această Convenție.

E. Această Convenție nu va fi aplicabilă unei persoane considerate de autoritățile competente ale țării în care această persoană și-a stabilit reședința ca avînd drepturi și obligații decurgînd din faptul că are cetățenia acestei țări.

F. Dispozițiile acestei Convenții nu vor fi aplicabile persoanelor despre care ar exista motive serioase să se creadă:

a) că au comis o crimă contra păcii, o crimă de război sau o crimă contra umanității, în sensul instrumentelor elaborate pentru a prevedea dispoziții cu privire la aceste crime;

b) că au comis o crimă gravă de drept comun în afara țării de primire, înainte de a fi admise în aceasta ca refugiați;

c) că s-au făcut vinovate de acțiuni contrare scopurilor și principiilor Națiunilor Unite.

ARTICOLUL 2

Obligații generale

Orice refugiat, are, față de țara în care se află, obligații care comportă, în special, datoria de a se conforma legilor și regulamentelor, precum și măsurilor luate pentru menținerea ordinii publice.

ARTICOLUL 3

Nediscriminarea

Statele contractante vor aplica dispozițiile acestei Convenții refugiaților fără discriminare în ce privește rasa, religia sau țara de origine.

ARTICOLUL 4

Religia

Statele contractante vor acorda refugiaților pe teritoriul lor un tratament cel puțin la fel de favorabil ca și cel acordat naționalilor în ce privește libertatea de a practica religia lor și libertatea de instruire religioasă a copiilor lor.

ARTICOLUL 5

Drepturi acordate independent de această Convenție

Nici o dispoziție din această Convenție nu aduce atingere celorlalte drepturi și avantaje acordate refugiaților, independent de această Convenție.

ARTICOLUL 6

Expresia „în aceleaşi împrejurări"

În sensul acestei Convenții, expresia **în aceleaşi împrejurări** implică faptul că toate condițiile (și mai ales acelea care au legătură cu durata și condițiile de ședere sau de reședință) pe care cel în cauză ar trebui să le îndeplinească, pentru a putea exercita dreptul în chestiune, dacă nu era refugiat, trebuie să fie îndeplinite de către el, cu excepția condițiilor care, datorită naturii lor, nu pot fi îndeplinite de către un refugiat.

ARTICOLUL 7

Dispensa de reciprocitate

1. Sub rezerva dispozițiilor mai favorabile prevăzute de prezenta Convenție, orice stat contractant va acorda refugiaților regimul pe care îl acordă în general străinilor.

2. După o perioadă de rezidență de trei ani, toți refugiații vor beneficia pe teritoriul statelor contractante de dispensa de reciprocitate legislativă.

3. Orice stat contractant va continua să acorde refugiaților drepturile și avantajele pe care ei puteau să le pretindă, în absența reciprocității, la data intrării în vigoare a prezentei Convenții pentru statul respectiv.

4. Statele contractante vor lua în considerare cu bunăvoință posibilitatea de a acorda refugiaților, în absența reciprocității, drepturi și avantaje, în afara celor pe care le-ar putea pretinde în virtutea paragrafelor 2 și 3, precum și posibilitatea pentru refugiați care nu îndeplinesc condițiile vizate la paragrafele 2 și 3 de a beneficia de dispensa de reciprocitate.

5. Dispozițiile paragrafelor 2 și 3 de mai sus se aplică, de asemenea, drepturilor și avantajelor vizate la art. 13, 18, 19, 21 și 22 ale prezentei Convenții, ca și drepturilor și avantajelor care nu sunt prevăzute de acestea.

ARTICOLUL 8

Dispensa de măsuri excepționale

În ce privește măsurile excepționale care pot fi luate împotriva persoanei, bunurilor sau intereselor cetățenilor unui stat determinat, statele contractante nu vor aplica aceste măsuri unui refugiat, cetățean formal al sus- numitului stat, numai în considerarea cetățeniei sale. Statele contractante care, potrivit legislației lor nu pot aplica principiul general consacrat în acest articol, vor acorda, în cazurile corespunzătoare, dispense în favoarea unor asemenea refugiați.

ARTICOLUL 9

Măsuri provizorii

Nici una din dispozițiile prezentei Convenții nu are ca efect împiedicarea vreunui stat contractant, în timp de război sau în alte circumstanțe grave și excepționale, de

a lua, în mod provizoriu, cu privire la o persoană determinată, măsurile pe care acest stat le apreciază indispensabile securității naționale, pînă la stabilirea de către statul contractant respectiv că această persoană este efectiv un refugiat și că menținerea sus-ziselor măsuri este necesară, în cazul său, în interesul securității naționale.

ARTICOLUL 10

Continuitatea de reşedinţă

1. Atunci cînd un refugiat a fost deportat în cursul celui de-al doilea război mondial și transportat pe teritoriul unuia dintre statele contractante, unde își are reședința, durata acestei reședințe forțate este considerată ca reședință regulată pe acest teritoriu.

2. Atunci cînd un refugiat a fost deportat de pe teritoriul unui stat contractant în cursul celui de-al doilea război mondial, iar el s-a întors în acel stat înainte de intrarea în vigoare a prezentei Convenții, cu scopul de a-și stabili reședința pe acest teritoriu, perioada care precede și aceea care urmează acestei deportări vor fi considerate, pentru toate situațiile în care o reședință neîntreruptă este necesară, ca reprezentînd o singură perioadă neîntreruptă.

ARTICOLUL 11

Marinari refugiaţi

În cazul refugiaților folosiți în mod regulat ca membri ai echipajului la bordul unei nave purtînd pavilionul unui stat contractant, acest stat va examina cu bunăvoință posibilitatea de a autoriza ca respectivii refugiați să se stabilească pe teritoriul său și să le elibereze documente de călătorie sau de a-i admite, cu titlu temporar, pe teritoriul său, îndeosebi în scopul facilitării stabilirii lor într-o altă țară.

CAPITOLUL II

CONDIȚIA JURIDICĂ

ARTICOLUL 12

Statut personal

1. Statutul personal al unui refugiat va fi guvernat de legea țării unde își are domiciliul sau, în lipsa unui domiciliu, de legea țării unde își are reședința.

2. Drepturile dobîndite anterior de către refugiat, care decurg din statutul personal, în special cele care rezultă din căsătorie, vor fi recunoscute de către fiecare stat contractant, sub rezerva, dacă va fi cazul, a îndeplinirii formalităților prevăzute de legislația statului respectiv, înțelegîndu-se, totuși, că dreptul în cauză trebuie să fie dintre cele care ar fi fost recunoscute de legislația statului respectiv, dacă cel în cauză n-ar fi devenit un refugiat.

ARTICOLUL 13

Proprietate mobiliară şi imobiliară

Statele contractante vor acorda oricărui refugiat un tratament cît mai favorabil posibil și, în orice caz, un tratament care să nu fie mai puțin favorabil decît cel acordat, în aceleași împrejurări, străinilor în general, în ce privește dobîndirea de proprietăți mobiliare și imobiliare, precum și de alte drepturi care se referă la acestea, închirierea și alte contracte privind proprietatea mobiliară și imobiliară.

ARTICOLUL 14

Proprietate intelectuală şi industrială

În materie de protecție a proprietății industriale, în special de invenții, desene, modele, mărci de fabrică, firme de comerț și în materie de protecție a proprietății literare, artistice și științifice, orice refugiat va beneficia, în țara unde își are reședința obișnuită, de aceeași protecție care este acordată naționalilor țării respective. Pe teritoriul oricăruia dintre statele contractante, el se va bucura de aceeași protecție care este acordată pe teritoriul respectiv cetățenilor țării în care el își are reședința obișnuită.

ARTICOLUL 15

Drepturi de asociere

Statele contractante vor acorda refugiaților care își au reședința legală pe teritoriul lor, în ce privește asociațiile cu scop apolitic și nelucrativ și sindicatele profesionale, tratamentul cel mai favorabil acordat cetățenilor unei țări străine, în aceleași împrejurări.

ARTICOLUL 16

Dreptul de a sta în justiție

1. Orice refugiat va avea, pe teritoriul statelor contractante, acces liber și facil în fața tribunalelor.

2. În statul contractant unde își are reședința obișnuită, orice refugiat se va bucura de același tratament ca oricare cetățean în ce privește accesul la tribunale, inclusiv asistența judiciară și scutirea de cauțiunea **judicatum solvi.**

3. În statele contractante, altele decît cel unde își are reședința obișnuită, în legătură cu problemele vizate la paragraful 2, orice refugiat se va bucura de același tratament ca cel acordat unui cetățean al țării unde el își are reședința obișnuită.

CAPITOLUL III

ACTIVITĂȚI LUCRATIVE

ARTICOLUL 17

Profesiuni salarizate

1. Statele contractante vor acorda oricărui refugiat avînd reședința obișnuită pe teritoriul lor tratamentul cel mai favorabil acordat, în aceleași împrejurări, cetățenilor unei țări străine în ce privește exercițiul unei activități profesionale salarizate.

2. În orice caz, măsurile restrictive impuse străinilor sau angajării străinilor, în sco-

pul protecției pieței naționale a muncii, nu vor fi aplicabile refugiaților care au fost deja dispensați de acestea la data intrării în vigoare a acestei Convenții de către statul contractant interesat sau care îndeplinesc una din următoarele condiții:

a) au 3 ani de rezidență în țara respectivă;

b) au ca soț o persoană posedînd cetățenia țării de reședință. Un refugiat nu poate invoca beneficiul acestei dispoziții în cazul cînd și-a abandonat soțul;

c) are unu sau mai mulți copii posedînd cetățenia țării de reședință.

3. Statele contractante vor primi cu bunăvoință adoptarea de măsuri tinzînd să asimileze drepturile tuturor refugiaților în ce privește exercitarea de profesiuni salarizate cu acelea ale cetățenilor lor, în special pentru refugiații care au intrat pe teritoriul lor în aplicarea unui program de recrutare de forță de muncă sau a unui program de imigrare.

ARTICOLUL 18

Profesiuni nesalarizate

Statele contractante vor acorda refugiaților care se află în mod legal pe teritoriul lor tratamentul cel mai favorabil posibil și, în orice caz, un tratament nu mai puțin favorabil decît cel acordat, în aceleași împrejurări, străinilor în general, în ce privește exercitarea unei profesiuni nesalarizate în agricultură, industrie, artizanat sau comerț, precum și pentru crearea de societăți comerciale și industriale.

ARTICOLUL 19

Profesiuni libere

1. Fiecare stat contractant va acorda refugiaților care se află în mod legal pe teritoriul lor, titulari de diplome recunoscute de către autoritățile competente ale statutului respectiv și care doresc să exercite o profesiune liberă, un tratament cît mai favorabil posibil și, în orice caz, un tratament nu mai puțin favorabil decît acela acordat, în aceleași împrejurări, străinilor în general.

2. Statele contractante vor face tot ceea ce le stă în putință, în conformitate cu legile și constituțiile lor, pentru a asigura instalarea unor asemenea refugiați în teritorii, altele decît teritoriile metropolitane, pentru care ele își asumă responsabilitatea relațiilor internaționale

CAPITOLUL IV

BUNĂSTAREA

ARTICOLUL 20

Raționalizarea

În cazul cînd există un sistem de raționalizare la care este supusă populația în ansamblul său și care reglementează repartiția generală a produselor la care există o penurie, refugiații vor avea tratamentul naționalilor.

ARTICOLUL 21

Locuințe

În privința locuințelor, în măsura în care această problemă intră sub inciden-

ța legilor și regulamentelor sau este supusă controlului autorităților publice, statele contractante vor acorda refugiaților care își au reședința legală pe teritoriul lor un tratament cît mai favorabil posibil: în orice caz, acest tratament nu va fi mai puțin favorabil decît cel acordat, în aceleași împrejurări, străinilor în general.

ARTICOLUL 22

Educație publică

1. Statele contractante vor acorda refugiaților același tratament ca și cetățenilor lor în ceea ce privește învățămîntul primar.

2. Statele contractante vor acorda refugiaților un tratament cît mai favorabil și, în orice caz, nu mai puțin favorabil decît cel acordat străinilor în general, în aceleași împrejurări, în privința formelor de educație, altele decît învățămîntul primar și, în special, în ceea ce privește accesul la studii, recunoașterea certificatelor de studii, a diplomelor și titlurilor universitare eliberate în străinătate, reducerea de taxe și impozite și acordarea de burse de studii.

ARTICOLUL 23

Asistență publică

Statele contractante vor acorda refugiaților avînd reședința regulată pe teritoriul lor același tratament în materie de asistență și securitate publică ca și cel acordat cetățenilor lor.

ARTICOLUL 24

Legislația muncii și securității sociale

1. Statele contractante vor acorda refugiaților avînd reședința regulată pe teritoriul lor același tratament ca și cetățenilor lor în ceea ce privește următoarele materii:

a) în măsura în care aceste probleme sunt reglementate de legislație sau depind de autoritățile administrative, remunerația, inclusiv alocațiile de familie, atunci cînd aceste alocații fac parte din remunerație, durata timpului de muncă, orele suplimentare, concediile plătite, restricțiile privind munca la domiciliu, vîrsta minimă de angajare, ucenicia și formarea profesională, munca femeilor și a adolescenților, beneficiul avantajelor oferite de contractele colective de muncă;

b) asigurările sociale (dispozițiile legale cu privire la accidentele de muncă, bolile profesionale, maternitate, boli, invaliditate, bătrînețe, deces, șomaj, sarcini familiale, precum și cu privire la orice alt risc care, potrivit legislației naționale, este acoperit de către un sistem de securitate socială), sub rezerva:

(i) aranjamentelor corespunzătoare vizînd menținerea drepturilor cîștigate și a drepturilor în curs de dobîndire;

(ii) dispozițiilor speciale prevăzute de legislația națională a țării de reședință, vizînd prestațiile sau fracțiunile de prestații plătibile exclusiv din fondurile publice, ca și alocațiile vărsate persoanelor care nu îndeplinesc condițiile privind cotizația pentru obținerea unei pensii normale.

2. Drepturile la prestație rezultate din decesul unui refugiat, ca urmare a unui accident de muncă sau a unei boli profesionale, nu vor fi afectate de faptul că persoana îndreptățită își are reședința în afara teritoriului statului contractant.

3. Statele contractante vor extinde pentru refugiați efectele favorabile ale acordurilor pe care le-au încheiat sau le vor încheia între ele, cu privire la menținerea drepturilor cîștigate sau în curs de dobîndire, în materie de securitate socială, dacă refugiații îndeplinesc condițiile prevăzute pentru cetățenii țărilor semnatare ale acordurilor respective.

4. Statele contractante vor examina cu bunăvoință posibilitatea de a extinde, cît mai mult posibil, pentru refugiați, efectele favorabile ale acordurilor similare care sunt sau vor fi în vigoare între aceste state contractante și statele necontractante.

CAPITOLUL V

MĂSURI ADMINISTRATIVE

ARTICOLUL 25

Asistență administrativă

1. Atunci cînd exercitarea unui drept de către un refugiat ar necesita, în mod normal, concursul autorităților unei țări străine, la care el nu poate recurge, statele contractante pe teritoriul cărora refugiatul își are reședința se vor îngriji să-i fie acordată asistența necesară fie de către autoritățile lor proprii, fie de către o autoritate internațională.

2. Autoritatea sau autoritățile menționate la paragraful 1 vor elibera sau se vor îngriji să se elibereze, sub controlul lor, refugiaților, documentele sau certificatele care în mod normal ar fi eliberate unui străin de către autoritățile sale naționale sau prin intermediul acestora.

3. Documentele sau certificatele astfel eliberate vor înlocui actele oficiale eliberate străinilor de către autoritățile naționale sau prin intermediul acestora și vor fi considerate valabile pînă la proba contrară.

4. Sub rezerva excepțiilor care ar putea fi admise în favoarea persoanelor nevoiașe, serviciile menționate în prezentul articol vor putea fi remunerate, dar aceste remunerări vor fi moderate și raportate la cele percepute naționalilor pentru servicii similare.

5. Dispozițiile acestui articol nu afectează cu nimic dispozițiile art. 27 și 28.

ARTICOLUL 26

Libertatea de circulație

Fiecare stat contractant va acorda refugiaților care se găsesc în mod legal pe teritoriul său dreptul de a-și alege locul de reședință și de a circula liber, cu rezervele instituite de reglementările aplicabile străinilor, în general, în aceleași împrejurări.

ARTICOLUL 27

Documente de identitate

Statele contractante vor elibera documente de identitate fiecărui refugiat care se găsește pe teritoriul lor și care nu posedă un document de călătorie valabil.

ARTICOLUL 28

Documente de călătorie

1. Statele contractante vor elibera refugiaților care își au reședința obișnuită pe teritoriul lor documente de călătorie care să le permită să călătorească în afara acestui te-

ritoriu, afară de cazul că raţiuni imperioase privind securitatea naţională sau ordinea publică nu se opun la aceasta; dispoziţiile anexei la prezenta Convenţie se vor aplica acestor documente. Statele contractante vor putea elibera un astfel de document de voiaj oricărui alt refugiat care se găseşte pe teritoriul lor; ele vor acorda o atenţie specială cazurilor refugiaţilor care se găsesc pe teritoriul lor şi care nu sunt în măsură de a obţine un document de călătorie din ţara unde îşi au reşedinţa obişnuită.

2. Documentele de călătorie eliberate potrivit acordurilor internaţionale anterioare de către părţile la aceste acorduri vor fi recunoscute de către statele contractante şi considerate ca şi cum ele ar fi fost eliberate refugiaţilor în virtutea prezentului articol.

ARTICOLUL 29

Taxe fiscale 1. Statele contractante nu vor impune refugiaţilor obligaţii, taxe, impozite, indiferent ce denumire ar purta, altele sau mai ridicate decît cele care sunt sau vor fi percepute de la proprii cetăţeni în situaţii similare.

2. Dispoziţiile paragrafului precedent nu împiedică aplicarea faţă de refugiaţi a dispoziţiilor legilor şi regulamentelor cu privire la taxele aferente pentru eliberarea către străini de documente administrative, inclusiv documente de identitate.

ARTICOLUL 30

Transferul bunurilor

1. Fiecare stat contractant va permite refugiaţilor, potrivit legilor şi regulamentelor din ţările lor, să transfere bunurile pe care ei le-au introdus pe teritoriul său, pe teritoriul unei alte ţări unde ei au fost admişi în scopul de a se reinstala.

2. Fiecare stat contractant va trata cu bunăvoinţă cererile prezentate de refugiaţii care doresc să obţină autorizaţia de a-şi transfera toate bunurile necesare pentru reinstalarea lor în altă ţară unde ei au fost admişi.

ARTICOLUL 31

Refugiaţi aflaţi ilegal în ţara de primire

1. Statele contractante nu vor aplica sancţiuni penale, pe motivul intrării sau şederii lor ilegale, refugiaţilor care, sosind direct din teritoriul unde viaţa sau libertatea lor erau ameninţate în sensul prevăzut de art. 1, intră sau se găsesc pe teritoriul lor fără autorizaţie, sub rezerva prezentării lor fără întîrziere la autorităţi pentru a le expune motivele, recunoscute ca valabile, ale intrării sau prezenţei lor ilegale.

2. Statele contractante nu vor aplica, în ce priveşte deplasările acestor refugiaţi, alte restricţii decît acelea care sunt necesare; aceste restricţii vor fi aplicate numai pînă la reglementarea statutului lor de refugiaţi în ţara respectivă sau pînă la obţinerea admiterii în altă ţară. În vederea acestei ultime admiteri, statele contractante vor acorda acestor refugiaţi un termen rezonabil şi toate facilităţile necesare.

ARTICOLUL 32

Expulzare

1. Statele contractante nu vor expulza un refugiat care se găseşte în mod legal pe teritoriul lor decît pentru raţiuni de securitate naţională sau de ordine publică.

2. Expulzarea unui asemenea refugiat nu va avea loc decît în executarea unei ho-

tărîri adoptate conform procedurii prevăzute de lege. Refugiatului va trebui să i se permită, în afara cazului în care raţiuni imperioase privind securitatea naţională se opun, să prezinte probe în apărarea sa, să poată face recurs şi să poată fi reprezentat, în acest scop, în faţa unei autorităţi competente sau în faţa uneia sau mai multor persoane special desemnate de autoritatea competentă.

3. Statele contractante vor acorda unui asemenea refugiat un termen rezonabil pentru a-i permite să încerce să fie admis legal într-o altă ţară. Statele contractante pot aplica, în cadrul acestui termen, măsurile de ordine internă pe care le vor considera oportune.

ARTICOLUL 33

Interdicţia de expulzare şi returnare

1. Nici un stat contractant nu va expulza sau returna, în nici un fel, un refugiat peste frontierele teritoriilor unde viaţa sau libertatea sa ar fi ameninţate pe motive de rasă, religie, naţionalitate, apartenenţă la un anumit grup social sau opinii politice.

2. Beneficiul prezentei dispoziţii nu va putea totuşi fi invocat de către un refugiat faţă de care ar exista motive serioase de a fi considerat ca un pericol pentru securitatea ţării unde se găseşte sau care, fiind condamnat definitiv pentru o crimă sau un delict deosebit de grav, constituie o ameninţare pentru comunitatea ţării respective.

ARTICOLUL 34

Naturalizarea

Statele contractante vor facilita, pe cît posibil, asimilarea şi naturalizarea refugiaţilor. Ele se vor strădui, în special, să accelereze procedura de naturalizare şi reducere, pe cît posibil, a taxelor şi costurilor acestei proceduri.

CAPITOLUL VI

DISPOZIŢII EXECUTORII ŞI TRANZITORII

ARTICOLUL 35

Cooperarea autorităţilor naţionale cu Naţiunile Unite

1. Statele contractante se angajează să coopereze cu Înaltul Comisariat al Naţiunilor Unite pentru Refugiaţi sau cu orice altă instituţie a Naţiunilor Unite care i-ar succeda, în exercitarea funcţiilor sale şi, în special, să uşureze sarcina sa de supraveghere a aplicării dispoziţiilor acestei Convenţii.

2. În scopul de a permite Înaltului Comisariat sau oricărei alte instituţii a Naţiunilor Unite care i-ar succeda de a prezenta rapoarte organelor competente ale Naţiunilor Unite, statele contractante se angajează să le furnizeze, în forma potrivită, informaţiile şi datele statistice cerute cu privire la:

a) statutul refugiaţilor;

b) aplicarea prezentei Convenţii;

c) legile, regulamentele şi decretele care sunt sau vor intra în vigoare în ce priveşte refugiaţii.

ARTICOLUL 36

Informații privind legile şi regulamentele naționale

Statele contractante vor comunica Secretarului general al Națiunilor Unite textele legilor și regulamentelor pe care le vor putea adopta pentru a asigura aplicarea acestei Convenții.

ARTICOLUL 37

Legătura cu convențiile anterioare

Fără prejudicierea dispozițiilor paragrafului 2 al art. 28, această Convenție înlocuiește, între părțile contractante, acordurile din 5 iulie 1922, 31 mai 1924, 12 mai 1926, 30 iunie 1928 și 30 iulie 1935, precum și Convențiile din 28 octombrie 1933 și 10 februarie 1938, Protocolul din 14 septembrie 1939 și Acordul din 15 octombrie **1946.**

CAPITOLUL VII

CLAUZE FINALE

ARTICOLUL 38

Soluționarea diferendelor Orice diferend între părțile la prezenta Convenție referitor la interpretarea sau aplicarea acesteia, care nu va putea fi soluționat prin alte mijloace, va fi supus Curții Internaționale de Justiție, la cererea uneia dintre părțile în diferend.

ARTICOLUL 39

Semnare, ratificare şi aderare

1. Prezenta Convenție va fi deschisă spre semnare la Geneva, la 28 iulie 1951 și, după această dată, depusă la Secretarul general al Organizației Națiunilor Unite. Ea va rămîne deschisă spre semnare la Oficiul european al Națiunilor Unite de la 28 iulie pînă la 31 august 1951 și din nou deschisă spre semnare la sediul Organizației Națiunilor Unite de la 17 septembrie 1951 pînă la 31 decembrie 1952.

2. Prezenta Convenție va fi deschisă semnării de către toate statele membre ale Organizației Națiunilor Unite, precum și de către orice alt stat care nu este membru al organizației, invitat la Conferința plenipotențiarilor referitoare la statutul refugiaților și apatrizilor sau de către orice stat căruia Adunarea generală i-a adresat o invitație în acest sens. Ea va trebui să fie ratificată, iar instrumentele de ratificare vor fi depuse la Secretarul general al Națiunilor Unite.

3. Statele vizate la paragraful 2 al prezentului articol vor putea să adere la prezenta Convenție începînd cu data de 28 iulie 1951. Aderarea se va face prin depunerea unui instrument de aderare la Secretarul general al Națiunilor Unite.

ARTICOLUL 40

Clauză de aplicare teritorială

1. Orice stat va putea, în momentul semnării, ratificării sau aderării, să declare că prezenta Convenție se va extinde la ansamblul teritoriilor pe care el le reprezintă pe plan internațional sau la unu ori mai multe dintre ele. O asemenea declarație își va

produce efectele în momentul intrării în vigoare a Convenției pentru statul respectiv.

2. În orice moment ulterior, această extindere se va face prin notificare adresată Secretarului general al Națiunilor Unite și își va produce efectele începînd cu cea de-a 90-a zi care va urma datei la care Secretarul general al Națiunilor Unite a primit notificarea sau la data intrării în vigoare a Convenției pentru statul respectiv, dacă această ultimă dată este posterioară.

3. În ce privește teritoriile cărora prezenta Convenție nu li se aplică la data semnării, ratificării sau aderării, fiecare stat interesat va examina posibilitatea de a lua, cît mai curînd posibil, orice măsuri necesare în cazul aplicării ei la teritoriile respective, sub rezerva, dacă este cazul, a consimțămîntului guvernelor acestor teritorii, cerut din rațiuni constituționale.

ARTICOLUL 41

Clauză federală

În cazul unui stat federal sau neunitar, se vor aplica următoarele dispoziții:

a) în ce privește acele articole ale Convenției a căror aplicare depinde de acțiunea legislativă a puterii legislative federale, obligațiile guvernului federal vor fi, în această măsură, aceleași cu cele ale părților care nu sunt state federale;

b) în ce privește articolele prezentei Convenții, a căror aplicare depinde de acțiunea legislativă a fiecăruia dintre statele, provinciile sau cantoanele constitutive, care nu sunt, în virtutea sistemului constituțional al federației, ținute să ia măsuri legislative, guvernul federal va aduce, cît mai curînd posibil și cu avizul său favorabil, articolele respective la cunoștința autorităților competente ale statelor provinciilor sau cantoanelor;

c) un stat federal, parte la Convenție, va comunica la cererea oricărui alt stat contractant, care îi va fi transmisă prin Secretarul general al Națiunilor Unite, o prezentare asupra legislației și practicilor în vigoare în statul federal și în unitățile sale constitutive în ce privește o dispoziție sau alta a Convenției, indicînd măsura în care respectiva dispoziție a fost pusă în aplicare printr-o acțiune legislativă sau de altă natură.

ARTICOLUL 42

Rezerve

În momentul semnării, ratificării sau aderării, orice stat va putea formula rezerve la articolele Convenției, cu excepția art. 1, 3, 4, 16 (1), 33 și 36-46 inclusiv. Orice stat contractant care a formulat o rezervă conform paragrafului 1 al acestui articol, va putea în orice moment să o retragă, printr-o comunicare, în acest sens, adresată Secretarului general al Națiunilor Unite.

ARTICOLUL 43

Intrarea în vigoare

Prezenta Convenție va intra în vigoare în cea de-a doua zi care va urma datei depunerii celui de-al șaselea instrument de ratificare sau de aderare. Pentru fiecare dintre statele care vor ratifica Convenția sau vor adera la aceasta după depunerea celui de-al șaselea instrument de ratificare sau de aderare, ea va intra în vigoare în cea de-a 90-a zi care va urma datei depunerii de către acel stat a instrumentului său de ratificare sau de aderare.

ARTICOLUL 44

Denunțare

1. Orice stat contractant va putea denunța Convenția în orice moment, prin notificarea adresată Secretarului general al Națiunilor Unite.

2. Denunțarea va produce efecte pentru statul respectiv la un an de la data cînd ea a fost primită de către Secretarul general al Națiunilor Unite.

3. Orice stat care a făcut o declarație sau o notificare potrivit art. 40 va putea să notifice ulterior Secretarului general al Națiunilor Unite că prezenta Convenție va înceta să se aplice oricărui teritoriu menționat în notificare. Convenția va înceta să se aplice teritoriului respectiv după un an de la data la care Secretarul general va fi primit această notificare.

ARTICOLUL 45

Revizuire

1. Orice stat contractant va putea, în orice moment, printr-o notificare adresată Secretarului general al Națiunilor Unite, să ceară revizuirea prezentei Convenții.

2. Adunarea generală a Națiunilor Unite va recomanda, dacă va fi cazul, măsurile ce vor trebui luate în legătură cu această cerere.

ARTICOLUL 46

Notificările Secretarului general al Națiunilor Unite

Secretarul general al Națiunilor Unite va notifica tuturor statelor membre ale Națiunilor Unite, precum și statelor nemembre vizate de art. 39:

a) declarațiile și notificările prevăzute la secțiunea B a art. 1;

b) semnăturile, ratificările și aderările prevăzute de aplicarea art. 39;

c) declarațiile și notificările prevăzute de art. 40;

d) rezervele formulate sau retrase la care se referă art. 42;

e) data la care prezenta Convenție va intra în vigoare, în aplicarea art. 43;

f) denunțările și notificările prevăzute de art. 44;

g) cererile de revizuire prevăzute de art. 45.

Drept pentru care, subsemnații, autorizați în mod cuvenit, au semnat, în numele guvernelor lor, prezenta Convenție.

Făcută la Geneva, la 28 iulie una mie nouă sute cincizeci și unu, într-un singur exemplar, ale cărui texte în limbile engleză și franceză sunt egal autentice, care va fi depusă în arhivele Națiunilor Unite și de pe care vor fi transmise copii certificate conform cu originalul tuturor statelor membre ale Națiunilor Unite, precum și statelor nemembre prevăzute de art. 39.

PARAGRAFUL 1

1. Documentul de călătorie prevăzut la art. 28 al prezentei Convenții va fi conform cu modelul atașat anexei.

2. Acest document va fi redactat în cel puțin două limbi: una din cele două limbi va fi engleza sau franceza.

PARAGRAFUL 2

Sub rezerva reglementărilor din țara de emitere, copiii vor putea fi menționați în documentul unuia dintre părinți sau, în circumstanțe excepționale, în cel al altui refugiat adult.

PARAGRAFUL 3

Taxele percepute pentru eliberarea documentului nu vor depăși nivelul cel mai scăzut aplicabil pașapoartelor naționale.

PARAGRAFUL 4

Sub rezerva cazurilor speciale sau excepționale, documentul va fi eliberat pentru cel mai mare număr de țări.

PARAGRAFUL 5

Durata valabilității documentului va fi de un an sau de doi ani, la alegerea autorității care îl eliberează.

PARAGRAFUL 6

1. Reînnoirea sau prelungirea valabilității documentului este de resortul autorității care l-a eliberat, atît timp cît titularul nu s-a stabilit în mod legal pe alt teritoriu și are rezidența legală pe teritoriul sus-zisei autorități. Eliberarea unui nou document este, în aceleași condiții, de resortul autorității care a eliberat documentul anterior.

2. Reprezentanții diplomatici sau consulari autorizați în mod special în acest scop vor fi împuterniciți să extindă, pentru o perioadă care nu va depăși 6 luni, valabilitatea documentelor de călătorie eliberate de guvernele respective.

3. Statele contractante vor examina cu bunăvoință posibilitatea reînnoirii sau prelungirii valabilității documentelor de călătorie sau de a elibera noi documente refugiaților care nu mai își au reședința legală pe teritoriul lor, în cazul cînd acești refugiați nu sunt în măsură să obțină un document de călătorie din țara unde își au reședința regulată.

PARAGRAFUL 7

Statele contractante vor recunoaște valabilitatea documentelor eliberate conform dispozițiilor art. 28 al prezentei Convenții.

PARAGRAFUL 8

Autoritățile competente ale țării în care refugiatul dorește să se deplaseze vor aplica, dacă sunt dispuse să-l admită, o viză pe documentul de călătorie al acestuia, dacă o astfel de viză este necesară.

1. Statele contractante se angajează să elibereze vize de tranzit refugiaților care au obținut viza pentru un teritoriu de destinație finală.

2. Eliberarea acestei vize va putea fi refuzată pentru motive care ar justifica refuzarea vizei oricărui străin.

PARAGRAFUL 10

Textele aferente pentru eliberarea vizei de ieșire, de intrare sau de tranzit nu vor depăși tarifele cele mai scăzute aplicabile vizelor pentru pașapoartele străine.

PARAGRAFUL 11

În cazul unui refugiat care își schimbă reședința și se stabilește în mod legal pe teritoriul unui alt stat contractant, responsabilitatea eliberării unui nou document va reveni, din acel moment, potrivit prevederilor și condițiilor stipulate la art. 28, autorității competente a acelui teritoriu, căreia refugiatul va avea dreptul să-și prezinte cererea.

PARAGRAFUL 12

Autoritatea care eliberează un nou document are îndatorirea să-l rețină pe cel vechi și să-l înapoieze țării care l-a eliberat, dacă vechiul document menționează că trebuie returnat țării care l-a eliberat; în caz contrar, autoritatea care emite noul document îl va retrage și anula pe cel vechi.

PARAGRAFUL 13

1. Fiecare dintre statele contractante se angajează să permită titularului unui document de călătorie, care îi va fi eliberat de statul respectiv în aplicarea prevederilor art. 28 al prezentei Convenții, să revină pe teritoriul său în orice moment, în cadrul perioadei de valabilitate a acestui document.

2. Sub rezerva dispozițiilor alineatului precedent, un stat contractant poate să ceară ca titularul acestui document să îndeplinească toate formalitățile care ar putea fi impuse celor care ies sau se întorc în țară.

3. Statele contractante își rezervă dreptul, în cazuri excepționale sau în cazurile cînd ședereа refugiatului este permisă pentru o perioadă determinată, de a limita, în momentul eliberării documentului respectiv, perioada de timp în care refugiatul s-ar putea reîntoarce, această perioadă neputînd fi mai mică de 3 luni.

PARAGRAFUL 14

Sub unica rezervă a prevederilor paragrafului 13, dispozițiile prezentei anexe nu afectează, în nici un fel, legile și reglementările care guvernează, pe teritoriile statelor contractante, condițiile de admitere, de tranzit, de ședere, de stabilire și de ieșire.

Nici eliberarea documentului, nici mențiunile făcute în acesta nu pot determina sau afecta statutul deținătorului, în special în ce privește cetățenia.

PARAGRAFUL 16

Eliberarea documentului nu conferă deținătorului nici un drept la protecție din partea reprezentanțelor diplomatice și consulare ale țării care l-au eliberat și nu conferă acestor reprezentanțe un drept de protecție.

PROTOCOL PRIVIND STATUTUL REFUGIAȚILOR*

Statele părți la prezentul protocol,**

considerînd că, Convenția privind statutul refugiaților, semnată la Geneva la 28 iulie 1951 (denumită în continuare convenția) nu se aplică decît persoanelor care au devenit refugiați ca urmare a evenimentelor intervenite înainte de 1 ianuarie 1951,

considerînd că de la adoptarea convenției au apărut noi categorii de refugiați și că, din cauza acestui fapt, acești refugiați pot să nu beneficieze de prevederile convenției,

considerînd că este de dorit ca același statut să se aplice tuturor refugiaților care intră sub incidența definiției date în convenție, fără a se ține seama de data limită de 1 ianuarie 1951,

au convenit asupra dispozițiilor care urmează:

Articolul I

DISPOZIȚII GENERALE

1) Statele părți la prezentul protocol se angajează să aplice refugiaților, așa cum aceștia sunt definiți în cele ce urmează, prevederile art.2 - 34 inclusiv ale convenției.

2) În înțelesul prezentului protocol, termenul refugiat, mai puțin în ce privește aplicarea paragrafului 3 al prezentului articol, desemnează orice persoană cuprinsă în definiția dată la art.1 al convenției, ca și cum cuvintele „urmare evenimentelor survenite înainte de 1 ianuarie 1951" și cuvintele „ca urmare a cestor evenimente" nu ar figura în paragraful 2 al secțiunii A din art.1.

3) Prezentul protocol se va aplica de către statele părți la acesta fără nici o limitare geografică; totuși, declarațiile deja făcute în virtutea alin.a) al paragrafului 1 al secțiunii B a art.1 al convenției, de către statele deja părți la aceasta, se vor aplica și sub regimul prezentului protocol, afară de cazul în care obligațiile statului declarat nu au fost extinse potrivit paragrafului 2, secțiunea B a art.1 al convenției.

Articolul II

COOPERAREA AUTORITĂȚILOR NAȚIONALE CU ORGANIZAȚIA NAȚIUNILOR UNITE

1) Statele părți la prezentul protocol se angajează să coopereze cu Înaltul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați sau orice altă instituție a Națiunilor Unite care i-ar succeda, în exercitarea funcțiilor sale, și, în special, să faciliteze sarcina sa de supraveghere a aplicării dispozițiilor prezentului protocol.

2) Pentru a permite Înaltului Comisariat sau oricărei alte instituții a Națiunilor Unite care i-ar succeda de a prezenta rapoarte organelor competente ale Națiunilor Unite, statele părți la prezentul protocol se angajează să le furnizeze, în forma potrivită, informațiile și datele statistice solicitate cu privire la:

---

* Adoptat la New York la 31 ianuarie 1967

** Republica Moldova a aderat la protocol prin Hotărîrea Parlamentului nr. 677-XIII din 23 noiembrie 2001. Publicată în Monitorul Oficial nr. 150 din 11 decembrie 2001. În vigoare pentru Republica Moldova din 11 decembrie 2001. Publicată în ediția ofcială "Tratate internaționale", 2006, Vol. 38, p. 59.

a) statutul refugiaților;

b) aplicarea prezentului protocol;

c) legile, regulamentele și decretele care sunt sau vor intra în vigoare în ce privește refugiații.

Articolul III

INFORMAȚII PRIVIND LEGILE ŞI REGULAMENTELE NAȚIONALE

Statele părți la prezentul protocol vor comunica Secretarului General al Organizației Națiunilor Unite textele legilor și regulamentelor pe care le-ar putea promulga pentru asigurarea aplicării prezentului protocol.

Articolul IV

REGLEMENTAREA DIFERENDELOR

Orice diferend între părțile la prezentul protocol cu privire la interpretarea și aplicarea sa, care n-ar putea fi soluționat prin alte mijloace, va fi supus Curții Internaționale de Justiție, la cererea uneia dintre părțile în diferend.

Articolul V

ADERARE

Prezentul protocol va fi deschis aderării tuturor statelor părți la convenție și oricărui alt stat membru al Organizației Națiunilor Unite sau membru al uneia dintre instituțiile specializate sau oricărui stat căruia adunarea generală i-ar adresa o invitație de a adera la protocol. Aderarea se va face prin depunerea unui instrument de aderare Secretarului General al Organizației Națiunilor Unite.

Articolul VI

CLAUZĂ FEDERALĂ

În cazul unui stat federal sau neunitar, se vor aplica dispozițiile următoare:

a) în ce privește articolele convenției ce urmează să fie aplicate potrivit dispozițiilor paragrafului 1 al art.1 al prezentului protocol și a căror punere în aplicare este de competența legislativă a puterii legislative federale, obligațiile guvernului federal vor fi, în această măsură, la fel cu acelea ale statelor părți care nu sunt state federale;

b) în ce privește articolele convenției ce urmează să fie aplicate potrivit dispozițiilor paragrafului 1 al art.1 al prezentului protocol și a căror aplicare ține de acțiunea legislativă a fiecăruia dintre statele, provinciile sau cantoanele constitutive care nu sunt, în virtutea sistemului constituțional al federației, ținute să ia măsuri legislative, guvernul federal va aduce, cît mai curînd posibil și cu avizul său favorabil, respectivele articole la cunoștința autorităților competente ale statelor, provinciilor sau cantoanelor;

c) un stat federativ parte la prezentul protocol va comunica la cererea oricărui alt stat parte la prezentul protocol, care îi va fi transmisă prin intermediul Secretarului General al Organizației Națiunilor Unite, o prezentare cu privire la legislația și practicile în vigoare în federație și unitățile sale constitutive în ceea ce privește o dispoziție sau alta a convenției ce se va aplica potrivit dispozițiilor paragrafului 1 al art.1 al protocolului, indicînd măsura în care respectiva dispoziție a fost pusă în aplicare printr-o acțiune legislativă sau de altă natură.

Articolul VII

REZERVE ŞI DECLARAȚII

1) În momentul aderării, orice stat va putea să formuleze rezerve la art.IV al prezentului protocol și în ce privește aplicarea, în conformitate cu prevederile art.1 al protocolului, a oricăror dispoziții ale convenției, altele decît cele prevăzute la art.1, 3, 4, 16 (1) și 33, cu condiția ca, în cazul unui stat parte la convenție, rezervele făcute în virtutea prezentului articol să nu se extindă la refugiații cărora li se aplică prevederile convenției.

2) Rezervele făcute de statele părți la convenție, în conformitate cu art.42 al acesteia, se vor aplica, dacă nu vor fi retrase, obligațiilor decurgînd din prezentul protocol.

3) Orice stat care formulează o rezervă în virtutea paragrafului 1 al prezentului articol poate să o retragă în orice moment printr-o comunicare adresată, în acest scop, Secretarului General al Organizației Națiunilor Unite.

4) Declarațiile făcute în virtutea paragrafelor 1 și 2 ale art.40 al convenției, de către un stat parte la aceasta, care aderă la prezentul protocol, vor fi considerate a se aplica sub regimul prezentului protocol, cu excepția cazului cînd, în momentul aderării, o înștiințare contrară ar fi fost trimisă de către partea interesată Secretarului General al Organizației Națiunilor Unite. Dispozițiile paragrafelor 2 și 3 ale art.40 și paragrafului 3 al art.44 ale convenției vor fi considerate a se aplica, *mutatis mutandis,* prezentului protocol.

Articolul VIII

INTRAREA ÎN VIGOARE

1) Prezentul protocol va intra în vigoare la data depunerii celui de-al 6-lea instrument de aderare.

2) Pentru fiecare dintre statele care aderă la protocol după depunerea celui de-al 6-lea instrument de aderare, protocolul va intra în vigoare la data cînd acest stat va fi depus instrumentul său de aderare.

Articolul IX

DENUNȚARE

1) Orice stat parte la prezentul protocol va putea să îl denunțe în orice moment, printr-o notificare adresată Secretarului General al Organizației Națiunilor Unite.

2) Denunțarea va produce efecte, pentru statul interesat, la un an după data la care ea a fost primită de Secretarul General al Organizației Națiunilor Unite.

Articolul X

NOTIFICĂRI ALE SECRETARULUI GENERAL AL ORGANIZAȚIEI NAȚIUNILOR UNITE

Secretarul General al Organizației Națiunilor Unite va notifica tuturor statelor vizate la art.V, în ce privește prezentul protocol, datele intrării în vigoare, aderării,

depunerii și retragerii rezervelor, denunțării precum și declarațiile și notificările referitoare la acestea.

Articolul XI

DEPUNEREA PROTOCOLULUI ÎN ARHIVELE SECRETARIATULUI ORGANIZAȚIEI NAȚIUNILOR UNITE

Un exemplar al prezentului protocol, ale cărui texte în limbile chineză, engleză, franceză, rusă și spaniolă sunt egal autentice, semnat de președintele adunării generale și de Secretarul General al Organizației Națiunilor Unite, va fi depus în arhivele secretariatului organizației. Secretarul General va transmite copii certificate conforme de pe acesta tuturor statelor membre ale Organizației Națiunilor Unite și altor state vizate la art.V.

CONVENȚIA ASUPRA CIRCULAȚIEI RUTIERE*

Părțile Contractante în dorința lor de a facilita circulația rutieră internațională și de a mări securitatea pe drumuri prin adoptarea unor reguli de circulație uniforme, au convenit asupra următoarelor dispoziții:

Capitolul I

Generalități

Articolul 1

Definiții

Pentru aplicarea dispozițiilor prezentei Convenții, următorii termeni vor avea sensul pe care li-l conferă prezentul articol:

a) termenul "legislația națională" a uneia din Părțile Contractante indică ansamblul de legi și regulamente naționale sau locale în vigoare pe teritoriul acelei Părți Contractante;

b) se spune că vehiculul se află în "circulație internațională" pe teritoriul unui stat, atunci cînd:

i) el aparține unei persoane fizice sau juridice care își are reședința normală în afara acestui stat;

ii) nu este înmatriculat în acest stat;

iii) este adus aici pe un timp limitat.

Orice Parte Contractantă, avînd totuși libertatea să refuze, poate să considere ca fiind în "circulație internațională" orice vehicul care ar rămîne pe teritoriul ei mai mult de un an, fără vreo întrerupere mai mare, a cărei durată poate fi fixată de Partea Contractantă respectivă. Un ansamblu de vehicule este numit în "circulație internațională" dacă cel puțin unul din veniculele care-l compune răspunde la această definiție;

c) termenul de "aglomerație" indică un spațiu care cuprinde immobile construite și ale căror intrări și ieșiri sunt special indicate ca atare sau care este definit altfel de legislația națională;

d) termenul de "drum" indică orice drum sau stradă deschisă circulației publice;

e) termenul de "parte carosabilă" indică partea de drum utilizată în mod normal pentru circulația vehiculelor; un drum poate cuprinde mai multe părți carosabile, separate total unele de altele, în special printr-un taluz central sau printr-o diferență de nivel;

f) pe părțile carosabile pe care o bandă laterală sau o pistă, sau mai multe benzi laterale sau piste sunt rezervate circulației anumitor vehicule, termenul "marginea părții carosabile" indică pentru ceilalți utilizatori ai drumului, marginea carosabilului lor;

---

* Republica Moldova a aderat prin Hotărîrea Parlamentului nr. 1318-XII din 2 martie 1993. Hotărîrea de aderare a fost publicată în "Monitorul Oficial", nr. 3 din 30 martie 1993. Convenția a fost publicată în ediția oficială "Tratate internaționale", 1998, vol.6, pag.86.

g) termenul "bandă" indică unul din culoarele longitudinale în care poate fi împărțită partea carosabilă, materializate sau nu prin marcaje rutiere longitudinale, dar care să aibă o lățime suficientă pentru a permite scurgerea unui șir de automobile;

h) termenul "intersecție" indică orice încrucișare la nivel, joncțiune sau bifurcare a drumurilor, incluzînd aici și locurile formate prin astfel de încrucișări, joncțiuni sau bifurcări;

i) termenul "trecere la nivel" indică orice încrucișare la nivel a unui drum și a unei căi ferate sau linii de tramvai cu platformă independentă;

j) termenul "autostradă" indică un drum care este special conceput și construit pentru circulația autovehiculelor și care nu deservește proprietățile riverane și care:

i) cu excepția unor puncte singulare și cu titlu temporar comportă pentru cele două sensuri ale circulației părți carosabile distincte, separate una de alta printr-o bandă de teren care nu este destinată circulației sau în mod excepțional, prin alte mijloace;

ii) nu se încrucișează la nivel cu nici un drum de cale ferată, linie de tramvai sau drum pentru circulația pietonilor;

iii) este special semnalizat ca fiind o autostradă;

k) se spune despre un vehicol că este:

i) "oprit" atunci cînd el se află imobilizat o perioadă de timp necesară să ia sau să depună persoane sau să încarce sau să descarce mărfuri;

ii) "staționat" atunci cînd este imobilizat pentru alte motive, decît necesitatea de a evita o ciocnire cu un alt utilizator al drumului sau cu un obstacol sau de a asculta prescripțiile reglementării circulației și cînd imobilizarea sa nu se limitează la timpul necesar luării sau depunerii unor persoane sau lucruri.

Părțile Contractante vor putea, totuși, să considere ca "oprite" vehiculele imobilizate în condițiile diferite de alineatul ii) de mai sus, dacă durata imobilizării nu depășește o limită de timp fixată în legislația națională și să considere "staționate" vehiculele imobilizate în condițiile alineatului i) de mai sus, dacă durata imobilizării nu depășește o limită de timp fixată de legislația națională.

l) termenul de "bicicletă" (ciclu) indică orice vehicul care are cel puțin două roți și care este propulsat exclusiv prin energia musculară a persoanelor care se găsesc pe acest vehicul, în special cu ajutorul picioarelor sau a manivelelor;

m) termenul de "motoretă" indică orice vehicul cu 2-3 roți care este înzestrat cu un motor termic de propulsie, avînd o capacitate de cel puțin 50 cm. cubi (3,05 țoli cubi) și a cărui limită de viteză nu trece, prin construcție, dincolo de 50 km/oră (30 mile/oră). Părțile Contractante pot totuși să nu considere ca motoretă conform legislației lor naționale, mașinile care au caracteristicile vehiculelor cu douăroți fără motor, în ceea ce privește posibilitățile lor de utilizare, în special caracteristica de a putea fi puse în mișcare cu ajutorul pedalelor, sau a căror viteză maximă, prin construcție, greutate sau anumite caracteristici ale motorului nu depășesc limitele date. Nimic din prezenta definiție nu trebuie să fie interpretat ca împiedicînd Părțile Contractante de a asimila motoretele vehiculelor cu două roți, dar fără motor, pentru a le aplica principiile legislației lor naționale referitoare la circulația rutieră;

n) termenul de "motocicletă" indică un vehicul cu două roți, cu sau fără ataș, înzestrate cu un motor propulsie. Părțile Contractante pot în cazul legislației lor naționale să asimileze motocicletelor vehiculele cu trei roți, a căror greutate nu trece peste 400 kg (900 f). Termenul de motocicletă nu înglobează motoretele; totuși Părțile Contractante pot, cu condiția să facă o declarație în acest scop, conform paragrafului 2 al art. 54 al prezentei Convenții să asimileze motoretele motocicletelor pentru aplicarea Convenției;

o) termenul "vehicul cu motor" indică, cu excepția motoretelor de pe teritoriul Părților Contractante care nu le-au asimilat motocicletelor și cu excepția vehiculelor care se deplasează pe șine, orice vehicul înzestrat cu un motor de propulsie și care circulă pe drum prin propriile sale mijloace de propulsie;

p) termenul de "automobil" indică acele vehicule cu motor care servesc în mod normal la transportul persoanelor sau al lucrurilor sau la remorcarea pe drum a vehiculelor utilizate la transportul persoanelor sau al lucrurilor. Acest termen înglobează troleibuzele, adică vehiculele legate de linie electrică și care nu circulă pe șine. El nu înglobează vehicule cum ar fi tractoarele agricole, a căror utilizare pentru transportul rutier al persoanelor sau al lucrurilor sau la tracțiunea pe drum a vehiculelor utilizate pentru transportul persoanelor și al lucrurilor, nu este decît accesoriu;

q) termenul de "remorcă" indică orice vehicul destinat să fie atașat unui vehicul cu motor, acest termen înglobează semiremorcile;

r) termenul de "semiremorcă" indică orice remorcă destinată a fi atașată unui automobil în așa fel, încît să se sprijine, în parte, pe acesta și ca o parte apreciabilă a greutății sale sau a greutății încărcăturii sale să fie suportată de amintitul automobil;

s) termenul de "remorcă ușoară" indică orice remorcă a cărei greutate maximă, autorizată nu trece de 750 kg (1650 f);

t) termenul "ansambluri de vehicule" indică vehiculele cuplate, care participă la circulația rutieră ca o unitate:

u) termenul "vehicul articulat" indică ansamblul de vehicule, format dintr-un automobil și o semiremorcă, atașată acestui automobil;

v) termenul "conducător" indică orice persoană care-și asumă conducerea unui vehicul, automobil sau altceva (vehicul cu două roți, fără motor) sau care, pe drum, păzește animalele, izolate sau în turme, sau animale de tracțiune, de transport sau de călărie;

w) termenul "greutate maximă autorizată" indică greutatea maximă a vehiculului încărcat, declarat admisibilă de autoritatea competentă a statului în care este înmatriculat vehiculul;

x) termenul "greutate în gol" indică greutatea vehiculului fără echipaj, pasageri, încărcătură, dar cu cantitatea maximă de carburanți și cu utilajul normal la bord;

y) termenul "greutate la încărcare" indică greutatea efectivă a vehiculului cînd este încărcat, echipajul și pasagerii rămînînd la bord;

z) termenii "sens de circulație" și "corespondent al sensului de circulație" indică dreapta, atunci cînd conform legislației naționale, conducătorul unui vehicul trebuie să se încrucișeze cu un alt vehicul pe care îl lasă pe stînga sa; în caz contrar el indică stînga;

aa) obligația unui conducător de vehicul de "a ceda trecerea" celorlalte vehicule

indică faptul că acest conducător nu trebuie să-și continuie mersul sau manevra sau să-l reia dacă aceasta obligă pe conducătorul celorlalte vehicule să-și modifice în mod brusc, direcția sau viteza vehiculelor.

Articolul 2

Anexele Convenției

Anexele prezentei Convenții sunt parte integrantă ale ei și sunt următoarele:

Anexa 1: Derogări de la obligația de a admite în circulația internațională automobilele și remorci;

Anexa 2: Numărul de înmatriculare al automobilelor și remorcilor aflate în circulația internațională;

Anexa 3: Semnul distinctiv al automobilelor și remorcilor în circulația internațională;

Anexa 4: Semnele de identificare ale automobilelor și remorcelor aflate în circulația internațională;

Anexa 5: Condițiile tehnice referitoare la automobile și remorci;

Anexa 6: Permisul național de conducere;

Anexa 7: Permisul internațional de conducere.

Articolul 3

Obligațiile Părților Contractante

1. a) Părțile Contractante vor putea lua toate măsurile indicate, pentru ca regulile de circulație în vigoare pe teritoriul lor să fie, în ceea ce privește fondul lor, în conformitate cu dispozițiile capitolului II al prezentei Convenții. Cu condiția că ele să nu fie la nici un punct incompatibile cu dispozițiile amintite:

i) aceste reguli pot să nu le reia, adică pe acelea cuprinse în dispozițiile care se aplică situațiilor care nu există pe teritoriul Părților Contractante în cauză;

ii) aceste reguli pot conține dispoziții neprevăzute în capitolul II.

b) Dispozițiile prezentului paragraf nu obligă Părțile Contractante să prevadă sancțiuni penale pentru toate încălcările dispozițiilor Capitolului II neluate în cazul regulilor de circulație.

2. a) Părțile Contractante vor lua toate măsurile necesare pentru ca regulile în vigoare pe teritoriul lor și referitoare la condițiile tehnice pe care trebuie să le îndeplinească automobilele și remorcile să fie în conformitate cu dispozițiile Anexei 5 a prezentei Convenții, cu condiția ca ele să nu încalce principiile de securitate cuprinse în amintitele dispoziții, aceste reguli putînd conține dispoziții neprevăzute în anexa respectivă. Ele vor lua, printre altele, toate măsurile potrivite pentru ca automobilele și remorcile înmatriculate pe teritoriul lor să fie în conformitate cu dispozițiile Anexei 5, atunci cînd ele se angajează în circulația internațională.

b) Dispozițiile prezentului paragraf nu impun nici o obligație Părților Contractante, privitor la regulile în vigoare pe teritoriul lor și referitoare la condițiile tehnice care trebuie să fie îndeplinite de vehiculele cu motor care nu sunt automobile, în sensul prezentei Convenții.

3. Sub rezerva derogărilor prevăzute la Anexa 1 a prezentei Convenții, Părțile

Contractante sunt obligate să admită în circulația internațională, pe teritoriul lor automobilele și remorcile care îndeplinesc condițiile definite la Capitolul III al prezentei Convenții, ale căror conducători îndeplinesc condițiile definite în Capitolul IV; ele vor trebui să recunoască condițiile definite în Captitolul IV; ele vor trebui să recunoască și certificatele de înmatriculare eliberate, conform dispozițiilor Capitolului III, ca atestînd pînă la proba contrară că vehiculele respective îndeplinesc condițiile definite în Capitolul III.

4. Măsurile luate sau care vor fi luate în viitor de Părțile Contractante, fie în mod unilateral, fie pe calea unor acorduri bilaterale sau multilaterale, pentru a admite pe teritoriul lor în circulația internațională automobile și remorci care nu îndeplinesc toate condițiile definite în Capitolul III al prezentei Convenții și pentru a recunoaște în afara cazurilor prevăzute la Capitolul IV, valabilitatea pe teritoriul lor a permiselor eliberate de o altă Parte Contractantă, vor fi considerate ca fiind conforme obiectivului prezentei Convenții.

5. Părțile Contractante vor trebui să admită în circulația internațională pe teritoriul lor vehiculele fără motor și motoretele care îndeplinesc condițiile tehnice definite la Capitolul V al prezentei Convenții și al căror conducător domiciliază pe teritoriul unei alte Părți Contractante. Nici o Parte Contractantă nu va putea cere conducătorilor vehiculelor fără motor sau motoretelor în circulația internațională să fie titularii unui permis de conducere; totuși Părțile Contractante care, conform paragrafului 2 al art. 54 al prezentei Convenții, vor face o declarație, prin care vor asimila motoretele motocicletelor, vor putea solicita un permis de conducere conducătorilor motoretelor aflate în circulația internațională.

6. Părțile contractante își iau angajamentul să comunice fiecărei Părți Contractante care va solicita informații pentru a stabili identitatea persoanei pe numele căreia un automobil sau remorcă atașată la un automobil, este înmatriculat pe teritoriul lor, atunci cînd cererea prezentată indică faptul că acest vehicul a fost implicat într-un accident, pe teritoriul Părții contractante solicitante.

7. Măsurile care au fost luate sau care se vor lua de către Părțile Contractante, fie în mod unilateral, fie pe calea unor acorduri bilaterale sau multilaterale, pentru a facilita circulația rutieră internațională prin simplificarea formalităților vamale, sanitare și polițienești, precum și a altor formalități de acest gen, precum și măsurile luate pentru a face să coincidă competența și orele de deschidere a birourilor și posturilor de vamă în cadrul aceluiași punct de frontieră, vor fi considerate ca fiind conforme obiectivului prezentei Convenții.

8. Dispozițiile paragrafelor 3, 5 și 7 ale prezentului articol nu se va opune dreptului fiecărei Părți Contractante de a subordona admiterea pe teritoriul lor, în circulația internațională, a automobilelor, vehiculelor fără motor și motoretelor, precum și a conducătorilor lor și a ocupanților lor la reglementarea transporturilor comerciale ale călătorilor și mărfurilor, în materie de asigurare a responsabilității civile a conducătorilor și la reglementarea în materie de vamă, precum și la reglementările sale și în alte domenii decît în acela al circulației rutiere.

Articolul 4

Semnalizarea

Părțile Contractante ale prezentei Convenții care nu vor fi și Părți contractante la Convenția referitoare la semnalizarea rutieră, supusă semnării la Viena, în aceeiași zi cu prezenta Convenție se angajează ca:

a) toate semnalele rutiere, semnalele luminoase de circulație și marcajele rutiere plasate pe teritoriul lor să constituie un system închegat;

b) numărul tipurilor de semnale să fie limitat, iar semnalele să nu fie fixate decît în locurile în care se consideră că prezența lor ar fi utilă;

c) semnalele de avertizare a unui pericol să fie fixate la o distanță suficientă de obstacole pentru ca avertizarea pe care o dau ele conducătorilor să fie eficace;

d) să procedeze în așa fel ca să interzică:

i) înscrierea pe un semnal, pe suportul său sau pe orice altă instalație care servește la reglementarea circulației, a oricărei inscripții care nu se referă la scopul acestui semnal sau al acestei instalații; totuși, atunci cînd Părțile Contractante sau subdiviziunile lor autorizează o asociație care nu are vre-un scop lucrativ să fixeze semnale de indicație, ele pot permite ca emblema acestei asociații să figureze pe semnal sau pe suportul acestuia cu condiția ca înțelesul semnalului să nu fie redus;

ii) fixarea unor panouri, afișe, semnale sau instalații care riscă, fie să fie confundate cu alte semnale sau cu alte instalații care servesc la reglementarea circulației, fie să reducă vizibilitatea sau eficacitatea, fie să orbească utilizatorul drumului sau să le distragă atenția într-un mod periculos pentru securitatea circulației.

Capitolul II
Regulile aplicabile circulației rutiere

Articolul 5

Valoarea semnalizării

1. Utilizatorii drumului sunt obligați, chiar dacă prescripțiile în cauză par a fi în contradicție cu celelalte reguli de circulație, să se conformeze prescripțiilor indicate de semnalele rutiere, semnalele luminoase de circulație sau marcajele rutiere.

2. Prescripțiile indicate de semnalele luminoase de circulație au întîietate față de acela care sunt indicate în semnalele rutiere care reglementează prioritatea.

Articolul 6

Indicațiile obligatorii date de agenții care dirijează circulația

1. Agenții care dirijează circulația vor fi ușor de recunoscut și vizibili de la distanță atît noaptea cît și ziua.

2. Utilizatorii drumului sunt obligați să se supună imediat indicațiilor date de agenții care dirijează circulația.

3. Se recomandă ca legislațiile naționale să indice ca fiind considerate ca indicații obligatorii cele date de agenții care dirijează circulația:

a) brațul ridicat vertical: acest gest semnifică "atenție, oprire" pentru toți utilizatorii drumului, cu excepția conducătorilor care n-ar putea să se oprească în condiții satisfăcătoare de securitate, mai mult, dacă acest gest e făcut la o intersecție, el nu impune oprirea conducătorilor angajați deja în intersecție;

b) brațul sau brațele întinse orizontal: acest gest semnifică "oprire" pentru toți utilizatorii drumului care vin, oricare ar fi sensul în care merg din direcții perpendiculare pe direcția indicată de brațul sau brațele întinse: după ce a făcut acest gest, agentul care dirijează circulația poate lăsa în jos brațul sau brațele: și pentru conducătorii care se găsesc în fața agentului sau în spatele lui, acest gest semnifică tot "oprire";

c) balansarea unei lanterne roșii: acest gest semnifică "oprire" pentru utilizatorul drumului spre care este îndreptat semnalul luminos.

4. Indicațiile obligatorii date de agenții care dirijează circulația au întîietate asupra semnalelor rutiere și semnalelor luminoase de circulație sau marcajelor rutiere precum și asupra regulilor de circulație.

Articolul 7

Reguli generale

1. Utilizatorii drumului trebuie să evite orice comportament care ar putea constitui un pericol sau un obstacol pentru circulație, care ar putea pune în pericol persoane și care ar putea aduce pagube proprietății publice sau private.

2. Se recomandă ca legislațiile naționale să prevadă ca utilizatorii drumului să fie obligați să evite împiedicarea circulației sau să o facă periculoasă, aruncînd, depozitînd sau abandonînd pe drum obiecte sau substanțe sau creînd orice alt obstacol. Utilizatorii drumului care n-au putut să evite crearea unui obstacol sau al unui pericol trebuie să ia măsurile necesare pentru a le face să dispară cît mai repede posibil și în cazul în care nu le pot face să dispară imediat, să le semnaleze celorlalți utilizatori ai drumului.

Articolul 8

Conducători

1. Orice vehicul sau ansamblu de vehicule, aflat în mișcare, trebuie să aibă un conducător.

2. Se recomandă ca legislațiile naționale să prevadă ca animalele de cărăușie, de tracțiune sau călărie și, cu excepția zonelor semnalizate special la intrare, animalele izolate sau turmele să aibă un conducător.

3. Orice conducător trebuie să posede calitățile fizice și psihice necesare și să poată, fizic și mintal, să conducă.

4. Orice conducător de vehicul cu motor trebuie să aibă cunoștințele și îndemînarea necesară pentru a conduce vehicolul; această dispoziție nu interzice, totuși, însușirea conducerii auto, conform legislației naționale.

5. Orice conducător trebuie să aibă tot timpul controlul asupra vehiculului sau să-și poată păzi animalele.

Articolul 9

Turmele

Se recomandă ca legislațiile naționale să prevadă că, exceptînd derogările acordate pentru facilitatea migrațiilor turmele trebuie să fie împărțite în grupe, de lungime moderată și separate unele de altele prin intervale suficient de mari pentru comoditatea circulației.

Articolul 10

Locul pe drum

1. Sensul circulației trebuie să fie același pe toate drumurile unui stat; cu excepția, după caz, a drumurilor care servesc exclusiv sau în primul rînd traficului dintre două state.

2. Animalele care circulă pe drum trebuie să fie menținute cît mai mult posibil, în apropierea marginii drumului care corespunde sensului circulației.

3. Fără a aduce prejudicii dispozițiilor contrare ale paragrafului 1 al art. 7, ale paragrafului 6 al art. 11 și ale celorlalte dispoziții contrare ale prezentei Convenții, orice conducător al unui vehicul trebuie, atît cît îi permit împrejurările să-și mențină vehiculul în apropierea marginii drumului corespunzător sensului circulației. Părțile Contractante sau subdiviziunile lor se pot prescrie, totuși, reguli mai precise, referitoare la locul pe drum al vehiculelor, afectate transportului mărfurilor.

4. Atunci cînd un drum comportă 2-3 părți carosabile nici un conducător nu trebuie să folosească partea carosabilă situată în partea opusă aceluia corespunzător sensului circulației.

5. a) Pe drumurile pe care circulația se face în ambele sensuri și care au cel puțin 4 benzi nici un conducător nu trebuie să utilizeze banda situată în întregime pe jumătatea de drum opusă părții corespunzătoare sensului circulației

b) Pe drumurile pe care circulația se face în ambele sensuri și care comportă 3 benzi, nici un conducător nu trebuie să utilizeze banda situată pe marginea drumului supusă sensului circulației.

Articolul 11

Depăşirea şi circulaţia în coloane

1. a) Depășirea trebuie să se facă pe partea opusă aceleia care corespunde sensului circulației;

b) Totuși, depășirea trebuie să se facă pe partea care corespunde sensului circulației, în cazul în care conducătorul trebuie să depășească, după ce în prealabil a semnalizat intenția sa de a se deplasa pe partea opusă aceleia care corespunde sensului circulației, conducîndu-și vehiculul sau animalele spre această parte a drumului pentru a întoarce aici în scopul de a o lua pe alt drum sau de a intra pe o proprietate riverană, fie pentru a se opri de această parte.

2. Înainte de a depăși, fiecare conducător trebuie, fără să încalce dispozițiile paragrafului 1 art. 7 și pe cele al art. 14 din prezenta Convenție, să se asigure:

a) că nici un conducător care-l urmează n-a început o manevră în scopul de a-l depăși;

b) că cel care-l precede pe aceeași bandă n-a semnalizat intenția de a-l depăși pe un al treilea;

c) că banda pe care vrea să o ia este liberă pe o distanță suficient de mare pentru ca, ținînd seama de diferența dintre viteza vehiculului său în cursul manevrei și aceea a conducătorilor pe care are intenția să-l depășească, manevra sa nu trebuie să pericliteze sau să împiedice circulația celor care vin din sens contrar;

d) și că, cu excepția cazului în care el o ia pe un drum interzis circulației care vine din sens invers al circulației va putea fără a incomoda conducătorul sau conducătorii depășiți să-și reea locul prescris la paragraful 3 al art. 10 al prezentei Convenții.

3. Conform dispozițiilor paragrafului 2 al prezentului articol este cu totul interzis, pe drumurile pe care circulația se face în ambele sensuri, depășirea în apropierea vîrfului unei părți și atunci cînd vizibilitatea este insuficientă, la viraje, cu excepția cazurilor în care, în aceste locuri există benzi materializate prin marcaje rutiere longitudinale și cînd depășirea se face fără a ieși de pe aceste benzi, pe care marcajele le interzic circulației care vine din sens invers.

4) În timpul în care depășește, conducătorul trebuie să se depărteze de conducătorul sau conducătorii depășiți, în așa fel încît să lase liberă o distanță laterală suficientă.

5) a) Pe drumurile care au cel puțin două benzi rezervate circulației, în sensul pe care-l urmează, un conducător care este obligat să întrerupă o nouă manevră de depășire, imediat după ce și-a reluat locul permis în paragraful 3 al art. 10 al prezentei Convenții poate, pentru a efectua această manevră și cu condiția să-și asigure că prin aceasta nu deranjează în special pe conducătorii vehiculelor mai rapide care vin după el, să rămînă pe culoarul pe care a trecut în momentul cînd a făcut prima depășire.

b) Părțile Contractante sau subdiviziunile lor pot, totuși, să nu aplice dispozițiile prezentului paragraf, conducătorilor vehiculelor pe roți dar fără motor, motocicletelor și vehiculelor care nu sunt automobile în sensul prezentei Convenții, precum și a conducătorilor automobilelor a căror greutate maximă autorizată depășește 3500 kg. (7700 f.) sau a căror viteză prin construcție nu poate trece de 40 km. pe oră (25 mile pe oră).

6. Atunci cînd dispozițiile paragrafului 5 al prezentului articol sunt explicabile și cînd securitatea circulației este atît de mare încît vehiculele nu numai că ocupă toată lățimea drumului rezervată sensului lor de circulație, dar circulă și cu o viteză care depinde de viteza vehiculului care-l precede în șir:

a) fără a aduce prejudicii dispozițiilor paragrafului 9 al prezentului articol, faptul că vehiculele de pe o bandă circulă mai repede decăt vehiculele de pe altă bandă este considerat ca o depășire, în sensul prezentului articol;

b) un conducător care nu se găsește pe banda cea apropiată de marginea drumului, corespunzătoare sensului circulației nu trebuie să schimbe banda decît pentru a se pregăti să o ia la dreapta sau la stînga sau pentru a staționa, cu excepția schimbărilor de bandă, operate de conducători, conform legislației naționale, care ar rezulta în aplicarea dispozițiilor paragrafului 5 b) al prezentului articol.

7. În circulația în coloană descrisă la paragrafele 5 și 6 ale prezentului articol, este interzis conducătorului, atunci cînd benzile sunt delimitare pe drum prin marcajele longitudinale, să circule încălcînd aceste marcaje.

8. Fără a încălca dispozițiile paragrafului 2 al prezentului articol și celelalte restricții pe care Părțile Cotractante și subdiviziunile lor le-ar putea formula referitor la depășirea la intersecții și la trecerile la nivel nici un conducător nu trebuie să depășească un alt vehicul cu excepția vehiculelor cu două roți, motoretelor și a motocicletelor fără motor:

a) imediat înainte și în cadrul unei intersecții care nu este o intersecție cu sens giratoriu, cu excepția:

i) cazului prevăzut la paragraful 1 b) al prezentului articol;

ii) în cazul în care drumul pe care are loc depășirea beneficiază de prioritate, la intersecție;

iii) în cazul în care circulația este reglementată la intersecție de către un agent de circulație sau de asemenea luminoase de circulație

b) imediat înainte sau la trecerile la nivel neprevăzute cu bariere sau cu semibariere; Părțile Contractante sau subdiviziunile lor putînd, totuși, să permită această depășire la pasajele la nivel la care circulația rutieră este reglementată de semnale luminoase de circulație, care cuprind un semnal pozitiv care acordă vehiculelor autorizația de a trece.

9. Un vehicul nu trebuie să depășească un alt vehicul care se aproprie de o trecere pentru pietoni, delimitată de marcaje pe drum sau indicatoare ca atare sau oprite la marginea acestora, decît într-un mod suficient de încet pentru a se putea opri instantaneu, în cazul în care un pieton se găsește pe pavaj. Nici o dispoziție a prezentului paragraf nu va fi interpretată ca împiedicînd Părțile Contractante sau subdiviziunile lor să interzică depășirea începînd de la o anumită distanță de o trecere pentru pietoni sau de a impune perscripții mai stricte conducătorului unui vehicul care-și propune să depășească un alt vehicul oprit la marginea pasajului.

10. Orice conducător care constată că un conducător care se află în spatele său dorește să-l depășească, trebuie, cu excepția cazului prevăzut la paragraful 1 b) al art. 16 al prezentei Convenții să se apropie de marginea drumului, în sensul circulației neavînd voie să accelereze. Atunci cînd lățimea insuficientă, profilul sau starea drumului nu permite, ținînd seama de densitatea circulației în sens invers, să depășească cu ușurință și fără pericol un vehicul lent, cu gabarit mare sau obligat să respecte o limită de viteză, conducătorul acestui vehicul trebuie să micșoreze viteza și la nevoie să tragă la o parte vehiculul cît mai posibil pentru a lăsa să treacă vehiculele care vin după el.

11. a) Părțile Contractante sau subdiviziunile lor pot pe drumurile cu sens unic și pe drumurile pe care circulația se face în ambele sensuri, atunci cînd mai puțin de două benzi, în localități și de trei benzi în afara lor, sunt rezervate circulației în același sens și sunt delimitate prin marcaje longitudinale

i) să permită vehiculelor care circulă pe o bandă să depășească pe partea corespunzătoare sensului circulației, vehiculele care merg pe o altă bandă;

ii) să declare neaplicabile dispozițiile paragrafului 3 al art. 10 al prezentei Convenții, cu condiția să publice dispoziții corespunzătoare, prin care să restrîngă posibilitatea de a schimba banda.

b) În cazul prevăzut la alineatul a) al prezentului paragraf, modul de a conduce va fi considerat ca neconstituind o depășire, în sensul prezentei Convenții; totuși, dispozițiile paragrafului 9 al prezentului articol rămîn aplicabile.

Articolul 12

Încrucişarea

1. Pentru a se încredința fiecare conducător trebuie să lase o distanță laterală suficientă și, la urmă, să treacă pe marginea drumului corespunzătoare sensului circulației; dacă procedînd în acest fel, înaintarea să nu fie împiedicată de un obstacol sau de prezența altor utilizatori ai drumului, el trebuie să încetinească și, la nevoie, să oprească, pentru a lăsa să treacă conducătorul sau conducătorii care vin din același sens.

2. Pe drumurile de munte și pe drumurile în pantă mare, care au aceleași caracteristici și unde încrucișarea este imposibilă sau dificilă, conducătorului vehiculului care coboară îi revine datoria de a trage vehiculul la margine, lăsînd să treacă orice vehicul care urcă, cu excepția cazului în care, modul de dispunere a refugiilor de-a lungul drumului îi asigură vehiculului care urcă posibilitatea de a dispune de un refugiu în fața lui și dacă neocuparea acestui refugiu ar obliga unul dintre vehicule să meargă cu spatele. În cazul în care, unul din cele două vehicule care urmează să se încrucișeze trebuie să meargă cu spatele pentru a permite încrucișarea, conducătorul vechiculului care coboară trebuie să facă această manevră, cu excepția cazului în care este evident că acest lucru este mult mai ușor pentru vehiculul care urcă. Părțile Contractante sau subdiviziunile lor pot, totuși, pentru anumite vehicule sau anumite drumuri, să prescrie reguli speciale, diferite de acelea ale prezentului paragraf.

Articolul 13

Viteza şi distanța dintre vehicule

1. Orice conducător de vehicule trebuie să rămînă în orice împrejurări, stăpînul vehiculului său, în așa fel încît să se conformeze exigențelor pe care le necesită prudența și să fie întotdeauna în măsură să efectueze toate manevrele care-i revin. El trebuie, reglîndu-și viteza vehiculului, să țină totdeauna seama de împrejurări, în special de rîndul de dispunere a locurilor, de starea drumului, de starea și de încărcătura vehiculului său, de condițiile atmosferice și de intensitatea circulației, de modul de a-și putea opri vehiculul în limitele cîmpului său de vizibilitate, precum și în fața oricărui obstacol previzibil. El trebuie să încetinească și la nevoie să oprească, ori de cîte ori împrejurările o cer, în special cînd vizibilitatea nu este bună.

2. Nici un conducător nu tebuie să împiedice mersul normal al celorlalte vehicule care circulă, fără vre-un motiv valabil, cu o viteză normal de redusă.

3. Conducătorul unui vehicul care circulă în spatele unui alt vehicul trebuie să lase liber în spatele lui, o distanță de securitate, suficientă pentru a putea evita o ciocnire, în caz de încetinire bruscă sau de oprire bruscă a vehiculului care-l precede.

4. În afara localităților, în vederea facilitării depășirilor, conducătorii vehiculelor sau al ansamblurilor de vehicule de peste 3500 kg. (7700f) greutate maximă autorizată sau de peste 10 m. (33 f.) lungime, trebuie, cu excepția cazurilor în care ei depășesc sau se pregătesc să depășească, să-și adapteze intervalul dintre vehiculele care

depășesc să se poată integra intervalului lăsat în afara vehiculului depășit. Această dispoziție nu este totuși aplicabilă nici atunci cînd circulația este foarte aglomerată și nici cînd este interzisă. Printre altele:

a) autoritățile competente pot face anumite convoaie de vehicule să beneficieze de derogări de la această dispoziție sau s-o declare pe acestea inaplicabilă pe drumurile la care două benzi sunt afectate circulației în sensul în cauză;

b) Părțile Contractante sau subdiviziunile lor pot fixa cifre diferite de acelea care sunt menționate în prezentul paragraf, după caracteristici ale vehiculelor în cauză.

5. Nimic din prezenta Convenție nu va fi interpretat ca împiedicînd Părțile Contractante sau subdiviziunile lor să prescrie limite generale sau locale de viteză, pentru toate vehiculele pentru anumite categorii de vehicule sau prescrie pe anumite drumuri sau pe anumite categorii de drumuri, fie viteze maxime și minime, fie doar viteze maxime sau minime sau să prescrie intervale minime justificate doar de prezența pe drum a anumitor categorii de vehicule care prezintă un pericol special, datorită greutății lor sau a încărcăturii.

Articolul 14

Prescripții generale pentru efectuarea manevrelor

1. Orice conducător care vrea să exercite o manevră cum ar fi ieșirea dintr-un șir de vehicule staționat sau intrarea în șir, deplasarea la dreapta sau la stînga pe drum, întoarcerea la dreapta sau la stînga pentru a merge pe un drum sau pentru a intra pe o proprietate riverană, nu trebuie să înceapă executarea acestei manevre, decît după ce s-a asigurat că o poate face fără să constituie un pericol pentru ceilalți utilizatori ai drumului, care sunt după el, opriți în fața lui sau care urmează să se încrucișeze, ținînd seama de poziția, direcția și viteza lor.

2. Orice conducător care vrea să facă o semiîntoarcere sau să dea înapoi nu trebuie să înceapă să execute această manevră decît după ce s-a asigurat că poate să o facă fără să constituie un pericol sau un obstacol pentru ceilalți utilizatori ai drumului.

3. Înainte de a se întoarce sau de a îndeplini o manevră care implică o deplasare laterală, orice conducător trebuie să-și anunțe intenția în mod clar și din timp, prin mijlocul unui indicator sau al unor indicatori de pe vehiculul său, sau în lipsa acestora făcînd un semn cu brațul. Indicația dată prin indicatorul sau indicatori de direcție trebuie să continuie pe toată durata manevrei. Indicația trebuie să înceteze imediat ce s-a realizat manevra.

Articolul 15

Prescripții speciale referitoare la vehiculele serviciilor regulate de transport în comun

Se recomandă ca legislațiile naționale să prevadă ca în cadrul localităților, pentru a facilita circulația vehiculelor serviciilor regulate de transport în comun, conducătorii celorlalte vehicule, sub rezerva dospozițiilor paragrafului 1 al art. 17 al prezentei Convenții, trebuie să încetinească și la nevoie să oprească chiar pentru a permite vehiculelor de transport în comun să-și efectueze manevrele necesare pentru a pleca. După opririle samnalizate ca atare, dispozițiile formulate astfel de Părțile Contractante sau de subdiviziunile lor nu schimbă cu nimic obligația conducătorilor

vehiculelor de transport în comun de a lua, după ce au semnalizat prin intermediul indicatorilor de direcție intenția lor de a porni, toate precauțiunile necesare pentru a evita orice risc de accident.

Articolul 16

Schimbarea direcției

1. Înainte de a o lua la dreapta sau la stînga pentru a se angaja pe un alt drum sau pentru a intra într-o proprietate riverană, orice conducător trebuie, fără să încalce dispozițiile paragrafului 1 al art. 7 și acelea ale art. 14 al prezentei Convenții:

a) dacă vrea să părăsească drumul pe partea corespunzătoare sensului circulației, să meargă cît mai pe marginea dreaptă a drumului, care corespunde acestui sens și să execute manevra într-un spațiu cît mai posibil;

b) dacă vrea să părăsească drumul pe partea cealaltă sub rezerva posibilității că Părțile Contractante sau subdiviziunile lor să-și formuleze alte dispoziții pentru vehiculele fără motor și motorete, să meargă cît mai aproape de axa părții carosabile, în cazul în care este vorba de un drum la care circulația se face în două sensuri sau de marginea opusă părții corespunzătoare sensului circulației, dacă este vorba de un drum cu sens unic, și, dacă vrea să se angajeze pe un alt drum, la care circulația se face în ambele sensuri, să execute manevre în așa fel încît să intre pe drumul respectiv pe partea corespunzătoare sensului circulației.

2. În timpul manevrei sale de modificare a direcției, conducătorul trebuie, fără să încalce dispozițiile art. 21 al prezentei Convenții referitoare la pietoni, să lase să treacă vehiculele care vin din sensul opus pe drumul pe care se pregătesc să-l părăsească, precum și vehiculele fără motor și motoretele care circulă pe pistele rezervate lor și care traversează drumul pe care urmează să se angajeze.

Articolul 17

Încetinirea

1. Nici un conducător de vehicul nu trebuie să frîneze brusc, dacă nu are motive serioase.

2. Orice conducător care vrea să încetinească în mod considerabil vehiculul său, trebuie, cu excepția cazului în care încetinirea sa nu este motivată de existența unui pericol de neînlăturat, să se asigure în prealabil că o poate face fără să pericliteze sau să-i deranjeze pe ceilalți conducători. Printe altele, el este obligat, cu excepția cazului în care s-a asigurat că el nu este urmat de nici nu vehicul sau că este la o distanță suficient de mare, să-și indice în mod clar intenția și din timp, făcînd cu brațul un semn potrivit; totuși această dispoziție nu se aplică, dacă indicația de încetinire este dată cu ajutorul stopurilor luminoase menționate la paragraful 31 al anexei 5 a prezentei Convenții.

Articolul 18

Intersecțiile şi obligația de a ceda trecerea

1. Orice conducător care intră într-o intersecție trebuie să dea dovadă de o prudență mărită, conform condițiilor locale. Conducătorul acelui vehicul trebuie să

conducă în mod deosebit, cu viteza care să-I permită posibilitatea de a opri pentru a lăsa să treacă vehiculele care au prioritate de trecere.

2. Orice conducător care iese de pe un șantier sau de pe un drum de pământ (secundar) pe un drum, care nu este nici șantier și nici drum de pământ, este obligat să cedeze trecerea vehiculelor care circulă pe acest drum. La sfîrșitul acestui articol, termenii de "șantier" și "drum de pământ" vor putea fi definiți în legislațiile naționale.

3. Orice conducător care iese de pe o proprietate riverană pe un drum este obligat să cedeze trecerea vehiculelor care circulă pe acest drum.

4. Sub rezerva dispozițiilor paragrafului 7 al prezentului articol:

a) în țările în care, sensul circulației este pe dreapta, la alte intersecții decît cele vizate la paragraful 3 al prezentului articol și la paragrafele 3 și 4 ale art. 25 al prezentei Convenții, conducătorul unui vehicul este obligat să cedeze trecerea vehiculelor care vin din dreapta sa;

b) Părțile Contractante și subdiviziunile lor pe teritoriul cărora circulația se face pe stînga, sunt libere să-și fixeze așa cum înțeleg ele regulile priorității la intersecție.

5. Chiar dacă semnalele luminoase îl autorizează, un conducător nu trebuie să se angajeze într-o intersecție în cazul în care aglomerația este atît de mare, încît există posibilitatea să rămînă imobilizat în intersecție, deranjînd și împiedicînd circulația transversală.

6. Orice conducător angajat într-o intersecție la care circulația este dirijată prin semnale luminoase de circulație poate evacua intersecția fără a aștepta ca circulația să se deschidă în sensul în care intenționează el să se angajeze, dar cu condiția să nu împiedice circulația celorlalți călători care merg în sensul în care este deschisă circulația.

7. La intersecții, conducătorii vehiculelor care nu se deplasează pe șine au obligația de a ceda trecerea vehiculelor care merg pe șine.

Articolul 19

Pasajele la nivel

Orice utilizator al drumului trebuie să facă dovadă unei prudențe deosebite la apropierea și trecerea pasajelor la nivel în mod deosebit:

a) fiecare conducător de vehicul trebuie să circule cu viteză redusă;

b) fără să afecteze obligația de a se supune indicațiilor de oprire date printr-un semnal luminos sau un semnal acustic nici un utilizator al drumului nu trebuie să se angajeze la o trecere la nivel ale cărei bariere sau semi-bariere sunt perpendiculare pe drum sau sunt în mișcare, fie ca să blocheze drumul, fie ca să-l elibereze;

c) dacă o trecere la nivel nu este prevăzută cu bariere sau semi-bariere și nici cu semnale luminoase, nici un utilizator al drumului nu trebuie să prelungească în mod inutil o trecere la nivel;

d) în caz de imobilizare forțată a unui vehicul, conducătorul său trebuie să facă eforturi să-l scoată din zona șinelor și dacă n-o poate face să ia imediat toate măsurile pentru ca mecanicii vehiculelor pe șine să fie preveniți din timp asupra existenței acestui pericol.

Articolul 20

Prescripții aplicabile pietonilor

1. Părțile Contractante sau subdiviziunile lor vor putea face aplicabile dispozițiile prezentului articol, în cazul în care circulația pietonilor pe drum ar fi periculoasă sau ar împiedica circulația vehiculelor.

2. Dacă pe marginea drumului există trotuare sau acostamente practicabile pentru pietoni, aceștea sunt obligați să le folosească. Totuși, dacă-și iau toate măsurile de securitate:

a) pietonii care împing sau care poartă obiecte stînjenitoare pot utiliza partea carosabilă dacă circulația lor pe trotuar sau acostament ar împiedica pe ceilalți pietoni;

b) un grup de pietoni, conduși de un supraveghetor sau formînd un cortegiu pot circula pe partea carosabilă.

3. Dacă nu se poate să utilizăm trotuarele sau acostamentele sau absența acestora, pietonii pot circula pe partea carosabilă, atunci cînd există o pistă pentru biciclete sau cînd securitatea circulației o permite, ei pot circula pe această pistă, dar fără să deranjeze trecerea cicliștilor și a motocicliștilor.

4. Atunci cînd pietonii circulă pe partea carosabilă aplicînd pragrafele 2 și 3 ale prezentului articol, ei trebuie să circule cît mai pe marginea acestuia.

5. Se recomandă ca legislațiile naționale să prevadă ceea ce urmează: atunci cînd pietonii circulă pe partea carosabilă, ei trebuie să meargă pe partea opusă sensului în care se circulă, în afara cazului în care acest lucru le-ar prejudicia securitatea. Totuși persoanele care împing un vehicul pe roți fără motor, o motoretă sau o motocicletă, trebuie să meargă totdeuna pe partea drumului care corespunde sensului circulației și la fel se întîmplă cu grupele de pietoni conduși de un supraveghetor sau formînd un cortegiu. Cu excepția cazului în care ei formează un cortegiu, pietonii care circulă pe partea carosabilă sunt obligați ca noaptea sau în condiții de vizibilitate redusă, precum și ziua, dacă securitatea circulației vehiculelor o cere, să meargă pe cît posibil într-un singur șir.

6. a) Pietonii nu trebuie să se angajeze pe un drum pentru a-l traversa, decît dacă sunt foarte prudenți, ei trebuie să meargă numai pe trecerile pentru pietoni, dacă există vreuna prin apropiere.

b) Pentru a traversa o trecere pentru pietoni semnalizată ca atare sau delimitată prin marcaje pe drum:

i) dacă trecerea este înzestrată cu semnale luminoase pentru pietoni, acestea trebuie să respecte prescripțiile indicate de aceste semnale;

ii) dacă trecerea nu este interzisă cu astfel de semnale, dar dacă circulația vehiculelor este dirijată prin semnale luminoase de circulație sau de către un agent, pietonii nu trebuie atîta timp cît semnalul luminos sau gestul agentului de circulație indică faptul că vehiculele pot trece pe drum, să se angajeze pe aceasta, dacă acest lucru îl poate obliga pe conducătorii vehiculelor să-și modifice direcția sau viteza vehiculelor;

iii) la celelalte pasaje pentru pietoni, pietonii nu trebuie să se angajeze pe drum fără să țină seama de distanța și viteza vehiculelor care se apropie;

c) pentru a traversa în afara pasajelor pentru pietoni, semnalizate ca atare sau delimitate prin marcaje existente pe drum, pietonii nu trebuie să se angajeze pe acesta

înainte de a se asigura că o pot face fără a împiedica circulația vehiculelor;

d) odată angajați în traversarea drumului, pietonii trebuie să-și prelungească traversarea, întîrziind sau oprindu-se pe ea, fără să fie necesar.

7. Totuși Părțile Contractane sau sub diviziunule lor pot impune dispoziții mai stricte pentru pietonii care traversează șoseaua.

Articolul 21

Comportamentul conducătorilor față de pietoni

1. Fără să prejudicieze dispozițiile paragrafului 1 al art. 7, ale paragrafului 9 al art. 11 și ale paragrafului 1 al art. 13 al prezantei Convenții, atunci cînd există pe drum o trecere pentru pietoni semnalizată ca atare sau delimitată prin marcaje făcute pe partea carosabilă:

a) dacă circulația vehiculelor este reglementată la această trecere de semnale luminoase de circulație sau de un agent de circulație, conducătorii trebuie, atunci cînd le este interzisă trecerea, să se oprească înainte de a se angaja pe pasaj și, atunci au voie să treacă să nu blocheze sau să împiedice traversarea pietonilor angajați pe pasaj sau care-l traversează în condițiile prevăzute în art. 20 al prezentei Convenții; dacă conducătorii întorc pentru a se angaja pe un alt drum, la întoarcerea căruia se găsește o trecere pentru pietoni, că nu trebuie s-o facă decît mergînd foarte încet, lasînd, chiar dacă pentru aceasta trebuie să oprească, să treacă pietonii angajați sau care au intenția să se angajeze pe acest pasaj, în condițiile prevăzute la paragraful 6 al art. 20 al prezentei Convenții;

b) dacă circulația vehiculelor nu este reglementată la acest pasaj nici prin semnale luminoase și nici de către un agent de circulație, conducătorii nu trebuie să se apropie de acest pasaj decît cu grijă și suficient de încet pentru a nu pune în pericol pietonii aflați pe el sau care se pregătesc să se angajeze la nevoie ei trebuie să se oprească pentru a lăsa să treacă.

2. Conducătorii care au intenția să depășească pe partea corespunzătoare a sensului de circulație un vehicul de transport public, oprit și semnalizat ca atare, trebuie să-și reducă viteza și la nevoie să oprească pentru a le permite călătorilor să urce sau să coboare din vehicul.

3. Nici o dispoziție a prezentului articol nu va fi interpretată ca împiedicînd Părțile Contractante sau subdiviziunile lor:

- să-i oblige pe conducătorii vehiculelor să semnalizeze oprirea ori de cîte ori pietonii se angajează ori s-au angajat deja pe un pasaj pentru pietoni, semnalizat ca atare sau delimitat cu ajutorul marcajelor pe drum în condițiile prevăzute la art. 20 al prezentei Convenții;

- să le interzică de a împiedica sau de a stînjeni mersul pietonilor care traversează drumurile la o intersecție sau în apropierea unei intersecții, chiar dacă nu există nici un pasaj pentru pietoni semnalizat ca atare sau delimitat prin marcaje făcute pe partea carosabilă.

Articolul 22

Refugiile de pe drum

Fără a prejudicia dispoziţiile art. 10 al prezentei Convenţii, orice conducător poate lăsa la dreapta sau la stînga refugiile, bornele şi celelalte dispozitive, stabilite pe drumurile pe care circulă, cu excepţia următoarelor cazuri:

a) atunci cînd un semnal impune trecerea pe o anumită parte a refugiului bornei sau a dispozitivului;

b) atunci cînd refugiul, borna sau dispozitivul se află pe axa unui drum, pe care circulaţia se face în ambele sensuri; în acest ultim caz, conducătorul trebuie să lase refugiul, borna sau dispozitivul pe partea opusă aceleia care corespunde sensului circulaţiei.

Articolul 23

Oprirea şi staţionarea

1. În afara localităţilor, vehiculele sau animalele oprite sau staţionate, trebuie pe cît e posibil să se afle în afara părţii carosabile. Ele nu trebuie să fie plasate pe pistele afectate bicicletelor şi motocicletelor şi nici pe trotuarele sau pe acostamentele amenajate pentru circulaţia pietonilor, cu excepţia şi în limita cazurilor în care legislaţia naţională o permite.

2. a) Animalele şi vehiculele oprite sau staţionate pe drum trebuie să se afle cît mai aproape de marginea acestuia. Un conducător nu trebuie să-şi oprească vehiculul sau să acţioneze pe un drum decît de partea corespunzătoare sensului curculaţiei, în direcţia în care merge el: totuşi această oprire sau staţionare este autorizată şi pe cealaltă parte, în cazul în care partea corespunzătoare sensului circulaţiei este mărginită de o cale ferată. Printre altele, Părţile Contractante sau subdiviziunile lor pot:

i) să nu interzică oprirea şi nici staţionarea de o parte sau de alta a drumului în anumite condiţii, în special dacă semnalele rutiere interzic oprirea de partea corespunzătoare sensului circulaţiei;

ii) pe şoselele cu sens unic să autorizeze oprirea şi staţionarea pe cealaltă parte, în mod simultan sau nu, oprirea şi staţionarea pe partea care corespunde sensului circulaţiei;

iii) să autorizeze oprirea şi staţionarea în mijlocul drumului pe locuri special indicate.

b) Cu excepţia unor dispoziţii contrare ale legislaţiei naţionale, vehiculele, cu excepţia vehiculelor fără motor, a motoretelor sau motocicletelor fără ataş nu au voie să oprească sau să staţioneze, trebuie să fie oprite paralel cu marginea drumului cu excepţia cazurilor în care modul de dispunere a locului permite aranjarea lor în altfel.

3. a) Orice oprire şi orice staţionare a unui vehicul pe drum este interzisă:

i) pe pasajele pentru pietoni, pe pasajele pentru ciclişti şi pe trecerile la nivel;

ii) pe liniile de tramvai sau de tren sau foarte aproape de acestea, încît circulaţia lor ar putea fi împiedicată precum şi pe trotuarele şi pe pistele pentru biciclişti, sub rezerva posibilităţii pentru Părţile Contractante sau subdiviziunile lor de a prevedea dispoziţii contrare.

b) Orice oprire şi orice staţionare a unui vehicul este interzisă într-un loc în care ea ar putea constitui un pericol în special;

i) sub pasajele superioare și în tunele, cu excepția unor locuri special indicate;

ii) pe partea carosabilă în apropierea vîrfului pantei și la curbe, în cazul unei vizibilități insuficiente pentru ca depășirea vehiculului să se poată face în toată securitatea, ținînd seama de viteza vehuculelor, pe secțiunea de drum în cauză;

iii) pe partea carosabilă în dreptul unui marcaj longitudinal, cînd alineatul b) ii) al prezentului paragraf nu se aplică, dar cînd lățimea părții carosabile între marcaj și vehicul este sub 3 m, și cînd marcajul impune interzicerea în a-l depăși, vehiculelor care vin pe partea lui.

c) Orice staționare a unui vehicul pe partea carosabilă este interzisă:

i) pe pasajele la nivel, la intersecții și în stațiile în care sunt oprite autobuze, troleibuze sau vehicule pe șine, pe distanțele precizate prin legislația națională;

ii) în fața intrărilor carosabile ale proprietăților;

iii) în orice loc în care vehiculul aflat în staționare ar împiedica accesului la un alt vehicul staționat în mod corect sau degajarea unui astfel de vehicul;

iv) pe partea carosabilă centrală a drumurilor care comportă 3 culoare și în afara localităților, pe partea carosabilă a drumurilor care comportă și în afara localităților, pe partea carosabilă a drumurilor indicate ca prioritare printr-o semnalizare potrivită;

v) pe locurile în care vehiculul aflat în staționare ar masca semnalele rutiere sau semnalele luminoase de circulație, celorlalțiutilizatori ai drumului.

4. Un conducător nu-și poate părăsi vehiculul sau animalele fără să-și fi luat toate măsurile de precauție utile, pentru a evita orice accident și în cazul unui automobil pentru a evita ca el să fie utilizat fără autorizație.

5. Se recomandă ca legislațiile naționale să prevadă ca toate vehiculele cu motor, exceptînd motoretele și motocicletele fără ataș, precum și toate remorcile, atașate sau nu, imobilizate pe drum, în afara localităților să fie semnalate de la distanță prin intermediul unui dispozitiv corespunzător, plasat în locul cel mai indicat pentru a avertiza la timp pe ceilalți conducători care se apropie:

a) atunci cînd vehiculul este imobilizat noaptea pe drum în astfel de condiții că cei care se apropie nu-și pot da seama de obstacolul pe care îl constituie;

b) atunci cînd conducătorul a fost constrîns să-și imobilizeze vehiculul într-un loc în care oprirea este interzisă.

6. Nimic din prezentul articol nu va fi interpretat ca împiedicînd Părțile Contractante sau subdiviziunile lor de a impune indicații de staționare și de oprire.

Articolul 24

Deschiderea portierelor

Este interzisă deschiderea portierei unui vehicul, lăsarea ei deschisă sau coborîrea dintr-un vehicul, fără asigurarea prealabilă că acest fapt nu constituie un pericol pentru ceilalți utilizatori ai drumului

Articolul 25

Autostrăzile şi drumurile cu caracter similar

1. Pe autostrăzi și, dacă legislația națională dispune astfel, pe drumurile speciale, de acces la autostrăzi și de ieșire de peautostrăzi:

a) circulația este interzisă pietonilor, animalelor, vehiculelor fără motor, motoretelor, dacă acestea nu sunt asimilate motocicletelorși tuturor celorlalte vehicule, cu excepția automobilelor și a remorcilor lor, precum și automobilelor sau remorcilor lor care prin construcție nu pot atinge o viteză fixată de legislația națională;

b) le este interzis conducătorilor:

i) să-și oprească vehiculele sau să staționeze în afara locurilor de staționare semnalate. În caz de staționare forțată a unui vehicul, conducătorul său trebuie să se străduiască să-l scoată de pe partea carosabilă și în afara benzii de urgență și, în cazul în care n-o poate face, să semnalizeze imediat de la distanță prezența vehiculului, pentru a-i avertiza din timp pe ceilalți conducători care se apropie;

ii) să facă o semiîntoarcere sau un mers înapoi sau să pătrundă pe banda centrală de teren, incluzînd aici și racordările traversale care leagă între ele cele două părți carosabile.

2. Conducătorii care trec pe o altă autostradă trebuie:

a) în cazul în care nu există o bandă de accelerație care să se prelungească pe drumul de acces, să cedeze trecerea vehiculelor care circulă pe autostrăzi;

b) dacă există o bandă de accelerație care prelungește drumul de acces, trebuie să se angajeze pe el și să se integreze în circulația de pe autostradă respectînd prescripțiile paragrafelor 1 și 3 ale art. 14 al prezentei Convenții.

3. Conducătorul care părăsește autostrada trebuie să vireze din timp pe banda de circulație care corespunde ieșirii de pe autostradă și să se aranjeze imediat pe banda de încetinire, dacă o astfel de bandă există.

4. Pentru aplicarea paragrafelor 1, 2 și 3 ale prezentului articol, sunt asimilate autostrăzilor celelalte drumuri rezervate circulației autovehiculelor și care sunt semnalizate ca atare și nu deservesc proprietăți riverane.

Articolul 26

Prescripții deosebite aplicabile cortegiilor şi infirmilor

1. Utilizatorilor drumurilor le este interzis să întrerupă coloanele militare, grupurile de școlari aflați în coloană sub îndrumarea unui conducător, precum și celelalte cortegii.

2. Infirmii care deplasează în scaune rulante, conduse de ei înșiși și care circulă la pas pot utiliza trotuarele și acostamentelelepracticabile.

Articolul 27

Prescripții deosebite aplicabile cicliştilor, conducătorilor de motoreteşi motocicliştilor

1. Cu toate dispozițiile paragrafului 3 al art. 10 al prezentei Convenții, Părțile Contractante sau subdiviziunile lor pot să nu interzică cicliștilor să circule mai mulți în front.

2. Le este interzis cicliștilor să circule fără să țină cel puțin o mînă pe ghidon, să se lase remorcați de un alt vehicul sau de a transporta, trage, împinge obiecte care împiedică conducerea sau sunt periculoase pentru ceilalți utilizatori ai drumului. Aceleași dispoziții sunt aplicabile conducătorilor de motorete și motocicliștilor, dar

în plus aceştia sunt obligaţi să ţină ambele mîini pe ghidon, cu excepţia cazurilor în care indică manevra descrisă la paragraful 3 art. 14 al prezentei Convenţii.

3. Cicliştilor şi conducătorilor de motorete le este interzis să transporte pasageri pe vehiculul lor; Părţile Contractante sau subdiviziunile lor pot, totuşi, aproba derogări de la această dispoziţie, autorizînd în special, transportul pasagerilor pe locul sau locurile suplimentare care pot fi amenajate pe acest vehicul. Motocicliştii nu au voie să transporte pasageri decît în ataş. Dacă există vreunul şi pe locul suplimentar amenajat, eventual, în spatele conducătorului.

4. Atunci cînd există o pistă pentru cicliști, Părţile Contractante sau subdiviziunile lor pot interzice cicliştilor să circule pe restul drumului. În acelaşi caz ele pot autoriza conducătorii de motorete să circule pe pista pentru cicliști şi dacă consideră că este util să le interzică să circule pe restul drumului.

Articolul 28

Avertismentele sonore şi luminoase

1. Se pot utiliza avertizorii sonori doar:

a) pentru a da avertismente, în vederea evitării unui accident;

b) în afara localităţilor, atunci cînd vrem să avertizăm un conducător, că vrem să-l depăşim. Emiterea de sunete de către avertizorii sonori nu trebuie să se prelungească mai mult decît este necesar.

2. Conducătorii automobilelor pot, de seara pînă dimineaţa, să utilizeze avertizorii luminoşi definiţi la paragraful 5 art. 33 al prezentei Convenţii, în locul avertizorilor sonori. Ei mai pot face şi ziua, în scopurile indicate la alineatul b) al paragrafului 1 al prezentului articol, dacă acest mod de a face este mai convenabil, datorită împrejurărilor.

3. Părţile Contractante sau subdiviziunile lor pot autoriza utilizarea avertismentelor luminoase în scopurile vizate la paragraful 1 b) al prezentului articol, şi în localităţi.

Articolul 29

Vehiculele pe şine

1. Cînd o cale ferată se află pe un drum, fiecare utilizator al drumului este obligat, ca la apropierea unui tramvai sau a altui vehicul pe şine să o elibereze imediat, pentru a permite vehiculului să treacă.

2. Părţile Contractante sau subdiviziunile lor pot adopta pentru circulaţia pe drum a vehiculelor care se deplasează pe şine şi pentru încrucişarea sau depăşirea acestor vehicule, reguli speciale, diferite de acelea definite în prezentul capitol. Totuşi, Părţile Contractante eu subdiviziunile lor nu pot adopta dispoziţii contrare acelora cuprinse în paragraful 7 al art. 18 al prezentei Convenţii.

Articolul 30

Încărcătura vehiculelor

1. Dacă pentru un vehicul este fixată o greutate maximă, greutatea la încărcare a acestor vehicule nu trebuie să depăşească greutatea maximă autorizată.

2. Orice încărcătură a vehiculului trebuie să fie dispusă şi aranjată în aşa fel ca să nu poată:

a) periclita viața oamenilor sau să aducă pagube proprietății publice sau particulare, în special prin cădere sau tragere pe drum;

b) să împiedice vizibilitatea conducătorului sau să compromită stabilitatea sau conducerea vehiculului;

c) să provoace zgomote, praf sau alte incomodități, care ar putea fi evitate;

d) să mascheze semnalizatoarele mașinii, în special stopurile și indicatoarele de direcție, catadioptrii, numerele de înmatriculare și semnul distinctiv al statului de înmatriculare, cu care vehiculul trebuie să fie înzestrat, conform prezentei Convenții sau legislației naționale, sau să mascheze semnalele făcute cu brațul, conform dispozițiilor paragrafului 3 al art. 14 sau acelea ale paragrafului 2 al art. 17 al prezentei Convenții.

3. Toate accesoriile, cum sunt cablurile, lanțurile, prelatele care servesc la încărcarea sau protejarea încărcăturii, trebuie să o lege și să o fixeze solid. Toate accesoriile care servesc la protejarea încărcăturii trebuie să corespundă cererilor prevăzute la paragraful 2 al prezentului articol.

4. Încărcătura care depășește vehiculul în partea din față, în spate sau lateral, trebuie să fie semnalată în mod vizibil în toate cazurile în care conturul ei riscă să nu fie observat de conducătorii celorlalte vehicule; noaptea această semnalizare trebuie făcută în față printr-un semnal luminos alb și un dispozitiv alb, reflectorizat, iar în spate printr-un semnal roșu și un dispozitiv roșu reflectorizant. În mod deosebit în cazul vechiculelor cu motor:

a) încărcătura care depășește extremitatea vehiculului cu peste 1 m. (2 picioare 4 țoli), fie în spate, fie în față, trebuie să fie totdeauna semnalizată

b) încărcătura care depășește lateral, gabaritul vehiculului, în așa fel că extremitatea lor laterală să se găsească la peste 0,40 m. (16 țoli) distanță de semnalul de poziție din față, trebuie să fie semnalizate, noaptea, atît înspre partea din față cît și în partea din spate. La fel și încărcătura care depășește cu 0,40 m. (16 țoli) semnalul roșu de poziție din spatele mașinii.

5. Nimic din cele cuprinse în paragraful 4 al prezentului articol nu va fi interpretat ca împiedicînd Părțile Contractante sau subdiviziunile lor de la interzicerea, limitarea sau introducerea unei autorizații speciale pentru depășirile încărcăturii vizate la paragraful 4.

Articolul 31

Comportamentul în caz de accident

1. Fără să aducă prejudicii dispozițiilor legislației naționale în ceea ce privește obligația de a acorda ajutoare celor răniți, fiecare conducător sau utilizator al drumului, implicat într-un accident, trebuie:

a) să oprească imediat ce o poate face fără a crea un pericol suplimentar pentru circulație;

b) să se străduiască să asigure securitatea circulației la locul accidentului și, în cazul în care o persoană a fost ucisă sau rănită grav, să evite, în măsura în care aceasta nu afectează securitatea circulației, orice modificare a locului accidentului sau dispariția urmelor care ar putea fi utile pentru stabilirea responsabilității;

c) dacă alte persoane implicate în accident i-o cer să se legitimeze;

d) dacă o persoană a fost rănită sau ucisă în accident să anunțe poliția și să rămînă sau să revină la locul accidentului pînă la sosirea acesteia, cu excepția cazului în care a fost autorizat de aceasta să părăsească locul accidentului sau cînd nu ea este aceea care acordă ajutor celor răniți sau are nevoie să fie ea însăși îngrijită.

2. Părțile Contractante sau subdiviziunile lor pot, în cadrul legislațiilor lor naționale să se abțină de a impune prescripția prevăzută la alineatul d) al paragrafului 1 al prezentului articol, atunci cînd nici o rănire gravă n-a avut loc și cînd nici o persoană implicată în accident nu solicită avertizarea poliției.

Articolul 32

Iluminat: prescripții generale

1. În sensul prezentului articol termenul de "noapte" indică intervalul dintre căderea nopții și momentul cînd se face ziuă, precum și alte momente în care vizibilitatea este insuficientă, cum ar fi de exemplu: ceață, ninsoare, ploaie torențială sau trecere printr-un tunel.

2. Noaptea:

a) orice vehicul cu motor, cu excepția motoretelor sau a motocicletelor fără ataș, care se găsesc pe drum trebuie să fie prevăzute în față cu cel puțin două faruri albe galbene selectiv, iar în spate cu un număr pereche de semnalizatoare roșii, conform prescripțiilor prevăzute pentru automobile, la paragrafele 23 și 24 ale anexei 5; legislațiile naționale pot, totuși, autoriza în față semnalizatoare de poziție galbene auto. Dispozițiile prezentului alineat se aplică ansamblurilor formate dintr-un vehicul cu motor și una sau mai multe remorci, semnalizatoarele roșii trebuind atunci să se găsească în spatele ultimei remorci; remorcile cărora le aplicăm dispozițiile paragrafului 30 al anexei 5 a prezentei Convenții trebuie să aibă, în față, două semnalizatoare albe cu care ele trebuie să fie prevăzute, în virtutea dispozițiilor prevăzute în acest paragraf 30;

b) orice vehicul sau ansamblu de vehicule cărora nu li se aplică dispozițiile alineatului a) al prezentului paragraf și care se găsește pe un drum, trebuie să fie prevăzut cu cel puțin un semnalizator alb sau galben selectiv, în față și cu cel puțin un semnalizator roșu, în partea din spate, atunci cînd, în față sau în spate nu există decît un semnalizator, acesta trebuie să fie plasat pe axa vehiculului sau în partea opusă aceluia care corespunde semnului circulației; pentru vehiculele cu tracțiune animală și pentru cărucioare, dispozitivul care emite această semnalizare poate fi dus de conducătorul vehiculului sau de cel care-l însoțește, mergînd de această parte a vehiculului.

3. Semnalizatoarele prevăzute la paragraful 2 al prezentului articol trebuie să fie eficace, adică ele trebuie să semnalizeze efectiv vehiculul celorlalți utilizatori ai drumului; semnalizatorul din față și cel din spate nu trebuie să fie omise de aceeași lampă sau de același dispozitiv, decît în cazul în care caracteristicile vehiculului, în special lungimea sa redusă, permit sastisfacerea acestei condiții.

4. a) Fac excepție de la dispozițiile paragrafului 2 al prezentului articol:

i) dispozițiile amintitului paragraf "e" nu se aplică vehiculelor oprite sau staționate pe un drum iluminat în așa fel, încît ele sunt vizibile în mod distinct, de la o distanță suficientă;

ii) vehiculele cu motor a căror lungime și lățime nu trece de 6 m. (20 picioare) și respectiv 2 m. (6 picioare 6 țoli) și cărora nu li s-a articulat nici un vehicul, vor putea atunci cînd ele sunt oprite sau staționate pe un drum în cadrul unei localități, să nu aibă decît un semnalizator plasat pe acea parte a vehiculului, care este opusă marginei drumului de-a lungul căreia este staționat sau oprit vehiculul; acest semnalizator va fi alb sau galben auto în partea din față și roșu sau galben auto în spate;

iii) dispozițiile alineatului b) ale amintitului paragraf 2 nu se aplică nici bicicletelor, nici motoretelor, nici motocicletelor fără ataș sau înzestrate cu baterie, atunci cînd ele sunt oprite sau staționate în localități, la marginea drumului;

b) printre altele, legislația națională poate acorda derogări de la dispozițiile prezentului articol, pentru:

i) vehiculele oprite sau staționate în locuri speciale, în afara părții carosabile;

ii) vehiculele oprite sau staționate pe strada pe care circulația este foarte redusă.

5. În nici un caz un vehicul nu trebuie să aibă în față semnalizatoare, dispozitive reflectorizante sau materiale reflectorizante roșii, iar în spate semnalizatoare, diapozitive reflectorizante sau materiale reflectorizante albe sau galbene selectiv; această dispoziție nu se aplică nici utilizării semnalizatoarelor albe sau galbene pentru mersul înapoi, nici reflectorizării cifrelor sau lanternelor de culoare deschisă ale plăcilor de înmatriculare, din spate, semnelor distincte sau a altor semne distinctive cerute de legislația națională, nici reflectorizării fondului clar al acestor plăci sau semne, nici semnalizatoarelor roșii, turnante sau semnalizatoarelor anumitor vehicule prioritare.

6. Părțile Contractante sau subdiviziunile lor pot, în măsura în care ele consideră că ar fi posibil fără să compromită securitatea circulației, să acorde în cadrul legislației naționale, unele derogări de la dispozițiile prezentului articol pentru:

a) vehiculele cu tracțiune animală și cărucioarele de mînă;

b) vehiculele de formă sau natură deosebită sau utilizate în scopuri și condiții deosebite.

7. Nimic din prezenta Convenție nu va fi interpretat ca împiedicînd legislația națională să impună grupelor de pietoni, conduși de un supraveghetor sau formînd un cortegiu, precum și conducătorii animalelor, izolate sau în turme sau ai animalelor de tracțiune, de cărăușie sau de călărie, să fie prevăzuți atunci cînd circulă pe drum în împrejurări diferite la paragraful2 b) al prezentului articol, cu un dispozitiv reflectorizant sau un semnalizator; lumina reflectorizantă sau emisă trebuie să fie atunci, fie albă sau galbenă, în partea din față, fie roșie în spate, fie galbenă în ambele direcții.

Articolul 33

Iluminat: condițiile de utilizare a semnalelor luminoase, prevăzute în anexa 5

1. Conducătorul unui vehicul echipat cu lumini, fază mare, fază mică sau semnalizatoare de poziție, definite în anexa 5 a prezentei Convenții trebuie să utilizeze aceste semnalizatoare în următoarele condiții, cînd, în situația articolului 32 al prezentei Convenții, vehiculul trebuie să indice cel puțin unul sau două semnale albe sau galbene, în partea din față:

a) faza lungă nu trebuie să fie aprinsă nici în localități, atunci cînd strada este suficient de luminată, nici în afara lor, atunci cînd drumul este iluminat în mod

continuu și cînd această iluminare este suficientă pentru a-i permite conducătorului să vadă în mod distinct pînă la o distanță suficientă și nici cînd vehiculul este oprit;

b) cu excepția cazului în care legislația națională poate autoriza utilizarea fazei lungi în timpul zilei, atunci cînd vizibilitatea este insuficientă, datorită ceței, ninsorii, averselor de ploaie sau trecerii printr-un tunel, faza lungă nu trebuie să fie aprinsă sau ea trebuie să fie reglată în așa fel încît să se evite orbirea celorlalți conducători;

i) atunci cînd un conducător urmează să se încrucișeze cu un alt vehicul; semnalele dacă sunt autorizate, trebuie să fie atunci stinse sau modul lor de utilizare trebuie să fie modificat pentru a se evita orbirea la distanță care-i este necesară conducătorului acestui vehicul ca să-și continuie în securitate mersul;

ii) atunci cînd un vehicul urmează altuia la o distanță mică; totuși, faza mare poate fi utilizată conform dispozițiilor paragrafului 4 al prezentului articol, pentru a indica intenția de depășire încondițiile prevăzute în art. 28 al prezentei Convenții;

iii) în orice alte împrejurări în care este necesar să nu orbim pe celălalt utilizator al drumului sau al unei căi ferate sau rîu, care mărginesc drumul;

c) cu excepția dispozițiilor alineatului d) al prezentului paragraf, faza mică trebuie să fie aprinsă atunci faza mare este interzisă,conform dispozițiilor alineatelor a) și b) de mai sus și ea poate fi utilizată în locul fazei mari, atunci cînd faza mică îi permite conducătorului să vadă clar pînă la o distanță suficientă, iar celorlalți utilizanți ai drumului să observe vehiculul la o distanță suficientă;

d) semnalizatoarele de poziție trebuie să fie utilizate în același timp cu faza mare, faza mică sau farurile de ceață. Ele pot fi utilizate singure atunci cînd vehiculul este oprit sau staționat sau cînd, pe drumuri, cu excepția autostrăzilor și a drumurilor menționate la paragraful 4 al art. 25 din prezenta Convenție, condițiile de iluminare îi permit conducătorului să vadă clar pînă la o distanță suficientă sau cînd ceilalți utilizatori pot remarca vehiculul de la o distanță suficientă.

2. Cînd vehiculul este înzestrat cu faruri de ceață definite în anexa 5 a prezentei Convenții, el nu trebuie să le utilizeze decît în caz de ceață, de ninsoare sau ploaie mare. Ca o abatere de la dispozițiile paragrafului 1 c) al prezentului articol, aprinderea farurilor de ceață înlocuiește pe acea a fazei mici, legislația națională putînd, totuși, să autorizeze în acest caz, aprinderea simultană a farurilor de ceață și a fazei mici.

3. Ca o excepție de la dispozițiile paragrafului 2 al prezentului articol, legislația națională poate autoriza, chiar și în absența ceței, a ninsorii sau a ploii, aprinderea farurilor de ceață pe drumurile înguste și care cuprind numere de viraje.

4. Nimic din prezenta Convenție nu va fi interpretat ca împiedicînd legislația națională să impună obligația de a utiliza faza mică în cadrul localităților.

5. Avertismentele luminoase vizate la paragraful 2 art. 28 al prezentei Convenții constau în aprinderea intermitentă și la intervale scurte a fazei mici sau a fazei lungi sau în aprinderea alternativă și la intervale scurte a fazei scurte și a fazei lungi.

Articolul 34

Derogări

1. Atunci cînd apropierea unui vehicul prioritar este semnalată prin avertizorii speciali, luminoși și sonori, ai acestui vehicul, fiecare utilizator al drumului trebuie să elibereze trecerea pe drum și, la nevoie, să oprească.

2. Legislațiile naționale pot prevedea ca șoferii vehiculelor care au prioritate să nu fie obligați să respecte total sau parțial dispozițiile prezentului capitol II cu excepția paragrafului 2 al art. 6, atunci cînd circulația lor este anunțată cu ajutorul avertizorilor speciali ai vehiculului și sub rezerva de a nu periclita viața celorlalți utilizatori.

3. Legislațiile naționale pot prevedea în ce măsură personalul ocupat în lucrările de construcție, reparație și întreținere a drumurilor, inclusiv conducătorii mecanismelor utilizate la aceste lucrări, poate să nu respecte prevederile prezentului capitol II, cu condiția luării măsurilor necesare de precauție.

4. Pentru a depăși sau a se încrucișa cu mașinile vizate de paragraful 2 al prezentului articol, în timp ce acestea participă la lucrări efectuate pe drum, conducătorii celorlalte vehicule pot, în măsura în care este necesar și cu condiția să ia toate măsurile necesare, să nu respecte dispozițiile art. 11 și 12 al prezentei Convenții.

Capitolul III

Condițiile care trebuie să fie îndeplinite de automobile şi de remorci, pentru a fi admise în circulația internațională

Articolul 35

Înmatricularea

1. a) Pentru a beneficia de dispozițiile prezentei Convenții, orice automobil aflat în circulație internațională și orice remorcă, cu excepția unei remorci ușoare, trebuie să fie înmatriculat de una din Părțile Contractante sau de una din subdiviziunile acesteia, iar conducătorul automobilului trebuie să dețină un certificat valabil, eliberat în scopul atestării acestei înmatriculări, fie de către o autoritate competentă a acestei Părți Contractante sau de una din subdiviziunile sale, fie în numele Părții Contractante sau a subdiviziunii sale, de asociația pe care a însărcinat-o în acest scop.

Certificatul de înmatriculare trebuie să cuprindă cel puțin:

- un număr de ordine, numit număr de înmatriculare, a cărui compoziție este indicată în anexa 2 a prezentei Convenții;
- data primei înmatriculări a vehiculului;
- numele complet și domiciliul titularului certificatului;
- numele sau marca fabricii constructorului vehiculului;
- numărul de ordine al șasiului (numărul de fabricație sau numărul de serie);
- dacă este vorba de un vehicul destinat transportului de mărfuri, greutatea maximă autorizată;
- perioada valabilității lui, în cazul în care ea nu este nelimitată. Indicațiile referitoare la certificat sunt scrise expresiv cu caractere latine sau cu litere cursive, denumite și engleze, fie repetate în acest mod.

b) Părțile Contractante sau subdiviziunile lor pot, totuși să hotărască indicarea pe certificatele eliberate, pe teritoriul lor, a anului fabricării, în locul datei primei înmatriculări.

2. Ca o abatere de la dispozițiile paragragului 1 al prezentului articol, un vehicul articulat, nedecuplat în perioada în care el se află în circulație internațională, va beneficia de dispozițiile prezentei Convenții, chiar dacă el constituie obiectul unei singure înmatriculări și al unui singur certificat pentru tractorul și semiremorca care-l formează.

3. Nimic din prezenta Convenție nu va fi interpretat ca limitînd dreptul Părților Contractante sau a subdiviziunilor lor de a cere, în cazul unui vehicul în circulație internațională care nu este înmatriculat pe numele persoanei care conduce, justificarea dreptului conducătorului de a deține acest vehicul.

4. Se recomandă Părților Contractante, care nu au încă, să înființeze un serviciu însărcinat pe scară națională sau regională cu înregistrarea automobilelor puse în circulație și cu centralizarea datelor cuprinse în fiecare certificat de înmatriculare.

Articolul 36

Numărul de înmatriculare

1. Fiecare automobil în circulație internațională trebuie să poarte în față și în spate un număr de înmatriculare; totuși motocicletele nusunt obligate să aibă acest număr decît în spate.

2. Orice remorcă înmatriculată, aflată în circulație internațională trebuie să poarte în spate numărul său de înmatriculare. În cazul unui automobil care are o remorcă sau mai multe remorci, remorca mică sau ultima remorcă, în cazul în care aceasta nu este înmatriculată, trebuie să poarte numărul de ordine al vehiculului care o remorchează.

3. Compoziția și modalitățile de fixare a numărului de înmatriculare, vizat în prezentul articol trebuie să fie conforme dispozițiilor anexei 2 a prezentei Convenții.

Articolul 37

Semnul distinctiv al statului de înmatriculare

1. Orice automobil în circulație internațională trebuie să poarte în spate, în plus față de numărul său de înmatriculare, un semn distinctive al statului în care este el înmatriculat.

2. Orice remorcă atașată unui automobil și care în virtutea art. 36 al prezentei Convenții trebuie să poarte în spate un număr de înmatriculare, trebuie să mai poarte un număr distinctiv al statului de înmatriculare a vehiculului tractor. Prevederile punctului prezent se aplică și în cazul cînd remorca este înmatriculată într-un stat diferit de statul de înmatriculare a vehiculului la care el este atașat; dacă remorca nu este înmatriculată ea trebuie să poarte în spate semnul distinctiv al statului de înmatriculare a vehiculului tractor, cu excepția cazului în care el circulă în acest stat.

3. Compoziția și modalitățile de fixare a semnului distinctiv vizat în prezentul articol trebuie să se conforme dispozițiilor anexei 3 al prezentei Convenții.

Articolul 38

Semnele identificării

Fiecare automobil şi fiecare remorcă în ciruclaţie internaţională trebuie să poarte semnele de identificare definite la anexa 4 a prezentei Convenţii.

Articolul 39

Prescripţii tehnice

Fiecare automobil, fiecare remorcă şi întregul ansamblu de vehicule în circulaţie internaţională trebuie să corespundă dispoziţiilor anexei 5 a prezentei Convenţii. Ele trebuie, printre altele, să fie în stare bună de circulaţie.

Articolul 40

Dispoziţie tranzitorie

Timp de 10 ani de la intrarea în vigoare a prezentei Convenţii, conform paragrafului 1 al art. 47, remorcile în circulaţie internaţională beneficiază, oricare ar fi greutatea lor maximă autorizată, de dispoziţiile prezentei Convenţii, chiar dacă ele nu sunt înmatriculate.

Capitolul IV

Conducătorii automobilelor

Articolul 41

Validitatea permisului de conducere

1. Părţile Contractante vor recunoaşte:

a) orice permis naţional, întocmit în limba lor sau într-una din limbile lor sau, dacă nu este întocmit într-o astfel de limbă, este însoţit de o traducere a certificatului autentificat;

b) orice permis naţional conform dispoziţiilor anexei 6 a prezentei Convenţii;

c) orice permis internaţional conform dispoziţiilor anexei 7 a prezentei Convenţii, ca fiind valabil pentru conducerea pe teritoriul lor a unui vehicul care intră în categoriile cărora le corespunde permisul, cu condiţia ca numitul permis să fie valabil şi ca el să fi fost eliberat de o altă Parte Contractantă sau de una din subdiviziunile sale, sau de o asociaţie însărcinată în acest scop de această Parte Contractantă sau de una din subdiviziunile ei. Dispoziţiile prezentului paragraf nu se aplică permiselor de elev conducător.

2. Cu toate dispoziţiile paragrafului precedent:

a) cînd valabilitatea permisului de conducere este subordonată, printr-o menţiune specială, purtării de către persoana interesată a anumitor aparate sau de anumite amenajări ale vehiculului în funcţie de invaliditatea conducătorului, permisul nu va fi recunoscut ca valabil decît dacă aceste prescripţii sunt respectate;

b) Părţile Contractante pot refuza să recunoască valabilitatea pe teritoriul lor a oricărui permis de conducere al cărui titular n-a împlinit încă 18 ani;

c) Părţile Contractante pot refuza să recunoască validitatea pe teritoriul lor pentru

conducerea autovehiculelor sau a ansamblurilor de vehicule de categoriile C, D și E vizate în anexele 6 și 7 ale prezentei Convenții, a oricărui permis de conducere al cărui titular n-a împlinit încă 21 de ani.

3. Părțile Contractante se angajează să ia toate măsurile necesare pentru ca permisele naționale și internaționale de conducere, vizate în alineatele a), b) și c) ale paragrafului 1 al prezentului articol să nu fie eliberate pe teritoriul lor, fără a avea garanția capacităților conducătorului și a aptitudinilor sale fizice.

4. Pentru aplicarea paragrafului 1 și al paragrafului 2, alineatul c) al prezentului articol:

a) automobilelor de categoria B vizate în anexele 6 și 7 ale prezentei Convenții li se pot atașa o remorcă ușoară; li se mai poate atașa și o remorcă a cărei greutate maximă autorizată trece de 750 kg. (1650 funți) sau nu depășește greutatea netă a automobilului, dacă totalul greutăților maxime autorizate a vehiculelor astfel cuplate nu depășește 3.500 kg. (7700 funti)

b) automobilelor de categoria C și D vizate în anexele 6 și 7 ale prezentei Convenții, li se poate atașa o remorcă ușoară, fără ca ansamblul astfel construit să înceteze să mai aparțină categoriei C sau categoriei D.

5. Permisul internațional nu va fi eliberat decît deținătorului unui permis național, pentru eliberarea căruia au fost îndeplinite condițiile minime fixate prin prezenta Convenție. El nu va fi valabil o perioadă mai mare decît permisul național corespunzător, al cărui număr va trebui să figureze pe permisul internațional.

6. Dispozițiile prezentului articol nu obligă Părțile Contractante:

a) să recunoască valabilitatea permiselor naționale sau internaționale, eliberate pe teritoriul unei alte Părți Contractante persoanelor care-și aveau reședința normală pe teritoriul lor în momentul acestei eliberări sau a căror reședință normală a fost transferată pe teritoriul lor, după această eliberare;

b) să recunoască valabilitatea permiselor amintite, eliberate conducătorilor al căror domiciliu normal în momentul eliberării nu se găsea pe teritoriul pe care a fost eliberat permisul sau al cărui domiciliu a fost transferat, după această eliberare, pe un alt teritoriu.

Articolul 42

Suspendarea valabilității permiselor de conducere

1. Părțile Contractante sau subdiviziunile lor pot retrage conducătorului care comite pe teritoriul lor o infracțiune care poate duce la retragerea permisului său de conducere, dreptul de a utiliza pe teritoriul său permisul de conducere, național sau internațional, al cărui titular este. În astfel de cazuri, autoritatea competentă a Părții Contractante sau a acelei a subdiviziuni care a retras dreptul de a utiliza acest permis, vor putea:

a) să ridice permisul și să-l păstreze pînă la expirarea perioadei în care i s-a retras permisul sau pînă cînd conducătorul părăsește teritoriul său, dacă această plecare are loc înainte de expirarea perioadei;

b) să anunțe retragerea dreptului de a utiliza permisul autorității carel-a eliberat

sau în numele căreia a fost eliberat permisul;

c) dacă este vorba de un permis internațional, să înscrie pe locul prevăzut în acest scop, mențiunea că permisul nu mai este valabil pe teritoriul său;

d) în cazul în care ea n-a aplicat procedura vizată la alineatul a) al prezentului paragraf, să completeze comunicarea menționată la alineatul b), cerînd autorității care a eliberat permisul sau în numele căreia a fost eliberat permisul, să avizeze persoana interesată de hotărîrea luată cu privire la ea.

2. Părțile Contractante se vor strădui să notifice celor interesați, hotărîrile care le-au fost comunicate, conform procedurii vizate la paragraful 1 alineatul d) al prezentului articol.

3. Nimic din prezenta Convenție nu va fi interpretat ca interzicînd Părților Contractante sau uneia din subdiviziunile lor împiedicarea unui conducător titular al unui permis de conducere național sau internațional, să conducă, dacă este clar sau dovedit că starea lui nu permite conducerea mașinii în securitate sau dacă dreptul de a conduce le-a fost retras în statul în care se află domiciliul său obișnuit.

Articolul 43

Dispoziție tranzistorie

Permisele internaționale de conducere conform dispozițiilor Convenției referitoare la circulația rutieră, realizată la 19 septembrie 1949 la Geneva și eliberate în următorii 5 ani de la intrarea în vigoare a prezentei Convenții, conform paragrafului 1 al art. 47 al prezentei Convenții vor putea, pentru aplicarea art. 41 și 42 al prezentei Convenții să fie asimilate permisele internaționale de conducere prevăzute în prezenta Convenție.

Capitolul V

Condițiile pe care trebuie să le îndeplinească bicicletele şi motoretele pentru a fi admise în circulația internațională

Articolul 44

1. Vehiculele fără motor aflate în circulația internațională, trebuie:

a) să aibă o frînă eficace;

b) să fie înzestrate cu un claxon care să se poată auzi de la o distanță suficientă și să nu aibă un alt avertizor sonor;

c) să fie prevăzute în spate cu un dispozitiv reflectorizant, roșu și cu un dispozitiv care să asigure existența unui semnalizator luminos alb sau galben în față și roșu, în spate.

2. Pe teritoriul Părților Contractante care, conform paragrafului 2 al art. 54 al prezentei Convenții nu au făcut o declarație prin care motoretele să fie asimilate motocicletelor, motoretele aflate în circulație trebuie:

a) să aibă două frîne independente;

b) să fie înzestrate cu un claxon sau cu un alt avertizor sonor, care poate fi auzit de la o distanță suficientă;

c) să fie înzestrate cu un dispozitiv de eșapament tăcut și eficace;

d) să fie prevăzute cu dispozitive care să asigure existența unui semnalizator lumi-

nos alb sau galben, în partea din față, a unui semnalizator roșu și a unui dispozitiv reflectorizant roșu, în partea din spate;

e) să poarte semnalele identificării, definite la anexa 4 a prezentei Convenții.

3. Pe teritoriul Părților Contractante, care, conform paragrafului 2, art. 54 al prezentei Convenții au făcut o declarație prin care motoretele sunt asimilate motocicletelor, condițiile pe care trebuie să le îndeplinească motoretele pentru a fi admise în circulație internațională sunt acelea definite pentru motociclete în anexa 5 a prezentei Convenții.

Capitolul VI

Dispoziții finale

Articolul 45

1. Prezenta Convenție se află la sediul O.N.U. la New York pînă la 31 ianuarie 1969 pentru a fi semnată de toate statele membre ale O.N.U. sau membre ale uneia din instituțiile sale specializate sau a Agenției Internaționale a energiei atomice sau membrilor statutului Curții internaționale de Justiție și oricărui alt stat invitat de Adunarea

Generală a O.N.U., să devină parte a acestei Convenții.

2. Prezenta Convenție este supusă ratificării. Instrumentele de ratificare vor fi depuse la Secretariatul General al O.N.U.

3. Prezenta Convenție va rămîne deschisă adeziunii oricărui stat vizat la paragraful 1 al prezentului articol. Instrumentele de adeziune vor fi depuse pe lîngă Secretariatul General.

4. În momentul în care el va semna prezenta Convenție sau va depune instrumentul său de ratificare sau de adeziune, fiecare stat va specifica Secretarului General semnul distinctiv pe care și l-a ales pentru a fi pus în circulație internațională pe vehiculele pe care le-a înmatriculat, conform dispozițiilor anexei 3 a prezentei Convenții. Printr-o altă notificare adresată Secretariatului General, fiecare stat își poate schimba semnul distinctiv pe care l-a avut anterior.

Articolul 46

1. Fiecare stat va putea, în momentul în care va semna sau ratifica prezenta Convenție sau cînd va adera la ea sau în oricare alt moment ulterior să declare printr-o notificare adresată Secretarului General că această Convenție devine aplicabilă tuturor teritoriilor sau numai unuia dintre ele, căruia îi asigură întreținerea unor relații internaționale. Convenția va deveni aplicabilă pe teritoriul sau teritoriile indicate în notificare, după 36 de zile de la data cînd Secretarul General a primit această notificare sau la data intrării în vigoare a Convenției pentru statul care a aderat notificare dacă această dată este posterioară precedentei.

2. Orice stat care a făcut o declarație în virtutea paragrafului 1 al prezentului articol va putea la oricare dată ulterioară, printr-o notificare adresată Secretarului General să declare că această Convenție a încetat de a mai fi aplicabilă pe teritoriul indicat în notificare și Convenția va înceta să fie aplicabilă amintitului teritoriu la un an de la data primirii acestei notificări de către Secretarul General.

3. Orice stat care adresează o notificare, în virtutea paragrafului 1 al prezentului articol va comunica Secretarului General semnul sau semnele distincte pe care și le-a ales pentru a fi puse în circulație internațională pe vehiculele care au fost înmatriculate pe teritoriul sau teritoriile interesate, conform dispozițiilor anexei 3 ale prezentei Convenții. Printr-o altă modificare, adresată Secretarului General, orice stat poate schimba semnul distinctiv pe care și l-a ales anterior.

Articolul 47

1. Prezenta Convenție va intra în vigoare după un an de la data depunerii celui de al 15-lea instrument de ratificare sau adeziune.

2. Pentru fiecare stat care va ratifica prezenta Convenție sau care va adera la ea după depunerea celui de al 15-lea instrument de ratificare sau adeziune, Convenția va intra în vigoare după 12 luni de la data depunerii de către acest stat a instrumentului său de ratificare sau de adeziune.

Articolul 48

La intrarea sa în vigoare, prezenta Convenție va abroga și va înlocui, în cadrul relațiilor dintre Părțile Contractante, Convenția internațională referitoare la circulația rutieră, ambele semnate la 24 aprilie 1926, Convenția referitoare la reglementarea circulației automobilistice interamericane, supusă semnării la Washington la 15 decembrie 1943 și Convenția referitoare la circulația rutieră, supusă semnării la Geneva la 19 septembrie 1949.

Articolul 49

1. După o perioadă de 1 an de la data intrării în vigoare a prezentei Convenții, fiecare Parte Contractantă va putea propune una sau mai multe amendamente aduse Convenției. Textul fiecărei propuneri de amendament, însoțit de o expunere de motive va fi adresat Secretarului General care-l va comunica tuturor Părților Contractante. Acestea vor avea posibilitatea de a comunica, în cadrul următoarelor 12 luni de la data acestei comunicări:a) dacă ele acceptă amendamentul; b) dacă-l resping; c) dacă doresc convocarea unei conferințe pentru a-l examina. Secretarul General va transmite textul amendamentului propus tuturor celorlalte state vizate la paragraful 1 al art. 45 al prezentei Convenții.

2. a) Orice propunere de amendament care va fi comunicată conform dispozițiilor paragrafului precedent va fi considerată ca acceptată dacă, în perioada de 12 luni, menționată mai sus, mai puțin de 1/3 din Părțile Contractante informează Secretarul General fie că ele resping amendamentul fie că doresc convocarea unei conferințe în vederea examinării lui. Secretarul General va înștiința toate Părțile Contractante orice acceptare și orice respingere a amendamentului propus, precum și orice cerere de convocare a unei conferințe. Dacă numărul total al respingerilor și al cererilor primite într-o perioadă de 1 an, este mai mic decît numărul total al Părților Contractante, Secretarul General va comunica tuturor Părților Contractante că amendamentul va intra în vigoare după 6 luni de la expirarea perioadei de 1 an, specificată în paragraful precedent, pentru toate Părțile Contractante, cu excepția acelora care, în perioada specificată au respins amendamentul sau au cerut convocarea unei conferințe pentru a-l examina.

b) Fiecare Parte Contractantă care, în amintita perioadă de 1 an va respinge o propunere de amendament, care va cere convocarea unei conferințe pentru examinarea lui, va putea, în orice moment după expirarea acestei perioade să-l anunțe pe Secretarul General că acceptă amendamentul și Secretarul General va comunica această notificare tuturor Părților Contractante care-și vor anunța acceptarea, la 6 luni după ce Secretarul General a primit notificarea lor.

3. Dacă un amendament propus n-a fost acceptat conform paragrafului 2 al prezentului articol și dacă în perioada de 1 an, specificată la paragraful 1 al prezentului articol, mai puțin de jumătate din numărul total al Părților Contractante îl informează pe Secretarul General că ele resping amendamentul propus și dacă cel puțin 1/3 din numărul total al Părților Contractante, dar nu mai puțin de 10 îl informează că ele acceptă sau că doresc convocarea unei conferințe pentru a-l examina, Secretarul General va convoca o conferință în vederea examinării unui amendament propus sau a oricărei alte propuneri care-i va fi comunicată, în situația paragrafului 4 al prezentului articol.

4. Dacă o conferință este convocată conform dispozițiilor paragrafului 3 al prezentului articol, Secretarul General va invita la ea toate statele vizate la paragraful 1 al art. 4 al prezentei Convenții. El va cere tuturor statelor invitate la conferință să-I prezinte cel mai tîrziu cu 6 luni înainte de deschidere, toate propunerile pe care doresc să le examineze conferința în plus față de amendamentul propus și va comunica aceste propuneri cu cel puțin 3 luni înainte de deschiderea conferinței, tuturor statelor invitate la conferință.

5. a) Orice amendament la prezenta Convenție va fi considerat ca acceptat, dacă el a fost adoptat cu o majoritate de 2/3 din statele reprezentate la conferință, cu condiția ca această majoritate să grupeze cel puțin 2/3 din Părțile Contractante, reprezentante la conferință. Secretarul General va comunica tuturor Părților Contractante adoptarea amendamentului și acesta va intra în vigoare după 12 luni de la data acestei notificări, pentru toate Părțile Contractante, cu excepția acelor care în această perioadă au înștiințat pe Secretarul General că ele resping amendamentul.

b) Fiecare Parte Contractantă care va respinge amendamentul într-o perioadă de 12 luni, va putea în orice moment, să notifice Secretarului General că ea acceptă și Secretarul General va comunica această înștiințare tuturor celorlalte Părți Contractante. Amendamentul va intra în vigoare pentru Partea Contractantă care-și va comunica acceptarea, la 6 luni după data la care Secretarul General va primi acceptarea sau la sfîrșitul perioadei de 12 luni, dacă aceasta este posterioară precedentei.

6. Dacă propunerea de amendament nu este acceptată conform paragrafului 2 al prezentului articol și dacă condițiile prescrise la paragraful 3 al prezentului articol pentru convocarea unei conferințe nu sunt respectate, propunerea de amendament este respinsă.

Articolul 50

Fiecare Parte Contractantă va putea denunța prezenta Convenție printr-o comunicare scrisă adresată Secretarului General. Denunțarea intră în vigoare la un an de la data la care Secretarul General a primit comunicarea.

Articolul 51

Prezenta Convenție va înceta să mai fie în vigoare dacă numărul Părților Contractante este mai mic de 5 într-o perioadă oarecare de 12 luni consecutive.

Articolul 52

Orice diferend între două sau mai multe Părți Contractante, referitor la interpretarea sau aplicarea prezentei Convenții, pe care părțile nu le-au putut reglementa pe calea negocierilor sau într-un alt fel, va putea fi adus, la cererea uneia din Părțile Contractante interesate în fața Curții Internaționale de Justiție pentru a fi rezolvat de aceasta.

Articolul 53

Nici una din dispozițiile prezentei Convenții nu va fi interpretată ca interzicînd vreuneia din Părțile Contractante să ia măsuri compatibile cu dispozițiile Cartei O.N.U. și limitate la exigențele situației pe care ea o consideră ca fiind necesare pentru securitatea exterioară.

Articolul 54

1. Orice stat va putea în momentul în care va semna prezenta Convenție sau va depune instrumentul său de ratificare sau de adeziune, să declare că el nu se consideră a fi legat prin art. 52 al prezentei Convenții. Celelalte Părți Contractante nu vor fi legate prin art. 52 de nici una din Părțile Contractante care a făcut o astfel de declarație.

2. În momentul în care el își depune instrumentul de ratificare sau de adeziune, fiecare stat poate declara, printr-o comunicare adresată Secretarului General că el va asimila motoretele motocicletelor cu scopul de a aplica prezenta Convenție (art. 1, subalineatul "n").

În orice moment, orice stat va putea, ulterior, printr-o comunicare adresată Secretarului General să-și retragă declarația.

3. Declarațiile prevăzute la paragraful 2 al prezentului articol vor intra în vigoare după 6 luni de la data la care Convenția va intra în vigoare pentru statul care face declarația, dacă această dată este posterioară precedentei.

4. Orice modificare a unui semn distinctiv ales înainte, comunicat conform paragrafului 4 al art. 45 sau paragrafului 3 al art. 46 al prezentei Convenții, va intra în vigoare după trei luni de la data la care Secretarul General a primit notificarea.

5. Alte rezerve cu privire la prezenta Convenție și la anexele ei, în afara celor prevăzute la paragraful 1 al prezentului articol, sunt autorizate cu condiția ca ele să fie formulate în scris și dacă ele au fost formulate înainte de depunerea instrumentului de ratificare sau de adeziune, ca ele să fie confirmate în amintitele rezerve tuturor statelor vizate la paragraful 1 al art. 45 al prezentei Convenții.

6. Orice Parte Contractantă care va formula o rezervă sau va face o declarație în situația paragrafelor 1 sau 4 ale prezentului articol, vor putea în orice moment, să le retragă printr-o notificare adresată Secretarului General.

7. Orice rezervă făcută, conform paragrafului 5 al prezentului articol:

a) modifică pentru oricare Parte Contractantă care a formulat amintita rezervă, dispozițiile Convenției la care se referă în limitele acestora;

b) modifică aceste dispoziții în cazul acelorași limite pentru celelalte Părți

Contractante, pentru ceea ce ține de relațiile lor ori Părțile Contractante care au notificat rezerva.

Articolul 55

În afara declarațiilor, notificărilor și comunicărilor prevăzute în art. 49 și 54 ale prezentei Convenții, Secretarul General va notifica tuturor statelor vizate la paragraful 1 al art. 45:

a) semnăturile, ratificate și adeziunile, conform art. 45;

b) notificările și declarațiile, conform paragrafului 4 al art. 45 și art. 46;

c) datele intrării în vigoare a prezentei Convenții în virtutea art. 47;

d) data intrării în vigoare a amendamentelor prezentei Convenții conform paragrafelor 2 și 5 ale art. 49;

e) denunțările conform art. 50;

f) abrogarea prezentei Convenții conform art. 51.

Articolul 56

Originalul prezentei Convenții, redactat într-un singur exemplar, în limbile engleză, chineză, spaniolă, franceză și rusă va fi depus pe lîngă Secretarul General al O.N.U., care va transmite copiile certificate tuturor statelor vizate la paragraful 1 al art. 45 al prezentei Convenții, pe baza căreia împuterniciții subsemnați,autorizați special de guvernele lor au semnat prezenta Convenție.

Anexa I

Derogări de la obligația de a admite în circulație internațională automobilele și remorcile

1. Părțile Contractante pot să nu admită în circulație internațională pe teritoriul lor automobilele, remorcile și ansamblurile vehiculelor a căror greutate totală sau pe osie, sau ale căror dimensiuni depășesc limitele fixate de legislația națională pentru vehiculele înmatriculate pe teritoriul lor. Părțile Contractante, pe teritoriul cărora are loc circulația internațională a vehiculelor de mare tonaj, se străduiesc să încheie acorduri regionale care să permită, în circulație internațională, accesul pe drumurile regiunii, cu excepția drumurilor cu caracteristici mai slabe, al vehiculelor și ansamblurilor de vehicule a căror greutate și dimensiuni nu depășesc cifrele fixate prin aceste acorduri.

2. Pentru aplicarea paragrafului 1 al prezentei anexe nu vor fi considerate ca depășire a lățimii maxime autorizate proeminențele:

a) cauciucurile în vecinătatea punctului lor de contact cu solul și conexiunile indicatorilor de presiune a cauciucurilor;

b) dispozitivele antiderapante montate pe roți;

c) oglinzile retrovizoare, construite în așa fel încît sub aspectul unei presiuni moderate, să cedeze în ambele sensuri în așa fel încît ele să nu depășească lățimea maximă autorizată;

d) indicatorii laterali de direcție și semnalizatoarele de gabarit, cu condiția ca depășirea în cauză să nu treacă de cîțiva centimetri;

e) sigiliile vamale aplicate pe încărcătură și dispozitivele de fixare și de protecție a acestor sigilii.

3. Părțile pot să nu admită în circulație internațională pe teritoriul lor ansamblurile următoarelor vehicule, în măsura în care legislația lor națională interzice circulația unor astfel de ansambluri:

a) motociclete cu remorci;

b) ansambluri formate dintr-un automobil și mai multe remorci.

4. Părțile Contractante pot să nu admită în circulație internațională, pe teritoriul lor, ansamblurile și remorcile care beneficiază de derogări, în situația paragrafului 60 al anexei 5 a Convenției.

5. Părțile Contractante pot să nu admită în circulație internațională pe teritoriul lor motoretele și motocicletele ale căror conducători și, dacă este cazul și pasageri, nu poartă căști de protecție.

6. Părțile Contractante pot subordona admiterea în circulație internațională, pe teritoriul lor a oricărui automobil, cu excepția motoretelor și a motocicletelor fără ataș, prezenței la bordul mașinii a unui dispozitiv, vizat la paragraful 56 al anexei 5 a Convenției și destinat, în caz de oprire pe partea carosabilă, să anunțe pericolul pe care-l constituie vehiculul astfel oprit.

7. Părțile Contractante pot subordona admiterea în circulație internațională, pe anumite drumuri dificile sau în anumite regiuni cu relief dificil de pe teritoriul lor a automobilelor a căror greutate maximă autorizată depășește 3500 kg, respectării prescripțiilor speciale impuse prin legislația sa națională pentru admiterea pe aceste drumuri sau în aceste regiuni a vehiculelor cu aceeași greutate maximăautorizată.

8. Părțile Contractante pot să nu admită în circulație internațională pe teritoriul lor orice automobil a cărui fază mică are fascicolul luminos asimetric, atunci cînd reglarea fascicolelor nu a fost adoptată în sensul circulației pe teritoriul lor.

9. Părțile Contractante pot să nu admită în circulație internațională pe teritoriul lor orice automobil sau orice remorcă atașată la un automobil care ar purta un alt semn distinctiv decît acela prevăzut pentru acest vehicul în art. 37 al prezentei Convenții.

Anexa II

Numărul de înmatriculare al automobilelor și remorcilor în circulație internațională

1. Numărul de înmatriculare vizat în art. 35 și 36 ale Convenției trebuie să fie compus fie din cifre, fie din cifre și litere. Cifrele trebuie să fie cifre arabe, iar literele trebuie să fie cu caractere latine majuscule. Totuși pot fi utilizate și alte cifre sau caractere, dar numărul de înmatriculare trebuie să fie repetat cu cifre arabe și cu caractere latine majuscule.

2. Numărul de înmatriculare trebuie să fie format și fixat în așa fel incît să poată fi citit ziua pe timp frumos de la cel puțin 40 m de către un observator plasat pe axa vehiculului, acesta fiind oprit. Părțile Contractante pot, totuși, pentru vehiculele pe care le înmatriculează, să reduca această distanță minimă de lizibilitate pentru motociclete și pentru categoriile speciale de automobile pentru care ar fi dificil să dăm numerelor de înmatriculare dimensiuni suficiente pentru a putea fi citite de la 40 m.

3. în cazul în care numărul de înmatriculare este fixat pe o placă specială, această

placă trebuie să fie plată și fixată într-o poziție verticală sau aproape verticală și perpendiculară în planul longitudinal median al vehiculului. În cazul în care numărul este fixat sau desenat pe vehicul, suprafața pe care el este fixat sau desenat trebuie sa fie plană și verticală sau aproape plană și verticală și să fie perpendiculară în planul longitudinal median al vehiculului.

4. Sub rezerva dispozițiilor paragrafului 5 al art. 32 placa sau suprafața pe care este fixat sau desenat numarul de înmatriculare poate fi din material reflectorizant.

Anexa III

Semnul distinctiv al automobilelor și remorcilor în circulație internațională

1. Semnul distinctiv vizat în art. 37 al Convenției trebuie să fie compus din 1-3 litere cu caractere latine. Literele vor avea o înălțime de cel puțin 0,08 m și grosimea lor va fi de cel puțin 0,01 m. Literele vor fi desenate cu negru pe un fond alb, avînd forma unei elipse, a cărei axă mare este orizontală.

2. Cînd semnul distinctiv nu cuprinde decît o singură literă, axa mare a elipsei poate fi verticală.

3. Semnul distinctiv nu trebuie să fie încorporat în numărul de înmatriculare și nici plasat în așa fel încît să poată da naștere unei confuzii sau să-i împiedice lizibilitatea.

4. Pe motociclete și pe remorcile lor, dimensiunile axelor elipsei vor fi de cel puțin 0,175 m și 0,115 m. Pe celelalte automobile și pe remorcile lor, dimensiunile axelor elipsei vor fi de cel puțin:

a) 0,24 m și 0,145 m, dacă semnul distinctiv cuprinde 3 litere;

b) 0,175 m și 0,115 m, dacă semnul distinctiv cuprinde mai puțin de 3 litere.

5. Dispozițiile paragrafului 3 al anexei 2 se aplică la fixarea numărului distinctiv pe vehicul.

Anexa IV

Semnele de identificare a automobilelor și remorcilor în circulație internațională

1. Semnele de identificare cuprind:

a) pentru automobile:

i) numărul sau marca constructorului vehiculului;

ii) pe șasiu sau în lipsa acestuia pe caroserie - numărul de fabricație sau numărul de serie al constructorului;

iii) pe motor - numărul de fabricație al motorului atunci cînd un astfel de număr este fixat de constructor;

b) pentru remorci - indicațiile menționate la alineatele i) și ii) de mai sus;

c) pentru motorete - indicația capacității și semnul "C.M." (ciclumotor).

2. Semnele menționate la paragraful 1 al prezentei anexe trebuie să fie plasate pe locuri accesibile și trebuie să fie ușor de citit; în plus ele trebuie să fie astfel înscrise ca în modificarea lor să fie dificilă, la fel și ștergerea lor. Literele și cifrele incluse în semen vor fi sau în caractere latine, sau în cursive, denumite în engleză și în cifre arabe, fie repetate în acest fel.

Anexa V

Condițiile tehnice referitoare la automobile și la remorcile lor

1. Părțile Contractante care, conform art. 1 alineat n) al Convenției, au declarat că vor să asimileze motocicletele, vehiculele cu trei roți, a căror greutate netă nu depășește 400 kg, trebuie să le supună pe acestea prescripțiilor impuse în prezenta anexă, fie pentru motociclete, fie pentru celelalte automobile.

2. În sensul prezentei anexe, termenul de "remorcă" nu se aplică decît remorcilor destinate a fi atașate unui automobil.

3. Fără a prejudicia dispozițiile paragrafului 2 a) al art. 3 al Convenției, orice Parte Contractantă poate, pentru automobilele pe care le admite în circulație în virtutea legislației sale naționale, să impună prescripții care completează dispozițiile prezentei anexe sau care sunt mai riguroase decît acestea.

Capitolul I

Frînarea

4. În cadrul acestui capitol,

a) termenul de "roți pe o singură axă" indică roți simetrice sau aproape simetrice, în raport cu planul longitudinal median al vehiculului, chiar dacă ele nu sunt plasate pe aceeași osie (o osie tandem este considerată ca două osii);

b) termenul de "frînă de serviciu" indică dispozitivul utilizat în mod normal pentru încetinirea și oprirea vehiculului;

c) termenul de "frînă de staționare" indică dispozitivul utilizat pentru menținerea, în absența conducătorului, vehiculului imobilizat sau în cazul unei remorci, remorcată atunci cînd ea este decuplată.

d) termenul de frînă de ajutor indică dispozitivul destinat încetinirii și opririi vehiculului în caz de defect a frînei de serviciu.

A. Frînarea automobilelor, cu excepția motocicletelor

5. Orice automobil, cu excepția motocicletelor, trebuie sa fie prevăzut cu frîne, care să poată fi acționate cu ușurință de către conducătorul instalat la locul său. Aceste frîne trebuie sa asigure următoarele 3 funcții ale frînării:

a) o frînă de serviciu, care să permită incetinirea vehiculului și oprirea sa certă, rapidă și eficace, oricare ar fi condițiile sale de încărcare și gradul de înclinare al drumului pe care circulă;

b) o frînă de staționare, care să permită menținerea vehiculului imobil, oricare ar fi condițiile de încărcare, pe un drum înclinat la 16 procente, suprafețele active ale frînei rămînînd în poziția de strîngere, cu ajutorul unui dispozitiv cu acțiune pur mecanică;

c) o frînă de ajutor care să permită încetinirea și oprirea vehiculului, oricare ar fi condițiile sale de încărcare, pe o distanță rezonabilă, chiar în cazul defectării frînei de serviciu.

6. Sub rezerva dispozițiilor paragrafului 5 al prezentei anexe, dispozitivele care asigură cele trei funcții ale frînării (frîna de serviciu, frîna de ajutor și frîna de staționare), pot avea părți, combinarea comenzilor nu este admisă decît cu condiția să

ramînă cel puțin două comenzi distinctive.

7. Frîna de serviciu trebuie sa acționeze pe toate roțile vehiculului, totuși, la vehiculele care au mai mult de doua osii, roțile unei osii pot să nu fie frînate.

8. Frîna de ajutor trebuie să poată acționa pe cel puțin o roată de fiecare parte a planului longitudinal median al vehiculului, aceeași dispoziție se aplică frînei de staționare.

9. Frîna de serviciu și frîna de staționare trebuie să acționeze pe suprafețele frînate, legate de roți, în mod permanent, prin intermediul unor piese suficient de solide.

10. Nici o suprafață frînată nu trebuie să poată fi decuplată de roți. Totuși, "o astfel de decuplare este admisă pentru anumite suprafețe frînate cu condiția:

a) ca ea să aibă un caracter momentan, de exemplu, în timpul încărcării unor mărfuri;

b) că dacă decuplarea se referă la frîna de staționare, acest lucru să nu fie posibil fară acțiunea conducătorului;

c) că, dacă decuplarea se referă la frîna de serviciu sau la frîna de ajutor, acțiunea frînării continuă să se execute cu eficacitatea prescrisă, conform paragrafului 5 al prezentei anexe".

B. Frînarea remorcilor

11. Fară a aduce prejudicii dispozițiilor paragrafului 17 c) al prezentei anexe, orice remorcă, cu excepția remorcilor ușoare, trebuie să fie prevăzuta cu frîne, și anume:

a) o frîna de serviciu, care să permită încetinirea vehiculului și oprirea sa într-un mod sigur, rapid și eficace, oricare ar fi condițiile sale de încărcare și gradul de înclinare a drumului pe care circulă;

b) o frînă de staționare, care permite menținerea imobilizării vehiculului, oricare ar fi condițiile sale de încărcare pe un drum înclinat la l6 %, suprafețele active ale frînei ramînînd menținute în poziția de strîngere prin intermediul unui dispozitiv cu acțiune pur mecanică. Prezenta dispoziție nu este aplicabilă remorcilor care nu pot fi decuplate de vehiculul tractor, fără ajutorul uneltelor, cu condiția că exigențele referitoare la frînarea staționării să fie respectate pentru ansamblul de vehicule.

12. Dispozitivele care asigură cele două funcțiuni ale frînării (serviciul și staționarea) pot avea părți comune.

13. Frîna de serviciu trebuie să acționeze pe toate roțile remorcii.

14. Frîna de serviciu trebuie să poată fi pusă în funcțiune la comanda frînei de serviciu a vehiculului tractor; totuși, dacă greutatea maximă autorizată a remorcii depășește 3500 kg, frîna poate fi concepută în așa fel incît să nu poată să fie pusă în funcțiune în timpul mersului, decît prin simpla apropiere a remorcii și a vehiculului tractor (frînare prin inerție).

15. Frîna de serviciu și frîna de staționare trebuie să acționeze pe suprafețele de frînare, legate de roți în mod permanent cu ajutorul unor piese suficient de solide.

16. Dispozitivele de frînare trebuie sa fie astfel concepute ca oprirea remorcii să fie asigurată în mod automat în cazul ruperii dispozitivului de cuplare în timpul mersului. Totuși această prescripție nu se aplică remorcilor cu o singura osie sau cu două osii, depărtate între ele cu mai puțin de 1 m, cu condiția că greutatea lor

maximă autorizată să nu depaşească 1500 kg, şi cu excepţia semiremorcilor, ca ele să fie înzestrate, în plus faţă de dispozitivul de cuplare, cu un dispozitiv secundar, prevăzut la paragraful 58 al prezentei anexe.

C. Frînarea ansamblurilor de vehicule

17. În afara dispoziţiilor părţilor A şi B ale prezentului capitol, referitoare la alte vehicule izolate (automobile şi remorci), dispoziţiile alăturate se vor aplica ansamblurilor de vehicule cuplate:

a) dispozitivele de frînare, montate pe fiecare din vehiculele care compun ansamblul, trebuie să fie compatibile;

b) acţiunea frînei de serviciu trebuie sa fie repartizată în mod corespunzător şi sincronizată în cadrul vehiculelor care compun ansamblul;

c) greutatea maximă autorizată a unei remorci, neprevăzute cu frîna de serviciu, nu trebuie să depăşească jumătatea unei greutăţi nete a vehiculului tractor şi a greutăţii conducătorului.

D. Frînarea motocicletelor

18. a) Orice motocicletă trebuie să fie prevăzută cu două dispozitive de frînare, dintre care unul trebuie să acţioneze cel puţin asupra roţii sau a roţilor din spate, iar celălalt asupra roţii sau a roţilor din faţă: dacă motocicleta este prevăzută cu ataş, nu se cere şi frînarea roţii acestuia. Aceste dispozitive de frînare trebuie să permită încetinirea motocicletei şi oprirea ei într-un mod sigur, rapid şi eficace, oricare ar fi condiţiile sale de încărcare şi gradul de înclinare a drumului pe care circulă.

b) În afara dispoziţiilor prevăzute de alineatul a) al prezentului paragraf, motocicletele cu 3 roţi simetrice în raport cu planul longitudinal median al vehiculului trebuie să fie prevăzute cu o frînă de staţionare, care să corespundă condiţiilor enunţate la alineatul b) al paragrafului 5 al prezentei anexe.

Capitolul II

Semnalizare luminoasă şi dispozitive reflectarizante

19. În cadrul prezentului capitol, termenul:

lumină de drum (fază lungă) indică luminile vehiculului, care servesc la iluminarea drumului pe o mare distanţă în faţa vehiculului;

lumina de întîlnire (fază scurtă) indică faza farurilor vehiculului care servesc la iluminarea drumului în faţa acestui vehicul, fără a orbi sau a deranja pe conducătorii care vin din sensul opus, precum şi pe ceilalţi utilizatori ai drumului;

lumina de poziţie din faţă indică semnalizatorul vehiculului, care serveşte la indicarea prezenţei şi a lăţimii acestui vehicul văzut din faţă;

lumina de poziţie din spate indică semnalizatorul vehiculului care serveşte la indicarea prezenţei şi a lăţimii vehiculului văzut din spate;

lumina Stop indică semnalizatorul vehiculului, care serveşte la avertizarea utilizatorilor drumului care se găsesc în spatele acestui vehicul, că cel care-l conduce acţionează asupra frînei de serviciu;

farurile de ceaţă indică semnalizatorul vehiculului, care serveşte la îmbunătăţirea

iluminatului drumului în caz de ceață și ninsoare, de furtună sau nori de praf;

lumina de mers înapoi indică semnalizatorul vehiculului, care servește la iluminarea drumului în spatele vehiculului și la avertizarea celorlalți utilizatori ai drumului că vehiculul merge înapoi sau este pe cale să efectueze această manevră;

lumina indicatoare de direcție indică semnalizatorul, care servește la avertizarea celorlalți utilizatori ai drumului că șoferul respectiv are intenția să schimbe direcția spre dreapta sau spre stînga;

catadioptrii (ochii de pisică) indică un dispozitiv, care servește la indicarea prezenței unui vehicul, prin refractarea luminii care vine de la o sursă luminoasă exterioară acestui vehicul, observatorul fiind așezat în apropierea acestei surse luminoase;

zonă luminoasă indică în cazul semnalizatoarelor suprafața aparentă de ieșire a luminii emise și pentru catadioptrii - suprafața vizibilă reflectorizantă.

20. Culorile semnalelor vizate în prezentul capitol trebuie sa fie, pe cît posibil, conforme cu definițiile date în apendicele prezentei anexe.

21. Cu excepția motocicletelor, fiecare automobil, care poate depăși viteza de 40 km/oră, trebuie să fie prevăzut în față cu un număr par de semnalizatoare albe sau galbene ale "luminii de drum" capabile de a ilumina cu eficacitate drumul noaptea, pe vreme frumoasă, pe o distanță de cel puțin 100 m în fața vehiculului. Marginile exterioare ale suprafețelor luminoase ale semnalizatoarelor "lumina de drum" nu trebuie, în nici un caz, să fie situate mai aproape de extremitatea lățimii exterioare a întregului vehicul decît marginile exterioare ale zonei iluminate de fază mică.

22. Cu excepția motocicletelor, orice automobil care poate depăși viteza de 10 km/oră trebuie să fie prevăzut în față cu două lumini de întîlnire albe sau galbene, capabile de a ilumina în mod eficace drumul noaptea, pe timp frumos, la o distanță de cel puțin 40 m în fața vehiculului. De fiecare parte, punctul suprafeței iluminate, cel mai depărtat de planul longitudinal median al vehiculului, nu trebuie să se găsească mai departe de 0,40 m de extremitatea lățimii interioare a întregului vehicul. Un automobil nu trebuie să fie înzestrat cu mai mult de 2 lumini de întîlnire. Luminile de întîlnire trebuie să fie reglate în așa fel, încît să corespundă definiției date la paragraful 19 al prezentei anexe.

23. Orice automobil, cu excepția motocicletelor fără ataș, trebuie să fie înzestrat în față cu două lumini albe, de poziție; totuși galbenul selectiv este admis pentru luminile de poziție încorporate în faza de drum sau în faza de întîlnire, care emit fascicole luminoase galben selectiv. Aceste lumini de poziție, din față, atunci cînd sunt singurele lumini aprinse în fața vehiculului, trebuie să fie vizibile noaptea, pe timp clar, la o distanță de cel putin 300 m fără a orbi sau a deranja pe ceilalți utilizatori ai drumului. De fiecare parte, punctual zonei iluminate, cel mai îndepărtat de planul longitudinal median al vehiculului, nu trebuie să se găsească mai departe de 0,40 m de extremitatea lățimii exterioare a întregului vehicul.

24. a) Orice automobil, cu excepția motocicletelor fără ataș, trebuie să fie înzestrat, în spate cu un numar par de lumini de poziție, roșii, vizibile noaptea, pe timp frumos, de la o distanță de cel puțin 300 m fără a orbi sau deranja pe ceilalți utilizatori ai drumului. De fiecare parte punctul zonei iluminate cel mai îndepărtat de planul longitudinal, median al vehiculului nu trebuie să se găsească mai departe de 0,40 m de extremitatea lățimii exterioare a întregului vehicul.

b) Orice remorcă trebuie să fie prevăzută în spate cu un număr par de lumini de poziție roșii, vizibile noaptea pe timp frumos la o distanță de cel puțin 300 m fără a orbi sau a deranja pe ceilalți utilizatori. De fiecare parte punctul zonei iluminate, cel mai îndepărtat de planul longitudinal, median al remorcii nu trebuie să se găsească mai departe de 0,40 m de extremitatea lățimii exterioare a remorcii. Totuși remorcile a căror lățime totală nu depășește 0,80 m pot să nu fie prevăzute decît cu un singur semnalizator luminos, dacă ele sunt atașate la o motocicletă fără ataș.

25. Fiecare automobil sau remorcă, care are la spate numărul de înmatriculare, trebuie să fie dotat cu un dispozitiv de iluminare al acestui număr, construit în așa mod ca numărul iluminat să fie vizibil pe timp frumos, noaptea, cînd autovehiculul staționează de la o distanță de 20 m din spatele vehiculului; fiecare Parte Contractantă poate micșora această distanță minimă de vizibilitate noaptea în aceleași limite și pentru aceleași vehicule, pentru care ea, în conformitate cu paragraful 2 al anexei 2 la prezenta Convenție, va micșora distanța minimă de vizibilitate ziua.

26. La orice automobil (inclusiv motociclete) și la orice ansamblu format dintr-un vehicul automobil și una sau mai multe remorci, legăturile electrice trebuie să fie realizate în așa fel ca, faza mare - faza mică - farurile auto - ceață, luminile de poziție din față și dispozitivul vizat la paragraful 25 de mai sus să poată fi puse în funcțiune doar odată cu luminile de poziție din spatele automobilului sau cu cele din spatele ultimului vehicul din ansamblul de vehicule.

Totuși această condiție nu este impusă și fazei mici și fazei mari atunci cînd acestea sunt utilizate pentru a da avertismentele luminoase vizate la paragraful 5 al art. 33 al Convenției. Printre altele, legăturile electrice trebuie să fie realizate în așa fel ca luminile de poziție din partea din față a automobilului să fie totdeauna aprinse atunci cînd faza mică, faza mare și farurile anticeață sunt aprinse și ele.

27. Orice automobil, cu excepția motocicletelor fără ataș, trebuie să fie prevăzut în spate cu cel puțin două catadioptre roșii, care să nu aibă forma unui triunghi. De fiecare parte, punctul zonei iluminate cel mai îndepărtat de planul longitudinal median al vehiculului nu trebuie să se găsească la peste 0,40 m de extremitatea lățimii exterioare a vehiculului - catadioptrele trebuie să fie vizibile pentru conducătorii unui vehicul noaptea, pe timp frumos, de la o distanță de cel puțin 150 m atunci cînd ele sunt iluminate de farurile altui vehicul.

28. Orice remorcă trebuie să fie prevăzută în spate cu cel puțin două catadioptre roșii. Aceste catadioptre trebuie să aibă forma unui triunghi echilateral, avînd unul din vîrfuri îndreptat în sus și o latură orizontală, iar celelalte au cel puțin 0,15 m și cel mult 0,20 m; în interiorul triunghiului nu trebuie plasat nici un semnalizator luminos. Aceste catadioptre trebuie să satisfacă condițiile de vizibilitate, fixate la paragraful 27 de mai sus - în fiecare parte punctul zonei iluminate, cel mai îndepărtat de planul longitudinal median al remorcii, nu trebuie să se găsească dincolo de 0,40 m de extremitatea lățimii exterioare a vehiculului. Totuși remorcile a căror lățime nu depășește 0,80 m pot să nu fie prevăzute decît cu un singur catadioptru, dacă ele sunt atașate unei motociclete fără ataș.

29. Orice remorcă trebuie să fie înzestrată în față cu două catadioptre albe, care

nu au forma triunghiulară. Aceste catadioptre trebuie să corespundă condițiilor de deplasare și de vizibilitate, fixate la paragraful 27 de mai sus.

30. O remorcă trebuie să fie prevăzută în față cu două lumini de poziție albe, atunci cînd lățimea sa depășește 1,60 m. Cele două lumini prescrise trebuie să fie plasate cît mai aproape posibil de extremitatea lățimii exterioare a remorcii și în orice caz, în așa fel ca punctual zonei iluminate, cel mai îndepărtat al planului longitudinal median al remorcii să nu se găsească mai departe de 0,15 m de această extremitate.

31. Cu excepția motocicletelor cu sau fără ataș, orice automobile care poate depăși viteza de 25 km/oră trebuie să fie prevăzut în spate cu două lumini stop de culoare roșie, a căror intensitate luminoasă este net superioară aceleia a luminilor de poziție din spate. Aceeași dispoziție se aplică oricărei remorci, care este ultimul vehicul al unui ansamblu de vehicule; totuși nici o lumină stop nu este obligator pentru micile remorci, ale căror dimensiuni permit ca luminile stop ale vehiculului tractor să rămînă vizibile.

32. Sub rezerva posibilității ca Părțile Contractante care conform paragrafului 2 al art. 54 al Convenției au făcut o declarație prin care motoretele sunt asimilate motocicletelor, să scutească motoretele de toate aceste obligații sau de o parte din ele:

a) orice motocicletă cu două roți, cu sau fără ataș trebuie să fie înzestrată cu lumină de întîlnire (fază mică), care să corespundă dispozițiilor referitoare la culoare și la vizibilitate, fixate la paragraful 22 de mai sus;

b) orice motocicletă cu sau fără ataș, care poate depăși pe drum drept viteza de 40 km/oră trebuie să fie înzestrată, în plus față de faza mică, cu cel puțin o lumină de drum (fază mare), care să corespundă dispozițiilor referitoare la culoare și vizibilitate, fixate la paragraful 21 de mai sus. Dacă această motocicletă este înzestrată cu mai multe lumini de drum, acestea trebuie să fie situate cît mai aproape unele de altele;

c) o motocicletă cu sau fără ataș trebuie să fie echipată cel mult cu o lumină de întîlnire și cel mult cu două lumini de drum.

33. Orice motocicletă cu sau fără ataș poate fi prevăzută în față cu una sau mai multe lumini de poziție, care să corespundă condițiilor de culoare și vizibilitate, fixate la paragraful 23 de mai sus. Dacă această motocicletă comportă în față două lumini de poziție, acestea trebuie să fie situate cît mai aproape una de alta. O motocicletă fără ataș nu trebuie să fie înzestrată în față cu mai mult de două lumini de poziție.

34. Orice motocicletă fără ataș trebuie să fie prevăzută în spate cu o lumină de poziție, care să corespundă condițiilor de culoare și vizibilitate, fixate la paragraful 24 a) de mai sus.

35. Orice motocicletă fără ataș trebuie să fie prevăzută în spate cu un catadioptru, care să corespundă condițiilor referitoare la culoare și la vizibilitate, fixate la paragraful 27 de mai sus.

36. Orice motocicletă cu sau fără ataș trebuie să fie înzestrată cu o lumină stop care să corespundă dispozițiilor paragrafului 31 de mai sus sub rezerva posibilității ca Părțile Contractante care conform paragrafului 2 al art. 54 al Convenției vor face o declarație prin care să asimileze motoarele motocicletelor să scutească de această obligație motoretele fără ataș.

37. Fără a aduce prejudicii dispozițiilor referitoare la luminile și dispozitivele necesare motocicletelor fără ataș, orice ataș atașat unei motociclete trebuie să fie pre-

văzut, în față cu o lumină de poziție, care să corespundă condițiilor referitoare la culoare și vizibilitate, fixate la paragraful 23 de mai sus, iar în spate cu o lumină de poziție, care să corespundă condițiilor referitoare la culoare și vizibilitate, fixate la paragraful 24 a) de mai sus și cu un catadioptru care satisface condițiile de culoare și de vizibilitate, fixate la paragraful 27 de mai sus. Legăturile electrice trebuie să permită ca luminile de poziție din față și din spatele ataşului să se aprindă în același timp cu luminile de poziție din spatele motocicletei. În orice caz un ataș nu trebuie să fie înzestrat cu lumină de drum și nici cu lumină de întîlnire.

38. Automobilele cu trei roți, simetrice în raport cu planul longitudinal median al vehiculului, asimilate motocicletelor, în ceea ce privește aplicarea alineatului n) al art. 1 al Convenției, trebuie să fie prevăzute cu dispozitivele prescrise la art. 21, 22, 23, 24 a), 27 și 31 de mai sus. Totuși atunci cînd lățimea unui astfel de vehicul nu trece 1,30 m, sunt suficiente doar cîte o fază mare și o fază mică. Prescripțiile referitoare la distanța suprafețelor luminoase în raport cu lățimea exterioară a vehiculului nu sunt aplicabile în acest caz.

39. Orice automobil, cu excepția acelora a căror conducător poate semnaliza cu brațul schimbările de direcție vizibile pentru ceilalți utilizatori ai drumului, trebuie să fie înzestrat cu semnalizatoare (indicatoare) de direcție, cu poziție fixă și cu lumină intermitentă, galbenă, dispuse în număr par pe vehicul și vizibile noaptea și ziua pentru ceilalți utilizatori ai drumului, interesați în mișcarea vehiculului. Frecvența intermitentă luminii trebuie să fie de 90 pe minut cu o toleranță de :30.

40. Dacă farurile de ceață sunt instalate pe un automobil, cu excepția motocicletelor cu sau fără ataș, ele trebuie să fie albe sau galben selectiv, în număr de două și plasate în așa fel ca nici un punct din zona lor luminoasă să nu se găsească deasupra punctului cel mai înalt al zonei luminoase a fazei mici și ca, de fiecare parte punctual zonei luminate, cel mai îndepărtat de planul longitudinal median al vehiculului, să nu fie mai departe de 0,40 m de extremitatea lățimii interioare a vehiculului.

41. Nici un semnalizator de mers înapoi nu trebuie să orbească sau să jeneze pe ceilalți utilizatori ai drumului - dacă un semnalizator de mers înapoi este instalat pe automobil, el trebuie să emită o lumină albă, galben auto sau galben selectiv. Comanda de aprindere a acestui semnalizator trebuie să fie astfel concepută ca el să nu se poată aprinde decît atunci cînd dispozitivul de mers înapoi este declanșat.

42. Nici o lumină de pe vehicul sau de pe remorcă, cu excepția altora care indică direcția, nu trebuie să fie intermitentă, cu excepția acelora care sunt utilizate, conform legislației naționale a Părților Contractante, pentru a semnaliza vehiculele sau ansamblurile de vehicule care nu sunt obligate să respecte regulile generale de circulație sau a căror prezență pe drum impune celorlalți utilizatori ai drumului precauții suplimentare, în special vehiculele prioritare, convoaiele de vehicule, vehiculele de dimensiuni excepționale și vehiculele sau mașinile utilizate la construcția sau întreținerea drumurilor. Totuși Părțile Contractante pot autoriza sau prescrie ca anumite semnalizatoare, cu excepția celor care emit o culoare roșie, să funcționeze intermitent, total sau parțial, pentru a semnaliza pericolul deosebit pe care-l constituie pentru moment vehiculul.

43. Pentru aplicarea dispozițiilor prezentei anexe se va considera:

a) ca o singură lumină, orice combinație de două sau mai multe lumini, identice sau nu, dar avînd aceeași funcție și aceeași culoare, ale căror proiecții ale conurilor luminoase pe planul vertical, perpendicular pe planul longitudinal median al vehiculului, ocupă mai puțin de 50% din suprafața celui mai mic dreptunghi circumscris proiecțiilor semnelor iluminate, amintite mai sus;

b) ca două sau ca un număr par de lumini, o singură zonă iluminată, avînd forma unei benzi, atunci cînd aceasta este situată simetric în raport cu planul longitudinal median al vehiculului și cînd ea se extinde pînă la cel puțin 0,40 m de extremitatea lățimii, exterioare a întregului vehicul, fiecare parte a acestuia avînd o lungime minimă de 0,80 m. Iluminatul acestei zone trebuie să fie asigurat de cel puțin două surse luminoase, situate cît mai aproape posibil de extremitățile sale. Zona iluminată poate fi constituită dintr-un ansamblu de elemente juxtapuse pentru ca proecțiile diverselor zone iluminate pe un plan vertical care este perpendicular pe planul longitudinal median al vehiculului să ocupe cel puțin 50% din suprafața celui mai mic dreptunghi circumscris proiecțiilor zonelor iluminate, amintite mai sus.

44. Pe același vehicul, semnalizatoarele luminoase care au aceeași funcție sunt orientate în aceeași direcție și trebuie să fie de aceeași culoare. Semnalizatoarele și catadioptrele care sunt în număr par trebuie să fie plasate în plan simetric în raport cu planul longitudinal medial al vehiculului, cu excepția vehiculelor a căror formă exterioară este asimetrică. Semnalizatoarele fiecărei perechi trebuie să fie cam de aceeași intensitate.

45. Semnalizatoarele de natură diferită și, sub rezerva dispozițiilor celorlalte paragrafe ale prezentului capitol, alte semnalizatoare și catadioptre pot fi grupate și încorporate în cadrul aceluiași dispozitiv, cu condiția ca fiecare din aceste semnalizatoare și catadioptre să răspundă dispozițiilor prezentei anexe, dispoziții care li se aplică.

Capitolul III

Alte prescripții

Dispozitivul de direcție

46. Fiecare automobil trebuie să fie prevăzut cu un dispozitiv de direcție robust, care să permită conducătorului să schimbe cu ușurință, rapiditate și siguranță direcția vehiculului său.

Oglinda retrovizoare

47. Orice automobil, cu excepția motocicletelor cu sau fără ataș, trebuie să fie prevăzut cu unul sau mai multe oglinzi retrovizoare; numărul, dimensiunile și modul de dispunere a acestor oglinzi trebuie să permită conducătorului să vadă drumul și circulația în spatele vehiculului său.

Avertizorul sonor

48. Orice automobil trebuie să fie prevăzut cu cel puțin un avertizor sonor, care să aibă o capacitate suficientă. Sunetul emis de el trebuie să fie continuu, uniform și

nestrident. Vehiculele prioritare și vehiculele serviciilor publice de transport al călătorilor pot avea avertizori sonori suplimentari, care nu sunt supuși acestor exigențe.

Ștergătorul de parbriz

49. Orice automobil, înzestrat cu un parbriz care are astfel de dimensiuni și forme încît conducătorul nu poate să vadă de la locul lui drumul din față, decît prin elementele transparente ale acestui parbriz, trebuie să fie prevăzut cu cel puțin un ștergător de parbriz, eficace și solid, așezat într-o poziție potrivită și care să nu necesite intervenția constantă a conducătorului.

Dispozitivul de spălare a parbrizului

50. Fiecare automobil este supus obligației de a fi prevăzut cu cel puțin un ștergător de parbriz, care este prevăzut și el cu un dispozitiv de spălare a parbrizului.

Parbrizul și geamurile

51. La toate automobilele și la toate remorcile:

a) substanțele transparente, care constituie elementele exterioare ale vehiculului, inclusiv parbrizul, sau elementele unui perete interior despărțitor, trebuie să fie concepute în așa fel ca în caz de spargere, pericolul unor leziuni corporale să fie redus cît mai mult posibil;

b) geamurile parbrizului trebuie să fie făcute dintr-o substanță a cărei transparență să nu se modifice și să fie în așa fel concepute încît ele să nu provoace nici o deformare pronunțată a obiectelor văzute prin ele și ca în caz de spargere conducătorul să poată vedea încă drumul.

Dispozitivul de mers înapoi

52. Orice automobil trebuie să fie înzestrat cu un dispozitiv de mers înapoi care poate fi manevrat de la locul de conducere. Totuși acest dispozitiv nu este obligatoriu pentru motociclete și vehicule cu trei roți simetrice în raport cu planul longitudinal median al vehiculului, decît dacă greutatea lor maximă, autorizată, depășește 400 kg.

Toba de eșapament

53. Orice motor termic de propulsie al unui automobil trebuie să fie prevăzut cu un dispozitiv de eșapament făcut eficace; acest dispozitiv trebuie să nu poată fi făcut inopenant de către conducătorul așezat la locul său de conducere.

Cauciucurile

54. Roțile automobilelor și ale remorcilor trebuie să fie prevăzute cu cauciucuri pneumatice și starea acestora trebuie să fie bună, pentru ca securitatea să fie asigurată, incluzînd aici aderențe, chiar și pe o șosea udă. Totuși prezenta dispoziție nu trebuie să împiedice Părțile Contractante de a autoriza utilizarea dispozitivelor care ar da rezultate cel puțin echivalente acelora care sunt obținute cu cauciucurile pneumatice.

Indicatorul de viteză

55. Orice automobil, care poate depăși viteza de 40 km/oră, trebuie să fie prevăzut cu un indicator de viteză, oricare Parte Contractantă putînd, totuși, să scutească de

această obligație anumite categorii de motociclete și alte vehicule mai ușoare.

Dispozitivul de semnalizare de la bordul automobilelor

56. Dispozitivul vizat la paragraful 5 al art. 23 și la paragraful 6 al anexei 1 a Convenției, trebuie să fie:

a) fie un panou care să fie format dintr-un triunghi echilateral, care să aibă latura de cel puțin 0,40 m, cu marginile roții de cel puțin 0,05 m lățime și cu fondul de o culoare deschisă; marginile roții trebuie să fie iluminate prin transparență sau să fie prevăzute cu o bandă reflectorizantă; panoul trebuie să poată fi plasat în poziție verticală stabilă;

b) fie un alt dispozitiv, la fel de eficace.

Dispozitivul antifurt

57. Orice automobil trebuie să fie prevăzut cu un dispozitiv antifurt, care să permită, din momentul în care vehiculul este staționat, blocarea unuia din organele principale ale vehiculului.

Dispozitivul de atașare al remorcilor ușoare

58. Cu excepția semiremorcilor, remorcile care nu sunt prevăzute cu frînă automată, vizate la paragraful 16 al prezentei anexe, trebuie să fie înzestrate, în plus față de dispozitivul de cuplare, cu unul suplimentar (lanț, cablu etc.) care, în caz de rupere a dispozitivului inițial să poată împiedica timona (proțapul) să cadă și să poată asigura o anumită conducere a remorcii.

Dispoziții generale

59. a) Pe cît posibil, părțile mecanice și echipamentele automobilelor nu trebuie să comporte riscuri de incendiu sau de explozie, ele nu trebuie să producă în cantități excesive gaze nocive, fum, mirosuri și zgomote.

b) Pe cît posibil, dispozitivul de aprindere la înaltă tensiune a motorului automobilelor nu trebuie să dea naștere în cantități excesive la paraziți radioelectrici deosebit de incomozi.

c) Orice automobil trebuie să fie construit în așa fel ca atît în față, cît și spre dreapta și stînga, cîmpul de vizibilitate al conducătorului să fie suficient pentru a-i permite să conducă în deplină siguranță.

d) Pe cît posibil, automobilele și remorcile trebuie să fie construite și înzestrate în așa fel încît să reducă, pentru ocupanții lor și pentru ceilalți utilizatori ai drumului, pericolul în caz de accident. În mod deosebit, el nu trebuie să aibă nici în interior și nici în exterior ornamente sau obiecte care, prezentînd proeminențe, ar putea constitui un pericol pentru conducători, pentru călători și pentru ceilalți utilizatori ai drumului.

Capitolul IV

Derogări

60. Pe plan național Părțile Contractante pot face derogări de la dispozițiile prezentei anexe, în următoarele cazuri:

a) pentru automobilele și remorcile a căror viteză prin construcție, nu poate trece

de 25 km/oră sau pentru care legislația națională limitează viteza la 25 km/oră;

b) pentru vehiculele pentru infirmi, adică micile automobile,concepute special și construite - nu numai adaptate - pentru utilizarea lor de către o singură persoană, atinsă de o infirmitate sau de o incapacitate fizică, nefiind utilizat normal decît doar de această persoană;

c) pentru vehiculele destinate experiențelor și care au ca scoprealizarea progresului și îmbunătățirea securității;

d) pentru vehiculele de o formă și un tip deosebit sau care sunt utilizate în scopuri deosebite, în condiții speciale;

61. Părțile Contractante mai pot deroga de la dispozițiile prezenteianexe vehiculele pe care le înmatriculează ele și care se pot angaja în circulație internațională:

a) autorizînd culoarea galben-auto pentru semnalizatoarele depoziții vizate la paragrafele 23 și 30 ale prezentei anexe și pentru catadiop trele vizate la paragraful 29 al prezentei anexe;

b) autorizînd culoarea roșie pentru acele semnalizatoare indicatoare de direcție, vizate la paragraful 39 al prezentei anexe și care sunt plasate în spatele vehiculului;

c) autorizînd culoarea roșie pentru acele semnalizatoare, vizate în ultima frază a paragrafului 42 al prezentei anexe, care sunt plasate în spatele vehiculului;

d) în ceea ce privește poziția semnalizatoarelor pe vehiculele care au utilizare specială și a căror formă exterioară nu permite respectarea acestor dispoziții fără a recurge la dispozitivele de montare care riscă să fie deteriorate sau smulse cu ușurință;

e) autorizînd prezența unui număr impar, mai mare de douăsemnalizatoare pe automobilele pe care le înmatriculează;

f) în ceea ce privește remorcile care servesc la transportul unor încărcături lungi (trunchiuri de arbori, țevi etc.) și care în mers nu sunt atașate la vehicolul tractor ci sunt legate de acesta prin încărcătura lor.

Anexa VI

Permisul național de conducere

1. Permisul național de conducere este o filă de format A7 (74x105 mm), sau o filă pliabilă de acest format și dublă (148x105 mm), sau triplă (222x105 mm) a amintitului format. El are culoare roză.

2. Permisul este imprimat în limba sau limbile prescrise de autoritatea care emite sau care este însărcinată cu emiterea; totuși, el poartă, în franceză, titlul: «Permis de conduire», însoțit sau nu de titlul scris în celelalte limbi.

3. Indicațiile scrise cu mîna sau dactilografiate pe permis sunt fie cu caractere latine sau cursive, denumite și engleze, fie repetate în acest fel.

4. Două din paginile permisului sunt conform paginilor model nr. 1 și 2, alăturate. Cu condiția ca nici conținutul rubricilor A, B, C, D și E, ținînd seama de paragraful 4 al art. 41 al prezentei Convenții, nici literele de referință, nici esențialul rubricilor referitoare la identitatea titularului permisului să nu fie modificate, prezenta dispoziție va fi considerată ca rămînînd satisfăcătoare, chiar dacă, prin comparație cu aceste modele, au fost aduse modificări de detaliu, în special, permisele naționale de conducere conforme modelului anexei 9 a Convenției referitoare la circulația

rutieră, realizată la Geneva, la 19 septembrie 1949, vor fi considerate ca satisfăcînd dispozițiile prezentei anexe.

5. Legislația națională este aceea care trebuie să determine dacă pagina model nr. 3 trebuie sau nu să facă parte din permis și dacă permisul trebuie sau nu să conțină indicații suplimentare, în cazul în care este prevăzut un loc liber pentru înscrierea schimbării domiciliului el va fi stabilit în partea de sus de pe dosul paginii 3 a permisului; cu excepția permisului conform modelului anexei 9 a Convenției din 1949.

1. La modelele pliabile în două (în cazul în care ele sunt îndoite în așa fel ca prima pagină să nu fie o pagină model) și la modelele pliabile în trei, această indicație poate figura pe prima pagină.

2. Se va indica aici numele sau semnătura distinctivă a statului, așa cum este el definit conform anexei Nr. 3 a prezentei Convenții.

Observația 1 de mai sus se aplică și acestor rubrici.

3. În acest spațiu poate fi înscris numele soțului sau al tatălui.

4. Dacă data nașterii nu este cunoscută, se va indica vîrsta aproximativă avută la data eliberării permisului.

5. Nu se indică nimic, dacă locul nașterii nu este cunoscut.

6. În lipsa semnăturii - «amprenta degetului mare». Semnătura sau amprenta degetului mare, ca și spațiul afectat acestora, poate să lipsească.

7. Această rubrică este facultativă pe permisele care cuprind o pagină model Nr.3.

8. Semnătura și (sau) sigiliul autorității care eliberează permisul sau a asociației însărcinate cu eliberarea lui. Pe modelele pliabile în două (dacă ele sunt pliate în așa fel încît prima pagină să nu fie o pagină model) și pe modelele pliabile în trei, sigiliul autorității poate fi pus pe prima pagină.

9. Sigiliul autorității care eliberează permisul și eventual data cînd se aplică sigiliul. Acest sigiliu va fi pus pe coloana din dreapta a paginii model Nr. 2 în fața cazurilor referitoare la definițiile categoriilor de vehicule pentru care este valabil permisul și numai în fața acestor cazuri; aceleași poziții se aplică și mențiunilor înscrise în coloana din dreapta a paginii model Nr. 3, referitoare la reînnoirile acordate.

Părțile contractante pot, în loc să aplice sigiliile autorității în coloana din dreapta a paginii model Nr. 2, să înscrie în noua rubrică 8 «categorii» pe pagina model Nr.1 litera sau literele care corespund categoriei sau categoriilor pentru care este valabil permisul și un asteric pentru fiecare categorie pentru care permisul nu este valabil (de exemplu «*» categoria A «***»).

10. Spațiu rezervat pentru alte categorii de vehicule, definite de legislația națională.

11. Spațiu rezervat observațiilor pe care autoritățile competente ale statului care eliberează permisul le-ar dori, după caz, să fie consemnate pe el, incluzînd aici și condițiile care restrîng utilizarea sa, de exemplu: «purtatul unor ochelari corectivi», «valabil doar pentru conducerea vehiculului nr. ...», «sub rezerva amenajării vehiculului pentru conducerea lui de către o persoană fără un picior». În cazul prevăzut la cel de al doilea alineat al punctului 9 de mai sus, aceste oservații suplimentare vor figura de preferință pe pagina model Nr.1.

Celelalte observații pot fi consemnate pe celelalte pagini, care nu sunt pagini

PAGINĂ
MODEL Nr.1

PERMIS DE CONDUCERE 1

1. Numele2 .....
2. Prenume3 .....
3. Data4 şi locul5 naşterii .....
4. Domiciliu .....

Fotografie
35x45 mm

Semnătura titularului 6 .....

.....

5. Eliberat de .....
6. la .....(data) .....
7. Valabil pînă la7 .....
Nr. .....

Semnătura 8

.....

PAGINĂ 2
MODEL Nr.2

Categoriile de vechicule pentru care este valabil permisul:

A	Motociclete	
B	Automobile, cu excepția motocicletelor, a căror greutate maximă autorizată nu depășește 3.500 kg și al căror număr de locuri, cu excepția locului conducătorului, nu trece de 8.	9
C	Automobile afectate transportului de mărfuri și a căror greutate maximă autorizată depășește 3.500 kg.	9
D	Automobile afectate transportului persoanelor și care au peste 8 locuri în afara locului conducătorului.	9
E	Ansamblul de vehicule al căror autotractor intră în categoria sau categoriile B, C sau D, pentru care conducătorul are permis, dar care nu intră în categoria sau categoriile acestuia.	9
		10

PAGINĂ 3
MODEL Nr.3

Categoriile de vechicule pentru care este valabil permisul:

Valabil pînă la:	Prelungit pînă la: 9
Eliberat de | (data).....	.....
Valabil pînă la:	Prelungit pînă la: 9
Eliberat de | (data).....	.....
Valabil pînă la:	Prelungit pînă la: 9
Eliberat de | (data).....	.....
Valabil pînă la:	Prelungit pînă la: 9
Eliberat de | (data).....	.....
Valabil pînă la:	Prelungit pînă la: 9
Eliberat de | (data).....	.....
Valabil pînă la:	Prelungit pînă la: 10

model.

Anexa VII

Permisul internațional de conducere

1. Permisul este un livret de format A6 (148x105 mm). Coperta sa este gri, iar paginile sale interioare sunt albe.

2. Fața și dosul primei foi sunt conforme paginilor modelelor Nr. 1 și 2, alăturate; ele sunt imprimate în limba națională sau în cel puțin una din limbile naționale ale statului care-l eliberează. La sfîrșitul paginilor interioare, două pagini juxtapuse sunt conforme modelului nr. 3, alăturat și sunt imprimate în limba franceză. Paginile interioare care preced aceste două pagini reproduc și mai multe limbi, dintre care obligatorii sunt engleza, spaniola și rusa, prima din aceste două pagini.

3. Indicațiile, scrise cu mîna sau dactilografiate, înscrise pe permis vor fi cu caractere latine sau cu cursive, numite și engleze.

4. Părțile Contractante care vor elibera sau vor autoriza eliberarea permiselor de conducere internaționale ale căror coperți sunt imprimate într-o limbă care nu este engleza, spaniola, franceza sau rusa, vor comunica Secretarului general al O.N.U. traducerea în această limbă a textului modelului 3, alăturat.

PAGINĂ MODEL Nr. 1

(fața primei foi, care servește drept copertă)

1.....

CIRCULAȚIA AUTOMOBILISTĂ INTERNAȚIONALĂ PERMIS INTERNAȚIONAL DE CONDUCERE

Nr. .....

Convenția referitoare la 2 .....

Valabil pînă la 2 .....
Eliberat de 3 .....
la .....
data .....
Numărul permisului național de conducere .....

4

.....

---

1 Denumirea statului care a eliberat permisul, semnul lui distinctiv, stabilit în anexa 3.

2 Trei ani din momentul eliberării și data expirării termenului de valabilitate a permisului național de conducere, în funcție de termenul care va fi primul.

3 Semnătura autorității sau asociației care l-a eliberat.

4 Sigiliul autorității sau asociației care l-a eliberat.

PAGINĂ MODEL Nr. 2

(verso primei foi)

Prezentul permis nu este valabil pentru circulația pe teritoriul 1

.....

El este valabil pe teritoriile tuturor celorlalte Părți Contractante. Categoriile de vehicule pentru conducerea cărora el este valabil sunt însemnate la sfîrșitul carnetului.

2

Prezentul permis nu afectează cu nimic obligația titularului său de a se conforma în orice stat circulă, legilor și regulanemtelor referitoare la stabilirea sau exercitarea unei profesii. În mod deosebit, permisul încetează de a mai fi valabil într-un stat, dacă titularul său își stabilește domiciliat în acel stat.

---

1. Se va înscrie aici numele Părții Contractante pe teritoriul căreia titularul domiciliază.

2. Loc rezervat înscrierii facultative a listei cu statele care sunt Părți Contractante.

MODEL Nr. 3

Pagina stîngă

INDICAȚII REFERITOARE LA CONDUCĂTOR

Nume.....1
Prenume 1.....2
Locul nașterii 2.....3
Datanașterii 3.....4
Domiciliul.....5

CATEGORIILE DE VEHICULE
PENTRU CARE ESTE VALABIL PERMISUL 4

Motociclete

Automobile, cu excepția motocicletelor, a căror greutate maximă nu depășește 3.500 kg și al căror număr de locuri (jos), în afara locului conducătorului, nu trece de 8.

Automobile afectate transportului de mărfuri și a căror greutate maximă autorizată depășește 3.500 kg.

Automobile afectate transportului persoanelor, avînd peste 8 locuri, în afara locului conducătorului.

Ansamblu de vehicule al căror autotractor intră în categoriile B, C sau D, pentru care conducătorul are carnet, dar nu intră și ele în această categorie sau în aceste categorii.

CONDIȚII DE UTILIZARE 5

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

---

1. În acest loc poate fi înscrise numele tatălui sau al soțului.

2. Nu se indică nimic dacă locul nașterii nu este cunoscut.

3. Dacă data nașterii nu se cunoaște, se va indica vîrsta aproximativă avută la data eliberării carnetului.

4. Sigiliul autorității sau al asociației care eliberează permisul.

Acest sigiliu nu va fi pus în fața categoriilor A, B, C, D și E, decît dacă titularul are dreptul să conducă vehiculele categoriei în cauză.

5. De exemplu, «Portul unor ochelari de corecție», «Valabil doar pentru conducerea autvehiculului Nr. ...», «Sub rezerva amenajării vehiculului pentru conducerea de către o persoană fără un picior».

MODEL Nr. 3

Pagina dreaptă

1.....
2.....
3.....
4.....
5.....

A	4
B	4
C	4
D	4
E	4

Fotografia

4

Semnătura titularului 6 .....

RESTRICȚII

Titularul nu are dreptul să conducă pe teritoriul 7
pînă la ....
La ..... data .....
Titularul nu are dreptul să conducă pe 8
teritoriul .....7 .....
pînă la ....
La 8

6 În lipsă, amprenta degetului mare.

7 Numele statului.

8 Semnătura și sigiliul autorității care a anulat valabilitatea permisului pe teritoriul ei. În cazul în care spațiul prevăzut pe prezenta pagină pentru restricții va fi utilizat tot, restricțiile suplimentare vor fi înscrise pe verso.

CONVENȚIA PENTRU REPRIMAREA CAPTURĂRII ILICITE A AERONAVELOR*

Preambul

Statele părți la prezenta convenție**,

considerînd că actele ilicite de capturare sau de exercitare a controlului unor aeronave în zbor compromit securitatea persoanelor și bunurilor, stînjenesc în mod serios exploatarea serviciilor aeriene și subminează încrederea popoarelor lumii în securitatea aviației civile,

considerînd că săvîrșirea unor asemenea acte le provoacă o serioasă preocupare,

considerînd că, în scopul prevenirii acestor acte, este o necesitate urgentă să se prevadă măsuri corespunzătoare pentru pedepsirea autorilor lor,

au căzut de acord asupra celor ce urmează:

Articolul 1

Comite o infracțiune penală (denumită mai jos infracțiune) orice persoană care, la bordul unei aeronave în zbor:

a) în mod ilicit și prin violență sau amenințare cu violență pune stăpînire pe această aeronavă sau exercită controlul asupra ei, ori încearcă să comită una dintre aceste fapte, sau

b) este complicele unei persoane care comite sau încearcă să comită una dintre aceste fapte.

Articolul 2

Orice stat contractant se obligă să reprime infracțiunea prin pedepse severe.

Articolul 3

1. Pentru aplicarea prezentei convenții o aeronavă este considerată în zbor din momentul în care, fiind terminată îmbarcarea, toate ușile exterioare ale acelei aeronave au fost închise și pînă în momentul în care una dintre aceste uși este deschisă în vederea debarcării. În caz de aterizare forțată zborul se consideră ca fiind continuat pînă în momentul cînd autoritatea competentă ia în primire aeronava, precum și persoanele și bunurile de la bord.

2. Prezenta convenție nu se aplică aeronavelor utilizate în scopuri militare, de vamă sau de poliție.

3. Prezenta convenție nu se aplică decît dacă locul de decolare sau locul de aterizare efectivă a aeronavei, la bordul căreia a fost săvîrșită infracțiunea, este situat în afara teritoriului statului de înmatriculare a acestei aeronave, indiferent dacă este vorba de o aeronavă în zbor internațional sau de o aeronavă în zbor intern.

4. În cazurile prevăzute la art. 5, prezenta convenție nu se aplică dacă locul de de-

---

* Semnată la Haga la 16 decembrie 1970.

** Republica Moldova a aderate prin Hotărîrea Parlamentului nr.766-XIII din 6 martie 1996. Publicat în Monitorul Oficial Nr. 19 din 28 martie 1996. În vigoare pentru Republica Moldova din 28 martie 1996. Publicată în ediția oficială "Tratate internaționale", 1999, Vol. 10, p. 203.

colare și locul de aterizare efectivă a aeronavei, la bordul căreia a fost comisă infracțiunea, sunt situate pe teritoriul unui singur stat dintre cele menționate în acel articol.

5. Independent de prevederile paragrafelor 3 și 4 ale prezentului articol, articolele 6, 7, 8 și 10 sunt aplicabile, oricare ar fi locul decolării sau aterizării efective a aeronavei, dacă autorul sau autorul prezumat al infracțiunii este descoperit pe teritoriul unui alt stat decît cel de înmatriculare a aeronavei respective.

Articolul 4

1. Orice stat contractant va lua măsurile necesare pentru a stabili competența sa jurisdicțională în ceea ce privește infracțiunea, precum și orice act de violență îndreptat împotriva pasagerilor sau echipajului și comis de autorul prezumat al infracțiunii în legătură directă cu aceasta, în următoarele cazuri:

a) dacă infracțiunea este săvîrșită la bordul unei aeronave înmatriculate în acest stat;

b) dacă aeronava la bordul căreia s-a săvîrșit infracțiunea aterizează pe teritoriul său avînd încă la bord pe autorul prezumat al infracțiunii;

c) dacă infracțiunea este săvîrșită la bordul unei aeronave închiriate fără echipaj unei persoane care își are sediul principal de exploatare sau, în lipsă, reședința sa permanentă în acel stat.

2. Orice stat contractant va lua de asemenea măsurile necesare pentru a stabili competența sa jurisdicțională în ceea ce privește infracțiunea, în cazul în care autorul prezumat al infracțiunii se găsește pe teritoriul său și cînd statul respectiv nu-l extrădează conform art. 8 unuia dintre statele menționate în paragraful 1 al prezentului articol.

3. Prezenta convenție nu înlătură nici o competență penală exercitată conform legilor naționale.

Articolul 5

Statele contractante care înființează pentru transportul aerian organizații de exploatare în comun sau organisme internaționale de exploatare și care exploatează aeronave care fac obiectul unei înmatriculări comune sau internaționale vor desemna pentru fiecare aeronavă, prin modalități corespunzătoare, statul care exercită competența și care va avea atribuțiile statului de înmatriculare în sensul prezentei convenții. Ele vor înștiința despre această desemnare Organizația Aviației Civile Internaționale, care va informa toate statele părți la prezenta convenție.

Articolul 6

1. Orice stat contractant pe teritoriul căruia se află autorul sau autorul prezumat al infracțiunii, dacă apreciază că împrejurările justifică acest lucru, va asigura detențiunea acestei persoane sau va lua orice alte măsuri necesare pentru a asigura prezența acesteia. Detențiunea și măsurile respective trebuie să fie conforme cu legislația acelui stat; ele nu pot fi menținute decît pe durata necesară deschiderii urmăririi penale sau a unei proceduri de extrădare.

2. Statul respectiv va proceda imediat la o anchetă preliminară în vederea stabilirii faptelor.

3. Orice persoană deținută în baza paragrafului 1 al prezentului articol poate comunica imediat cu cel mai apropiat reprezentant calificat al statului al cărui cetățean este, în care scop îi vor fi acordate orice înlesniri.

4. Atunci cînd un stat a deținut o persoană conform prevederilor prezentului articol, el va înștiința imediat despre această deținere,precum și despre împrejurările care o justifică, statul de înmatricularea aeronavei, statul menționat la art. 4 paragraful 1 (c), statul al cărui cetățean este persoana deținută și, dacă procedează la ancheta preliminară menționată în paragraful 2 al prezentului articol, va comunica prompt concluziile acesteia statelor mai sus arătate și le va indica dacă intenționează să-și exercite competența sa jurisdicțională.

Articolul 7

Statul contractant pe teritoriul căruia este descoperit autorul prezumat al infracțiunii, dacă nu-l extrădează, va supune cauza, fără nici o excepție și indiferent dacă infracțiunea a fost sau nu săvîrșită pe teritoriul său, autorităților sale competente pentru exercițiul acțiunii penale. Aceste autorități vor hotărî în aceleași condiții ca pentru orice infracțiune de drept comun cu caracter grav, conform legilor acestui stat.

Articolul 8

1. Infracțiunea este cuprinsă, de plin drept, ca un caz de extrădare în orice tratat de extrădare încheiat între statele contractante. Statele contractante se obligă să cuprindă infracțiunea ca un caz de extrădare în orice tratat de extrădare ce urmează a se încheia între ele.

2. Dacă un stat contractant care subordonează extrădarea existenței unui tratat este sesizat cu o cerere de extrădare din partea unui alt stat contractant cu care nu este legat printr-un tratat de extrădare, el are latitudinea de a considera prezenta convenție ca fiind baza juridică a extrădării în ceea ce privește infracțiunea. Extrădarea este subordonată celorlalte condiții prevăzute de dreptul statului solicitat.

3. Statele contractante care nu subordonează extrădarea existenței unui tratat recunosc infracțiunea ca un caz de extrădare între ele, în condițiile prevăzute de dreptul statului solicitat.

4. Între statele contractante, infracțiunea este considerată în vederea extrădării ca fiind comisă atît pe locul săvîrșirii ei cît și pe teritoriul statelor ce trebuie să-și stabilească competența în virtutea articolului 4 paragrafului 1.

Articolul 9

1. Atunci cînd unul dintre actele prevăzute la art. 1 (a) este săvîrșit sau pe punctul de a fi săvîrșit, statele contractante vor lua toate măsurile corespunzătoare pentru ca comandantul legitim al aeronavei să recapete sau să mențină controlul asupra aeronavei.

2. În cazurile menționate în paragraful precedent, orice stat contractant pe teritoriul căruia se află aeronava, pasagerii sau echipajul înlesnește pasagerilor și echipajului continuarea călătoriei lor cît mai grabnic posibil și restituie fără întîrziere aeronava și încărcătura sa celor care au dreptul să le dețină.

Articolul 10

1. Statele contractante își vor acorda cea mai largă asistență judiciară posibilă, în orice procedură penală relativă la infracțiune și la celelalte acte menționate în art. 4. În toate cazurile, legea aplicabilă pentru aducerea la îndeplinire a unei cereri de asistență este cea a statului solicitat.

2. Prevederile paragrafului 1 al prezentului articol nu afectează obligațiile ce decurg din prevederile oricărui tratat bilateral sau multilateral care reglementează sau care va reglementa, total sau parțial, domeniul asistenței judiciare reciproce în materie penală.

Articolul 11

Orice stat contractant va comunica fără întîrziere Consiliului Organizației Aviației Civile Internaționale, în conformitate cu prevederile legislației sale naționale, orice informații utile pe carele posedă în legătură cu:

a) împrejurările infracțiunii;

b) măsurile luate în aplicarea art. 9;

c) măsurile luate cu privire la autorul sau autorul prezumat al infracțiunii și în special la rezultatul oricărei proceduri de extrădare sau a oricărei alte proceduri judiciare.

Articolul 12

1. Orice diferend între statele contractante privind interpretarea sau aplicarea prezentei convenții, care nu poate fi rezolvat pe calea negocierii, este supus arbitrajului, la cererea unuia dintre ele. Dacă,timp de 6 luni de la data cererii de arbitraj, părțile nu reușesc să se pună de acord asupra organizării arbitrajului, oricare dintre ele poate supune diferendul Curții Internaționale de Justiție, depunînd o cerere în conformitate cu Statutul Curții.

2. Fiecare stat va putea, în momentul cînd va semna sau va ratifica prezenta convenție ori cînd va adera la ea, să declare că nu se consideră legat de prevederile paragrafului precedent. Celelalte state contractante nu vor fi legate prin sus-menționatele prevederi, față de orice stat contractant care va formula o atare rezervă.

3. Orice stat contractant care va formula o rezervă conform prevederilor paragrafului precedent va putea în orice moment să renunțe la această rezervă printr-o notificare adresată guvernelor depozitare.

Articolul 13

1. Prezenta convenție va fi deschisă spre semnare la 16 decembrie1970, la Haga, statelor care au participat la Conferința internațională de drept aerian ținută la Haga între 1 și 16 decembrie 1970 (numită mai jos Conferința de la Haga). După 31 decembrie 1970, ea va fi deschisă spre semnare tuturor statelor, la Moscova, Londra și Washington. Orice stat care nu va semna convenția înainte de intrarea ei în vigoare conform paragrafului 3 al prezentului articol va putea adera la ea în orice moment.

2. Prezenta convenție este supusă ratificării statelor semnatare. Instrumentele de ratificare, precum și instrumentele de aderare, vor fi depuse la guvernele Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste, Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de

Nord și Statelor Unite ale Americii, care sunt desemnate, prin prezentele dispoziții, ca guverne depozitare.

3. Prezenta convenție va intra în vigoare la 30 zile de la data depunerii instrumentelor de ratificare a 10 state semnatare care au participat la Conferința de la Haga.

4. Pentru celelalte state, prezenta convenție va intra în vigoare la data intrării sale în vigoare conform paragrafului 3 al prezentului articol, sau la 30 zile de la data depunerii instrumentelor lor de ratificare sau de aderare, dacă această din urmă dată este posterioară celei dintîi.

5. Guvernele depozitare vor informa prompt toate statele care vor semna prezenta convenție sau care vor adera la ea despre data fiecărei semnături, data depunerii fiecărui instrument de ratificare sau de aderare, data intrării în vigoare a prezentei convenții, precum și despre orice alte comunicări.

6. Din momentul intrării în vigoare, prezenta convenție va fi înregistrată de guvernele depozitare conform art. 102 din Carta Națiunilor Unite și conform prevederilor art. 83 din Convenția referitoare la aviația civilă internațională (Chicago, 1944).

Articolul 14

1. Orice stat contractant poate denunța prezenta convenție printr-o notificare scrisă adresată guvernelor depozitare.

2. Denunțarea va avea efect la 6 luni după data la care notificare ava fi primită de guvernele depozitare.

Drept care plenipotențiarii mai jos semnați, valabil împuterniciți,au semnat prezenta convenție.

Încheiată la Haga la 16 decembrie 1970, în trei exemplare originale cuprinzînd fiecare cele patru texte autentice redactate în limbile franceză, engleză, spaniolă și rusă.

CONVENȚIA ASUPRA SUBSTANȚELOR PSIHOTROPE*

PREAMBUL**

Părțile, din grija pentru sănătatea fizică și morală a omenirii, preocupate de problema sănătății publice și problema socială care rezultă din abuzul de anumite substanțe psihotrope, hotărîte să prevină și să combată abuzul de aceste substanțe și comerțul ilicit la care dau loc,

considerînd că este necesar să se adopte măsuri severe pentru a limita utilizarea acestor substanțe în scopuri licite,

recunoscînd că utilizarea substanțelor psihotrope în scopuri medicale și științifice este indispensabilă și că posibilitatea de a procura substanțe în aceste scopuri nu ar trebui să facă obiectul nici unei restricții nejustificate,

încredințate că spre a fi eficiente măsurile luate împotriva abuzului de asemenea substanțe trebuie să fie coordonate și universale,

recunoscînd competența Organizației Națiunilor Unite în domeniul controlului substanțelor psihotrope și dorind ca organele internaționale interesate să-și exercite activitatea în cadrul acestei organizații,

convinse că o convenție internațională este necesară pentru realizarea acestor țeluri,

stabilesc următoarele:

Articolul 1

Definiții

În afară de o indicație expresă sau în cazul în care contextul impune să fie altfel, expresiile următoare din prezenta Convenție au semnificațiile arătate mai jos:

a) Expresia Consiliu se referă la Consiliul Economic și Social al O.N.U.

b) Expresia Comisie se referă la Comisia Consiliului pentru Stupefiante.

c) Expresia Organ se referă la Organul internațional de control al stupefiantelor, instituit în virtutea Convenției unice asupra stupefiantelor din 1961.

d) Expresia Secretar General se referă la Secretarul General al O.N.U.

e) Expresia substanță psihotropă se referă la orice substanță, fie că este de origine naturală fie de origine sintetică sau la orice produs natural din tabelele I, II, III sau IV.

f) Expresia preparat se referă la:

i) o soluție sau un amestec, oricare ar fi starea sa fizică, conținînd una sau mai multe substanțe psihotrope; sau

ii) una sau mai multe substanțe psihotrope divizate în unități de administrare.

g) Expresiile tabel I, tabel II, tabel III și tabel IV se referă la listele substanțelor psihotrope purtînd numerele corespunzătoare, anexate la prezenta Convenție, care vor putea fi modificate, conform art. 2.

h) Expresiile export și import se referă, fiecare în înțelesul său particular, la trans-

---

* Adoptată la Viena la 21 februarie 1971.

** Republica Moldova a aderat prin Hotărîrea Parlamentului nr.252-XIII din 3 noiembrie 1994. Publicată în Monitorul Oficial nr. 16 din 1 decembrie 1994. În vigoare pentru Republica Moldova din 1 decembrie 1994. Publicată în ediția ofcială "Tratate internaționale", 1999, Vol. 8, p.128.

ferarea efectivă a unei substanțe psihotrope dintr-o țară în alta.

i) Expresia fabricare se referă la toate operațiile care permit obținerea de substanțe psihotrope și cuprinde purificarea și transformarea substanțelor psihotrope în alte substanțe psihotrope. Această expresie cuprinde, de asemenea, fabricarea preparatelor, altele decît cele care sunt efectuate pe bază de prescripție medicală, într-o farmacie.

j) Expresia trafic ilicit se referă la fabricarea sau traficul de substanțe psihotrope efectuate contrar prevederilor Convenției de față.

k) Expresia regiune se referă la orice parte a unui stat care, în virtutea art. 28, este tratată ca o entitate distinctă în scopurile prezentei Convenții.

l) Expresia localuri se referă la clădiri, părți ale clădirilor, precum și la terenul afectat clădirilor sus-menționate sau unor părți din aceste clădiri.

Articolul 2

Sfera de aplicare a controlului substanțelor

1. Dacă una dintre părți sau Organizația Mondială a Sănătății se află în posesia unor informații referitoare la o substanță care încă nu este supusă controlului internațional și care, după părerea sa, pot face necesară includerea ei într-unul din tabelele prezentei Convenții, acea parte sau Organizația Mondială a Sănătății va adresa Secretarului General o notificare însoțită de toate informațiile adecvate. Această procedură va fi, deasemenea, aplicată atunci cînd una dintre părți sau Organizația Mondială a Sănătății se va afla în posesia unor informații justificînd transferul unei substanțe de la un tabel la altul sau suprimarea înscrierii ei într-unul din tabele.

2. Secretarul General va comunica această notificare, precum și orice informații pe care le va considera potrivite, părților, Comisiei și, dacă notificarea a fost făcută de una dintre părți, Organizației Mondiale a Sănătății.

3. Dacă din informațiile care însoțesc această notificare va rezulta că substanța amintită este susceptibilă de a fi inclusă în tabelul I sau în tabelul II, în virtutea paragrafului 4, părțile vor examina, în lumina tuturor informațiilor de care ele vor dispune, posibilitatea ca,în cazul acestei substanțe, să aplice cu titlu provizoriu toate măsurile de control aplicabile substanțelor din tabelul I sau din tabelul II, după cum va fi cazul.

4. Dacă Organizația Mondială a Sănătății constată:

a) că numita substanță poate provoca:

I. 1) o stare de dependență, și

2) o stimulare sau depresiune a sistemului nervos central dînd loc unor halucinații sau tulburări ale funcției motorii sau ale judecății sau comportamentului, sau percepții, sau dispoziției, sau

II. abuzuri sau efecte nocive comparabile celor ale unei substanțe incluse în tabelul I, II, III sau IV, și

b) că există suficiente motive să se creadă că substanța dă sau riscă să dea loc la abuzuri în așa fel încît ea constituie o problemă de sănătate publică și o problemă socială care justifică punerea ei sub control internațional, Organizația Mondială a Sănătății va comunica Comisiei o apreciere asupra acesti substanțe sau va indica, în special, în ce măsură substanța dă sau riscă să dea loc la abuzuri, gradul de gravitate

a problemei de sănătate publică și a problemei sociale și gradul de utilitate al substanței în terapeutică, precum și recomandări privind eventualele măsuri de control cărora ar fi oportun să fie supusă această substanță în lumina acestei evaluări.

5. Ținînd seama de comunicarea Organizației Mondiale a Sănătății ale cărei aprecieri vor fi hotărîtoare în domeniul medical și științific și luînd în considerare factorii de ordin economic, social, juridic, administrativ, precum și toți ceilalți factori pe care Organizația Mondială a Sănătății îi va considera potriviți, Comisia va putea să adauge respectiva substanță în tabelul I, II, III sau IV. Comisia va putea cere informații complementare de la Organizația Mondială a Sănătății sau din oricare altă sursă adecvată.

6. Dacă o notificare făcută în virtutea paragrafului 1 s-a referit la o substanță înscrisă deja în unul dintre tabele, Organizația Mondială a Sănătății va transmite Comisiei noile sale constatări, precum și oricare nouă evaluare a acestei substanțe pe care ea o va putea face conform dispozițiilor paragrafului 4 și toate noile recomandări referitoare la măsurile de control care i se vor părea indicate în lumina amintitei evaluări. Comisia, ținînd seama de comunicarea primită de la Organizația Mondială a Sănătății conform paragrafului 5, precum și de factorii enumerați în paragraful citat mai sus, va putea hotărî să transfere această substanță de la un tabel la altul sau să suprme înscrierea ei pe tabele.

7. Orice hotărîre a Comisiei adoptată în virtutea prezentului articol va fi comunicată de către Secretarul General tuturor statelor membre ale O.N.U., statelor nemembre care sunt părți la prezenta Convenție, Organizației Mondiale a Sănătății, precum și Organului. Această hotărîre va intra pe deplin în vigoare pentru fiecare dintre părți la 180 de zile de la data comunicării, exceptînd cazul unei părți care în această perioadă și în legătura cu o hotărîre avînd drept efect adăugarea unei substanțe la un tabel, va informa în scris Secretarul General că datorită împrejurărilor excepționale ea nu este în măsură să supună această substanță tuturor dispozițiilor convenției aplicabile substanțelor de pe acest tabel. O asemenea notificare va expune motivele acestei hotărîri excepționale. Cu toată această notificare, fiecare dintre părți va trebui să aplice cel puțin normele de control enumerate mai jos:

a) Partea care a notificat Secretarului General o asemenea hotărîre cu privire la o substanță care pînă atunci nu făcuse obiectul controlului și nu fusese cuprinsă în tabelul I va ține seama, pe cît posibil, de măsurile de control speciale enumerate la art. 7 și , în ceea ce privește această substanță, va trebui:

i) să ceară autorizații pentru fabricarea, comercializarea și distribuirea substanței conform dispozițiilor prevăzute la articolul pentru substanțele din tabelul II;

ii) să ceară ca aceasta să fie furnizată sau distribuită numai pe bază de prescripție medicală, conform dispozițiilor prevăzute la art. 9 pentru substanțele din tabelul II;

iii) să se conformeze obligațiilor referitoare la export și import enunțate în art. 12, exceptînd față de o altă parte care a adresat Secretarului General o notificare cu privire la substanța în cauză;

iv) să se conformeze obligațiilor pentru substanțele din tabelul II,enunțate la art. 13, prin care se prevăd interdicții sau restricții la export și import;

v) să furnizeze Organului rapoarte statistice conform dispozițiilor prevăzute la

alin. a) paragraful 4 al art. 16; și

vi) să ia măsuri, conform dispozițiilor art. 22, în vederea pedepsirii oricărei acțiuni contrare legilor sau regulamentelor adoptate în cadrul îndeplinirii obligațiilor de mai sus.

b) Partea care a notificat Secretarului General o hotărîre de acestfel în legătură cu o substanță pînă atunci nesupusă controlului și adăugată la tabelul II va trebui, în ceea ce privește această substanță:

i) să ceară licența pentru fabricarea, comercializarea și distribuirea ei conform prevederilor art. 8;

ii) să ceară ca ea să nu fie furnizată sau distribuită decît pe bază de prescripție medicală, conform dispozițiilor art. 9;

iii) să se conformeze obligațiilor referitoare la export și importmenționate în art. 12, în afară de o altă parte care a adresat Secretarului General o notificare cu privire la substanța în chestiune;

iv) să se conformeze obligațiilor enumerate în art. 13, care prevădinterdicții sau restricții la import și export;

v) să furnizeze Organului rapoarte statistice conform dispozițiilor alin. a), c) și d) paragraful 4 ale art. 16; și

vi) să ia măsuri, conform dispozițiilor art. 22, în vederea pedepsirii oricărei acțiuni contrare legilor sau regulamentelor adoptate în cadrul executării obligațiilor menționate mai sus.

c) Partea care a notificat Secretarului General o hotărîre de acest fel în legătură cu o substanță pînă atunci nesupusă controlului și adăugată la tabelul III va trebui, în ceea ce privește această substanță:

i) să ceară licență pentru fabricarea, comercializarea și distribuirea ei, conform dispozițiilor art. 8;

ii) să ceară să fie furnizată sau distribuită numai pe bază de prescripție medicală, conform dispozițiilor art. 9;

iii) să se conformeze obligațiilor referitoare la export și import menționate în art. 12 în afară de o altă parte care a adresat Secretarului General o notificare cu privire la substanța în cauză;

iv) să se conformeze ogligațiilor enumerate în art. 13, care prevăd interdicții sau restricții la export și import;

v) să ia măsuri conform dispozițiilor art. 22 în vederea pedepsirii oricărei acțiuni contrare legilor sau regulamentelor adoptate în cadrul executării obligațiilor menționate mai sus.

d) Partea care a notificat Secretarului General o hotărîre de acest fel în legătură cu o substanță pînă atunci nesupusă controlului și adăugată la tabelul IV va trebui, în ceea ce privește această substanță:

i) să ceară licență pentru fabricarea, comercializarea și distribuirea ei, conform dispozițiilor art. 8;

ii) să se conformeze obligațiilor enumerate în art. 13, care prevăd interdicții sau restricții la export și import;

iii) să ia măsuri, conform dispozițiilor art. 22, în vederea pedepsirii oricărei ac-

țiuni contrare legilor sau regulamentelor adoptate în cadrul executării obligațiilor menționate mai sus.

e) Partea care a notificat Secretarului General o hotărîre de acest fel în legătură cu o substanță transferată la un alt tabel căruia i se aplică măsuri de control și obligații mai stricte, va aplica cel puțin prevederile Convenției de față aplicabile tabelului de unde acea substanță a fost transferată.

8. a) Hotărîrile Convenției adoptate în virtutea prezentului articol vor putea fi supuse revizuirii de către Consiliu, dacă una dintre părți va formula o cerere în decurs de 180 de zile de la primirea notificării hotărîrii. Cererea de revizuire va trebui să fie adresată Secretarului General în același timp cu toate informațiile pertinente care au motivat-o.

b) Secretarul General va comunica o copie după cererea de revizuire și informațiile adecvate Comisiei, Organizației Mondiale a Sănătății și tuturor părților, invitîndu-le să-i comunice observațiile lor în decurs de 90 de zile. Toate observațiile astfel primite vor fi supuse examinării Consiliului.

c) Consiliul poate confirma, modifica sau anula hotărîrea Comisiei:

Hotărîrea sa va fi notificată tuturor statelor membre ale O.N.U., statelor nemembre - părți la prezenta Convenție, Comisiei, Organizației Mondiale a Sănătății și Organului.

d) În cursul procedurii de revizuire, hotărîrea inițială a Comisiei va rămîne în vigoare, sub rezerva prevederilor paragrafului 7.

9. Părțile vor face tot ce le stă în putință pentru a supune unor măsuri de supraveghere cît mai eficiente substanțele care nu sunt prevăzute în prezenta Convenție, dar care pot fi utilizate pentru fabricarea ilicită a substanțelor psihotrope.

Articolul 3

Dispoziții speciale referitoare la controlul preparatelor

1. Sub rezerva celor prevăzute la paragrafele următoare din prezentul articol, un preparat este supus acelorași măsuri de control ca și substanța psihotropă pe care o conține și, dacă el conține mai multe asemenea substanțe, va fi supus măsurilor aplicabile acelei substanțe care face obiectul celui mai strict control.

2. Dacă un preparat care conține o substanță psihotropă, alta decît o substanță din tabelul I, este compus în așa fel încît nu prezintă decît un risc de abuz neglijabil sau nul, iar substanța nu poate fi recuperată în cantități care pot da loc la abuzuri, prin mijloace ușor aplicabile și în consecință acest preparat nu creează o problemă pentru sănătatea publică și nici o problemă de ordin social, preparatul respectiv va putea fi exceptat de la anumite măsuri de control enunțate în Convenția de față, conform paragrafului 3.

3. Dacă una dintre părți constată că un preparat intră în cadrul dispozițiilor paragrafului precedent, ea va putea hotărî să-l excepteze în țara sa sau în una din regiunile sale, de la una sau toate măsurile de control prevăzute în Convenția de față; totuși, sus-numitul preparat va continua să fie supus obligațiilor prevăzute în articolele următoare:

a) Art. 8 (licențe), în ce privește aplicarea lui la fabricare;

b) Art. 11 (înregistrarea), în ce privește aplicarea lui la preparatele exceptate;

c) Art. 13 (interzicerea și restrîngerea importului și exportului);

d) Art. 15 (inspecția), în ce privește aplicarea lui la fabricare;

e) Art. 16 (informații ce trebuie furnizate de către părți), în ce privește aplicarea lui la preparatele exceptate; și

f) Art. 22 (dispoziții finale), în măsura necesară pedepsirii actelor contrare legilor sau regulamentelor adoptate conform obligațiilor de mai sus.

Partea sus-menționată va notifica Secretarului General toate hotărîrile de acest fel, precum și numele și compoziția preparatului exceptat și măsurile de control de la care preparatul este exceptat. Secretarul General va transmite notificarea celorlalte părți, Organizației Mondiale a Sănătății și Organului.

4. Dacă una dintre părți sau Organizația Mondială a Sănătății dispune de informații asupra unui preparat exceptat în baza paragrafului

3, care, după părerea sa, ar justifica suprimarea completă sau parțială a exceptării, ea le va notifica Secretarului General și îi va furniza informațiile în spiritul acestei notificări. Secretarul General va transmite această notificare, însoțită de orice informație pe care o va considera pertinentă, părților, Comisiei și, atunci cînd notificarea a fost făcută de una dintre părți și Organizației Mondiale a Sănătății, Organizația Mondială a Sănătății va comunica Comisiei o evaluare asupra preparatului luînd în considerare factorii enumerați la paragraful 2, precum și o recomandare referitoare la măsurile de control de la care preparatul ar trebui, eventual, să înceteze de a mai fi exceptat.

Comisia, ținînd seamă de comunicarea primită de la Organizația Mondială a Sănătății, a cărei evaluare va fi hotărîtoare în materie medicală și științifică și avînd în vedere factorii de ordin economic, social, juridic, administrativ și de altă natură pe care ea îi va considera oportuni, va putea decide ca preparatul să înceteze total sau parțial de a mai fi exceptat de la măsurile de control. Secretarul General va comunica orice hotărîre Comisiei, adoptată în virtutea prezentului paragraf, tuturor statelor membre ale O.N.U., statelor nemembre părți la prezenta Convenție, Organizației Mondiale a Sănătății și Organului.

Toate părțile vor lua măsuri în vederea suprimării exceptării de la măsurile de control în cauză în interval de 180 de zile începînd de la data comunicării făcute de Secretarul General.

Articolul 4

Alte dispoziții speciale referitoare la sfera de aplicare a controlului

În ceea ce privește substanțele psihotrope, altele decît cele de la tabelul I, părțile vor putea autoriza:

a) transportul de către călători internaționali al unor micicantități de preparate pentru uzul lor personal; fiecare dintre părți va putea totuși să se asigure că aceste preparate au fost legal obținute;

b) folosirea acestor substanțe în industrie pentru fabricarea de preparate sau produse nepsihotrope, sub rezerva aplicării în cazul lor a unor măsuri de control prevăzute de prezenta Convenție pînă ce starea substanțelor psihotrope va fi de așa natură încît ele să nu mai poată, în practică, să dea loc la abuzuri sau să fie recuperate;

c) folosirea acestor substanțe, sub rezerva aplicării măsurilor de control prevăzute de prezenta Convenție, pentru capturarea animalelor de către persoane autorizate în mod special de autoritățile competente pentru a utiliza substanțele menționate mai sus, în acest scop.

Articolul 5

Limitarea utilizării în scopuri medicale şi ştiințifice

1. Fiecare parte va limita utilizarea substanțelor din tabelul I după cum se prevede la art. 7.

2. Fiecare parte va trebui, sub rezerva dispozițiilor art. 4, să limiteze, prin măsuri pe care ea le va considera potrivite, fabricarea, exportul, importul, distribuirea, stocurile, comercializarea și folosirea, precum și deținerea substanțelor din tabelul II, III și IV în scopuri medicale și științifice.

3. Este de dorit ca părțile să nu autorizeze deținerea de substanțe prevăzute în tabelele II, III și IV, exceptînd cazurile prevăzute de lege.

Articolul 6

Administrarea specială

Poate fi avantajos ca această administrație să fie aceeași cuadministrația specială care a fost instituită în virtutea dispozițiilorconvențiilor care supun stupefiantele unui control sau ca ea să lucreze în strînsă colaborare cu această administrație specială.

Articolul 7

Dispoziții speciale referitoare la substanțele din tabelul I

În ceea ce privește substanțele din tabelul I, părțile vor trebui:

a) să interzică orice utilizare a acestor substanțe, cu excepția celor utilizate în scopuri științifice sau scopuri medicale foarte limitate, de către persoane special autorizate care lucrează în instituții medicale sau științifice ce țin direct de guvernele lor sau au fost autorizate în mod expres de aceste guverne;

b) să ceară ca fabricarea, comercializarea, distribuirea și deținerea acestor substanțe să fie subordonată posedării unei licențe speciale și a unei autorizații prealabile;

c) să prevadă o supraveghere severă asupra activităților și actelor menționate în alin. a) și b);

d) să nu permită să se elibereze unei persoane special autorizate decît cantitatea din aceste substanțe, necesară scopurilor pentru care a fost acordată autorizația;

e) să ceară ca persoanele care exercită funcții medicale și științifice să înregistreze achiziționarea acestor substanțe și detaliile privind utilizarea lor, aceste înregistrări trebuind să fie păstrate cel puțin 2 ani după ultima utilizare consemnată în documente; și

f) să interzică exportul și importul acestor substanțe, exceptînd cazul în care exportatorul și importatorul vor fi și unul și celălalt autoritatea sau administația competentă din țara sau regiunea exportatoare sau importatoare, respectiv alte persoane sau întreprinderi pe care autoritățile competente din țările sau regiunile lor le vor

autoriza în mod explicit în acest scop. Condițiile prevăzute în paragraful 1 art. 12 referitoare la autorizațiile de export și import pentru substanțele din tabelul II se vor aplica în aceeași măsură substanțelor din tabelul I.

Articolul 8

Licențe

1. Părțile vor cere o licență sau altă măsură de control similară, pentru fabricarea, comercializarea (inclusiv exportul și imporul) și distribuirea substanțelor din tabelele II, III și IV.

2. Părțile:

a) vor exercita o supraveghere asupra tuturor persoanelor și întreprinderilor special autorizate care se îndeletnicesc cu fabricarea, comercializarea (inclusiv exportul și importul) sau cu distribuirea substanțelor prevăzute la paragraful 1;

b) vor supune unui regim de licențe sau altor măsuri de control similare întreprinderile și clădirile în care poate fi făcut acest comerț sau această distribuție; și

c) vor proceda în așa fel încît măsuri de securitate să fie luate față de aceste întreprinderi și aceste clădiri de așa manieră încît să împiedice furtul sau sustragerea stocurilor prin alte moduri.

3. Dispozițiile din paragrafele 1 și 2 ale prezentului articol, referitoare la regimul de licențe sau la alte măsuri de control similare, nu se vor aplica în mod obligatoriu persoanelor special autorizate să exercite funcții terapeutice sau științifice și care acționează în exercițiul acestor funcții.

4. Părțile vor cere ca toate persoanele cărora li se eliberează autorizații în baza prezentei Convenții sau care posedă autorizații echivalente, conform dispozițiilor prevăzute la paragraful 1 al prezentului articol sau la alin. b) al art. 7, să aibă calificarea de rigoare spre a aplica efectiv și corect prevederile legii și regulamentelor adoptate în cadrul aplicării prezentei Convenții.

Articolul 9

Prescripții medicale

1. Părțile vor cere ca substanțele din tabelele II, III și IV să fie furnizate sau distribuite pentru a fi utilizate de persoane particulare numai pe bază de prescripție medicală, exceptînd cazurile în care persoanele particulare pot în mod legal să obțină, să utilizeze, să elibereze sau să administreze aceste substanțe în exercitarea funcțiilor terapeutice și științifice legal autorizate.

2. Părțile vor lua măsurile necesare pentru ca prescripțiile medicale cuprinzînd substanțe din tabelele II, III și IV să fie eliberate conform practicii medicale și supuse, în ceea ce privește în special numărul reînnoirilor posibile și durata valabilității lor, unei reglementări care să asigure protecția sănătății și a interesului public.

3. Contrar dispozițiilor paragrafului 1, una dintre părți poate, atunci cînd, după părerea sa, situația legală o impune și în condițiile pe care ea le va putea prescrie, inclusiv în materie de înregistrare, să autorizeze farmaciștii cu autorizație sau orice alți distribuitori cu amănuntul sub licență, desemnați de autoritățile însărcinate cu ocrotirea sănătății publice în țară sau într-o zonă a acestei țări, să furnizeze, la dis-

creție și fără prescripție, pentru a fi utilizate de către persoanele particulare în cazuri excepționale și în scopuri medicale, cantități mici de substanțe prevăzute în tabelele III și IV, în limitele pe care le vor preciza părțile.

Articolul 10

Obligații privind condiționarea şi anunțurile de publicitate

1. Fiecare dintre părți va impune, ținînd seama de regulamentele sau recomandările pertinente ale Organizației Mondiale a Sănătății, să se indice pe etichetă, atunci cînd acest lucru va fi posibil și în orice caz pe nota care însoțește condiționarea pentru distribuirea cu amănuntul a substanțelor psihotrope, modul de folosire, precum și precauțiile ce trebuie luate, care, după părerea sa, sunt necesare pentru securitatea aceluia care folosește substanța.

2. Fiecare dintre părți, ținînd seama de prevederile constituției țării sale, va interzice anunțurile publicitare care se referă la substanțe psihotrope și care sunt destinate marelui public.

Articolul 11

Înregistrarea

1. Părțile vor impune ca, în cazul substanțelor din tabelul I, fabricanții și oricare alte persoane autorizate în virtutea art. 7 să facă comerț cu aceste substanțe și să le distribuie, să procedeze la înregistrarea, în condițiile prevăzute de fiecare dintre părți, în așa fel încît să apară precis cantitățile fabricate sau deținute în stoc, precum și, pentru fiecare achiziție și fiecare cantitate, data, numele furnizorului și al achizitorului.

2. Părțile vor impune ca, pentru substanțele din tabelele II și III, fabricanții, distribuitorii en gros și exportatorii să procedeze la înregistrarea acestora în condițiile stabilite de fiecare dintre părți, în așa fel încît să apară cu precizie cantitățile fabricate și, pentru fiecare achiziție și fiecare livrare, cantitatea, data, numele furnizorului și al achizitorului.

3. Părțile vor impune ca, pentru substanțele din tabelul II, distribuitorii cu amănuntul, instituțiile spitalicești, centrele de tratament și instituțiile științifice să procedeze la înregistrarea acestora în condițiile specificate pentru fiecare dintre părți, în așa fel încît să apară cu precizie fiecare achiziție și fiecare livrare, cantitatea, data, numele furnizorului și al achizitorului.

4. Părțile vor supraveghea, prin metode adecvate și ținînd seama de practicile profesionale și comerciale care le sunt proprii, ca informațiile referitoare la achiziționarea și cedarea unor substanțe din tabelul III de către distribuitorii cu amănuntul, instituțiile spitalicești, centrele de tratament și instituțiile științifice să poată fi consultate cu ușurință.

5. Părțile vor impune ca, pentru substanțele incluse în tabelul IV, fabricanții, exportatorii și importatorii să procedeze la înregistrarea în condițiile stabilite de fiecare dintre părți, în așa fel încît să apară cantitățile fabricate, exportate și importate.

6. Părțile vor impune fabricanților de preparate exceptate, conform paragrafului 3 art. 3, să înregistreze cantitatea din fiecare substanță psihotropă utilizată în fabricarea unui preparat exceptat, natura și cantitatea totală a preparatului exceptat, fabricat cu această substanță, precum și mențiunile referitoare la prima livrare.

7. Părțile vor supraveghea ca înregistrările și informațiile la care se referă prezentul articol și care sunt necesare pentru stabilirea rapoartelor prevăzute de art. 16 să fie păstrate cel puțin timp de 2 ani.

Articolul 12

Dispoziții referitoare la comerțul internațional

1. a) Oricare dintre părți, care autorizează exportul sau importul de substanțe din tabelele I sau II, trebuie să ceară ca o autorizație de import sau de export, redactată pe un formular-model stabilit de Comisie, să fie obținută pentru fiecare export sau import, indiferent dacă este vorba de una sau mai multe substanțe.

b) Această autorizație trebuie să cuprindă denumirea internațională a substanței sau, în absența acesteia, denumirea substanței din tabel, cantitatea exportată sau importată, forma farmaceutică, numele și adresa exportatorului și importatorului și perioada în cursul căreia trebuie să aibă loc exportul sau importul. Dacă substanța este exportată sub formă de preparat va fi, de asemenea, indicată denumirea preparatului, dacă există o asemenea denumire. Autorizația de export trebuie, de asemenea, să indice numărul și data certificatului de import și să specifice autoritatea care a eliberat acest document.

c) Înainte de a elibera o autorizație de export, părțile vor cere o autorizație de import eliberată de autoritățile de resort ale țării sau ale regiunii importatoare și care să ateste că importul substanței sau substanțelor despre care este vorba a fost aprobat, iar această autorizație va fi prezentată de persoana sau instituția care cere autorizația de export.

d) O copie după autorizația de export va fi anexată la fiecare expediere, iar guvernul care a eliberat autorizația de export va adresa o copie a acesteia guvernului țării sau regiunii importatoare.

e) Cînd importul a fost efectuat, guvernul țării sau al regiunii importatoare va remite guvernului țării sau regiunii exportatoare autorizația de export, împreună cu o atestare care să certifice cantitatea efectiv importată.

2. a) Părțile vor cere ca, pentru fiecare export al unor substanțe din tabelul III, exportatorii să întocmească în 3 exemplare o declarație pe un formular-model stabilit de către Comisie, conținînd informațiile următoare:

i) Numele și adresa exportatorului și importatorului;

ii) Denumirea comună internațională sau, în lipsa unei asemenea denumiri, denumirea substanței din tabel;

iii) Cantitatea de substanță și forma farmaceutică sub care substanța este exportată și, dacă este exportator, sub forma unui preparat, denumirea acestuia, dacă există o asemenea denumire;

iv) Data expedierii.

b) Exportatorii vor furniza autorităților competente din țara lor sau din regiunea lor 2 exemplare din această declarație. Ei vor anexa al treilea exemplar la marfa expediată.

c) Partea care a exportat o substanță din tabelul III va trebui, cît mai curînd po-

sibil, dar nu mai tîrziu de 90 de zile de la data expedierii, să transmită autorităților competente ale țării sau regiunii importatoare, în plic recomandat cu semnătură de primire, un exemplar al declarației primite din partea exportatorului.

d) Părțile vor putea cere ca, imediat după primirea coletului, importatorul să adreseze autorităților competente din țara sau din regiunea sa exemplarul care însoțește marfa cu semnătura de rigoare, indicînd cantitățile primite și data primirii.

3. Substanțele din tabelele I și II vor fi supuse, de asemenea, dispozițiilor care urmează:

a) Părțile vor exercita în porturile libere și zonele libere aceeași supraveghere și același control ca și în alte părți ale teritoriului lor, înțelegîndu-se totuși că vor putea aplica un regim mai sever;

b) Exporturile sub formă de expedieri adresate unei bănci sau în contul unei persoane, alta decît aceea al cărei nume figurează în autorizația de export, sau unei căsuțe poștale, vor fi interzise;

c) Exporturile de substanțe din tabelul I, sub formă de expedieri adresate unui antrepozit al unei vămi, vor fi interzise. Exporturile substanțelor din tabelul II, sub formă de expedieri adresate unui antrepozit al unei vămi vor fi interzise, exceptînd cazul în care guvernul țării importatoare precizează pe certificatul de import, prezentat de persoana sau instituția care cere autorizația de export, că el a aprobat importul acelei mărfi pentru ca ea să fie depusă într-un antrepozit al unei vămi. În asemenea cazuri, autorizația de export va preciza că expedierea se face în acest scop. Orice retragere de la antrepozitul vămii va fi subordonată prezentării unei autorizații eliberate de autoritățile de care țin antrepozitul și, în cazul unei expedieri în străinătate, această retragere va fi asimilată unui nou export în sensul prezentei Convenții;

d) Expedierile care sosesc pe teritoriul uneia dintre părți sau care se fac de pe acest teritoriu, fără să fi fost însoțite de o autorizație de export, vor fi reținute de autoritățile competente;

e) O parte nu va autoriza trecerea în tranzit pe teritoriul ei, în direcția unei alte țări, a oricărei expedieri de asemenea substanțe, indiferent dacă marfa este sau nu descărcată din vehiculul care o transportă, exceptînd cazul cînd copia după autorizația de export pentru această expediere este prezentată autorităților competente ale acestei părți.

f) Autoritățile competente ale unei țări sau regiuni, prin care trecerea unui colet conținînd asemenea substanțe este autorizată, vor adopta toate măsurile necesare pentru a împiedica abaterea din drum a coletului menționat către o altă destinație decît aceea care figurează pe copia autorizației de export atașată la colet, exceptînd cazul în care guvernul țării sau regiunii prin care se efectuează expedierea ar autoriza această schimbare de rută. Guvernul acestei țări sau al regiunii de tranzit va trata orice cerere de schimbare de rută ca și cum ar fi vorba de un export din țara sau regiunea de tranzit către țara sau regiunea noii destinații. Dacă se autorizează schimbarea de rută, dispozițiile de la alin. e) al paragrafului 1 se vor aplica, de asemenea, între țara sau regiunea de tranzit și țara sau regiunea de unde marfa a fost exportată de la început;

g) Nici o expediere de asemenea substanțe în tranzit sau depusă la un antrepozit

al unei vămi nu va putea fi supusă vreunei tratări de natură să modifice caracterul substanţelor. Ambalajul nu poate fi modificat fără consimţământul autorităţilor competente.

h) Dispoziţiile alin. e) - g) referitoare la tranzitul acestor substanţe prin teritoriul uneia dintre părţi nu sunt aplicabile dacă marfa este transportată pe calea aerului, cu condiţia ca aeronava să nu aterizeze în ţara sau regiunea de tranzit. Dacă aeronava aterizează în această ţară sau regiune, aceste dispoziţii se vor aplica în măsura în care o impun împrejurările.

i) Prevederile prezentului paragraf nu vor aduce atingere prevederilor conţinute în orice acord internaţional care ar limita controlul exercitat de oricare dintre părţi asupra acestor substanţe în tranzit.

Articolul 13

Interzicerea şi restricţii aplicate exportului şi importului

1. Orice parte poate notifica tuturor celorlalte părţi, prin intermediul Secretariatului General, că ea interzice importul, în ţara sa sau într-una din regiunile sale, a uneia sau mai multor substanţe din tabelele II, III sau IV specificate în notificarea sa. În această notificare, partea va indica numele sub care substanţa figurează în tabelele II, III sau IV.

2. Dacă una dintre părţi a primit o notificare de interdicţie, aşa cum se prevede în paragraful 1, ea va lua măsurile necesare pentru ca nici una dintre substanţele specificate în notificarea menţionată să nu fie exportată în ţara sau în una dintre regiunile părţii care a făcut notificarea.

3. Contrar dispoziţiilor paragrafelor precedente, orice parte care a făcut notificare conform paragrafului 1 poate, eliberînd în fiecare caz un permis special de import, să autorizeze importul cantităţilor determinate de substanţele în cauză sau din preparatele care le conţin.

Autoritatea ţării importatoare care va elibera permisul special de import îi va adresa în 2 exemplare, care vor purta numele şi adresa importatorului, autorităţii competente a ţării sau regiunii exportatoare care va putea, în acest caz, să autorizeze exportatorul să efectueze expedierea. Aceasta va fi însoţită de un exemplar al permisului special de import, vizat regulamentar de autoritatea competentă a ţării sau regiunii exportatoare.

Articolul 14

Dispoziţii speciale cu privire la transportul substanţelor psihotrope în truse de prim ajutor pe vase, aeronave sau alte mijloace de transport public care circulă pe trasee internaţionale

1. Transportul internaţional pe nave, aeronave sau alte mijloace de transport public internaţional, ca trenuri şi autocare internaţionale, al unor cantităţi limitate de substanţe din tabelele II, III şi IV, susceptibile să fie necesare în cursul călătoriei pentru acordarea de prim ajutor şi pentru cazurile de urgenţă, nu va fi considerat ca export, import sau tranzit în sensul prezentei Convenţii.

2. Se vor lua măsuri de precauţie adecvate de către ţara de înmatriculare pentru a

împiedica utilizarea abuzivă a substanțelor menționate la paragraful 1 sau deturnarea lor în scopuri ilicite.

Comisia va recomanda aceste precauții după ce se va consulta cu organizațiile internaționale competente.

3. Substanțele transportate pe nave, aeronave sau alte mijloace de transport public internațional, ca trenuri și autocare internaționale, conform prevederilor paragrafului 1, vor fi supuse legilor, reglementărilor, permiselor și autorizațiilor țării de înmatriculare, fără a prejudicia dreptul autorităților locale competente de a proceda la verificări, inspecții și alte operațiuni de control la bordul acestor mijloace de transport. Administrarea acestor substanțe, în caz de urgență, nu se va considera că ar contraveni dispozițiilor paragrafului 1 din art. 9.

Articolul 15

Inspecția

Părțile vor institui un sistem de inspectare a fabricanților, exportatorilor, importatorilor și distribuitorilor cu ridicata și cu amănuntul a substanțelor psihotrope, precum și a instituțiilor medicale și științifice care folosesc asemenea substanțe. Părțile vor organiza inspectarea localurilor, stocurilor și înregistrărilor atît de frecvent pe cît o vor considera necesară.

Articolul 16

Informații ce trebuie furnizate de către părți

1. Părțile vor furniza Secretarului General informațiile pe care Comisia le poate cere ca fiind necesare pentru exercitarea funcțiilor ei și, în special, un raport anual consacrat aplicării Convenției pe teritoriile lor, care să conțină informații privitoare la:

a) modificările importante aduse legilor și reglementărilor referitoare la substanțele psihotrope; și

b) faptele deosebit de semnificative care se vor fi produs pe teritoriile lor în materie de abuz și trafic ilicit de substanțe psihotrope.

2. Părțile vor comunica, pe de altă parte, Secretarului General, numele și adresele autorităților guvernamentale menționate la alin. f) al art. 7, la art. 12 și la paragraful 3 al art. 13. Secretarul General va difuza aceste informații tuturor părților.

3. Părțile vor adresa Secretarului General, în cel mai scurt timp posibil, un raport asupra cazurilor de trafic ilicit de substanțe psihotrope și de confiscare a substanțelor făcînd obiectul acestui trafic ilicit, atunci cînd aceste cazuri li se vor părea importante datorită:

a) noilor tendințe puse în evidență;

b) cantităților în cauză;

c) informațiilor asupra surselor de aprovizionare; sau

d) metodelor folosite de către traficanții iliciți.

Copii după raport vor fi comunicate conform alin. b) al art. 21.

4. Părțile vor furniza Organului rapoarte statistice anuale, utilizînd în acest scop formularele stabilite de către Organ. Aceste rapoarte se vor referi:

a) în ce privește fiecare dintre substanțele tabelelor I și II - lacantitățile fabricate,

exportate la destinație și importate din fiecare țară sau regiune, precum și la stocurile deținute de către fabricanți;

b) în ce privește fiecare dintre substanțele tabelelor III și IV - la cantitățile fabricate, precum și la cantitățile totale importate și exportate;

c) în ce privește fiecare dintre substanțele tabelelor II și III - la cantitățile folosite pentru fabricarea preparatelor exceptate; și

d) în ce privește fiecare dintre substanțele incluse pe un tabel, altul decît tabelul I, - la cantitățile utilizate în scopuri industriale, conform dispozițiilor alin. b) al art. 4.

Cantitățile fabricate, care sunt prevăzute la alin. a) și b) din prezentul paragraf, nu cuprind cantitățile de preparate fabricate.

5. Orice parte va furniza Organului, la cererea acestuia, informații statistice suplimentare referitoare la perioade viitoare în ce privește cantitățile unei substanțe sau ale alteia din tabelele III și IV, exportate în fiecare țară sau regiune și importate din fiecare țară sau regiune. Această parte va putea cere Organului să dea un caracter confidențial, atît cererii sale de a i se furniza informații, cît și informațiilor furnizate în baza prezentului paragraf.

6. Părțile vor furniza informațiile menționate la paragrafele 1 și 4 în modul și la data pe care le va fixa Comisia sau Organul.

Articolul 17

Funcțiile Comisiei

1. Comisia poate examina toate problemele care se referă la scopurile prezentei Convenții și la aplicarea prevederilor sale și să facă recomandări în acest scop.

2. Hotărîrile Comisiei prevăzute la art. 2 și art. 3 vor fi adoptate cu majoritatea a 2/3 din membrii Comisiei.

Articolul 18

Rapoartele Organului

1. Organul întocmește rapoarte anuale privind activitatea sa, în care va face o analiză a informațiilor statistice de care el dispune și, în cazurile necesare, o expunere a explicațiilor pe care guvernele au putut să le furnizeze sau au fost cerute să le furnizeze, precum și orice observații și recomandări pe care Organul le poate furniza.

Organul poate, de asemenea, să facă orice alt raport suplimentar pe care l-ar considera necesar. Rapoartele sunt prezentate Consiliului prin intermediul Comisiei, care poate formula observațiile pe care ea le consideră oportune.

2. Rapoartele Organului sunt comunicate părților și publicate ulterior de către Secretarul General. Părțile autorizează libera distribuire a acestor rapoarte.

Articolul 19

Măsuri ce trebuie adoptate de către Organ spre a asigura executarea prevederilor Convenției

1. a) Dacă, după examinarea informațiilor adresate Organului de către un guvern sau a informațiilor comunicate de organele O.N.U., Organul are temeiuri să creadă că scopurile prezentei Convenții sunt grav compromise prin faptul că o țară sau o regiune nu aplică dispozițiile sale, Organul are dreptul să ceară explicații guvernului

țării sau regiunii interesate. Sub rezerva dreptului pe care îl are de a atrage atenția părților, Consiliului și Comisiei privind problema prevăzută la alin. c), Organul va considera drept confidențială orice cerere de informații sau explicații furnizate de un guvern în conformitate cu prezentul alineat.

b) După ce a acționat conform alin. a), Organul poate, dacă consideră necesar să o facă, să ceară guvernului interesat să ia măsurile de remediere care, datorită împrejurărilor, pot părea necesare spre a asigura executarea prevederilor prezentei Convenții.

c) Dacă Organul constată că guvernul interesat nu a dat explicații satisfăcătoare, atunci cînd i s-a cerut să facă acest lucru conform alin. a), sau a neglijat să adopte o măsură de remediere care i s-a cerut să o ia conform alin. b), el poate atrage atenția părților, Consiliului și Comisiei în această privință.

2. Atunci cînd atrage atenția părților, Consiliului și Comisiei asupra unei probleme conform alin. c) al paragrafului 1, organul poate, dacă consideră necesară o asemenea măsură, să recomande părților să sisteze exportul substanțelor psihotrope în țara sau regiunea interesată sau importul substanțelor psihotrope provenite din această țară sau această regiune, sau atît exportul cît și importul, fie pentru o perioadă determinată, fie pînă ce situația în această țară sau regiune se va reglementa. Statul interesat are dreptul să aducă problema în fața Consiliului.

3. Organul are dreptul să publice un raport privind orice problemă prevăzută în dispozițiile prezentului articol și să-l comunice Consiliului, care îl va transmite tuturor părților. Dacă Organul publică în acest raport o hotărîre adoptată în baza prezentului articol sau a informațiilor privitoare la această hotărîre, el trebuie, de asemenea, să publice părerea guvernului interesat, dacă acesta o va cere.

4. În cazurile în care o hotărîre a Organului, publicată în conformitate cu prezentul articol, nu a fost adoptată în unanimitate, trebuie să fie expusă și părerea minorității.

5. Orice stat va fi invitat să fie reprezentat la ședințele Organului, în cursul cărora se examinează o problemă care îl interesează în mod direct, conform prevederilor prezentului articol.

6. Hotărîrile Organului luate în conformitate cu prezentul articol trebuie adoptate cu majoritatea a 2/3 din numărul total al membrilor Organului.

7. Prevederile paragrafelor precedente se vor aplica, de asemenea, atunci cînd Organul are temeiuri să creadă că scopurile Convenției de față ar putea fi grav compromise în urma unei hotărîri luate de una dintre părți, în baza dispozițiilor paragrafului 7 al art. 2.

Articolul 20

Măsuri împotriva abuzului de substanțe psihotrope

1. Părțile vor lua toate măsurile susceptibile să prevină abuzul desubstanțe psihotrope și să asigure depistarea promptă, precum și tratamentul, educația, perioada postcură, readaptarea și reintegrarea socială a persoanelor interesate; ele își vor coordona eforturile în acest scop.

2. Părțile vor favoriza, pe cît posibil, formarea unui personal pentru a asigura tratamentul, perioada postcură, readaptarea și reintegrarea socială a persoanelor care abuzează de substanțe psihotrope.

3. Părțile vor ajuta persoanele care au nevoie în exercitarea profesiei lor de a dobîndi cunoștințe referitoare la problemele puse de abuzul de substanțe psihotrope și de prevenirea lui și vor difuza, de asemenea, aceste cunoștințe în rîndul marelui public, dacă există temeri justificate că abuzul de aceste substanțe ar putea să se răspîndească foarte mult.

Articolul 21

Lupta împotriva traficului ilicit de substanțe psihotrope

Ținînd seama de regimul lor constituțional, juridic și administrativ, părțile:

a) vor asigura pe plan național coordonarea acțiunii preventive și represive împotriva traficului ilicit; în acest scop, ele vor putea să desemneze un serviciu adecvat, însărcinat cu această coordonare;

b) se vor ajuta reciproc în lupta împotriva traficului ilicit de substanțe psihotrope și, în special, vor transmite celorlalte părți direct interesate, pe cale diplomatică sau prin intermediul autorităților competente pe care le vor desemna în acest scop, cîte o copie din fiecare raport pe care îl vor fi adresat Secretarului General în baza art. 16, în urma descoperirii unui caz de trafic ilicit sau în urma unei confiscări;

c) vor colabora strîns între ele, precum și cu organizațiile internaționale competente din care fac parte, în scopul ducerii unei lupte coordonate împotriva traficului ilicit;

d) vor veghea la realizarea rapidă a colaborării internaționale a serviciilor adecvate; și

e) se vor asigura ca, atunci cînd documentele de procedură sunt transmise între țări pentru inițierea unei acțiuni în justiție, transmiterea să fie efectuată pe căi rapide la adresa instanțelor desemnate de către părți; această prevedere nu încalcă dreptul părților de a cere ca documentele de procedură să le fie expediate pe cale diplomatică.

Articolul 22

Dispoziții cu caracter penal

1. a) Sub rezerva prevederilor sale constituționale, fiecare parte va considera drept infracțiune pasibilă de pedeapsă orice act comis intenționat care contravine unei legi sau unui regulament în executarea obligațiilor sale ce decurg din prezenta Convenție și va lua măsurile necesare pentru ca infracțiunile grave să fie sancționate, de exemplu, cu închisoare sau orice altă pedeapsă privativă de libertate.

b) Contrar dispozițiilor cuprinse în alineatul precedent, atunci cînd persoanele care utilizează în mod abuziv substanțe psihotrope vor fi săvîrșit aceste infracțiuni, părțile vor putea - în loc de a le condamna sau de a aplica o sancțiune penală împotriva lor sau ca un complement al sancțiunii penale, - să supună aceste persoane unor măsuri de tratament, de educare, de postcură, de readaptare și de reintegrare socială, conform prevederilor paragrafului 1 al art. 20.

2. Sub rezerva prevederilor constituționale, ale sistemului juridic și ale legislației naționale ale fiecărei părți:

a) i) dacă o serie de acțiuni care sunt legate între ele și constituie infracțiuni în virtutea paragrafului 1 de mai sus au fost comise în țări diferite, fiecare dintre aceste acțiuni va fi considerată ca o infracțiune distinctă;

ii) participarea internațională la vreuna dintre infracțiunile menționate mai sus, asocierea sau înțelegerea în vederea săvîrșirii sau tentativei de a comite asemenea infracțiuni, precum și actele pregătitoare și operațiunile financiare executate intenționat în legătură cu infracțiunile menționate în prezentul articol, vor constitui infracțiuni pasibile de pedepsele prevăzute la paragraful 1.

iii) condamnările pronunțate în străinătate pentru aceste infracțiuni vor fi luate în considerație pentru a stabili cazurile de recidivă; și

iv) infracțiunile grave menționate mai sus, indiferent dacă au fost comise de către cetățeni ai țării sau străini, vor fi urmărite de partea pe teritoriul căreia a fost comisă infracțiunea sau de către partea pe teritoriul căreia se află delincventul, dacă extrădarea nu este compatibilă cu legislația părții căreia i-a fost adresată cererea și dacă infractorul a fost deja urmărit și judecat.

b) Este de dorit ca infracțiunile menționate la paragraful 1 și în partea a II-a a alin. a) din paragraful 2 să fie considerate drept cazuri de extrădare în cadrul oricărui tratat de extrădare încheiat sau care urmează să se încheie între părți și să fie recunoscute drept cazuri de extrădare între ele de către părțile care nu subordonează extrădarea existenței unui tratat sau reciprocității, înțelegîndu-se, totuși, că extrădarea va fi acordată conform legislației părții căreia i s-a adresat cererea de extrădare și că numita parte va avea dreptul să refuze de a proceda la arestarea infractorului și să refuze să acorde extrădarea lui, dacă autoritățile competente consideră că infracțiunea nu este suficient de gravă.

3. Orice substanță psihotropă, orice altă substanță și orice material utilizat sau care se intenționează a fi utilizat pentru a săvîrși oricare din infracțiunile prevăzute la paragrafele 1 și 2 vor putea să fie sechestrate și confiscate.

4. Nici o dispoziție a prezentului articol nu aduce atingere legislației naționale a uneia dintre părți în materie de competență.

5. Nici o prevedere a prezentului articol nu va încălca principiul potrivit căruia infracțiunile la care el se referă vor fi definite, urmărite și pedepsite conform legislației naționale a fiecărei părți.

Articolul 23

Aplicarea unor măsuri de control mai severe decît cele impuse prin Convenție

Părțile vor putea adopta măsuri de control mai stricte și mai severe decît cele prevăzute în prezenta Convenție, dacă ele vor considera aceasta oportun sau necesar pentru ocrotirea sănătății și în interes public.

Articolul 24

Cheltuielile organelor internaționale care decurg din administrarea dispozițiilor Convenției

Cheltuielile Comisiei și ale organului pentru îndeplinirea funcțiilor lor respective în baza prezentei Convenții vor fi în sarcina Organizației Națiunilor Unite, în condițiile pe care le va stabili Adunarea Generală. Părțile care nu sînt membre ale O.N.U. vor contribui la aceste cheltuieli, Adunarea Generală urmînd să analizeze periodic, după consultări cu guvernele acestor părți, suma contribuțiilor pe care ea o va considera drept echitabilă.

Articolul 25

Procedura de admitere, semnare, ratificare şi aderare

1. Statele membre ale O.N.U., statele nemembre ale O.N.U., care sunt membre ale unei instituții specializate a O.N.U. sau a Agenției Internaționale pentru Energie Atomică sau care sunt părți la Statutul Curții Internaționale de Justiție, precum și orice alt stat invitat de Consiliu, pot deveni părți la prezenta Convenție:

a) semnînd-o; sau

b) ratificînd-o, după ce a fost semnată sub rezerva ratificării; sau

c) aderînd la aceasta.

2. Prezenta Convenție va fi deschisă pentru semnare pînă la 1 ianuarie 1972 inclusiv. După aceea se va putea adera la aceasta.

3. Instrumentele de ratificare sau aderare vor fi depuse la Secretarul General.

Articolul 26

Intrarea în vigoare

1. Convenția de față va intra în vigoare la 90 de zile după ce 40 de state menționate în paragraful 1 al art. 25 o vor fi semnat-o fără să facă vreo rezervă în ce privește ratificarea sau vor fi depuse instrumentele de ratificare sau de aderare.

2. Pentru oricare alt stat care semnează fără rezerva ratificării sau care depune instrumentele de ratificare sau de aderare după data ultimei semnături sau a ultimei depuneri menționate la paragraful precedent, prezenta Convenție va intra în vigoare la 90 de zile de la data semnării ei sau depunerii instrumentelor de ratificare sau de aderare.

Articolul 27

Aplicarea teritorială

Prezenta Convenție se va aplica tuturor teritoriilor nemetropolitane pe care una dintre părți le reprezintă pe plan internațional, exceptînd cazul în care consimțămîntul prealabil al unui teritoriu oarecare este necesar, fie în baza Constituției părții sau a teritoriului interesat,fie în baza cutumelor. În acest caz, partea se va strădui să obțină, într-un timp cît mai scurt, consimțămîntul teritoriului care este necesar și, atunci cînd acest consimțămînt va fi obținut, ea va notifica acest lucru Secretarului General. Prezenta convenție se va aplica teritoriului sau teritoriilor desemnate prin notificarea menționată, începînd de la data primirii acesteia din urmă de către Secretarul General. În cazurile în care consimțămîntul prealabil al teritoriului nemetropolitan nu este necesar, partea interesată va declara, în momentul semnării, ratificării sau aderării, cărui teritoriu sau căror teritorii nemetropolitane li se aplică prezenta Convenție.

Articolul 28

Regiuni definite în scopurile prezentei Convenții

1. Oricare dintre părți poate notifica Secretarului General că în scopurile prezentei Convenții teritoriul ei este divizat în două sau mai multe regiuni sau că două sau mai multe dintre regiunile ei sunt grupate în una singură.

2. Două sau mai multe părți pot notifica Secretarului General că, în urma instituirii unei uniuni vamale între ele, aceste părți constituie o regiune în scopurile prezentei Convenții.

3. Orice notificare făcută în baza paragrafului 1 sau 2 va intra în vigoare la 1 ianuarie al anului care va urma aceluia în care notificarea a fost făcută.

Articolul 29

Denunțarea

1. La expirarea unei perioade de 2 ani începînd de la data intrării în vigoare a prezentei Convenții, oricare parte va putea, în numele său sau în numele unui teritoriu pe care ea îl reprezintă pe plan internațional și care și-a retras consimțămîntul dat în virtutea art. 27, să denunțe prezenta Convenție, depunînd în acest scop instrumentul necesar la Secretariatul General.

2. Dacă Secretarul General primește denunțarea înaintea datei de 1 iulie sau la această dată, ea va intra în vigoare la 1 ianuarie a anului următor; dacă denunțarea este primită după 1 iulie ea va intra în vigoare ca și cum ar fi fost primită în anul următor înainte de 1 iulie sau la această dată.

3. Convenția de față va expira dacă, în urma denunțărilor notificate conform prevederilor paragrafelor 1 și 2, condițiile intrării sale în vigoare prevăzute la paragraful 1 al art. 26 încetează de a mai fi respectate.

Articolul 30

Amendamente

1. Oricare dintre părți poate propune un amendament la prezenta Convenție. Textul acestui amendament sau cauzele care l-au motivat vor fi comunicate Secretarului General, care le va difuza părților și Consiliului. Consiliul va putea hotărî fie:

a) să convoace o conferință, conform paragrafului 4 al art. 62 din Carta O.N.U., în vederea studierii amendamentului propus;

b) să întrebe părțile dacă acceptă amendamentul propus și să le roage să prezinte eventual Consiliului observațiile lor cu privire la această propunere.

2. Dacă un proiect de amendament difuzat conform alin. b) al paragrafului 1 nu a fost respins de nici una dintre părți în decursul celor 18 luni care urmează comunicării sale, el va intra imediat în vigoare. Dacă totuși el va fi respins de una dintre părți, Consiliul va putea hotărî, ținînd seama de observațiile părților, dacă este cazul să se convoace o conferință însărcinată cu studierea amendamentului amintit.

Articolul 31

Diferende

1. Dacă între două sau mai multe părți se naște un diferend privitor la interpretarea sau aplicarea prezentei Convenții, părțile amintite se vor consulta în vederea reglementării acestui diferend pe cale de negocieri, anchetă, mediere, conciliere, arbitraj, recurs la organisme regionale, pe cale judiciară sau prin alte mijloace pașnice pe care le vor alege.

2. Orice diferend de acest fel care nu va fi reglementat prin mijloacele prevăzute la

paragraful 1 va fi supus, la cererea uneia dintre părțile în litigiu, Curții Internaționale de Justiție.

Articolul 32

Rezerve

1. Nici o rezervă nu este permisă în afara celor făcute conform paragrafelor 2, 3 și 4 ale prezentului articol.

2. Orice stat poate, în momentul semnării, ratificării sau aderării, să facă rezerve în legătură cu următoarele prevederi din prezenta Convenție:

a) art. 19 paragrafele 1 și 2;

b) art. 27; și

c) art. 31.

3. Orice stat care dorește să devină parte la Convenție, dar carevrea să fie autorizat să facă rezerve, altele decît cele care sunt enumerate în paragrafele 2 și 4, poate anunța Secretarul General despre această intenție, cu condiția ca la expirarea celor 12 luni de la data comunicării rezervei în chestiune de către Secretarul General, o treime din statele care au semnat fără rezerva ratificării sau au ratificat Convenția sau au aderat la ea înainte de expirarea perioadei amintite - să nu fi ridicat obiecțiuni împotriva ei - rezerva va fi considerată drept autorizată, înțelegîndu-se însă că statele care au ridicat obiecții împotriva acestei rezerve nu vor să-și asume față de statul care a formulat-o acea obligație juridică ce decurge din prezenta Convenție, la care se referă rezerva.

4. Oricare stat pe teritoriul căruia cresc în stare sălbatică plante conținînd substanțe incluse în tabelul I, folosite în mod tradițional de anumite grupuri restrînse bine determinate, cu prilejul ceremoniilor magice sau religioase, poate, în momentul semnării, ratificării sau a aderării, să facă rezerve cu privire la aceste plante în legătură cu prevederile art. 7, exceptînd prevederile referitoare la comerțul internațional.

5. Statul care a făcut rezerve va putea, în orice moment, printr-o notificare scrisă adresată Secretarului General, să retragă în întregime sau parțial rezervele sale.

Articolul 33

Notificări

Secretarul General va notifica tuturor statelor menționate la paragraful 1 al art. 25:

a) semnăturile, ratificările sau aderările, conform art. 25;

b) data la care prezenta Convenție va intra în vigoare, conform art. 26;

c) denunțările, conform art. 29; și

d) declarațiile și notificările, conform art. 27, 28, 30 și 32.

Drept care, subsemnații, legal împuterniciți, au semnat prezenta Convenție în numele guvernelor respective.

Întocmită la Viena la 21 februarie 1971, într-un singur exemplar în limbile engleză, chineză, spaniolă, franceză și rusă, cele 5 texte fiind, în măsură egală, valabile. Convenția va fi depusă la Secretarul General al O.N.U., care va transmite copii certificate, conforme, tuturor statelor membre ale O.N.U. și celorlalte state prevăzute la paragraful 1 al art.25.

LISTA REVIZUITĂ ÎN FUNCȚIE DE TOATE AMENDAMENTELE ADUSE DE COMISIA STUPEFIANTELOR PÎNĂ LA 1 IULIE 1993

L I S T A

cu substanțele ce figurează în tabelul I

Nr. crt.	D.C.I.	Alte denumiri uzuale	Denumire chimică
1.	Brolamfetamina	DOB	(+)-4-2, 5-bromo-2, 5-dime-toxi-alfa-metil-fenetilamină
2.	Catinona		(-)-(S)-2-amino-propio-fenonă
3.		DET	3-[2-(dietilamino) etil]indol
4.		DMA	(±)-2, 5-dimetoxi-alfa-metil- fenetilamină
5.		DMHP	3-(1, 2-dimetilheptil.)-7, 8, 9, 10 -tetrahidro-6, 6, 9 - trimetil-6H-dibenzo[b, d]- piran-1-ol
6.		DMT	3-[2-(dimetilamino) etil]indol
7.		DOET	(±)-4-etil-2, 5-dimetoxi-alfa- fenetilamină
8.	Eticiclidina	PCE	N-etil-1-fenilciclo-hexilamină
9.			(+)-Lisergio LSD, LSD-25 9, 10-didehidro-N, N-dietil- 6-metilergolină-8beta- carboxamidă
10.	Tenamfetamina	MDA	alfa-metil-3, 4- (metilenedioxi) fenetilamină
11.		mescalină	3, 4, 5-trimetoxifenetilamină
12.		MMDA	2-metoxi-alfa-metil-4, 5- (metilenedioxi) fenetilamină
13.		parahexil	3-hexil-7, 8, 9, 10-tetrahidro- 6, 6, 9-trimetil-6H-dibenzo [b, d]piran-1-ol
14.		PMA	p-metoxi-alfa- metilfenetilamină
15.		psilocină	3-[2-(dimetilamino) etil] indol-4-ol
16.		Psilocibina	3-[2-(dimetilamino) etil]indol- 4-il dihidrogen-fosfat
17.	Roliciclidina	PHP, PCPY	1-(1-fenilciclohexil) pirolidină
18.		STP, DOM	2, 5-dimetoxi-alfa, 4-dimetil fenetilamină
19.		MDMA	(±)-N, alfa-dimetil-3, 4-(metil- enedioxi) fenetilamină

20.	Tenociclidine	TCP	1-[1-(2-tieni)ciclohexil] piperidină
			tetrahidrocanabiol cu următorii izomeri și alte variante stereochimice 7, 8, 9, 10-tertahidro-6, 6, 9-trimetil- 3-pentil-6H-dibenzo [b, d]- piran-1-ol (9R, 10aR)-8, 9, 10, 10a-tetrahidro -6, 6, 9-trimetil-3-pentil- 6H-dibenzo[b, d] -piran-1-ol (6aR. 9R, 10aR) -6a, 9, 10, 10a-tetrahidro-6, 6, 9-trimetil -3-pentil-6H-dibenzo[b, d]piran-1-ol (6aR, 10aR)-6a, 7, 10, 10a-tetrahidro-6, 6, 9-trimetil- 3-pentil-6H-dibenzo[b, d] piran-1-ol (6aR, 10aR)-6a, 7, 8, 10a-tetrahidro-6, 6, 9-trimetil- 3-pentil-6H-dibenzo[b, d] piran-1-ol 6a, 7, 8, 9-tetrahidro -6, 6, 9-trimetil -3-pentil-6H- dibenzo[b, d]piran-1-ol (6aR, 10aR)-6a, 7, 8, 9, 10, 10a-hexahidro-6, 6-dimetil- 9-metilen-3-pentil-6H- dibenzo[b, d]piran-1-ol
21.			tetrahidrocanabiol cu următorii izomeri și alte variante stereochimice 7, 8, 9, 10- tertahidro-6, 6, 9-trimetil- 3-pentil-6H-dibenzo [b, d]- piran-1-ol (9R, 10aR)-8, 9, 10, 10a-tetrahidro -6, 6, 9-trimetil-3-pentil- 6H-dibenzo[b, d] -piran-1-ol (6aR. 9R, 10aR) -6a, 9, 10, 10a-tetrahidro-6, 6, 9-trimetil -3-pentil-6H-dibenzo[b, d]piran-1-ol (6aR, 10aR)-6a, 7, 10, 10a-tetrahidro-6, 6, 9-trimetil- 3-pentil-6H-dibenzo[b, d] piran-1-ol (6aR, 10aR)-6a, 7, 8, 10a-tetrahidro-6, 6, 9-trimetil- 3-pentil-6H-dibenzo[b, d] piran-1-ol 6a, 7, 8, 9-tetrahidro -6, 6, 9-trimetil -3-pentil-6H- dibenzo[b, d]piran-1-ol (6aR, 10aR)-6a, 7, 8, 9, 10, 10a-hexahidro-6, 6-dimetil- 9-metilen-3-pentil-6H- dibenzo[b, d]piran-1-ol
22.		TMA	(±)-3, 4, 5-trimetoxi-alfa- metilfenetilamină

Sărurile substanțelor existente în acest tabel nu exclud alte săruri posibile.

L I S T A

cu substanțele ce figurează în tabelul II

Nr. crt.	D.C.I.	Alte denumiri uzuale	Denumire chimică
1.	Amfetamina	amfetamină	(±)-alfa-metilfenetilamină
2.	Dexamfetamina	dexamfetamină	(+)-alfa-metilfenetilamină
3.	Fenetrilină		7-[2-[(alfa-metilfenetil) amino] etil] teofilină
4.	Levamfetamina	levamfetamină	(-)-(R)-alfa-metilfenetilamină
5.		levometamfetamină	(-)-N, alfa-dimetilfenetilamină
6.	Mecloqualon		2-metil-3-0-tolil- 4(3H)-chinazolinonă
7.	Metamfetamina	metamfetamină	alfa-fenil-2-piperidil- acetat de metil
8.	Metamfetamina racemica	metamfetamină racemică	(±)-N, -dimetilfenetilamină
9.	Metaqualon		2-metol-3-0-tolil- 4(3H)-chinazolinonă
10.	Metilfenidat		alfa-fenil-2-piperidil-acetat de metil
11.	Fenciclidina	PCP	1-(1-fenilciclohexil) piperidină
12.	Fenmetrazina		3-metil-2-fenilmorfolină
13.	Secobarbital		acid 5-alil-5-(1-metil- butil) barbituric

Sărurile substanțelor existente în acest tabel nu exclud alte săruri posibile.

L I S T A

cu substanțele ce figurează în tabelul III

Nr. crt.	D.C.I.	Alte denumiri uzuale	Denumire chimică
1.	Amobarbital		acid 5-etil-5-izopentil barbituric
2.	Butalbital		acid 5-alil-5-izobutil- barbituric
3.	Cătina	(+)-norpseudo-efedrină	(+)-(R)-alfa-[(R)-1-aminoetil]benzil-alcool
4.	Ciclobarbital		acid 5-(1-ciclohexen- 1-il)-5-etilbarbituric
5.	Glutetimida		2-etil-2-fenilglutarimidă
6.	Pentazocina		(2R*,6R*,11R*)-1, 2, 3, 4, 5, 6-hexahidro-6, 11-dimetil-3(-3-metil-2-butenil)-2,6- metano-3-benzazocin-8-01
7.	Pentobarbital		acid 5-etil-5-(1-metil- butil) barbituric

Sărurile substanțelor existente în acest tabel nu exclud alte săruri posibile.

L I S T A

cu substanțele ce figurează în tabelul III

Nr. crt.	D.C.I.	Alte denumiri uzuale	Denumire chimică
1.	Alobarbital		acid 5,5-dialilbarbituric
2.	Alprazolam		8-clor-1-metil-6-fenil- 4H-s-triazolo [4,3-a][1,4] benzodiazepine
3.	Amfrepramona		2-(dietilamino) propiofenonă
4.	Barbital		acid 5,5-dietilbarbituric
5.	Benfetamina	benzfetamină	N-benzil-N, alfa- dimetilfenetilamină
6.	Bromazepam		7-brom-1,3-dihidro-5- (2-piridil)- 2H-1,4- benzodiazepin-2-onă
7.	Butobarbital		acid 5-butil-5- etilbarbituric
8.	Camazepam		dimetilcarbamat ester de 7-clor-1,3-dihidro-3- hidroxi-1-metil-5-fenil-2H-1,4-benzodiazepin- 2-onă
9.	Clordiazepoxid		7-clor-2-(metilamino)-5- fenil-3H-1,4-benzodiaze- pin-4-oxid
10.	Clobazam		7-clor-1-metil-5-fenil-1-1,5-benzodiazepin-2,4 (3H, 5H)-dionă
11.	Clonazepam		5-(0-clorfenil)-1,3-dihidro-7-nitro-2H-1,4-benzodiazepin-2-onă
12.	Clorazepat		acid 7-clor-2,3-dihidro-2-oxo-5-fenil-1H-1,4-benzodiazepin-3-carboxilic
13.	Clotiazepam		5-(0-clorfenil)-7-etil-1,3-dihidro-1-metil-2H-tien [2,3-e]-1,4-diazepin-2-onă
14.	Cloxazolam		10-clor-11b-(0-clorfenil-2, 3, 7, 11b-tetrahidro-5H-oxa-[3,2-d] [1,4] benzodiazepin-6-onă
15.	Delorazepam		7-clor-5-(0-clorfenil)- 1,3-dihidro-2H-1,4-benzodiazepin-2-onă
16.	Diazepam		7-clor-1,3-dihidro-1-metil-5-fenil-2H-1,4-benzodiazepin-2-onă
17.	Estazolam		8-clor-6-fenil-4H-s-triazol [4,3-a] [1,4] benzodiazepina
18.	Etclorvinol		1-clor-3-etil-1-penten-4-in-3-01
19.	Etinamat		carbamat de 1-etinilciclohexanol
20.	Etil Loflazepat	etil 7-clor-5-	(0-fluorfenil)-2,3-dihidro-2-oxo-1H-1,4-benzodiazepin-3-carboxilat
21.	Etilamfetamină	N-etilamfetamină	N-etil-alfa-metilfenetilamină
22.	Fencamfamina		N-etil-3-fenil-2-norbornanamină
23.	Fenproporex		(±)-3-[(alfa-metilfenetil) amino]-propionitril

Nr. crt.	D.C.I.	Alte denumiri uzuale	Denumire chimică
24.	Fludiazepam		7-clor-5-(0-fluorfenil)-1,3-dihidro-1-metil-2H-1,4-benzodiazepin-2-onă 0 1 2 3
25.	Flunitrazepam		5-(0-fluorfenil)-1,3-dihidro-1-metil-7-nitro-2H-1,4-benzodiazepin-2-onă
26.	Flurazepam		7-clor-1-[2-(dietilamino) etil] -5-(0-fluorfenil)-1,3-dihidro-2H-1,4-benzodiazepin-2-onă
27.	Halazepam		7-clor-1,3-dihidro-5-fenil-1-(2,2,2-trifluoretil)-2H-1,4-benzodiazepin-2-onă
28.	Haloxazolam		10-brom-11b-(0-fluorfenil)-2, 3, 7, 11b-tetrahidrooxazol-[3,2-d][1,4] benzodiazepin -6(5H)-onă
29.	Ketazolam		11-clor-8, 12b-dihidro-2,8-dimetil-12b-fenil-4H-1,3-oxazin[3,2-d][1,4] benzodiazepin-4,7 (6H)-dionă
30.	Lefetamina	SPA	(-)-N,N-dimetil-1,2-difeniletilamină
31.	Loprazolam		6-(0-clorfenil)-2,4-dihidro-2-(4-metil-1-piperazinil) metilen-8-nitro-1H-imidazo [1,2-a] [1,4] benzodiazepin-1-onă
32.	Lorazepam		7-clor-5-(0-clorfenil-1,3-dihidro-3-hidroxi-2H-1,4-benzodiazepin-2-onă
33.	Lormetazepam		7-clor-5-(0-clorfenil) 1,3-dihidro-3-hidroxi-1-metil-2H-1,4-benzodiazepin-2-onă
34.	Mazindol		5-(p-clorfenil)-2,5-dihidro -3H-imidazo [2, 1-a] izoindol-5-01
35.	Medazepam		7-clor-2,3-dihidro -1-metil-5-fenil-1H -1,4-benzodiazepin
36.	Mefenorex		N-(3-clorpropil)-alfa -metil-fenetilamină
37.	Meprobamat		dicarbamat de 2-metil -2-propil-1,3-propandiol
38.	Metilfenobarbital		acid 5-etil-1-metil -5-fenil-barbituric
39.	Metiprilon		3,3-dietil-5-metil-2,4 -piperidin-dionă
40.	Nimetazepam		1,3-dihidro-1-metil-7-nitro-5-fenil-2H-1,4-benzodiazepin-2-onă
41.	Nitrazepam		1,3-dihidro-7-nitro-5 -fenil-2H-1,4 -benzodiazepin-2-onă
42.	Nordazepam		7-clor-1,3-dihidro-5 -fenil-2H-1,4-benzodiazepin-2-onă
43.	Oxazepam		7-clor-1,3-dihidro-3hidroxi-5-fenil-2H -1,4-benzodiazepin -2-onă

Nr. crt.	D.C.I.	Alte denumiri uzuale	Denumire chimică
44.	Oxazolam		10-clor-2, 3, 7, 11b-tetrahidro-2-metil -11b-feniloxazol [3,2-d-] [1,4] benzodiazepin-6(5H) -onă
45.	Fendimetrazina		(+)-(2S, 3S)-3,4-dimetil -2-fenilmorfolină
46.	Fenobarbital		acid 5-etil-5-fenilbarbituric
47.	Fentermina		alfa, alfa-dimetilfene-tilamină
48.	Pinazepam		7-clor-1,3-dihidro-5-fenil-1-(2-propinil)-2H-1,4-benzodiazepin-2-onă
49.	Pipradrol		alfa, alfa-difenil-2-piperidinmetanol
50.	Prazepam		7-clor-1-(ciclopropimetil) 1,3-dihidro-5-fenil-2H-1,4-benzodiazepin-2-onă
51.	Propilhexedrina		N, afla-dimetilciclohexa-netilamină
52.	Pirovalerona		4'-metil-2-(1-pirolidinil) valerofenonă
53.	Secbutabarbital		acid 5-sec-butil-5-etilbarbituric
54.	Temazepam		7-clor-1,3-dihidro-3-hidroxi-1-metil-5-fenil-2H-1,4-benzodiazepin-2-onă
55.	Tetrazepam		7-clor-5-(1-ciclohexen-1-il)-1,3-dihidro-1-metil-5-fenil-2H-1,4-benzodia-zepin-2-onă
56.	Triazolam		8-clor-6-(0-clorfenil)-1-metil-4H-s-triazol[4,3-a] [1,4] benzodiazepină
57.	Vinilbital		acid 5-(1-metilbutil) -5-vinilbarbituric

Sărurile substanţelor existente în acest tabel nu exclud alte săruri posibile.

CONVENȚIA PENTRU REPRIMAREA ACTELOR ILICITE ÎNDREPTATE CONTRA SECURITĂȚII AVIAȚIEI CIVILE*

Statele părți la prezenta convenție,**

considerînd că actele ilicite îndreptate contra securității aviației civile pun în pericol securitatea persoanelor și bunurilor, împiedică în mod serios exploatarea serviciilor aeriene și subminează încrederea popoarelor lumii în securitatea aviației civile,

considerînd că atare acte le preocupă în mod serios,

considerînd că, în scopul de a preveni aceste acte, trebuie să se prevadă urgent măsuri corespunzătoare în vederea pedepsirii autorilor acestora.

au convenit asupra celor ce urmează:

Articolul 1

1. Comite o infracțiune orice persoană care, în mod ilicit, cu intenție:

a) săvîrșește un act de violență împotriva unei persoane aflate la bordul unei aeronave în zbor, dacă acest act este de natură să pună în pericol securitatea aeronavei;

b) distruge o aeronavă în serviciu sau n cauzează deteriorări care o fac inaptă de zbor ori care sunt de natură să pună în pericol securitatea în zbor;

c) plasează sau facă să se plaseze pe o aeronavă în serviciu, prin orice mijloc, un dispozitiv sau substanțe apte să distrugă acea aeronavă sau să-i producă deteriorări care o fac inaptă de zbor ori sunt de natură să-i pună în pericol securitatea în zbor;

d) distruge sau deteriorează instalații sau servicii de navigație aeriană sau tulbură funcționarea acestora, dacă vreunul dintre aceste acte este de natură să pună în pericol securitatea aeronavelor în zbor;

e) comunică o informație știind că aceasta este falsă și, prin acest fapt, pune în pericol securitatea unei aeronave în zbor.

2. Comite o infracțiune și acela care:

a) încearcă să comită una din infracțiunile prevăzute în paragraful 1 al prezentului articol;

b) este complice al unei persoane care comite sau încearcă să comită vreuna dintre aceste infracțiuni.

Articolul 2

În sensul prezentei convenții.

a) o aeronavă se consideră a fi în zbor în momentul în care, îmbarcarea fiind terminată, toate ușile exterioare au fost închise și pînă în momentul în care una dintre aceste uși a fost deschisă în vederea debarcării; în caz de aterizare forțată, se consideră că zborul se continuă pînă cînd autoritatea competentă preia în sarcină aeronava, persoanele și bunurile de la bord.

b) o aeronavă se consideră a fi în serviciu din momentul în care personalul de la

---

* Semnată la Montreal la 23 septembrie 1971.

** Republica Moldova a aderat prin Hotărîrea Parlamentului nr.766-XIII din 6 martie 1996. Publicat în Monitorul Oficial Nr. 19 din 28 martie 1996. În vigoare pentru Republica Moldova din din 28 martie 1996. Publicată în ediția oficială "Tratate internaționale", 1999, Vol. 10, p. 203.

sol sau echipajul începe să o pregătească în vederea unui anumit zbor pînă la expirarea unui termen de 24 de ore după orice aterizare; perioada de serviciu cuprinde, în orice caz, întregul timp în care aeronava se află în zbor în sensul alineatului a) din prezentul paragraf.

Articolul 3

Fiecare stat contractant se angajează să sancționeze prin pedepse severe infracțiunile prevăzute în art. 1.

Articolul 4

1. Prezenta convenție nu se aplică aeronavelor folosite în scopuri militare, de vamă sau de poliție.

2. În cazurile prevăzute la art. 1 paragraful 1 alin. a), b), c) și e) prezenta convenție se aplică - în ceea ce privește atît o aeronavă în zbor internațional, cît și o aeronavă în zbor intern dacă:

a) locul real sau cel prevăzut pentru decolarea sau aterizarea aeronavei se află în afara teritoriului statului de înmatriculare a aeronavei, sau

b) infracțiunea a fost săvîrșită pe teritoriul altui stat decît cel de înmatriculare a aeronavei.

3. Prin derogare de la dispozițiile paragrafului 2 din prezentul articol, în cazurile prevăzute la articolul 1 paragraful 1, alin. a), b),'c) și e) prezenta convenție se aplică și atunci cînd autorul prezumat al infracțiunii este descoperit pe teritoriul unui alt stat decît cel de înmatriculare a aeronavei.

4. În ceea ce privește statele menționate în art. 9 și în cazurile prevăzute la art. 1 paragraful 1 alin. a), b) și c) prezenta convenție nu se aplică dacă locurile menționate în paragraful 2 alin. a) din prezentul articol se află pe teritoriul unui singur stat din cele menționate în art. 9, în afara cazului cînd infracțiunea ar fi săvîrșită sau autorul prezumat al infracțiunii este descoperit pe teritoriul altui stat.

5. În cazurile prevăzute la art. 1 paragraful 1 alin. d), prezenta convenție nu se aplică decît dacă instalațiile și serviciile de navigație aeriană sunt folosite pentru navigația internațională.

6. Dispozițiile paragrafelor 2, 3, 4 și 5 din prezentul articol se aplică și în cazurile prevăzute în art. 1 paragraful 2.

Articolul 5

1. Fiecare stat contractant ia măsurile necesare pentru stabilirea competenței sale, în scopul anchetării infracțiunilor, în următoarele cazuri:

a) dacă infracțiunea este săvîrșită pe teritoriul acestui stat;

b) dacă infracțiunea este săvîrșită împotrivă sau la bordul unei aeronave înmatriculate în acest stat;

c) dacă aeronava la bordul căreia s-a comis infracțiunea aterizează pe teritoriul său și autorul prezumat al infracțiunii se află încă la bord;

d) dacă infracțiunea este săvîrșită împotriva sau la bordul unei aeronave închiriate fără echipaj unei persoane care are sediul principal al activității sale sau, în lipsă, reședința permanentă în acest stat.

2. Fiecare sat contractant ia, de asemenea, măsurile necesare pentru stabilirea competenței sale în scopul anchetării infracțiunilor prevăzute la art. 1 paragraful 1. alin. a), b) și c), precum și la paragraful 2 al aceluiași articol, în măsura în care acest paragraf privește menționatele infracțiuni, în cazul în care autorul prezumat al uneia dintre acestea se găsește pe teritoriul acestui stat, iar acesta nu efectuează extrădarea, conform art. 8, către unul dintre statele prevăzute în paragraful 1 al prezentului articol.

3. Prezenta convenție nu înlătură competență penală exercitată în conformitate cu legile naționale.

Articolul 6

1. Dacă consideră că circumstanțele o justifică, statul contractant pe teritoriul căruia se găsește autorul sau autorul prezumat al infracțiunii asigură detenția acestuia sau ia orice alte măsuri necesare pentru a-i asigura prezența. Această detenție și aceste măsuri trebuie să fie conforme cu legislația acelui stat: ele nu pot fi menținute decît pe perioada necesară începerii urmăririi penale sau a unei proceduri de extrădare.

2. Acest stat procedează imediat la o anchetă preliminară în vederea stabilirii faptelor.

3. Orice persoană deținută în aplicarea prevederilor para-grafului 1 din prezentul articol poate comunica imediat cu cel mai apropiat reprezentant calificat al statului a cărei naționalitate o are, orice facilități îi sunt acordate m acest scop.

4. Atunci cînd un stat pune o persoană m stare de detenție în conformitate cu prevederile prezentului articol, el înștiințează imediat despre această detenție, precum și despre împrejurările care o justifică, statele menționate la art. 5 paragraful 1,, statul a cărui naționalitate o are persoana deținută și, dacă consideră oportun, orice alte state interesate. Statul care procedează la ancheta preliminară prevăzută la paragraful 2 din prezentul articol comunică neîntîrziat concluziile statelor menționate mai sus și le indică dacă înțelege să-și exercite competența.

Articolul 7

Statul contractant pe teritoriul căruia este descoperit autorul prezumat al unei infracțiuni, în cazul cînd nu se procedează la extrădarea acestuia, supune cazul, fără nici o excepție și indiferent dacă infracțiunea a fost sau nu săvîrșită pe teritoriul său, autorităților sale care au competența de a exercita acțiunea penală. Aceste autorități hotărăsc în aceleași condiții ca și pentru celelalte infracțiuni, de drept comun cu caracter grav, potrivit legilor acestui stat.

Articolul 8

1. Infracțiunile sunt deplin drept socotite ca fiind caz de extrădare în orice tratat de extrădare încheiat între statele contractante. Statele contractante se angajează să includă infracțiunile ca fiind caz de extrădare în orice convenție de extrădare pe care ar încheia-o între ele.

2. În cazul în care un stat contractant care condiționează extrădarea de existența unei

convenţii este sesizat cu o cerere de extrădare din partea unui alt stat contractant cu care nu a încheiat convenţie de extrădare, acesta are latitudinea de a considera prezenta convenţie ca temei juridic al extrădării în ceea ce priveşte infracţiunile. Extrădarea este supusă celorlalte condiţii prevăzute de dreptul statului căruia i-a fost adresată cererea.

3. Statele contractante care nu condiţionează extrădarea de existenţa unei convenţii socotesc infracţiunea ca un caz de extrădare între ele, m condiţiile definite de dreptul statului căruia i-a fost adresată cererea.

4. În scopul extrădării între statele contractante, se va considera că infracţiunile au fost comise atît la locul săvîrşirii lor, cît şi pe teritoriul statelor care trebuiesc să stabilească competenţa lor potrivit art. 5 paragraful 1 alin. b), c) şi d).

Articolul 9

Statele contractante care înfiinţează pentru transportul aerian organizaţii de exploatare în comun sau organisme inter-naţionale de exploatare şi care exploatează aeronave făcînd obiectul unei înmatriculări comune sau internaţionale desemnează pentru fiecare aeronavă, m funcţie de împrejurări, statul care exercită competenţa şi care va avea atribuţiile statului de înmatriculare m sensul prezentei convenţii. Ele vor înştiinţa despre această desemnare Organizaţia Aviaţiei Civile Internaţionale, care va informa despre aceasta toate statele părţi la prezenta convenţie.

Articolul 10

1. Statele contractante se angajează, conform dreptului internaţional şi naţional, să depună eforturi pentru a lua măsuri raţionale în scopul prevenirii săvîrşirii infracţiunilor prevăzute la art. 1.

2. Atunci cînd zborul unei aeronave a fost întîrziat sau întrerupt din cauza comiterii uneia dintre infracţiunile prevăzute la art. 1, statul contractant pe teritoriul căruia se găsesc aeronava, pasagerii sau echipajul facilitează pasagerilor şi echipajului continuarea călătoriei cît mai curînd posibil. El restituie fără întîrziere aeronava şi încărcătura sa celor ce au dreptul să le deţină.

Articolul 11

1. Statele contractante acordă cea mai largă asistenţă judiciară posibilă în orice procedură penală privind infracţiunile menţionate. În toate cazurile, legea aplicabilă pentru executarea unei cereri de asistenţă este aceea a statului căruia i se adresează cererea.

2. Dispoziţiile paragrafului 1 din prezentul articol nu aduc atingere obligaţiilor decurgînd din dispoziţiile oricărei alte convenţii bilaterale sau multilaterale prin care se reglementează, total sau parţial, domeniul asistenţei judiciare în materie penală.

Articolul 12

Dacă vreunul dintre statele contractante are motive să creadă că se va comite o infracţiune din cele prevăzute la art. 1, el transmite, potrivit dispoziţiilor legislaţiei sale naţionale, toate datele utile pe care le posedă, statelor pe care le apreciază că se încadrează în art. 5 paragraful 1.

Articolul 13

Statele contractante comunică, cît mai curînd posibil, Consiliului Organizației Aviației Civile Internaționale, potrivit dispozițiilor legislației lor naționale, orice informații de care dispun privind:

a) împrejurările săvîrșirii infracțiunilor;

b) măsurile luate în aplicarea art. 10 paragraful 2;

c) măsurile luate în legătură cu autorul prezumat al infracțiunii și, în special, rezultatul unei proceduri de extrădare sau al oricărei alte proceduri judiciare.

Articolul 14

1. Orice diferend între statele contractante în legătură cu interpretarea sau aplicarea prezentei convenții care nu poate fi soluționat pe cale de negocieri este supus arbitrajului, la cererea uneia dintre aceste state. Dacă timp de 6 luni de la data cererii arbitrajului părțile nu reușesc să se pună de acord asupra organizării arbitrajului, oricare dintre ele poate să supună diferendul Curții Internaționale de Justiție, formulînd o cerere în conformitate cu statutul curții.

2. Fiecare stat va putea, în momentul semnării, ratificării sau aderării la convenție, să declare că nu se consideră legat de dispozițiile paragrafului 1 față de acel stat contractant care a formulat o asemenea rezervă.

3. Statul contractant care a formulat o rezervă potrivit dispozițiilor paragrafului precedent va putea oricînd să renunțe la această rezervă printr-o notificare adresată guvernelor depozitare.

Articolul 15

1. Prezenta convenție va fi deschisă pentru semnare la 23 septembrie 1971, la Montreal, de către statele participante la Conferința internațională de drept aerian, ținută la Montreal la 8-23 septembrie 1971 denumită mai jos conferința de la Montreal. După 10 octombrie 1971 ea va fi deschisă pentru semnare din partea tuturor statelor, la Washington, Londra și Moscova. Orice stat care nu' a semnat convenția înaintea intrării ei în vigoare potrivit paragrafului 3 din prezentul articol va .putea adera la aceasta oricînd.

2. Prezenta convenție este supusă ratificării statelor semnatare. Instrumentele de ratificare și cele de aderare vor fi depuse pe lîngă guvernele Statelor Unite ale Americii, Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord și Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste, care se desemnează ca guverne depozitare.

3. Convenția va intra în vigoare după 30 de zile de la data depunerii instrumentelor de ratificare din partea a zece state semnatare care au participat la Conferința de la Montreal.

4 Pentru celelalte state convenția intră în vigoare la data intrării sale în vigoare conform paragrafului 3 din prezentul articol după 30 de zile de la data depunerii instrumentului respectiv de ratificare sau de aderare, dacă această dată este ulterioară primei.

5. Guvernele depozitare vor informa neîntîrziat toate statele care vor semna sau vor adera la prezenta convenție despre data fiecărei semnări, data depunerii fiecărui

instrument de ratificare sau de aderare, despre data intrării în vigoare a convenției, precum și despre orice alte comunicări

6. La intrarea în vigoare convenția va fi înregistrată de către guvernele depozitare conform dispozițiilor art. 102 din Carta Națiunilor Unite și ale art. 83 din Convenția referitoare la aviația civilă internațională (Chicago 1944).

Articolul 16

1. Oricare dintre statele contractante poate să denunțe prezenta convenție printr-o notificare scrisă adresată guvernelor depozitare.

2. Denunțarea va avea efect după 6 luni de la data la care notificarea va fi primită de guvernele depozitare.

Drept care subsemnații plenipotențiari, legal autorizați, au semnat prezenta convenție.

Încheiată la Montreal la douăzeci și trei septembrie anul o mie nouă sute șaptezeci și unu, în trei exemplare originale, cuprinzînd fiecare patru texte autentice, redactate în limba franceză, engleză, spaniolă și rusă.

CONVENȚIA PRIVIND ASISTENȚA ADMINISTRATIVĂ RECIPROCĂ PENTRU PREVENIREA, INVESTIGAREA ŞI REPRIMAREA INFRACȚIUNILOR VAMALE*

PREAMBUL**

Părțile Contractante la prezenta Convenție, alcătuită sub auspiciile Consiliului de Cooperare Vamală,

Luînd în considerare că infracțiunile la legislația vamală prejudiciază interesele economice, sociale și fiscale, ca și interesele legitime ale comerțului.

Avînd în vedere că acțiunile împotriva infracțiunilor pot fi mai eficiente prin cooperarea între administrațiile vamale și că această cooperare este unul dintre scopurile Convenției pentru înființarea unui Consiliu de Cooperare Vamală,

Au convenit următoarele:

Capitolul I

Definiții

Articolul 1

În sensul prezentei Convenții

(a) termenul "legislație vamală" înseamnă toate prevederile statutare și reglementările aplicate sau gestionate de către administrațiile vamale referitoare la importul, exportul sau tranzitul mărfurilor;

(c) termenul "Infracțiune vamală" înseamnă orice încălcare, sau tentativă de încălcare a legislației vamale.

(b) termenul "fraudă vamală" înseamnă o infracțiune vamală prin care o persoană înșeală vama și prin aceasta se sustrage, total sau parțial, de la plata taxelor și drepturilor de import sau export sau de la aplicarea prohibițiilor sau restricțiilor prevăzute de legislația vamală sau obține orice avantaj, contrar legislației vamale;

(d) termenul "contrabandă" înseamnă frauda vamală care constă în trecerea peste frontieră prin orice mijloc clandestin;

(e) termenul "taxe și drepturi de import sau export" înseamnă taxele vamale și toate celelalte drepturi, redevențe și alte impozite care sînt încasate în momentul sau în legătură cu importul sau exportul mărfurilor, fără a include însă taxele și impozitele ale căror valoare este limitată la costurile aproximative ale serviciilor prestate;

(f) termenul "persoană" înseamnă atît persoane fizice cît și persoane juridice, cu excepția cazului cînd contextul impune un alt înțeles;

(g) termenul "Consiliul" înseamnă organizația înființată de Convenția pentru înființarea unui Consiliu de Cooperare Vamală, încheiată la Bruxelles la 15 decembrie 1950;

---

* Încheiată la Nairobi la 9 iunie 1977.

** Republica Moldova a aderat prin Hotărîrea Parlamentului nr.275-XV din 21 iunie 2001. Publicată în Monitorul Oficial nr. 78 din 12 iulie 2001. În vigoare pentru Republica Moldova din 21 iunie 2001.

(h) termenul "Comitetul Tehnic Permanent" înseamnă Comitetul Tehnic Permanent al Consiliului;

(i) termenul "ratificare" înseamnă ratificare, acceptare sau aprobare.

Capitolul II
Domeniul de aplicare a Convenției

Articolul 2

1. Părțile Contractante care au aderat la una sau mai multe Anexe la această Convenție sînt de acord ca administrațiile lor vamale să-și acorde asistență în vederea prevenirii, investigării și reprimării infracțiunilor vamale, în conformitate cu prevederile prezentei Convenții.

2. Administrația vamală a unei Părți Contractante poate solicita asistență reciprocă în conformitate cu prevederile paragrafului 1 al prezentului articol în cursul oricărei investigații sau în legătură cu orice procedură judiciară sau administrativă inițiată de Partea Contractantă respectivă. În care administrația vamală nu efectuează procedura pe cont propriu, aceasta poate solicita o asistență reciprocă numai în limitele competențelor sale în cadrul acestei proceduri. În mod similar, dacă procedura este efectuată în țara administrației solicitate aceasta din urmă asigură asistența solicitată în limitele competențelor sale în cadrul procedurii.

3. Asistența reciprocă prevăzută la paragraful 1 al acestui articol nu se referă la solicitările de arestare de persoane sau de recuperare, în numele altei Părți Contractante, a taxelor, drepturilor, impozitelor, amenzilor sau oricăror alte sume de bani.

Articolul 3

În cazul în care o Parte Contractantă consideră că asistența solicitată ar fi de natură să încalce suveranitatea, securitatea sau alte interese naționale majore sau să prejudicieze interesele comerciale legitime ale oricărei întreprinderi, de stat sau particulare, aceasta poate refuza să dea curs solicitării de asistență sau să o acorde numai dacă sînt îndeplinite anumite condiții sau cerințe.

Articolul 4

În cazul în care administrația vamală a unei Părți Contractante solicită o asistență pe care ea însăși nu ar putea să o acorde dacă i-ar fi cerută de cealaltă Parte Contractantă, ea va atrage atenția în cererea ei asupra acestui fapt. Îndeplinirea acestei solicitări va fi la latitudinea Părții Contractante solicitate.

Capitolul III
Procedee de asistență generală

Articolul 5

1. Orice informație, documente sau alte date comunicate sau obținute în conformitate cu prezenta Convenție:

(a) vor fi utilizate numai pentru scopurile specificate în prezenta Convenție, inclusiv în ceea ce privește folosirea lor în proceduri judiciare sau administrative, și vor fi supuse restricțiilor formulate de administrația vamală care le-a furnizat; și

(b) se vor bucura în țara primitoare de același grad de protecție în ceea ce privește confidențialitatea și secretul oficial care se aplică aceleași categorii de informații, documente și alte date obținute pe teritoriul său.

2. Aceste informații, documente și alte date pot fi utilizate în alte scopuri numai cu consimțământul scris al administrațiilor vamale care le-au furnizat și cu îndeplinirea oricăror restricții formulate de administrația respectivă și de prevederile paragrafului 1 (b) al prezentului articol.

Articolul 6

1. Comunicările de orice fel între Părțile Contractante prevăzute de prezenta Convenție vor fi transmise direct între administrațiile vamale. Administrațiile vamale ale Părților Contractante vor desemna serviciile sau persoanele oficiale responsabile cu aceste comunicări și vor aviza Secretariatul General în legătură cu numele și adresele serviciilor sau persoanelor respective. Secretarul General va comunica aceste informații celorlalte Părți Contractante.

2. Administrația vamală a Părții Contractante solicitate va lua, în conformitate cu legile și reglementările în vigoare pe teritoriul său, toate măsurile pentru îndeplinirea unei cereri de asistență.

3. Administrația vamală a Părții Contractante solicitate va răspunde unei solicitări de asistență cît mai curînd posibil.

Articolul 7

1. Cererile de asistență în conformitate cu prezenta Convenție vor fi formulate de regulă în scris; ele vor conține informațiile necesare și vor fi însoțite de orice documente considerate utile.

2. Cererile scrise vor fi redactate într-o limbă acceptabilă pentru Părțile Contractante interesate. Orice document care însoțește aceste cereri vor fi traduse într-o limbă reciproc acceptabilă, dacă e necesar.

3. În toate cazurile, Părțile Contractante vor accepta cereri de asistență și documente însoțitoare în engleză sau franceză însoțită de o traducere în engleză sau franceză.

4. Atunci cînd din motive de urgență a cazului, în special, cererile de asistență nu au fost făcute în scris, Partea Contractantă solicitată poate cere confirmarea lor în scris.

Articolul 8

Orice cheltuială contractată în conformitate cu prezenta Convenție în legătură cu experți sau martori va fi suportată de Partea Contractantă solicitantă, Părțile Contractante vor renunța la orice pretenție de rambursare a oricărui alt cost implicat în punerea în practică a prezentei Convenții.

Capitolul IV

Alte prevederi

Articolul 9

Consiliul și administrațiile vamale ale Părților Contractante vor face aranjamente astfel încît serviciile responsabile cu prevenirea, investigarea și reprimarea infracțiunilor vamale să întrețină relații personale și directe, în vederea aprofundării scopurilor generale ale Convenției.

Articolul 10

În sensul prezentei Convenții, orice Anexă sau Anexe la care a aderat o Parte Contractantă vor fi considerate ca fiind parte integrantă a Convenției, și întrucît privește Partea Contractantă respectivă, orice referire la Convenție va fi considerată ca incluzînd o referire la Anexă ori Anexele respective.

Articolul 11

Prevederile prezentei Convenții nu vor exclude acordarea într-o măsură mai extinsă de asistență reciprocă, pe care anumite Părți Contractante o asigură sau o pot asigura în viitor.

Capitolul V

Rolul Consiliului şi al Comitetului Tehnic Permanent

Articolul 12

1. În conformitate cu prevederile prezentei Convenții, Consiliul va fi responsabil cu administrarea și perfecționarea acestei Convenții.

2. În cest scop, sub autoritatea Consiliului și în conformitate cu orice directivă transmisă de Consiliu, Comitetul Tehnic Permanent îndeplinește următoarele funcții:

(a) înaintează Consiliului propuneri de amendamente la prezenta Convenție cînd consideră necesar;

(b) formulează avize asupra interpretării prevederilor Convenției;

(c) menține relațiile cu celelalte organizații internaționale interesate și, în special, cu organismele competente ale Națiunilor Unite, ale UNESCO și cu Organizația Internațională a Poliției Criminale/Interpol, în ceea ce privește acțiunile împotriva traficului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope, ca și acțiunile împotriva traficului ilicit de opere de artă, antichități și alte valori culturale.

(d) Întreprinde orice acțiune de natură să aprofundeze scopurile de ordin general ale Convenției și în particular studiază metodele și procedurile noi pentru facilitatea prevenirii, investigării și reprimării infracțiunilor vamale, convoacă întîlniri, etc.;

(e) Îndeplinește orice sarcină pe care o trasează Consiliul în legătură cu prevederile Convenției.

Articolul 13

În vederea exercitării votului în Consiliu și în Comitetul Tehnic Permanent, fiecare Anexă va fi considerată o Convenție separată.

Capitolul VI
Prevederile finale

Articolul 14

Orice dispută între două sau mai multe Părți Contractante privind interpretarea sau aplicarea prezentei Convenții va fi reglementată prin negocieri între acestea.

Articolul 15

1. Orice Stat Membru al Consiliului și orice Stat Membru al Națiunilor Unite sau al agenților sale specializate poate deveni Parte Contractantă la prezenta Convenție:

(a) prin semnarea ei fără rezerva ratificării;

(b) prin depunerea unui instrument de ratificare după semnarea sub rezerva ratificării; sau

(c) prin aderarea la aceasta.

2. Prezenta Convenție va rămîne deschisă pînă la 30 iunie 1978 pentru semnare la sediul Consiliului din Bruxelles, de către statele la care se referă paragraful 1 al acestui articol. Ulterior, ea va fi deschisă pentru aderarea lor.

3. Fiecare stat la care se face referire în paragraful 1 al acestui articol va specifica, la momentul semnării, ratificării sau aderării la prezenta Convenție, Anexa sau Anexele pe care le acceptă, fiind necesară accepte cel puțin o Anexă. Ulterior, statul poate notifca Secretariatul General al Consiliului despre faptul că acceptă încă una sau mai multe Anexe.

4. Instrumentele de ratificare sau aderare vor fi depuse la Secretarul General al Consiliului.

5. Uniunile vamale sau economice pot, împreună cu toate Statele lor membre sau în orice moment după ce Statele lor Membre au devenit Părți Contractante la această Convenție, să devină, de asemenea, Părți Contractante, în conformitate cu prevederile paragrafelor 1, 2 și 3 ale acestui articol. Totuși, aceste uniuni nu vor avea dreptul la vot.

Articolul 16

1. Prezenta Convenție va intra în vigoare la trei luni după ce cinci dintre statele la care se referă paragraful 1 din articolul 15 au semnat prezenta Convenție fără rezervă ratificării sau și-au depus instrumentele de ratificare sau aderare.

2. Pentru orice Parte Contractantă care semnează fără rezerva ratificării, ratifică sau aderă la această Convenție după ce cinci state au semnat-o fără rezerva ratificării ori și-au depus instrumentele de ratificare sau aderare, prezenta Convenție va intra în vigoare la trei luni după ce respectiva Parte Contractantă a semnat fără rezerva ratificării sau și-a depus instrumentele de ratificare sau aderare.

3. Orice Anexă la prezenta Convenție va intra în vigoare la trei luni după ce două state au acceptat Anexa respectivă. Pentru orice Parte Contractantă care acceptă ulterior o Anexă după ce două state au acceptat-o, Anexa respectivă va intra în vigoare la trei luni după ce Partea Contractantă respectivă a notificat acceptarea ei. Nici o anexă nu va intra însă în vigoare pentru o Parte Contractantă înainte de intrarea în vigoare a Convenției pentru Partea Contractantă respectivă.

Articolul 17

1. Orice stat poate, la momentul semnării prezentei Convenții fără rezerva ratificării sau la momentul depunerii instrumentelor sale de ratificare sau aderare, sau oricînd după aceea, să declare prin notificare către Secretarul General al Consiliului, faptul că prezenta Convenție se va aplica în toate sau oricare dintre teritoriile pentru ale căror relații internaționale este responsabil. Această notificare va avea efect la trei luni după data primirii acesteia de către Secretarul General al Consiliului. Convenția nu se va aplica însă pe teritoriile numite în notificare înainte de intrarea în vigoare a Convenției pentru statul interesat.

2. Orice stat care a înaintat o notificare conform paragrafului 1 al acestui articol extinzînd aplicarea Convenției asupra oricărui teritoriu de ale cărui relații internaționale este responsabil poate notifica Secretarul General al Consiliului, conform procedurii cuprinse în articolul 19 al prezentei Convenții, faptul că teritoriul în cauză încetează să mai aplice Convenția.

Articolul 18*

(amendat, conform procedurilor simplificate prevăzute în articolul 20; intrat în vigoare la 07.10.1995)

Se va considera că fiecare Parte Contractantă a aderat sau a acceptat toate prevederile cuprinse în Convenție sau Anexele acesteia, cu excepția cazului cînd, la momentul aderării la convenție sau al acceptării separate a unei Anexe, sau la orice moment ulterior, aceasta a notificat Secretarului General al Consiliului orice rezervă în legătură cu prevederile la care nu poate subscrie. Ea se va obliga să examineze periodic prevederile în legătură cu care a formulat rezerve și să notifice Secretarului General al Consiliului eventualitatea retragerii rezervelor.

Articolul 19

1. Prezenta Convenție este încheiată pe o perioadă nelimitată, dar oricare Parte Contractantă o poate denunța în orice moment după data intrării sale în vigoare, conform articolului 16.

2. Denunțarea va fi notificată prin intermediul unui instrument înscris, depus la Secretarul General al Consiliului.

3. Denunțarea va deveni efectivă la șase luni după primirea instrumentului de denunțare de către Secretarul General al Consiliului.

4. Prevederile paragrafelor 2 și 3 din acest articol se aplică și în ceea ce privește Anexele la prezenta Convenție, oricare din Părțile Contractante fiind îndreptățite, în orice moment după data intrării lor în vigoare în conformitate cu articolul 16 al

Convenției, să-și retragă acceptul referitor la una sau mai multe Anexe. În cazul în care o Parte Contractantă își retrage acceptul referitor la toate Anexele, se va considera că a denunțat Convenția.

5. Orice Parte Contactată care denunță Convenția sau își retrage acceptul în ceea ce privește una sau mai multe Anexe, va avea obligația să respecte prevederile articolului 5 al prezentei Convenții cît timp continuă să rămînă în posesia oricăror informații, documente sau alte date obținute ca urmare a aplicării Convenției.

Articolul 20

1. Consiliul poate recomanda amendamentele la prezenta Convenție.

2. Textul oricărui amendament astfel recomandat va fi comunicat de către Secretarul General al Consiliului tuturor Părților Contractante la Prezenta Convenție, celorlalte state semnatare și acelor state membre ale Consiliului care nu sînt Părți Contractante la prezenta Convenție.

3. Orice amendament propus comunicat în conformitate cu paragraful precedent va intra în vigoare pentru toate Părțile Contractante la trei luni după expirarea unei perioade de doi ani de la data comunicării amendamentului propus, cu condiția ca în această perioadă că nu fie comunicată Secretarului General al Consiliului nici o obiecție la amendamentul propus de către un stat care are calitatea de Parte Contractantă.

4. Dacă un stat care are calitatea de Parte Contractantă a comunicat Secretarului General al Consiliului o obiecție la amendamentul propus înainte de expirarea perioadei de doi ani menționată în paragraful 3 al acestui articol, amendamentul este considerat neacceptat și nu va avea nici un efect.

Articolul 21

1. Se consideră că orice Parte Contractantă care ratifică sau aderă la prezenta Convenție a acceptat orice amendament adus acesteia, care a intrat în vigoare la data depunerii instrumentului său de ratificare sau aderare.

2. Se consideră că orice Parte Contractantă care acceptă o Anexă a acceptat orice amendament adus respectivei Anexe care a intrat în vigoare la data la care aceasta notifică acceptul său Secretarului General al Consiliului.

Articolul 22

Secretarul General al Consiliului va informa Părțile Contractante la prezenta Convenție, celeilalte state semnatare, acele state membre ale Consiliului care nu sînt Părți Contractante la prezenta Convenție și pe Secretarul General al Națiunilor Unite în legătură cu:

(a) semnăturile, ratificările, aderările și notificările prevăzute la articolul 15 al prezentei Convenții;

(b) data intrării în vigoare a prezentei Convenții și a fiecărei Anexe în conformitate cu articolul 16;

(c) notificările primite în conformitate cu articolul 17;

(d) denunțările în conformitate cu articolul 19;

(e) orice amendament considerat a fi acceptat în conformitate cu articolul 20 și data intrării sale în vigoare.

Articolul 23

În momentul intrării sale în vigoare, prezenta Convenție va fi înregistrată la Secretarul Națiunilor Unite, în conformitate cu articolul 102 al Cartei Națiunilor Unite.

Drept pentru care, subsemnații, deplin autorizați, am semnat prezenta Convenție.

Întocmită la Nairobi, la nouă iunie una mie nouă sute șaptezeci și șapte, în limbile engleză și franceză, ambele texte fiind egal autentice într-un exemplar original unic, care va fi depus la Secretarul General al Consiliului, care va transmite copii certificate tuturor statelor la care face referire paragraful 1 al articolului 15 al prezentei Convenții.

Anexa I

Asistență spontană din partea unei administrații vamale

1. Administrația vamală a unei Părți Contractante va comunica din proprie inițiativă administrației vamale a Părții Contractante interesate orice informație importantă care a apărut în decursul activităților curente și care oferă motive întemeiate să se creadă că pe teritoriul celeilalte Părți Contractante va fi comisă o infracțiune vamală gravă. Informația comunicată se va referi, în particular, la deplasările persoanelor, ale mărfurilor și ale mijloacelor de transport.

2. Administrația vamală a unei Părți Contractante va comunica, atunci cînd este cazul, din proprie inițiativă, administrației vamale a unei alte Părți Contractante, documente, rapoarte, evidențe sau copii certificate ale acestora, în sprijinul informațiilor furnizate conform paragrafului 1.

3. Administrația vamală a unei Părți Contractante va comunica, din proprie inițiativă, administrației vamale a unei alte Părți Contractante care este direct interesată, orice informație susceptibilă de a-i furniza asistență materială în legătură cu infracțiunile vamale și, în special, în legătură cu mijloacele sau metodele noi de a comite astfel de infracțiuni.

Anexa II

Asistența la cererile privind evaluarea taxelor vamale şi drepturilor de import sau export

1. La cererea administrației vamale a unei Părți Contractante care are motive întemeiate să creadă că în țara sa a fost comisă o infracțiune vamală gravă, administrația vamală a Părții Contractante solicitate va comunica toate informațiile disponibile care pot veni în sprijinul unei evaluări corecte a taxelor vamale și drepturilor de import sau export.

2. Se va considera că o Parte Contractantă nu și-a îndeplinit obligațiile în această

privință dacă, de exemplu, va comunica drept răspuns la o solicitare, după caz, următoarele informații sau documente care îi sînt disponibile:

(a) în ceea ce privește valoarea mărfurilor în scopurile vamale: facturile comerciale prezentate la vama din țara exportatoare sau importatoare, sau copii după aceste facturi, certificate sau nu de către vamă, în funcție de circumstanțe; documentație din care să rezulte prețurile curente la export sau import; o copie a declarației de valoare întocmită la exportul sau importul mărfurilor; cataloage comerciale, liste de prețuri, etc., publicate în țara exportatoare sau în țara importatoare;

(b) în ceea ce privește încadrarea tarifară a mărfurilor: analize efectuate de laboratoare pentru a stabili încadrarea tarifară a mărfurilor; descrierea tarifară declarată în momentul importului sau exportului;

(c) în ceea ce privește originea mărfurilor: declarația de origine făcută în momentul exportului, cînd această declarație este solicitată; statutul vamal al mărfurilor în țara exportatoare (tranzit vamal, antrepozitare vamală, zonă liberă, liberă circulație, export drawback, etc.).

Anexa III

Asistența la cerere referitoare la controale

La cererea administrației vamale a unei Părți Contractante, administrația vamală a unei alte Părți Contractante îi va comunica administrației vamale respective informații privind următoarele probleme:

(a) autenticitatea documentelor oficiale anexate în sprijinul unei declarații de mărfuri prezentată autorităților vamale ale Părții Contractante solicitante;

(b) dacă mărfurile importate pe teritoriul Părții Contractante solicitante au fost exportate legal din teritoriul celeilalte Părți Contractante;

(c) dacă mărfurile exportate din teritoriul Părții Contractante solicitante au fost importate legal pe teritoriul Părții Contractante solicitate.

Anexa IV

Asistența la cerere, referitoare la supraveghere

La cererea administrației vamale a unei Părți Contractante, administrația vamală a unei alte Părți Contractante va proceda, în limitele competenților și a posibilităților sale, la menținerea unei supravegheri speciale, pe o perioadă specificată, asupra:

(a) deplasărilor, în special a intrărilor pe și ieșirilor din teritoriul său, ale persoanelor fizice despre care există motive rezonabile să creadă că sînt implicate, pe linie profesională, sau de regulă, în infracțiuni vamale pe teritoriul Părții Contractante solicitante;

(b) deplasărilor anumitor mărfuri care sînt semnalate de administrația vamală a Părții Contractante solicitante ca generatoare de important trafic ilicit către sau dinspre teritoriul Părții Contractante respective;

(c) anumitor locuri unde au fost depozitate cantități de mărfuri, îndreptățind

presupunerea că urmează să fie folosite în scopul importării ilicite pe teritoriul Părții Contractante solicitante;

(d) anumitor vehicule, nave, aeronave sau alte mijloace de transport despre care există motive rezonabile să se creadă că sînt folosite pentru comiterea infracțiunilor vamale pe teritoriul Părții Contractante solicitante, și va transmite un raport în legătură cu aceasta administrației vamale a Părții Contractante solicitante.

Anexa V

Investigații şi notificări, la cerere,în numele altei Părți Contractante

1. La cererea administrației vamale a unei Părți Contractante, administrația vamală a unei alte Părți Contractante, în condițiile legilor și reglementărilor în vigoare pe teritoriul său, va efectua o anchetă pentru obținerea de dovezi privind o infracțiune vamală în curs de investigație pe teritoriul Părții Contractante solicitante, și va lua declarații de la orice persoană cercetată în legătură cu infracțiunea respectivă sau de la martori și experți, și va comunica rezultatele anchetei, ca și orice document sau alte dovezi, administrației vamale a Părții Contractante solicitante.

2. La cererea scrisă a administrației vamale a unei Părți Contractante, administrația vamală a altei Părți Contractante va notifica, în conformitate cu legile și reglementările în vigoare pe teritoriul său, persoanelor interesate rezidente pe teritoriul său, sau va dispune ca acestea să fie notificate de către autoritățile competente în legătură cu orice acțiune întreprinsă sau decizie luată de Partea Contractantă solicitantă privind orice problemă care intră în domeniul de aplicare al prezentei Convenții.

Anexa VI

Cazurile în care persoanele oficiale vamale compar în fața unei curți sau a unui tribunal în străinătate

Atunci cînd nu este suficient ca mărturia să fie depusă numai sub forma unei declarații scrise, la cererea administrației vamale a unei Părți Contractante, administrația vamală a unei alte Părți Contractante își va autoriza reprezentanții oficiali, în măsura competenților sale, să compară în fața unei curți sau a unui tribunal pe teritoriul Părții Contractante solicitante, în calitate de martori sau experți, în legătură cu o infracțiune vamală. Solicitarea de a compărea va specifica în mod expres, cazul și calitatea în care va fi audiată persoana oficială. Administrația vamală a Părții Contractante care acceptă solicitarea va preciza, odată cu autoritatea de a compărea, limitele de competență pe care le vor respecta reprezentanții săi oficiali la depunerea mărturiei.

Anexa VII

Prezența reprezentanților oficiali ai administrației vamale a unei Părți Contractante pe teritoriul unei alte Părți Contractante

1. La solicitarea scrisă a administrației vamale a unei Părți Contractante care investighează o anumită infracțiune vamală, administrația vamală a unei alte Părți

Contractante va autoriza reprezentanții oficiali special desemnați de către Partea Contractantă solicitantă, atunci cînd se consideră necesar, să consulte, în birourile sale, cărțile, registrele și alte documente sau mijloace de informare relevante deținute în aceste birouri, să facă copii după acestea, sau să extragă orice informație sau detaliu privitoare la infracțiunea respectivă.

2. În conformitate cu prevederile paragrafului 1 de mai sus, reprezentanților Părții Contractante solicitante li se vor acorda toată asistența și cooperarea posibile pentru a sprijini investigațiile lor.

3. La solicitarea scrisă a administrației vamale a unei Părți Contractante, administrația vamală a altei Părți Contractante va autoriza pe reprezentanții oficiali ai administrației solicitante să fie prezenți, cînd este necesar, pe teritoriul Părții Contractante solicitate în legătură cu anchetele sau rapoartele oficiale referitoare la infracțiunea vamală care interesează Partea Contractantă solicitantă.

Anexa VIII

Participarea la investigații în străinătate

În cazurile în care ambele Părți Contractante consideră necesar, reprezentanții oficiali ai administrației vamale a unei Părți Contractante vor participa, la cererea altei Părți Contractante, la investigațiile efectuate pe teritoriul Părții Contractante respective.

Anexa IX

Coordonarea informațiilor

1. Administrațiile vamale ale Părților Contractante vor comunica Secretarului General al Consiliului informațiile precizate în continuare în măsura în care acestea prezintă interes internațional.

2. Secretarul General al Consiliului va institui și va ține la zi un index centralizat al informațiilor comunicate lui de către Părțile Contractante și va folosi informațiile din acesta pentru pregătirea sintezelor și a studiilor asupra tendințelor noi și recurente în frauda vamală. Periodic, el va revizui indexul pentru a elimina informațiile care, după părerea sa, nu mai sînt de folos, sau sînt depășite.

3. La cererea Secretarului General al Consiliului și în condițiile celorlalte prevederi ale Convenției și ale prezentei Anexe,administrațiile vamale ale Părților Contractante vor pune la dispoziția Secretarului General informațiile suplimentare necesare pentru pregătirea sintezelor și a studiilor la care face referire paragraful 2 al prezentei Anexe.

4. Secretarul General al Consiliului va emite o circulară către serviciile sau persoanele oficiale numite de administrațiile vamale ale Părților Contractante, conținînd informații specifice din baza de date centrală, în măsura în care consideră că o asemenea circulară este utilă ca și oricare alte sinteze și studii la care face referire paragraful 2 al prezentei Anexe.

5. Secretarul General al Consiliului va furniza, la cerere, Părților Contractante,

orice informație aflată la dispoziția sa, conform prezentei Anexe.

6. Secretarul General al Consiliului va respecta orice restricții pe care Partea Contractantă care a furnizat informațiile le-a impus asupra circulației lor.

7. Partea Contractantă care a comunicat informațiile va avea dreptul să solicite ca acestea să fie ulterior șterse din baza centrală de date și din orice registre ale Părților Contractante cărora le-au fost comunicate și nu se mai facă uz de ele.

Partea I: Persoane

Secțiunea I: Contrabanda

8. Notificările conforme cu această secțiune vor furniza informații referitoare la:

(a) persoanele condamnate definitiv pentru contrabandă; și

(b) cînd este cazul, persoanele suspectate de contrabandă sau prinse în timpul comiterii contrabandei pe teritoriul Părții Contractante care face notificarea, chiar dacă procedurile legale nu au fost terminate, fiind de la sine înțeles că atunci cînd Părțile Contractante se abțin să notifice numele și descrierile persoanelor implicate întrucît aceste notificări sînt interzise de legislația lor națională, acestea vor întocmi totuși o notificare care să conțină cît mai multe din elementele enumerate în această Secțiune.

În principiu, informațiile vor fi limitate la infracțiunile care au avut drept rezultat sau ar putea avea drept rezultat condamnarea la închisoare sau o amendă care depășește echivalentul a 2000 USD.

9. Informațiile care sînt furnizate vor conține, în măsura posibilului, următoarele:

(A) Persoane fizice

(a) Numele

(b) Prenumele

(c) Numele avute înainte de căsătorie (dacă este cazul)

(d) Porecla sau pseudonimul

(e) Ocupația

(f) Adresa (prezentă)

(g) Data și locul nașterii

(h) Cetățenia/Naționalitatea

(i) Țara de reședință și țările vizitate în ultimele 12 luni

(j) Tipul și numărul actelor de identitate, incluzînd țara și data emiterii

(k) Descrierea fizică

(1) Sex

(2) Înălțime

(3) Greutate

(4) Statură

(5) Păr

(6) Ochi

(7) Culoarea pielii

(8) Semne distinctive sau particularități

(1) Detalii pe scurt despre infracțiune (incluzînd tipul, cantitatea și originea bu-

nurilor implicate în infracțiune, fabricantul, transportatorul și expeditorul) și circumstanțele care au dus la descoperirea sa.

(m) Natura și suma penalizării și/sau a sentinței dictate.

(n) Alte observații, inclusiv limbile vorbite și (dacă există) orice condamnări anterioare înregistrate.

(o) Partea Contractantă care a furnizat informațiile (inclusiv numărul de referință).

(B) Persoanele juridice (firme)

(a) Denumirea

(b) Adresa

(c) Numele principalilor angajați ai firmei împotriva cărora s-a acționat în justiție și, dac este cazul, date de identificare conform părții (A), litera (a)-(k)

(d) Compania multinațională cu care are legături

(e) Natura afacerilor cu care se ocupă

(f) Natura infracțiunii

(g) Detalii despre infracțiune (inclusiv fabricantul, transportatorul și destinatarul) și circumstanțele care au condus la descoperirea ei

(h) Suma penalității

(i) Alte observații, inclusiv (dacă sînt disponibile) orice condamnări anterioare înregistrate

(j) Partea Contractantă care a furnizat informațiile (inclusiv numărul de referință)

10. Ca regulă generală, Secretarul General al Consiliului va transmite informații referitoare la persoanele fizice, cel puțin în țările a căror cetățenie/naționalitate o dețin și ai căror rezidenți sînt și în țările vizitate de persoana respectivă în ultimele 12 luni.

Secțiunea II: Fraude vamale altele decît contrabanda

11. Notificările referitoare cu această secțiune vor furniza informații referitoare la:

(a) persoanele condamnate definitiv pentru alte fraude vamale decît contrabanda;

(b) cînd este cazul, persoanele suspectate de astfel de fraude, chiar dacă procedurile legale nu au fost terminate, fiind de la sine înțeleasă atunci cînd Părțile Contractante se abțin să notifice numele și descrierile persoanelor implicate întrucît aceste notificări sînt interzise de legislația națională, acestea vor întocmi totuși o notificare care să conțină cît mai multe din elementele enumerate în această Secțiune.

În principiu, informațiile notificate vor fi limitate la infracțiunile care au avut drept rezultat sau ar putea avea drept rezultat condamnarea la închisoare sau o amendă care depășește echivalentul a 2000 USD.

12. Informațiile care sînt furnizate vor conține, în măsura posibilului, următoarele informații:

(a) Numele (sau denumirea firmei) și adresa

(b) Numele și datele de identificare ale principalilor angajați ai firmei împotriva cărora s-a acționat în justiție

(c) Felul mărfurilor

(d) Țara de origine

(e) Compania multinațională cu care are legături

(f) Numele și adresa vînzătorului

(g) Numele și adresele celorlalte părți implicate (agentul cumpărător sau vînzător, alți intermediari, etc.)

(i) Portul (porturile) sau locul (locurile) unde au fost exportate mărfurile

(j) Detalii pe scurt despre infracțiune și circumstanțele care au condus la descoperirea ei

(k) Suma penalității și dauna provocată venitului fiscal, dacă este cazul

(l) Alte observații, inclusiv (dacă sînt disponibile) orice condamnări anterioare înregistrate

(m) Partea Contractantă care a furnizat informațiile (inclusiv numărul de referință)

Partea a II-a: Metodele folosite pentru comiterea contrabandei şi a altor fraude, inclusiv fraude comise prin înşelăciune, falsificare şi contrafacere

13. Notificările conforme cu această parte vor furniza informații referitoare la metodele folosite pentru comiterea contrabandei și a altor fraude, inclusiv metode de ascundere, fraude comise prin înșelăciune, falsificare sau contrafacere, în toate cazurile de interes internațional semnificativ. Părțile Contractante vor raporta fiecare utilizare a unei metode cunoscute de contrabandă sau de comitere a altui tip de fraudă, ca și metodele noi, neobișnuite sau posibile, astfel încît să poată fi detectate tendințele actuale în acest domeniu.

14. Informațiile care vor fi furnizate vor include, în măsura posibilului, următoarele:

(a) Descrierea metodelor de comitere a contrabandei și a altor fraude, inclusiv fraude comise prin înșelăciune, falsificare sau contrafacere. Dacă este disponibilă, va fi transmisă descrierea (marca, modelul, numărul de înregistrare, etc.) a oricărui mijloc de transport folosit. Cînd este posibil, se vor transmite date din placa sau certificatul de aprobare ale containerelor sau vehiculelor a căror construcție a fost aprobată printr-o Convenție internațională, ca și informații despre orice violare a sigiliilor, șuruburilor, dispozitivelor de sigilare, sau a altor piese ale containerelor sau vehiculelor.

(b) Descrierea, dacă este cazul, a ascunzătorii, incluzînd, cînd este posibil, o fotografie sau o schiță.

(c) Descrierea mărfurilor în cauză.

(d) Natura sau descrierea înșelăciunii, falsului sau contrafacerii; modul de utilizare a documentelor, sigiliilor vamale, plăcilor de înregistrare, etc., falsificate sau contrafăcute.

(e) Alte observații, inclusiv circumstanțele care au condus la descoperire.

(f) Partea Contractantă care furnizează informația (inclusiv numărul de referință).

Partea III: Ambarcațiunile implicate în contrabandă

15. Notificările conforme cu această parte vor furniza informații referitoare la ambarcațiune, de toate tipurile, care au fost implicate în contrabandă, dar ar trebui limitate, în principiu, la cazurile considerate a fi de interes național.

16. În măsura în care sînt disponibile și pot fi comunicate în conformitate cu legislația națională, informațiile furnizate vor conține următoarele:

(a) Denumirea și date de identificare a navei (S.S., M.V., tonaj, formă, etc.)

(b) Numele și adresa proprietarului/navlositorului

(c) Pavilionul

(d) Portul în care este înregistrat și dacă este diferit, portul de armare

(e) Numele și cetățenia/naționalitatea căpitanului (și, dacă este cazul, ale ofițerilor principali)

(f) Natura infracțiunii, inclusiv descrierea mărfurilor capturate

(g) Descrierea, dacă este cazul, a ascunzătorii (inclusiv, unde este posibil, o fotografie sau schiță), și a circumstanțelor care au dus la descoperire

(h) Țara de origine a mărfurilor capturate

(iz) Primul port de încărcare

(k) Portul de destinație finală

(1) Porturile unde s-au făcut aprovizionări sau reparații între (iz)și (k)

(m) Alte observații (numărul de cazuri în care aceeași navă, companie transportatoare, navlositor sau alt operator naval au fost implicați în contrabandă, etc.)

(n) Partea Contractantă care furnizează informația (inclusiv numărul de referință)

Anexa X

Asistența în acțiunile de combatere a contrabandei cu droguri şi substanțe psihotrope

1. Prevederile prezentei Anexe nu vor exclude aplicarea măsurilor în vigoare la nivel național în domeniul coordonării activităților diverselor autorități competente în luarea de măsuri împotriva abuzului de stupefiante și substanțe psihotrope. De asemenea, acestea nu vor împiedica, ci vor acționa complementar pentru implementarea prevederilor Convenției Unice asupra Drogurilor din 1961 și ale Convenției asupra Substanțelor Psihotrope din 1971 de către Părțile la aceste Convenții care au acceptat și prezenta Anexă.

2. Prevederile prezentei Anexe privind contrabanda cu droguri și substanțe psihotrope se vor aplica de asemenea, acolo unde este cazul și în măsura competențelor administrațiilor vamale, operațiunilor financiare întreprinse în legătură cu contrabanda respectivă.

Schimbul de informații din proprie inițiativă între administrațiile vamale

3. Administrațiile vamale ale Părților Contractante vor comunica, din proprie inițiativă și fără întîrziere, altor administrații vamale care pot fi direct interesate,

orice informație disponibilă referitoare la:

(a) operațiunile care sînt cunoscute sau suspectate a constitui, sau ar putea da naștere la, contrabandă cu droguri sau substanțe psihotrope;

(b) persoanele cunoscute a fi implicate în sau, în măsura în care informațiile referitoare la aceste persoane pot fi comunicate în conformitate cu legislația națională, persoanele suspectate de a fi implicate în operațiuni de tipul celor la care se referă paragraful (a)de mai sus, ca și vehiculele, navele, aeronavele și alte mijloace de transport utilizate sau suspectate a fi fost utilizate pentru aceste operațiuni;

(c) mijloace sau metode noi folosite pentru introducerea prin contrabandă a drogurilor sau substanțelor psihotrope;

(d) produse obținute sau folosite recent ca droguri sau substanțe psihotrope și care fac obiectul contrabandei.

Asistența, la cerere, privind supravegherea

4. La cererea administrației vamale a unei Părți Contractante, administrația vamală a altei Părți Contractante va exercita, în limitele competenței și capacității sale, supraveghere specială, pentru o perioadă specificată, asupra:

(a) deplasărilor, în special intrarea pe și ieșirea din teritoriul său, ale anumitor persoane, despre care există motive temeinice să se creadă că sînt implicate, pe linie profesională sau în mod repetat, în contrabanda de droguri și substanțe psihotrope, pe teritoriul Părții Contractante solicitante;

(b) deplasărilor drogurilor și ale substanțelor psihotrope care sînt raportate de către administrația vamală a Părții Contractante solicitante drept cauzatoare de un important trafic ilicit înspre sau dinspre teritoriul Părții Contractante respective;

(c) anumitor locuri unde au fost depozitate stocuri de droguri și substanțe psihotrope, jusitificînd presupunerea că vor fi folosite pentru importul ilicit pe teritoriul Părții Contractante solicitante;

(d) anumitor vehicule, nave, aeronave sau alte mijloace de transport despre care există motive rezonabile să se creadă că sînt utilizate pentru introducerea prin contrabandă a drogurilor sau a substanțelor psihotrope pe teritoriul Părții Contractante solicitante, și vor transmite un raport asupra acestora administrației vamale a Părții Contractante solicitante.

Investigații la cerere, în numele unei alte Părți Contractante

5. La cererea administrației vamale a unei Părți Contractante,administrația vamală a altei Părți Contractante, va întreprinde investigații, în conformitate cu legislația și reglementările în vigoare pe teritoriul său, pentru obținerea de probe privind orice contrabandă cu droguri sau substanțe psihotrope aflată în curs de anchetare pe teritoriul Părții Contractante solicitante, și va lua declarații de la orice persoane cercetate în legătură cu operațiunea respectivă de contrabandă, sau de la martori sau experți, și va comunica rezultatele investigației, ca și orice documente sau alte probe, administrației vamale a Părții Contractante solicitante.

Acțiuni întreprinse de reprezentanții oficiali ai unei Părți Contractante pe teritoriul altei Părți Contractante

6. În cazurile în care probele sub forma unei declarații scrise nu sînt suficiente, la cererea administrației vamale a unei Părți Contractante, administrația vamală a altei Părți Contractante, își va autoriza, în limitele abilității sale, reprezentanții oficiali să compară în fața unei instanțe sau a unui tribunal, pe teritoriul Părții Contractante solicitante, în calitate de martori sau experți în probleme de contrabandă cu droguri sau substanțe psihotrope. Cererea de a compărea va specifica, în special, cazul și calitatea în care va fi audiat reprezentantul oficial. Administrația vamală a Părții Contractante care acceptă cererea va stabili, în momentul cînd autorizează participarea, limitele în care se vor înscrie reprezentanții oficiali în depunerea mărturiei.

7. La cererea scrisă a administrației vamale a unei Părți Contractante, administrația vamală a altei Părți Contractante îi va autoriza, acolo unde este cazul și în măsura în care este competentă și abilitată, pe reprezentanții oficiali ai administrației solicitante să fie prezenți pe teritoriul Părții Contractante solicitate, în legătură cu investigațiile sau rapoartele oficiale efectuate cu privire la contrabanda cu droguri sau substanțe psihotrope care interesează Partea Contractantă solicitantă.

8. În cazurile în care ambele Părți Contractante consideră necesar și în condițiile legislației și ale reglementărilor în vigoare pe teritoriile lor, reprezentanții oficiali ai administrației vamale a unei Părți Contractante vor participa, la solicitarea altei Părți Contractante, la investigații efectuate pe teritoriul acelei Părți Contractante.

Coordonarea informațiilor

9. Administrațiile vamale ale Părților Contractante vor comunica Secretarului General al Consiliului, în măsura în care aceste informații sînt de interes internațional, informațiile specificate în continuare.

10. Secretarul General al Consiliului va institui și va ține la zi un index central de informații comunicate lui de către Părțile Contractante și va utiliza informațiile din acesta pentru a pregăti sinteze și studii despre tendințele noi și recurente în contrabanda cu droguri și substanțe psihotrope. Periodic, el va revizui indexul pentru a elimina informațiile care, în opinia sa, nu mai sînt utile sau sînt depășite.

11. La cererea Secretarului General al Consiliului și în conformitate cu alte prevederi ale Convenției și cu prezenta Anexă, administrațiile vamale ale Părților Contractante vor furniza Secretarului General informațiile suplimentare necesare pregătirii sintezelor și studiilor la care face referire paragraful 10 al prezentei Anexe.

12. Secretarul General al Consiliului va distribui serviciilor sau reprezentanților numiți de către administrațiile vamale ale Părților Contractante informații specifice conținute în indexul central, în măsura în care el consideră acest lucru util, ca și orice sinteză sau studiu la care face referire paragraful 10 al prezentei Anexe.

13. Secretarul General al Consiliului va distribui, cu condiția ca Partea Contractantă care a furnizat informația să nu recomande contrariul, și serviciilor sau reprezentanților oficiali numiți de ceilalți Membri ai Consiliului, organelor

competente ale Națiunilor Unite și Organizației Internaționale a Poliției Criminale/ Interpol, ca și altor organizații internaționale cu care au fost făcute aranjamente în această privință, orice informație referitoare la contrabandă cu droguri și substanțe psihotrope conținute în indexul central, în măsura în care consideră că această distribuire este utilă, ca și orice sinteză sau studii pe care le-a pregătit asupra acestui subiect, conform paragrafului 10 al prezentei Anexe.

14. La cerere, Secretarul General al Consiliului va furniza unei Părți Contractante care a acceptat prezenta Anexă, orice altă informație aflată la dispoziția sa, în legătură cu coordonarea informațiilor la care face referire prezenta Anexă.

Indexul central,

Partea I: Persoane

15. Notificările conforme cu această parte a indexului vor furniza informații privind:

(a) persoanele condamnate definitiv pentru contrabandă; și

(b) atunci cînd este cazul, persoanele suspectate de contrabandă sau prinse în flagrant făptuind operațiuni de contrabandă pe teritoriul Părții Contractante care face notificarea, chiar dacă procedurile judiciare nu au fost finalizate, fiind de la sine înțeles că atunci cînd Părțile Contractante se abțin să notifice numele și descrierile persoanelor implicate întrucît aceste notificări sînt interzise de legislația lor națională, acestea vor întocmi totuși o notificare care să conțină cît mai multe din elementele enumerate în această parte a indexului central.

16. Informațiile furnizate vor conține, în măsura posibilului, următoarele:

(a) Numele de familie

(b) Prenumele

(c) Numele purtate anterior (dacă este cazul)

(d) Porecla sau pseudonimul

(e) Ocupația

(f) Adresa (prezentă)

(g) Data și locul nașterii

(h) Cetățenia/Naționalitatea

(ij) Țara de reședință și țările vizitate în ultimele 12 luni

(k) Tipul și numărul actelor de identitate, inclusiv țara unde a fost emis și data

(l) Descrierea fizică

(1) Sex

(2) Înălțime

(3) Greutate

(4) Statură

(5) Păr

(6) Ochi

(7) Culoarea pielii

(8) Semne distinctive sau particularități

(m) Detalii pe scurt despre infracțiune (incluzînd amănunte despre tipul, canti-

tatea și originea bunurilor implicate în infracțiune, fabricantul, transportatorul și destinatarul) și circumstanțele care au dus la descoperirea sa.

(n) Natura și suma penalizării și/sau a sentinței dictate.

(o) Alte observații, inclusiv limbile vorbite și (dacă există) orice condamnări anterioare înregistrate.

(p) Partea Contractantă care a furnizat informațiile (inclusiv numărul de referință).

17. Ca regulă generală, Secretarul General al Consiliului va distribui informațiile referitoare la partea 1 a indexului central cel puțin în țările a căror cetățenie sau naționalitate o posedă persoana respectivă, în care este rezident, sau pe care le-a vizitat în ultimele12 luni.

Indexul central,

Partea II: Metode

18. Notificările conforme cu această parte a indexului central vor furniza informații referitoare la metodele folosite pentru comiterea contrabandei, inclusiv metode de ascundere, în toate cazurile de interes internațional semnificativ. Părțile Contractante vor raporta fiecare utilizare a unei metode cunoscute de contrabandă, ca și metodele noi neobișnuite sau posibile, astfel încît să poată fi detectate tendințele actuale în acest domeniu.

19. Informațiile care vor fi furnizate vor include, în măsura posibilului, următoarele:

(a) Descrierea metodelor de comitere a contrabandei. Dacă este disponibilă, va fi transmisă descrierea (marca, modelul, numărul de înregistrare, etc.) a oricărui mijloc de transport folosit. Cînd este posibil, se vor transmite date din placa sau certificatul de aprobare ale containerelor sau vehiculelor a căror construcție a fost aprobată printr-o Convenție internațională, ca și informații despre orice violarea sigiliilor, șuruburilor, dispozitivelor de sigilare, sau a altor piese ale containerelor sau vehiculelor.

(b) Descrierea, dacă este cazul, a ascunzătorii, incluzînd, cînd este posibil, o fotografie sau o schiță.

(c) Descrierea mărfurilor în cauză.

(d) Alte observații, inclusiv circumstanțele care au condus la descoperire.

(e) Partea Contractantă care furnizează informația (inclusiv numărul de referință).

Indexul central,

Partea III: Ambarcațiunile implicate în contrabandă

20. Notificările conforme cu această parte vor furniza informații referitoare la ambarcațiunile, de toate tipurile, care au fost implicate în contrabandă, dar ar trebui limitate, în principiu, la cazurile considerate a fi de interes național.

21. În măsura în care sînt disponibile și pot fi comunicate în conformitate cu legislația națională, informațiile furnizate vor conține următoarele:

(a) Denumirea și date de identificare a navei (S.S., M.V., tonaj, formă, etc.)

(b) Numele și adresa proprietarului/navlositorului

(c) Pavilionul

(d) Portul în care este înregistrat și dacă este diferit, portul de armare

(e) Numele și cetățenia/naționalitatea căpitanului (și, dacă este cazul, ale ofițerilor principali)

(f) Natura infracțiunii, inclusiv descrierea mărfurilor capturate

(g) Descrierea, dacă este cazul, a ascunzătorii (inclusiv, unde este posibil, o fotografie sau schiță), și a circumstanțelor care au dus la descoperire

(h) Țara de origine a mărfurilor capturate

(ij) Primul port de încărcare

(k) Portul de destinație finală

(l) Porturile unde s-au făcut aprovizionări sau reparații între (ij)și (k)

(m) Alte observații (numărul de cazuri în care aceeași navă, companie transportatoare, navlositor sau alt operator naval au fost implicați în contrabandă, etc.)

(n) Partea Contractantă care furnizează informația (inclusiv numărul de referință)

Anexa XI

Asistența în acțiunile întreprinse împotriva contrabandei cu opere de artă, antichități și bunuri culturale

1. Prevederile prezentei Anexe se aplică în cazul operelor de artă, al antichităților și al altor "bunuri culturale" care, din rațiuni religioase sau laice, sîmt considerate importante pentru arheologie, preistorie, istorie, literatură, artă sau știință, în sensul paragrafelor (a)-(k) ale articolului 1 ale Convenției UNESCO asupra mijloacelor de interzicere și prevenire a importului, exportului și transferului de proprietate a bunuri culturale (Paris, 14 noiembrie1970), în măsura în care aceste opere de artă, antichități și alte bunuri culturale fac obiectul contrabandei. Acestea nu exclud aplicarea de măsuri de cooperare la nivel național cu instituțiile naționale pentru protecția patrimoniului cultural și, în domeniul vamal, ele suplimentează aplicarea în practică a prevederilor Convenției UNESCO de către Părțile Contractante la respectiva Convenție care au acceptat și prezenta Anexă.

2. Prevederile prezentei Anexe privind contrabanda cu opere de artă, antichități și alte bunuri culturale se aplică, ori de cîte ori este necesar și în limitele competențelor administrațiilor vamale, și operațiunilor financiare efectuate în legătură cu această contrabandă.

Schimbul de informații din proprie inițiativă între administrațiile vamale

3. Din proprie inițiativă și fără întîrziere, administrațiile vamale ale Părților Contractante vor comunica altor administrații vamale care pot fi direct interesate, orice informație disponibilă privind:

(a) operațiunile despre care se știe sau se suspectează că ar constitui, sau care

ar favoriza săvîrșirea de contrabandă cu opere de artă, antichități sau alte bunuri Culturale;

(b) persoanele despre care se știe că sînt implicate sau, în măsura în care legislația națională permite comunicarea de Informații referitoare la astfel de persoane, persoane suspectate a fi implicate în operațiuni la care se referă paragraful (a) de mai sus, ca și vehiculele, nave, aeronavele și alte mijloace de transport utilizate sau suspectate de a fi folosite pentru aceste operațiuni;

(c) mijloace sau metode noi întrebuințate în contrabanda cu opere de artă, antichități sau alte bunuri culturale;

Asistența, la cerere, privind supravegherea

4. La cererea administrației vamale a unei Părți Contractante, administrația vamală a celeilalte Părți Contractante, în limitele competenței și capacității sale, va exercita o supraveghere specială, pentru o perioadă determinată de timp, asupra:

(a) deplasărilor, în special intrarea pe și ieșirea din teritoriul său, a anumitor persoane despre care există motive suficiente să se creadă că sînt implicate, profesional, sau în mod repetat, în contrabanda cu opere de artă, antichități sau alte bunuri culturale, pe teritoriul Părții Contractante solicitante;

(b) deplasărilor operelor de artă, antichităților sau ale altor bunuri culturale raportate de către administrația vamală a Părții Contractante solicitante ca fiind de natură să provoace un important trafic ilicit pornit de pe teritoriul Părții Contractante respective;

(d) anumitor vehicule, nave, aeronave sau alte mijloace de transport despre care există motive suficiente să se creadă că sînt întrebuințate în contrabanda cu opere de artă, antichități sau alte bunuri culturale, pe teritoriul Părții Contractante solicitante, și va comunica un raport asupra acestora, administrației vamale a Părții Contractante solicitante.

Investigații la cerere, în numele altei Părți Contractante

5. La cererea administrației vamale a unei Părți Contractante, administrația vamală a altei Părți Contractante, va efectua investigații în măsura capacității sale și în conformitate cu legislația și reglementările în vigoare pe teritoriul său, pentru a obține dovezi privind orice contrabandă cu opere de artă, antichități sau alte bunuri culturale, aflate în curs de cercetare pe teritoriul Părții Contractante solicitante, și va lua depoziții de la orice persoană cercetată în legătură cu operațiunea respectivă de contrabandă, sau de la martori și experți, și va comunica rezultatele investigațiilor, ca și orice documente sau alte probe, administrației vamale a Părții Contractante solicitante.

Acțiunile întreprinse de reprezentanții oficiali a unei Părți Contractante pe teritoriul altei Părți Contractante

6. Atunci cînd dovezile numai sub forma unor depoziții scrise nu sînt suficiente, la cererea administrației vamale a unei Părți Contractante, administrația vamală a altei Părți Contractante, în limitele competenței sale, va autoriza pe reprezentanții

săi oficiali să compară în fața unei curți sau a unui tribunal, pe teritoriul Părții Contractante solicitante, în calitate de martori sau experți în probleme de contrabandă cu opere de artă, antichități sau alte bunuri culturale. Solicitarea de a cumpăra va preciza, în detaliu în ce caz și în ce calitate va fi audiat reprezentantul oficial. Administrația vamală a Părții Contractante care acceptă solicitarea va defini, în momentul autorizării participării, limitele pe care trebuie să le respecte reprezentanții săi oficiali cînd depun mărturie.

7. La cererea scrisă a administrației vamale a unei Părți Contractante, administrația vamală a altei Părți Contractante îi va autoriza, atunci cînd se consideră necesar și în măsura competențelor și a capacității sale, pe reprezentanții oficiali ai administrației solicitante să fie prezenți pe teritoriul Părții Contractante solicitate în legătură cu investigațiile sau raportarea oficială referitoare la contrabanda cu opere de artă, antichități sau alte bunuri culturale care interesează Partea Contractantă solicitantă.

8. Atunci cînd se consideră necesar de către ambele Părți Contractante și cu respectarea legislației și ale reglementărilor în vigoare pe teritoriile lor, reprezentanții oficiali ai administrațiilor vamale ale unei Părți Contractante vor participa, la solicitarea altei Părți Contractante, la investigațiile efectuate pe teritoriul acelei Părți Contractante.

Coordonarea informațiilor

9. Administrațiile vamale ale Părților Contractante vor comunica Secretarului General al Consiliului, în măsura în care aceste informații sînt de interes internațional, informațiile specificate în continuare.

10. Secretarul General al Consiliului va institui și va ține la zi un index centralizat la informațiilor comunicate lui de către Părțile Contractante și va folosi informațiile din acesta pentru pregătirea sintezelor și a studiilor asupra tendințelor noi și recurente în contrabanda cu opere de artă, antichități sau alte bunuri culturale. Periodic, el va revizui indexul pentru a elimina informațiile care, după părerea sa, nu mai sînt de folos sau sînt depășite.

11. La cererea Secretarului General al Consiliului și în condițiile celorlalte prevederi ale Convenției și ale prezentei Anexe, administrațiile vamale ale Părților Contractante vor pune Secretarului General informațiile suplimentare necesare pentru pregătirea sintezelor și a studiilor la care face referire paragraful 10 al prezentei Anexe.

12. Secretarul General al Consiliului va emite o circulară către serviciile oficiale numite de administrațiile vamale ale Părților Contractante, conținînd informații specifice în baza centrală de date, în măsura în care consideră că o asemenea circulară este utilă, ca și orice alte sinteze și studii la care face referire paragraful 10 al prezentei Anexe.

13. Secretarul General al Consiliului va emite, de asemenea, cu excepția cînd Partea Contractantă care furnizează informațiile nu se pronunță împotriva acesteia, o circulară către UNESCO și Organizația Internațională a Poliției Criminale/ Interpol, cuprinzînd orice informație privitoare la contrabanda cu opere de artă, an-

tichităţi sau alte bunuri culturale, cuprinsă în indexul centralizat, în cazurile în care s-a efectuat un transfer ilicit de proprietate şi el consideră necesară această circulară, împreună cu orice alte sinteze şi studii pe care le-a pregătit cu referire la acest subiect, conform paragrafului 10al prezentei Anexe.

14. La cerere, Secretarul General al Consiliului va furniza Părţi Contractante care a acceptat prezenta Anexă, orice altă informaţie pe care o are la dispoziţie în legătură cu coordonarea informaţiilor la care se referă prezenta Anexă.

Indexul central, Partea I: Persoane

15. Notificările conforme cu această secţiune vor furniza informaţii referitoare la:

(a) persoanele condamnate definitiv pentru contrabandă; şi

(b) cînd este cazul, persoanele suspectate de contrabandă sau prinse în timpul comiterii contrabandei pe teritoriul Părţii Contractante care face notificarea, chiar dacă procedurile legale nu au fost terminate, fiind de la sine înţeles că atunci cînd Părţile Contractante se abţin să notifice numele şi descrierile persoanelor implicate întrucît aceste notificări sînt interzise de legislaţia lor naţională, acestea vor întocmi totuşi o notificare care să conţină cît mai multe din elementele enumerate în această Parte a indexului centralizat.

16. Informaţiile furnizate vor conţine, în măsura posibilului,următoarele informaţii:

(a) Numele

(b) Prenumele

(c) Numele avut înainte de căsătorie (dacă este cazul)

(d) Porecla sau pseudonimul

(e) Ocupaţia

(f) Adresa (prezentă)

(g) Data şi locul naşterii

(h) Cetăţenia/Naţionalitatea

(ij) Ţara de reşedinţă şi ţările vizitate în ultimele 12 luni

(k) Tipul şi numărul actelor de identitate, incluzînd ţara şi data emiterii

(î) Descrierea fizică

(1) Sex

(2) Înălţime

(3) Greutate

(4) Statură

(5) Păr

(6) Ochi

(7) Culoarea pielii

(8) Semne distinctive sau particularităţi

(m) Detalii pe scurt despre infracţiune (incluzînd tipul, cantitatea şi originea bunurilor implicate în infracţiune şi dacă s-a efectuat un transfer ilicit de proprietate) şi circumstanţele care au dus la descoperirea sa.

(n) Natura şi suma penalităţii şi/sau a sentinţei dictate.

(o) Alte observații, inclusiv limbile vorbite și (dacă există) orice condamnări anterioare înregistrate.

(p) Partea Contractantă care a furnizat informațiile (inclusiv numărul de referință).

17. Ca regulă generală, Secretarul General al Consiliului va transmite informațiile referitoare la Partea 1 a indexului centralizat cel puțin țărilor a căror cetățenie/naționalitate o deține persoana respectivă, țării al cărei rezident este și țărilor vizitate de aceasta în ultimele 12 luni.

Indexul central,

Partea II: Metode

18. Notificările conforme cu această Parte a indexului central vor furniza informații referitoare la metode de contrabanda cu opere de artă antichități sau alte bunuri culturale, inclusiv metode de ascundere, în toate cazurile de interes internațional semnificativ. Părțile Contractante vor raporta orice întrebuințare a unei metode cunoscute de contrabandă, ca și metodele noi, neobișnuite sau posibile, astfel încît să poată fi identificate tendințele actuale în acest domeniu.

19. Informațiile care vor fi furnizate vor include, în măsura posibilului, următoarele:

(a) Descrierea metodelor de comitere a contrabandei. Dacă este disponibilă, va fi transmisă descrierea (marca, modelul, numărul de înregistrare, în cazul vehiculelor rutiere, tipul navei, etc.) a oricărui mijloc de transport folosit. Cînd este posibil, se vor transmite date din placa sau certificatul de aprobare ale containerelor sau vehiculelor a căror construcție a fost aprobată printr-o Convenție internațională, ca și informații despre orice violare a sigiliilor, șuruburilor, dispozitivelor de sigilare, sau a altor piese ale containerelor sau vehiculelor.

(b) Descrierea, dacă este cazul, a ascunzătorii, incluzînd, cînd este posibil, o fotografie sau o schiță.

(c) Descrierea mărfurilor în cauză.

(d) Alte observații, inclusiv circumstanțele care au condus la descoperire.

(e) Partea Contractantă care furnizează informația (inclusiv numărul de referință).

CONVENȚIA ASUPRA ELIMINĂRII TUTUROR FORMELOR DE DISCRIMINARE FAȚĂ DE FEMEI*

Statele părți la prezenta Convenție,

Luînd notă că în Carta Națiunilor Unite se reafirmă încrederea în drepturile fundamentale ale omului, în demnitatea și valoarea persoanei umane, în egalitatea drepturilor bărbatului și femeii,

Luînd notă că Declarația Universală a Drepturilor Omului afirmă principiul nediscriminării și proclamă că toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și drepturi și că fiecare om poate să se prevaleze de toate drepturile și libertățile enunțate în acest document, fără nici o deosebire, îndeosebi de sex,

Luînd notă că statele părți la pactele internaționale ale drepturilor omului au obligația să asigure egalitatea drepturilor bărbatului și femeii în exercitarea tuturor drepturilor economice, sociale, culturale, civile și politice,

Luînd în considerare convențiile internaționale încheiate sub egida Organizației Națiunilor Unite și instituțiilor specializate în vederea promovării egalității drepturilor bărbatului și femeii,

Luînd notă, de asemenea, de rezoluțiile, declarațiile și recomandările adoptate de Organizația Națiunilor Unite și instituțiile specializate în vederea promovării egalității drepturilor bărbatului și femeii,

Preocupate în același timp de constatarea că, în pofida acestor diverse instrumente, femeile continuă să facă obiectul unor importante discriminări,

Reamintind că discriminarea față de femei violează principiile egalității în drepturi și respectului demnității umane, că ea împiedică participarea femeilor, în aceleași condiții ca bărbații, la viața politică, socială, economică și culturală din țara lor, creează obstacole creșterii bunăstării societății și a familiei și împiedică femeile să-și servească țara și omenirea în deplinătatea posibilităților lor,

Preocupate de faptul că, în situațiile de sărăcie, femeile au un acces minim la alimentație, servicii medicale, educație, pregătire profesională, precum și la angajarea în muncă și la satisfacerea altor necesități,

Convinse că instaurarea unei noi ordini economice internaționale, bazată pe echitate și justiție, va contribui în mod semnificativ la promovarea egalității între bărbat și femeie,

Subliniind că eliminarea apartheidului, a tuturor formelor de rasism, a discriminării rasiale, colonialismului, neocolonialismului, agresiunii, ocupației și dominației străine, a amestecului în treburile interne ale statelor este indispensabilă exercitării depline de către bărbat și femeie a drepturilor lor,

Afirmînd că întărirea păcii și securității internaționale diminuarea încordării internaționale, cooperarea dintre toate statele, indiferent de sistemele lor sociale și economice, dezarmarea generală și completă și, îndeosebi, dezarmarea nucleară sub control internațional strict și eficace, afirmarea principiilor justiției, egalității și

---

* Adoptată și deschisă spre semnare de Adunarea generală a Națiunilor Unite prin Rezoluția 34/180 din 18 decembrie 1979. Intrată în vigoare la 3 septembrie 1981, conform dispozițiilor art. 27(1.).

avantajului reciproc în relațiile dintre țări și înfăptuirea dreptului popoarelor aflate sub dominație străină și colonială și sub ocupație străină la autodeterminare și la independență, precum și respectul suveranității naționale și al integrității teritoriale vor favoriza progresul social și dezvoltarea și vor contribui, în consecință, la realizarea deplinei egalități între bărbat și femeie,

Convinse că dezvoltarea completă a unei țări, bunăstarea lumii și cauza păcii cer participarea deplină a femeilor, în condiții de egalitate cu bărbații, în toate domeniile,

Având în vedere însemnătatea contribuției femeilor la bunăstarea familiei, în progresul societății, care pînă în prezent nu a fost pe deplin recunoscută, ca și importanța socială a maternității, precum și rolul părinților în familie și în educarea copiilor, și conștiente de faptul că rolul femeii în procreare nu trebuie să fie o cauză de discriminare și că educarea copiilor necesită o împărțire a responsabilităților între bărbați, femei și societate în ansamblul său,

Conștiente că rolul tradițional al bărbatului în familie și societate trebuie să evolueze în aceeași măsură cu acela al femeii, dacă se dorește să se ajungă la o egalitate reală a bărbatului și a femeii,

Hotărîte să pună în aplicare principiile enunțate în Declarația asupra eliminării discriminării față de femei și pentru aceasta să adopte măsurile necesare pentru eliminarea acestei discriminări sub toate formele și manifestările ei, Au convenit asupra celor ce urmează:

PARTEA ÎNTÎI

ARTICOLUL 1

În termenii prezentei Convenții, expresia discriminare față de femei vizează orice diferențiere, excludere sau restricție bazată pe sex, care are drept efect sau scop să compromită ori să anihileze recunoașterea, beneficiul și exercitarea de către femei, indiferent de starea lor matrimonială, pe baza egalității dintre bărbat și femeie, a drepturilor omului și libertăților, fundamentale, în domeniile politic, economic, social, cultural și civil sau în orice alt domeniu.

ARTICOLUL 2

Statele părți condamnă discriminarea față de femei sub toate formele sale, convin să ducă prin toate mijloacele adecvate și fără întîrziere o politică vizînd să elimine discriminarea față de femei și, în acest scop, se angajează:

a) să înscrie în constituția lor națională sau în alte dispoziții legislative corespunzătoare principiul egalității bărbaților și femeilor, în măsura în care acest lucru nu a fost deja efectuat, și să asigure, pe cale legislativă sau pe alte căi adecvate, aplicarea efectivă a acestui principiu;

b) să adopte măsuri legislative și alte măsuri corespunzătoare, inclusive sancțiuni în caz de nevoie, care să interzică orice discriminare față de femei;

c) să instituie o protecție pe cale jurisdicțională a drepturilor femeilor pe bază de egalitate cu bărbații și să garanteze prin intermediul tribunalelor naționale competente și al altor instituții publice protecția efectivă a femeilor împotriva oricărui act discriminatoriu;

d) să se abțină de la orice act sau practică discriminatorie față de femeie și să asigure ca autoritățile și instituțiile publice să se conformeze acestei obligații;

e) să ia toate măsurile corespunzătoare pentru eliminarea discriminării față de femei de către o persoană, o organizație sau o întreprindere oricare ar fi aceasta;

f) să ia toate măsurile corespunzătoare, inclusiv prin dispozițiile legislative, pentru modificarea sau abrogarea oricărei legi, dispoziții, cutume sau practici care constituie o discriminare față de femei;

g) să abroge toate dispozițiile penale care constituie o discriminare față de femei.

ARTICOLUL 3

Statele părți iau în toate domeniile – politic, social, economic și cultural – toate măsurile corespunzătoare, inclusiv prin dispoziții legislative, pentru a asigura deplina dezvoltare și progresul femeilor, în scopul de a le garanta exercitarea și beneficial drepturilor omului și libertăților fundamentale, pe baza egalității cu bărbații.

ARTICOLUL 4

1. Adoptarea de către statele părți a unor măsuri temporare speciale, menite să accelereze instaurarea egalității în fapt între bărbați și femei, nu este considerată cu un act de discriminare în sensul definiției din prezenta Convenție, dar nu trebuie ca aceasta să aibă drept consecință menținerea unor norme inegale sau diferențiate; aceste măsuri trebuie să fie abrogate de îndată ce au fost realizate obiectivele în materie de egalitate de șanse și tratament.

2. Adoptarea de către statele părți a unor măsuri speciale, inclusiv cele prevăzute în prezenta Convenție, care au drept scop ocrotirea maternității, nu este considerată ca un act discriminatoriu.

ARTICOLUL 5

Statele părți vor lua toate măsurile corespunzătoare pentru:

a) a modifica schemele și metodele de comportament social și cultural al bărbatului și femeii, pentru a se ajunge la eliminarea prejudecăților și practicilor cutumiare sau de altă natură care sunt bazate pe ideea de inferioritate sau superioare a unui sex, sau pe imaginea șablon privind rolul bărbatului sau al femeii;

b) a asigura ca educația în familie să contribuie la o înțelegere clară a faptului că maternitatea este o funcție socială și recunoașterea responsabilității comune a bărbatului și femeii în creșterea și educarea copiilor și în asigurarea dezvoltării lor, ținând seama că interesul copilului este condiția primordială în toate cazurile.

ARTICOLUL 6

Statele părți vor lua toate măsurile adecvate, inclusiv pe plan legislativ, pentru reprimarea sub toate formele existente a traficului de femei și a exploatării prostituării femeii.

PARTEA A DOUA

ARTICOLUL 7

Statele părți vor lua toate măsurile necesare pentru eliminarea discriminării față de femei în viața politică și publică a țării și, în special, pentru a le asigura, în condiții de egalitate cu bărbații:

a) dreptul de a vota la toate alegerile și referendumurile publice și de a fi alese în toate organismele eligibile în mod public;

b) dreptul de a lua parte la elaborarea politicii statului și la punerea acesteia în aplicare, de a ocupa funcții publice și a exercita toate funcțiile publice la toate eșaloanele de guvernământ;

c) dreptul de a participa în organizațiile și asociațiile neguvernamentale care activează în viața publică și politică a țării.

ARTICOLUL 8

Statele părți vor lua toate măsurile necesare pentru ca femeile să aibă posibilitatea, în condiții de egalitate cu bărbații și fără discriminare, de a reprezenta guvernul lor pe plan internațional și de a participa la activitățile organizațiilor internaționale.

ARTICOLUL 9

1. Statele părți vor acorda femeilor drepturi egale cu cele ale bărbaților în ceea ce privește dobîndirea, schimbarea sau păstrarea cetățeniei. Ele vor garanta îndeosebi că nici căsătoria cu un străin, nici schimbarea cetățeniei soțului în timpul căsătoriei nu o vor face apatridă și nici nu o vor obliga să-și ia cetățenia soțului.

2. Statele părți vor acorda femeii drepturi egale cu cele ale bărbatului în ceea ce privește cetățenia copiilor lor.

PARTEA A TREIA

ARTICOLUL 10

Statele părți vor lua măsurile corespunzătoare pentru eliminarea discriminării față de femei, în scopul de a le asigura drepturi egale cu cele ale bărbatului în ceea ce privește educația și, în special, pentru a asigura pe baza egalității bărbatului cu femeia:

a) aceleași condiții de orientare profesională, de acces la studii și la obținerea de diplome în instituțiile de învățămînt la toate categoriile, în zone rurale ca și în zone urbane, această egalitate trebuind să fie asigurată în învățămîntul preșcolar, general, tehnic, profesional și în învățămîntul tehnic superior ca și în cadrul oricărui alt mijloc de formare profesională;

b) accesul la aceleași programe, la aceleași examene, la un corp didactic posedînd o calificare de același nivel și la localuri și echipamente școlare de aceeași calitate;

c) eliminarea oricărei concepții șablon privind rolul bărbatului și al femeii la toate nivelurile și în toate formele de învățămînt, prin încurajarea educației mixte și a altor tipuri de educație, care sunt destinate să contribuie la realizarea acestui obiectiv și, în

special, prin revizuirea cărților și programelor școlare și adaptarea corespunzătoare a metodelor pedagogice;

d) aceleași posibilități în ceea ce privește acordarea de burse și alte subvenții pentru studii;

e) aceleași posibilități de acces la programele de educație permanentă, inclusive la programele de alfabetizare îndeosebi în vederea reducerii cît mai rapide a oricărei discrepanțe în domeniul instrucției publice între bărbat și femeie;

f) reducerea procentului femeilor care își abandonează studiile și organizarea de programe pentru tinerele fete și pentru femeile care părăsesc școala înainte de terminarea ei;

g) aceleași posibilități de a participa activ la sport și educație fizică;

h) accesul la informațiile specifice de ordin educativ, care au drept scop asigurarea sănătății și bunăstării familiilor, inclusiv la informațiile și sfaturile referitoare la planificarea familială.

ARTICOLUL 11

1. Statele părți se angajează să ia toate măsurile corespunzătoare pentru eliminarea discriminării față de femeie în domeniul angajării în muncă, pentru a se asigura, pe baza egalității dintre bărbat și femeie, aceleași drepturi și, în special:

a) dreptul la muncă, ca drept inalienabil pentru toate ființele umane;

b) dreptul la aceleași posibilități de angajare în muncă, inclusiv în privința aplicării acelorași criterii de selecție în materie de angajare;

c) dreptul la libera alegere a profesiei și a locului de muncă, dreptul la promovare, la stabilirea locului de muncă și la toate facilitățile și condițiile de muncă, dreptul la formare profesională și la reciclare, inclusiv ucenicie, perfecționare profesională și pregătire permanentă;

d) dreptul la egalitate de remunerație, inclusiv în ceea ce privește și alte avantaje, la egalitate de tratament pentru o muncă de o valoare egală și, de asemenea, la egalitate de tratament în privința calității muncii;

e) dreptul la securitate socială, în special la pensie, ajutoare de șomaj, de boală, de invaliditate, de bătrînețe sau pentru orice altă situație de pierdere a capacității de muncă, ca și dreptul la concediu plătit;

f) la ocrotirea sănătății și la securitatea condițiilor de muncă, inclusiv la salvgardarea funcțiilor de reproducere.

2. Pentru a preveni discriminarea față de femei bazată pe căsătorie sau maternitate și pentru a le garanta în mod efectiv dreptul la muncă, statele părți se angajează să ia măsuri corespunzătoare, avînd drept obiect:

a) interzicerea, sau pedeapsa sancțiunilor, a concedierii pentru cauză de graviditate sau concediu de maternitate și a discriminării în ceea ce privește concedierile bazate pe statutul matrimonial;

b) instituirea acordării concediului de maternitate plătit sau care ar crea drepturi la prestări sociale similare, cu garantarea menținerii locului de muncă avut anterior, a drepturilor de vechime și a avantajelor sociale;

c) încurajarea creării de servicii sociale de sprijin, necesare pentru a permite pă-

rinților să-și combine obligațiile familiale cu responsabilitățile profesionale și cu participarea la viața publică, favorizînd îndeosebi crearea și dezvoltarea unei rețele de grădinițe de copii;

d) asigurarea unei protecții speciale pentru femeile însărcinate, pentru care s-a dovedit că munca le este nocivă.

3. Legile care au drept scop să ocrotească femeile în domeniile vizate prin prezentul articol vor fi revăzute periodic, în funcție de cunoștințele științifice și tehnice, vor fi revizuite, abrogate sau extinse, în funcție de necesități.

ARTICOLUL 12

1. Statele părți vor lua toate măsurile necesare pentru eliminarea discriminării față de femei în domeniul sănătății, pentru a le asigura, pe baza egalității între bărbat și femeie, mijloace de a avea acces la serviciile medicale, inclusiv la cele referitoare la planificarea familială.

2. Independent de prevederile paragrafului 1, statele părți vor asigura pentru femei în timpul graviditații, la naștere și după naștere servicii corespunzătoare și, la nevoie, gratuite și, de asemenea, un regim alimentar corespunzător în timpul graviditații și pe parcursul alăptării.

ARTICOLUL 13

Statele părți se angajează să ia toate măsurile necesare pentru eliminarea discriminării față de femei în alte domenii ale vieții economice, sociale, în scopul de a asigura, pe baza egalității bărbatului cu femeia, aceleași drepturi și, în special:

a) dreptul de prestații familiale;

b) dreptul la împrumuturi bancare, împrumuturi ipotecare și alte forme de credit financiar;

c) dreptul de a participa la activitățile recreative, sport și la toate aspectele vieții culturale.

ARTICOLUL 14

1. Statele părți vor ține seama de problemele specifice ale femeilor din mediul rural și de rolul important pe care aceste femei îl au în susținerea materială a familiilor lor, în special prin munca lor în sectoarele nefinanciare ale economiei, și vor lua toate măsurile corespunzătoare pentru a asigura aplicarea dispozițiilor prezentei Convenții femeilor din zonele rurale.

2. Statele părți vor lua toate măsurile adecvate pentru a elimina discriminarea față de femei din zonele rurale, cu scopul de a asigura, pe baza egalității între bărbat și femeie, participarea lor la dezvoltarea rurală și la avantajele acestei dezvoltări și, în special, le vor asigura dreptul:

a) de a participa din plin la elaborarea și executarea planurilor de dezvoltare la toate nivelurile;

b) de a avea acces la serviciile corespunzătoare în domeniul sănătății, inclusive la informații, sfaturi și servicii în materie de planificare a familiei;

c) de a beneficia în mod direct de programele de securitate socială;

d) de a beneficia de toate formele de pregătire și educație, școlare și neșcolare, inclusiv în materie de alfabetizare socială, și de a putea să beneficieze de toate serviciile publice de informare și educare, în special pentru a crește competența lor tehnică;

e) de a organiza grupe de întrajutorare și cooperative pentru a le asigura aceleași șanse pe plan economic, indiferent că este vorba de muncă salariată sau de muncă independentă;

f) de a participa la toate activitățile publice;

g) de a avea acces la obținerea de credite și împrumuturi agricole, precum și la serviciile de comercializare și la tehnologii corespunzătoare, și de a beneficia de un tratament egal cu ocazia înfăptuirii reformelor agrare și a proiectelor de amenajări rurale;

h) de a beneficia de condiții de viață convenabile, în special în ceea ce privește locuințele, condițiile sanitare, aprovizionare cu electricitate și apă, transporturi și comunicații.

PARTEA A PATRA

ARTICOLUL 15

1. Statele părți recunosc egalitatea femeii cu bărbatul în fața legii.

2. Statele părți recunosc femeia, în materie civilă, ca având o capacitate juridică identică cu aceea a bărbatului și aceleași posibilități pentru a o exercita. Ele îi recunosc, în special, drepturi egale în ceea ce privește încheierea de contracte și administrarea bunurilor și îi vor acorda același tratament în toate fazele procedurii judiciare.

3. Statele părți convin că orice contract și orice act privat, de orice natură, având un efect juridic care vizează limitarea capacității juridice a femeii, trebuie să fie considerat ca nul și neavenit.

4. Statele părți vor acorda bărbatului și femeii aceleași drepturi în ceea ce privește legislația referitoare la dreptul persoanelor de a circula liber și de a-și alege reședința și domiciliul lor.

ARTICOLUL 16

1. Statele părți vor lua toate măsurile necesare pentru a elimina discriminarea față de femei în toate problemele decurgînd din căsătorie și în raporturile de familie și, în special, vor asigura, pe baza egalității bărbatului cu femeia:

a) același drept de a încheia o căsătorie;

b) același drept de a-și alege în mod liber soțul și de a nu încheia o căsătorie decît prin consimțămîntul său liber și deplin;

c) aceleași drepturi și aceleași responsabilități atît în timpul căsătoriei, cît și la desfacerea ei;

d) aceleași drepturi și aceleași responsabilități în calitate de părinți, indiferent de situația lor matrimonială, pentru problemele referitoare la copiii lor; în toate cazurile, interesul copiilor va fi considerat primordial;

e) aceleași drepturi de a decide în mod liber și în deplină cunoștință de cauză

asupra numărului și planificării nașterilor și de a avea acces la informații, la educație și la mijloacele necesare pentru exercitarea acestor drepturi;

f) aceleași drepturi și responsabilități în materie de tutelă, curatelă, de încredințare și adopție a copiilor sau reglementări juridice similare, cînd aceste instituții există în legislația națională; în toate cazurile, interesul copiilor va fi considerat primordial;

g) aceleași drepturi personale soțului și soției, inclusiv în ceea ce privește alegerea numelui de familie, a unei profesii și a unei ocupații;

h) aceleași drepturi pentru fiecare dintre soți în materie de proprietate, de dobîndire, de gestiune, de administrare, de beneficiu și de dispoziție asupra bunurilor, atît cu titlu gratuit, cît și oneros.

2. Logodnele și căsătoriile copiilor nu vor avea efecte juridice și vor fi luate toate măsurile necesare, inclusiv pe plan legislativ, de a se fixa o vîrstă minimă pentru căsătorie și a face obligatorie înregistrarea căsătoriilor într-un registru oficial.

PARTEA A CINCEA

ARTICOLUL 17

1. În scopul examinării progreselor realizate în aplicarea prezentei Convenții, se constituie un Comitet pentru eliminarea discriminării față de femei (denumit în continuare Comitet), care să fie compus, în momentul intrării în vigoare a Convenției, din 18 – și după ratificarea sau aderarea a 35 de state – din 23 experți de înaltă autoritate morală și competență în domeniile de aplicabilitate ale Convenției. Experții vor fi aleși de către statele părți din rîndul cetățenilor lor și vor funcționa cu titlu personal, ținînd seama de principiul unei repartiții geografice echitabile și de reprezentarea diferitelor forme de civilizație, precum și a principalelor sisteme juridice.

2. Membrii Comitetului vor fi aleși prin vot secret, dintr-o listă de candidați desemnați de către statele părți. Fiecare stat parte poate să desemneze un candidat ales dintre cetățenii săi.

3. Prima alegere va avea loc la 6 luni după data intrării în vigoare a prezentei Convenții. Cu 3 luni cel puțin înaintea datei fiecărei alegeri, Secretarul general al Organizației Națiunilor Unite adresează o scrisoare statelor părți pentru a le invita să prezinte candidații lor într-un termen de 2 luni. Secretarul general întocmește o listă alfabetică a tuturor candidaților, indicînd din partea cărui stat au fost desemnați, listă pe care o va comunica statelor părți.

4. Membrii Comitetului sunt aleși cu ocazia unei reuniuni a statelor părți, convocată de către Secretarul general la sediul Organizației Națiunilor Unite. La această reuniune, la care cvorumul este constituit din două treimi ale statelor părți, sunt aleși ca membri ai Comitetului candidații care au obținut cel mai mare număr de voturi și majoritatea absolută de voturi a reprezentanților statelor părți prezenți și votanți.

5. Membrii Comitetului sunt aleși pentru 4 ani. Totuși, mandatul a 9 membri aleși la prima alegere va lua sfîrșit după 2 ani; președintele Comitetului va trage la sorți numele acestor 9 membri imediat după prima alegere.

6. Alegerea celorlalți cinci membri ai Comitetului se va face conform dispozițiilor paragrafelor 2, 3 și 4 din prezentul articol, după cea de-a 35-a ratificare sau adeziune.

Mandatul a doi membri, aleși cu această ocazie, va lua sfîrșit după 2 ani; numele acestor doi membri va fi tras la sorți de către președintele Comitetului.

7. Pentru a ocupa locurile devenite vacante în mod fortuit, statul parte al cărui expert a încetat de a exercita funcțiile sale de membru al Comitetului va numi un alt expert dintre cetățenii săi, sub rezerva aprobării Comitetului.

8. Membrii Comitetului primesc, cu aprobarea Adunării generale, retribuții din resursele Organizației Națiunilor Unite, în condițiile fixate de către Adunare, avînd în vedere importanța responsabilităților Comitetului.

9. Secretarul general al Organizației Națiunilor Unite pune la dispoziția Comitetului personal și mijloacele materiale care îi sunt necesare pentru a se achita în mod eficient de funcțiile ce îi sunt încredințate în virtutea prezentei Convenții.

ARTICOLUL 18

1. Statele părți se angajează să prezinte Secretarului general al Organizației Națiunilor Unite, în vederea examinării de către Comitet, un raport asupra măsurilor 8de ordin legislativ adoptat în aplicarea dispozițiilor prezentei Convenții și asupra progreselor realizate în această privință:

a) în anul următor intrării în vigoare a Convenției în statul respectiv;

b) ulterior, la fiecare 4 ani, precum și la cererea Comitetului.

2. Rapoartele pot să indice factorii și dificultățile care influențează asupra măsurii în care sunt îndeplinite obligațiile prevăzute prin prezenta Convenție.

ARTICOLUL 19

1. Comitetul adoptă propriul său regulament de procedură.

2. Comitetul alege biroul său pentru o perioadă de 2 ani.

ARTICOLUL 20

1. Comitetul se reunește în mod normal pentru o perioadă de cel mult 2 săptămîni în fiecare an, pentru a examina rapoartele prezentate în baza art. 18 al prezentei Convenții.

2. Reuniunile Comitetului vor avea loc de regulă la sediul Organizației Națiunilor Unite sau în orice alt loc adecvat, stabilit de către Comitet.

ARTICOLUL 21

1. Comitetul prezintă anual un raport, prin intermediul Consiliului Economic și Social, Adunării generale a Organizației Națiunilor Unite asupra activităților sale și poate să formuleze sugestii și recomandări generale, bazate pe examinarea rapoartelor și informațiilor primite de la statele părți. Aceste sugestii și recomandări sunt incluse în raportul Comitetului, însoțite, după caz, de observațiile statelor părți.

2. Secretarul general transmite raportul Comitetului, spre informare, Comisiei pentru condiția femeii.

ARTICOLUL 22

Instituțiile specializate au dreptul să fie reprezentate cu prilejul examinării aplică-

rii tuturor dispozițiilor prezentei Convenții care intră în domeniul lor de activitate. Comitetul poate invita instituțiile specializate să prezinte rapoarte asupra aplicării Convenției în domenii din sfera lor de activitate.

PARTEA A ŞASEA

ARTICOLUL 23

Nici o dispoziție a prezentei Convenții nu va aduce atingere prevederilor care sunt mai favorabile pentru realizarea egalității între bărbat și femeie, conținute în:

a) legislația unui stat parte;

b) în orice altă Convenție, tratat sau acord internațional în vigoare în acel stat.

ARTICOLUL 24

Statele părți se angajează să adopte toate măsurile necesare la nivel național pentru asigurarea exercitării depline a drepturilor recunoscute prin prezenta Convenție.

ARTICOLUL 25

1. Prezenta Convenție este deschisă semnării tuturor statelor.

2. Secretarul general al Organizației Națiunilor Unite este desemnat ca depozitar al prezentei Convenții.

3. Prezenta Convenție este supusă ratificării, iar instrumentele de ratificare vor fi depuse la Secretarul general al Organizației Națiunilor Unite.

4. Prezenta Convenție va fi deschisă aderării tuturor statelor. Aderarea se va face prin depunerea unui instrument de aderare la Secretarul general al Organizației Națiunilor Unite.

ARTICOLUL 26

1. Oricare dintre statele părți poate cere în orice moment revizuirea prezentei Convenții, adresînd o comunicare scrisă în acest sens Secretarului general al Organizației Națiunilor Unite.

2. Adunarea generală a Organizației Națiunilor Unite decide asupra măsurilor care vor fi luate în cazul în speță, față de o cerere de această natură.

ARTICOLUL 27

1. Prezenta Convenție va intra în vigoare în a treizecea zi care va urma depunerii la Secretarul general al Organizației Națiunilor Unite a celui de-al douăzecilea instrument de ratificare sau aderare.

2. Pentru fiecare stat care va ratifica prezenta Convenție sau va adera după depunerea celui de-al douăzecilea instrument de ratificare sau de aderare, Convenția va intra în vigoare în cea de-a treizecea zi după data depunerii de către acest stat a instrumentului său de ratificare sau de aderare.

ARTICOLUL 28

1. Secretarul general al Organizației Națiunilor Unite va primi și va comunica tu-

turor statelor textul rezervelor care au fost făcute în momentul ratificării sau aderării.

2. Nici o rezervă incompatibilă cu obiectul și scopurile prezentei Convenții nu va fi acceptată.

3. Rezerva poate fi retrasă în orice moment, pe calea unei notificări adresate Secretarului general al Organizației Națiunilor Unite, care va informa toate statele părți la Convenție. Notificarea va produce efecte de la data primirii ei.

ARTICOLUL 29

1. Orice diferend între două sau mai multe state părți privind interpretarea sau aplicarea prezentei Convenții, care nu este soluționat pe calea negocierilor, este supus arbitrajului, la cererea uneia dintre părți. Dacă, în decurs de 6 luni de la data cererii de arbitraj, părțile nu reușesc să se pună de acord în ceea ce privește organizarea arbitrajului, oricare dintre ele poate supune diferendul Curții Internaționale de Justiție, depunînd o cerere în acest sens, în conformitate cu Statutul Curții.

2. Oricare stat parte va putea declara, în momentul în care va semna prezenta Convenție, o va ratifica sau va adera la ea că nu se consideră legat de dispozițiile paragrafului 1 din prezentul articol. Celelalte state părți nu vor putea să invoce aceste dispoziții față de statul parte care a formulat astfel de rezerve.

3. Oricare stat parte care a formulat o rezervă conform dispozițiilor paragrafului 2 din prezentul articol va putea în orice moment să ridice această rezervă printr-o notificare adresată Secretarului general al Organizației Națiunilor Unite.

ARTICOLUL 30

Prezenta Convenție, al cărei text în limbile engleză, arabă, chineză, spaniolă, franceză și rusă au aceeași valoare, va fi depusă la Secretarul general al Organizației Națiunilor Unite. Drept care subsemnații, avînd împuternicirile corespunzătoare, au semnat prezenta Convenție.

PROTOCOL OPȚIONAL LA CONVENȚIA ASUPRA ELIMINĂRII TUTUROR FORMELOR DE DISCRIMINARE FAȚĂ DE FEMEI[**]

Statele părți la prezentul protocol[**]*,*

Luînd notă de prevederile Cartei Organizației Națiunilor Unite, document care reafirmă încrederea în drepturile fundamentale ale omului, în demnitatea și valoarea ființei umane și în drepturile egale ale bărbaților și femeilor,

Luînd notă, de asemenea, de Declarația Universală a Drepturilor Omului, care proclamă că toți oamenii se nasc liberi și egali în demnitate și drepturi și că fiecare are acces la toate drepturile și libertățile proclamate în continuare, fără nici o deosebire, inclusiv deosebiri pe criterii de sex,

Reamintind că acordurile internaționale privind drepturile omului și alte instrumente internaționale privind drepturile omului interzic discriminarea pe criterii de sex,

Reamintind, de asemenea, Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei *(Convenția),* în care statele părți condamnă discriminarea împotriva femeilor sub toate formele sale și hotărăsc să continue prin toate mijloacele necesare și fără întîrziere o politică de eliminare a discriminării împotriva femeilor,

Reafirmînd hotărîrea lor de a asigura obținerea deplină și egală de către femei a tuturor drepturilor omului și libertăților fundamentale și de a acționa eficient pentru prevenirea violării acestor drepturi și libertăți,

Au hotărît după cum urmează:

ARTICOLUL 1

Un stat parte la prezentul protocol *(stat parte)* recunoaște competența Comitetului privind eliminarea discriminării față de femei *(Comitetul)* de a primi și de a analiza comunicările transmise în conformitate cu art. 2.

ARTICOLUL 2

Comunicările pot fi transmise de către sau în numele indivizilor ori grupurilor de indivizi sub jurisdicția unui stat parte, reclamînd faptul că sunt victime ale violării oricăruia dintre drepturile stabilite în Convenție de către acel stat parte. Dacă o comunicare este transmisă în numele indivizilor sau grupurilor de indivizi, autorul trebuie să aibă consimțămîntul acestora, în afară de cazul în care autorul poate justifica acțiunea în numele lor fără acest consimțămînt.

ARTICOLUL 3

Comunicările se vor face în scris și nu vor fi anonime. Nici o comunicare nu va fi primită de către Comitet dacă privește un stat parte la Convenție, care nu este parte la prezentul protocol.

---

[*] Adoptat de Adunarea generală a Organizației Națiunilor Unite la 6 octombrie 1999.

[**] Republica Moldova a aderat prin Legea nr. 318-XVI din 15 decembrie 2005. Publicată în Monitorul Oficial nr. 1-4 din 6 ianuarie 2006. În vigoare pentru Republica Moldova din 6 ianuariea 2006.

ARTICOLUL 4

1. Comitetul nu va lua în considerare o comunicare decît dacă s-a convins că toate mijloacele interne disponibile au fost epuizate, decît dacă aplicarea acestor mijloace este prelungită nerezonabil sau nu pare să aibă un rezultat concret.

2. Comitetul va declara o comunicare inadmisibilă în cazul în care:

a) aceeași problemă a fost deja examinată de către Comitet sau a fost ori este în curs de examinare sub o altă procedură internațională de investigare sau de soluționare;

b) este incompatibilă cu prevederile Convenției;

c) este evident greșit motivată sau nu este suficient fundamentată;

d) este un abuz asupra dreptului de a transmite comunicări;

e) faptele care sunt subiect al comunicării au apărut înainte de intrarea în vigoare a prezentului protocol pentru statul parte vizat, în afară de cazul în care acele fapte continuă după respectiva dată.

ARTICOLUL 5

1. În orice moment după primirea unei comunicări și înainte de a se fi ajuns la o hotărîre privind valoarea intrinsecă a acesteia, Comitetul poate transmite statului parte vizat, în vederea unei analize urgente, o solicitare de a lua astfel de măsuri interimare necesare pentru a se evita posibilele daune ireparabile pentru victima sau victimele pretinsei violări.

2. Cînd Comitetul își exercită voința conform paragrafului 1 al prezentului articol, aceasta nu implică o decizie asupra admisibilității comunicării sau asupra valorii intrinseci a acesteia.

ARTICOLUL 6

1. În afară de cazul în care Comitetul consideră o comunicare inadmisibilă fără referire la statul parte vizat și dacă individul sau indivizii consimt să-și dezvăluie identitatea acelui stat parte, Comitetul va aduce în atenția statului parte vizat, în mod confidențial, orice comunicare care i s-a transmis conform prezentului protocol.

2. În termen de 6 luni statul parte vizat transmite Comitetului explicații în scris sau declarații care să clarifice problema și rezolvarea, dacă există, care se poate să fi fost găsită de statul parte.

ARTICOLUL 7

1. Comitetul va analiza comunicările primite conform prezentului protocol pe baza tuturor informațiilor puse la dispoziția sa de către sau în numele indivizilor ori grupurilor de indivizi și de către statul parte vizat, cu condiția ca informațiile acestea să fie transmise părților vizate.

2. Comitetul va ține ședințe închise cînd examinează comunicările în conformitate cu prezentul protocol.

3. După examinarea unei comunicări, Comitetul va transmite punctele sale de vedere privind comunicarea, împreună cu recomandările sale, dacă există, părților vizate.

4. Statul parte va acorda atenția cuvenită punctelor de vedere ale Comitetului, precum și recomandărilor sale, dacă există, și va transmite Comitetului, în termen

de 6 luni, un răspuns în scris, incluzînd informații cu privire la orice măsură luată din perspectiva opiniilor și recomandărilor Comitetului.

5. Comitetul poate invita statul parte să transmită informații suplimentare privind orice măsuri pe care statul parte le-a luat ca răspuns la punctele de vedere sau recomandările sale, dacă există, incluzîndu-le, după cum se consideră potrivit de către Comitet, în rapoartele subsecvente ale statului parte, conform art. 18 din Convenție.

ARTICOLUL 8

1. În cazul în care Comitetul primește informații corelative indicînd violări grave sau sistematice de către un stat parte ale drepturilor stabilite în Convenție, Comitetul va invita acel stat parte să coopereze la examinarea informațiilor și, în acest sens, să transmită observații referitoare la informațiile vizate.

2. Luînd în considerare orice observații care se poate să fi fost transmise de către statul parte vizat, precum și orice alte informații corelative pe care le are la dispoziție, Comitetul poate desemna unul sau mai mulți membri ai săi să conducă o anchetă și să raporteze imediat Comitetului. În cazul în care există un mandat și consimțămîntul statului parte, ancheta poate include o vizită pe teritoriul acestuia.

3. După examinarea rezultatelor unei astfel de anchete, Comitetul va transmite aceste rezultate statului parte vizat, împreună cu orice alte comentarii sau recomandări.

4. În termen de 6 luni de la primirea rezultatelor, comentariilor și recomandărilor transmise de Comitet, statul parte vizat va transmite observațiile sale Comitetului.

5. O astfel de anchetă va fi realizată confidențial și cooperarea statului parte va fi solicitată în toate etapele procedurii.

ARTICOLUL 9

1. Comitetul poate invita statul parte vizat să includă în raportul său, conform art. 18 din Convenție, detalii referitoare la orice măsuri luate ca răspuns la o anchetă realizată conform art. 8 din prezentul protocol.

2. Dacă este necesar, la sfîrșitul perioadei de 6 luni stabilite în art. 8 paragraful 4, Comitetul poate să invite statul parte vizat să îl informeze cu privire la măsurile luate ca răspuns la o astfel de anchetă.

ARTICOLUL 10

1. Fiecare stat parte poate, la momentul semnării sau ratificării prezentului protocol ori al aderării la acesta, să declare că nu recunoaște competența Comitetului stabilită în art. 8 și 9.

2. Fiecare stat parte care a făcut o declarație în conformitate cu paragraful 1 al prezentului articol poate, în orice moment, să își retragă declarația prin notificare către secretarul general al Organizației Națiunilor Unite.

ARTICOLUL 11

Un stat parte va trebui să ia toate măsurile necesare pentru a se asigura că persoanele aflate sub jurisdicția sa nu sunt supuse unui tratament necorespunzător sau intimidării, ca o consecință a informării Comitetului pe baza prezentului protocol.

ARTICOLUL 12

Comitetul va include în raportul său anual, conform art. 21 din Convenție, un rezumat al activităților sale, în baza prezentului protocol.

ARTICOLUL 13

Fiecare stat parte se angajează să facă cunoscut și să dea publicității Convenția și prezentul protocol și să faciliteze accesul la informații privind punctele de vedere și recomandările Comitetului, în special privind problemele care implică acel stat parte.

ARTICOLUL 14

Comitetul va elabora propriile reguli de procedură care vor trebui urmate cînd își exercită funcțiile conferite prin prezentul protocol.

ARTICOLUL 15

1. Prezentul protocol va fi deschis semnării de către orice stat care a semnat, a ratificat sau a aderat la Convenție.

2. Prezentul protocol va fi supus ratificării de către orice stat care a ratificat sau a aderat la Convenție. Instrumentele de ratificare vor fi depuse la secretarul general al Organizației Națiunilor Unite.

3. Prezentul protocol va fi deschis aderării oricărui stat care a ratificat sau a aderat la Convenție.

4. Aderarea va avea loc prin depunerea instrumentului de aderare la secretarul general al Organizației Națiunilor Unite.

ARTICOLUL 16

1. Prezentul protocol va intra în vigoare după 3 luni de la data depunerii la secretarul general al Organizației Națiunilor Unite a celui de-al zecelea instrument de ratificare sau de aderare.

2. Pentru fiecare stat care ratifică prezentul protocol sau aderă la acesta după intrarea sa în vigoare, prezentul protocol intră în vigoare după 3 luni de la data depunerii propriului instrument de ratificare sau de aderare.

ARTICOLUL 17

Nu sunt admise rezerve la prezentul protocol.

ARTICOLUL 18

1. Orice stat parte poate propune un amendament la prezentul protocol și să îl înregistreze la secretarul general al Organizației Națiunilor Unite. Secretarul general va comunica apoi orice amendamente propuse statelor părți, cu solicitarea ca acestea să îi notifice dacă sunt în favoarea unei conferințe a statelor părți în scopul analizării și votării propunerii. În eventualitatea că cel puțin o treime dintre statele părți se exprimă în favoarea unei astfel de conferințe, secretarul general va organiza conferința sub auspiciile Organizației Națiunilor Unite. Orice amendament adoptat prin

majoritatea voturilor statelor părți prezente la conferință va fi transmis Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite spre aprobare.

2. Amendamentele intră în vigoare după ce au fost aprobate de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite și acceptate cu o majoritate de două treimi din statele părți la prezentul protocol, în conformitate cu procedurile lor constituționale.

3. După intrarea în vigoare a amendamentelor, acestea devin obligatorii pentru statele părți care le-au acceptat, celelalte state părți fiind în continuare legate prin prevederile prezentului protocol și orice amendamente anterioare pe care le-au acceptat.

ARTICOLUL 19

1. Orice stat parte poate denunța prezentul protocol, în orice moment, printr-o notificare scrisă adresată secretarului general al Organizației Națiunilor Unite. Denunțarea va produce efecte după 6 luni de la data primirii notificării de către secretarul general.

2. Denunțarea nu va prejudicia aplicarea în continuare a prevederilor prezentului protocol în raport cu orice comunicare transmisă conform art. 2 sau cu orice anchetă inițiată conform art. 8, înainte de data efectivă a denunțării.

ARTICOLUL 20

Secretarul general al Organizației Națiunilor Unite va informa toate statele despre:

a) semnări, ratificări și aderări la prezentul protocol;

b) data intrării în vigoare a prezentului protocol și a oricărui amendament conform art. 18;

c) orice denunțare în conformitate cu art. 19.

ARTICOLUL 21

1. Prezentul protocol, ale cărui versiuni în limbile arabă, chineză, engleză, franceză, rusă și spaniolă sunt egal autentice, va fi depus în arhivele Organizației Națiunilor Unite.

2. Secretarul general al Organizației Națiunilor Unite va transmite copii autentificate ale prezentului protocol tuturor statelor la care s-a făcut referire în art. 25 din Convenție.

CONVENȚIA ASUPRA ASPECTELOR CIVILE ALE RĂPIRII INTERNAȚIONALE DE COPII*

Statele semnatare ale prezentei convenții**,

profund convinse că interesul copilului este de importanță primordială în orice problemă privind încredințarea sa,

dornice să protejeze copilul, pe plan internațional, împotriva efectelor dăunătoare ale unei deplasări sau neînapoieri ilicite și să întocmească proceduri în vederea garantării imediatei înapoieri a copilului în statul reședinței sale obișnuite, precum și de a asigura protecția dreptului de vizitare,

au hotărît să încheie o convenție în acest scop și au căzut de acord asupra dispozițiilor următoare:

Capitolul I
CÎMPUL DE APLICARE A CONVENȚIEI

Articolul 1

Prezenta convenție are drept obiect:

a) de a asigura înapoierea imediată a copiilor deplasați sau reținuți ilicit în orice stat contractant;

b) de a face să se respecte efectiv în celelalte state contractante drepturile privind încredințarea și vizitarea, care există într-un stat contractant.

Articolul 2

Statele contractante iau toate măsurile corespunzătoare spre a asigura, în limitele teritoriului lor, realizarea obiectivelor convenției. În acest scop, ele urmează să recurgă la procedurile lor de urgență.

Articolul 3

Deplasarea sau neînapoierea unui copil se consideră ilicită:

a) cînd are loc prin violarea unui drept privind încredințarea, atribuit unei persoane, unei instituții sau oricărui alt organism acționînd fie separat, fie împreună, prin legea statului în care copilul își avea reședința obișnuită, imediat înaintea deplasării sau neînapoierii sale; și

b) dacă la vremea deplasării sau neînapoierii acest drept era exercitat în mod efectiv, acționîndu-se separat sau împreună ori ar fi fost astfel exercitate, dacă asemenea împrejurări nu ar fi survenit.

Dreptul privind încredințarea, vizat la lit. a), poate rezulta, între altele, dintr-o

---

* Încheiată la Haga la 25 octombrie 1980.

** Republica Moldova a aderat la Convenție prin Hotărîrea Parlamentului nr.1468-XIII din 29 ianuarie 1998. Publicată în Monitorul Oficial nr. 14 din 26 februarie 1998. În vigoare pentru Republica Moldova din 26 februarie 1998. Publicată în ediția ofcială "Tratate internaționale", 1999, Vol. 15, p. 67.

atribuire de plin drept, dintr-o hotărîre judecătorească sau administrativă sau dintr-un acord în vigoare potrivit dreptului acelui stat.

Articolul 4

Convenția se aplică oricărui copil care își avea reședința obișnuită într-un stat contractant imediat înainte de încălcarea drepturilor privind încredințarea sau vizitarea. Aplicarea convenției încetează cînd copilul atinge vîrsta de 16 ani.

Articolul 5

În înțelesul prezentei convenții:

a) dreptul privind încredințarea include dreptul cu privire la îngrijirile cuvenite persoanei copilului și, îndeosebi, acela de a hotărî asupra locului reședinței sale;

b) dreptul de vizitare include dreptul de a duce copilul pentru o perioadă limitată de timp în alt loc decît cel al reședinței sale obișnuite.

Capitolul II
AUTORITĂȚI CENTRALE

Articolul 6

Fiecare stat contractant desemnează o autoritate centrală însărcinată să satisfacă obligațiile ce-i sunt impuse prin convenție.

Un stat federal, un stat în care sunt în vigoare mai multe sisteme de drept sau un stat avînd organizații teritoriale autonome este liber să desemneze mai mult de o autoritate centrală și să specifice întinderea teritorială a puterilor fiecăreia dintre aceste autorități.

Statul care folosește această posibilitate desemnează autoritatea centrală căreia îi pot fi adresate cererile, în vederea transmiterii lor autorității centrale competente din acest stat.

Articolul 7

Autoritățile centrale urmează să coopereze între ele și să promoveze o colaborare între autoritățile competente în statele lor respective, pentru a asigura imediata înapoiere a copiilor și a realiza celelalte obiective ale prezentei convenții.

În special, ele urmează, fie direct, fie cu sprijinul oricărui intermediar, să ia toate măsurile potrivite:

a) pentru localizarea unui copil deplasat sau reținut ilicit;

b) pentru prevenirea de noi pericole pentru copil sau de pagube pentru părțile interesate, luînd sau procedînd astfel încît să fie luate măsuri provizorii;

c) pentru a asigura înapoierea de bună voie a copilului sau a înlesni o soluție ambiantă;

d) pentru schimb de informații, dacă se dovedește util, privitoare la situația socială a copilului;

e) pentru a furniza informații generale privind dreptul statului lor în legătură cu aplicarea convenției;

f) pentru a introduce sau a înlesni deschiderea unei proceduri judiciare sau administrative, menite să obțină înapoierea copilului și, dacă este cazul, să îngăduie organizarea sau exercitarea efectivă a dreptului de vizitare;

g) pentru a acorda sau înlesni, dacă este cazul, obținerea de asistență judiciară și juridică, inclusiv participarea unui avocat;

h) pentru a asigura, pe plan administrativ, dacă va fi necesar și oportun, înapoierea fără pericol a copilului;

i) pentru a se ține reciproc la curent asupra aplicării convenției și, pe cît posibil, a înlătura eventualele obstacole ivite cu prilejul aplicării sale.

Capitolul III
ÎNAPOIEREA COPILULUI

Articolul 8

Persoana, instituția sau organismul care pretinde că un copil a fostdeplasat sau reținut prin violarea dreptului privind încredințarea poate să sesizeze fie autoritatea centrală a reședinței obișnuite a copilului, fie pe aceea a oricărui stat contractant, pentru ca acestea să acorde asistența lor în vederea asigurării înapoierii copilului.

Cererea urmează să cuprindă:

a) informații privind identitatea reclamantului, a copilului și a persoanei despre care se susține că a luat sau a reținut copilul;

b) data nașterii copilului, dacă este posibil să fie obținută;

c) motivele pe care se sprijină reclamantul pentru a cere înapoierea copilului;

d) toate informațiile disponibile privitoare la localizarea copilului și identitatea persoanei cu care copilul este presupus a se afla;

e) copie autentificată a oricărei decizii sau acord utile;

f) o atestare sau declarație sub jurămînt emanînd de la autoritateacentrală sau de la altă autoritate competentă a statului în care se aflăreședința obișnuită sau de la o altă persoană calificată pivind dreptul statului în materie;

g) orice alt document util.

Articolul 9

Cînd autoritatea centrală, care este sesizată printr-o cerere în temeiul art. 8, are motive să creadă că copilul se află într-un alt stat contractant, ea transmite cererea direct și fără întîrziere autorității centrale a acestui stat contractant, informînd despre aceasta autoritatea centrală reclamantă sau, dacă este cazul, pe reclamant.

Articolul 10

Autoritatea centrală a statului unde se află copilul va lua sau va face să se ia orice măsură susceptibilă să asigure înapoierea acestuia de bunăvoie.

Articolul 11

Autoritățile juridice sau administrative ale oricărui stat contractant urmează să procedeze de urgență în vederea înapoierii copilului.

Cînd autoritatea judiciară sau administrativă sesizată nu a statuat,într-un termen de 6 săptămîni din momentul sesizării sale, reclamantul sau autoritatea centrală a statului solicitat, din proprie inițiativă sau la cererea autorității centrale a statului solicitant, poate cere o declarație asupra motivelor acestei întîrzieri. Dacă răspunsul este primit de către autoritatea centrală a statului solicitat, această autoritate urmează a o transmite autorității centrale a statului solicitant sau, dacă este cazul, reclamantului.

Articolul 12

Cînd un copil a fost deplasat sau reținut ilicit în înțelesul art. 3 și o perioadă de mai puțin de un an s-a scurs cu începere de la deplasare sau neînapoiere în momentul introducerii cererii înaintea autorității judiciare sau administrative a statului contractant unde se află copilul, autoritatea sesizată dispune înapoierea sa imediată.

Autoritatea judiciară sau administrativă, sesizată fiind chiar după expirarea perioadei de un an prevăzute la alineatul precedent, urmează, deasemenea, să dispună înapoierea copilului, afară dacă nu se stabilește că copilul s-a integrat în noul său mediu.

Cînd autoritatea judiciară sau administrativă a statului solicitat are motive de a crede că copilul a fost luat într-un alt stat, ea poate suspenda procedura sau să respingă cererea de înapoiere a copilului.

Articolul 13

Prin excepție de la dispozițiile articolului precedent, autoritatea judiciară sau administrativă a statului solicitat nu este ținută să dispună înapoierea copilului, dacă persoana, instituția sau organismulcare se împotrivește înapoierii sale stabilește:

a) că persoana, instituția sau organismul care avea în îngrijire copilul nu exercita efectiv dreptul privind încredințarea la data deplasării sau neînapoierii, ori consimțise sau achiesase ulterior acestei deplasări sau neînapoieri; sau

b) că există un risc grav ca înapoierea copilului să-l expună unui pericol fizic sau psihic sau în orice alt chip să-l situeze într-o situație intolerabilă.

Autoritatea juridică sau administrativă poate, deasemenea, să refuze a dispune înapoierea copilului, dacă constată că acesta se împotrivește înapoierii sale și că a atins o vîrstă sau o maturitate care face necesar să se țină seama de opinia sa.

La apreciarea împrejurărilor vizate în acest articol, autoritățile juridice sau administrative urmează să țină seama de informațiile puse la dispoziție de autoritatea centrală sau orice altă autoritate competentă a statului în care se află reședința obișnuită a copilului privitor la situația sa socială.

Articolul 14

Pentru a stabili existența unei deplasări sau a unei neînapoieri ilicite în înțelesul art. 3, autoritatea judiciară sau administrativă a statului solicitat poate ține seama în mod direct de legea și de hotărîrile judiciare sau administrative recunoscute sau nu în mod formal în statul în care se află reședința obișnuită a copilului, fără a recurge la procedurile specifice asupra dovedirii acestui drept sau pentru recunoașterea hotărîrilor străine care ar fi altfel aplicabile.

Articolul 15

Autoritățile judiciare sau administrative ale unui stat contractant pot cere, înainte de a dispune înapoierea copilului, ca reclamantul să înfățișeze o hotărîre sau o atestare emanînd de la autoritățile statului în care se află reședința obișnuită a copilului, prin care să se constate că deplasarea sau neînapoierea era ilicită în înțelesul art. 3 al convenției în măsura în care această hotărîre sau atestare poate fi obținută în acest stat. Autoritățile centrale ale statelor contractante acordă asistență, în măsura posibilului, reclamantului spre a obține o atare decizie sau atestare.

Articolul 16

După ce vor fi fost informate despre deplasarea ilicită a unui copil sau despre neînapoierea sa în înțelesul art. 3, autoritățile judiciare sau administrative ale statului contractant unde copilul a fost deplasat sau reținut nu vor mai putea statua asupra fondului dreptului privind încredințarea pînă cînd nu se va stabili că nu se află întrunite condițiile prezentei convenții pentru înapoierea copilului sau pînă cînd o perioadă rezonabilă nu se va fi scurs fără ca o cerere pentru aplicarea convenției să se fi făcut.

Articolul 17

Singură împrejurarea că o hotărîre privitoare la încredințare a fost pronunțată sau este susceptibilă să fie recunoscută în statul solicitat nu poate justifica refuzul de a retrimite copilul potrivit prevederilor acestei convenții, dar autoritățile judiciare sau administrative ale statului solicitat pot lua în considerare motivele acestei hotărîri care ar intra în sfera de aplicare a convenției.

Articolul 18

Dispozițiile acestui capitol nu limitează puterea autorității judecătorești sau administrative de a dispune înapoierea copilului oricînd.

Articolul 19

O hotărîre asupra înapoierii copilului, pronunțată în cadrul convenției, nu afectează fondul dreptului privind încredințarea.

Articolul 20

Înapoierea copilului potrivit dispozițiilor art. 12 poate fi refuzată în cazul în care nu ar fi permisă de principiile fundamentale ale statului solicitat cu privire la salvgardarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Capitolul IV
DREPTUL DE VIZITARE

Articolul 21

O cerere vizînd organizarea sau protejarea exercitării efective a unui drept de vizitare poate fi adresată autorității centrale a unui stat contractant, potrivit acelorași modalități, cu o cerere vizîndînapoierea copilului.

Autoritățile centrale sunt legate prin obligațiile de cooperare, vizate la art. 7, pentru a asigura exercitarea nestînjenită a dreptului de vizitare și îndeplinirea tuturor condițiilor la care exercitarea acestui drept va fi supusă și în vederea înlăturării, în măsura posibilului, a obstacolelor de natură a se împotrivi la aceasta.

Autoritățile centrale, fie în mod direct, fie prin intermediari, pot iniția sau favoriza o procedură legală în vederea organizării sau protejării dreptului de vizitare, precum și a condițiilor în care exercitarea acestui drept va putea fi supusă.

Capitolul V
DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 22

Nici o cauțiune și nici o depunere, sub orice, denumire ar fi, nu pot fi impuse spre a garanta plata spezelor și cheltuielilor în contextul procedurilor judecătorești sau administrative vizate prin convenție.

Articolul 23

Nici o legalizare sau formalitate similară nu se va cere în contextul convenției.

Articolul 24

Orice cerere, comunicare sau alt document se trimit, în limba originală, autorității centrale a statului solicitat și însoțite de o traducere în limba oficială sau într-una dintre limbile oficiale ale acestui stat ori, dacă această traducere este greu realizabilă, de o traducere în limbile franceză sau engleză.

Totuși, un stat contractant va putea, făcînd rezerva prevăzută la art. 42, să se opună folosirii fie a limbii franceze, fie a celei engleze, în orice comunicare sau alt document adresate autorității sale centrale.

Articolul 25

Cetățenii unui stat contractant și persoanele cu reședința obișnuită în acest stat vor avea dreptul, pentru tot ceea ce privește aplicarea convenției, la asistența judiciară și juridică în orice alt stat contractant, în aceleași condiții ca și cînd ei înșiși ar fi cetățeni ai acelui alt stat și și-ar avea acolo reședința în mod obișnuit.

Articolul 26

Fiecare autoritate centrală va suporta propriile sale speze în aplicarea convenției.

Autoritatea centrală și celelalte servicii publice ale statelor contractante nu vor impune nici un fel de speze cu privire la cererile introduse în aplicarea convenției. Între altele, nu pot pretinde reclamantului plata spezelor și cheltuielilor procesului sau, eventual, speze pricinuite de participarea unui avocat. Totuși, ele pot cere plata cheltuielilor cauzate sau urmînd a fi cauzate de operațiuni legate de înapoierea copilului.

Cu toate acestea, un stat contractant va putea făcînd rezerva prevăzută la art. 42, să declare că nu este ținut la plata spezelor, vizate de alineatul precedent, în legătură cu participarea unui avocat sau a unui consilier juridic, ori la speze judiciare, decît

în măsura în care aceste cheltuieli pot fi acoperite prin sistemul său de asistență judiciară și juridică.

Dispunînd înapoierea copilului sau stăruind asupra dreptului de vizitare potrivit prevederilor convenției, autoritatea judecătorească sau administrativă poate, dacă este cazul, să pună în sarcina persoanei care a deplasat sau reținut copilul, sau care a împiedicat exercitarea dreptului de vizitare, plata tuturor spezelor necesare întreprinse de reclamant sau în numele său, între altele spezele de călătorie, spezele de reprezentare judecătorească ale reclamantului și de înapoiere a copilului, precum și toate cheltuielile și plățile făcute pentru localizarea copilului.

Articolul 27

Cînd apare clar că nu sunt întrunite condițiile cerute de convenție sau că cererea nu este întemeiată, o autoritate centrală nu este ținută să accepte atare cerere. În acest caz, ea îl informează de îndată pe reclamant despre motivele sale sau, dacă este cazul, autoritateacentrală care i-a transmis cererea.

Articolul 28

O autoritate centrală poate pretinde ca cererea să fie însoțită de o autorizație în scris prin care să fie împuternicită să acționeze în contul reclamantului sau să desemneze un reprezentant care să acționeze în numele său.

Articolul 29

Convenția nu impietează asupra posibilității persoanei, instituției sau organismului, care pretinde că dreptul privitor la încredințare sau de vizitare în înțelesul art. 3 sau 21 au fost violate, să se adreseze direct autorităților judiciare sau administrative ale statelor contractante, în aplicarea sau neaplicarea dispozițiilor convenției.

Articolul 30

Orice cerere, supusă autorității centrale sau direct autorităților judecătorești sau administrative ale unui stat contractant, în aplicarea convenției, precum și orice document ori informare anexate acestora sau procurate de către o autoritate centrală vor putea fi prezentate înaintea tribunalelor sau autorităților administrative ale statelor contractante.

Articolul 31

În relația cu un stat care în materia încredințării copiilor practică două sau mai multe sisteme de drept aplicabile în unități teritoriale diferite:

a) orice referire la reședința obișnuită în acest stat vizează reședința obișnuită într-o unitate teritorială a acestui stat;

b) orice referire la legea statului reședinței obișnuite vizează legea unității teritoriale în care copilul își are reședința obișnuită.

Articolul 32

În relația cu un stat care, în materie de încredințare de copii, practică două sau

mai multe sisteme de drept aplicabile unor categorii diferite de persoane, orice referire la legea acestui stat vizează sistemul de drept desemnat prin dreptul acestuia.

Articolul 33

Un stat în care diferite unități teritoriale au reguli proprii de drept în materia încredințării copiilor nu va fi ținut să aplice convenția cînd un stat al cărui sistem de drept este unificat nu ar fiținut să o aplice.

Articolul 34

În materiile în care se aplică convenția, aceasta prevalează asupraConvenției din 5 octombrie 1961 privind competența autorităților și legea aplicabilă în materie de protecție a minorilor, între statele părți la ambele convenții. Prezenta convenție nu împiedică, însă, ca un alt instrument internațional legînd statul de origine și statul solicitat sau altă lege a statului solicitat să fie invocate spre a obține înapoierea unui copil deplasat sau reținut în mod ilicit saupentru organizarea dreptului de vizitare.

Articolul 35

Convenția nu se aplică între statele contractante decît la răpirile sau la neînapoierile ilicite care au avut loc după intrarea sa în vigoare în acele state.

Dacă o declarație s-a făcut potrivit art. 39 sau 40, referirea la un stat contractant făcută în alineatul precedent înseamnă unitatea sau unitățile teritoriale cărora li se aplică convenția.

Articolul 36

Nimic din această convenție nu împiedică două sau mai multe state contractante, în vederea limitării restricțiilor la care înapoierea copilului poate fi supusă, să se înțeleagă între ele ca să deroge de la oricare dintre dispozițiile sale care pot implica asemenea restricții.

Capitolul VI
CLAUZE FINALE

Articolul 37

Convenția este deschisă semnării statelor care erau membre ale Conferinței de la Haga de drept internațional privat la data celei de-a paisprezecea sesiuni a sa.

Ea va fi ratificată, acceptată sau aprobată și instrumentele de ratificare, acceptare sau aprobare se vor depune pe lîngă Ministerul Afacerilor Externe al Olandei.

Articolul 38

Orice alt stat va putea adera la convenție.

Instrumentul de aderare se va depune pe lîngă Ministerul Afacerilor Externe al Olandei.

Convenția va intra în vigoare pentru statul care aderă în prima zi a celei de-a treia luni calendaristice după depunerea instrumentului său de aderare.

Aderarea nu va avea efect decît în raporturile dintre statul care aderă și statele contractante care vor fi declarat că acceptă această aderare. O atare declarație urmează, deasemenea, să se facă de orice stat membru care ratifică, acceptă sau aprobă convenția ulterior aderării. Această declarație se va depune pe lîngă Ministerul Afacerilor Externe al Olandei; acesta va trimite, pe cale diplomatică, cîte o copiecertificată conform fiecăruia dintre statele contractante.

Convenția va intra în vigoare între statul care aderă și statul care a declarat că acceptă această aderare în prima zi a celei de-a treia luni calendaristice după depunerea declarației de acceptare.

Articolul 39

Orice stat, în momentul semnării, ratificării, acceptării, aprobării sau aderării, va putea să declare că convenția se va extinde la ansamblul teritoriilor pe care le reprezintă pe plan internațional sau la unul sau mai multe dintre ele. Această declarație va produce efect în momentul în care intră în vigoare pentru acest stat.

Această declarație, precum și orice extindere ulterioară, se vornotifica Ministerului Afacerilor Externe al Olandei.

Articolul 40

Un stat contractant care cuprinde două sau mai multe unități teritoriale în care sisteme de drept diferite se aplică materiilor guvernate de această convenție va putea, în momentul semnării, ratificării, acceptării, aprobării sau aderării, să declare că prezenta convenție se va aplica tuturor unităților sale teritoriale sau numai uneia sau mai multora dintre ele, și va putea oricînd să modifice această declarație, făcînd o altă declarație.

Aceste declarații se vor notifica Ministerului Afacerilor Externe al Olandei și vor indica, în mod expres, unitățile teritoriale cărora li se aplică convenția.

Articolul 41

Cînd un stat contractant are un sistem de guvernămînt în virtutea căruia puterile executive, judecătorești și legislative sunt împărțite între autoritățile centrale și alte autorități ale acestui stat, semnarea, ratificarea, acceptarea sau aprobarea convenției sau aderarea la aceasta, ori o declarație făcută în temeiul art. 40, nu va atrage nici o consecință cu privire la separația internă a puterilor în acest stat.

Articolul 42

Orice stat contractant va putea, cel mai tîrziu în momentul ratificării, acceptării, aprobării sau aderării, ori în momentul unei declarații făcute în temeiul art. 39 sau 40, să facă fie una, fie cele două rezerve prevăzute la art. 24 și 26 alin. 3. Nici o altă rezervă nu va fi încuviințată.

Orice stat va putea, oricînd, să retragă o rezervă pe care a făcut-o. Această retragere va fi notificată Ministerului Afacerilor Externe al Olandei.

Efectul rezervei va înceta în prima zi a celei de-a treia luni calendaristice după notificarea menționată de alineatul precedent.

Articolul 43

Convenția va intra în vigoare în prima zi a celei de-a treia luni calendaristice după depunerea celui de-al treilea instrument de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare prevăzut de art. 37 și 38. După aceasta, convenția va intra în vigoare:

i) pentru fiecare stat care ratifică, acceptă, aprobă sau aderă ulterior, în prima zi a celei de-a treia luni calendaristice după depunerea instrumentului său de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare;

ii) pentru teritoriile sau unitățile teritoriale la care convenția a fost extinsă potrivit art. 39 sau 40, în prima zi a celei de-a treia luni calendaristice după notificarea vizată în aceste articole.

Articolul 44

Convenția va avea o durată de 5 ani, cu începere de la data intrării sale în vigoare potrivit art. 43 alin. 1, chiar pentru statele care ulterior o vor fi ratificat, acceptat sau aprobat sau vor fi aderat laea.

Convenția se va reînnoi tacit din 5 în 5 ani, în afara cazului de denunțare.

Denunțarea se va notifica, cel puțin cu 6 luni înaintea expirării termenului de 5 ani, Ministerului Afacerilor Externe al Olandei. Ea se va putea limita la anumite teritorii sau unități teritoriale cărora li se aplică convenția.

Denunțarea nu va avea efect decît față de statul care o va fi notificat. Convenția va rămîne în vigoare pentru celelalte state contractante.

Aricolul 45

Ministerul Afacerilor Externe al Olandei va notifica statelor membre ale conferinței, precum și statelor care vor fi aderat potrivit dispozițiilor art. 38:

1. semnările, ratificările, acceptările și aprobările vizate la art. 37;
2. aderările vizate la art. 38;
3. data la care convenția va intra în vigoare, potrivit dispozițiilor art. 43;
4. extinderile vizate la art. 39;
5. declarațiile menționate la art. 38 și 40;
6. rezervele prevăzute la art. 24 și 26 alin. 3 și retragerea rezervelor prevăzute la art. 42;
7. denunțările vizate la art. 44.

Drept pentru care, subsemnații, legal împuterniciți, au semnat prezenta convenție.

Întocmită la Haga, la 25 octombrie 1980, în limbile franceză și engleză, ambele texte având aceeași valabilitate, într-un singur exemplar, care se va depune în arhivele Guvernului Olandei și de pe care o copie certificată conform se va înmîna, pe cale diplomatică, fiecăruia dintre statele membre ale Conferinței de la Haga de drept internațional privat la data celei de-a paisprezecea sesiuni a sa.

CONVENȚIA ÎMPOTRIVA TORTURII ŞI ALTOR PEDEPSE ORI TRATAMENTE CU CRUZIME, INUMANE SAU DEGRADANTE[*]

Statele părți la prezenta Convenție[**],

Considerînd că, în conformitate cu principiile proclamate în Carta Națiunilor Unite, recunoașterea unor drepturi egale și inalienabile pentru toți membrii familiei umane constituie fundamentul libertății, dreptății și păcii în lume,

Recunoscînd că aceste drepturi decurg din demnitatea inerentă persoanei umane,
Avînd în vedere obligația statelor, decurgînd din Cartă, îndeosebi din articolul 55, de a încuraja respectarea universală și efectivă a drepturilor omului și a libertăților fundamentale,

Ținînd seamă de articolul 5 al Declarației universale a drepturilor omului și de articolul 7 al Pactului internațional cu privire la drepturile civile și politice care ambele prevăd că nimeni nu va fi supus la tortură şi nici la pedepse sau tratamente cu cruzime, inumane sau degradante,

Ținînd seamă de asemenea de Declarația asupra protecției tuturor persoanelor împotriva torturii și altor pedepse sau tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, adoptată de Adunarea generală la 9 decembrie 1975,

Dorind să sporească eficiența luptei împotriva torturii și a altor pedepse sau tratamente cu cruzime, inumane sau degradante în întreaga lume, Au convenit cele ce urmează:

PARTEA ÎNTÎI

Articolul 1

1. În scopul prezentei Convenții, termenul „tortură" desemnează orice act prin care se provoacă unei persoane, cu intenție, o durere sau suferințe puternice, de natură fizică sau psihică, în special cu scopul de a obține, de la această persoană sau de la o persoană terță, informații sau mărturisiri, de a o pedepsi pentru un act pe care aceasta sau o terță persoană l-a comis sau este bănuită că l-a comis, de a o intimida sau de a face presiune asupra unei terțe persoane, sau pentru orice alt motiv bazat pe o formă de discriminare, oricare ar fi ea, atunci cînd o asemenea durere sau suferință sunt provocate de către un agent al autorității publice sau orice altă persoană care acționează cu titlu oficial, sau la instigarea sau cu consimțămantul expres sau tacit al unor asemenea persoane. Acest termen nu se referă la durerea ori suferințele rezultînd exclusiv din sancțiuni legale, inerente acestor sancțiuni sau ocazionate de ele.

2. Acest articol nu afectează instrumentele internaționale sau legile naționale care conțin sau ar putea conține prevederi cu caracter mai larg.

---

[*] Adoptată și deschisă spre semnare de Adunarea generală a Națiunilor Unite prin Rezoluția 39/46 din 10 decembrie 1984. A intrat în vigoare la 26 iunie 1987, conform dispozițiilor art. 27.

[**] Republica Moldova a aderat la Convenție prin Hotărarea Parlamentului R. Moldova, Nr. 473-XIII din 31 mai 1995. Hotărîrea de aderare a fost publicată în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 34 din 22 iunie 1995. Convenția a fost publicată în „Tratate internaționale", Vol. 1, 1998, p. 129-142.

Articolul 2

1. Fiecare stat parte va lua măsuri legislative, administrative, judiciare și alte măsuri eficiente pentru a împiedica comiterea unor acte de tortură pe teritoriul de sub jurisdicția sa.

2. Nici o imprejurare excepțională, oricare ar fi ea, fie că este vorba de starea de război sau amenințare cu războiul, de instabilitate politică internă sau de orice altă stare de excepție, nu poate fi invocată pentru a justifica tortura.

Articolul 3

1. Nici un stat parte nu va expulza, respinge și nici extrăda o persoană către un alt stat, cînd există motive serioase de a crede că acolo aceasta riscă să fie supusă în tortură.

2. Pentru a stabili existența unor asemenea motive, autoritățile competente vor ține seamă de toate imprejurările pertinente, inclusiv, dacă va fi cazul, de existența în statul respectiv a unei situații caracterizată prin încălcări sistematice, grave, flagrante și de proporții ale drepturilor omului.

Articolul 4

1. Fiecare stat parte va veghea ca toate actele de tortură să constituie infracțiuni din punctul de vedere al dreptului penal. Se va proceda la fel în privința tentativei de a practica tortura sau orice act săvarșit de oricare persoană și care ar constitui complicitate sau participare la tortură.

2. Fiecare stat parte va sancționa aceste infracțiuni cu pedepse corespunzătoare, ținînd seamă de gravitatea lor.

Articolul 5

1. Fiecare stat parte va lua măsurile necesare pentru a-și stabili competența în legătură cu infracțiunile vizate la articolul 4, în cazurile următoare:

a) Cînd infracțiunea a fost comisă pe teritoriul aflat sub jurisdicția sa sau la bordul aeronavelor sau al navelor înmatriculate în acel stat;

b) Cînd autorul prezumat al infracțiunii este un resortisant al acelui stat;

c) Cînd victima este un resortisant al acelui stat, iar acesta consideră că este oportun.

2. Fiecare stat parte va lua, de asemenea, măsurile necesare pentru a-și stabili competența cu privire la aceste infracțiuni în cazul în care autorul prezumat al acestora se găsește pe teritoriul aflat sub jurisdicția sa și cînd acest stat nu-l extrădează în conformitate cu articolul 8 către alt stat vizat la paragraful 1 al prezentului articol.

3. Prezenta Convenție nu îndepărtează nici o competență penală exercitată în conformitatecu legile naționale.

Articolul 6

1. Dacă apreciază că imprejurările o justifică, după ce va fi examinat informațiile de care dispune, fiecare stat parte pe teritoriul căruia se găsește o persoană bănuită de a fi săvarșit o infracțiune vizată la articolul 4 va asigura reținerea acestei persoane sau va lua orice alte măsuri juridice necesare pentru a asigura prezența acesteia.

Această reținere și aceste măsuri trebuie să fie conforme cu legislația acestui stat; ele nu pot fi menținute decît pe o durată de timp necesară declanșării urmăririi penale sau a unei proceduri de extrădare.

2. Statul menționat mai sus va proceda imediat la o anchetă preliminară în vederea constatării faptelor.

3. Orice persoană reținută în aplicarea paragrafului 1 al prezentului articol poate comunica imediat cu reprezentantul calificat cel mai apropiat al statului a cărui cetățenie o are sau, în cazul unei persoane apatride, cu reprezentantul statului în care ea își are în mod obișnuit reședința.

4. Dacă un stat a reținut o persoană, în conformitate cu prevederile prezentului articol, el va informa de îndată statele vizate la paragraful 2 al articolului 5 despre această detenție și împrejurările care o justifică. Statul care procedează la ancheta preliminară vizată la paragraful 2 al prezentului articol va comunica fără întîrziere concluziile statelor respective și le va preciza dacă este dispus să-și exercite competența.

Articolul 7

1. Statul parte, avînd jurisdicția asupra teritoriului pe care este descoperit autorul prezumat al unei infracțiuni vizate la articolul 4, dacă nu-l extrădează pe acesta, va supune problema, în cazurile vizate la articolul 5, autorităților sale competente pentru exercitarea acțiunii penale.

2. Aceste autorități vor lua decizia în aceleași condiții ca pentru orice infracțiune gravă de drept comun, în conformitate cu legislația statului respectiv. În cazurile vizate la paragraful 2 al articolului 5, cerințele privind dovezile necesare urmăririi penale și condamnării nu vor fi în nici un caz mai puțin severe decît cele care se aplică în cazurile vizate la paragraful 1 al articolului 5.

3. Orice persoană urmărită pentru una din infracțiunile vizate la articolul 4 beneficiază de garanția unui tratament echitabil în toate fazele procedurii.

Articolul 8

1. Infracțiunile vizate la articolul 4 vor fi considerate ca fiind incluse de drept în orice tratat de extrădare existent între statele părți. Statele părți se angajează să includă aceste infracțiuni în orice tratat de extrădare pe care îl vor încheia între ele.

2. Dacă un stat parte care subordonează extrădarea existenței unui tratat este sesizat cu o cerere de extrădare din partea unui alt stat parte cu care el nu este legat printr-un tratat de extrădare, el poate considera prezenta Convenție drept bază juridică a extrădării în ceea ce privește aceste infracțiuni. Extrădarea este subordonată celorlalte condiții prevăzute de legislația statului care urmează să extrădeze.

3. Statele părți care nu subordonează extrădarea existenței unui tratat recunosc aceste infracțiuni drept cazuri de extrădare între ele în condițiile prevăzute de legislația statului care extrădează.

4. Între statele părți, infracțiunile respective vor fi considerate, în scopul extrădării, ca fiind săvarșite atît la locul comiterii lor cît și pe teritoriul aflat sub jurisdicția statelor obligate să-și stabilească competența în virtutea paragrafului 1 al articolului 5.

Articolul 9

1. Statele părți își vor acorda asistența juridică cea mai largă posibil în orice procedură penală referitoare la infracțiunile vizate la articolul 4, inclusiv în ceea ce privește transmiterea tuturor elementelor de probă de care dispun și care sunt necesare în scopul procedurii.

2. Statele părți se vor achita de obligațiile care le revin în virtutea paragrafului 1 al prezentului articol în conformitate cu orice tratat de asistență judiciară care ar putea exista între ele.

Articolul 10

1. Fiecare stat parte va lua măsuri pentru a introduce cunoștințe și informații despre interdicția torturii în programele de formare a personalului civil sau militar însărcinat cu aplicarea legilor, a personalului medical, a agenților autorității publice și a altor persoane care pot fi implicate în paza, interogarea sau tratamentul oricărui individ supus oricărei forme de arest, deținere sau închisoare.

2. Fiecare stat parte va include această interdicție printre regulile emise în ceea ce privește obligațiile și atribuțiile acestor persoane.

Articolul 11

Fiecare stat parte va exercita o supraveghere sistematică asupra regulilor, instrucțiunilor, metodelor și practicilor privind interogatoriul și asupra prevederilor privind paza și tratamentul persoanelor supuse oricărei forme de arest, deținere sau închisoare pe teritoriul aflat sub jurisdicția sa, în vederea prevenirii oricărui caz de tortură.

Articolul 12

Fiecare stat parte va lua măsuri pentru ca autoritățile sale competente să procedeze imediat la o anchetă imparțială, ori de cîte ori există motive întemeiate de a crede că pe teritoriul aflat sub jurisdicția sa a fost comis un act de tortură.

Articolul 13

Fiecare stat parte va lua măsuri pentru ca orice persoană care pretinde că a fost supusă torturii pe teritoriul aflat sub jurisdicția sa să aibă dreptul de a prezenta o plîngere în fața autorităților competente ale statului respectiv, care vor proceda imediat, în mod imparțial, la examinarea cazului. Se vor lua măsuri pentru a se asigura protecția reclamantului și a martorilor împotriva oricărei maltratări sau intimidări datorită plîngerii depuse sau dovezii furnizate.

Articolul 14

1. Fiecare stat parte va garanta, în sistemul său juridic, victimei unui act de tortură dreptul de a obține reparație și de a fi despăgubită în mod echitabil și adecvat, inclusiv mijloacele necesare pentru readaptarea sa cît mai completă posibil. În cazul decesului victimei ca urmare a unui act de tortură, persoanele aflate în întreținerea acesteia au dreptul la compensație.

2. Prezentul articol nu exclude dreptul la compensație pe care ar putea să-l aibă victima sau orice altă persoană în virtutea legislației naționale.

Articolul 15

Fiecare stat parte va face în așa fel încît orice declarație, în privința căreia s-a stabilit că a fost obținută prin tortură, să nu poată fi invocată ca element de probă în nici o procedură, cu excepția cazului cînd este folosită împotriva persoanei acuzate de tortură pentru a se stabili că o declarație a fost într-adevăr făcută.

Articolul 16

1. Fiecare stat parte se angajează să interzică, pe teritoriul aflat sub jurisdicția sa, și alte acte care constituie pedepse sau tratamente cu cruzime, inumane sau degradante care nu sunt acte de tortură așa cum aceasta este definită la articolul 1, cînd asemenea acte sunt săvîrșite de către un agent al autorității publice sau orice altă persoană care acționează cu titlu oficial sau la instigarea sau cu consimțămîntul expres sau tacit al acesteia. Îndeosebi, obligațiile enunțate la articolele 10, 11, 12, și 13 sunt aplicabile altor forme de pedepse cu cruzime, inumane sau degradante.

2. Prevederile prezentei Convenții nu afectează prevederile oricărui alt instrument internațional sau lege națională care interzic pedepsele sau tratamentele cu cruzime, inumane sau degradante, sau care se referă la extrădare sau la expulzare.

PARTEA A DOUA

Articolul 17

1. Se înființează un Comitet împotriva torturii (denumit în continuare „Comitetul") care are funcțiile definite mai jos. Comitetul este compus din zece experți de inaltă moralitate și care posedă o competență recunoscută în domeniul drepturilor omului, care vor funcționa cu titlu personal. Experții sunt aleși de către statele părți, ținînd seama de repartizarea geografică echitabilă și de interesul pe care îl prezintă participarea la lucrările Comitetului a unor persoane care au experiență juridică.

2. Membrii Comitetului vor fi aleși prin vot secret de pe o listă de candidați desemnați de către statele părți. Fiecare stat parte poate desemna un candidat ales dintre resortisanții săi. Statele părți vor ține seamă de interesul de a desemna candidați care să fie în același timp membri ai Comitetului drepturilor omului instituit în virtutea Pactului internațional referitor la drepturile civile și politice și care sunt dispuși să facă parte din Comitetul împotriva torturii.

3. Membrii Comitetului sunt aleși în cursul unor reuniuni bienale ale statelor părți convocate de către Secretarul general al Organizației Națiunilor Unite. La aceste reuniuni, la care cvorumul este constituit din două treimi din statele părți, vor fi aleși ca membri ai Comitetului candidații care vor obține cel mai mare număr de voturi și majoritatea absolută a voturilor reprezentanților statelor părți prezenți și votanți.

4. Primele alegeri vor avea loc cel mai tîrziu la șase luni de la data intrării în vigoare a prezentei Convenții. Cu cel puțin patru luni înainte de data fiecărei alegeri, Secretarul general al Organizației Națiunilor Unite va trimite o scrisoare statelor părți pentru a le invita să-și prezinte candidaturile într-un termen de trei luni. Secretarul general întocmește o listă în ordine alfabetică a tuturor candidaților astfel

desemnați, indicînd statele care i-au desemnat, și o comunică statelor părți.

5. Membrii Comitetului sunt aleși pentru un mandat de patru ani. Totuși, mandatul a cinci din membrii aleși cu ocazia primelor alegeri va lua sfîrșit după 2 ani; imediat după primele alegeri, numele celor cinci membri vor fi trase la sorți de către președintele reuniunii menționate la paragraful 3 al prezentului articol.

6. Dacă un membru al Comitetului decedează, demisionează sau nu mai este în măsură din vreun motiv oarecare să se achite de atribuțiile sale în Comitet, statul parte care l-a desemnat va numi dintre resortisanții săi un alt expert care va funcționa pînă la expirarea mandatului, sub rezerva aprobării majorității statelor părți. Se va considera că aprobarea este dată în afară de cazul cînd cel puțin jumătate dintre statele părți vor exprima o opinie defavorabilă într-un termen de șase săptămani de la data cînd acestea au fost informate de către Secretarul general al ONU despre numirea propusă.

7. Statele părți vor prelua cheltuielile membrilor Comitetului pe perioada cînd aceștia își îndeplinesc funcțiunile în Comitet.

Articolul 18

1. Comitetul își alege biroul pe o perioadă de doi ani. Membrii biroului sunt reeligibili.

2. Comitetul își stabilește propriul său regulament interior; acesta va trebui, totuși, să cuprindă prevederile următoare:

a) Cvorumul este de șase membri;

b) Deciziile Comitetului sunt luate cu majoritatea membrilor prezenți.

3. Secretarul general al ONU va pune la dispoziția Comitetului personalul și instalațiile materiale care îi sunt necesare pentru a se achita în mod eficient de funcțiunile care i-au fost încredințate în virtutea prezentei Convenții.

4. Secretarul general al ONU va convoca membrii Comitetului pentru prima reuniune. După prima sa reuniune, Comitetul se va întruni în conformitate cu prevederile regulamentului său interior.

5. Statele părți vor suporta cheltuielile ocazionate de ținerea reuniunilor statelor părți la Convenție, rambursînd ONU toate cheltuielile, așa cum sunt cele pentru personal și costul instalațiilor materiale, pe care Organizația le va fi făcut în conformitate cu prevederile paragrafului 3 al prezentului articol.

Articolul 19

1. Statele părți vor prezenta Comitetului, prin intermediul Secretarului general al ONU, rapoarte asupra măsurilor pe care le vor lua pentru a îndeplini angajamentele asumate în virtutea prezentei Convenții, într-un termen de un an de la intrarea în vigoare a Convenției pentru statul parte interesat.

În continuare, statele părți vor prezenta rapoarte suplimentare, la fiecare patru ani, cu privire la toate măsurile noi luate, precum și orice alte rapoarte cerute de către Comitet.

2. Secretarul general al ONU va transmite rapoartele tuturor statelor părți.

3. Fiecare raport va fi studiat de Comitet, care va putea face comentariile de

ordin general asupra raportului pe care le consideră potrivite și va transmite aceste comentarii statului parte în cauză. Acest stat parte va putea transmite Comitetului observațiile pe care le va considera utile.

4. Comitetul va putea decide cînd va aprecia necesar, să reproducă în raportul anual, pe care îl va întocmi în conformitate cu articolul 24, comentariile pe care el le va formula în virtutea paragrafului 3 al prezentului articol, însoțite de observațiile primite în această privință de la statul parte interesat. Dacă statul parte interesat o va cere, Comitetul va putea reproduce și raportul în baza paragrafului 1 al prezentului articol.

Articolul 20

1. Dacă Comitetul primește informații demne de crezare care i se par că ar conține informații întemeiate în sensul că tortura este practicată în mod sistematic pe teritoriul unui stat parte, el va invita statul respectiv să coopereze în examinarea informațiilor și, în acest scop, să-i facă cunoscute observațiile sale în această privință.

2. Ținînd seama de observațiile pe care ar putea să le prezinte statul parte interesat și de orice alte informații pertinente de care va dispune, Comitetul va putea, dacă va considera că se justifică, să însărcineze unul sau mai mulți membri ai săi să procedeze la o anchetă confidențială și să-i facă de urgență un raport.

3. Dacă se face o anchetă în virtutea paragrafului 2 al prezentului articol, Comitetul va solicita cooperarea statului parte interesat. În acord cu acest stat parte, ancheta va putea comporta și o vizită în teritoriul acestui stat.

4. După ce va fi examinat concluziile membrului sau membrilor, care îi vor fi fost supuse în conformitate cu paragraful 2 al prezentului articol, Comitetul va transmite aceste concluzii statului parte interesat, împreună cu comentariile sau sugestiile pe care le consideră necesare ținînd seama de situație.

5. Toate lucrările Comitetului menționate la paragrafele 1-4 ale prezentului articol sunt confidențiale și, în toate etapele lucrărilor, vor fi depuse eforturi pentru a se obține cooperarea statului parte. După ce lucrările referitoare la o anchetă întreprinsă în virtutea paragrafului 2 se vor fi încheiat, Comitetul va putea decide, după consultări cu statul parte interesat, includerea unei relatări succinte asupra rezultatelor lucrărilor în raportul anual pe care îl va întocmi în conformitate cu articolul 24.

Articolul 21

1. Orice stat parte la prezenta Convenție va putea, în virtutea prezentului articol, să declare în orice moment că recunoaște competența Comitetului de a primi și examina comunicări în care un stat parte pretinde că un alt stat parte nu-și îndeplinește obligațiile ce decurg din prezenta Convenție. Aceste comunicări nu vor putea fi primite și examinate în conformitate cu prezentul articol decît dacă acestea emană de la un stat parte care a făcut o declarație prin care recunoaște, în ceea ce îl privește, competența Comitetului. Comitetul nu va primi nici o comunicare referitoare la un stat parte care nu a făcut o asemenea declarație. În privința comunicărilor primite în virtutea prezentului articol, se va aplica următoarea procedură:

a) Dacă un stat parte la prezenta Convenție consideră că un alt stat care este și el parte la convenție, nu aplică prevederile acesteia, el va putea, printr-o comunicare

scrisă, să atragă atenția acestui stat asupra chestiunii respective. În termen de trei luni de la data primirii comunicării, statul destinatar va prezenta statului care i-a adresat comunicarea, explicații sau orice alte declarații scrise care clarifică chestiunea și care vor trebui să cuprindă, pe cît posibil și util, indicații cu privire la regulile de procedură și căile de recurs care au fost deja folosite, fie pendinte, fie deschise încă;

b) Dacă în termen de șase luni de la primirea comunicării inițiale de către statul destinatar, chestiunea nu a fost soluționată în mod satisfăcător pentru cele două state interesate, oricare dintre ele are dreptul să o supună Comitetului, adresîndu-i acestuia o notificare, precum și celuilalt stat interesat;

c) Comitetul nu va putea lua în examinare o chestiune care îi este supusă în virtutea prezentului articol decît după ce s-a asigurat că toate căile interne de recurs disponibile au fost utilizate și epuizate, în conformitate cu principiile de drept internațional unanim recunoscute. Această regulă nu se aplică în cazurile în care procedurile de recurs depășesc termene rezonabile și nici în cazurile în care este puțin probabil că procedurile de recurs ar putea da satisfacție persoanei care este victimă a violării prezentei Convenții;

d) Comunicările prevăzute în prezentul articol vor fi examinate de către Comitet în ședințe închise;

e) Sub rezerva prevederilor alineatului c), Comitetul va oferi bunele sale oficii statelor părți interesate, cu scopul de a se ajunge la o soluție amiabilă a chestiunii, întemeiată pe respectarea obligațiilor prevăzute de prezenta Convenție. în acest scop, Comitetul va putea, dacă consideră oportun, să stabilească o Comisie de conciliere ad-hoc;

f) În orice chestiune care îi va fi supusă în virtutea prezentului articol, Comitetul va putea cere statelor părți interesate, vizate la alineatul b), să-i prezinte orice informație pertinentă;

g) Statele părți interesate, vizate la alineatul b), au dreptul să fie reprezentate cu ocazia examinării chestiunii de către Comitet și să prezinte observații orale sau scrise, sau sub orice altă formă;

h) Comitetul trebuie să prezinte un raport într-un termen de 12 luni de la data cînd el a primit notificarea menționată la alineatul b):

i) Dacă s-a putut găsi o soluție în conformitate cu prevederile alineatului e), Comitetul se va limita, în raportul său, la o scurtă prezentare a faptelor și a soluției la care s-a ajuns;

ii) Dacă nu s-a putut găsi o soluție în conformitate cu prevederile alineatului e), în raportul său Comitetul se va limita la o scurtă expunere a faptelor; textul observațiilor scrise, și procesul-verbal cuprinzînd observațiile orale prezentate de către statele părți interesate vor fi anexate la raport. Pentru fiecare caz, raportul va fi comunicat statelor părți interesate.

2. Prevederile prezentului articol vor intra în vigoare cînd cinci state părți la prezenta Convenție vor fi făcut declarația prevăzută la paragraful 1 al prezentului articol. Această declarație va fi depusă de către statul parte respectiv Secretarului general al O.N.U., care va transmite copii de pe aceasta celorlalte state părți. O declarație poate fi retrasă în orice moment printr-o notificare adresată Secretarului general. Această retragere nu va aduce atingere examinării oricărei chestiuni care face

obiectul unei comunicări deja transmise în virtutea prezentului articol; nici o altă comunicare a unui stat parte nu va fi primită în virtutea prezentului articol după ce Secretarul general va fi primit notificarea de retragere a declarației, în afară de cazul cînd statul parte interesat va fi făcut o nouă declarație.

Articolul 22

1. Orice stat parte la prezenta Convenție, poate, în virtutea prezentului articol, să declare în orice moment că recunoaște competența Comitetului de a primi și examina comunicări prezentate de către sau în numele unor persoane particulare care țin de jurisdicția sa și care pretind că sunt victime ale unei violări, de către un stat parte, a prevederilor Convenției. Comitetul nu va primi nici o comunicare interesînd un stat parte care nu a făcut o asemenea declarație.

2. Comitetul va declara inadmisibilă orice comunicare supusă în virtutea prezentului articol, care este anonimă sau cînd el consideră că aceasta este un abuz al dreptului de a prezenta asemenea comunicări, sau că este incompatibilă cu prevederile prezentei Convenții.

3. Sub rezerva prevederilor paragrafului 2, orice comunicare care va fi prezentată Comitetului în virtutea prezentului articol va fi adusă de către acesta la cunoștința statului parte la prezenta Convenție care a făcut o declarație în virtutea paragrafului 1 și în privința căruia se afirmă că a încălcat o prevedere a Convenției. Acest stat, în termen de șase luni, va prezenta Comitetului, în scris, explicații, indicînd, dacă va fi cazul, măsurile pe care le va fi luat pentru remedierea situației.

4. Comitetul va examina comunicările primite în virtutea prezentului articol ținînd seama de toate informațiile care îi sunt prezentate de către sau în numele persoanei respective și de către statul interesat.

5. Comitetul nu va examina nici o comunicare a unei persoane particulare în conformitate cu prezentul articol decît după ce s-a asigurat că:

a) Aceeași chestiune nu a fost sau nu este în curs de examinare în fața unei alte instanțe internaționale de anchetă sau de reglementare;

b) Persoana respectivă a epuizat toate căile de recurs interne disponibile; această regulă nu se aplică dacă procedurile de recurs depășesc termene rezonabile sau dacă este puțin probabil ca ele să dea satisfacție persoanei care este victimă a violării prezentei Convenții.

6. Comunicările prevăzute în prezentul articol vor fi examinate de către Comitet în ședințe închise.

7. Comitetul informează statul parte interesat și persoana în cauză despre constatările sale.

8. Prevederile prezentului articol vor intra în vigoare atunci cînd cinci state părți la prezenta Convenție vor fi făcut declarația prevăzută la paragraful 1 al prezentului articol. Această declarație va fi depusă de către statul respectiv Secretarului general al Organizației Națiunilor Unite, care va transmite copii de pe aceasta celorlalte state părți. O declarație poate fi retrasă în orice moment printr-o notificare adresată Secretarului general. Această retragere nu va aduce atingere examinării oricărei chestiuni care face obiectul unei comunicări deja transmise în virtutea prezentului

articol; nici o altă comunicare prezentată de către o persoană particulară sau în numele ei nu va fi primită în virtutea prezentului articol după ce Secretarul general va fi primit notificare despre retragerea declarației, în afară de cazul cînd statul parte interesat va fi făcut o nouă declarație.

Articolul 23

Membrii Comitetului și membrii comisiilor de conciliere ad-hoc care vor fi numiți în conformitate cu alineatul e) al paragrafului 1 al articolului 21 au dreptul la facilitățile, privilegiile și imunitățile recunoscute experților aflați în misiune în contul Organizației Națiunilor Unite, așa cum acestea sunt enunțate în secțiunile pertinente ale Convenției asupra privilegiilor și imunităților Organizației Națiunilor Unite.

Articolul 24

Comitetul va prezenta statelor părți și Adunării generale a Organizației Națiunilor Unite un raport anual asupra activităților desfășurate în aplicarea prezentei Convenții.

PARTEA A TREIA

Articolul 25

1. Prezenta Convenție este deschisă semnării de către toate statele. 2. Prezenta Convenție este supusă ratificării. Instrumentele de ratificare vor fi depuse la Secretarul general al Organizației Națiunilor Unite.

Articolul 26

Orice stat poate adera la prezenta Convenție. Aderarea se va face prin depunerea unui instrument de aderare la Secretarul general al Organizației Națiunilor Unite.

Articolul 27

1. Prezenta Convenție va intra în vigoare în cea de-a treizecea zi după data depunerii la Secretarul general al Organizației Națiunilor Unite a celui de-al douăzecilea instrument de ratificare sau de aderare.

2. Pentru fiecare stat care va ratifica prezenta Convenție sau va adera după depunerea celui de-al douăzecilea instrument de ratificare sau aderare, Convenția va intra în vigoare în cea de-a treizecea zi după data depunerii de către acest stat a instrumentelor sale de ratificare sau aderare.

Articolul 28

1. Fiecare stat va putea, în momentul cînd va semna sau ratifica prezenta Convenție sau cînd va adera la ea, să declare că nu recunoaște competența acordată Comitetului potrivit art. 20. 2. Fiecare stat parte care va fi formulat o rezervă conform prevederilor paragrafului 1 al prezentului articol va putea în orice moment să retragă această rezervă printr-o notificare adresată Secretarului general al Organizației Națiunilor Unite.

Articolul 29

1. Orice stat parte la prezenta Convenție va putea propune un amendament și depune propunerea sa Secretarului general al Organizației Națiunilor Unite. Secretarul general va comunica propunerea de amendament statelor părți, cerîndu-le să-i facă cunoscut dacă sunt în favoarea organizării unei conferințe a statelor părți în vederea examinării propunerii și punerii ei la vot. Dacă în termen de patru luni de la data unei asemenea comunicări, cel puțin o treime din statele părți se vor pronunța în favoarea ținerii acestei conferințe, Secretarul general va convoca conferința sub auspiciile ONU. Orice amendament adoptat de majoritatea statelor părți, prezente și votante la conferință, va fi supus de către Secretarul general acceptării tuturor statelor părți.

2. Un amendament adoptat conform prevederilor paragrafului 1 al prezentului articol va intra în vigoare atunci cînd două treimi din statele părți la prezenta Convenție vor fi notificat Secretarului general al Organizației Națiunilor Unite că l-au acceptat în conformitate cu procedurile lor constituționale respective.

3. Cînd vor intra în vigoare, amendamentele vor avea forță obligatorie pentru acele state părți care le vor fi acceptat, celelalte state părți rămînînd legate prin prevederile prezentei convenții și prin amendamentele pe care ele le vor fi acceptat anterior.

Articolul 30

1. Orice diferend între două sau mai multe state părți cu privire la interpretarea sau aplicarea prezentei Convenții, care nu va putea fi rezolvat pe calea negocierilor, va fi supus arbitrajului, la cererea uneia dintre ele. Dacă în termen de șase luni de la data cererii de arbitraj părțile nu reușesc să se pună de acord asupra organizării arbitrajului, oricare dintre ele va putea supune diferendul Curții Internaționale de Justiție, printr-o cerere în conformitate cu statutul Curții.

2. Fiecare stat va putea, în momentul în care va semna sau ratifica prezenta Convenție sau va adera la ea, să declare că el nu se consideră legat de prevederile paragrafului 1 al prezentului articol. Celelalte state părți nu vor fi legate prin prevederile respective față de orice stat parte care va fi formulat o asemenea rezervă.

3. Orice stat parte care va fi formulat o rezervă în conformitate cu prevederile paragrafului 2 al prezentului articol va putea în orice moment să retragă această rezervă printr-o notificare adresată Secretarului general al ONU.

Articolul 31

1. Un stat parte va putea denunța prezenta Convenție printr-o notificare scrisă adresată Secretarului general al Organizației Națiunilor Unite. Denunțarea va produce efecte după un an de la data cînd notificarea va fi fost primită de Secretarul general.

2. O asemenea denunțare nu va libera statul parte de obligațiile care îi incumbă în virtutea prezentei Convenții în ceea ce privește orice act sau orice omisiune săvîrșită înainte de data la care denunțarea va produce efecte; ea nu va putea în nici un fel împiedica continuarea examinării oricărei chestiuni cu care Comitetul a fost deja sesizat la data la care denunțarea a produs efecte.

3. De la data la care denunțarea de către un stat a produs efecte, Comitetul nu va începe examinarea nici unei chestiuni noi privind acest stat.

Articolul 32

Secretarul general al Organizației Națiunilor Unite va notifica tuturor statelor membre ale ONU și tuturor statelor care vor fi semnat prezenta Convenție sau vor fi aderat la ea:

a) Semnăturile, ratifi cările și aderările primite în aplicarea articolelor 25 și 26;

b) Data intrării în vigoare a Convenției în aplicarea articolului 27 și data intrării în vigoare a oricărui amendament în aplicarea articolului 29;

c) Denunțările primite în aplicarea articolului 31.

Articolul 33

1. Prezenta Convenție, ale cărei texte în limbile engleză, arabă, chineză, spaniolă, franceză și rusă sunt în mod egal autentice, va fi depusă la secretarul general al Organizației Națiunilor Unite.

2. Secretarul general al Organizației Națiunilor Unite va transmite tuturor statelor cîte o copie certificată conformă a prezentei Convenții.

PROTOCOLUL FACULTATIV LA CONVENȚIA ÎMPOTRIVA TORTURII ŞI ALTOR PEDEPSE ORI TRATAMENTE CU CRUZIME, INUMANE SAU DEGRADANTE[***]

Preambul

Statele părți la prezentul Protocol[****],

reconfirmînd că torturile și alte tratamente cu cruzime, inumane sau degradante sunt interzise și prezintă grave încălcări ale drepturilor omului,

conștientizînd necesitatea unor măsuri continue pentru realizarea obiectivelor Convenției împotriva formelor de tratament sau pedepselor crude, inumane sau degradante /în continuare Convenție/ și sporirii protecției persoanelor private de libertate împotriva torturilor și altor forme de tratament sau pedepse crude, inumane sau degradante,

menționînd că articolele 2 și 16 ale Convenției obligă fiecare stat parte să ia măsuri eficiente pentru a preveni comiterea unor acte de tortură și altor forme de tratament sau pedepse crude, inumane sau degradante pe teritoriul de sub jurisdicția sa,

recunoscînd că statele sunt responsabile pentru respectarea articolelor respective, că sporirea protecției persoanelor private de libertate și respectarea necondiționată a drepturilor lor umane constituie obligația comună a tuturor și că organele internaționale de executare completează și consolidează măsurile naționale,

subliniind că prevenirea efectivă a torturilor și altor forme de tratament sau pedepse crude, inumane sau degradante impune adoptarea unor măsuri în domeniul educației, precum și cumularea măsurilor legislative, administrative, judiciare și a altor măsuri,

---

*** Semnat la New York la 18 decembrie 2002.

****Republica Moldova a aderat prin Legea nr. 66-XVI din 30 martie 2006. Publicată în Monitorul Oficial nr. 66-69 din 28 aprilie 2006. În vigoare pentru Republica Moldova din 28 aprilie 2006.

amintind, de asemenea, că Conferința Mondială pentru Drepturile Omului de la Viena din iunie 1993 a declarat categoric că eforturile pentru eradicarea torturii trebuie să fie orientate, întîi de toate, asupra prevenirii acestora și a chemat la adoptarea protocolului facultativ la Convenție, care are drept obiectiv instituirea unui sistem preventiv de vizitare regulată a locurilor de ținere în stare de arest,

avînd convingerea că protecția persoanelor private de libertate împotriva torturilor și a altor forme de tratament sau pedepse crude, inumane sau degradante poate fi sporită în baza unor măsuri preventive nejudiciare, întemeiate pe vizitarea regulată a locurilor de ținere în stare de arest, au convenit următoarele:

PARTEA I
Dispoziții generale

Articolul 1

Scopul prezentului Protocol constă în instituirea unui sistem de vizite regulate, efectuate de către organe internaționale și naționale independente, în locurile de detenție a persoanelor private de libertate pentru a preveni comiterea unor acte de tortură și a altor forme de tratament sau pedepse crude, inumane sau degradante.

Articolul 2

1. Se instituie Subcomitetul pentru prevenirea torturilor și a altor forme de tratament sau pedepse crude, inumane sau degradante al Comitetului împotriva torturilor /în continuare Subcomitet de prevenire/, care exercită funcțiile expuse în prezentul Protocol.

2. Subcomitetul de prevenire își exercită funcțiile în conformitate cu Statutul Organizației Națiunilor Unite și se conduce de scopurile și principiile acesteia, precum și de normele Organizației Națiunilor Unite referitor la comportamentul față de persoanele private de libertate.

3. Subcomitetul de prevenire, de asemenea, se conduce de principiile de confidențialitate, imparțialitate, neselectivitate, universalitate și obiectivitate.

4. Subcomitetul de prevenire și statele părți cooperează în vederea realizării prezentului Protocol.

Articolul 3

Fiecare stat parte instituie, desemnează sau susține la nivel național unul sau mai multe organe de vizitare în scopul prevenirii torturilor și a altor forme de tratament sau pedepse crude, inumane sau degradante (în continuare mecanisme de prevenire naționale).

Articolul 4

1. Fiecare stat parte, în conformitate cu prezentul Protocol, mecanismele vizate la articolele 2 și 3, va permite vizitarea oricărui loc aflat în jurisdicția și sub controlul său, unde sunt sau pot fi deținute persoane private de libertate, conform dispoziției organului de stat sau la indicația acestuia, sau cu acordul sau consimțămantul său tacit (în continuare locuri de ținere în stare de arest). Aceste vizite se efectuează cu scopul sporirii, în caz de necesitate, a protecției persoanelor respective împotriva

torturilor și a altor forme de tratament sau pedepse crude, inumane sau degradante.

2. În scopul prezentului Protocol, privarea de libertate desemnează orice formă de ținere în stare de arest sau de plasare a persoanei într-un loc de ținere în stare de arest, de stat sau privat, pe care persoana respectivă nu are dreptul să-l părăsească din proprie inițiativă, la ordinul oricărui organ judiciar, administrativ sau al altui organ.

PARTEA A II-a
Subcomitetul de prevenire

Articolul 5

1. Subcomitetul de prevenire este compus din 10 membri. După depunerea celui de-al cincizecilea instrument de ratificare sau de aderare la prezentul Protocol, numărul membrilor Subcomitetului va crește pînă la douăzeci și cinci.

2. Membrii Subcomitetului de prevenire vor fi aleși din rîndul persoanelor de înaltă moralitate și care posedă o competență recunoscută în domeniul activității judecătorești, în special, al dreptului penal, în sistemul penitenciar sau în poliție, sau în orice alte domenii ce țin de comportamentul cu persoanele private de libertate.

3. La crearea Subcomitetului de prevenire se va ține seama de repartizarea geografică echitabilă și de reprezentarea diferitelor forme de culturi și sisteme de drept ale statelor părți.

4. La crearea Subcomitetului de prevenire de asemenea se va acorda atenție reprezentării de gender echilibrate în baza principiilor egalității și nediscriminării.

5. Fiecare stat parte poate desemna un candidat ales dintre resortisanții săi.

6. Membrii Subcomitetului de prevenire vor funcționa cu titlu personal, ei trebuie să fie independenți și imparțiali și să aibă posibilitatea unei activități eficiente în cadrul Subcomitetului.

Articolul 6

1. Fiecare stat parte, în conformitate cu alineatul 2 al prezentului articol, poate să desemneze doi candidați competenți, care întrunesc condițiile enunțate la articolul 5, prezentînd informație detaliată cu privire la competența candidaților.

2. a) Candidații trebuie să fie resortisanți ai statului parte la prezentul Protocol;

b) cel puțin unul din cei doi candidați desemnați de către statul parte trebuie să fie resortisant al statului parte respectiv;

c) în componența Subcomitetului de prevenire pot fi desemnați nu mai mult de doi candidați resortisanți ai unuia şi aceluiaşi stat parte;

d) în cazul în care orice stat parte va desemna drept candidat un cetățean al altui stat parte, acesta va cere şi va obține acordul statului parte respectiv.

3. Cu cel puțin cinci luni înainte de convocarea reuniunii statelor părți la care vor avea loc alegerile, Secretatul General al Organizației Națiunilor Unite va trimite o scrisoare statelor părți pentru a le invita să-şi prezinte candidaturile într-un termen de trei luni. Secretarul General întocmeşte o listă în ordine alfabetică a tuturor candidaților astfel desemnați, indicînd statele care i-au desemnat, şi o comunică statelor părți.

Articolul 7

1. Membrii Subcomitetului de prevenire sunt aleși în modul următor:

a) principala atenție se acordă îndeplinirii cerințelor și criteriilor prevăzute la articolul 5 al prezentului Protocol;

b) primele alegeri au loc nu mai tarziu de șase luni de la intrarea în vigoare a prezentului Protocol;

c) statele părți aleg membrii Subcomitetului de prevenire prin vot secret;

d) alegerea membrilor Subcomitetului de prevenire are loc în cadrul reuniunilor statelor părți, convocate de către Secretarul General al Organizației Națiunilor Unite la fiecare doi ani. La aceste reuniuni, la care cvorumul este constituit din două treimi din statele părți, vor fi aleşi ca membri ai Subcomitetului candidații care vor obține cel mai mare număr de voturi şi majoritatea absolută a voturilor reprezentanților statelor părți prezenți și votanți.

2. În cazul în care doi resortisanți ai unui stat parte obțin dreptul de activa în cadrul Subcomitetului de prevenire, membru al Subcomitetului va deveni candidatul care a acumulat un număr mai mare de voturi. în cazul în care ambii resortisanți au obținut un număr egal de voturi, se aplică următoarea procedură:

a) în cazul în care un singur candidat a fost desemnat de către statul parte, al cărui resortisant este, acesta devine membru al Subcomitetului de prevenire;

b) în cazul în care ambii candidați au fost desemnați de către statul parte, se votează separat, în mod secret, pentru a stabili care dintre candidați va deveni membru al Subcomitetului de prevenire;

c) în cazul în care niciunul din candidați nu a fost desemnat de către statul parte, al cărui resortisant este, se votează separat, în mod secret, pentru a stabili care din aceşti candidați va deveni membru al Subcomitetului de prevenire.

Articolul 8

Dacă un membru al Subcomitetului de prevenire decedează, demisionează sau nu mai este în măsură din vreun motiv oarecare să se achite de atribuțiile sale din Subcomitet, statul parte care l-a desemnat va numi altă persoană cu dreptul de a fi aleasă, avînd competența și îndeplinind cerințele enunțate la articolul 5, ținînd seama de necesitatea asigurării echilibrului dintre diverse domenii de competență, care va funcționa pană la următoarea reuniune a statelor părți, sub rezerva aprobării majorității statelor părți.

Se va considera că aprobarea este dată în afară de cazul cînd cel puțin jumătate dintre statele părți vor exprima o opinie defavorabilă într-un termen de șase săptămîni de la data cînd acestea au fost informate de către Secretarul General al Organizației Națiunilor Unite despre numirea propusă.

Articolul 9

Membrii Subcomitetului de prevenire sunt aleşi pentru un mandat de patru ani. Aceştia pot fi realeşi o singură dată, în cazul în care sunt desemnaţi drept candidaţi. Mandatul a jumătate din membrii aleşi cu ocazia primelor alegeri va lua sfîrşit după 2 ani; imediat după primele alegeri, numele acestor membri vor fi trase la sorţi de către preşedintele reuniunii menţionate la alineatul 1 litera d al articolului 7.

Articolul 10

1. Subcomitetul de prevenire îşi alege persoanele cu funcţii de răspundere pe o perioadă de doi ani. Acestea sunt reeligibile.

2. Subcomitetul de prevenire îşi stabileşte propriul regulament. Acesta va trebui, totuşi, să cuprindă prevederile următoare:

a) cvorumul îl constituie jumătate din membri plus unul;

b) deciziile Subcomitetului de prevenire sunt luate cu majoritatea voturilor membrilor prezenţi;

c) şedinţele Subcomitetului de prevenire sunt închise.

3. Secretarul General al Organizaţiei Naţiunilor Unite va convoca prima reuniune a Subcomitetului de prevenire. După prima sa reuniune, Subcomitetul de prevenire se va întruni în conformitate cu prevederile regulamentului său interior. Subcomitetul de prevenire şi Comitetul împotriva torturii vor convoca sesiunile concomitent, nu mai rar decît o dată pe an.

PARTEA A III-a
Mandatul Subcomitetului de prevenire

Articolul 11

Subcomitetului de prevenire:

a) vizitează locurile menţionate la articolul 4 şi face recomandări statelor părţi cu privire la protecţia persoanelor private de libertate împotriva torturilor şi altor forme de tratament sau pedepselor crude, inumane sau degradante;

b) cu privire la mecanismele de prevenire naţionale:

i) în caz de necesitate, acordă consulting statelor părţi şi îşi dă concursul la crearea unor asemenea mecanisme;

ii) întreţine contacte directe, în caz de necesitate confidenţiale, cu mecanismele de prevenire naţionale şi le propune asistenţă în domeniul pregătirii profesionale şi suport tehnic pentru a-şi consolida potenţialul;

iii) acordă consulting şi ajutor la evaluarea necesităţilor şi a măsurilor, necesare pentru sporirea protecţiei persoanelor private de libertate împotriva torturilor şi altor forme de tratament sau pedepselor crude, inumane sau degradante;

iv) prezintă recomandări şi observaţii statelor părţi în scopul întăririi posibilităţilor şi a mandatului mecanismelor de prevenire naţionale pentru împiedicarea actelor de tortură şi altor forme de tratament sau pedepselor crude, inumane sau degradante;

v) Cooperează în scopul prevenirii torturilor în general cu organele şi mecanismele respective ale Organizaţiei Naţiunilor Unite, precum şi cu instituţiile sau

organizațiile internaționale, regionale şi naționale, care activează în interesele sporirii protecției tuturor persoanelor împotriva torturilor şi altor forme de tratament sau pedepselor crude, inumane sau degradante.

Articolul 12

În scopul îndeplinirii de către Subcomitetul de prevenire a mandatului său, prevăzut la articolul 11, țările părți își asumă angajamentul:

a) să admită Subcomitetul de prevenire pe teritoriul aflat în jurisdicția sa și să asigure accesul în locurile de ținere în stare de arest, stabilite la articolul 4 al prezentului Protocol;

b) să prezinte toată informația corespunzătoare pe care Subcomitetul de prevenire o va solicita în scopul evaluării necesităților și a măsurilor care trebuie întreprinse pentru a spori protecția persoanelor private de libertate împotriva torturilor și altor forme de tratament sau pedepselor crude, inumane sau degradante;

c) să stimuleze și să faciliteze contactele dintre Subcomitetul de prevenire și mecanismele de prevenire naționale;

d) să examineze recomandările Subcomitetului de prevenire și să intre în dialog cu el privind eventualele măsuri de realizare.

Articolul 13

1. Subcomitetul de prevenire, inițial prin sorți, stabilește programul de vizite reglementare al statelor părți în scopul executării mandatului său, prevăzut la articolul 11.

2. După consultări, Subcomitetul de prevenire anunță statele părți despre programul său, astfel încat acestea fără întîrziere să întreprindă acțiuni practice pentru efectuarea vizitelor

3. Vizitele vor fi întreprinse de cel puțin doi membri ai Subcomitetului de prevenire. În caz de necesitate, aceștia pot fi însoțiți de experți, cu experiență de muncă recunoscută și competență în domeniile vizate de prezentul Protocol, care sunt aleși din lista experților, întocmită în baza propunerilor statelor părți, Direcției Comisarului Suprem pentru Drepturile Omului al Organizației Națiunilor Unite și Centrului Organizației Națiunilor Unite pentru prevenirea criminalității internaționale. La întocmirea acestei liste, statele părți respective propun nu mai mult de cinci experți naționali. Statul parte respectiv poate respinge candidatura expertului propus pentru efectuarea vizitei, după care Subcomitetul de prevenire va propune un alt expert.

4. În cazul în care Subcomitetul de prevenire va considera necesar, acesta poate propune efectuarea unei vizite de scurtă durată, ulterioară vizitei reglementare.

Articolul 14

1. Întru exercitarea mandatului de către Subcomitetul de prevenire, statele părți ale prezentului Protocol se obligă să-i asigure:

a) accesul nelimitat la orice informație privind numărul persoanelor private de libertate, aflate în locurile de ținere în stare de arest, stabilite la articolul 4, precum și privind numărul unor asemenea locuri și amplasarea acestora;

b) accesul nelimitat la orice informație privind comportamentul față de aceste

persoane, precum și referitor la condițiile de ținere în stare de arest;

c) în conformitate cu alineatul 2 – accesul nelimitat în toate locurile de ținere în stare de arest, clădirile și obiectele acestora;

d) posibilitatea de a purta personal discuții individuale, fără martori, cu persoanele private de libertate, în caz de necesitate prin intermediul traducătorului, precum și cu oricare altă persoană care, în opinia Subcomitetului de prevenire, poate oferi informația corespunzătoare;

e) dreptul de alegere necondiționată a locurilor pe care vrea să le viziteze și a persoanelor cu care dorește să discute.

2. Obiecțiile privind vizitarea vreunui loc concret de ținere în stare de arest se pot întemeia doar pe considerente convingătoare, de urgență, ce țin de apărarea națională, securitatea de stat, calamități naturale sau dezordini grave la locul presupus pentru vizitare, care temporar impiedică efectuarea vizitei. Declararea stării de urgență nu poate fi invocată de către statul parte drept motiv de opunere la efectuarea vizitei.

Articolul 15

Niciun organ și nicio persoană oficială nu poate da, aplica, permite sau accepta vreo sancțiune față de orice persoană sau organizație pentru comunicare Subcomitetului de prevenire sau membrilor acestuia a oricărei informații, veridică sau falsă, și nici-o asemenea persoană sau organizație nu poate fi afectată în vreun mod.

Articolul 16

1. Subcomitetul de prevenire va trimite, în mod confidențial, recomandările și observațiile sale statului parte și, după caz, mecanismului de prevenire național.

2. Subcomitetul de prevenire publică raportul său împreună cu orice obiecții ale statului parte respectiv, în cazul parvenirii unei solicitări în acest sens de la statul parte. În cazul în care statul parte face publică o parte din raport, Subcomitetul poate publica raportul integral sau o parte a acestuia. Totuși, datele cu caracter personal pot fi date publicității doar cu consimțământul exprimat nemijlocit de către persoana respectivă.

3. Subcomitetul de prevenire va prezenta un raport anual de activitate deschis Comitetului împotriva torturii.

4. În cazul în care statul parte refuză să coopereze cu Subcomitetul de prevenire în conformitate cu articolele 12 și 14 sau refuză să întreprindă măsuri pentru remedierea situației, conform recomandărilor Subcomitetului de prevenire, Comitetul impotriva torturii, la solicitarea Subcomitetului și după ce statului parte i-a fost oferită posibilitatea să-și expună considerentele, cu votul majorității membrilor săi, poate să adopte decizia de a face o declarație publică în problema dată sau de a publica raportul Subcomitetului de prevenire.

PARTEA A IV-a
Mecanismele de prevenire naționale

Articolul 17

În termen de cel mult un an după intrarea în vigoare a prezentului Protocol, sau după ratificare sau aderare, fiecare stat parte susține, desemnează sau instituie unul sau cîteva mecanisme de prevenire naționale independente pentru a împiedica torturile la nivel național.

Mecanismele instituite de organele descentralizate, în scopul prezentului Protocol, pot fi desemnate în calitate de mecanisme de prevenire naționale, dacă acestea sunt conforme prevederilor reglementare.

Articolul 18

1. Statele părți garantează independența funcțională a mecanismelor de prevenire naționale, precum și independența personalului acestora.

2. Statele părți iau măsurile de rigoare pentru ca experții mecanismelor de prevenire naționale să dispună de potențialul și competențele profesionale necesare. Aceștia vor asigura echilibrul de gender și reprezentarea adecvată a grupurilor etnice și minoritare din societate.

3. Statele părți se angajează să ofere resursele necesare pentru funcționarea mecanismelor de prevenire naționale.

4. În procesul de instituire a mecanismelor de prevenire naționale, statele părți se vor conduce de Principiile ce vizează statutul instituțiilor naționale de apărare și promovare a drepturilor omului.

Articolul 19

Mecanismele de prevenire naționale vor fi investite, cel puțin, cu abilitățile următoare:

a) să examineze cu regularitate problemele referitor la comportamentul față de persoanele private de libertate care se află în locurile de ținere în stare de arest, stabilite la articolul 4, pentru a spori, în caz de necesitate, protecția lor impotriva torturilor şi altor forme de tratament sau pedepselor crude, inumane sau degradante;

b) să prezinte recomandări organelor corespunzătoare în scopul imbunătățirii comportamentului față de persoanele private de libertate şi a condițiilor de detenție şi al prevenirii torturilor şi altor forme de tratament sau pedepselor crude, inumane sau degradante, în conformitate cu normele respective ale Organizației Națiunilor Unite;

c) să facă propuneri şi observații cu referire la legislația în vigoare şi la proiectele de legi.

Articolul 20

Întru exercitarea mandatului de către mecanismele de prevenire naționale, statele părți ale prezentului Protocol își asumă angajamentul să le acorde:

a) accesul la orice informație privind numărul persoanelor private de libertate, aflate în locurile de ținere în stare de arest, stabilite la articolul 4, precum și privind

numărul unor asemenea locuri și amplasarea acestora;

b) accesul la orice informație privind comportamentul față de aceste persoane, precum și referitor la condițiile de ținere în stare de arest;

c) accesul în toate locurile de ținere în stare de arest, clădirile și obiectele acestora;

d) posibilitatea de a purta personal discuții individuale, fără martori, cu persoanele private de libertate, în caz de necesitate prin intermediul traducătorului, precum și cu oricare altă persoană care, în opinia mecanismelor de prevenire naționale, poate oferi informația corespunzătoare;

e) dreptul de alegere necondiționată a locurilor pe care vor să le viziteze și a persoanelor cu care doresc să discute.

f) dreptul de a stabili contacte cu Subcomitetul de prevenire, de a-i trimite informații și a avea intalniri cu acesta.

Articolul 21

1. Niciun organ și nici o persoană oficială nu poate da, aplica, permite sau accepta vreo sancțiune față de orice persoană sau organizație pentru comunicare mecanismului de prevenire național a oricărei informații, veridică sau falsă, și nicio asemenea persoană sau organizație nu poate fi afectată în vreun mod.

2. Informația confidențială culeasă de mecanismul de prevenire național nu poate fi divulgată.

Datele cu caracter personal se publică numai cu consimțământul exprimat nemijlocit de persoana respectivă.

Articolul 22

Organele competente ale statului parte respectiv examinează recomandările mecanismului de prevenire național și intră în dialog cu acesta privind eventualele măsuri de realizare.

Articolul 23

Statele părți ale prezentului Protocol se angajează să publice și să difuzeze rapoartele anuale ale mecanismelor de prevenire naționale.

PARTEA A V-a
Declarația

Articolul 24

1. După ratificare, statele părți pot face declarații referitor la amanarea exercitării obligațiilor lor în conformitate cu partea a III-a sau cu partea a IV-a ale prezentului Protocol.

2. Amînarea respectivă este valabilă pentru o perioadă de maximum trei ani. După prezentarea de către statul parte a materialelor respective și după consultările cu Subcomitetul de prevenire, Comitetul impotriva torturii poate prelungi această perioadă pentru incă doi ani.

PARTEA A VI-a
Dispoziții financiare

Articolul 25

1. Cheltuielile suportate de Subcomitetul de prevenire în procesul de realizare a prezentului Protocol sunt acoperite de către Organizația Națiunilor Unite.

2. Secretarul General al Organizației Națiunilor Unite va pune la dispoziția Subcomitetului de prevenire personalul și instalațiile materiale care îi sunt necesare pentru a se achita în mod eficient de funcțiile cate i-au fost încredințate în virtutea prezentului Protocol.

Articolul 26

1. În conformitate cu procedura corespunzătoare, Adunarea Generală creează un fond special, gestionat conform dispozițiilor financiare și normelor Organizației Națiunilor Unite, pentru a acorda ajutor la finanțarea realizării recomandărilor făcute statului parte de către Subcomitetul de prevenire după efectuarea vizitei, precum și pentru programele de educație ale mecanismelor de prevenire naționale.

2. Acest fond special poate fi finanțat prin cotizații benevole, plătite de guverne, organizații interguvernamentale și neguvernamentale, precum și alte structuri private sau de stat.

PARTEA A VII-a
Dispoziții finale

Articolul 27

1 . Prezentul Protocol este deschis semnării de către orice stat care a semnat Convenția.

2. Prezentul Protocol este suspus ratifi cării de către orice stat care a ratificat Convenția sau care a aderat la aceasta. Instrumentele de ratificare se depun la Secretarul General al Organizației Națiunilor Unite.

3. Orice stat care a ratificat Convenția sau a aderat la aceasta poate adera la prezentul Protocol.

4. Aderarea se va face prin depunerea unui instrument de aderare la Secretarul General al Organizației Națiunilor Unite.

5. Secretarul General al Națiunilor Unite va informa toate statele care au semnat prezentul Protocol sau au aderat la acesta privind depunerea fiecărui instrument de ratificare sau de aderare.

Articolul 28

1 . Prezentul Protocol va intra în vigoare în cea de-a treizecea zi după data depunerii la Secretarul General al Organizației Națiunilor Unite a celui de-al douăzecilea instrument de ratificare sau de aderare.

2. Pentru fiecare stat care va ratifica prezentul Protocol sau va adera după depunerea celui de-al douăzecilea instrument de ratificare sau de aderare, Protocolul

va intra în vigoare în cea de-a treizecea zi după data depunerii de către acest stat a instrumentelor sale de ratificare sau de aderare.

Articolul 29

Prevederile prezentului Protocol produc efecte asupra tuturor părților statelor federale, fără limite sau excepții.

Articolul 30

La prezentul Protocol nu se admit clauze.

Articolul 31

Prevederile prezentului Protocol nu aduc atingere angajamentelor statelor părți în conformitate cu orice convenții regionale ce vizează vizitarea locurilor de ținere în stare de arest.

Subcomitetul de prevenire și organele instituite în conformitate cu asemenea convenții regionale se vor consulta și vor colabora pentru a evita dublarea și a asigura atingerea efectivă a scopurilor prezentului Protocol.

Articolul 32

Prevederile prezentului Protocol nu aduc atingere angajamentelor statelor părți în conformitate cu patru Convenții de la Geneva din 12 august 1949 și cu Protocoalele adiționale la acesteia din 8 iunie 1977, precum și drepturilor oricărui stat de a permite Comitetului Internațional al Crucii Roșii să viziteze locurile de ținere în stare de arest în cazurile ce nu cad sub incidența dreptului umanitar internațional.

Articolul 33

1. Orice stat parte în orice moment va putea denunța prezentul Protocol printr-o notificare scrisă adresată Secretarului General al Organizației Națiunilor Unite, care ulterior va informa despre aceasta statele părți ale prezentului Protocol și ale Convenției. Denunțarea va produce efecte după un an de la data cînd notificarea va fi fost primită de Secretarul General.

2. O asemenea denunțare nu va elibera statul parte de obligația care îl incumbă în virtutea prezentului Protocol în ceea ce privește orice act sau orice omisiune săvarșită înainte de data la care denunțarea va produce efecte; ea nu va putea în niciun fel împiedica măsurile pe care Subcomitetul de prevenire a decis sau poate decide să le adopte față de statul parte; denunțarea nu va putea în niciun fel impiedica procesul de continuare a examinării oricărei chestiuni pe care Subcomitetul o examina la data de la care denunțarea a produs efecte.

Articolul 34

1. Orice stat parte la prezentul Protocol va putea propune un amendament și depune propunerea sa Secretarului General al Organizației Națiunilor Unite. Secretarul General va comunica propunerea de amendament statelor părți la prezentul Protocol, cerîndu-le să-l informeze dacă sunt în favoarea organizării unei con-

ferințe a statelor părți în vederea examinării propunerii și punerii ei la vot. Dacă în termen de patru luni de la data depunerii unei asemenea comunicări cel puțin o treime din statele părți se vor pronunța în favoarea ținerii acestei conferințe, Secretarul General va convoca conferința sub auspiciile Organizației Națiunilor Unite. Orice amendament adoptat de o majoritate egală cu două treimi din statele părți, prezente și votante le conferință, va fi supus de către Secretarul General acceptării tuturor statelor părți.

2. Un amendament adoptat conform prevederilor alineatului 1 al prezentului articol va intra în vigoare atunci cînd două treimi din statele părți la prezentul Protocol vor fi notificat Secretarului General al Organizației Națiunilor Unite că l-au acceptat în conformitate cu procedurile lor constituționale respective.

3. Odată cu intrarea în vigoare, amendamentele vor avea forța obligatorie pentru acele state părți care le vor fi acceptat, celelalte state părți rămînînd legate prin prevederile prezentului Protocol și prin amendamentele pe care ele le vor fi acceptat anterior.

Articolul 35

Membrii Subcomitetului de prevenire și membrii mecanismelor de prevenire naționale vor beneficia de privilegii și imunități, care le vor asigura independența în exercitarea atribuțiilor.

Membrii Subcomitetului vor beneficia de privilegiile și imunitățile prevăzute în secțiunea 22 a Convenției cu privire la privilegiile și imunitățile Organizației Națiunilor Unite din 13 februarie 1946, fiind respectate și prevederile secțiunii 23 a aceleiași Convenții.

Articolul 36

În timpul vizitării statului parte, membrii Subcomitetului de prevenire, fără a aduce atingere dispozițiilor și scopurilor prezentului Protocol, precum și privilegiilor și imunităților de care beneficiază:

a) vor respecta legile și normele statului vizitat;

b) se vor abține de la orice acțiuni și activități incompatibile cu caracterul imparțial și internațional al obligațiilor lor.

Articolul 37

1. Prezentul Protocol, ale cărui texte în limbile arabă, chineză, engleză, franceză, rusă și spaniolă sunt în mod egal autentice, va fi depus la Secretarul General al Organizației Națiunilor Unite.

2. Secretarul General al Organizației Națiunilor Unite va transmite tuturor statelor cate o copie certificată conformă a prezentului Protocol.

ANSAMBLUL REGULILOR MINIME CU PRIVIRE LA ADMINISTRAREA JUSTIȚIEI PENTRU MINORI (REGULILE DE LA BEIJING)*

(Rezoluția 40/33 din 29 noiembrie 1985) Adunarea generală,

Avînd în vedere spiritul Declarației universale a drepturilor omului, Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale și celelalte instrumente cu privire la drepturile omului se vor raporta drepturile tinerilor,

Avînd în vedere în egală măsură faptul că anul 1985 este Anul internațional al tineretului; participarea, dezvoltarea, pacea și importanța faptului că întreaga comunitate internațională legată de protejarea și promovarea tinerilor trebuie să ateste (dovedească) locul acordat Declarației drepturilor copilului,

Amintind rezoluția 4 adoptată de cel de-al 6-lea Congres al Națiunilor Unite pentru prevenirea crimei și pentru tratamentul delincvenților, în care ONU a cerut să fie elaborat un ansamblu minim de reguli cu privire la administrarea justiției pentru minori și tratamentul minorilor care să poată servi drept model statelor membre,

Amintind în egală măsură hotărîrea 1984/153 a Consiliului economic și social, la data de 25 mai 1984, prin care Consiliul a transmis, prin intermediul Reuniunii interregionale pregătitoare ținută la Beijing în 14-18 mai 1984, proiectul Ansamblului minim de reguli al celui de-al 7-lea Congres ONU pentru prevenirea crimei și tratamentul delincvenților, care s-a ținut intre 26 august și 6 septembrie 1985 la Milano (Italia),

Recunoscand că tinerii, nefiind încă decat la stadiile inițiale ale dezvoltării personalității lor, au nevoie, pentru a se dezvolta psihic și intelectual și pentru a se integra mai bine în societate, de o atenție și o asistență deosebite și trebuie să fie protejați de lege potrivit cu condițiile care garantează liniștea lor, libertatea lor, demnitatea lor și siguranța lor,

Considerînd că legislațiile, politicile și practicile naționale actuale trebuie probabil să fie revizuite și modificate ținînd seama de normele stabilite de către ansamblul minim de reguli,

Considerînd și faptul că, chiar pare dificil să fie aplicate în conjunctura socială, economică și culturală, politică și juridică actuală, aceste norme sunt cu toate acestea considerate constituind obiectivele minime ale politicii referitoare la justiția pentru minori:

1 – Notează cu satisfacție contribuția pe care Comitetul pentru prevenirea crimei și lupta împotriva delincvenței, Secretarul general, Institutul pentru prevenirea crimei și tratamentul delincvenților în Asia și în Extremul Orient și celelalte institute ale Națiunilor Unite le-a adus la elaborarea Ansamblului de reguli minime ale Națiunilor Unite cu privire la administrarea justiției pentru minori;

2 – Ia notă cu satisfacție de raportul Secretarului general asupra proiectului Ansamblului de reguli minime ale Națiunilor Unite cu privire la administrarea justiției pentru minori;

---

* Adoptate de către Adunarea generală a ONU la 29 noiembrie 1985.

3 – Felicită Reuniunea pregătitoare inter-regională ținută la Beijing de a fi pus la punct versiunea definitivă a Ansamblului de reguli asupra căruia cel de-al 7-lea Congres pentru prevenirea crimei și tratamentul delincvenților a rămas neclintit pentru examen și hotărîrea finală;

4 – Adoptă Ansamblul de reguli minime ale Națiunilor Unite cu privire la administrarea justiției pentru minori recomandat de cel de-al 7-lea Congres, al cărui text este reprodus în anexa prezentei rezoluții și aprobă recomandarea celui de-al 7-lea Congres care are drept scop să specifice în mod egal acest ansamblu de reguli sub numele de „Regulile de la Beijing";

5 – Invită Statele membre la armonizarea, dacă este necesar, a textelor legislative, a principiilor directoare și a măsurilor practice, în mod deosebit în domeniul pregătirii personalului din sistemul de justiție pentru minori cu Regulile de la Beijing, astfel ca aceste reguli să fie cunoscute autorităților competente și publicului;

6 – Angajează Comitetul pentru prevenirea crimei și pentru lupta împotriva delincvenței să formuleze, cu concursul institutelor Națiunilor Unite pentru prevenirea crimei și pentru tratamentul delincvenților, măsurile care să permită aplicarea în mod efectiv a Regulilor de la Beijing;

7 – Invită Statele membre să-l informeze pe Secretarul general despre punerea în practică a Regulilor de la Beijing și să comunice în mod regulat Comitetului pentru prevenirea crimei și pentru lupta împotriva delincvenților, rezultatele obținute;

8 – Roagă statele membre și pe Secretarul general să întreprindă cercetări și să creeze o bază de date cu privire la politicile și practicile eficace de administrare a justiției pentru minori;

9 – Roagă pe Secretarul general să procedeze în așa fel ca textele Regulilor de la Beijing să fie difuzate cît mai larg posibil în toate limbile oficiale ale ONU și în special să intensifice informarea cu privire la justiția pentru minori, și invită statele membre în sensul acesta;

10 – Roagă pe Secretarul general să pună la punct proiectul pilot cu privire la aplicarea Regulilor de la Beijing;

11 – Roagă pe Secretarul general și statele membre să prevadă resursele necesare pentru a asigura aplicarea Regulilor de la Beijing, conținînd resurse pentru recrutarea, pregătirea și schimbul de personal, pentru munca de cercetare, evaluare și de elaborare de soluții pentru înlocuirea detenției (întemnițării);

12 – Roagă cel de-al 8-lea Congres al Națiunilor Unitate pentru prevenirea crimei și tratamentul delincvenților de a studia, cu titlu de punct distinct al ordinei de zi cu privire la justiția pentru minori, progresele realizate în aplicarea Regulilor de la Beijing și recomandările ce figurează în prezenta rezoluție;

13 – Cere imediat tuturor organismelor competente ale Națiunilor Unite și în special Comisiilor regionale și instituțiilor specializate, institutelor, ce aparțin Națiunilor Unite, pentru prevenirea crimei și tratamentul delincvenților și celorlalte organizații neguvernamentale și nonguvernamentale, să colaboreze cu Secretariatul și să ia, în domeniul lor de competență, măsurile dorite pentru a se mobiliza intr-un efort concentrat și susținut în vederea aplicării principiilor enunțate în regulile de la Beijing.

Anexă

ANSAMBLUL DE REGULI MINIME ALE NAȚIUNILOR UNITE CU PRIVIRE LA ADMINISTRAREA JUSTIȚIEI PENTRU MINORI (REGULILE DE LA BEIJING)**

PARTEA I-a

Principii generale

1 – Perspective fundamentale

1.1. – Statele membre se angajează, în conformitate cu interesele lor generale să apere bunăstarea minorului și a familiei sale.

1.2. – Statele membre fac eforturi pentru crearea unor condiții care să asigure minorului o viață senină, în care minorul să fie înconjurat, în perioadele în care este cel mai expus unui comportament deviat, către prosperitate personală și către o educație care să-l îndepărteze pe cît posibil de orice contact cu criminalitatea și delicvența.

1.3. – Trebuie să se mobilizeze să ia măsuri pozitive care să asigure antrenarea completă a tuturor resurselor existente, mai ales familia, persoanele benevole ca și alte grupări ale comunității, cum ar fi școlile și alte instituții comunitare, în scopul promovării bunăstării minorului și deci, și în scopul reducerii nevoii de intervenție a legii, astfel incat persoana în cauză să fie tratată eficace, echitabil și uman în conflictul său cu legea.

1.4. – Justiția pentru minori face parte integrantă din procesul de dezvoltare națională a fiecărei țări, în cadrul general al justiției sociale pentru toți tinerii contribuind astfel, în același timp, la protejarea tineretului și la menținerea păcii și a ordinii în societate.

1.5. – Modalitățile de aplicare a prezentului Ansamblu de reguli depind de condițiile economice, sociale și culturale existente în fiecare Stat membru.

1.6. – Serviciile de justiție pentru minori trebuie să fi e sistematic controlate și coordonate în vederea îmbunătățirii și perfecționării competenței personalului acestor servicii mai ales a metodelor sale, a felului de a se apropia de subiecți, precum și a atitudinilor față de aceștia.

Comentariu:

Aceste perspective fundamentale generale au legătură cu politica socială globală, în general, și vizează favorizarea, pe cît posibil, a protecției sociale a tineretului în vederea evitării intervenției sistemului de justiție pentru minori, precum și a prejudiciului cauzat adesea de această intervenție. Aceste măsuri de protejare socială a tinerilor, inainte de trecerea la delincvență, sunt absolut indispensabile dacă se dorește evitarea aplicării prezentului Ansamblu de reguli.

Art. 1.1 și 1.3 se referă la rolul important pe care-l poate juca o politică socială con-

---

* Recomandat în vederea adoptării de către cel de al VII-lea Congres al Națiunilor Unite pentru prevenirea crimei și tratamentul delicvenților, care a avut loc la Milano în perioada 26 aug. – 6 sept. 1985 și adoptată de Adunarea generală prin Rezoluția 40/33 din 29 nov. 1985.

structivă în favoarea tinerilor, în special, pentru prevenirea crimei și pentru lupta împotriva delincvenței, Articolul 1.4 definește justiția pentru minori ca fiind, parte integrantă din justiția socială pentru tineret, în timp ce art.1.6 tratează necesitatea ameliorării (dezv.) constante a justiției pentru minori, fără a se lăsa depășită de dezvoltarea politicii sociale progresiste elaborată în favoarea tineretului în general, și păstrînd în concepția sa necesitatea ameliorării (dezvoltării) constante a calității serviciilor competente.

Art. 1.5 – Se străduie să țină cont de condițiile existente în statele membre, condiții care ar putea avea ca efect diferențierea esențială a modalităților de aplicare a regulilor particulare în raport cu modalitățile adoptate în alte state.

2. — Domeniul de aplicare a Ansamblului de reguli şi definiţiile utilizate

2.1. – Ansamblul de reguli minime se aplică imparțial delincvenților juvenili, fără nici un fel de deosebire, mai ales de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică, fără deosebire de origine socială, stare materială, naștere sau altă situație.

2.2. – În finalul prezentului Ansamblu de reguli, fiecare Stat membru aplică definițiile de mai jos intr-un mod corespunzător sistemului și conceptelor juridice proprii.

a) un minor este un copil sau un tanăr care, în raport cu sistemul juridic considerat, poată să răspundă pentru un delict conform unor modalități diferite de cele care sunt aplicate în cazul unui adult;

b) un delict desemnează un întreg comportament (act sau omitere) ce poate fi pedepsit de lege în virtutea unui sistem juridic considerat;

c) un delicvent juvenil este un copil sau un tanăr, acuzat sau declarat vinovat de a fi comis un delict.

2.3. – Se vor face eforturi pentru a stabili, în fiecare țară, o serie de legi, reguli și dispoziții aplicabile în mod expres la delincvenții juvenili și pentru a stabili instituții și organisme însărcinate cu aplicarea justiției la minori, fiind destinate:

a) să răspundă la nevoile proprii ale delincvenților juvenili, protejandu-le, în același timp, drepturile lor fundamentale;

b) să răspundă la nevoile societății;

c) să aplice efectiv și echitabil Ansamblul de reguli prezente aici

Comentariu:

Ansamblu de reguli minimale este deliberat formulat astfel încat să fie aplicabil în diferite sisteme juridice și, în același timp, să fixeze normele minimale pentru tratamentul delincvenților juvenili oricare ar fi definirea lor și oricare ar fi sistemul care li se aplică. Aceste reguli trebuie să fie întotdeauna aplicate imparțial și fără nici un fel de deosebire.

Art. 2.1 subliniază faptul că este important ca Ansamblul de reguli minimale să fie întotdeauna aplicat imparțial și fără nici fel de deosebire. El urmează textului principiului 2 al Declarației drepturilor copilului.

Art. 2.2. definește termenii „minori" și „delict" ca fiind elemente ale noțiunii de „delincvent juvenil", care este obiectul principal al prezentului Ansamblu de reguli minimale (a se vedea de asemenea, articolele 3 și 4). Trebuie observat că limitele de vîrstă depind în mod deosebit de fiecare sistem juridic și țin cont foarte mult de sistemele economice, sociale, politice și culturale ale Statelor membre. Rezultă că o

întreagă gamă de vîrste reiese din categoria de tineri, gama cuprinsă intre 7 ani-13 ani și chiar mai mult. Această nepotrivire este inevitabilă, avînd în vedere diversitatea sistemelor juridice naționale și nu diminuează cu nimic impactul cu prezentul Ansamblu de reguli minimale.

Art. 2.3. prevede necesitatea de a adopta legi naționale destinate cu precădere asigurării celei mai bune cu putință aplicări a prezentului Ansamblu de reguli minimale atat pe plan juridic și pe plan practic.

3 – Extensiunea regulilor

3.1 – Dispozițiile pertinente prezentului Ansamblu de reguli vor fi aplicate nu numai delincvenților juvenili ci și minorilor împotriva cărora ar putea fi organizate urmăriri pentru orice comportament care n-ar fi pedepsit dacă ar fi comis de un adult.

3.2 – Se vor face eforturi pentru extinderea eforturilor încorporate în prezentul Ansamblu de reguli la toți minorii cărora li se aplică măsuri de protecție și ajutor social.

3.3 – De asemenea, se vor face eforturi pentru extinderea principiilor încorporate în prezentul Ansamblu de reguli și asupra tinerilor adulți delincvenți.

Comentariu:

Articolul 3 extinde protecția asigurată de Ansamblul de reguli minimale privind administrarea justiției la minori:

a) la „infracțiunile contra statului" prevăzute de sistemele juridice naționale sau la atitudinile comportamentale ce sunt considerate ca delictuale la tineri la care sunt și mai numeroase decît la adulți (de exemplu absența de la școală, indisciplina la școală și în familie, tulburări publice etc) / art. 3.1./;

b) ia măsurile de protecție și de ajutor social privitoare la tineri (art. 3.2.);

c) la tratamentul tinerilor delicvenți adulți, conform limitei de vîrstă fixată în fiecare caz, bineînțeles (art. 3.3.). Existența Ansamblului de reguli la aceste 3 domenii pare a fi justificată. Articolul 3.1 prevede garanții minimale în aceste domenii, iar art.3.2 este considerat ca o etapă de dorit pe calea unei justiții penale mai juste, mai echitabile și mai umane pentru minorii ca au intrat în conflict cu legea.

4 – Vîrsta răspunderii penale

4.1 – În sistemele juridice care recunosc noțiunea de limită a răspunderii penale, aceasta din urmă nu trebuie să fie fixată prea jos ținînd cont de problemele de maturitate afectivă, psihologică și intelectuală.

Comentariu:

Limita răspunderii penale variază destul de mult după epoci și culturi. Atitudinea modernă constă în întrebarea dacă un copil poate suporta consecințele morale și psihologice ale răspunderii penale, adică dacă un copil, ținîndu-se cont de capacitatea sa de discernămînt și de înțelegere, poate fi făcut responsabil de un comportament esențial antisocial. Dacă vîrsta răspunderii penale este fixată prea jos sau dacă nu există deloc o vîrstă – limită, atunci noțiunea nu mai are sens. În general, există o relație strînsă între noțiunea de răspundere pentru un comportament delictual sau criminal și celelalte drepturi și responsabilități sociale (de exemplu, situația matri-

monială, majoritatea civilă etc).

Ar trebui, deci, să se încerce convenirea unei limite joase rezonabile ce ar putea fi aplicată în toate părțile.

5 – Obiective ale justiției pentru minori

5.1 – Sistemul de justiției pentru minori caută să asigure bunăstarea minorilor și face așa fel încît reacția față de delincvenții juvenili să fie întotdeauna corespunzătoare circumstanțelor delincvențelor și delictelor.

Comentariu:

Art. 5 privește două din obiectivele cele mai importante ale justiției pentru minori. Primul este asigurarea bunăstării minorului. Este obiectul principal al sistemelor juridice în care cazurile delincvenților juvenili sunt examinate de către tribunale pentru copii sau de către autoritățile administrative, dar trebuie insistat, de asemenea, și asupra bunăstării minorului în sistemele juridice în care se remarcă jurisdicția de drept comun, pentru a se evita aplicarea unor sancțiuni, exclusiv de pedeapsă (a se vedea, de asemenea, art. 14).

Al doilea obiectiv este „principiul de proporționalitate". Acest principiu binecunoscut folosește la moderarea sancțiunilor punitive, în general raportîndu-se la gravitatea delictului.

Pentru delicvenții juvenili, trebuie ținut cont nu numai de această gravitate, ci și din circumstanțele personale. Aceasta din urmă (poziție socială, situație de familie, daune cauzate de delict sau de alți factori cu influență asupra circumstanțelor personale) trebuie să intervină pentru proporționarea deciziei (de exemplu, ținînd cont de efortul delincventului pentru despăgubirea victimei sau de dorința sa (a delincventului – n.n.) de a reveni la o viață sănătoasă și utilă).

În același mod, deciziile privind protecția delincventului juvenil pot merge mai departe decît trebuie și deci pot aduce atingere drepturilor sale fundamentale, așa cum s-a putut observa în anumite sisteme de justiție pentru minori. Și acolo trebuie supravegheată proporționarea reacției la circumstanțele proprii delincventului și delictului, ca și ale victimei.

De fapt, art. 5 nu cere nici mai mult nici mai puțin decît o reacție justă la toate cazurile de delincvență și de criminalitate juvenilă. Cele două aspecte expuse în articol pot permite progresul în 2 privințe: este de dorit aplicarea acestor măsuri de un tip nou și original decît supravegherea evitării măririi excesive a rețelei de control social în ceea ce-i privește pe minori.

6 – Forța puterii discreționare

6.1. – Ținînd cont de nevoile deosebite și variate ale minorilor și de diversitatea măsurilor posibile, trebuie prevăzută o putere direcționară suficientă în toate stadiile de procedură și la diferitele nivele ale administrării justiției la minori, în special în stadiile de instruire, de urmărire, de judecată și de aplicare a măsurilor luate.

6.2. – Se vor face, totodată, eforturi în vederea asigurării, în toate etapele și la toate nivelele, a exercitării responsabile a acestei puteri discreționare.

6.3. – Persoanele care o exercită vor trebui să fie special pregătite și formate pentru a se folosi de această pregătire în mod judicios și conform funcțiilor și mandatelor respective.

Comentariu:

Art. 6.1., 6.2. și 6.3. fac trimitere la mai multe elemente importante ale administrării unei justiții eficace, juste și umane pentru minori: necesitatea permiterii exercitării puterii discreționare la toate nivelele importante ale procedurii, astfel încît persoanele care hotărăsc să poată adopta măsurile estimate a fi cele mai convenabile în fiecare caz și necesitatea prevederii controalelor și compensărilor pentru limitarea oricărui abuz discreționar și pentru protejarea drepturilor delicventului juvenil. Responsabilitatea și profesionalismul sunt calități care apar ca cele mai adecvate pentru moderarea unei libertăți de apreciere prea mari.

De asemenea, calificările profesionale și formarea specializată sunt desemnate aici ca mijloace de asigurare a exercitării judicioase a puterii discreționare în problemele privind pe delincvenții juvenili. (A se vedea de asemenea, art. 1.6 și 2.2). Formularea directivelor specifice asupra exercitării puterii discreționare și creării unui sistem de revizuire, apel etc, pentru permiterea revederii deciziilor și pentru a se asigura că cei care le iau au simțul răspunderii, sunt subliniate în acest context. Aceste mecanisme nu sunt precizate aici, căci nu se pretează prea ușor includerii intr-un ansamblu de reguli internaționale minimale care n-ar putea de loc să țină cont de toate diferențele dintre sistemele de justiție.

7 – Drepturile minorilor

7.1. – Garanțiile fundamentale ale procedurii, așa cum ar fi prezumția de nevinovăție, dreptul de a fi informat asupra sarcinilor, dreptul de a tăcea, dreptul de a fi asistat, dreptul la prezența unui părinte sau tutore, dreptul de a interoga și de a confrunta martorii și dreptul la un grad dublu de jurisdicție, sunt asigurate în toate stadiile procedurii.

Comentariu:

Art. 7.1. – Se ocupă de cîteva puncte importante care reprezintă elemente esențiale ale unei judecăți echitabile și care sunt recunoscute pe plan internațional în documentele existente ale drepturilor omului (a se vedea și art. 1.4). Prezumția de nevinovăție, de exemplu, figurează și în art. 11 al Declarației universale a drepturilor omului și în paragraful 2 al art.14 din Tratatul internațional referitor la drepturile civile și politice.

Art. 14 și următoarele din prezentul Ansamblu de reguli minime precizează, în special, elementele importante de procedură în urmărirea minorilor, în timp ce art. 7.1 prezintă, în general, garanțiile principale ale procedurii.

8 – Protejarea vieții particulare

8.1 – Dreptul minorilor la protejarea vieții sale particulare poate fi respectat în toate stadiile în scopul de a fi evitată cauzarea de daune printr-o publicitate inițială și prin încadrarea penală.

8.2 – În principiu, nu trebuie publicată nici o informație care să poată duce la identificarea delincventului juvenil.

Comentariu:

Art. 8.1 – Subliniază importanța protejării dreptului minorilor în viața particula-

ră. Tinerii sunt sensibili, în special, la încadrarea penală.

Cercetările criminologice din acest domeniu au demonstrat efectele periculoase (de toate felurile) rezultînd din faptul că tinerii sunt o dată pentru totdeauna încadrați ca „delincvenți" sau „criminali".

Art. 8.2. – Arată că tinerii trebuie protejați de efectele nocive ale publicării în presă a unor informații referitoare la problema acestora (a tinerilor–n.n.–de exemplu, numele delincvenților în prevenție sau condamnați). Trebuie protejat și respectat interesul individului, măcar în principiu (Conținutul general al art.8 apare în art. 21).

9 – Clauza de ocrotire

9.1. – Nici o dispoziție a prezentului Ansamblu de reguli nu trebuie să fie interpretată ca excluzînd aplicarea Ansamblului de reguli minime privind tratamentul deținuților, adoptat de Organizația Națiunilor Unite, ca și a altor documente și reguli privitoare la drepturile omului recunoscute de comunitatea internațională și referitoare la tratamentul și protecția tinerilor.

Comentariu:

Art. 9 – Vizează evitarea oricărei confuzii în interpretarea și aplicarea prezentului Ansamblu de reguli conform celorlalte norme și documente internaționale existente sau a căror elaborare este în curs – ca de exemplu, Declarația universală a drepturilor omului, Tratatul internațional referitor la drepturile economice, sociale, culturale, Tratatul internațional referitor la drepturile civile și politice, ca și Declarația drepturilor copilului și Proiectul de convenție asupra drepturilor copilului. Este de înțeles că aplicarea prezentului Ansamblu de reguli se face fără cauzarea nici unui prejudiciu în dauna vreunui document internațional conținînd dispoziții de aplicare mai extinsă (a se vedea și art. 27).

PARTEA a II-a

Anchetă şi urmărire judiciară

10 – Primul contact

10.1. – Din clipa în care un minor este arestat, sunt informați părinții sau tutorele său imediat sau, dacă aceasta nu este posibil, în cel mai scurt timp.

10.2. – Judecătorul sau orice alt funcționar sau organism competent examinează fără întîrziere problema eliberării.

10.3. – Contactele dintre organele de urmărire și tanărul delincvent sunt stabilite astfel încît să fie respectat statutul juridic al minorului, favorizandu-i-se bunăstarea și evitîndu-se provocarea de vătămări, ținîndu-se cont de circumstanțele chestiunii.

Comentariu:

Art. 10.1. – Este în principiu, deja conținut în art. 92 al Ansamblului de reguli minime pentru tratamentul deținuților. Chestiunea eliberării (10.2) trebuie să fie examinată fără întîrziere de către judecător sau alt funcționar competent. Prin acest ultim termen se înțelege orice persoană sau instituție, în cel mai larg înțeles al acestui cuvînt, inclusiv consiliile comunitare sau autoritățile polițienești cu drept

de eliberare a persoanelor arestate (a se vedea și paragraful 3 al art. 9 din Tratatul internațional de drepturi civile și politice).

Art. 10.3. – Tratează aspecte fundamentale referitoare la procedurile și comportamentul polițiștilor sau al celorlalți agenți din serviciile de reprimare în cazurile de delicvență juvenilă.

Expresia „evitarea producerii de vătămări" este destul de vagă și acoperă mai multe aspecte de interacțiune posibilă (cuvinte, violențe fizice, riscuri datorită mediului). A avea de-a face cu justiție pentru minori poate fi în sine foarte „nociv" pentru tineri, trebuie, deci, ca expresia să fie interpretată în sensul de a face cît mai puțin rău posibil minorilor și de a evita orice prejudiciu suplimentar sau contrar regulilor. Acesta este foarte important în primul contact cu organele de reprimare, căci acest contact poate influența profund atitudinea minorului față de stat și societate. Pe de altă parte, excesul oricărei alte intervenții depinde tocmai de aceste prime contacte. în astfel de situații, fermitatea și bunăvoința sunt esențiale.

11 – Recurgerea la mijloacele extra-judiciare

11.1. – Se va încerca pe cît posibil, să fie tratate cazurile delincvenților juvenili evitanduse recursul la o procedură judiciară în fața autorității competente vizată la articolul 14.1 care va fi prezentat mai jos.

11.2. – Poliția, procuratura sau alte organe însărcinate cu delincvența juvenilă au puterea de a soluționa cazurile după cum consideră, fără a implica procedura penală oficială, conform unor criterii fixate în acest scop din sistemele juridice respective și de asemenea, conform unor principii conținute în prezentul Ansamblu de reguli.

11.3. – Orice recurs la mijloace extra-judiciare implicînd trimiterea către servicii comunitare sau alte servicii competente, cere consimțămantul interesatului sau al părinților sau al tutorelui său, fiind de la sine înțeles că această hotărîre de amînare a chestiunii poate, dacă se consideră, să fie subordonată unei reexaminări de către autoritatea competentă.

11.4. – În scopul de a facilita reglementarea discreționară a cazurilor de delicvență juvenilă, se vor face eforturi în vederea organizării programelor comunitare, cu precădere a celor de supraveghere și orientare temporară, și în vederea asigurării restituirii bunurilor și indemnizației victimelor.

Comentariu:

Recurgerea la mijloace extra-judiciare care permit evitarea procedurii penale și antrenează adeseori trimiterea către serviciile comunitare, este aplicată în mod normal oficial sau oficios în numeroasele sisteme juridice. Această practică permite evitarea consecințelor negative ale unei proceduri normale în administrarea justiției la minori. În multe din cazuri, abținerea ar fi cea mai bună decizie. Astfel recurgerea la mijloace extra-judiciare încă de la început și fără trimitere la alte servicii (sociale) poate fi cea mai bună măsură. Și așa și este atunci cînd delictul nu este de natură gravă și cînd familia, școala sau alte instituții proprii exercitării unui control social oficios au reacționat deja așa cum trebuia și constructiv, sau sunt gata să o facă.

Așa cum este indicat în art. 11.2., recurgerea la mijloace extra-judiciare poate să intervină în orice stadiu al luării deciziei – prin poliție, procuratură sau prin

alte instituții cum ar fi curți, tribunale, comisii sau consilii. Ea (recurgerea la mijloace extra-judiciare – n.n.) poate fi exercitată de una sau mai multe instanțe, sau chiar de toate, conform reglementărilor în vigoare în diferite sisteme sau în spiritul prezentului Ansamblu de reguli. Recurgerea la mijloace extra-judiciare este un fel important de acțiune și nu trebuie să fie rezervat neapărat infracțiunilor minore.

Art. 11.3. – Subliniază că delincventul juvenil sau părintele (sau tutorele) trebuie să-și dea acordul pentru serviciile comunitare, fără acest consimțământ hotărîrea ar fi contrară Convenției de abolire a muncii forțate. Totodată acest consimțământ nu trebuie să fi e irevocabil, căci poate fi dat și de minor în disperare de cauză. Articolul subliniază că trebuie făcute eforturi de minimalizare a posibilităților de coerciție și de intimidare la toate nivelele, în procesul de recurs la mijloacele extra-judiciare. Minorii nu trebuie să simtă presiunea (de exemplu, pentru a evita să compară în fața tribunalului) sau să fie constrînși să-și dea consimțământul.

Astfel, este bine de a face o evaluare obiectivă a caracterului judicios al dispozițiilor referitoare la delincvența juvenilă de către „o autoritate competentă, dacă aceasta este cerută". (Autoritatea competentă poate fi diferită de cea vizată la art. 14).

Art. 11.4. – Recomandă organizarea soluțiilor de schimb viabil pentru înlocuirea procedurii normale în justiția pentru minori, grație programelor de tip comunitar; în special, a acelor soluții care prevăd restituirea bunurilor victimelor sau care permit evitarea pe viitor a intrării în conflict a minorilor cu legea datorită unor supravegheri sau orientări temporare.

Acestea sunt circumstanțele particulare fiecărei chestiuni care justifică recurgerea la mijloace extra-judiciare, chiar dacă au fost comise delicte mai grave (delict suprem, act subordonat presiunii unui grup, etc).

12 – Specializarea în cadrul serviciilor de poliție

12.1. – Pentru a se achita mai bine de funcțiile lor, ofițerii de poliție care se ocupă frecvent sau exclusiv de minori sau care se consacră, mai ales, prevenirii delincvenței juvenile trebuie să primească o instruire și o formație specială. În marile orașe, ar trebui să fie create în acest scop servicii speciale de poliție.

Comentariu:

Art. 12 – Atrage atenția asupra necesității existenței unei formații specializate pentru toți responsabilii cu aplicarea legilor care participă la administrarea justiției pentru minori. Cum poliția este întotdeauna primul intermediar cu aparatul de justiție pentru minori, funcționarii săi trebuie să acționeze judicios și nuanțat. Chiar dacă raportul dintre mediul urban și criminalitate este foarte complex, se asociază adeseori creșterea delincvenței juvenile cu dezvoltarea marilor orașe, mai ales dacă este rapidă și anarhică. Ar fi , deci, indispensabile serviciile specializate de poliție, nu numai pentru a aplica principiile anunțate în prezentul document (de exemplu art. 1.6) ci mai mult, pentru a ameliora eficacitatea prevenției și a reprimării delincvenței juvenile ca și a tratamentului tinerilor delincvenți.

13 – Detenţia preventivă

13.1. – Detenţia preventivă nu poate fi decît o măsură de ultimă instanţă şi durata sa trebuie să fie cît mai mică cu putinţă.

13.2. – Atît cît se poate, detenţia preventivă trebuie să fie înlocuită cu alte măsuri cum ar fi supravegherea severă, un ajutor foarte atent sau plasarea intr-o familie sau intr-un locaş sau cămin educativ.

13.3. – Minorii aflaţi în detenţie preventivă trebuie să fie despărţiţi de adulţi sau deţinuţi în lăcaşuri distincte sau intr-o parte distinctă a unui stabiliment care adăposteşte şi adulţi.

13.4. – În timpul detenţiei lor preventive, minorii trebuie să primească ingrijiri, protecţie şi toată asistenţa individuală–pe plan social, educativ, profesional, psihologic, medical şi fizic–care le pot fi necesare în funcţie de vîrstă, sex sau personalitatea fiecăruia.

Comentariu:

Nu trebuie să se subestimeze pericolul de „contaminare criminală" pentru tinerii în detenţie preventivă. Apare, deci, ca important să se insiste asupra prevederii soluţiilor de schimb.

In această privinţă, art. 13.1. încurajează punerea la punct a unor măsuri noi şi novatoare proprii evitării detenţiei preventive în interesul şi pentru binele minorului. Minorii în detenţie preventivă beneficiază de toate drepturile şi garanţiile prevăzute în Ansamblul de reguli minime pentru tratamentul deţinuţilor, ca şi în Tratatul internaţional referitor la drepturile civile şi politice în special, în art.9, alineat b, paragraful 3 al art. 10.

Art. 13.4. – Nu interzice Statelor să ia alte măsuri de protecţie împotriva influenţei nefaste asupra delincvenţilor juvenili, măsuri care să fie mai eficace decît cele menţionate aici.

S-au enumerat diferite forme de asistenţă care să poată deveni necesare pentru atragerea atenţiei asupra eventualelor nevoi particulare ale tinerilor deţinuţi (de exemplu, asistenţă pentru bărbaţi şi femei, drogaţi, alcoolici, tineri bolnavi mintal, tineri suferind de reumatism, mai ales după arestarea acestora, etc).

Diferite caracteristici fizice şi psihologice ale tinerilor deţinuţi pot justifica măsuri care să permită separarea de ceilalţi care se află în detenţie preventivă, pentru care să se poată evita vexaţiile şi să se beneficieze de asistenţă cît mai convenabilă, după caz.

PARTEA a III-a
Judecarea şi încheierea cazurilor

14 – Autoritatea competentă pentru a judeca

14.1. – În situaţia cînd cazul unui tanăr delincvent n-a făcut obiectul unei proceduri extrajudiciare (prevăzute la art. 11), el este examinat de autoritatea competentă (curte, tribunal, comisie, consiliu etc), conform principiilor unui proces just şi echitabil.

14.2. – Procedura urmată trebuie să protejeze cît mai bine interesele tînărului

delincvent și se va desfășura într-un climat de înțelegere, permițînd acestuia (delincventului – n.n.) să participe la procedură și să se exprime liber.

Comentariu:

Este dificil de dat o definiție organismului competent sau persoanei competente, o definiție care să descrie intr-un mod universal valabil autoritatea jurisdicțională prin expresia „autoritate competentă", în principiu, astfel sunt denumiți președinții de curți sau de tribunale (compuse dintr-un judecător unic sau mai mulți membri), și anume magistrați profesioniști și neprofesioniști, comisii administrative (sistemul scoțian și scandinav, de exemplu) sau alte organisme comunitare mai puțin speciale, specializate în soluționarea cu caracter jurisdicțional a conflictelor.

Procedura urmată pentru judecarea tinerilor delincvenți trebuie absolut să se conformeze normelor minimale, asigurînd oricărui acuzat respectarea formelor legale. În aceste forme, un proces „just și echitabil" cuprinde garanțiile fundamentale, cum ar fi prezumția de nevinovăție, înfățișarea și depoziția martorilor, mijloacele obișnuite de apărare, dreptul de a tăcea, dreptul la ultimul cuvînt al acuzatului, dreptul de a face apel etc (a se vedea și art. 7.1.).

15 – Asistență prin consilier, părinți sau tutori

15.1. – Pe timpul cît durează procedura, minorul are dreptul de a fi reprezentat printr-un consilier sau să ceară desemnarea unui avocat din oficiu, atunci cînd dispozițiile prevăzand această asistență există în țară.

15.2. – Părinții sau tutorele pot participa la procedură și pot fi rugați de autoritatea competentă s-o facă, în interesul minorului. Autoritatea competentă poate să le refuze această participare dacă aceasta are motive să creadă că excluderea acestora de la proces este în interesul minorului.

Comentariu:

Terminologia art. 15.1. este prealabilă celei din art. 93 din Ansamblul de reguli minime pentru tratamentul deținuților. Serviciile Consiliului sau ale avocatului din oficiu sunt necesare pentru asigurarea asistenței juridice pentru minor, dar dreptul la participare al părinților sau al tutorelui, așa cum este enunțat în art. 15.2., trebuie considerat ca o asistență generală psihologică și afectivă a minorului – funcție persistentă pe tot parcursul procedurii.

Căutarea unei soluții adecvate de către autoritatea competentă poate fi facilitată prin cooperarea reprezentanților legali ai minorului (sau a unei alte persoane în care minorul poate avea sau are efectiv incredere). Dar, se intîmplă astfel dacă părinții sau tutorele joacă un rol negativ în timpul audierii, de exemplu manifestă o atitudine ostilă la adresa minorului, de unde și dispozițiile privind posibila lor excludere.

16 – Rapoarte de anchetă socială

16.1. – În toate cazurile, cu excepția micilor infracțiuni, înainte ca autoritatea competentă să ia decizie definitivă prealabilă condamnării, antecedentele minorului, condițiile în care el trăiește și circumstanțele astfel încît să fie ușurată sarcina autorității competente de a judeca chestiunea în cauză.

Comentariu:

Rapoartele de anchetă socială (rapoarte sociale sau rapoarte prealabile sentinței) constituie un ajutor indispensabil în cea mai mare parte din cazurile de urmărire judiciară a tinerilor delincvenți. Autoritatea competentă trebuie să fie informată asupra elementelor importante ce-l privesc pe minor, așa cum ar fi antecedentele sale sociale și familiale, situația școlară, experiențele sale în materie de educație, etc. Anumite jurisdicții fac apel, în acest sens, la servicii sociale speciale sau la alte persoane afiliate tribunalului sau comisiei. Alte persoane, în special, ofițerii din serviciile de probațiune pot îndeplini acest rol. Articolul cere, deci, ca servicii sociale adecvate să fie însărcinate cu stabilirea rapoartelor convenabile de anchetă socială.

17 – Principii directoare ce acționează asupra judecării şi actului de decizie

17.1. – Decizia autorității competente trebuie să se inspire din următoarele principii:

a) Decizia trebuie să fie intotdeauna direct proporțională nu numai cu circumstanțele și gravitatea delictului, dar și cu circumstanțele și nevoile delincventului ca și cu nevoile societății;

b) Nu se vor aduce restricții libertății personale a minorului – iar limitarea lor la minimum – se va face după un examen minuțios;

c) Privarea de libertate individuală nu se va aplica decît dacă minorul este considerat vinovat de săvarşirea unui delict impotriva unei alte persoane, sau în recidivă, sau dacă nu există altă soluție convenabilă;

d) Bunăstarea minorului trebuie să fie criteriul determinant în examinarea cazului său.

17.2. – Pedeapsa capitală nu se aplică infracțiunilor comise de minori.

17.3. – Minorii nu sunt dispuși pedepselor corporale.

7.4. – Autoritatea competentă are puterea de a intrerupe procedura în orice moment.

Comentariu:

Principala dificultate pe care o prezintă formularea principiilor directoare ce acționează asupra judecării minorului ține de faptul că mai există conflicte incă nerezolvate intre anumite opțiuni fundamentale, în special următoarele:

a) Reintegrarea socială sau sancțiunea meritată;

b) Asistență sau reprimare și pedepsire;

c) Reacție adaptată la caracteristicile unui caz particular sau reacție inspirată din necesitatea de protejare a societății în ansamblul său;

d) Insistență generală pentru schimbarea hotărîrii sau apărare individuală.

Conflictul între aceste opțiuni este mai grav în cazul minorilor decît în cazul adulților. În fața marii diversități de cauze și de reacții care caracterizează chestiunile privind minori, se constată că toate aceste probleme sunt strîns legate.

Ansamblul de reguli minime privind administrarea justiției la minori nu vizează prescrierea procedurii de urmărire, ci definirea uneia care să fie în conformitate cu principiile acceptate în mod universal. Iată de ce principiile enunțate la art. 17.1, în special la alin. b și c trebuie să fie considerate ca directive practice destinate oferirii

unui punct comun de plecare; dacă autoritățile interesate țin cont de ele (a se vedea, de asemenea art. 5), aceste principii ar putea contribui foarte bine la asigurarea protejării drepturilor fundamentale ale tinerilor, în special în materie de dezvoltare personală și de educație.

Alin. b) al art. 17.1. afirmă că soluțiile strict punitive nu convin deloc. Atunci cînd este vorba de adulți și poate chiar în cazurile de infracțiuni grave comise de tineri, noțiunile de pedeapsă meritată și de sancțiuni adaptate la gravitatea delictului se pot justifica relativ; în chestiunile minorilor, interesul și viitorul minorului trebuie întotdeauna să fie deasupra considerațiilor de acest gen.

Conform rezoluției 8 al celui de-al VI-lea Congres al Națiunilor Unite, alin. 6 art. 17.1. încurajează recurgerea, pe cît posibil, la alte soluții decît plasarea la instituții, păstrînd grija și răspunderea pentru nevoile specifice ale tinerilor: astfel, trebuie făcut apel la întregul evantai existent de sancțiuni de rezervă și să se pună la punct noi tipuri de sancțiuni, ținînd cont, însă, de noțiunea de securitate publică. Trebuie aplicat, pe cît posibil, regimul de probațiune printr-o amînare la pedepsele condiționale, la deciziile comisiilor sau la orice alte dispoziții.

Alin. c) din art. 17.1. corespunde unuia din principiile directoare figurînd în rezoluția 4 a celui de-al VI-lea Congres, care vizează aplicarea pedepsei cu închisoarea pentru tinerii delincvenți, numai în cazul că nu există alt mijloc potrivit de a asigura securitatea publică.

Dispoziția care prescrie pedeapsa capitală, care face obiectul art. 17.2. corespunde paragrafului 5 din art. 6 al Tratatului internațional referitor la drepturile civile și politice.

Dispoziția care prescrie pedepsele corporale corespunde art. 7 din Tratatul internațional referitor la drepturile civile și politice și Declarația asupra protejării tuturor persoanelor împotriva torturii și a altor pedepse sau tratamente dure, inumane sau degradante, ca și proiectul de Convenție asupra drepturilor copilului.

Puterea de a întrerupe în orice moment procedura (art. 17.4.) este o caracteristică inerentă tratamentului tinerilor delincvenți prin opunere cu tratamentul adulților. Circumstanțele care fac ca oprirea totală a urmăririi să fie cea mai bună soluție pot fi făcute cunoscute în orice moment autorității competente.

18 – Dispoziții de judecată

18.1. – Autoritatea competentă poate asigura desfășurarea procesului de judecată sub forme diverse, cu o mare flexibilitate pentru a se evita, pe cît posibil, plasarea intr-o instituție.

Astfel de măsuri, din care mai multe pot fi combinate, sunt după cum urmează:

a) Ordonarea ajutorului orientării și supravegherii;

b) Probațiune;

c) Ordonarea intervenției serviciilor comunitare;

d) Amenzi, indemnizație, restituire;

e) Ordonarea unui regim intermediar sau al altuia;

f) Ordonarea participării la unele reuniuni ale grupurilor de orientare și la alte activități analoage;

g) Ordonarea plasării intr-o familie sau intr-un centru comunitar sau într-un alt mediu educațional;

h) Alte hotărîri pertinente.

18.2. – Nici un minor nu va fi sustras supravegherii părinților săi, fie parțială, fi e totală, numai dacă circumstanțele nu fac ca această separare să devină necesară.

Comentariu:

La art.18.1. s-au făcut unele eforturi în enumerarea hotărîrilor și sancțiunilor importante care au fost adoptate pană acum cu succes de către diferite sisteme judiciare. Acestea oferă opțiuni interesante care merită să fi e urmate și imbunătățite. Din cauza penuriei de personal competent, posibilă în anumite regiuni, articolul nu enumeră nevoile efective; în aceste regiuni, se vor putea incerca sau căuta măsuri care impun un efectiv de personal mai mic.

Exemplele citate la art. 18.1. au, mai ales, un element comun, acela potrivit căruia comunitatea joacă un rol important în punerea în practică a măsurilor prevăzute. Redresarea fondată pe acțiunea comunitară este o metodă clasică care, insă, prezintă multe aspecte. Comunitățile ar trebui să fi e incurajate să ofere servicii de acest fel.

Art. 18.2. subliniază importanța familiei care, potrivit paragrafului 1 al art. 10 din Tratatul internațional referitor la drepturile economice, sociale și culturale, este „elementul natural și fundamental al societății". în interiorul familiei, părinții au nu numai dreptul ci și datoria de a-și intreține și supraveghea copiii. Art. 18.2. dispune, deci, că separarea copiilor de părinții lor este o măsură gravă, care nu se ia decît în ultimă instanță, atunci cînd faptele (maltratarea copiilor, de exemplu) o justifi că din plin.

19 – Recurgerea minimală la plasarea intr-o instituție

19.1.–Plasarea unui minor intr-o instituție este intotdeauna o măsură de ultimă instanță, iar durata ei trebuie să fi e cît mai scurtă cu putință.

Comentariu:

Criminologia progresistă recomandă tratamentul în mediul deschis, preferandu-l plasării în instituții. Practic, nu s-a constatat nici o diferență între rezultatele celor două metode. Numeroasele influențe negative care sunt exercitate asupra individului și par a fi inevitabile în mediul instituțional nu pot fi contrabalante, în mod evident, de eforturile în domeniul tratamentului. Acesta se aplică, în special tinerilor delincvenți, a căror vulnerabilitate este mai mare. Pe de altă parte, consecințele negative care duc nu numai la pierderea libertății ci și la separarea de mediul social obișnuit sunt, bineînțeles, mult mai grave la minori din cauza lipsei lor de maturitate.

Art. 19 vizează restrangerea plasării în instituții la două condiții: frecvență („măsură de ultimă instanță") și durată („cat mai scurtă posibil"). El reia unul din principiile fundamentale ale Rezoluției 4 a celui de-al VI-lea Congres al Națiunilor Unite, potrivit căruia nici un tanăr delincvent nu ar trebui să fi e inchis intr-un penitenciar, decît dacă nu există alt mijloc corespunzător. Articolul cere deci ca, dacă un tanăr delincvent trebuie să fi e inchis, privarea de libertate să fi e cît mai limitată, iar aranjamente speciale să fi e prevăzute în timpul detenției astfel incat să se țină cont de tipul de delincvent, de tipul infracțiunii și al instituției. în concluzie, ar trebui dată

prioritate instituțiilor „deschise” față de instituțiile „inchise”. Pe de altă parte, toate stabilimentele ar trebui să fi e de tip carceral.

20 – Evitarea pauzelor (răgazurilor de timp) inutile

20.1. – Orice chestiune trebuie de la inceput să fi e tratată rapid, fără nici o ezitare.

Comentariu:

Rapiditatea procedurilor în chestiunile privitoare la tinerii delincvenți este de importanță majoră. În caz contrar, orice soluție satisfăcătoare pe care ar putea-o permite procedura și judecata ar fi compromisă. Cu cît va trece timpul, cu atat minorul va reînnoda mai greu, aproape imposibil, legătura intelectuală și psihologică cu procedura și judecarea infracțiunii.

21 – Arhive

21.1. – Arhivele privind pe tinerii delincvenți trebuie să fie considerate ca strict confidențiale și fără putință de legătură cu o terță parte. Accesul la aceste arhive se limitează numai la persoanele autorizate în mod expres.

21.2. – Nu se va putea face caz de antecedentele unui tînăr delincvent în urmăririle ulterioare ale adulților, urmăriri care implică același delincvent.

Comentariu:

Articolul vizează stabilirea unui echilibru între interese contradictorii privitoare la arhive sau dosare aparținand, pe de o parte, celor de la poliție, procuratură și altor autorități preocupate de ameliorarea controlului și, pe de altă parte, intereselor delincventului (a se vedea de asemenea art.8). Prin „alte persoane autorizate în mod expres”, se înțeleg, de exemplu, persoanele însărcinate cu efectuarea cercetărilor.

22 – Competențe profesionale şi pregătire profesională

22.1. – Formația profesională, formarea la locul de muncă, reciclarea și alte tipuri corespunzătoare de învățămînt vor folosi la formarea și intreținerea competenței profesionale necesară tuturor persoanelor însărcinate cu probleme privindu-i pe minori.

22.2. – Personalul justiției pentru minori trebuie să refl ecte diversitatea tipologică a tinerilor care intră în contact cu sistemul de justiție pentru minori. Se vor face eforturi pentru asigurarea unei reprezentări echilibrate a femeilor și a minorităților în organele de justiție pentru minori.

Comentariu:

Autoritățile competente pentru luarea unei decizii pot fi de formație intelectuală diferită (magistrați din Regatul Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord și din regiunile care se inspiră din sistemul commonwealt, judecătorii cu formație juridică din acest sistem de drept; de astfel profani sau juriști, aleși sau desemnați, membri ai comisiilor comunitare, etc).

Pentru toate aceste autorități, o cunoaștere minimă a dreptului, a sociologiei și psihologiei, a criminologiei și științelor comportamentale este absolut necesară, căci este considerată la fel de importantă ca și specializarea sau independența autorității competente.

În ceea ce-i privește pe lucrătorii în domeniul social și pe agenții serviciilor de probațiune, s-ar putea să nu fie posibil să se insiste asupra specializării profesionale ca o condiție prealabilă a exercitării funcției pe langă tinerii delincvenți. în loc de aceasta, o formare profesională la locul de muncă pare a fi minimul calificării indispensabile.

Calificările profesionale sunt un element esențial pentru asigurarea unei administrări imparțiale și eficace a justiției pentru minori. În consecință, trebuie îmbunătățită recrutarea, perspectivele de avansare și de pregătire profesională a personalului, astfel încît să-i fie furnizate mijloacele necesare de îndeplinire a funcțiilor sale obișnuite.

Pentru asigurarea imparțialității în administrarea justiției pentru minori, trebuie evitată orice discriminare de ordin politic, social, de sex, de rasă, religie, cultură în selectarea, nominalizarea și avansarea profesională a personalului administrării justiției pentru minori.

Aceasta a fost recomandată de Congresul VI care, pe lîngă altele, a rugat Statele membre să asigure un tratament just și echitabil femeilor din personalul justiției penală și recomandă să se ia unele măsuri speciale pentru recrutarea, formarea și facilitarea avansării profesionale a personalului feminin care administrează justiția pentru minori.

PARTEA a IV-a
Tratamentul în mediul deschis

23 – Mijloace de executare a hotărîrii judecătoreşti

23.1.– În scopul asigurării executării deciziilor autorităților competente, prevăzute la art.14.1 autoritatea însăși sau o altă autoritate după caz, va lua măsurile ce se impun.

23.3.– Cu acest titlu, autoritatea poate, dacă consideră necesar, să modifice deciziile, cu condiția ca această modifi care să fie în conformitate cu principii figurand în prezentul Ansamblu de reguli.

Comentariu:

Fiind vorba de minorii delincvenți, executarea hotărîrii judecătorești poate avea mai mult timp, mai mult decît adulți, o incidență deosebită asupra vieții celui în cauză. Contrară, deci, ca autoritatea competentă sau un organ independent (comisia competentă pentru acordarea libertății condiționate sau supravegheate, serviciul de probațiune, instituția însărcinată cu protecția tineretului, etc), dotate cu calificări identice cu cele ale autorității care a pronunțat inițial hotărîrea, să vegheze asupra executării ei. în anumite țări, judecătorul pentru executarea pedepsei este desemnat în acest scop.

24 – Asistență pentru minori

24.1. – Se vor face eforturi pentru asigurarea pentru minori, în toate etapele procedurii, a unei asistențe în ceea ce privește cazarea, educarea și formarea profesională, sau a unei alte forme de ajutor util și practic în vederea ușurării reintegrării.

Comentariu:

Promovarea binelui minorului este un element foarte important. Astfel, art. 24 subliniază că trebuie menționate instituțiile, serviciile și celelalte forme de asistență necesare pentru a servi cît mai bine interesele minorului în timpul reintegrării.

25 – Mobilizarea voluntarilor şi a celorlalte servicii comunitare

25.1. – Se va cere voluntarilor, organizațiilor benevole, instituțiilor locale și altor servicii comunitare să contribuie în mod eficace la reintegrarea minorului într-un cadru comunitar și, pe cît posibil, în interiorul celulei familiale.

Comentariu:

Acest articol arată că toate activitățile ce-i privesc pe delincvenții juvenili trebuie orientate către reintegrare. Cooperarea cu comunitatea umană este indispensabilă dacă se dorește aplicarea eficace a directivelor autorității competente. Voluntarii și serviciile benevole, în special, s-au arătat a fi resurse foarte interesante de care încă pană acum nu s-a profi tat deloc.

In anumite cazuri, cooperarea cu mai vechii delincvenți (mai ales cu toxicomanii) poate fi foarte utilă.

Art.25 – Decurge din principiile expuse în art. 1.1 – 1.6 și urmează dispozițiile pertinente ale Tratatului internațional referitor la drepturile civile și politice.

PARTEA a V-a
Tratamentul în instituție

26 – Obiectivele tratamentului în instituție

26.1. – Pregătirea și tratamentul minorilor aflați în instituții au ca obiectiv asigurarea asistenței pentru aceștia, a protecției, educării și competențelor profesionale, în scopul de a-i ajuta pe minori să joace un rol constructiv și productiv în societate.

26.2. – Tinerii cazați în instituții vor primi ajutorul, protecția și intreaga asistență – pe plan social, educativ, profesional, psihologic, medical și fizic – care le poate fi necesară în funcție de vîrstă, sex, personalitate și în interesul dezvoltării lor armonioase.

26.3. – Minorii cazați în instituții trebuie să fie separați de adulți și deținuți într-un locaș distinct sau într-o parte distinctă de locașul pentru adulți.

26.4. – Tinerele delincvente plasate în instituții trebuie să benefi cieze de o atenție specială în ceea ce privește nevoile lor și problemele proprii. în nici un caz ajutorul, protecția, asistența, tratamentul și pregătirea de care ele benefi ciază nu trebuie să fi e inferioare celor de care beneficiază tinerii delincvenți. Trebuie să le fi e asigurat un tratament echitabil.

26.5. – Părinții sau tutorele minorului plasat în instituție au dreptul de vizită în interesul acestuia și pentru binele lui.

26.6. – Se va favoriza cooperarea între ministere și servicii în vederea asigurării unei pregătiri școlare sau, dacă este cazul, a unei pregătiri profesionale adecvată minorilor plasați în instituții în așa fel încît să nu fie dezavantajați în studii, atunci cînd părăsesc instituția.

Comentariu:

Obiectivele tratamentului în instituție, enunțate în art. 26.1. și 26.2. ar trebui să fi e acceptate de toate sistemele și de toate culturile. În același timp, obiectivele nu au fost atinse peste tot și mai rămîne mult de făcut în acest domeniu.

Asistența medicală și psihologică, în special, este extrem de importantă pentru tinerii drogați, violenți sau bolnavi mintal aflați în instituții.

Preocuparea de a evita influențele negative ale delincvenților adulți și de a garanta binele minorilor plasați în instituții, enunțată în art. 26.3. este conformă cu unul din principiile de bază ale Ansamblului de reguli fixate de Congresul VI în rezoluția sa nr. 4. Acest articol nu interzice Statelor să ia alte măsuri impotriva influențelor negative ale delincvenților adulți, care să fie cel puțin la fel de eficace ca măsurile enunțate în sus-menționatul articol (a se vedea de asemenea art. 13.4.).

Art. 26.4. – Se referă la faptul că delincventele nu beneficiază, în general, de aceeași atenție cu delincvenții, observație făcută și la Congresul VI, în special, rezoluția 9 a Congresului VI cere să se asigure delincventelor un tratament echitabil în toate stadiile de procedură de justiție penală și să se acorde o atenție specială problemelor lor și nevoilor particulare la parcursul detenției lor. Pe de altă parte, trebuie să luăm în considerație acest articol în lumina Declarației de la Caracas, prin care Congresul VI a cerut în mod expres egalitate de tratament în administrarea justiției penale, și în Contextul Declarației asupra eliminării tuturor formelor de discriminare la adresa femeilor.

Dreptul la vizită (art. 26.5.) decurge din dispozițiile art. 7.1., 10.1., 15.2. și 18.2. Cooperarea între ministere și servicii (art. 26.6.) are o importanță specială în îmbunătățirea, în general, a calității tratamentului și a pregătirii din instituții.

27 – Aplicarea Ansamblului de reguli minime în tratamentul deținuților, adoptat de Organizația Națiunilor Unite

27.1. – Ansamblul de reguli minime pentru tratamentul deținuților și recomandările care se fac sunt aplicabile, în măsura în care se referă, la tratamentul tinerilor delincvenți plasați în instituții, inclusiv a celor care se afl ă în detenție preventivă.

27.2.– Se vor face eforturi în vederea punerii în practică, pe cît posibil, a principiilor pertinente enunțate în Ansamblul de reguli minime pentru tratamentul deținuților în scopul de a răspunde nevoilor diverse ale minorilor, în funcție de varsta lor, sex și personalitate.

Comentariu:

Ansamblul de reguli minime pentru tratamentul deținuților se situează printre primele documente de acest gen pe care le-a promulgat ONU. S-a ajuns să se recunoască că aceste texte au efect pe scară mondială. Chiar dacă există, încă, astăzi țări în care punerea lor în practică se află doar la nivel de aspirație și nu a fost tradusă în realitate, acest Ansamblu de reguli minime continuă să exercite o infl uență importantă asupra personalului penitenciarelor.

Unele din punctele principale referindu-se la tinerii delincvenți plasați în instituții, sunt apărate de prevederile Ansamblului de reguli minime pentru tratamentul deținuților (lăcașe de detenție, arhitectură, așternuturi de pat, haine, plangeri și cereri ale deținuților, contacte cu lumea exterioară, alimentație, serviciu religios,

separare după vîrstă, personal, muncă etc.) ca și de dispozițiile privind pedepsele, disciplina și mijloacele de constrangere referitoare la delincvenții periculoși. Nu ar fi oportun să fi e modifi cît Ansamblul de reguli minime pentru tratamentul deținuților, pentru adaptarea la caracteristicile proprii stabilimentelor unde sunt plasați delincvenții juvenili, în cadrul prezentului Ansamblu de reguli minime referitoare la administrarea justiției pentru minori.

Art. 27 – Face referire la condițiile cerute de minorii plasați în instituții (art. 2.1.), ca și asupra diferitelor nevoi proprii varstei lor, sexului și personalității (art. 27.2.). De asemenea, obiectivele și conținutul acestui articol se afl ă în raport direct cu dispozițiile pertinente ale Ansamblului de reguli minime pentru tratamentul deținuților.

28 – Aplicarea frecventă şi promptă a regimului de eliberare condiționată.

28.1. – Autoritatea corespunzătoare va face recurs la eliberarea condiționată cît mai repede cu putință.

28.2. – Minorii aflați în regim de eliberare condiționată vor fi asistați și urmăriți de o autoritate corespunzătoare și vor primi sprijinul total al comunității.

Comentariu:

Împuternicirea de a ordona eliberarea condiționată poate fi conferită unei autorități competente, așa cum se prevede la art. 14.1 sau alte autorități. Iată de ce este convenabilă folosirea termenului de autoritate „corespunzătoare" și nu de autoritate „competentă" .

În măsura în care circumstanțele permit, se va da prioritate eliberării condiționate în loc de a-l lăsa pe tînărul delincvent de a-și ispăși întreaga pedeapsă. Dacă se demonstrează că au perspective serioase de reintegrare, chiar și delincvenții care par a fi periculoși în momentul plasării lor în instituție pot fi eliberați condiționat atunci cînd se prezintă această posibilitate.

Ca și probațiunea, eliberarea condiționată poate fi acordată sub rezerva îndeplinirii satisfăcătoare a condițiilor specifice de autoritățile interesate, într-o perioadă de probă prevăzută de hotărîre. De exemplu: „comportarea bună" a delincventului participarea sa la programele comunitare, rezidență în centrele de primire intermediară etc.

Atunci cînd delincvenții plasați în instituții sunt eliberați condiționat, un agent de probațiune sau un alt funcționar (mai ales acolo unde regimul de probațiune nu a fost adoptat) ar trebui să-i ajute și să-i supravegheze, iar comunitatea ar trebui să fie încurajată să-i susțină.

29 – Regimuri de semidetenție

29.1. – Se vor face eforturi să se creeze regimuri de semidetenție în special în locuri cum ar fi centrele de primire intermediară, căminele socio-educative, externate de pregătire profesională și alte locuri corespunzătoare, proprii reintegrării sociale a minorilor.

Comentariu:

Importanța încadrării la ieșirea dintr-o instituție este evidentă:

Prezentul articol evidențiază necesitatea creării, sub diverse modalități, a regimurilor de semidetenție.

Acest articol subliniază, de asemenea, necesitatea organizării unei intregi game de mijloace și servicii destinate satisfacerii diferitelor nevoi ale tinerilor delincvenți, a instituțiilor de sprijin pentru contribuirea la succesul reintegrării lor sociale.

PARTEA a VI-a
Cereri, planificare, elaborare de strategii şi evaluare

30 – Cercetarea, baza planificării, elaborarea strategiilor şi evaluare

30.1. – Se vor face eforturi în vederea organizării și promovării cercetării necesare la elaborarea efi cace a planurilor și strategiilor.

30.2. – Se vor face eforturi în vederea revederii și evaluării periodice a tendințelor, problemelor, a cauzelor delincvenței și a criminalității juvenile, ca și a diverselor nevoi proprii minorilor în detenție.

30.3. – Se vor face eforturi în vederea integrării unui dispozitiv permanent de cercetare și de evaluare în sistemul de administrare a justiției pentru minori, astfel incat să fie adunate și analizate datele și informațiile pertinente de care este nevoie pentru o evaluare corespunzătoare, ameliorarea viitoare și reforma administrativă.

30.4. – În administrare justiție pentru minori, prestarea de servicii trebuie să fie sistematic planificată și pusă în practică și trebuie să fie parte integrantă în efortul de dezvoltare națională.

Comentariu:

Utilizarea cercetării, care se află la baza politicii bine informate a justiției pentru minori, se face pentru a garanta urmărirea progreselor realizate în domeniul cunoștințelor și pentru a favoriza ameliorarea constantă a sistemului de justiție pentru minori. Simbioza intre cercetare și strategii are o importanță deosebită pentru justiția pentru minori. Date fi indmodificările rapide și de cele mai multe ori radicale ale stilurilor de viață a tinerilor și ale formelor și dimensiunilor criminalității juvenile, reacțiile societății și ale justiției de criminalitatea și delincvența juvenilă sunt de cele mai multe ori reprimante și de neadaptat.

Art. 30 – Fixează, deci, normele ce permit integrarea cercetării în procesul de elaborare și de aplicare a strategiilor în administrarea justiției pentru minori. Se cere o atenție deosebită asupra necesității de a revedea și de a evalua programele și măsurile existente și de a planifica justiția pentru minori în contextul mai larg al obiectivelor dezvoltării globale.

O evaluare fără întîrziere a nevoilor tinerilor, ca și a tendințelor și problemelor delincvenței, este o condiție indispensabilă pentru îmbunătățirea formulării strategiilor corespunzătoare și conceperea de intervenții satisfăcătoare, cu caracter formal și neformal. În acest context, organismele responsabile ar trebui să ușureze cercetarea efectuată de diverse persoane și de organismele independente. Ar trebui fi interesant să se ceară părerea tinerilor înșiși și să se țină cont de ea, fără a se limita la cei care intră în contact cu sistemul.

În stadiul planificării, trebuie prevăzut un sistem de prestare de servicii în același timp eficace și echitabil. în acest scop, ar trebui procedat la o evaluare periodică a nevoilor și problemelor tinerilor, probleme destul de serioase și speciale, și la o definire a priorităților precise.

În acest sens, ar trebui coordonată utilizarea resurselor existente corespunzătoare și mai ales ar trebui prevăzute soluțiile de schimbare și asigurat sprijinul comunității pentru realizarea mecanismelor de punere în practică și de control al programelor adoptate.

ANSAMBLUL DE PRINCIPII PENTRU PROTEJAREA TUTUROR PERSOANELOR SUPUSE UNEI FORME OARECARE DE DETENȚIE SAU ÎNCARCERARE*

Adunarea generală,

Amintim rezoluția sa 35/177 din 15 decembrie 1980 în care ea a conferit celei de a 6-a Comisii, dreptul de a elabora proiectul de Ansamblu de principii pentru protejarea tuturor persoanelor supuse unei forme oarecare de detenție sau de încarcerare și a hotărît să instituie un grup de lucru de compoziție nelimitată.

Luînd act de raportul Grupului de lucru asupra proiectului Ansamblului de principii pentru protejarea tuturor persoanelor supuse unor forme oarecare de detenție sau de încarcerare, care s-a reunit în perioada celei de a 43-a sesiuni a Adunării generale și a contribuit la elaborarea proiectului de ansamblu de principii.

Considerînd că Grupul de lucru a hotărît să prezinte textul proiectului de Ansamblu de principii a celei de a 6-a Comisii în vederea examinării lui și a adoptării.

Convinsă că adoptarea proiectului de Ansamblu de principii reprezintă o contribuție importantă la protejarea drepturilor omului,

Considerînd că textul Ansamblului de principii trebuie să fie pe larg difuzat,

1 – Aprobă Ansamblul de principii pentru protejarea tuturor persoanelor supuse unei forme oarecare de detenție sau de încarcerare, în care textul figurează în anexă la prezenta rezoluție,

2 – Exprimă recunoștința sa Grupului de lucru pentru proiectul Ansamblului de principii pentru protejarea tuturor persoanelor supuse unei forme oarecare de detenție sau de încarcerare, pentru contribuția sa importantă la elaborarea ansamblului de principii,

3 – Roagă pe Secretarul general să informeze statele membre ale ONU sau pe membrii instituțiilor specializate să adopte Ansamblul de principii,

4 – Cere ca imediata să se facă totul pentru ca aplicarea

Ansamblului de principii să fie în mod universal cunoscută și respectată

A 76-a Sesiune plenară 9 decembrie 1988

Anexă

ANSAMBLUL DE PRINCIPII PENTRU PROTEJAREA TUTUROR PERSOANELOR SUPUSE UNEI FORME OARECARE DE DETENȚIE SAU ÎNCARCERARE

Înțelegerea ansamblului de principii

Prezentele principii se aplică protejării tuturor persoanelor supuse unei forme oarecare de detenție sau încarcerare.

FOLOSIREA TERMENILOR

a) Termenul „arestare" – prin aceasta se înțelege actul care constă din reținerea unei persoane pe baza unei presupuse infracțiuni sau pe baza hotărîrii unei autorități;

* Adaptate de Adunarea Gnerală ONU, New York, 9 decembrie 1988.

b) Termenul „persoană deținută” – prin aceasta se înțelege orice persoană privată de libertate individuală fără ca aceasta să fie urmare a unei condamnări pentru vreo infracțiune;

c) Termenul „persoană închisă” – prin aceasta se înțelege orice persoană lipsită de libertate individuală ca urmare a unei condamnări pentru infracțiune;

d) Termenul „detenție” – prin aceasta se înțelege condiția unor persoane deținute așa cum a fost definit mai sus;

e) Termenul „încarcerare” – prin acesta se înțelege starea persoanelor încarcerate așa cum sunt ele definite mai sus;

f) Expresia „o autoritate juridică sau alta” – prin aceasta se înțelege o autoritate juridică sau alta abilitată prin lege și al cărei statut și durata mandatului oferă garanțiile cele mai puternic posibile de competență, imparțialitate și independență.

Principiul 1

Orice persoană supusă unei forme oarecare de detenție sau încarcerare este tratată cu umanitate și respect față de demnitatea inerentă persoanei umane.

Principiul 2

Măsurile de arestare, detenție sau încarcerare nu sunt aplicate decît în strictă conformitate cu dispozițiile legii și de către autoritățile competente sau persoanele care au dreptul de a face acest lucru.

Principiul 3

Dacă o persoană este supusă unei forme oarecare de detenție sau încarcerare, nu poate fi admisă, în ceea ce o privește, nici un fel de restricție sau derogare de la drepturile omului recunoscute sau în vigoare într-o țară, în aplicarea legilor, a convențiilor, reglementărilor sau obiceiurilor, sub pretextul că prezentul Ansamblu de principii nu le recunoaște într-o măsură mai mică.

Principiul 4

Orice formă de detenție sau de încarcerare și orice măsură punînd în discuție drepturile individuale ale unei persoane supuse unei forme oarecare de detenție sau de încarcerare trebuie să fie hotărîte fie de către o autoritate judiciară sau alta, fie sub controlul său efectiv.

Principiul 5

1 – Prezentele principii se aplică tuturor persoanelor care se află pe teritoriul unui stat dat, fără nici o distincție care să se bazeze pe rasă, culoare, sex, limbă, religie sau convingeri religioase, opinii politice sau altele, origine națională, etnică sau socială, avere sau pe oricare alt criteriu.

2 – Măsurile aplicate în conformitate cu legea și destinate în exclusivitate protejării drepturilor și condițiilor particulare ale femeilor, mai ales ale femeilor însărcinate și ale mamelor cu copii de vîrstă mică, ale copiilor, ale adolescenților și ale persoanelor bătrîne, bolnave sau handicapate, nu sunt considerate ca fiind măsuri discriminatorii. Necesitatea acestor măsuri și a aplicării lor poate face întotdeauna obiectul unui examen al unei autorități judiciare sau alta.

Principiul 6

Nici o persoană supusă unei forme oarecare de detenție sau de încarcerare nu va fi supusă torturii, nici unor pedepse sau tratamente crude, inumane sau degradante. Nici o circumstanță, oricare ar fi, nu poate fi invocată pentru a justifica tortura sau oricare altă pedeapsă sau tratament crud, inuman sau degradant.

Principiul 7

1 – Statul trebuie să editeze legi ce interzic toate actele care violează drepturile și îndatoririle enunțate în prezentele principii, să prevadă sancțiuni adecvate autorilor acestor acte și să ancheteze în mod imparțial în caz de plîngere.

2 – Funcționarii care au motive de a crede că o violare a prezentului Ansamblu de principii s-a produs sau este pe punctul de a produce, vor semnala cazul superiorilor lor și, la nevoie, celorlalte autorități sau instanțe de control sau de recurs competente.

3 – Orice altă persoană care crede că s-a produs o violare a prezentului Ansamblu de principii sau că este pe punctul de a se produce are dreptul de a semnala cazul superiorilor funcționarilor în cauză cît și celorlalte autorități sau instanțe de control sau de recurs competente.

Principiul 8

Persoanele deținute sunt supuse unui regim conform condiției lor de persoane necondamnate. Ele sunt deci separate de persoanele condamnate de fiecare dată cînd este posibil.

Principiul 9

Autoritățile care arestează o persoană, o mențin în detenție sau anchetează afacerea, trebuie să-și exercite strict puterile ce le-au fost conferite prin lege, și să-și exercite aceste puteri fără a deveni prin aceasta obiectul unui recurs în fața unei autorități judiciare sau alta.

Principiul 10

Orice persoană arestată va fi informată de motivele acestei măsuri în momentul arestării sale și va fi încunoștințată fără întîrziere de orice acuzație adusă împotriva ei.

Principiul 11

1 – O persoană nu va fi ținută în detenție fără a avea posibilitatea efectivă de a fi audiată fără nici o întîrziere de o autoritate judiciară sau alta. O persoană deținută are dreptul de a-și asigura propria sa apărare sau să fie asistată de un apărător în conformitate cu legea.

2 – Persoana deținută și, dacă este cazul, apărătorul său vor primi fără întîrziere și în întregime comunicarea ordinului de detenție cît și a cauzelor care îl motivează.

3 – O autoritate judiciară sau alta va fi împuternicită să controleze, după cum va hotărî, menținerea detenției.

Principiul 12

1 – Vor fi consemnate:

a) motivele arestării;

b) ora arestării, ora la care persoana arestată a fost condusă la locul de detenție și

aceea a primei apariții în fața unei autorități judiciare sau alta;

c) identitatea responsabililor cu aplicarea legilor referitoare;

d) indicații precise privind locul de detenție;

2 – Aceste informații vor fi comunicate persoanei deținute sau, dacă este cazul, apărătorului său, în formele precizate de lege.

Principiul 13

I se va furniza fiecărei persoane în momentul arestării și la începutul detenției sau încarcerării sau puțin după acest moment, de către autoritățile responsabile de arestare, detenția sau încarcerarea sa, după cum este cazul, datele și explicațiile cu privire la drepturile sale cît și felul în care persoana în cauză poate face uz de ele.

Principiul 14

Fiecare persoană care nu înțelege sau nu vorbește suficient de bine limba folosită de către autoritățile responsabile de arestarea sa, de detenția sa sau de încarcerarea sa, are dreptul de a primi fără întîrziere, într-o limbă pe care ea o înțelege, aceste informații ce vizează principiul 10, paragraful 2 al principiului 11, paragraful 1 al principiului 12 și principiul 13 și beneficiază de asistență gratuită dacă este nevoie și de un interpret în cadrul procedurii judiciare care urmează arestării sale.

Principiul 15

Cu excepțiile prevăzute la paragraful 4 al principiului 16 și ale paragrafului 3 al principiului 18, comunicarea persoanei deținute sau încarcerate cu lumea exterioară, mai ales cu familia sa sau cu apărătorul său, nu poate fi refuzată pe o perioadă ce depășește cîteva zile.

Principiul 16

1 – În cel mai scurt timp după arestare și după ce a fost transferată de la un loc de detenție sau încarcerare la altul, persoana deținută sau închisă poate pretinde sau decide ca autoritatea competentă să înștiințeze pe membrii familiei sale sau, dacă este cazul, pe alte persoane la alegerea sa, de arestarea sa, de detenția sau de închiderea sa sau de transferarea sa și locul unde este deținută.

2 – Dacă este vorba de o persoană străină, ea va fi de asemenea informată, fără nici o întîrziere, asupra dreptului său de a comunica prin mijloace adecvate cu postul consular sau misiunea diplomatică a țării căreia persoana îi aparține prin naționalitatea sa sau care este împuternicită să primească această comunicare în conformitate cu dreptul internațional, sau cu reprezentantul unei organizații internaționale competente dacă această persoană este refugiată sau dacă este sub o altă formă, sub protecția unei organizații interguvernamentale.

3 – În cazul unui adolescent sau al unei persoane incapabile de a înțelege care îi sunt drepturile, autoritatea competentă trebuie, din propria sa inițiativă, să procedeze la notificarea vizată de prezentul principiu. Ea va veghea mai ales asupra înștiințării părinților sau a tutorilor.

4 – Înștiințarea vizată în prezentul principiu va fi făcută sau autorizată fără nici o întîrziere. Autoritatea competentă va putea totuși să diferențieze o notificare pe timpul unei perioade rezonabile dacă nevoile excepționale ale anchetei o cer.

Principiul 17

1 – Oricare persoană deținută va putea beneficia de asistența unui avocat. Autoritatea competentă va informa asupra acestui drept de îndată, după arestarea persoanei și îi va furniza acesteia înlesniri pentru a-l putea exercita.

2 – Dacă o persoană deținută nu a ales un avocat, ea are dreptul de a i se desemna unul de către o autoritate judiciară sau alta în toate situațiile în care interesul justiției o cere, și aceasta se face fără plată dacă persoana deținută nu are mijloace de a remunera avocatul.

Principiul 18

1 – Orice persoană deținută sau închisă trebuie să fie autorizată să comunice cu avocatul său și să îl consulte.

2 – Orice persoană deținută sau închisă trebuie să dispună de timpul și de facilitățile necesare pentru a se întreține cu avocatul ei.

3 – Dreptul persoanei deținute sau închise de a primi vizita avocatului ei, de a-l consulta și de a comunica cu el fără nici o întîrziere și fără nici o cenzură și în deplină confidențialitate nu poate face obiectul nici unei suspendări, nici unei restricții în afara circumstanțelor excepționale, care vor fi specificate prin lege sau prin reglementări luate în conformitate cu legea în care o autoritate judiciară sau alta le va estima ca indispensabile pentru asigurarea securității și pentru menținerea ordinii.

4 – Întrevederile unei persoane deținute sau închise cu avocatul său se pot derula sub supraveghere vizuală dar nu sub supraveghere audio, supraveghere făcută de un responsabil cu aplicarea legii.

5 – Comunicațiile între o persoană deținută sau închisă și avocatul său, menționate în prezentul principiu, nu pot fi reținute drept probe împotriva persoanei deținute sau închise decît dacă ele se referă la infracțiune continuă sau vizată.

Principiul 19

Orice persoană deținută sau închisă are dreptul de a primi vizite mai ales pe cele ale membrilor familiei și de a coresponda, mai ales cu ei, și ea trebuie să dispună de posibilitățile adecvate de a comunica cu lumea exterioară sub rezerva condițiilor și a restricțiilor rezonabile care se pot specifica prin lege sau prin reglementările făcute în conformitate cu legea.

Principiul 20

Dacă o persoană deținută sau închisă o cere, ea va fi plasată dacă e posibil, într-un loc de detenție sau încarcerare destul de aproape de locul ei de reședință.

Principiul 21

1 – Este interzis să se abuzeze de situația unei persoane deținute sau închise pentru a o constrînge să dea informații, să incrimineze într-un fel sau să depună mărturie împotriva oricărei alte persoane.

2 – Nici o persoană deținută sau închisă nu va fi supusă, pe timpul interogării ei, la acte de violență, la amenințări sau la metode de interogare de natură să compromită capacitatea sa de decizie sau discernămîntul ei.

Principiul 22

Nici o persoană deținută sau închisă nu va putea, chiar dacă este de acord, să devină obiectul experiențelor medicale sau științifice de natură ai dăuna sănătății ei.

Principiul 23

1 – Pe întreaga durată a interogatoriului la care va fi supusă o persoană deținută sau închisă și pe perioada intervalelor dintre interogatorii, calitatea cît și numele agenților care au procedat la efectuarea acestora sau oricare altă persoană care a asistat, vor fi consemnate și autentificate în formele prescrise de lege.

2 – Persoana deținută sau închisă sau apărătorul ei, dacă legea îl prevede, vor avea acces la aceste date vizate în paragraful 1 al prezentului principiu.

Principiul 24

Orice persoană deținută sau închisă se va supune unui examen medical adecvat îndată ce este posibil după internarea sa la locul de detenție sau de închidere, prin urmare ea va beneficia de mijloace și tratamente medicale de fiecare dată cînd va avea nevoie. Acestea vor fi gratuite.

Principiul 25

Orice persoană deținută sau închisă sau apărătorul ei are, sub singura rezervă a condițiilor în mod rezonabil necesare pentru asigurarea securității și menținerea ordinii la locul de detenție sau de închidere, dreptul de a cere unei autorități judiciare sau alteia un al II–lea examen medical sau o a II–a părere medicală.

Principiul 26

Faptul că o persoană deținută sau închisă a suferit un examen medical, numele medicului și rezultatul examenului vor fi atent consemnate. Accesul la aceste date va fi asigurat și aceasta se va face în conformitate cu regulile pertinente ale dreptului intern.

Principiul 27

Nerespectarea prezentelor principii în obținerea de dovezi va fi luată în evidență pentru determinarea faptului dacă probele produse împotriva unei persoane deținute sau închise sunt admisibile.

Principiul 28

Orice persoană deținută sau închisă are dreptul de a obține, în limitele resurselor disponibile, dacă ele provin din surse publice, o cantitate rezonabilă de material educativ, cultural și informațional, sub rezerva condițiilor în mod rezonabil necesare pentru a se asigura securitatea și menținerea ordinii în locul de detenție sau de închidere

Principiul 29

1 – În vederea asigurării stricte a respectării legilor și reglementărilor pertinente, locurile de detenție trebuie să fie inspectate în mod regulat de către persoane calificate și experimentate, numite de către o autoritate competentă diferită de autoritatea în mod direct însărcinată cu administrarea locului de detenție sau de închidere și responsabilă în fața ei.

2 – Orice persoană deținută sau închisă are dreptul de a comunica liber și în

deplină confidențialitate cu persoanele care inspectează locurile de detenție sau de închidere în conformitate cu paragraful 1 al prezentului principiu, sub rezerva condițiilor în mod rezonabil necesare pentru a asigura securitatea și menținerea ordinii în mai sus numitele locuri.

Principiul 30

1 – Tipurile de comportament care constituie, din partea unei persoane deținute sau închise, abateri disciplinare pe timpul detenției sau închiderii, genul și durata sancțiunilor disciplinare care pot fi aplicate și autoritățile competente pentru a impune aceste sancțiuni trebuie să fie specificate prin lege sau prin reglementări în conformitate cu legea și trebuie să fie publicate.

2 – Orice persoană deținută sau închisă are dreptul de a fi ascultată înainte de a se lua împotriva ei măsuri disciplinare. Ea are dreptul de a intenta recurs împotriva acestor măsuri în fața autorității superioare.

Principiul 31

Autoritățile competente se vor strădui să furnizeze, dacă este nevoie, în conformitate cu dreptul intern, asistența membrilor familiei deținutului, în special membrilor minori, și ele se vor strădui mai ales să asigure în bune condiții, supravegherea copiilor lăsați fără părinți.

Principiul 32

1 – Persoana deținută sau apărătorul ei va avea dreptul de a introduce în orice moment recurs, în conformitate cu dreptul intern, în fața unei autorități judiciare sau de a contesta legalitatea măsurii de detenție și de a obține punerea sa în libertate fără întîrziere, dacă această măsură este neregulamentară.

2 – Procedura menționată la paragraful 1 al prezentului principiu trebuie să fie simplă și rapidă și ea trebuie să fie gratuită pentru persoanele deținute care sunt lipsite de mijloace pecuniare. Autoritatea responsabilă cu detenția trebuie să prezinte fără întîrziere persoana deținută în fața autorității sesizate prin recurs.

Principiul 33

1 – Orice persoană deținută sau închisă sau apărătorul ei, are dreptul de a prezenta o plîngere sau o doleanță despre felul în care este tratată, mai ales în cazul torturilor sau al altor tratamente crude, inumane sau degradante, autorităților însărcinate cu administrarea locului de detenție și a autorităților superioare, și, dacă este necesar, autorităților de control sau de recurs competente.

2 – Atunci cînd nici persoana deținută sau închisă nici apărătorul ei nu au posibilitatea de a-și exercita drepturile vizate la paragraful 1 al prezentului principiu, un membru al familiei persoanei deținute sau închisă sau orice altă persoană care cunoaște problema poate să exercite aceste drepturi.

3 – Caracterul confidențial al cererii sau plîngerii este menținut atunci cînd petiționarul o cere.

4 – Orice cerere sau plîngere trebuie să fie examinată de îndată și trebuie dat răspuns fără nici o întîrziere. În cazul în care se respinge cererea sau plîngerea sau în cazul unei întîrzierii excesive, petiționarul este autorizat să sesizeze o autoritate

judiciară sau altă. Nici persoana deținută sau închisă nici vreun petiționar așa cum este el definit la paragraful 1 al prezentului principiu nu trebuie să suporte vreun prejudiciu pentru că a prezentat o cerere sau o plîngere.

Principiul 34

Dacă o persoană deținută sau închisă decedează sau dispare pe parcursul perioadei sale de detenție sau de închidere, o autoritate judiciară sau alta, va ordona o anchetă asupra cauzelor decesului sau ale dispariției, fie din proprie inițiativă, fie la cererea unui membru al familiei acestei persoane sau a oricărei persoane care cunoaște această situație. Dacă împrejurările o justifică, o anchetă va fi condusă în aceleași condiții de procedură în cazul în care decesul sau dispariția au survenit puțin după terminarea perioadei de detenție sau de închidere. Rezultatele sau raportul anchetei vor fi puse la dispoziția oricărei persoane ce o va cere, cu excepția cazului cînd acest lucru ar împiedica sau ar compromite o instrucție criminologică în curs.

Principiul 35

1 – Prejudiciile suportate ca urmare a unui act sau omisiuni comise de un agent al funcțiunii publice ce violează drepturile enunțate în prezentele principii, vor fi indemnizate în conformitate cu regulile aplicabile în virtutea dreptului intern.

2 – Datele, înainte de a fi consemnate în virtutea prezentelor principii, vor trebui să fie accesibile în conformitate cu procedurile prevăzute prin dreptul intern.

Principiul 36

1 – Orice persoană deținută, suspectată sau inculpată ca urmare a unei infracțiuni penale este presupusă nevinovată și trebuie să fie tratată în consecință pînă cînd culpabilitatea este legal stabilită în cursul unui proces public pentru care persoana în cauză va primi toate garanțiile necesare pentru apărarea sa.

2 – Orice persoană suspectată sau inculpată nu poate fi arestată și deținută în așteptarea deschiderii instrucției sau a procesului decît pentru nevoile administrației justiției, pentru motive aflate sub incidența legii. Sunt interzise constrîngerile impuse unei astfel de persoane care nu sunt în mod strict necesare.

Principiul 37

Orice persoană deținută ca urmare a unei infracțiuni penale este, după arestarea sa, trimisă fără nici o întîrziere în fața unei autorități judiciare, sau alta, prevăzută prin lege. Această autoritate statuează fără întîrziere legalitatea și necesitatea detenției. Nimeni nu poate fi ținut în detenție în așteptarea deschiderii instrucției sau a procesului dacă nu există un ordin scris al sus numitei autorități. Orice persoană deținută, atunci cînd este adusă în fața acestei autorități, are dreptul de a face o declarație cu privire la modul în care a fost tratată atunci cînd a fost în stare de arest.

Principiul 38

Orice persoană deținută în urma unei infracțiuni penale va trebui să fie judecată într-un termen rezonabil sau să fie pusă în libertate în vederea așteptării deschiderii procesului.

Principiul 39

Cu excepția cazurilor particulare prevăzute prin lege, o persoană deținută ca urmare a unei infracțiuni penale este îndreptățită să fie pusă în libertate în așteptarea deschiderii procesului, cu rezerva ca acest lucru să nu contravină condițiilor care pot fi impuse în conformitate cu legea și atunci cînd punerea ei în libertate nu contravine unei hotărîri a unei autorități judiciare sau a alteia, sau cînd o numită autoritate menține în studiu problema necesității detenției.

CLAUZĂ GENERALĂ

Nici o dispoziție a prezentului Ansamblu de principii nu va fi interpretată ca constituind o restricție sau o derogare de la vreun drept enunțat în Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice.

CONVENȚIA CONTRA TRAFICULUI ILICIT DE STUPEFIANTE ȘI SUBSTANȚE PSIHOTROPE*

Părțile prezentei Convenții**,

profund preocupate de amploarea și creșterea producției, cererea și traficul ilicit de stupefiante psihotrope, care reprezintă o gravă amenințare pentru sănătatea și bunăstarea persoanelor și au efecte nefaste asupra principiilor economice, culturale și politice ale societății,

profund preocupate, de asemenea, de efectele devastatoare în creștere a traficului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope în diversele straturi ale societății și, mai ales, de faptul că copiii sunt exploatați în numeroase regiuni ale lumii în calitate de consumatori pe piața drogurilor, cît și utilizați în scopul producerii, distribuirii și comerțului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope, ceea ce reprezintă un pericol de gravitate incomensurabilă,

recunoscînd legăturile dintre traficul ilicit și alte activități criminale organizate, conexe, care subminează bazele economiei legitime și amenință stabilitatea, securitatea și suveranitatea statelor,

recunoscînd, de asemenea, că traficul ilicit este o activitate criminală internațională a cărei eliminare solicită o atenție imediată și gradul de prioritate cel mai ridicat,

conștiente că traficul ilicit reprezintă o sursă de cîștiguri financiare și averi considerabile care permit organizațiilor criminale transnaționale să penetreze, să contamineze și să corupă structurile de stat, activitățile comerciale și financiare legitime cît și societatea la toate nivelurile sale,

hotărîte să-i priveze pe cei ce se ocupă de traficul ilicit de fructul activităților lor criminale și să suprime astfel mobilul lor principal,

dornice să elimine cauzele profunde ale problemei abuzului de stupefiante și substanțe psihotrope, mai ales cererea ilicită de aceste stupefiante și substanțe, cît și cîștigurile enorme rezultate din traficul ilicit,

considerînd că este necesar să se ia măsuri pentru controlul unor anumite substanțe, inclusiv a precursorilor, produselor chimice și solvenților care sunt utilizați în fabricarea stupefiantelor și substanțelor psihotrope și a căror disponibilitate a provocat o creștere a fabricării clandestine a acestor stupefiante și substanțe,

hotărîte să îmbunătățească cooperarea internațională pentru reprimarea traficului ilicit pe mare,

recunoscînd că eliminarea traficului ilicit depinde de responsabilitatea colectivă a tuturor statelor și că o acțiune coordonată în cadrul acestei cooperări internaționale este necesară în acest scop,

recunoscînd competența Organizației Națiunilor Unite cu privire la controlul stupefiantelor și substanțelor psihotrope și dorind ca organismele internaționale competente în materie să-și exercite activitatea în cadrul acestei organizații,

---

* Adoptată la Viena la 20 decembrie 1988

** Republica Moldova a aderat prin Hotărîrea Parlamentului nr.252-XIII din 3 noiembrie 1994. Publicată în Monitorul Oficial nr. 16 din 1 decembrie 1994. În vigoare pentru Republica Moldova din 1 decembrie 1994. Publicată în ediția ofcială "Tratate internaționale", 1999, Vol. 8, p.214.

reafirmînd principiile directoare ale tratatelor în vigoare cu privire la stupefiante și substanțele psihotrope și sistemul de control stabilit prin aceste tratate,

recunoscînd necesitatea întăririi și completării măsurilor prevăzute în Convenția unică asupra stupefiantelor din 1961, în această Convenție cum apare ea modificată prin Protocolul din 1972, care modifică Convenția unică cu privire la stupefiante din 1961, și în Convenția din 1971 cu privire la substanțele psihotrope, în scopul reducerii amploarei și extinderii traficului ilicit și atenuării gravelor consecințe,

recunoscînd, de asemenea, că este important să fie întărite și dezvoltate mijloacele juridice eficiente de cooperare internațională în materie penală pentru a pune capăt activităților criminale internaționale reprezentate de traficul ilicit,

dorind să încheie o Convenție inter națională globală, eficientă și operațională, care să vizeze în mod specal lupta împotriva traficului ilicit, în care să se țină cont de diversele aspecte ale problemei în ansamblul ei, în special de cele care nu sunt tratate în instrumentele internaționale care există în domeniul stupefiantelor și substanțelor psihotrope,

convin în cele ce urmează:

Articolul 1
Definiții

În afară de o indicație expresă în sens contrar sau în cazul în care contextul cere să fie altfel, definițiile de mai jos se aplică tuturor dispozițiilor prezentei Convenții:

a) Termenul Organ desemnează Organul internațional de control al stupefiantelor stabilit prin Convenția unică asupra stupefiantelor din 1961 și această Convenție cum apare ea modificată prin Protocolul din 1972 modificînd Convenția unică asupra stupefiantelor din 1961.

b) Expresia plantă de cannabis desemnează orice plantă din familia Cannabis.

c) Termenul coca desemnează orice specie de arbust din specia Erythroxylon.

d) Expresia transportator comercial desemnează orice persoană sau entitate publică, private sau din alt sistem care asigură transportul de persoane, bunuri sau este curier cu titlu onorific.

e) Termenul Comisie desemnează Comisia pentru stupefiante a Consiliului economic și social al Organizației Națiunilor Unite.

f) Termenul confiscare desemnează deposedarea permanentă de bunuri prin decizia unui tribunal sau unei alte autorități competente.

g) Expresia livrare supravegheată desemnează metodele care constau în permiterea trecerii prin teritoriul uneia sau mai multor țări a stupefiantelor sau substanțelor psihotrope, a substanțelor înscrise în tabelul I sau tabelul II, anexe la prezenta Convenție, sau substanțelor care le sunt substituite, expediate în mod ilicit sau suspectate de aceasta, cu știința și sub controlul autorităților competente din țările indicate, în scopul identificării persoanelor implicate în comiterea infracțiunilor stabilite conform paragrafului 1 al art. 3 din Convenție.

h) Expresia Convenția din 1961 desemnează Convenția unică asupra stupefiantelor din 1961.

i) Expresia Convenția din 1961, cum apare ea modificată, desemnează Convenția unică cu privire la stupefiante din 1961 cum apare ea modificată de Protocolul din

1972 care modifică Convenția unică asupra stupefiantelor din 1961.

j) Expresia Convenția din 1971 desemnează Convenția din 1971 cu privire la substanțele psihotrope.

k) Termenul consiliu desemnează Consiliul Economic și Social al Organizației Națiunilor Unite.

l) Termenii înghețare sau confiscare desemnează interdicția temporară a transferului, conversiei, distribuirii sau deplasării bunurilor sau asumarea temporară a pazei sau controlului bunurilor prin decizia unui tribunal sau altei autorități competente.

m) Expresia trafic ilicit desemnează infracțiunile vizate la paragrafele 1 și 2 ale art. 3 din prezenta Convenție.

n) Termenul stupefiant desemnează orice substanță fie că este de origine naturală sau de sinteză, care figurează în tabelul I sau tabelul II al Convenției din 1961 și Convenției din 1961 cum apare ea modificată.

o) Expresia mac de opium desemnează planta din specia Papaver somniferum L.

p) Termenul produs desemnează orice bun care provine direct sau indirect în urma comiterii unei infracțiuni, stabilit în conformitate cu paragraful 1 al art. 3 sau obținut direct sau indirect prin comitere.

q) Termenul bunuri desemnează toate tipurile de averi corporale sau necorporale, mobile sau imobile, palpabile sau nepalpabile, cît și actele juridice sau documentele care atestă proprietatea asupra acestor averi sau drepturile asupra lor.

r) Expresia substanță psihotropă desemnează orice substanță de origine naturală sau de sinteză sau orice produs din tabelele I, II, III sau IV ale Convenției din 1971 cu privire la substanțele psihotrope.

s) Termenul secretar general îl desemnează pe Secretarul General al Organizației Națiunilor Unite.

t) Expresiile tabelul I și tabelul II desemnează listele de substanțe anexate prezentei Convenții, care vor putea fi modificate din cînd în cînd în conformitate cu art. 12.

u) Expresia stat de tranzit desemnează un stat pe teritoriul căruia sunt deplasate substanțele ilicite - stupefiantele, substanțele psihotrope și substanțele înscrise în tabelul I și II și care nu reprezintă nici punctul de plecare, nici destinația finală a acestor substanțe.

Articolul 2
Rolul Convenției

1. Obiectul prezentei Convenții îl reprezintă promovarea cooperării între părți, astfel încît ele să poată combate cu mai mare eficacitate diversele aspecte ale traficului ilicit cu stupefiante și substanțe psihotrope, care au o amploare internațională. În executarea obligațiilor lor în termenii Convenției, părțile iau măsurile necesare, inclusiv măsuri legislative și de reglementare, compatibile cu dispozițiile fundamentale ale sistemelor respective legislative interne.

2. Părțile își execută obligațiile care decurg din prezenta Convenție într-o manieră compatibilă cu principiile egalității suverane și integrității teritoriale a statelor și al neamestecului în afacerile interne ale altor state.

3. Părțile se abțin să-și exercite, una pe teritoriul celeilalte părți, competența sau funcțiile care sunt exclusiv rezervate autorităților celeilalte părți prin dreptul său intern.

Articolul 3
Infracțiuni şi sancțiuni

1. Fiecare parte adoptă măsurile necesare pentru a stabili caracterul de infracțiuni penale, în conformitate cu dreptul său intern, atunci cînd actul a fost comis intenționat:

a) i) producției, fabricației, extracției, preparării, ofertei, punerii în vînzare, distribuirii, vînzării, livrării în orice condiții, expedierii, expedierii în tranzit, transportului, importului sau exportului oricărui stupefiant sau oricărei substanțe psihotrope, încălcîndu-se dispozițiile Convenției din 1961, Convenției din 1961 cum apare ea modificată sau Convenției din 1971;

ii) culturii macului (opiaceu), coca sau plantei de cannabis, în scopul producerii de stupefiante, încălcîndu-se dispozițiile Convenției din 1961 și Convenției din 1961 cum apare ea modificată;

iii) deținerii sau cumpărării oricărui stupefiant sau substanțe psihotrope, în scopul uneia dintre activitățile enumerate la subalin. (i) de mai sus;

iv) fabricării, transportului sau distribuirii de echipament, materiale sau substanțe înscrise în tabelele I și II despre care cel care se ocupă de aceste activități știe că trebuie utilizate în/sau pentru cultură, producția sau fabricarea ilicită de stupefiante sau substanțe psihotrope;

v) organizării, dirijării sau finanțării uneia dintre infracțiunile enume-rate la subalin. i, ii, iii sau iv de mai sus.

b) i) conversiei sau transferului de bunuri despre care cel care se ocupă știe că provin dintr-una dintre infracțiunile stabilite conform alin. a) din prezentul paragraf sau din participarea la comiterea acesteia, în scopul de a disimula sau deghiza originea licită a bunurilor menționate sau ajută orice persoană care este implicată în comiterea uneia dintre aceste infracțiuni să scape de consecințele juridice ale actelor sale.

ii) Disimulării sau ascunderii naturii, originii, dispunerii, mișcării sau proprietăților reale ale bunurilor sau drepturilor aferente despre care autorul știe că provin dintr-una dintre infracțiunile stabilite conform alin. a) al prezentului paragraf sau participării la una dintre aceste infracțiuni.

c) sub rezerva principiilor constituționale și conceptelor fundamentale ale sistemului său juridic:

i) Achiziției, deținerii sau utilizării de bunuri, despre care cel care le dobîndește, deține și utilizează știe în momentul în care le primește că provin dintr-una dintre infracțiunile stabilite conform alin. a) al prezentului paragraf sau în urma participării la una dintre aceste infracțiuni.

ii) Deținerii de echipament, materiale sau substanțe înscrise în tabelul I sau tabelul II, despre care cel care le deține știe că ele sunt sau trebuie să fie utilizate în/sau pentru cultura, producerea sau fabricarea ilicită de stupefiante sau substanțe psihotrope.

iii) Faptei de a incita sau a determina public o persoană prin orice mijloc să comită una dintre infracțiunile stabilite conform prezentului articol sau să se folosească ilicit de stupefiante sau substanțe psihotrope.

iv) Participării la una dintre infracțiunile stabilite în conformitate cu articolul prezent sau asocierii, înțelegerii, tentativei sau complicității prin furnizare de asistență, ajutor sau sfaturi în scopul comiterii sale.

2. Sub rezerva principiilor sale constituționale și conceptelor fundamentale din sistemul său juridic, fiecare parte adoptă măsurile necesare pentru a-i conferi caracterul de infracțiune penală în conformitate cu dreptul său intern, atunci cînd actul a fost comis intenționat, deținerii și cumpărării de stupefiante și substanțe psihotrope și culturi de stupefiante destinate consumului personal și încălcării dispozițiilor Convenției din 1961, Convenției din 1961 cum apare ea modificată sau Convenției din 1971.

3. Cunoașterea, intenția sau motivația necesară cunoscută ca element al uneia dintre infracțiunile vizate la paragraful 1 al prezentului articol poate fi dedusă din circumstanțele practice obiective.

4. a) Fiecare parte ia măsuri pentru ca infracțiunile stabilite conform paragrafului 1 din prezentul articol să primească sancțiuni, ținîndu-se cont de gravitatea lor, ca: închisoarea sau alte pedepse privative de libertate, amenzi și confiscare.

b) Părțile pot prevedea, în calitate de măsuri complementare ale condamnării sau sancțiunii penale pronunțate pentru o infracțiune stabilită conform paragrafului 1 al prezentului articol, ca autorul infracțiunii să fie supus la măsuri de tratament, educație, postcură, readaptare sau reintegrare socială.

c) Contrar dispozițiilor din alineatele precedente, în cazurile de infracțiuni cu caracter minor, părțile pot să prevadă, mai ales în locul unei condamnări sau sancțiuni penale, măsuri de educare, de readaptare sau de reintegrare socială cît și, atunci cînd autorul infracțiunii este toxicoman, măsuri de tratament și posttratament.

d) Părțile pot prevedea ca măsurile de tratament, educare, posttratament, readaptare sau reintegrare socială a autorului infracțiunii fie să înlocuiască condamnarea sau sentința pronunțată a făptuitorului unei infracțiuni stabilite conform dispozițiilor paragrafului 2 al prezentului articol, fie să le fie adăugate la acestea.

5. Părțile procedează astfel ca tribunalele lor și alte autorități competente să poată ține cont de circumstanțele factice care conferă o gravitate particulară infracțiunilor stabilite în conformitate cu paragraful 1 al prezentului articol, cu cele de mai jos:

a) participarea la comiterea unei infracțiuni a unei organizații de răufăcători căreia îi aparține autorul infracțiunii;

b) participarea autorului infracțiunii la alte activități criminale organizate intenționat;

c) participarea autorului infracțiunii la alte activități ilegale facilitate de către comiterea infracțiunii;

d) folosirea violenței sau a armelor de către autorul infracțiunii;

e) fapul că autorul infracțiunii deține o funcție publică și că infracțiunea este legată de această funcție;

f) victimizarea sau folosirea minorilor;

g) faptul că infracțiunea a fost comisă într-un stabiliment penitenciar, într-o in-

stituție de învățămînt, într-un centru de asistență socială sau în vecinătatea lor imediată sau în alte locuri în care școlarii și studenții sunt ocupați în cadrul unei acțiuni educative, sportive sau sociale;

h) în măsura în care dreptul intern al unei părți o permite, condamnările anterioare, în special pentru infracțiuni analoage comise în țară sau străinătate.

6. Părțile se vor strădui să facă astfel încît orice putere judiciară discreționară conferită prin dreptul lor intern și afferent urmăririlor judiciare, angajate împotriva unor persoane pentru infracțiuni stabilite în conformitate cu prezentul articol, să fie exercitată în așa fel încît să se optimizeze eficacitatea măsurilor de depistare și represiune în ceea ce privește infracțiunile în cauză, ținîndu-se cont de necesitatea de a exercita un efect disuasiv în ceea ce privește comiterea lor.

7. Părțile se asigură că tribunalele lor sau alte autorități competente iau în considerație gravitatea infracțiunilor enumerate la paragraful 1 al prezentului articol și circumstanțele vizate la paragraful 5 al prezentului articol atunci cînd ele au în vedere eventualitatea unei eliberări anticipate sau condiționate a persoanelor recunoscute vinovate de aceste infracțiuni.

8. Atunci cînd este cazul, fiecare parte poate determina în cadrul dreptului său intern o perioadă de prescriere prelungită, în cursul căreia pot fi începute urmăririle pentru una dintre infracțiunile stabilite conform paragrafului 1 al prezentului articol. Această perioadă va fi mai lungă atunci cînd autorul presupus al infracțiunii s-a sustras justiției.

9. Fiecare parte, conform sistemului său juridic, ia măsurile pe care le consideră necesare pentru ca orice persoană acuzată sau recunoscută ca fiind vinovată de o infracțiune stabilită conform paragrafului 1 al prezentului articol și care se află pe teritoriul ei, să asiste la desfășurarea procedurii penale necesare.

10. În scopul cooperării dintre părți, în virtutea prezentei Convenții și în special al cooperării conform art. 5, 6, 7 și 9, infracțiunile stabilite în conformitate cu prezentul articol nu sunt considerate infracțiuni fiscale sau politice, nici considerate ca avînd motive politice, fără a prejudicia limitele constituționale și legislația fundamentală a părților.

11. Nici una dintre dispozițiile prezentului articol nu lezează principiul conform căruia definirea infracțiunilor vizate și mijloacelor juridice de apărare respective decurg în exclusivitate din dreptul intern al fiecărei părți și conform căruia infracțiunile menționate sunt urmărite și pedepsite conform acestui drept.

Articolul 4
Competența
Fiecare parte:

a) Adoptă măsurile necesare pentru stabilirea competenței sale în ceea ce privește infracțiunile și pe care le-a stabilit conform paragrafului 1 al art. 3, atunci cînd:

i) infracțiunea a fost comisă pe teritoriul său;

ii) infracțiunea a fost comisă la bordul unei nave sub pavilionul acesteia sau unei aeronave înmatriculate conform legislației sale în momentul în care a fost comisă infracțiunea;

b) Poate adopta măsurile necesare pentru a stabili competența sa în ceea ce privește infracțiunile pe care le-a stabilit conform paragrafului 1 al art. 3, atunci cînd:

i) infracțiunea a fost comisă de către unul dintre cetățenii săi sau o persoană care are reședința pe teritoriul său;

ii) infracțiunea a fost comisă la bordul unei nave împotriva căreia această parte a fost autorizată să ia măsurile necesare în virtutea art. 17, sub rezerva ca această competență să nu fie exercitată decît pe baza acordurilor sau angajamentelor prevăzute la paragrafele 4 și 9 ale articolului menționat;

iii) infracțiunea este una dintre cele stabilite conform alin. C (iv) al paragrafului 1 al art. 3 și a fost făptuită în afara teritoriului său, în scopul făptuirii pe teritoriul său a uneia dintre infracțiunile stabilite conform paragrafului 1 al art. 3;

2. Fiecare parte:

a) Adoptă, de asemenea, măsurile necesare pentru a stabili competența sa în ceea ce privește infracțiunile pe care ea le-a stability conform paragrafului 1 al art. 3, atunci cînd presupusul autor al infracțiunii se află pe teritoriul său și nu îl extrădează pe teritoriul unei alte părți pe motivul:

i) că infracțiunea a fost comisă pe teritoriul său, la bordul unei nave sub pavilionul său sau al unei aeronave înmatriculate conform legislației sale în momentul în care a fost comisă infracțiunea, sau ii). Că infracțiunea a fost comisă de către unul dintre cetățenii săi.

b) Poate, deasemenea, adopta măsurile pentru a stabili competența sa în ceea ce privește infracțiunile pe care le-a stabilit, conform paragrafului 1 al art. 3, atunci cînd autorul presupus al infracțiunii se află pe teritoriul său și nu îl extrădează spre teritoriul altei părți.

3. Prezenta Convenție nu exclude exercitarea vreunei competențe în materie penală, stabilită de către o parte în conformitate cu dreptul său intern.

Articolul 5
Confiscarea

1. Fiecare parte adoptă măsurile care sunt necesare pentru a permite confiscarea:

a) Produselor dobîndite din infracțiunile stabilite în conformitate cu paragraful 1 al art. 3 sau bunurilor a căror valoare corespunde celei a produselor menționate.

b) Stupefiantelor, substanțelor psihotrope, materialelor și echipamentelor sau altor instrumente utilizate sau destinate să fie utilizate în diverse modalități, chiar dacă este vorba de infracțiunile stabilite conform paragrafului 1 al art. 3.

2. Fiecare parte adoptă măsurile care sunt necesare pentru a permite autorităților competente să identifice, să detecteze și să înghețe sau să pună poprire asupra produselor, bunurilor, instrumentelor sau tuturor celorlalte lucruri vizate la paragraful 1 al prezentului articol, în scopul unei eventuale confiscări.

3. Pentru a putea aplica măsurile prevăzute în prezentul articol, fiecare parte confirmă dreptul tribunalelor sale sau altor autorități competente să ordone producerea sau poprirea documentelor bancare, financiare sau comerciale. Părțile nu pot invoca secretul bancar pentru a refuza să aplice dispozițiile prezentului paragraf.

4. a) Atunci cînd se efectuează o cerere în virtutea prezentului articol de către

o altă parte care are competența pentru aducerea la cunoștință a unei infracțiuni stabilite în conformitate cu paragraful 1 al art. 3, partea pe teritoriul căreia sunt situate produsele, bunurile, instrumentele sau orice alte lucruri vizate la paragraful 1 al prezentului articol:

i) transmite cererea autorităților competente, în scopul de a face să se pronunțe o decizie de confiscare și, dacă intervine această decizie, determină executarea ei, sau

ii) transmite autorităților competente, pentru ca aceasta să fie executată în limitele solicitării, decizia de confiscare luată de către partea primitoare conform paragrafului 1 al prezentului articol, pentru tot ce reprezintă produse, bunuri, instrumente sau orice alte lucruri vizate la paragraful 1, situate pe teritoriul părții solicitate.

b) Atunci cînd se efectuează o cerere în virtutea prezentului articol de către o altă parte care are competență pentru cunoașterea unei infracțiuni stabilite conform paragrafului 1 al art. 3, partea solicitată ia măsuri pentru a identifica, detecta și îngheța sau popri produsele, bunurile, instrumentele sau orice alte lucruri vizate la paragraful 1 al prezentului articol, în scopul confiscării eventuale, ordonate fie de către partea primitoare, fie ca urmare a unei cereri formulate, în virtutea alin. a) al prezentului paragraf, de către partea solicitată.

c) Deciziile sau măsurile prevăzute la alin. a) și b) ale prezentului paragraf sunt luate de către partea solicitată conform dreptului său intern și după dispozițiile dreptului menționat conform regulilor de procedură sau oricărui tratat, acord sau aranjament bilateral sau multilateral care o leagă de partea solicitantă.

d) Dispozițiile paragrafelor 6-19 ale art. 7 se aplică mutatis mutandis. În afară de informațiile vizate la paragraful 10 al art. 7, solicitările făcute conform prezentului articol conțin următoarele informații:

i) atunci cînd cererea se bazează pe alin. a) i) al prezentului paragraf, o descriere a bunurilor de confiscat și o expunere a faptelor pe care se bazează partea solicitantă care permite părții solicitate să admită pronunțarea unei decizii de confiscare în cadrul dreptului său intern;

ii) atunci cînd solicitarea decurge din alin. a) ii), o copie legală admisibilă a deciziei de confiscare emise de către partea solicitantă pe care s-a fondat cererea, o expunere a faptelor și informațiilor care indică în ce limite trebuie executată decizia;

iii) atunci cînd cererea decurge din alin. b), o expunere a faptelor pe care se bazează partea solicitantă și o descriere a măsurilor cerute.

e) Fiecare parte comunică Secretarului General textul legilor și reglementărilor sale care dau efect prezentului paragraf, cît și textul oricărei modificări ulterior aduse acestor legi și reglementări.

f) Dacă o parte decide să subordoneze adoptarea măsurilor vizate la alin. a) și b) ale prezentului paragraf la existența unui tratat în domeniu, ea consideră prezenta Convenție ca o bază convențională necesară și suficientă.

g) Părțile depun eforturi pentru a încheia tratate, acorduri sau angajamente bilaterale și multilaterale în scopul de a întări eficacitatea cooperării internaționale.

5. a) Orice parte care confiscă produse sau bunuri, în aplicarea paragrafului 1 sau paragrafului 4 ale prezentului articol, dispune de ele conform dreptului său intern și procedurilor sale administrative.

b) Atunci cînd o parte acționează la cererea unei alte părți în aplicarea prezentului articol, ea poate avea în vedere, în mod special, încheierea unor acorduri care prevăd:

i) vărsarea valorii acestor produse și bunuri sau fondurilor care provin din vînzarea lor sau unei părți substanțiale din valoarea produselor și bunurilor menționate, unor organisme interguvernamentale specializate în lupta împotriva traficului ilicit și abuzului de stupefiante și substanțe psihotrope;

ii) să împartă cu alte părți, în mod sistematic sau de la caz la caz, aceste produse sau aceste bunuri sau fondurile care provin din vînzarea lor, în conformitate cu dreptul său intern, procedurile sale administrative sau acordurile bilaterale sau multilaterale încheiate în acest sens.

6. a) Dacă aceste produse au fost transformate sau convertite în alte bunuri, aceste bunuri pot face obiectul măsurilor vizate de către prezentul articol, în locul acestor produse.

b) Dacă pe lîngă bunurile dobîndite în mod legal au fost amestecate și unele produse, aceste bunuri, sub rezerva dreptului de poprire și înghețare, pot fi confiscate la concurență cu valoarea estimativă a produselor care au fost amestecate.

c) Veniturile și alte avantaje obținute:

i) din produse;

ii) din bunuri în care aceste produse au fost transformate sau convertite, sau

iii) din bunuri cu care au fost amestecate produsele ce pot, deasemenea, face obiectul măsurilor vizate de către prezentul articol în acest mod și în aceeași măsură ca și produsele.

7. Fiecare parte poate avea în vedere răsturnarea dovezii de probă în ceea ce privește originea ilicită a produselor presupuse sau a altor bunuri care pot face obiectul unei confiscări, în măsura în care aceasta are loc conform principiilor dreptului său intern și naturii procedurii juridice și altor proceduri.

8. Interpretarea dispozițiilor prezentului articol nu poate, în nici un caz, să prejudicieze drepturile unor terțe persoane de bună-credință.

9. Nici una dintre dispozițiile prezentului articol nu prejudiciază principiul conform căruia măsurile vizate sunt definite și executate conform dreptului intern al fiecărei părți și conform dispozițiilor dreptului menționat.

Articolul 6
Extrădarea

1. Prezentul articol se aplică infracțiunilor stabilite de către părți conform paragrafului 1 al art. 3.

2. Fiecare dintre infracțiunile la care se aplică prezentul articol este de drept inclus în orice tratat de extrădare în vigoare, încheiat între părți, ca infracțiune a cărui autor poate fi extrădat. Părțile se angajează să includă aceste infracțiuni ca infracțiuni al căror autor poate fi extrădat, în orice tratat de extrădare pe care îl vor încheia.

3. Dacă o parte care subordonează extrădarea existenței unui tratat primește o cerere de extrădare a unei părți cu care ea nu a încheiat un astfel de tratat, ea poate considera prezenta Convenție ca bază legală de extrădare pentru infracțiunile la care se aplică prezentul articol. Părțile care au nevoie de măsuri legislative amănunțite

pentru a putea utiliza prezenta Convenție ca bază legală de extrădare vor avea în vedere adoptarea unor astfel de măsuri.

4. Părțile care nu subordonează extrădarea existenței unui tratat recunosc între ele, pentru infracțiunile cărora li se aplică prezentul articol, caracterul de infracțiuni al căror autor poate fi extrădat.

5. Extrădarea este subordonată condițiilor prevăzute de dreptul părții solicitate sau de către tratatele de extrădare aplicabile, inclusiv motivele pentru care partea solicitată poate refuza extrădarea.

6. Atunci cînd examinează solicitările primite în aplicarea prezentului articol, partea solicitată poate refuza să facă dreptate dacă autoritățile sale judiciare sau alte autorități competente au motive serioase să creadă că extrădarea ar ușura exercitarea urmărilor sau impunerii unei sancțiuni penale împotriva unei persoane din cauza rasei, religiei, naționalității sau opiniilor politice sau ar cauza un prejudiciu pentru un motiv oarecare unei persoane aflate în cauză în urma solicitării.

7. Părțile depun eforturi pentru a accelera procedurile de extrădare și pentru a simplifica exigențele în materie de dovezi, în ceea ce privește infracțiunile la care se aplică prezentul articol.

8. Sub rezerva dispozițiilor dreptului său intern și tratatelor de extrădare pe care le-a încheiat, partea solicitată poate, la cererea părții solicitante și dacă ea consideră că circumstanțele o justifică și că este urgent, să pună sub stare de detenție o persoană prezentă pe teritoriul său și a cărei extrădare este solicitată sau să ia alte măsuri cu privire la asigurarea prezenței sale pe timpul procedurii de extrădare.

9. Fără a renunța la exercitarea competenței penale, stabilite conform dreptului său intern, o parte pe teritoriul căreia se află autorul presupus al infracțiunii trebuie:

a) Dacă pentru motivele enunțate la alin. a) al paragrafului 2 al art. 4 aceasta nu extrădează pentru o infracțiune stabilită conform paragrafului 1 al alin. 3, cazul va fi supus autorităților competente pentru exercitarea acțiunii penale, numai dacă nu s-a convenit altfel cu partea solicitantă.

b) Dacă aceasta nu extrădează pentru o asemenea infracțiune și dacă ea și-a stabilit competența în ceea ce privește această infracțiune conform alin. b) al paragrafului 2 al art. 4, cazul va fi înaintat autorităților competente pentru exercitarea acțiunii penale, numai dacă partea solicitantă nu cere altceva în scopul păstrării competenței sale legitime.

10. Dacă extrădarea solicitată în scopul exercitării unei pedepse este refuzată, pentru că persoana care reprezintă obiectul acestei cereri este cetățean al părții solicitate, aceasta, dacă legislația i-o permite în conformitate cu prescripțiile acestei legislații și la cererea părții solicitante, va avea în vedere să execute ea însăși pedeapsa care a fost pronunțată conform legislației părții solicitante sau restului din această pedeapsă.

11. Părțile se străduiesc să încheie acorduri bilaterale și multilaterale pentru a permite extrădarea sau pentru a-i crește eficacitatea.

12. Părțile pot avea în vedere încheierea unor acorduri bilaterale sau multilaterale referitoare la unele puncte speciale sau cu character general, cu privire la transferul în țara lor a unor persoane condamnate la pedepse cu închisoarea sau alte pedepse cu privațiune de libertate, datorită infracțiunilor la care se aplică prezentul articol, pentru ca acestea să-și poată executa restul de pedeapsă.

Articolul 7
Asistența judiciară

1. Părțile își acordă mutual, conform prezentului articol, asistență judiciară pe scară largă pentru toate anchetele, urmăririle penale și procedurile juridice cu privire la infracțiunile stabilite în conformitate cu paragraful 1 al art. 3.

2. Asistența judiciară care se acordă în aplicarea prezentului articol poate fi solicitată în următoarele scopuri:

a) strîngerea mărturiilor și depozițiilor;

b) notificarea actelor judiciare;

c) efectuarea de percheziții și popriri;

d) examinarea obiectelor și vizitarea locurilor;

e) furnizarea de informații și de probe de culpabilitate;

f) furnizarea de originale sau copii certificate conforme de documente și dosare pertinente, inclusiv extrase bancare, documente contabile, dosare de societăți și documente comerciale;

g) identificarea sau detectarea produselor, bunurilor, instrumentelor sau altor lucruri în scopul strîngerii probelor.

3. Părțile pot să-și acorde una alteia orice altă formă de asistență judiciară autorizată de către dreptul intern al părții solicitate.

4. La cerere, părțile facilitează sau încurajează, într-o măsură compatibilă cu legislația lor și practica lor internă, prezentarea sau punerea la dispoziție a unor persoane, inclusiv deținuți care acceptă să-și aducă concursul la anchetă sau să participe la procedură.

5. Părțile nu pot invoca secretul bancar pentru a refuza asistența judiciară prevăzută în prezentul articol.

6. Dispozițiile prezentului articol nu afectează, în nici un fel, obligațiile care decurg din orice alt tratat bilateral sau multilateral care determină sau trebuie să determine, în totalitate sau parțial, asistența judiciară în materie penală.

7. Paragrafele 8-19 ale prezentului articol sunt aplicabile solicitărilor făcute conform prezentului articol dacă părțile în chestiune nu sunt legate printr-un tratat de asistență judiciară. Dacă aceste părți sunt legate printr-un asemenea tratat, dispozițiile corespunzătoare ale acestui tratat sunt aplicabile numai dacă părțile nu convin să aplice în locul lor dispozițiile paragrafelor 8-19 ale prezentului articol.

8. Părțile desemnează o autoritate sau, dacă este nevoie, autoritățile care au responsabilitatea și dreptul de a răspunde la solicitările de asistență judiciară sau de a le transmite autorităților competente pentru executare. Autoritatea sau autoritățile desemnate în acest scop vor fi notificate Secretarului General. Transmiterea solicitărilor de asistență judiciară și a oricăror comunicări cu privire la aceasta se face între autoritățile desemnate de către părți; prezenta dispoziție se înțelege sub rezerva dreptului fiecărei părți de a cere ca aceste solicitări și comunicări să-i fie adresate pe cale diplomatică, iar cazurile urgente, dacă părțile cad de acord, prin intermediul OIPC (Interpol), dacă acest lucru este posibil.

9. Cererile sunt adresate, în scris, într-o limbă acceptabilă pentru partea solicitată. În cazul în care limbile sunt acceptate de fiecare parte, ele sunt notificate

Secretarului General. În caz de urgență și dacă părțile cad de acord, cererile pot fi făcute pe cale orală, dar trebuie confirmate imediat prin scris.

10. Cererile pentru asistență judiciară trebuie să conțină informațiile următoare:

a) desemnarea autorităților de unde provine cererea;

b) obiectul și natura anchetelor, urmăririlor penale sau procedurii judiciare la care se referă cererea și numele și funcțiile autorităților care se ocupă de aceasta;

c) un rezumat al faptelor pertinente, cu excepția cererilor adresate în scopul notificării actelor judiciare;

d) o descriere a asistenței solicitate și descrierea amănunțită a oricărei proceduri specifice pe care partea solicitantă ar dori să o vadă aplicată;

e) Dacă este posibil, identitatea, adresa și naționalitatea oricărei persoane vizate;

f) scopul în care mărturia, informațiile și măsurile sunt solicitate.

11. Partea solicitată poate cere o completare de informații atunci cînd acest lucru i se pare necesar pentru a executa cererea conform legislației sale sau cînd acest lucru poate ușura executarea cererii.

12. Orice cerere este executată conform legislației părții solicitate și, în măsura în care acest lucru nu contravine legislației menționate și, cînd este posibil, în conformitate cu procedurile specificate în cerere.

13. Partea solicitantă nu comunică și nici nu utilizează informațiile sau mărturiile furnizate de către partea solicitată pentru anchete, urmăriri penale sau proceduri judiciare, altele decît cele vizate în cerere, fără consimțămîntul prealabil al părții solicitate.

14. Partea solicitantă poate să ceară ca partea solicitată să păstreze secretul asupra cererii și conținutului său numai în măsura necesară pentru a-i da urmare. Dacă partea solicitată nu poate satisface această exigență, ea va informa imediat partea solicitantă.

15. Asistența judiciară poate fi refuzată:

a) Dacă cererea nu a fost făcută conform dispozițiilor prezentului articol;

b) dacă partea solicitată consideră că executarea cererii poate leza suveranitatea, securitatea, ordinea publică sau alte interese esențiale ale sale;

c) în cazul în care legislația părții solicitate ar interzice autorităților sale să ia măsurile necesare, dacă a fost vorba de o infracțiune similară care a reprezentat obiectul unei anchete, urmăririi penale sau unei proceduri judiciare în cadrul propriei sale competențe;

d) în cazul în care acceptarea cererii este contrară sistemului juridic al părții solicitate, cu privire la asistența judiciară.

16. Orice refuz de acordare a asistenței judiciare trebuie motivat.

17. Asistența judiciară poate fi amînată de către partea solicitată pe motiv că ar împiedica o anchetă, urmăririle penale sau o procedură judiciară în curs. În astfel de cazuri, partea solicitată consultă partea solicitantă în scopul de a determina dacă acest ajutor mai poate fi furnizat în condițiile considerate necesare de către partea solicitată.

18. Un martor, un expert sau orice altă persoană care consimte să depună mărturie în cursul unei proceduri sau să colaboreze la o anchetă, la urmăriri penale sau proceduri judiciare pe teritoriul părții solicitante nu va fi nici urmărit, nici deținut, nici pedepsit, nici supus vreunei restricții a libertății personale pe acest teritoriu

pentru alte omisiuni sau condamnări anterioare plecării sale de pe teritoriul părții solicitate. Această imunitate va înceta atunci cînd martorul, expertul sau persoana menționată, care a avut posibilitatea de a părăsi teritoriul pentru o perioadă de 15 zile consecutiv sau pentru orice altă perioadă convenită de către părți, socotind de la data la care ei au fost oficial informați că prezența lor nu mai era necesară pentru autoritățile judiciare, au rămas, cu toate acestea, din proprie voință sau după ce l-au părăsit, au revenit din proprie dorință.

19. Cheltuielile obișnuite făcute pentru executarea unei cereri sunt suportate de partea solicitată, numai dacă nu s-a convenit altfel între părțile implicate. Atunci cînd se fac cheltuieli importante sau extraordinare sau cînd se relevă a fi necesare ulterior pentru a executa cererea, părțile se vor consulta pentru a fixa condițiile conform cărora cererea va fi executată, cît și modul în care vor fi asumate cheltuielile.

20. Părțile iau în considerație, în unele cazuri, posibilitatea de a încheia acorduri sau aranjamente bilaterale sau multilaterale care servesc obiectivelor dispozițiilor prezentului articol, le conferă un efect practic sau le întăresc.

Articolul 8
Transferul procedurilor represive

Părțile vor lua în considerare posibilitatea de a-și transfera procedurile represive relativ la infracțiunile stabilite în conformitate cu paragraful 1 al art. 3, în cazurile în care acest transfer este necesar în interesul unei bune administrări a justiției.

Articolul 9
Alte forme de cooperare şi formare

1. Părțile vor coopera strîns, conform sistemelor juridice și administrative respective, cu scopul de a întări eficacitatea acțiunii de detectare și represie vizînd să pună capăt comiterii de infracțiuni stabilite conform paragrafului 1 al art. 3. În special, pe baza acordurilor sau aranjamentelor bilaterale sau multilaterale:

a) Ele stabilesc și mențin canale de comunicare între organismele și serviciile naționale competente, în scopul de a facilita schimbul sigur și rapid de informații cu privire la toate aspectele infracționale stabilite conform paragrafului 1 al art. 3, inclusiv, dacă părțile interesate consideră necesar, legăturile acestui trafic cu alte activități delictuale.

b) Părțile cooperează între ele, atunci cînd este vorba de infracțiuni stabilite conform paragrafului 1 al art. 3, și avînd un caracter internațional, conducînd anchetele care se referă la:

i) identitatea, locul în care se găsesc și activitățile pe care le exercită persoanele suspectate pentru infracțiuni stabilite conform paragrafului 1 al art. 3;

ii) mișcarea produselor și bunurilor provenite din comiterea infracțiunilor menționate;

iii) mișcarea stupefiantelor, substanțelor psihotrope, substanțelor înscrise în tabelele I și II ale prezentei Convenții și instrumentele utilizate sau destinate să fie utilizate în comiterea acestor infracțiuni.

c) Atunci cînd este cazul, și dacă acest lucru nu contravene dreptului intern, ele

creează, ținîndu-se cont de necesitatea protejării securității persoanelor și operațiunilor, echipe mixte însărcinate să pună în practică dispozițiile prezentului paragraf. Agenții oricărei părți, membrii unor anumite echipe se conformează indicațiilor autorităților competente ale părții pe teritoriul căreia se derulează operația. În toate aceste cazuri, părțile interesate veghează ca să fie respectată pe deplin suveranitatea părții pe teritoriul căreia se desfășoară operația.

d) Ele furnizează, atunci cînd este cazul, cantitățile necesare de substanțe în scopul efectuării analizei sau anchetei.

e) Ele facilitează o coordonare eficientă între organismele lor și serviciile competente și favorizează schimbul de personal și de experți, inclusiv detașarea agenților de legătură.

2. În măsura în care acest lucru este necesar, fiecare parte instituie, dezvoltă sau ameliorează programele de formare specifice în folosul membrilor și serviciilor sale de detectare și reprimare și altui personal, inclusiv agenților de vamă, însărcinați cu reprimarea infracțiunilor stabilite conform paragrafului 1 al art. 3. Aceste programe vor trebui să se refere, mai ales, la următoarele puncte:

a) metodele folosite pentru detectarea și reprimarea infracțiunilor stabilite conform paragrafului 1 al art. 3;

b) itinerariile adoptate și tehnicile folosite de către persoanele suspectate de infracțiuni, stabilite conform paragrafului 1 al art. 3, în special în statele de tranzit și măsurile de luptă potrivite;

c) controlul importului și exportului de stupefiante, substanțe psihotrope și substanțe înscrise în tabelele I și II;

d) detectarea și controlul mișcării produselor și bunurilor care provin din comiterea infracțiunilor stabilite conform paragrafului 1 al art. 3 și a stupefiantelor, substanțelor psihotrope, substanțelor înscrise în tabelele I și II și instrumentelor utilizate sau destinate a fi folosite pentru a comite infracțiunile menționate;

e) metodele folosite pentru transferarea, disimularea sau deghizarea acestor produse, bunuri și instrumente;

f) strîngerea probelor;

g) tehnicile de control în zonele libere și porturile libere;

h) tehnicile moderne de detectare și reprimare.

3. Părțile își acordă sprijin pentru a planifica și executa programe de formare și cercetare care le permit să facă schimb de cunoștințe specializate în domeniile vizate la paragraful 2 al prezentului articol și în acest scop organizează, deasemenea, atunci cînd este cazul, conferințe și seminare regionale și internaționale pentru a stimula cooperarea și a permite examinarea problemelor de interes comun, inclusiv problemele și nevoile specifice ale statelor de tranzit.

Articolul 10

Cooperarea internațională şi asistența acordată statelor de tranzit

1. Părțile cooperează, direct sau prin intermediul organizațiilor internaționale sau regionale competente, în scopul de a ajuta și de a sprijini în măsura posibilă statele de tranzit și în special țările în curs de dezvoltare, care au nevoie de o astfel de asis-

tență și un astfel de sprijin, prin intermediul programelor de cooperare tehnică, care vizează să împiedice schimbul și tranzitul ilicit și care se referă la activitățile conexe.

2. Părțile pot întreprinde, direct sau prin intermediul organizațiilor internaționale sau regionale competente, să furnizeze un ajutor financiar acestor state de tranzit pentru a dezvolta și întări infrastructura necesară eficacității luptei contra traficului ilicit și prevenirii acestui trafic.

3. Părțile pot încheia acorduri sau aranjamente bilaterale sau multilaterale pentru a spori eficacitatea cooperării internaționale prevăzute în prezentul articol și pot avea în vedere încheierea unor aranjamente financiare în această privință.

Articolul 11
Livrări supravegheate

1. Dacă principiile fundamentale ale sistemelor lor juridice interne o permit, părțile iau măsurile necesare, ținînd cont de posibilitățile lor, pentru a permite recurgerea adecvată la livrări supravegheate pe scară internațională, pe bază de acorduri sau angajamente pe care ele le-au încheiat, în scopul identificării indivizilor implicați în infracțiunile stabilite conform paragrafului 1 al art. 3 și de a începe urmăririle împotriva lor.

2. Decizia de a recurge la livrări supravegheate este luată în fiecare caz în speță și poate, dacă este cazul, să țină cont de aranjamente și înțelegeri financiare în ceea ce privește exercitarea competenței lor de către părțile interesate.

3. Expedierile ilicite pentru care s-a convenit ca livrarea să fie supravegheată pot, cu consimțămîntul părților interesate, să fie interceptate și autorizate în continuare în trimiterea lor, fie așa cum sunt, fie după ce stupefiantele sau substanțele psihotrope au fost sustrase sau au fost înlocuite total sau parțial cu alte produse.

Articolul 12
Substanțe care sunt folosite în mod frecvent în procesul fabricării ilicite de stupefiante sau substanțe psihotrope

1. Părțile adoptă măsurile pe care le consideră adecvate pentru a împiedica deturnarea substanțelor înscrise în tabelele I și II, în scopul fabricării ilicite de stupefiante și substanțe psihotrope și cooperează între ele în acest scop.

2. Dacă o parte sau Organul sunt în posesia unor informații care după părerea lor fac necesară înscrierea unei substanțe în tabelul I sau tabelul II, ele adresează Secretarului General o notificare însoțită de toate informațiile pertinente pentru sprijinirea acestora. Procedura expusă la paragrafele 2-7 ale prezentului articol se aplică, de asemenea, atunci cînd o parte sau Organul sunt în posesia unor informații care justifică radierea unei substanțe din tabelul I sau tabelul II sau trecerea unei substanțe dintr-un tabel în altul.

3. Secretarul General comunică această notificare și toate informațiile pe care le consideră adecvate părților, Comisiei, iar dacă această notificare provine de la o parte, și Organului. Părțile Comunică Secretarului General observațiile lor cu privire la notificare cît și toate informațiile complementare de natură să ajute Organul să procedeze la o evaluare, iar Comisia să se pronunțe.

4. Dacă Organul, ținînd cont de amploarea, importanța și diversitatea utilizărilor ilicite ale substanței și după ce a examinat dacă ar fi posibil și ușor de utilizat substanțele înlocuitoare, atît în scopuri ilicite cît și pentru fabricarea ilicită de stupefiante sau substanțe psihotrope, constată:

a) că substanța este frecvent utilizată în fabricarea ilicită a unui stupefiant sau a unei substanțe psihotrope; și

b) că fabricarea ilicită a unui stupefiant sau a unei substanțe psihotrope, prin volumul și prin amploarea lor creează probleme grave de sănătate publică sau sociale justificînd astfel o acțiune pe plan internațional.

El comunică Comisiei o evaluare a substanței, indicînd, mai ales, efectele probabile ale includerii sale în tabelul I sau tabelul II, atît asupra utilizărilor ilicite cît și asupra fabricării ilicite, și dacă este cazul face recomandări cu privire la măsurile de control care ar fi adecvate pentru evaluarea menționată.

5. Comisia, ținînd cont de observațiile prezentate de către părți și de observațiile și recomandările Organului a căror evaluare va fi determinată pe plan științific și luînd în mod cuvenit în considerare toți ceilalți factori pertinenți, poate decide, cu o majoritate de 2/3 dintre membrii săi, să înscrie o substanță în tabelul I și tabelul II.

6. Orice decizie luată de către Comisie în virtutea prezentului articol este comunicată de către Secretarul General tuturor statelor și altor untăți care sunt părți la prezenta Convenție sau li se conferădreptul să devină, cît și Organului. Ea intră în vigoare definitive pentru fiecare parte la 180 de zile după data comunicării sale.

7. a) Deciziile luate de Comisie, în virtutea prezentului articol, sunt supuse consiliului pentru revizuire, dacă una dintre părți prezintă o solicitare în cele 180 de zile ce urmează după data notificării lor. Cererea trebuie să fie adresată Secretarului General și însoțită de toate informațiile adecvate care o motivează.

b) Secretarul General comunică copia cererii și informațiilor adecvate Comisiei, Organului și tuturor părților, invitîndu-le să-și prezinte observațiile în termen de 90 de zile. Toate observațiile primite sunt comunicate Consiliului.

c) Consiliul poate confirma sau anula decizia Comisiei. Decizia sa este comunicată tuturor statelor și altor entități, care sunt părți la prezenta Convenție sau sunt pe cale să devină, Comisiei și Organului.

8. a) Sub rezerva caracterului general al dispozițiilor paragrafului 1 al prezentului articol și dispozițiilor Convenției din 1961, Convenției din 1961 cum apare ea modificată și Convenției din 1971, părțile iau măsurile pe care le cred de cuviință pentru a controla pe teritoriul lor fabricarea și distribuirea substanțelor înscrise în tabelele I și II;

b) În acest scop, părțile pot:

i) să exercite supravegherea tuturor persoanelor și întreprinderilorcare se ocupă cu fabricarea și distribuirea substanțelor menționate;

ii) să supună unui regim de licență localurile și stabilimentele în care poate avea loc fabricarea sau distribuirea;

iii) să solicite ca titularii unei licențe să obțină autorizații pentru a se ocupa de operațiile sus-menționate;

iv) să împiedice acumularea de către fabricanți și distribuitori aunor cantități din substanțele menționate care să le depășească pe cele care solicită o funcționare normală a întreprinderilor și situației pieței.

9. În ceea ce privește substanțele înscrise în tabelele I și II, fiecare parte ia măsrile următoare:

a) Ea stabilește și menține un sistem de supraveghere a comerțului internațional cu substanțe incluse în tabelele I și II în scopul de a ușura detectarea operațiunilor suspecte. Aceste sisteme de supraveghere trebuie să fie puse în funcțiune în strînsă cooperare cu fabricanții, importatorii, vînzătorii en gros și în detaliu care semnalează autorităților competente comenzile și operațiile suspecte.

b) Ea prevede confiscarea oricărei substanțe înscrise în tabelele I și II dacă există suficiente dovezi că aceasta este destinată să servească la fabricarea ilicită a unui stupefiant sau substanțe psihotrope.

c) Ea informează, cît mai rapid posibil, autoritățile și serviciile competente ale părților interesate dacă există motive pentru a crede că o substanță înscrisă în tabelele I și II este importată, exportată sau în tranzit în scopul fabricării ilicite de stupefiante sau substanțe psihotrope, mai ales furnizîndu-le informații asupra modalităților de plată utilizate și toate celelalte elemente esențiale pe care se bazează convingerea sa.

d) Ea solicită ca trimiterile care fac obiectul importurilor și exporturilor să fie corect marcate și însoțite de documentele necesare. Documente comerciale ca facturi, listă de marfă, documente de vamă, de transport și alte documente de expediție trebuie să indice numele substanțelor care fac obiectul importului sau exportului, așa cum figurează în tabelul I și II, cantitatea importată sau exportată, cît și numele, adresa exportatorului, importatorului și, atunci cînd este cunoscută, cea a destinatarului.

e) Ea procedează astfel ca documentele vizate la alin. d) al prezentului paragraf să fie păstrate cel puțin 2 ani și ținute la dispoziția autorităților competente pentru examinare.

10. a) În afara dispozițiilor paragrafului 9 și la cererea adresată Secretarului General de partea interesată, fiecare parte de pe teritoriul căreia o substanță înscrisă în tabelul I trebuie exportată, supraveghează ca, înaintea exportării, informațiile de mai jos să fie furnizate de către autoritățile competente, autorităților competente din țara importatoare:

i) numele și adresa exportatorului și importatorului și, atunci cînd este cunoscut, cel al destinatarului;

ii) desemnarea substanței așa cum figurează în tabelul I;

iii) cantitatea de substanță exportată;

iv) punctul de intrare și data expedierii prevăzute;

v) toate celelalte informații reciproc convenite între părți. ddas l”la l LD .

b) Orice parte poate să adopte măsuri de control mai stricte sau mai severe decît cele prevăzute în paragraful prezent, dacă ea consideră că acest lucru este necesar sau de dorit.

11. Atunci cînd una dintre părți furnizează informații celeilalte, conform paragrafelor 9 și 10 ale prezentului articol, ea poate solicita părții care le primește să păstreze caracterul confidențial al oricărui secret economic, industrial, comercial sau profesional sau procedeu comercial pe care pot să-l conțină.

12. Fiecare parte furnizează anual Organului, în forma și modalitatea definite de aceasta și utilizînd formulele care îi vor fi furnizate, informații cu privire la:

a) cantitățile de substanțe înscrise la tabelele I și II care au fost confiscate și dacă este cunoscută și originea lor;

b) orice altă substanță care nu este înscrisă în tabelele I și II dar care a fost identificată ca servind la fabricarea ilicită de stupefiante sau substanțe psihotrope și pe care partea o consideră ca suficient de importantă pentru a fi propusă în atenția Organului;

c) metodele de determinare și fabricare ilicită.

13. Organul întocmește un raport anual către Comisie cu privire la aplicarea prezentului articol, iar Comisia examinează periodic dacă tabelele I și II sunt adecvate și competente.

14. Dispozițiile prezentului articol nu se aplică nici la preparatele farmaceutice, nici la alte preparate care conțin substanțele înscrise în tabelul I sau tabelul II și compuse astfel încît substanțele menționate să nu poată fi utilizate cu ușurință, nici extrase prin mijloace ușor de aplicat.

Articolul 13
Materiale şi echipamente

Părțile iau măsurile pe care le consideră potrivite pentru a preveni comerțul și deturnarea de materiale și echipamente în scopul producerii sau fabricării de stupefiante și substanțe psihotrope și vor coopera în acest scop.

Articolul 14
Măsuri care vizează eliminarea culturii ilicite de plante din care se extrag stupefiante şi suprimarea cererii ilicite de stupefiante şi substanțe psihotrope

1. Măsurile luate de către părți, în virtutea prezentei Convenții, nu vor fi mai puțin stricte decît dispozițiile aplicabile eliminării culturii ilicite de plante care conțin stupefiante și substanțe psihotrope și eliminării cererii ilicite de stupefiante și substanțe psihotrope în termenii dispoziției Convenției din 1961, a Convenției din 1961 cum apare ea modificată și Convenției din 1971.

2. Fiecare parte ia măsurile adecvate pentru a împiedica pe teritoriul său cultura ilicită de plante care conțin stupefiante sau substanțe psihotrope ca macul opiaceu, arborele de coca și planta de cannabis și pentru ale distruge pe cele care ar fi cultivate în mod ilicit. Măsurile adoptate trebuie să respecte drepturile fundamentale ale omului și să țină cont de utilizările ilicite tradiționale – atunci cînd asemenea utilizări sunt atestate de istorie - cît și de protecția mediului.

3. a) Părțile pot coopera pentru a crește eficiența eforturilor care vizează să elimine cultura ilicită. Această cooperare poate să comporte mai ales, dacă este cazul, sprijinirea unei dezvoltări rurale integrate, care să ducă la culturi de înlocuire viabile din punct de vedere economic. Înainte de a aplica asemenea programe de dezvoltare rurală va trebui să se țină cont de factori ca: accesul pe piață, resursele disponibile și situația socio-economică. Părțile pot să cadă de acord cu privire la alte măsuri adecvate de cooperare.

b) Părțile facilitează, de asemenea, schimbul de informații cu caracter științific și tehnic cît și executarea lucrărilor de cercetare cu privire la eliminarea culturii ilicite.

c) În situația cînd au frontiere comune, părțile vor depune eforturi să coopereze cu programe de eliminare a culturii ilicite în zonele de frontieră respective.

4. Părțile adoptă măsurile adecvate pentru suprimarea sau reducerea cererii ilicite de stupefiante și substanțe psihotrope, în scopul reducerii suferințelor omenești și pentru a face să dispară incitațiile de ordin financiar la traficul ilicit. Aceste măsuri pot fi, mai ales, fondate pe recomandările Organizației Națiunilor Unite, instituțiilorspecializate ale Națiunilor Unite, ca Organizația Mondială a Sănătății și alte organizații internaționale competente și pe schema multidisciplinară completă adoptată de către Conferința internațională cu privire la abuzul și traficul ilicit de droguri ținută în 1987, în măsura în care aceasta se referă la eforturile organismelor guvernamentale și neguvernamentale, cît și la inițiativa privată în domeniul prevenirii, tratamentului și readaptării. Părțile pot încheia acorduri sau aranjamente bilaterale sau multilaterale care vizează să suprime sau să reducă cererea ilicită de stupefiante și substanțe psihotrope.

5. Părțile pot lua, de asemenea, măsurile necesare pentru distrugerea rapidă sau utilizarea legală de stupefiante, substanțe psihotrope și substanțe înscrise în tabelele I și II care au fost înghețate sau confiscate și pentru care cantitatea din aceste substanțe, certificate cu forme în regulă, să fie admisibile ca probă.

Articolul 15
Transportatori comerciali

1. Părțile iau măsurile adecvate pentru a se asigura că mijloacele de transport exploatate de către transportorii comerciali nu servesc la comiterea infracțiunilor stabilite conform paragrafului 1 al art. 3; aceste măsuri pot cuprinde încheierea unor aranjamente speciale cutransportatorii comerciali.

2. Fiecare parte solicită transportatorilor comerciali să ia precauții rezonabile pentru a împiedica ca mijloacele lor de transport să servească la comiterea infracțiunilor stabilite conform paragrafului 1 al art. 3. Aceste precauții pot să se bazeze, mai ales, pe:

a) Dacă transportorul comercial își are stabilimentul său principal pe teritoriul acestei părți:

i) formarea de personal care să fie capabil să identifice trimiterile sau persoanele suspecte;

ii) stimularea integrității personalului.

b) Dacă transportatorul comercial operează pe teritoriul acestei părți:

i) depunerea listelor de mărfuri înainte, de fiecare dată cînd acest lucru este posibil;

ii) folosirea unor sigilii infalsificabile și posibile de controlat distinct.

iii) Informarea autorităților competente, în cel mai scurt timp posibil, cu privire la orice circumstanță suspectă care poate să fie legată de comiterea infracțiunilor stabilite în conformitate cu paragraful 1 al art. 3.

3. Fiecare parte veghează ca, la punctele de intrare și ieșire și în alte zone de control vamal, transportatorii comerciali și autoritățile competente să coopereze, în

scopul împiedicării accesului neautorizat la mijloacele de transport și la încărcătură, să aplice măsurile de securitate adecvate.

Articolul 16
Documentele comerciale şi marcajul exporturilor

1. Fiecare parte solicită ca expedierile licite de stupefiante și substanțe psihotrope destinate exportului să fie însoțite de documentele necesare. În afară de faptul că expedierile trebuie să satisfacă prescripțiile în materie de documentație, enunțate în art. 31 al Convenției din 1961, în art. 31 al Convenției din 1961 cum apare ea modificată și în art. 12 al Convenției din 1971, documentele comerciale, ca: facturile, listele de mărfuri, documentele vamale, de transport și alte documente de expediere, trebuie să indice denumirea stupefiantelor și substanțelor psihotrope care fac obiectul exporturilor și așa cum figurează în tabelele pertinente al Convenției din 1961, Convenției din 1961 cum apare modificată și Convenției din 1971, cantitatea exportată, cît și numele și adresa exportatorului, importatorului și, atunci cînd este cunoscut, cel al destinatarului.

2. Fiecare parte va impune ca expedierile de stupefiante și substanțe psihotrope destinate exportului să nu fie marcate incorect.

Articolul 17
Traficul ilicit pe mare

1. Părțile cooperează, în măsura posibilă, pentru a pune capăt traficului ilicit pe mare, în conformitate cu dreptul internațional maritim.

2. Partea care are motive întemeiate să bănuiască că o navă sub pavilion sau care nu abordează nici un pavilion sau nu poartă nici o înmatriculare se ocupă cu traficul ilicit poate solicita altor părți să o ajute pentru a pune capăt acestei utilizări. Părțile astfel solicitate furnizează această asistență în limita mijloacelor de care ele dispun.

3. Partea care are motive întemeiate să bănuiască că o navă care exercită libertatea de navigație, conform dreptului internațional, și navigînd sub pavilion sau fiind înmatriculată la o altă parte se ocupă cu traficul ilicit, poate să anunțe statul sub pavilionul căruia navighează nava, să solicite confirmarea înmatriculării și, dacă acest lucru se confirmă, să ceară autorizația acestui stat pentru a lua măsurile adecvate cu privire la această navă.

4. În conformitate cu dispozițiile paragrafului 3 sau tratatele în vigoare dintre ele sau orice alte acorduri sau aranjamente încheiate între aceste părți, statul sub pavilionul căruia navighează nava poate să autorizeze mai ales statul solicitat:

a) să inspecteze nava;

b) să viziteze nava;

c) dacă sunt descoperite probe ale participării la un trafic ilicit, trebuie luate măsurile adecvate cu privire la navă, persoanele care se găsesc la bord și la încărcătură.

5. Atunci cînd iau o măsură în urma aplicării prezentului articol, părțile interesate țin cont de necesitatea de a nu leza securitatea vieții pe mare și cea a navei și încărcăturii sale și să nu prejudicieze interesele comerciale și juridice ale statului de care depinde pavilionul sau orice alt stat interesat.

6. Statul sub pavilionul căruia navighează nava poate, în măsura în care este compatibil cu obligațiile sale conform paragrafului 1 al prezentului articol, să subordoneze autorizația sa condițiilor fixate de comun acord între ele și statul solicitant, mai ales în ceea ce privește responsabilitatea.

7. Fiecare parte va răspunde, fără întîrziere, oricărei solicitări care îi este adresată de către o altă parte în scopul de a determina dacă o navă sub pavilionul său este autorizată să navigheze și la cererile de autorizare prezentate în aplicarea paragrafului 3. În momentul în care devine parte la prezenta Convenție, fiecare stat desemnează autoritatea sau, dacă este cazul, autoritățile care au calitatea de a primi aceste cereri și să răspundă la ele. În luna care urmează acestei desemnări, Secretarul General notifică tuturor părților autoritatea desemnată de fiecare dintre ele.

8. Partea care a luat una din măsurile prevăzute în prezentul articol informează, fără întîrziere statul sub pavilionul căruia navighează nava cu privire la rezultatele acestei măsuri.

9. Părțile vor avea în vedere încheierea de acorduri sau angajamente bilaterale sau regionale, în scopul de a da curs dispozițiilor prezentului articol sau pentru a-i spori eficiența.

10. Măsurile luate în aplicarea paragrafului 4 nu sunt executate decît de navele de război sau aeronavele militare sau alte nave ori aeronave care poartă vizibil o marcă exterioară și sunt identificabile ca fiind în serviciul statului.

11. Orice măsură luată pe baza prezentului articol va ține cont, conform dreptului internațional maritim, de necesitatea de a nu impieta asupra drepturilor și obligațiilor și exercitării competenței statelor riverane, nici de a leza aceste drepturi, obligații sau competențe.

Articolul 18
Zone libere şi porturi libere

1. Părțile vor aplica, pentru a pune capăt traficului ilicit de stupefiante, substanțe psihotrope și substanțe înscrise în tabelele I și II în zonele libere și porturile libere, măsuri care nu sunt mai puțin stricte decît cele pe care le aplică în alte părți ale teritoriului lor.

2. Părțile vor depune eforturi pentru:

a) a supraveghea mișcarea mărfurilor și persoanelor în porturile libere și zonele libere și, în acest scop, vor da permisiunea autorităților competente să procedeze la vizitarea încărcăturii și navelor care intră și ies, inclusiv navelor de croazieră și pescuit, cît și aeronavelor și vehiculelor și, atunci cînd este cazul, să percheziționeze membrii echipajului și pasagerii, cît și bagajul acestora;

b) a stabili și a menține un sistem care permite decelarea expedierilor suspectate de a conține stupefiante, substanțe psihotrope sau substanțe înscrise în tabelul I și II, care intră sau ies din zonele și porturile libere;

c) a stabili și a menține sisteme de supraveghere în bazinele și depozitele portuare, cît și în aeroporturi și posturile de frontieră, în zonele libere și porturile libere.

Articolul 19
Utilizarea serviciilor poştale

1. În executarea obligațiilor care decurg din Convențiile Uniunii Poștale Universale și conform cu principiile fundamentale ale sistemelor lor juridice interne, părțile iau măsuri pentru a pune capăt utilizării serviciilor poștale în scopul traficului ilicit și cooperează între ele în acest scop.

2. Măsurile prevăzute la paragraful 1 al prezentului articol cuprind mai ales:

a) acțiunea coordonată pentru prevenirea și reprimarea utilizării serviciilor poștale în scopul traficului ilicit;

b) adoptarea și elaborarea de către serviciile de detectare și reprimare însărcinate cu aceasta a unor tehnici de investigare și control, care trebuie să permită decelarea în trimiterile poștale a expedierilor ilicite de stupefiante, substanțe psihotrope și substanțe înscrise în tabelele I și II;

c) măsurile legislative care permit recurgerea la mijloacele adecvate pentru a strînge probele necesare pentru urmăririle judiciare.

Articolul 20
Informații care trebuie furnizate de către părți

1. Părțile furnizează Comisiei, prin intermediul Secretarului General, informații cu privire la aplicarea prezentei Convenții pe teritoriul lor, și în special:

a) textul legilor și reglementărilor promulgate pentru aplicarea prezentei Convenții;

b) detalii cu privire la traficul ilicit, care decurg din competența lor și pe care ele le consideră importante deoarece aceste cazuri relevă tendințe noi, indicînd cantitățile despre care este vorba, sursele din care provin substanțele sau metodele utilizate de către persoanele care se ocupă cu traficul ilicit.

2. Părțile furnizează aceste informații în modul fixat de Comisie și la datele precizate de aceasta.

Articolul 21
Funcțiile Comisiei

Comisia este însărcinată să examineze toate problemele care sereferă la scopurile prezentei Convenții, și în special:

a) pe baza informațiilor prezentate de către părți în conformitate cu art. 20, Comisia urmărește punerea în aplicare a prezentei Convenții;

b) Comisia poate face sugestii și recomandări generale, fondate pe examinarea informațiilor obținute de către părți;

c) Comisia poate supune în atenția Organului toate problemele care pot să se refere la funcțiile acesteia;

d) Comisia ia măsurile pe care le crede de cuviință în ceea ce privește orice problemă care-i este prezentată de către Organ în aplicarea paragrafului 1 b) al art. 22;

e) Comisia poate, conform procedurilor enunțate în art. 12, să modifice tabelele I și II;

f) Comisia poate supune în atenția statelor nepărți deciziile și recomandările pe

care ea le adoptă în virtutea prezentei Convenții, pentru ca acestea să ia măsurile în consecință.

Articolul 22
Funcțiile Organului

1. Fără a prejudicia funcțiile ce-i revin Comisiei în baza art. 21 și sub rezerva funcțiilor care-i revin Organului și Comisiei, în temeiul Convenției din 1961, Convenției din 1961 cum apare ea modificată și Convenției din 1971:

a) Dacă după examinarea informațiilor de care dispune Organul, Secretarul General sau Comisia sau a informațiilor comunicate de către organisme ale Organizației Națiunilor Unite, Organul are motive să creadă că nu corespunde scopurilor prezentei Convenții în domeniile care țin de competența sa, el poate invita partea sau părțile să furnizeze toate informațiile pertinente.

b) În ceea ce privește art. 12, 13 și 16:

i) după ce a acționat conform alin. a) al prezentului paragraf, Organul poate, dacă consideră necesar, să solicite părții interesate să ia măsurile corectoare care, datorită circumstanțelor, par a fi necesare pentru a asigura executarea dispozițiilor art. 12, 13 și 16;

ii) înainte de a acționa conform cu alin. iii) de mai jos, Organul va considera ca fiind confidențiale comunicările pe care le va schimba cu partea interesată în virtutea alineatelor precedente;

iii) dacă el constată că partea interesată nu a luat măsurile corectoare pe care ea a fost invitată să le ia conform alineatului prezent, Organul poate supune în atenția părților, consiliului și Comisiei această problemă. Orice raport publicat în virtutea prezentului alineat va conține, deasemenea, avizul părții interesate dacă aceasta o solicită.

2. Părțile vor fi invitate să se facă reprezentate la ședințele Organului în cursul cărora va trebui examinată chestiunea în care este direct interesat în aplicarea prezentului articol.

3. În cazurile în care o decizie a Organului adoptată în virtutea prezentului articol nu este unanimă, trebuie expusă și opinia minorității.

4. Deciziile Organului în baza prezentului articol trebuie să fie luate cu o majoritate de 2/3 din numărul total al membrilor Organului.

5. În exercitarea funcțiilor care îi revin în virtutea alin. a) al paragrafului 1 al prezentului articol, Organul va prezenta caracterul confidențial al tuturor informațiilor pe care le va putea avea.

6. Îndeplinirea tratatelor sau acordurilor încheiate între părți conform dispozițiilor prezentei Convenții nu decurge din responsabilitatea care-i revine Organului în virtutea prezentului articol.

7. Dispozițiile prezentului articol nu se aplică diferendelor dintre părți, depinzînd de dispozițiile art. 32.

Articolul 23
Rapoartele Organului

1. Organul stabilește un raport anual cu privire la activitățile sale, în care el analizează informațiile de care dispune, raportînd în cazurile în care este necesar explicațiile eventuale care sunt date de către părți sau care le sunt solicitate și formulînd toate observațiile și recomandările pe care dorește să le facă. Organul poate stabili rapoarte suplimentare, dacă consideră necesar. Rapoartele sunt prezentate Consiliului prin intermediul Comisiei, care poate formula toate observațiile pe care le consideră oportune.

2. Rapoartele Organului sunt comunicate părților și publicate ulterior de către Secretarul General. Părțile trebuie să permită distribuirea lor fără restricții.

Articolul 24
Aplicarea unor măsuri mai severe decît cele cerute de către prezenta Convenție

Părțile pot adopta măsuri mai stricte sau mai severe decît cele prevăzute de către prezenta Convenție, dacă ele consideră necesar aceasta, pentru a preveni sau elimina traficul ilicit.

Articolul 25
Nederogarea de la drepturile şi obligațiile care decurg din tratatele anterioare

Dispozițiile prezentei Convenții nu derogă nici un drept sau obligație pe care Convenția din 1961, Convenția din 1961 cum apare ea modificată sau Convenția din 1971 le recunosc sau impun părților la prezenta Convenție.

Articolul 26
Semnarea

Prezenta Convenție va fi deschisă, între 20 decembrie 1988 și 20 februarie 1989 la Oficiul Națiunilor Unite de la Viena și apoi, pînă la 20 decembrie 1989, la sediul Organizației Națiunilor Unite de la New York, spre semnare:

a) de către toate statele;

b) de Namibia, reprezentată de Consiliul Națiunilor Unite pentru Namibia;

c) de organizațiile regionale pentru integrarea economică, care sunt competente în materie de negociere, încheiere și aplicare a acordurilor internaționale relative la problemele care fac obiectul prezentei Convenții; referirile din Convenția cu privire la părți, state sau servicii naționale sunt aplicabile acestor organizații în limita competenței lor.

Articolul 27
Ratificarea, acceptarea, aprobarea sau actul de confirmare oficială

1. Prezenta Convenție este supusă ratificării, acceptării sau aprobării Statelor și Namibiei, reprezentată de către Consiliul Națiunilor Unite pentru Namibia și unui act de confirmare oficială a organizațiilor regionale de integrare economică, vizate la alin. c) al art. 26. Instrumentele de ratificare, acceptare sau aprobare și instrumentele relative la actele de confirmare oficială vor fi depuse pe lîngă Secretarul General.

2. În instrumentele lor de confirmare oficială, organizațiile regionale de integrare economică vor preciza sfera competenței lor asupra domeniilor care decurg din prezenta Convenție. Pe de altă parte, aceste organizații îl vor informa pe Secretarul General cu privire la orice modificare adusă sferei competenței lor în domeniile care decurg din Convenție.

Articolul 28
Aderarea

1. Prezenta Convenție va rămîne deschisă aderării oricărui stat, Namibiei, reprezentată de către Consiliul Națiunilor Unite pentru Namibia și organizațiilor regionale de integrare economică vizate la alin. c) al art. 26. Aderarea se va efectua prin depunerea unui instrument de aderare pe lîngă Secretarul General.

2. În instrumentele lor de aderare organizațiile regionale de integrare economică vor preciza sfera competenței lor asupra domeniilor care decurg din prezenta Convenție. Pe de altă parte, aceste organizații vor informa pe Secretarul General de orice modificare adusă sferei competenței lor asupra domeniilor care decurg din Convenție.

Articolul 29
Intrarea în vigoare

1. Prezenta Convenție va intra în vigoare în a 90-a zi care va urma datei de depunere pe lîngă Secretarul General a celui de-al douăzecilea instrument de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare de către state sau Namibia, reprezentată de Consiliul pentru Namibia.

2. Pentru fiecare dintre state și pentru Namibia, reprezentată de către Consiliul pentru Namibia, care vor ratifica, accepta sau aproba prezenta Convenție sau vor adera după depunerea celui de-al douăzecilea instrument de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare, Convenția va intra în vigoare în a 90-a zi după depunerea instrumentului său de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare.

3. Pentru fiecare organizație regională de integrare economică vizată la alin. c) al art. 26 care va depune un instrument relativ la un act de confirmare oficială sau un instrument de aderare, Convenția va intra în vigoare la ultima dată din cele două date următoare: a 90-a zi după depunerea menționată sau data la care Convenția va intra în vigoare în conformitate cu paragraful 1 al prezentului articol.

Articolul 30
Denunțarea

1. Orice parte va putea denunța prezenta Convenție, în orice moment, printr-o notificare scrisă adresată Secretarului General.

2. Denunțarea se va aplica pentru partea interesată la un an după data la care va fi primită notificarea de către Secretarul General.

Articolul 31
Amendamente

1. Orice parte poate propune un amendament la prezenta Convenție. Textul amendamentului menționat și rațiunile care îl motivează sunt comunicate de către această parte Secretarului General, care le transmite altor părți și se interesează dacă acceptă amendamentul propus. Dacă textul unui amendament astfel distribuit nu a fost respins de către nici o parte, în cele 24 de luni care urmează după comunicarea sa, amendamentul menționat este considerat ca fiind acceptat și intră în vigoare pentru fiecare parte la 90 de zile după ce această parte a depus pe lîngă Secretarul General un document care exprimă consimțămîntul său de a fi obligată de către acest amendament.

2. Dacă un amendament a fost respins de către una dintre părți, Secretarul General începe consultările cu părțile și, la cererea majorității, aduce această problemă, cît și orice observație prezentată de către părți, la cunoștința Consiliului care poate decide reunirea unei conferințe, conform paragrafului 4 al art. 62 al Cartei Națiunilor Unite. Orice amendament care rezultă în urma unei asemenea conferințe este consemnat într-un protocol. Părțile care consimt să fie obligate de către acest protocol trebuie să-l informeze de urgență pe Secretarul General.

Articolul 32
Reglementarea deferendelor

1. Dacă între două sau mai multe părți apare un diferend cu privire la interpretarea sau aplicarea prezentei Convenții, părțile se consultă în scopul reglării acestui diferend pe calea negocierii, anchetei, medierii, concilierii, arbitrajului sau recurgerii la organismele regionale, pe cale judecătorească sau prin alte mijloace pașnice alese de către acestea.

2. Orice diferend de această natură care nu poate fi reglementat prin mijloacele prevăzute la paragraful 1 al prezentului articol este supus, pentru luarea unei decizii, Curții Internaționale de Justiție la cererea oricăruia dintre statele părți la diferend.

3. Dacă o organizație regională de integrare economică, vizată la alin. c) al art. 26 este parte la un diferend care nu poate fi reglementat în modul prevăzut de paragraful 1 al prezentului articol, ea poate, prin intermediul unui stat membru al Organizației Națiunilor Unite, să solicite consiliul să ceară un aviz consultativ Curții Internaționale de Justiție în virtutea art. 65 al Statutului Curții, aviz care va fi considerat ca decisiv.

4. Fiecare stat, în momentul semnării, ratificării, acceptării sau aprobării prezentei Convenții ori aderării, sau fiecare organizație regională de integrare economică,

în momentul semnării, depunerii unui act de confirmare formală sau adeziunii poate declara că nu se consideră obligată prin dispozițiile paragrafelor 2 și 3 ale prezentului articol.

Celelalte părți nu sunt obligate, conform dispozițiilor paragrafelor 2 și 3, față de partea care a făcut o asemenea declarație.

5. Orice parte care a făcut o declarație în virtutea paragrafului 4 al prezentului articol poate, în orice moment, să retragă această declarație printr-o notificare adresată Secretarului General.

Articolul 33
Texte autentice

Textele în limbile engleză, arabă, chineză, spaniolă, franceză și rusă ale prezentei Convenții au aceeași valoare.

Articolul 34
Depozitarul

Secretarul General este depozitarul prezentei Convenții.

Pe baza celor de mai sus, subsemnații împuterniciți în cuvenită formă au semnat prezenta Convenție.

Întocmită la Viena, într-un exemplar original, la 20 decembrie 1988.

Anexă

Tabelul I	**Tabelul II**
Acid lisergic	Acetonă
Efedrină	Acid antranilic
Ergometrină	Acid fenilacetic
Ergotamină	Anhidridă acetică
1-Fenil-propan-2-onă	Eter etilic
Pseudoefedrină	Piperidină
Sărurile substanțelor înscrise în prezentul tabel în toate cazurile în care existența acestor săruri este posibilă.	Sărurile substanțelor înscrise în prezentul tabel în toate cazurile în care existența acestor săruri este posibilă.

CONVENȚIA CU PRIVIRE LA DREPTURILE COPILULUI

PREAMBUL

STATELE PĂRȚI la prezenta Convenție

Considerînd că, în conformitate cu principiile proclamate în *Carta Națiunilor Unite*, recunoașterea demnității inerente tuturor membrilor familiei umane, precum și egalitatea și caracterul inalienabil al drepturilor lor sunt fundamentul libertății, dreptății și păcii în lume,

Avînd în vedere faptul că popoarele Națiunilor Unite au proclamat din nou în Cartă încrederea lor în drepturile fundamentale ale omului, în demnitatea și valoarea ființei umane și sunt hotărîte să promoveze progresul social și să instaureze cele mi bune condiții de viață într-o libertate cît mai deplină,

Recunoscînd că Națiunile Unite, în declarația universală a drepturilor omului și în pactele internaționale privind drepturile omului, au proclamat și au convenit că fiecare este îndreptățit să se prevaleze de toate drepturile și de toate libertățile care sunt enunțate în acestea, fără nici o deosebire de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie publică sau orice altă opinie, de origine națională sau socială, avere, naștere sau altă situație,

Amintind că, În declarația universală a drepturilor omului națiunile Unite au proclamat că toți copiii au dreptul la ajutor și la asistență specială,

Convinși că familia, unitatea fundamentală a societății și mediul natural pentru creșterea și bunăstarea tuturor membrilor săi, și, în mod deosebit copilul, trebuie să beneficieze de protecția și de asistența de care are nevoie pentru a putea să joace pe deplin rolul său în societate,

Recunoscînd că pentru deplina și armonioasa dezvoltare a personalității sale, copilul trebuie să crească într-un mediu familial, într-o atmosferă de fericire, dragoste, și înțelegere,

Considerînd că este important de a pregăti pe deplin copilul pentru a avea o viață individuală în societate și a-l crește în spiritul idealurilor proclamate în Carta Națiunilor Unite și, în special, în spiritul păcii, demnității, libertății, egalitățiișisolidarității,

Avînd în vedere că necesitatea de a acorda o protecție specială copilului a fost enunțată în Declarația cu privire la drepturile copilului de la Geneva din 1924 şi în Declarația drepturilor copilului adoptată de Adunarea generală la 20 noiembrie 1959 şi că a fost recunoscută în declarația universală a drepturilor omului, în Pactul internațional privind drepturile civile şi politice (în articolele 23 şi 24), în pactul internațional privind drepturile economice, sociale şi culturale (în mod deosebit în art. 10) şi în statutele şi instrumentele pertinente ale instituțiilor specializate şi ale organizațiilor internaționale care se preocupă de bunăstarea copilului,

Avînd în vedere că, aşa cum s-a indicat în Declarația drepturilor copilului, copilul, din cauza lipsei sale de maturitate fizică şi intelectuală, are nevoie de o protecție specială şi de îngrijiri speciale, în principal de o protecție juridică potrivită, înainte şi după naştere,

Reamintind dispoziţiile Declaraţiei cu privire la principiile sociale şi juridice aplicabile protecţiei şi bunăstării copiilor, cu referire specială la practicile în materie de adopţiune şi de plasament familial pe plan naţional şi internaţional, dispoziţiile Ansamblului de reguli minime ale Naţiunilor Unite privind administrarea justiţiei pentru minori (Regulile de la Beijing) şi dispoziţiile declaraţiei cu privire la protecţia femeilor şi copiilor în perioade de urgenţă şi de conflict armat,

Recunoscînd că în toate ţările lumii sunt copii care trăiesc în condiţii deosebit de dificile şi că este necesar să se acorde acestor copii o atenţie deosebită,

Ţinînd în mod corespunzător seama de importanţa tradiţiilor şi valorilor culturale ale fiecărui popor în protecţia şi dezvoltarea armonioasă a copilului,

Recunoscînd importanţa cooperării internaţionale pentru îmbunătăţirea condiţiilor de viaţă ale copiilor în toate ţările ţi în mod deosebit în ţările în curs de dezvoltare,

AU CONVENIT asupra celor ce urmează:

Partea I

Articolul 1

În sensul prezentei Convenţii, copil este orice fiinţă umană sub vîrsta de 18 ani, cu excepţia cazurilor cînd, în baza legilor aplicabile copilului, majoratul este stabilit sub această vîrstă.

Articolul 2

1. Statele părţi se angajează să respecte drepturile care sunt enunţate în prezenta Convenţie şi să le garanteze tuturor copiilor care ţin de jurisdicţia lor, fără nici o discriminare, Indiferent de rasa, culoarea, sexul, limba, religia, opinia publică sau altă opinie a copilului sau a părinţilor sau a reprezentanţilor săi legali, de originea lor naţională, etnică sau socială, de situaţia lor materială, de incapacitatea lor, de naşterea lor sau de altă situaţie.

2. Statele părţi vor lua toate măsurile corespunzătoare astfel încît copilul să fie efectiv protejat împotriva oricărei forme de discriminare sau de sancţiuni motivate de situaţia juridică, activităţile, opiniile declarate sau convingerile părinţilor săi, ale reprezentanţilor săi legali sau ale membrilor familiei sale.

Articolul 3

1. În toate acţiunile care îi privesc pe copii, fie că sunt luate de instituţii publice sau private de protecţie socială, de către tribunale, autorităţi administrative sau de organe legislative, interesele superioare ale copilului trebuie să fie luate în considerare cu prioritate.

2. Statele părţi se angajează să asigure copilului protecţia şi îngrijirile necesare pentru bunăstarea sa, ţinînd cont de drepturile şi obligaţiile părinţilor să, ale tutorilor săi, ale altor persoane legal responsabile pentru el şi vor lua, în acest scop, toate măsurile legislative şi administrative corespunzătoare.

3. Statele părți vor veghea ca funcționarea instituțiilor, serviciilor și lăcașelor responsabile pentru grija sau protecția copiilor să fie conformă cu normele fixate de către autoritățile competente, în special în domeniul securității și sănătății, în ceea ce privește numărul și competența personalului lor ca și în privința unui control corespunzător.

Articolul 4

Statele părți se angajează să ia toate măsurile legislative, administrative și altele care sunt necesare pentru a pune în practică drepturile recunoscute în prezenta Convenție. În cazul drepturilor economice, sociale și culturale, ele vor lua aceste măsuri în limitele maxime ale rezervelor de care dispun și, dacă este cazul, în cadrul cooperării internaționale.

Articolul 5

Statele părți vor respecta responsabilitățile, drepturile și obligațiile pe care le au părinții sau, după caz, membrii familiei lărgite sau ai comunității, conform cutumei locale, tutorii sau alte persoane prin lege responsabile pentru copil, de a-i da acestuia, într-un mod care să corespundă dezvoltării capacităților acestuia, orientarea și sfaturile corespunzătoare exercitării drepturilor pe care i le recunoaşte prezenta Convenție.

Articolul 6

1. Statele părți recunosc că orice copil are dreptul inerent la viață.

2. Statele părți vor asigura în toată măsura posibilului supraviețuirea și dezvoltarea copilului.

Articolul 7

1. Copilul este înregistrat imediat după naşterea sa și are, de la această dată, dreptul la un nume, dreptul de a dobîndi o cetățenie, și, în măsura posibilului, dreptul de a-și cunoaște părinții și de a fi crescut de aceștia.

2. Statele părți vor veghea la aplicarea acestor drepturi conform legislației lor naționale și obligațiilor asumate potrivit instrumentelor internaționale aplicabile în materie, în mod deosebit în cazurile în care, în absența acestora, copilul s-ar găsi în situația de a fi apatrid.

Articolul 8

1. Statele părți se angajează să respecte dreptul copilului de a-și păstra identitatea, inclusiv cetățenia, numele său și relațiile familiale, așa cum sunt recunoscute de lege, fără amestec ilegal.

2. Dacă un copil este lipsit, în mod ilegal, de elementele constitutive ale identității sale sau de unele din acestea, statele părți vor acorda asistența și protecția corespunzătoare pentru ca identitatea sa să fie restabilită cît mai repede posibil.

Articolul 9

1. Statele părți vor veghea ca nici un copil să nu fie separat de părinții săi împotriva voinței lor, cu excepția situației în care autoritățile competente decid, sub rezerva

revizuirii judiciare și în conformitate cu legile și procedurile aplicabile, că această separare este necesară, în interesul superior al copilului. O decizie în acest sens poate să fie necesară în anumite cazuri particulare, de exemplu, atunci cînd părinții maltratează sau neglijează copiii sau cînd părinții trăiesc separat și cînd urmează să ia o hotărîre cu privire la locul de reședință al copilului.

2. În toate cazurile prevăzute la paragraful 1 al prezentului articol, toate părțile interesate trebuie să aibă posibilitatea de a participa la dezbateri și de a-și face recunoscute părerile.

3. Statele părți vor respecta dreptul copilului separat de cei doi părinți ai săi sau de unul din ei, de a întreține în mod regulat relații personale și contacte directe, cu cei doi părinți ai săi, în afara cazului cînd acest lucru este contrar interesului superior al copilului.

4. Cînd separarea rezultă din orice măsuri luate de către un stat parte, precum ar fi detenția, închisoarea, exilul, expulzarea sau moartea (înțelegîndu-se moartea indiferent de cauză, survenită în timpul detenției), a celor doi părinți sau a unuia din ei, sau a copilului, statul parte dă, la cererea părinților, a copilului sau dacă este cazul, a unui alt membru al familiei informațiile esențiale asupra locului unde se găsesc membrul sau membrii familiei, doar dacă divulgarea acestor informații nu aduce prejudicii bunăstării copilului. Statele părți vor veghea, de asemenea, ca prezentarea unei astfel de cereri să nu antreneze prin ea însăși, consecințe dăunătoare pentru persoana sau persoanele în cauză.

Articolul 10

1. În conformitate cu obligația ce revine statelor părți potrivit paragrafului 1 al art.9, orice cerere făcută de către copil sau de către părinții săi în vederea intrării într-un stat parte sau părăsirii acestuia în scopul reîntregirii familiei, va fi examinată de către statele părți într-un spirit pozitiv, cu umanism și operativitate. Statele părți vor veghea, de asemenea, ca prezentarea unei astfel de cereri să nu antreneze prin ea însăși, consecințe dăunătoare pentru autorii solicitării și membrii familiei lor.

2. Un copil ai cărui părinți au reședința în state diferite are dreptul de a întreține, în afara unor situații excepționale, relații personale și contacte directe regulate cu ambii părinți. În acest scop, și în conformitate cu obligația care revine statelor părți rezultînd din art.9, paragraful 1, statele părți vor respecta drepturile pe care îl au copiiiși părinții săi de a părăsi orice țară, inclusiv pe a lor, și de a reveni în propria țară. Dreptul de a părăsi orice țară nu poate fi limitat decît de restricțiile prevăzute de lege și care sunt necesare pentru protecția securității naționale, a ordinii publice, a sănătății publice sau a moralității sau a drepturilor și libertăților altora și care sunt compatibile cu celelalte drepturi recunoscute în prezenta Convenție.

Articolul 11

1. Statele părți vor lua măsuri pentru a combate transferul ilegal și împiedicarea reîntoarcerii copiilor din străinătate.

2. În acest scop, statele părți vor favoriza încheierea de acorduri bilaterale și multilaterale sau aderarea la acordurile existente.

Articolul 12

1. Statele părți vor garanta copilului capabil de discernămînt dreptul de a exprima liber opinia sa asupra oricărei probleme care îl privește, opiniile copilului fiind luate în considerare avîndu-se în vedere vîrsta sa și gradul său de maturitate.

2. În acest scop, se va da copilului, în special, posibilitatea de a fi ascultat în orice procedură judiciară sau administrativă care-l privește, fie direct, fie printr-un reprezentant sau instituție corespunzătoare, în conformitate cu regulile de procedură din legislația națională.

Articolul 13

1. Copilul are dreptul la libertatea de exprimare; acest drept cuprinde libertatea de a căuta, a primi și a difuza informații și idei de orice natură, fără să țină seama de frontiere, sub formă orală, scrisă, tipărită sau artistică, sau prin oricare alte mijloace, la alegerea copilului.

2. Exercitarea acestui drept poate fi supusă restricțiilor, dar numai acelora care sunt prevăzute de lege şi care sunt necesare:

a) pentru respectarea drepturilor sau a reputației altora, sau

b) pentru protecția securității naționale, a ordinii, a sănătății şi a moralei publice.

Articolul 14

1. Statele părți vor respecta dreptul copilului la libertatea de gîndire, de conştiință şi religie.

2. Statele părți vor respecta drepturile şi obligațiile părinților sau, după caz, ale reprezentanților legali ai copilului de a-l orienta pe acesta în exercitarea dreptului sus-menționat de o manieră care să corespundă dezvoltării capacităților copilului.

3. Libertatea de a-şi manifesta religia sa sau convingerile sale nu poate fi supusă decît restricțiilor de lege şi care sunt necesare pentru protecția securității, a ordinii, a sănătății şi a moralei publice sau a libertăților şi a drepturilor fundamentale ale altora.

Articolul 15

1. Statele părți recunosc drepturile copilului la libertate de asociere şi la libertatea de reuniune pașnică.

2. Exercitarea acestor drepturi nu poate fi obiect al nici unui fel de restricții, altele decît cele impuse în conformitate cu legea şi care sunt necesare într-o societate democratică, în interesul securității naționale, al siguranței sau ordinii publice sau pentru a proteja sănătatea sau morala publică sau drepturile şi libertățile altora.

Articolul 16

1. Nici un copil nu va face obiectul ingerințelor arbitrare sau ilegale în viața sa personală, familia sa, domiciliul sau corespondența sa şi nici al unor atacuri ilegale la onoarea şi reputația sa.

2. Copilul are dreptul la protecția legii contra unor astfel de imixtiuni sa atacuri.

Articolul 17

Statele părți recunosc importanța funcției îndeplinite de mijloacele de informare în masă şi vor veghea astfel încît copilul să aibă acces la informații şi materiale provenind din surse naționale şi internaționale diverse, cu deosebire de cele care vizează promovarea bunăstării sale sociale, spirituale şi morale, precum şi a sănătății sale fizice şi mintale. În acest scop, statele părți:

a) vor încuraja mijloacele de informare în masă de a difuza informații şi materiale care prezintă o utilitate socială şi culturală pentru copil şi răspund spiritului art.29;

b) vor încuraja cooperarea internațională în producția, schimbul şi difuzarea de astfel de informații şi materiale provenind din diferite surse culturale naționale şi internaționale;

c) vor încuraja producerea şi difuzarea de cărți pentru copii;

d) vor încuraja mijloacele de informare în masă de a ține seama în mod deosebit de nevoile lingvistice ale copilului care aparține unui grup minoritar sau ale copilului autohton;

e)vor încuraja elaborarea de principii directoare corespunzătoare, destinate protejării copilului împotriva informațiilor şi materialelor care dăunează bunăstării sale, avînd în vedere prevederile art. 13 şi 18.

Articolul 18

1. Statele părți vor depune eforturi pentru asigurarea recunoaşterii principiului potrivit căruia ambii părinți au răspundere comună pentru creşterea şi dezvoltarea copilului. Răspunderea pentru creşterea copilului şi asigurarea dezvoltării sale revine în primul rînd părinților, sau, după caz, reprezentanților săi legali. Aceştia trebuie să se conducă înainte de orice după interesul superior al copilului.

2. Pentru garantarea şi promovarea drepturilor enunțate în prezenta Convenție, statele părți vor acorda ajutor corespunzător părinților şi reprezentanților legali ai copilului în exercitarea răspunderii care le revine de a creşte copilul şi vor asigura dezvoltarea instituțiilor, lăcaşelor şi serviciilor pentru ocrotirea copiilor.

3. Statele părți vor lua toate măsurile corespunzătoare pentru a asigura copiilor, ai căror părinți muncesc, dreptul de a beneficia de serviciile şi instituțiile de îngrijire a copiilor pentru care ei îndeplinesc condițiile cerute.

Articolul 19

1. Statele părți vor lua toate măsurile legislative, administrative, sociale şi educative corespunzătoare pentru protejarea copilului împotriva oricăror forme de violență, vătămare ori abuz fizice sau mintale, de abandon sau de neglijare, de rele tratamente sau de exploatare, inclusiv abuzul sexual, în timpul cît se află în îngrijirea părinților sau a unuia dintre ei, a reprezentantului sau reprezentanților săi legali sau a oricărei persoane căreia i-a fost încredințat.

2. Asemenea măsuri de protecție vor cuprinde, în mod corespunzător, proceduri eficiente pentru stabilirea de programe sociale vizînd furnizarea de sprijin necesar copilului şi celor cărora le-a fost încredințat, precum şi pentru alte forme de prevenire, identificare, raportare, retrimitere, anchetare, tratare şi urmărire a cazurilor

de rele tratamente aplicate copilului descrise mai sus, şi vor cuprinde, şi, în, mod corespunzător proceduri de intervenţie judiciară.

Articolul 20

1. Orice copil care este, temporar sau definitiv, lipsit de mediul său familial, sau care, în propriul său interes, nu poate fi lăsat în acest mediu, are dreptul la protecţie şi ajutor special din partea statului.

2.Statele părţi vor prevedea pentru acest copil o ocrotire alternativă în conformitate cu legislaţia lor naţională.

3. O astfel de ocrotire poate include, între altele, plasarea într-o familie, "Kafala" din legea islamică, adopţiunea sau, dacă e necesar, plasarea în instituţii adecvate îngrijirii copiilor. În alegerea uneia din aceste soluţii este necesar să se ţină seama în mod corespunzător de necesitatea unei anumite continuităţi în educarea copilului, ca şi de originea sa etnică, religioasă, culturală şi lingvistică.

Articolul 21

Statele părţi care recunosc şi/sau permit sistemul adopţiunii se vor asigura că interesul superior al copilului este raţiunea primordială în materie şi:

a) vor asigura ca adopţiunea unui copil să nu fie încuviinţată decît de autorităţile competente, care verifică, conform legilor şi procedurilor aplicabile şi pe baza tuturor informaţiilor pertinente şi viabile, că adopţiunea poate să aibă loc avînd în vedere situaţia copilului în raport cu părinţii săi, rudele şi reprezentanţii legali şi, dacă este cazul, că persoanele interesate şi-au dat consimţămîntul la adopţiune în cunoştinţă de cauză pe baza unei consultări necesare;

b) Vor recunoaşte că adopţiunea în străinătate poate fi considerată ca un alt mijloc de a asigura îngrijirea necesară copilului, dacă acesta nu poate fi îngrijit în mod corespunzător în ţara sa de origine;

c) vor asigura ca, în cazul adopţiunii în străinătate, copilul să beneficieze de garanţiile şi normele echivalente cu cele existente în cazul unei adopţiuni naţionale;

d) vor lua toate măsurile corespunzătoare pentru a asigura ca, în cazul adopţiunii în străinătate, încredinţarea copilului să nu conducă la un profit material necuvenit persoanelor implicate în aceasta;

e) vor promova, după caz, obiectivele prezentului articol, încheind aranjamente şi acorduri bilaterale sau multilaterale şi se vor strădui, în acest cadru, să asigure ca încredinţarea copilului în străinătate să fie efectuată de către autorităţile sau organele competente.

Articolul 22

1. Statele părţi vor lua măsurile corespunzătoare pentru a asigura ca un copil care caută să obţină statutul de refugiat sau care este considerat refugiat în virtutea regulilor şi procedurilor de drept internaţional sau naţional aplicabile, fie că este singur sau însoţit de mamă şi tată sau de orice altă persoană, să beneficieze de protecţie şi asistenţă umanitară corespunzătoare pentru a-i permite să se bucure de drepturile pe care i le recunosc prezenta Convenţie şi celelalte instrumente internaţionale relative

la drepturile omului sau cu caracter umanitar la care statele respective sunt părți.

2. În acest scop, statele părți vor prevedea, așa cum ele consideră potrivit, cooperarea în toate eforturile Organizației Națiunilor Unite și ale altor organizații interguvernamentale sau nonguvernamentale competente care colaborează cu Națiunile Unite pentru a proteja și ajuta un astfel de copil și a descoperi părinții sau alți membri ai familiei oricărui copil refugiat în vederea obținerii informațiilor necesare pentru reunificarea familiei sale. În cazurile în care nici un părinte și nici un alt membru al familiei nu poate fi găsit, copilului i se va acorda aceeași protecție ca oricărui alt copil care este permanent sau temporar lipsit de mediul său familial, indiferent pentru ce motiv, în conformitate cu prezenta Convenție.

Articolul 23

1. Statele părți recunosc că un copil handicapat mintal sau fizic trebuie să se bucure de o viață plină și decentă în condiții care să-i garanteze demnitatea, să promoveze autonomia și să-i faciliteze participarea activă la viața colectivității.

2. Statele părți recunosc dreptul copilului handicapat de a beneficia de îngrijiri speciale și vor încuraja și asigura, în măsura resurselor disponibile, pentru copilul care posedă deficiențele prevăzute și pentru cei care îl au în grijă, extinderea asistenței pentru care se face cererea, asistență adecvată condiției copilului și situației părinților sau celor care îngrijesc copilul.

3. Recunoscînd nevoile speciale ale copilului handicapat, asistența extinsă conform paragrafului 2 va fi gratuită de fiecare dată cînd este posibil, ținînd cont de resursele financiare ale părinților lui sau ale celor care îl îngrijesc și va fi concepută astfel încît să asigure ca orice copil handicapat să aibă acces efectiv la educație, la formare profesională, la servicii de îngrijire a sănătății, la servicii de recuperare, la pregătire pentru angajare la muncă și la mijloace de recreere într-o manieră care să conducă la o integrare socială și o dezvoltare individuală cît se poate de complete, incluzînd dezvoltarea sa culturală și spirituală.

4. În spiritul cooperării internaționale, statele părți vor promova schimbul de informații corespunzătoare în domeniul profilactic al sănătății, tratamentului medical, psihologic și funcțional al copiilor handicapați, incluzînd difuzarea de informații privind metode de recuperare, servicii de educare și formare profesională, ca și accesul la aceste date, în scopul de a permite statelor părți să amelioreze capacitățile șu competențele lor și să lărgească experiența lor în aceste domenii. În această privință se va ține seama în mod deosebit de nevoile țărilor în curs de dezvoltare.

Articolul 24

1. Statele părți recunosc dreptul copilului de a se bucura de cea mai bună stare de sănătate posibilă și de a beneficia de serviciile medicale și de recuperare .

2. Statele părți vor urmări realizarea integrală a acestui drept, și, în mod deosebit, vor lua măsurile corespunzătoare pentru:

a) reducerea mortalității infantile;

b) asigurarea pentru toți copiii a asistenței medicale și îngrijirii necesare de sănătate , accentul fiind pus pe dezvoltarea măsurilor primare de ocrotire a sănătății:

c) combaterea maladiilor şi malnutriţiei în cadrul măsurilor primare de ocrotire a sănătăţii, prin aplicarea tehnologiei uşor de procurat şi prin furnizarea de alimente şi apă potabilă, ţinînd seama de pericolele şi riscurile de poluare a mediului ambiant;

d) asigurarea de ocrotire corespunzătoare a sănătăţii mamelor în perioadele pre- şi postnatală;

e) asigurarea ca toate grupurile societăţii, în mod deosebit părinţii şi copiii, să fie informate, să aibă acces la educaţie, să fie sprijinite în folosirea cunoştinţelor de bază despre sănătatea şi alimentaţia copilului, avantajele alăptării, igiena şi salubritatea mediului ambiant şi prevenirea accidentelor;

f) aplicarea măsurilor preventive de sănătate şi asistenţă medicală părinţilor, precum şi a educaţiei şi serviciilor de planificare familială.

3. Statele părţi vor lua toate măsurile eficiente corespunzătoare în vederea abolirii practicilor tradiţionale dăunătoare sănătăţii copiilor.

4. Statele părţi se angajează să promoveze şi să încurajeze cooperarea internaţională în vederea asigurării progresive şi deplinei realizări a dreptului recunoscut în prezentul articol. În această privinţă se va ţine seama, în mod deosebit, de nevoile ţărilor în curs de dezvoltare.

Articolul 25

Statele părţi recunosc copilului care a fost plasat de către autoritatea competentă pentru a primi îngrijiri, protecţie sau un tratament fizic sau mintal, dreptul la verificare periodică a tratamentului respectiv şi oricăror altor împrejurări legate de plasarea sa.

Articolul 26

1. Statele părţi vor recunoaşte oricărui copil dreptul de a beneficia de securitatea socială, inclusiv asigurările sociale, şi vor lua măsurile necesare pentru asigurarea deplinei realizări a acestui drept în conformitate cu legislaţia lor naţională.

2. Prestaţiile trebuie să fie acordate, cînd este cazul, ţinîndu-se seama de resurse şi de situaţia copilului şi a persoanelor responsabile de întreţinerea sa, ca şi de orice alt element aplicabil la solicitarea prestaţiei oferite pentru copil sau în numele său.

Articolul 27

1. Statele părţi recunosc dreptul oricărui copil la un nivel de viaţă adecvat dezvoltării sale fizice, mintale, spirituale, morale şi sociale.

2. Părinţilor şi oricărei alte persoane care au în grijă un copil, le revine, în primul rînd, responsabilitatea de a asigura, în limita posibilităţilor şi a mijloacelor lor financiare, condiţiile de viaţă necesare dezvoltării copilului.

3. Ţinînd seama de condiţiile naţionale şi în limita mijloacelor lor, statele părţi vor adopta măsurile corespunzătoare pentru a ajuta părinţii şi alte persoane care au în grijă un copil să valorifice acest drept şi vor oferi, în caz de nevoie, o asistenţă materială şi programe de sprijin , în special în ceea ce priveşte alimentaţia, îmbrăcămintea şi locuinţa.

4. Statele părţi vor lua măsurile adecvate pentru a asigura recuperarea pensiei

alimentare a copilului de la părinții săi sau de la alte persoane care au o răspundere financiară față de el, indiferent dacă se află pe teritoriul lor sau în străinătate. În special, pentru cazurile în care persoana care are o răspundere financiară față de un copil trăieşte într-un alt stat decît cel al copilului, statele părți vor promova aderarea la acorduri internaționale sau încheierea de asemenea acorduri, precum şi adoptarea altor aranjamente corespunzătoare.

Articolul 28

1. Statele părți recunosc dreptul copilului la educație şi în vederea asigurării exercitării acestui drept în mod progresiv şi pe baza egalității de şanse, în special:

a) vor face învățămîntul primar obligatoriu şi gratuit pentru toți;

b) vor încuraja diferite forme de învățămînt secundar, atît general cît şi profesional, le vor face deschise şi accesibile oricărui copil şi vor lua măsuri corespunzătoare, cum sunt instituirea gratuității învățămîntului şi acordarea unui ajutor financiar în caz de nevoie;

c) vor asigura tuturor accesul la învățămînt superior în funcție de capacitatea fiecăruia, prin toate mijloacele adecvate;

d) vor face deschise şi accesibile tuturor copiilor informarea şi orientarea şcolară şi profesională;

e) vor lua măsuri pentru a încuraja frecventarea şcolii cu regularitate şi reducerea ratei de abandonare a şcolii;

2. Statele părți vor lua măsuri corespunzătoare pentru a asigura aplicarea disciplinei şcolare într-un mod compatibil cu demnitatea copilului ca ființă umană şi în conformitate cu prezenta Convenție.

3. Statele părți vor promova şi încuraja cooperarea internațională în domeniul educației, mai ales cu scopul de a contribui la eliminarea ignoranței şi analfabetismului în lume şi de a facilita accesul la cunoştințe ştiințifice şi tehnice şi la metodele de învățămînt moderne. În această privință se va ține în special seama de nevoile țărilor în curs de dezvoltare.

Articolul 29

1. Statele părți sunt de acord că educația copilului trebuie să urmărească:

a) dezvoltarea personalității copilului, a aptitudinilor şi a capacităților sale mentale şi fizice, la nivelul potențialului maxim;

b) dezvoltarea respectului pentru drepturile omului şi a libertăților fundamentale, precum şi pentru principiile consacrate în Carta Națiunilor Unite;

c) dezvoltarea respectului față de părinți, față de identitatea, limba şi valorile sale culturale, precum şi față de valorile naționale ale țării în care trăieşte, ale țării din care poate fi originar şi ale civilizațiilor diferite de a sa;

d) pregătirea copilului pentru a-şi asuma responsabilitățile vieții într-o societate liberă, în spiritul înțelegerii, păcii. Toleranței, egalității între sexe şi prieteniei între toate popoarele şi grupurile etnice, naționale şi religioase şi persoanele de origine autohtonă;

e) dezvoltarea respectului față de mediul natural;

2. Nici o dispoziție din prezentul articol sau din art. 28 nu va fi interpretată într-o manieră care ar aduce atingere libertății persoanelor fizice sau juridice de a crea şi dirija instituții de învățământ, cu condiția ca principiile enunțate în paragraful 1 al prezentului articol să fie respectate şi ca educația dată în aceste instituții să fie conformă normelor minimale pe care statul le prescrie.

Articolul 30

În statele în care există minorități etnice, religioase sau lingvistice sau persoane de origine autohtonă, unui copil care aparține unei asemenea minorități sau este autohton nu i se poate nega dreptul de a avea, în comun cu alți membri ai grupului său, propria sa cultură, de a profesa şi de a practica propria sa religie sau de a folosi propria sa limbă.

Articolul 31

1. Statele recunosc dreptul copilului la odihnă şi la timp liber, la joc şi la activități recreative proprii vîrstei sale, de a participa în mod liber la viața culturală şi artistică.

2. Statele părți vor respecta şi vor promova dreptul copilului de a participa în mod deplin la viața culturală şi artistică şi vor încuraja asigurarea unor posibilități corespunzătoare şi egale pentru activitatea culturală, artistică, recreativă şi de odihnă.

Articolul 32

1. Statele părți recunosc dreptul copilului de a fi protejat împotriva exploatării economice şi exercitării unei munci ce comportă riscuri sau îi împiedică educația sau îi dăunează sănătății sau dezvoltării sale fizice, mintale, spirituale, morale sau sociale.

2. Statele părți vor lua măsurile legislative, administrative, sociale şi educative pentru a asigura aplicarea prezentului articol. În acest scop şi ținînd seama de dispozițiile pertinente ale celorlalte instrumente internaționale, statele părți, în mod special:

a) vor prevedea o vîrstă minimă sau vîrste minime de angajare;

b) vor prevedea o reglementare corespunzătoare a orarelor de lucru şi a condițiilor de muncă;

c) vor prevedea pedepse sau alte sancțiuni corespunzătoare pentru a asigura aplicarea efectivă a prezentului articol.

Articolul 33

Statele părți vor lua măsuri corespunzătoare, inclusiv măsuri legislative, administrative, sociale şi educative pentru a proteja copiii contra folosirii ilicite a stupefiantelor şi a substanțelor psihotrope, şa cum sunt acestea definite de tratatele internaționale pertinente şi pentru a împiedica utilizarea copiilor pentru producția şi traficul ilicit al acestor substanțe.

Articolul 34

Statele părți se angajează să protejeze copilul contra oricărei forme de exploatare

sexuală şi de abuz sexual. În acest scop, statele părţi vor lua în special toate măsurile corespunzătoare pe plan naţional, bilateral şi multilateral, pentru a preveni:

a) incitarea sau constrîngerea unui copil de a fi implicat într-o activitate sexuală ilegală;

b) exploatarea copiilor în scopul prostituţiei sau al altor practici ilegale;

c) exploatarea copiilor în scopul producţiei de spectacole sau de materiale cu caracter pornografic.

Articolul 35

Statele părţi vor lua toate măsurile corespunzătoare pe plan naţional, bilateral şi multilateral, pentru a preveni răpirea, vînzarea şi traficul de copii în orice scop şi în orice formă.

Articolul 36

Statele părţi vor proteja copilul împotriva oricăror alte forme de exploatare dăunătoare oricărui aspect al bunăstării lui.

Articolul 37

Statele părţi vor asigura ca:

a) nici un copil să nu fie supus la tortură, nici la pedepse sau tratamente crude, inumane sau degradante. Pedeapsa capitală sau închisoarea pe viaţă fără posibilitatea de a fi eliberat nu vor fi pronunţate pentru infracţiunile comise de persoane sub vîrsta de optsprezece ani;

b) nici un copil să nu fie privat de libertate în mod ilegal sau arbitrar;

Arestarea, deţinerea sau întemniţarea unui copil trebuie să fie conforme cu legea, nu vor fi decît nişte măsuri extreme şi vor fi cît mai scurte posibil;

c) orice copil privat de libertate să fie tratat cu omenie şi cu respectul datorat demnităţii persoanei umane şi de o manieră care să ţină seama de nevoile persoanelor de vîrsta sa. În special, orice copil privat de libertate va fi separat de adulţi, afară de cazurile cînd se consideră preferabil să nu fie separat, în interesul superior al copilului şi el va avea dreptul de a menţine contactul cu familia sa prin corespondenţă şi prin vizite, în afara unor cazuri excepţionale;

d) orice copil privat de libertate să aibă dreptul de a avea acces rapid la asistenţă juridică sau la altă asistenţă corespunzătoare, precum şi dreptul de a contesta legalitatea privării sale de libertate în faţa unui tribunal sau în faţa altei autorităţi competente, independente şi imparţiale şi dreptul la o decizie rapidă privind orice asemenea acţiune.

Articolul 38

1. Statele părţi se angajează să respecte şi să asigure respectarea regulilor dreptului umanitar internaţional care le sunt aplicabile în caz de orice conflict armat şi se referă la copil.

2. Statele părţi vor lua toate măsurile posibile pentru a asigura ca persoanele care nu au atins vîrsta de 15 ani nu vor participa direct la ostilităţi.

3. Statele părți se vor abține de a înrola în forțele armate orice persoană care nu a atins vîrsta de cincisprezece ani. Atunci cînd încorporează persoane de peste cincisprezece ani, dar sub optsprezece ani, statele părți se vor strădui să înroleze cu prioritate pe cei mai în vîrstă.

4. Conform obligațiilor care le revine în virtutea dreptului umanitar internațional de a proteja populația civilă în caz de conflict armat, statele părți vor lua toate măsurile posibile astfel încît să asigure protecția şi îngrijirea copiilor afectați de un conflict armat.

Articolul 39

Statele părți vor lua toate măsurile corespunzătoare pentru a promova refacerea fizică şi psihologică şi reintegrarea socială a unui copil victimă: a oricărei forme de neglijare, exploatare sau abuz, a torturii sau a oricărei alte forme de pedeapsă sau tratament cu cruzime, inumane sau degradante sau a unui conflict armat. Această refacere şi această reintegrare se vor desfăşura în condiții care favorizează sănătatea, respectul de sine şi demnitatea copilului.

Articolul 40

1. Statele părți recunosc oricărui copil bănuit, acuzat sau dovedit că a comis o încălcare a legii penale dreptul de a fi tratat într-un mod corespunzător promovării simțului său de demnitate şi al valorii personale, care să întărească respectul său pentru drepturile omului şi libertățile fundamentale ale altora şi care să țină seama de vîrsta sa ca şi de necesitatea de a promova reintegrarea sa şi asigurarea unui rol constructiv în societate.

2. În acest scop şi ținînd seama de dispozițiile pertinente ale instrumentelor internaționale, statele părți vor asigura în special

a) ca nici un copil să nu fie bănuit, acuzat sau declarat vinovat de o încălcare a legii penale datorită unei acțiuni sau omisiuni care nu erau interzise de către dreptul național sau internațional în momentul comiterii lor;

b) ca orice copil bănuit sau acuzat de o încălcare a legii penale să aibă cel puțin dreptul la garanțiile următoare:

I) să fie presupus nevinovat pînă ce vinovăția va fi stabilită legal;

II) să fie informat prompt și direct de acuzațiile care i se aduc sau, dacă este cazul prin intermediul părinților săi sau al reprezentanților legali și să beneficieze de o asistență juridică sau de orice altă asistență corespunzătoare pentru pregătirea și prezentarea apărării sale;

III) cauza sa să fie examinată fără întîrziere de către a autoritate sau o instanță judiciară competentă, independentă și imparțială după o procedură echitabilă conform prevederilor legii, în prezența asistenței legale sau a altei asistențe corespunzătoare și, dacă acest lucru nu este considerat contrar interesului superior al copilului datorită în special vîrstei și situației sale, în prezența părinților săi sau a reprezentanților legali;

IV) să nu fie constrîns să depună mărturie sau să mărturisească că este vinovat; să interogheze sau să facă să fie interogați martori ai acuzării și să obțină participarea și interogarea martorilor în apărare în condiții de egalitate;

V) dacă se dovedește că a încălcat legea penală, să poată face apel cu privire la decizie și la orice măsuri luate în consecință în fața unei autorități sau a unei instanțe judiciare superioare competente, independente și imparțiale, conform legii;

VI) să fie asistat în mod gratuit de un interpret dacă nu înțelege sau nu vorbește limba utilizată;

VII) ca statutul său de persoană privată să fie în mod deplin respectat în toate fazele procedurii.

3. Statele părți se vor strădui să promoveze adoptarea de legi, de proceduri, crearea de autorități și instituții special concepute pentru copiii bănuiți, acuzați sau declarați că ar fi comis încălcări ale legii penale și în special:

a) să stabilească o vîrstă minimă sub care copiii vor fi considerați că nu au capacitatea de a încălca legea penală;

b) să ia măsuri, de fiecare dată cînd este potrivit și de dorit, pentru a trata acești copii fără a recurge la procedurile judiciare cu condiția că drepturile omului și garanțiile legale să fie respectate în mod deplin.

4. Va fi prevăzută o întreagă gamă de dispoziții cum sunt cele de îngrijire, orientare și supraveghere, îndrumare, probare, plasament familial, programe de educație generală și profesională și alte alternative pentru îngrijirea instituționalizată pentru a asigura copiilor un tratament corespunzător bunăstării lor și proporțional cu situația lor și cu infracțiunea.

Articolul 41

Nimic din prezenta Convenție nu va afecta prevederile mai favorabile pentru realizarea drepturilor copilului care pot figura:

a) în legislația unui stat parte sau

b) în dreptul internațional în vigoare pentru acest stat

PARTEA A II-A

Articolul 42

Statele părți se angajează să facă cunoscute pe larg principiile și prevederile prezentei Convenții, prin mijloace active și corespunzătoare, adulților și copiilor.

Articolul 43

1. În vederea examinării progreselor înregistrate de statele părți în executarea obligațiilor contractate de ele în virtutea prezentei Convenții se va institui un Comitet al drepturilor copiilor care îndeplinește funcția care urmează.

2. Comitetul va cuprinde 10 experți de o înaltă moralitate și care posedă o competență recunoscută în domeniul acoperit de prezenta Convenție. Membrii Comitetelor vor fi aleși de statele părți din rîndul cetățenilor lor și acționează cu titlu individual, ținîndu-se seama de necesitatea asigurării unei repartiții geografice echitabile, precum și de principalele sisteme juridice.

3. Membrii Comitetului vor fi aleși prin vot secret de pe o listă de persoane desemnate de statele părți. Fiecare stat parte poate desemna un candidat dintre cetățenii săi.

4. Prima alegere a Comitetului va avea loc în termen de maxim șase luni de la data intrării în vigoare a prezentei Convenții și apoi la fiecare doi ani. Cel puțin cu patru luni înainte de data fiecărei alegeri, secretarul general al Organizațiilor Națiunilor Unite va invita în scris statele părți să propună candidații lor într-un termen de două luni. Secretarul general va întocmi apoi o listă alfabetică a persoanelor astfel desemnate, indicînd statele părți care i-au desemnat și o va comunica statelor părți la prezenta Convenție.

5. Alegerile vor avea loc la reuniunile statelor părți, convocate de secretarul general la sediul Organizațiilor Națiunilor Unite. La aceste reuniuni, la care quorumul este alcătuit din două treimi din statele părți, persoanele alese în Comitet vor fi cele care obțin cel mai mare număr de voturi și majoritatea absolută a voturilor reprezentanților statelor părți prezente și votate.

6. Membrii Comitetului vor fi aleși pe o perioadă de patru ani. Ei vor fi realeși în cazul în care candidatura lor este prezentată din nou. Mandatul a cinci membri aleși la prima alegere va lua sfîrșit după doi ani; imediat după prima alegere numele acestor cinci membri vor fi trase la sorț de către președintele reuniunii.

7. Dacă un membru al Comitetului decedează sau demisionează sau declară că, pentru orice alt motiv, nu-și mai poate exercita îndatoririle în cadrul Comitetului, statul parte care a prezentat candidatura lui va numi un alt expert dintre cetățenii săi pentru a ocupa postul vacant pînă la expirarea mandatului respectiv, sub rezerva aprobării de către Comitet.

8. Comitetul va stabili regulamentul său interior.

9. Comitetul va alege biroul său pe o perioadă de doi ani.

10. Reuniunile Comitetului se vor ține în mod normal la sediul Organizațiilor Națiunilor Unite sau în orice alt loc corespunzător stabilit de Comitet. Comitetul se va reuni în mod normal în fiecare an. Durata sesiunilor sale va fi stabilită și modificată, dacă este necesar, de reuniunea statelor părți la prezenta Convenție, sub rezerva aprobării de către Adunarea generală.

11. Secretarul general al Organizațiilor Națiunilor Unite va asigura personal și serviciile necesare exercitării efective a funcțiilor Comitetului conform prezentei Convenții.

12. Cu aprobarea Adunării generale, membrii Comitetului creat conform prezentei Convenții vor primi indemnizații din resursele Organizației Națiunilor Unite, în condițiile și modalitățile fixate de Adunarea generală.

Articolul 44

1. Statele părți se angajează să supună Comitetului, prin intermediul secretarului general al Organizației Națiunilor Unite rapoarte asupra măsurilor pe care le-au adoptat și care dau valabilitate drepturilor recunoscute în prezenta Convenție și asupra progreselor realizate în exercitarea acestor drepturi:

a) în termen de doi ani începînd de la data intrării în vigoare a Convenției pentru statele părți interesate;

b)în continuare, la fiecare cinci ani.

2. Rapoartele întocmite conform prezentului articol vor indica, dacă este cazul, factorii și dificultățile care afectează îndeplinirea obligațiilor conform prezentei

Convenţii. Rapoartele vor cuprinde de asemenea informaţii suficiente pentru a oferi Comitetului o înţelegere cuprinzătoare asupra aplicării Convenţiei în ţara respectivă.

3. Un stat parte care a prezentat Comitetului un raport iniţial cuprinzător nu este obligat să repete, în rapoartele pe care le prezintă după aceea, conform alineatului b) din paragraful 1 al prezentului articol, informaţiile de bază comunicate anterior.

4. Comitetul poate cere statelor părţi informaţii suplimentare importante pentru aplicarea Convenţiei.

5. Comitetul va supune, la fiecare doi ani, Adunării generale, prin intermediul Consiliului Economic şi Social, rapoarte privind activităţile sale.

6. Statele părţi vor asigura publicului din ţările lor un acces larg la rapoartele lor.

Articolul 45

Pentru a promova aplicarea efectivă a Convenţiei şi a încuraja cooperarea internaţională în domeniul vizat de Convenţie:

a) Instituţiile specializate, Fondul Naţiunilor Unite pentru copii şi alte organe ale Naţiunilor Unite vor avea dreptul de a fi reprezentate la examinarea aplicării acelor dispoziţii din prezenta Convenţie care ţin de mandatul lor. Comitetul poate invita instituţiile specializate, Fondul Naţiunilor Unite pentru copiii şi alte organisme competente pe care le va considera corespunzătoare să ofere consultanţa specializată privind aplicarea Convenţiei în domeniile care ţin de mandatele lor. Comitetul poate invita instituţiile specializate, Fondul Naţiunilor Unite pentru copii şi aşte organe ale Naţiunilor Unite să-i prezinte rapoarte asupra aplicării Convenţiei în sectoarele care ţin de domeniul lor de activitate;

b) Comitetul va transmite, dacă apreciază necesar, instituţiilor specializate, Fondului Naţiunilor Unite pentru copii şi altor organisme competente orice rapoarte ale statelor părţi ce conţin o cerere sau care indică o nevoie de consultanţă sau asistenţă tehnică însoţite, dacă este cazul, de observaţiile şi sugestiile Comitetului care se referă la această cerere sau indicaţie.

c) Comitetul poate recomanda Adunării generale să ceară secretarului general să dispună efectuarea pentru Comitet a unor studii asupra problemelor specifice referitoare la drepturile copilului.

d) Comitetul poate face sugestii şi recomandări de ordin general bazate pe informaţiile primite în conformitate cu articolele 44 şi 45 din prezenta Convenţie.

Aceste sugestii şi recomandări de ordin general vor fi transmise oricărui stat parte interesat şi rapoartele Adunării generale, însoţite, dacă este cazul, de comentariile statelor părţi.

Partea a III-a

Articolul 46

Prezenta Convenţie va deschisă spre semnare tuturor statelor.

Articolul 47

Prezenta Convenţie trebuie să fie ratificată. Instrumentele de ratificare vor fi depuse la secretarul general al Organizaţiei Naţiunilor Unite.

Articolul 48

Prezenta Convenție va rămîne deschisă aderării oricărui stat. Instrumentele de aderare vor fi depuse la secretarul general al Organizațiilor Națiunilor Unite.

Articolul 49

1. Prezenta Convenție va intra în vigoare în a treizecea zi după depunerea la secretarul general al Organizațiilor Națiunilor Unite a celui de-al douăzecilea instrument de ratificare sau adresare.

2. Pentru fiecare stat care ratifică prezenta Convenție sau care aderă la aceasta după depunerea celui de-al douăzecilea instrument de ratificare sau de aderare, Convenția va intra în vigoare în a treizecea zi care va urma depunerii de către acest stat a instrumentului său de ratificare sau de aderare.

Articolul 50

1. Orice stat parte poate să propună un amendament şi să depună textul acestuia la secretarul general al Organizațiilor Națiunilor Unite. Secretarul general va comunica propunerea de amendament statelor părți, cerîndu-le să-i facă cunoscut dacă sunt favorabile convocării unei conferințe a statelor părți în vederea examinării propunerii şi a supunerii ei la vot. Dacă, în patru luni după această comunicare, cel puțin o treime din state părți se pronunță în favoare convocării unei asemenea conferințe, secretarul general convoacă conferința sub auspiciile Organizației Națiunilor Unite. Orice amendament adoptat de majoritatea statelor părți prezente şi votate la conferință va fi supus aprobării Adunării generale.

2. Un amendament adoptat conform paragrafului 1 al prezentului articol va intra în vigoare după ce este de o majoritate de două treimi a statelor părți.

3. Atunci cînd un amendament intră în vigoare, acesta are forță obligatorie pentru statele părți care l-au acceptat, celelalte state rămînînd legate de dispozițiile din prezenta Convenție și de toate amendamentele anterioare acceptate de ele.

Articolul 51

1. Secretarul general al Organizației Națiunilor Unite va primi și va comunica tuturor statelor textul rezervelor care au fost făcute de state în momentul ratificării sau aderării.

2. Nici o rezervă incompatibilă cu obiectul şi scopul prezentei Convenții nu va fi permisă.

3. Rezervele pot fi retrase în orice moment printr-o notificare adresată secretarului general al Organizației Națiunilor Unite, care va informa apoi toate statele părți la Convenție. O asemenea notificare va căpăta efect de la data la care este primită de secretarul general.

Articolul 52

Un stat parte poate denunța prezenta Convenție printr-o notificare scrisă adresată secretarului general al Organizației Națiunilor Unite. Denunțarea devine efectivă la un an de la data la care notificarea a fost primită de secretarul general.

Articolul 53

Secretarul general al Organizației Națiunilor Unite este desemnat ca depozitar al prezentei Convenții.

Articolul 54

Originalul prezentei Convenții, ale cărei texte în arabă, chineză, engleză, franceză, rusă şi spaniolă sunt egal autentice, va fi depus la secretarul general al Organizației Națiunilor Unite.

Drept care, plenipotențiarii subsemnați, în mod corespunzător împuterniciți de guvernele respective, au semnat prezenta Convenție.

PROTOCOL FACULTATIV CU PRIVIRE LA IMPLICAREA COPIILOR ÎN CONFLICTE ARMATE LA CONVENȚIA PRIVIND DREPTURILE COPILULUI*

Statele părți la prezentul Protocol**,

Încurajate de sprijinul larg acordat Convenției privind drepturile copilului, care denotă o voință generală de deschidere pentru promovarea şi protecția drepturilor copilului,

Reafirmînd că drepturile copilului reclamă o atenție specială şi lăsînd un apel pentru îmbunătățirea continuă a situației tuturor copiilor, precum şi pentru dezvoltarea şi educarea lor în condiții de pace şi securitate,

Preocupate de efectele dăunătoare şi larg răspîndite ale conflictelor armate asupra copiilor şi de consecințele pe termen lung asupra păcii, securității şi dezvoltării durabile,

Condamnînd utilizarea ca ținte a copiilor în conflicte armate şi în atacurile directe asupra locurilor protejate de dreptul internațional, inclusiv asupra celor în care, în general, prezența copiilor este semnificativă, cum ar fi şcoli şi spitale,

Luînd act de adoptarea Statutului Curții Penale Internaționale de la Roma, în particular de includerea printre crimele de război a recrutării sau înrolării copiilor sub 15 ani ori a folosirii lor pentru a se implica activ în conflicte armate internaționale şi neinternaționale,

Considerînd în consecință că, pentru întărirea în continuare a implementării drepturilor recunoscute de Convenția privind drepturile copilului, este nevoie de creşterea protecției copiilor împotriva oricărei implicări în conflicte armate,

Luînd act că în art. 1 din Convenția privind drepturile copilului se prevede că în sensul acestei Convenții copilul este definit ca orice ființă umană sub 18 ani, cu excepția cazurilor în care vîrsta majoratului este atinsă înainte de 18 ani, conform legislației aplicabile copilului,

Convinse că adoptarea unui protocol facultativ la Convenție, care ridică vîrsta minimă a unei eventuale înrolări în forțele armate şi a participării la ostilități a co-

---

* Adoptat al New York la 25 mai 2000.

** Semnat de R. Moldova la 8 februarie 2002. Republica Moldova a aderat prin legea nr. 15-XV din 6 februarie 2004. Publicată în Monitorul Oficial nr. 39 din 5 martie 2004. În vigoare pentru Republica Moldova din 5 martie 2004.

piilor, va contribui în mod efectiv la implementarea principiului conform căruia interesul superior al copilului trebuie să reprezinte o premisă primordială în toate deciziile care îl vizează,

Luînd act de faptul că la cea de-a 26-a Conferinţă internaţională a Crucii Roşii şi a Semilunii Roşii din luna decembrie 1995 s-a recomandat, inter alia, ca părţile într-un conflict să ia toate măsurile necesare pentru a împiedica participarea copiilor sub 18 ani la ostilităţi,

Salutînd adoptarea în unanimitate în luna iunie 1999 a Convenţiei nr. 182 a Organizaţiei Internaţionale a Muncii cu privire la interzicerea celor mai grave forme de exploatare a muncii copilului şi la acţiunea imediată pentru eliminarea acestora, care interzice, inter alia, recrutarea forţată sau obligatorie a copiilor pentru folosirea în conflicte armate,

Condamnînd cu profundă îngrijorare recrutarea, pregătirea şi folosirea, în interiorul şi în afara frontierelor naţionale, a copiilor la ostilităţi de către grupări armate distincte de forţele armate ale unui stat şi recunoscînd responsabilitatea celor care recrutează, pregătesc şi folosesc copii în acest scop,

Reamintind obligaţia fiecărei părţi la un conflict armat de a se conforma prevederile dreptului internaţional umanitar,

Subliniind că prezentul protocol nu aduce atingere scopurilor şi principiilor enunţate de Carta Naţiunilor Unite, în special art. 51, şi normelor relevante ale dreptului umanitar,

Ţinînd seama de faptul că pacea şi securitatea, bazate pe respectul deplin al scopurilor şi principiilor conţinute în Cartă şi pe respectarea instrumentelor relevante aplicabile în domeniul drepturilor omului, sunt indispensabile pentru protecţia totală a copilului, în special în timpul conflictelor armate şi sub ocupaţia străină,

Recunoscînd nevoile speciale ale acelor copii care, datorită situaţiei economice şi sociale sau sexului, sunt, în particular, vulnerabili în ceea ce priveşte înrolarea sau folosirea lor în ostilităţi contrare prezentului protocol,

Conştiente de necesitatea luării în considerare a profundelor cauze economice, sociale şi politice ale participării copiilor la conflicte armate,

Convinse de necesitatea întăririi cooperării internaţionale în vederea implementării prezentului protocol, precum şi a reabilitării fizice şi psihosociale şi a reintegrării a copiilor victime ale conflictelor armate,

Încurajînd participarea comunităţii şi, în mod special, a copiilor şi a copiilor victime la diseminarea informaţiilor şi a programelor educaţionale referitoare la implementarea acestui protocol,

Au convenit cele ce urmează:

Articolul 1

Statele părţi vor lua toate măsurile posibile pentru a veghea ca membrii forţelor armate, care nu au împlinit vîrsta de 18 ani, să nu participe direct la ostilităţi.

Articolul 2

Statele părţi vor veghea ca persoanele care nu au împlinit vîrsta de 18 ani să nu constituie obiectul înrolării obligatorii în cadrul forţelor armate.

Articolul 3

1. Statele părți vor ridica vîrsta minimă de recrutare voluntară în cadrul forțelor armate naționale în raport cu cea fixată la art. 38 paragraful 3 din Convenția privind drepturile copilului, ținînd seama de principiile enunțate în acest articol şi de recunoaşterea, în baza Convenției, a protecției speciale de care se bucură persoanele cu vîrsta sub 18 ani.

2. Fiecare stat parte va depune, cu ocazia ratificării prezentului Protocol sau a aderării la acesta, o declarație obligatorie care să indice vîrsta minimă de la care este permisă înrolarea voluntară în forțele armate naționale şi să descrie garanțiile prevăzute pentru a veghea ca această înrolare să nu fie forțată sau realizată prin constrîngere.

3. Statele părți care permit înrolarea voluntară în forțele armate naționale pînă la vîrsta de 18 ani trebuie să pună în aplicare garanții minime care să asigure că:

a) înrolarea este voluntară;

b) înrolarea se efectuează cu consimțămîntul şi în cunoştința de cauză a părinților sau tutorilor legali;

2c) persoanele sunt pe deplin informate cu privire la îndatoririle care le revin în cadrul serviciului militar;

d) persoanele furnizează o dovadă credibilă a vîrstei înainte de a fi acceptate în serviciul militar național.

4. Fiecare stat parte poate în orice moment să îşi întărească declarația sa prin notificare adresată Secretarului general al O.N.U., care va informa toate statele părți. Această notificare intră în vigoare la data la care este primită de Secretarul general.

5. Obligația de a ridica vîrsta minimă prevăzută în paragraful 1 al prezentului articol nu se aplică şcolilor aflate sub administrația sau sub controlul forțelor armate ale statelor părți, în conformitate cu prevederile art. 28 şi 29 din Convenția privind drepturile copilului.

Articolul 4

1. Grupurile armate distincte de forțele armate ale unui stat nu trebuie sub nici o formă să înroleze sau să utilizeze pentru ostilități persoanele sub 18 ani.

2. Statele părți vor lua toate măsurile posibile pentru a împiedica înrolarea şi utilizarea acestor persoane, în special măsuri de ordin juridic pentru interzicerea şi sancționarea penală a acestor practici.

3. Aplicarea prezentului articol nu va afecta statutul juridic al oricărei părți implicate într-un conflict armat.

Articolul 5

Nici o dispoziție a prezentului Protocol nu poate fi interpretată ca împiedicînd aplicarea prevederilor legislației unui stat parte sau a instrumentelor internaționale şi de drept internațional umanitar mai favorabile realizării drepturilor copilului.

Articolul 6

1. Fiecare stat parte va lua toate măsurile de ordin juridic, administrativ, precum şi alte măsuri pentru a asigura implementarea şi aplicarea efectivă a prevederilor prezentului Protocol, în limitele competeței sale.

2. Statele părți se angajează să promoveze principiile şi prevederile prezentului Protocol şi să le facă larg cunoscute, prin mijloace corespunzătoare, deopotrivă copiilor şi adulților.

3. Statele părți vor lua toate măsurile posibile pentru a veghea că persoanele aflate sub incidența jurisdicției lor, recrutate sau implicate în ostilități ce contravin prevederilor prezentului protocol sunt demobilizate sau eliberate din serviciul militar. Statele părți vor acorda acestor persoane, atunci cînd este nevoie, întreaga asistență necesară pentru refacerea fizică şi psihologică şi pentru reintegrarea lor socială.

Articolul 7

1. Statele părți vor colabora pentru implementarea prevederilor prezentului Protocol, în special pentru prevenirea oricărei activități contrare şi pentru reabilitarea şi reintegrarea socială a persoanelor victime ale actelor contrare prezentului Protocol, prin cooperare tehnică şi asistență financiară. Asistența şi cooperarea se vor dezvolta în consultare cu statele părți vizate şi cu organizațiile internaționale competente.

2. Statele părți vor acorda asistența menționată prin intermediul programelor multilaterale, bilaterale sau al altor programe existente ori, printre altele, prin intermediul unui fond de contribuții voluntare constituit în conformitate cu regulile Adunării Generale a Națiunilor Unite.

Articolul 8

1. Fiecare stat parte, în termen de 2 ani după intrarea în vigoare a prezentului Protocol, va prezenta un raport Comitetului pentru Drepturile Copilului, conținînd informații cuprinzătoare cu privire la măsurile luate în vederea implementării prevederilor prezentului Protocol, în special măsurile luate pentru implementarea prevederilor referitoare la participare şi înrolare.

2. După prezentarea rapoartelor cuprinzătoare fiecare stat parte la protocol va include în rapoartele pe care le va prezenta Comitetului pentru Drepturile Copilului, conform art. 44 din Convenție, orice altă informație suplimentară care priveşte implementarea prezentului Protocol. Alte state părți la protocol vor înainta un raport la fiecare 5 ani.

3. Comitetul pentru Drepturile Copilului poate cere statelor părți informații relevante pentru implementarea prezentului Protocol.

Articolul 9

1. Prezentul Protocol este deschis spre semnare oricărui stat care este parte la Convenție sau semnatar al acesteia.

2. Prezentul Protocol este supus ratificării şi este deschis spre aderare oricărui stat. Instrumentele de ratificare sau de aderare vor fi păstrate de Secretarul general al Națiunilor Unite.

3. Secretarul general, în calitatea sa de depozitar al Convenției şi Protocolului, va informa toate statele părți la Convenție şi statele care au semnat Convenția asupra depunerii fiecărei declarații, în baza art. 3, şi a fiecărui instrument de ratificare şi de aderare la prezentul protocol.

Articolul 10

1. Prezentul Protocol va intra în vigoare în 3 luni de la depunerea celui de-al zecelea instrument de ratificare sau aderare.

2. Pentru fiecare stat care ratifică prezentul Protocol sau care aderă la el după intrarea lui în vigoare Protocolul va intra în vigoare la o lună de la data depunerii instrumentului de ratificare sau de aderare.

Articolul 11

1. Orice stat parte poate denunța în orice moment prezentul Protocol prin notificare scrisă adresată Secretarului general al Națiunilor Unite, care va informa ulterior celelalte state părți la Convenție și toate statele semnatare ale Convenției. Denunțarea va produce efect după un an de la data primirii notificării de către Secretarul general. În cazul în care la expirarea termenului de un an statul parte denunțător este implicat într-un conflict armat, denunțarea nu își va produce efectul înaintea încheierii conflictului armat.

2. O astfel de denunțare nu va avea efectul absolvirii statului parte de obligațiile asumate prin prezentul Protocol în privința oricărui act survenit înaintea datei la care denunțarea își produce efectul. O asemenea denunțare nu va prejudicia în nici un fel luarea în considerare a oricărei probleme care se află deja în atenția Comitetului pentru Drepturile Copilului înaintea datei de la care denunțarea a devenit efectivă.

Articolul 12

1. Orice stat parte poate aduce amendamente pe care le va înainta Secretarului general al Națiunilor Unite. Secretarul general va aduce la cunoștință statelor părți amendamentul propus, solicitîndu-le să indice dacă sunt de acord cu organizarea unei conferințe a statelor părți pentru a dezbate și a supune la vot respectivele propuneri. În cazul în care, în termen de 4 luni de la data aducerii la cunoștință, cel puțin o treime din numărul statelor părți este în favoarea convocării unei asemenea conferințe, Secretarul general va convoca conferința sub auspiciile Națiunilor Unite. Orice amendament adoptat de o majoritate a statelor părți prezente și cu drept de vot la conferință va fi înaintat pentru aprobare Adunării Generale a Națiunilor Unite.

2. Un amendament adoptat în conformitate cu paragraful 1 va intra în vigoare la aprobarea lui de către Adunarea Generală a Națiunilor Unite, prin acceptare de către o majoritate de două treimi din numărul statelor părți.

3. Intrarea în vigoare a unui amendament produce efecte asupra tuturor statelor părți care l-au acceptat, celelalte state fiind ținute de prevederile prezentului Protocol și de orice alte amendamente acceptate anterior.

Articolul 13

1. Versiunile prezentului Protocol în limbile arabă, chineză, engleză, franceză, rusă și spaniolă, fiind egal autentice, vor fi depuse la arhivele Națiunilor Unite.

2. Secretarul general al Națiunilor Unite va transmite copii autentificate de pe prezentul Protocol tuturor statelor părți la Convenție și tuturor statelor semnatare ale acesteia.

PROTOCOLUL OPȚIONAL LA CONVENȚIA CU PRIVIRE LA DREPTURILE COPILULUI PRIVIND VÎNZAREA COPIILOR, PROSTITUȚIA şi PORNOGRAFIA CU COPII*

Statele părți la prezentul Protocol**,

Considerînd că, pentru a continua realizarea obiectivelor Convenției cu privire la drepturile copilului și aplicarea prevederilor sale, în mod deosebit a articolelor 1, 11, 21, 32, 33, 34, 35 și 36, ar fi necesară extinderea măsurilor pe care statele părți ar trebui să le ia pentru a garanta protecția copiilor împotriva vînzării, prostituției și a pornografiei cu copii,

Considerînd, de asemenea, că prin Convenția cu privire la drepturile copilului se recunoaște dreptul copilului de a fi protejat față de exploatarea economică și de oricare formă de muncă ce ar putea presupune riscuri, ar putea afecta educația acestuia, i-ar putea afecta sănatatea sau dezvoltarea fizică, mentală, spirituală, morală sau socială,

Fiind deosebit de preocupate de proporțiile tot mai îngrijorătoare pe care le îmbraca traficul internațional cu copii în scopul vînzarii copiilor, prostituției și a pornografiei cu copii,

Profund îngrijorate de practica tot mai raspîndită și persistentă a turismului sexual, care îi pune pe copii într-o situație deosebit de vulnerabilă, deoarece favorizează în mod direct vînzarea copiilor, prostituția și pornografia cu copii,

Conștiente de faptul că anumite grupuri deosebit de vulnerabile, cum ar fi fetele, sunt expuse unui risc mai mare de exploatare sexuală și de faptul că fetele sunt reprezentate într-un număr extrem de mare printre victimele exploatării sexuale,

Preocupate de oferta tot mai mare de materiale pornografice cu copii existente pe Internet și pe alte suporturi tehnologice, reamintind Conferința internațională privind combaterea pornografiei cu copii pe Internet, organizată la Viena în anul 1999, și mai ales concluziile acesteia prin care s-a lansat o chemare pentru incriminarea în toată lumea a producției, distribuției, exportului, transmiterii, posedării intenționate și publicității făcute pentru materialele pornografice cu copii și, subliniind importanța unei strînse cooperări și a parteneriatului între autorități și industria Internetului,

Convinse că eliminarea vînzării copiilor, a prostituției și a pornografiei cu copii se va putea realiza mai ușor prin recurgerea la o abordare globală care să țină seama de factorii care contribuie la aceste fenomene, cum ar fi subdezvoltarea, sărăcia, discrepanțele economice, structurile socio-economice inechitabile, familiile nefuncționale, lipsa educatiei, exodul de la sat la oraș, discriminarea pe baza de sex, comportamentul sexual iresponsabil al adulților, practicile tradiționale dăunatoare, conflictele armate și traficul cu copii.

Considerînd că sunt necesare eforturi de sensibilizare a opiniei publice pentru a reduce cererea care stă la baza vînzării copiilor, a prostituției și a pornografiei cu co-

---

* Adoptat de Adunarea Generală a ONU la 25 mai 2000.

** Semnat de Republica Moldova la 8 februarie 2002. Republica Moldova a aderat prin legea nr. 29 din 22 februarie 2007. Publicată în Monitorul Oficial nr. 12 din 30 decembrie 1990. În vigoare pentru Republica Moldova din 36 din 16 martie 2007.

pii și fiind, de asemenea, convinse de importanța consolidării parteneriatului global între toți factorii implicați și a îmbunătățirii aplicării și respectării legilor la nivel național,

Luînd notă de dispozițiile instrumentelor juridice internaționale relevante în domeniul protecției copiilor, cum ar fi Convenția de la Haga privind protecția copiilor și cooperarea în domeniul adopției internaționale, Convenția de la Haga privind aspectele civile ale răpirii internaționale a copiilor, Convenției de la Haga privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea, executarea și cooperarea în domeniul răspunderii părinților și al măsurilor de protecție a copiilor și Convenția nr. 182 a Organizației internaționale a Muncii privind interzicerea și intreprinderea unor acțiuni imediate pentru eliminarea celor mai grave forme de muncă a copiilor,

Încurajate de sprijinul deosebit de care s-a bucurat Convenția cu privire la drepturile copilului, care demonstrează angajamentul existent pe scară largă pentru promovarea și protecția drepturilor copilului,

Recunoscînd importanța punerii în aplicare a dispozițiilor Programlui de acțiune pentru prevenirea vînzării copiilor, a prostituției și a pornografiei cu copii, precum și a Declarației și Programului de Acțiune adoptate la Congresul mondial împotriva exploatării sexuale a copiilor în scop comercial organizat la Stockholm în perioada 27-31 august 1996, precum și a altor decizii și recomandări ale organismelor internaționale implicate,

Acordînd atenția cuvenită importanței tradițiilor și valorilor culturale ale fiecărui popor pentru protecția și dezvoltarea armonioasă a copilului.

Au convenit, după cum urmează:

Articolul 1

Statele părți vor interzice vînzarea copiilor, prostituția și pornografia cu copii, în conformitate cu dispozițiile prezentului Protocol.

Articolul 2

În sensul prezentului Protocol:

a) prin vînzarea copiilor se înțelege orice act sau tranzacție prin care un copil este transferat de către o persoană sau de un grup de persoane către o altă persoană sau un alt grup de persoane, în schimbul unei plăți sau al obținerii oricărui alt avantaj;

b) prin prostituția cu copii se înțelege utilizarea unui copil în activități sexuale în schimbul unei plăți sau al obținerii oricărui alt avantaj;

c) prin pornografia cu copii se întelege orice reprezentare, prin orice mijloc, a unui copil care este implicat într-o activitate sexuală explicită, reală sau simulată, sau orice reprezentare a organelor sexuale ale unui copil, în primul rînd cu scop sexual.

Articolul 3

1. Fiecare stat parte va asigura, ca nivel minim, cuprinderea în totalitate a faptelor și a activitaților de mai jos în Codul Penal, fie că aceste infracțiuni sunt comise pe plan intern sau internațional, de o singură persoană sau în mod organizat:

a) în ceea ce privește vînzarea copiilor, așa cum este definită la articolul 2:

1. oferirea, furnizarea sau acceptarea unui copil, prin orice mijloace, în vederea:

a/ exploatării sexuale a copilului;

b/ transplantării organelor copilului pentru a obține profit;

c/ supunerii copilului la muncă forțată.

1. obținerea pe căi necinstite, ca intermediar, a consimțământului la adoptarea unui copil, cu încălcarea instrumentelor juridice internaționale cu privire la adopție;

b) oferirea, obținerea, procurarea sau furnizarea unui copil pentru prostituția cu copii, așa cum este definită la articolul 2;

c) producerea, distribuirea, difuzarea, importul, exportul, oferirea spre vînzare, vînzarea sau deținerea în scopurile menționate mai sus a unor materiale pornografice cu copii, așa cum au fost definite la articolul 2.

2. și în cazurile în care au avut loc doar tentative de comitere a oricărora dintre infracțiunile de mai sus, precum și în cazurile de complicitate sau participare la acestea, se aplică aceleași măsuri prevăzute de legislația internă a unui stat parte care se aplică și pentru comiterea faptului în sine.

3. Fiecare stat parte va stabili pedepse corespunzătoare pentru aceste infracțiuni, în funcție de gravitatea acestora.

4. Ținînd seama și de dispozițiile legislației sale interne, fiecare stat parte va lua, după caz, măsurile care se impun pentru stabilirea răspunderii persoanelor juridice pentru infracțiunile menționate la alineatul 1 al prezentului articol. În funcție de principiile juridice în vigoare în statul parte, persoanele juridice pot răspunde penal, civil sau administrativ pentru astfel de fapte.

5. Statele părți vor lua toate măsurile juridice și administrative necesare pentru a asigura ca toate persoanele implicate în adoptarea unui copil să acționeze în conformitate cu dispozițiile instrumentelor juridice internaționale aplicabile.

Articolul 4

1. Fiecare stat parte va lua măsurile necesare pentru stabilirea competenței sale cu privire la infracțiunile la care se face referire la articolul 3, alin. 1, în cazul în care aceste infracțiuni sunt comise pe teritoriul sau sau la bordul unui vas sau al unui avion înmatriculat în statul respectiv.

2. Fiecare stat parte poate lua măsurile necesare pentru a-și stabili competența cu privire la infracțiunile la care se face referire la articolul 3, alin. 1, în urmatoarele cazuri:

a) dacă presupusul infractor este cetațean al statului respectiv sau domiciliază pe teritoriul acestui stat;

b) dacă victima este cetațean al statului respectiv.

3. Fiecare stat parte va lua, de asemenea, măsurile pe care le consideră necesare pentru a stabili competența sa cu privire la infracțiunile menționate mai sus, în cazul în care presupusul infractor este prezent pe teritoriul sau și nu îl extradează pe acesta unui alt stat pe motivul că infracțiunea a fost comisă de un cetațean de-al său.

4. Prezentul Protocol nu exclude exercitarea vreunei competențe penale, în conformitate cu prevederile legislației interne.

Articolul 5

1. Infracțiunile la care se face referire la articolul 3, alin. 1 se vor considera de drept ca infracțiuni care justifică extrădarea în oricare dintre acordurile de extrădare încheiate între statele părți, ele urmînd să se considere infracțiuni care justifică extrădarea și în acordurile de extrădare care se vor încheia ulterior între state, în conformitate cu condițiile formulate în astfel de acorduri.

2. Dacă un stat parte care nu este dispus să efectueze extrădarea decît cu condiția existenței unui acord în acest sens cu statul solicitant primește o cerere de extrădare din partea unui stat parte cu care nu a încheiat un acord de extrădare, prezentul Protocol poate constitui baza juridică pentru extrădare în privința infracțiunilor la care se face referire în acesta. Extrădarea se va supune condițiilor prevăzute de legislația statului căruia i s-a înaintat cererea de extrădare.

3. Statele părți care nu pun condiția existenței unui acord pentru a efectua extrădarea vor recunoaște aceste infracțiuni între ele ca infracțiuni care justifică extrădarea în condițiile prevăzute de legea statului căruia i se adresează cererea de extrădare.

4. Din perspectiva extrădarii între două state părți, astfel de infracțiuni vor fi tratate ca și cum ar fi fost comise nu doar în locul în care s-au întîmplat, ci și pe teritoriul statelor care urmează să-și stabilească competența în conformitate cu dispozițiile articolului 4.

5. Dacă cererea de extrădare se face în legatură cu una din infracțiunile la care se face referire la art. 3, alin. 1 și dacă statul parte căruia i se înaintează cererea nu extradează sau nu vrea să extrădeze autorul infracțiunii din cauza cetățeniei acestuia, statul care a făcut cererea va întreprinde măsurile corespunzătoare, sesizînd autoritățile competente pentru a porni urmărirea în acest caz.

Articolul 6

1. Statele părți își vor acorda asistență în mod reciproc, în cît mai mare măsură, cu privire la anchetele, procedurile penale sau de extrădare desfășurate în legatură cu infracțiunile la care se face referire la articolul 3, alin. 1, inclusiv asistența pentru obținerea probelor necesare în derularea procedurilor.

2. Statele părți se vor achita de obligațiile care le revin în temeiul alin. 1 al acestui articol, în conformitate cu toate tratatele sau acordurile de asistență judiciară care se vor fi încheiat între ele. În absența unui astfel de tratat sau acord, statele părți își vor acorda asistență reciprocă, în conformitate cu legislația lor internă.

Articolul 7

a) Vor lua măsurile corespunzatoare pentru a permite punerea sub sechestru și confiscarea, după caz:

1. a bunurilor, cum ar fi materialele, activele și alte mijloace materiale utilizate în comiterea sau facilitarea infracțiunilor la care se face referire în prezentul Protocol;

2. a veniturilor rezultate de pe urma comiterii unor astfel de infracțiuni;

b) vor executa solicitările formulate de un alt stat parte cu privire la punerea sub sechestru sau confiscarea bunurilor sau a veniturilor la care se face referire la litera (a) de mai sus;

c) vor lua măsuri în vederea închiderii temporare sau definitive a spațiilor utilizate pentru comiterea acestor infracțiuni.

Articolul 8

1. Statele părți vor adopta toate măsurile adecvate pentru a proteja drepturile și interesele copiilor care cad victime practicilor interzise prin prezentul Protocol, în toate etapele de desfășurare a procedurii penale, mai ales prin:

recunoașterea vulnerabilității copiilor victime și adaptarea procedurilor într-o manieră care să țină seama de nevoile lor speciale, inclusiv de nevoile lor speciale ca martori;

informarea copiilor victime cu privire la drepturile pe care le au, la rolul și dimensiunea acestora, la calendarul și derularea procedurilor, precum și la hotarirea data în cazul lor;

crearea posibilitatii de a se prezenta și examina, în cadrul procedurii, opiniile, nevoile și preocupările copiilor victime, în cazul în care sunt afectate interesele personale ale acestora, într-o manieră care se conformează reglementărilor procedurale ale legislației din țara respectivă;

furnizarea unor servicii de sprijin adecvate copiilor victime, pe tot parcursul desfășurării procedurii judiciare;

protejarea, după caz, a intimității și identității copiilor victime și luarea unor măsuri în conformitate cu legislația țării respective, pentru a evita răspîndirea oricăror informații care ar putea duce la identificarea acestora;

la nevoie, apărarea copiilor victime, precum și a familiilor acestora și a martorilor care depun mărturie în favoarea lor, de orice încercare de intimidare și răzbunare;

evitarea întîrzierilor inutile în pronunțarea hotarîrii în diferite cazuri și executarea ordinelor sau deciziilor prin care se acordă despăgubiri copiilor victime.

2. Statele părți vor asigura ca incertitudinea cu privire la vîrsta reală a victimei să nu împiedice deschiderea urmăririi penale și mai ales a anchetelor al caror scop este stabilirea vîrstei reale a victimei.

3. Statele părți vor asigura ca, în tratamentul acordat de sistemul judiciar copiilor victime ale infracțiunilor la care se face referire în prezentul Protocol, să se aibă în vedere, cu precădere, interesele superioare ale copilului.

4. Statele părți vor lua măsuri pentru a asigura o formare adecvată, mai ales în domeniile juridic și psihologic, a persoanelor care lucrează cu victime ale infracțiunilor vizate în prezentul Protocol.

5. După caz, statele părți vor întreprinde măsurile necesare pentru a proteja securitatea și integritatea persoanelor și/sau organismelor de prevenire și/sau protecție și reabilitare a victimelor unor astfel de infracțiuni.

6. Niciuna dintre dispozițiile prezentului articol nu poate aduce atingere dreptului acuzatului de a beneficia de o judecată dreaptă și imparțială și nu poate fi incompatibilă cu acest drept.

Articolul 9

1. Statele părți vor adopta sau vor consolida, vor aplica și vor disemina legile, măsurile administrative, politicile și programele sociale pentru prevenirea infracți-

unilor la care se face referire în prezentul Protocol. Se va acorda o atenție deosebită protecției copiilor care sunt deosebit de vulnerabili față de astfel de practici.

2. Statele părți vor promova conștientizarea publicului larg, inclusiv a copiilor, prin informare pe toate căile adecvate, educație și instruire cu privire la măsurile de prevenire și efectele nefaste ale faptelor la care se face referire în prezentul Protocol. În îndeplinirea obligațiilor care le revin în temeiul prezentului articol, statele părți vor încuraja participarea comunității și mai ales a copiilor și copiilor victime la astfel de programe de informare, educare și formare, inclusiv la nivel internațional.

3. Statele părți vor lua toate măsurile necesare pentru a asigura o asistență adecvată victimelor infracțiunilor la care se face referire în prezentul Protocol, mai ales pentru reintegrarea lor socială și recuperarea lor completă din punct de vedere psihic și psihologic.

4. Statele părți vor asigura ca toți copiii care au căzut victime ale infracțiunilor la care se face referire în prezentul Protocol să aiba acces la proceduri adecvate care să le permită, fară discriminare, să solicite despăgubiri pentru prejudiciile suferite de la cei raspunzatori în fața legii de comiterea acestora.

5. Statele părți vor lua măsurile corespunzatoare pentru interzicerea în mod eficient a producției și difuzării de materiale care fac publicitate infracțiunilor la care se face referire în prezentul Protocol.

Articolul 10

1. Statele părți vor lua toate măsurile necesare pentru întărirea cooperării internaționale prin intermediul unor acorduri multilaterale, regionale și bilaterale privind prevenirea, identificarea, anchetarea, urmărirea penală și pedepsirea celor care se fac responsabili pentru comiterea unor acte legate de vînzarea copiilor, prostituția și pornografia cu copii și turismul sexual. Statele părți vor favoriza, în egala măsură, cooperarea și coordonarea pe plan internațional între autorități, organizații neguvernamentale naționale și internaționale și organizații internaționale.

2. Statele părți vor promova cooperarea internaționala pentru a veni în sprijinul copiilor victime în recuperarea lor fizica și psihologică, reintegrarea lor socială și repatriere.

3. Statele părți vor promova consolidarea cooperarii internaționale pentru eliminarea principalilor factori care stau la baza acestor fapte, cum ar fi sărăcia și subdezvoltarea, care îi fac pe copii mai vulnerabili față de vînzarea de copii, prostituția și pornografia cu copii și turismul sexual cu copii.

4. Statele părți care sunt în măsură să facă acest lucru vor asigura asistența financiară, tehnică sau de altă natură, în cadrul programelor multilaterale, regionale, bilaterale sau al altor programe existente.

Articolul 11

Niciuna din dispozițiile prezentului Protocol nu vor afecta favorabil măsurile privind asigurarea în totalitate a drepturilor copilului, care pot aparea în:

c) legislația unui stat parte;

d) dreptul internațional în vigoare în statul în cauza.

Articolul 12

1. În termen de doi ani de la intrarea în vigoare a prezentului Protocol pentru un anume stat parte, respectivul stat va înainta un raport Comitetului drepturilor copilului în care va furniza informații detaliate cu privire la măsurile întreprinse pentru aplicarea în practică a dispozițiilor Protocolului.

2. După înaintarea acestui raport detaliat, fiecare stat parte va introduce în rapoartele pe care le va întocmi ulterior pentru Comitetul drepturilor copilului, conform articolului 44 al Convenției, toate informațiile complementare cu privire la aplicarea în practică a Protocolului. Celelalte state părți la Protocol vor prezenta rapoarte la intervale de cinci ani.

3. Comitetul drepturilor copilului poate solicita statelor părți informații suplimentare cu privire la aplicarea prezentului Protocol.

Articolul 13

1. Prezentul Protocol este deschis spre semnare de către toate statele părți sau semnatare ale Convenției.

2. Prezentul Protocol se supune ratificării, fiind deschis spre aderare pentru toate statele. Instrumentele de ratificare sau aderare se depun la Secretarul General al Organizației Natiunilor Unite.

Articolul 14

1. Prezentul Protocol va intra în vigoare în termen de trei luni de la depunerea celui de-al zecelea instrument de ratificare sau aderare.

2. Pentru fiecare dintre statele care vor ratifica prezentul Protocol sau care vor adera la acesta după intrarea sa în vigoare, Protocolul va intra în vigoare la o lună după data depunerii propriului instrument de ratificare sau aderare de către acest stat.

Articolul 15

1. Oricare stat parte poate denunța, în orice moment, prezentul Protocol printr-o înștiințare scrisă adresată Secretarului General al Națiunilor Unite, care va informa ulterior celelalte state părți la Convenție și toate statele semnatare ale Convenției cu privire la acest aspect. Denunțul intră în vigoare în termen de un an de la data primirii înștiințării de către Secretarul General.

2. Un astfel de denunț nu exonerează statul parte de obligațiile ce îi revin în baza prezentului Protocol cu privire la actele produse înainte de data intrării în vigoare a denunțului, el neputînd prejudicia în niciun fel continuarea examinării oricărei chestiuni care se află deja în atenția Comitetului cu privire la drepturile copilului, ca urmare a unei sesizări primite înainte de intrarea în vigoare a denunțului.

Articolul 16

1. Oricare dintre statele părți poate propune un amendament, înaintînd textul în cauză Secretarului General al Organizației Națiunilor Unite. Secretarul General comunică apoi respectiva propunere de amendament statelor părți, solicitîndu-le să indice dacă sunt de acord cu organizarea unei conferințe a statelor părți, la care

propunerea să fie studiată și supusă la vot. În cazul în care, în termen de patru luni de la primirea acestei comunicări, cel puțin o treime dintre statele părți se pronunță în favoarea unei astfel de conferințe, Secretarul General va convoca Conferința sub auspiciile Organizației Națiunilor Unite. Toate amendamentele adoptate de majoritatea statelor părți care sunt prezente și își exprimă votul la Conferință vor fi supuse Adunării Generale a Națiunilor Unite pentru aprobare.

2. Un amendament adoptat în conformitate cu dispozițiile de la alin. 1 al prezentului articol va intra în vigoare după aprobarea să de către Adunarea Generală și acceptarea sa, cu o majoritate de două treimi, de către statele părți.

3. La intrarea în vigoare a unui amendament, acesta devine obligatoriu pentru toate statele părți care l-au acceptat, celelalte state părți avind în continuare obligatia de a respecta dispozitiile prezentului Protocol, precum și toate amendamentele pe care le-au acceptat anterior.

Articolul 17

1. Prezentul Protocol, ale carui versiuni în limbile araba, chineza, engleza, franceza, rusa și spaniola sunt autentice în egala măsura, va fi depus în arhivele Organizatiei Natiunilor Unite.

2. Secretarul General al Organizatiei Natiunilor Unite va transmite copii legalizate ale prezentului Protocol tuturor statelor părți la Conventie și tuturor statelor semnatare ale Conventiei.

NORMELE ORGANIZAȚIEI NAȚIUNILOR UNITE PENTRU PROTECȚIA MINORILOR PRIVAȚI DE LIBERTATE*

PERSPECTIVE FUNDAMENTALE

1. Sistemul justiției pentru minori trebuie să susțină drepturile și siguranța și să promoveze bunăstarea fizică și mintală a minorilor. Pedeapsa cu închisoarea trebuie folosită numai ca o metodă extremă.
2. Privarea de libertate a minorilor se va face numai în conformitate cu principiile și procedurile prezentate în aceste Norme și în Normele standard minime pentru administrarea justiției pentru minori ale Organizației Națiunilor Unite (Normele de la Beijing). Privarea de libertate a unui minor trebuie să fie o măsură extremă și pentru perioada minim necesară și trebuie să se limiteze la cazurile excepționale. Durata sancțiunii trebuie să fie stabilită de o autoritate judiciară, fără a elimina posibilitatea scurtării pedepsei.
3. Normele au ca scop stabilirea unor standarde minime acceptate de Organizația Națiunilor Unite pentru protejarea minorilor privați de libertate sub orice formă, în conformitate cu drepturile şi libertățile fundamentale ale omului, şi în scopul de a contracara efectele negative ale tuturor tipurilor de detențiune şi de a promova integrarea în societate.
4. Normele trebuie aplicate imparțial, fără nici o discriminare în funcție de rasă, culoare, sex, vîrstă, limbă, religie, naționalitate, opinii politice sau de altă natură, credințe sau practici culturale, proprietate, naştere sau statut al familiei, origine etnică sau socială şi deficiențe. Trebuie respectate credințele şi practicile culturale şi religioase şi conceptele morale ale minorului.
5. Normele sunt concepute pentru a servi ca standarde de referință convenabile şi pentru a încuraja şi ajuta profesioniştii implicați în conducerea sistemului de justiție pentru minori.
6. Normele trebuie puse la dispoziția personalului justiției pentru minori în limba națională a acestuia. Minorii care nu cunosc limba vorbită de personalul instituției de detențiune trebuie să aibă dreptul în mod gratuit la serviciile unui interpret oricînd este necesar, mai ales în timpul examinării medicale şi al procedurilor disciplinare.
7. Cînd este cazul, statele trebuie să includă Normele în legislația lor sau să o amendeze corespunzător şi să ofere remedii efective pentru încălcarea acestora, inclusiv compensarea cînd minorii sunt răniți. De asemenea, statele trebuie să monitorizeze aplicarea Normelor.
8. Autoritățile competente trebuie să depună în mod constant eforturi pentru a conştientiza opinia publică de faptul că îngrijirea minorilor deținuți şi pregătirea lor pentru întoarcerea în societate constituie un serviciu social deosebit de important şi, în acest scop, trebuie luate măsuri care să promoveze contactele deschise între minori şi comunitatea locală.

*Adoptate prin Rezoluția 45/113 din 14 decembrie 1990.

9. Nimic din conținutul Normelor nu trebuie interpretat ca excluzînd aplicarea instrumentelor şi standardelor pertinente privind drepturile omului ale Organizației Națiunilor Unite, recunoscute de comunitatea internațională, care sunt mai potrivite pentru a garanta drepturile, îngrijirea şi protecția minorilor, copii sau tineri.
10. În cazul în care aplicarea practică a anumitor Norme cuprinse în secțiunile II-V, inclusiv, contrazice Normele cuprinse în prezenta secțiune, va fi considerată prioritară respectarea acestora din urmă.

II. SFERA ŞI APLICAREA NORMELOR

11. Pentru Norme, se aplică următoarele definiții:
    a) Minorul reprezintă orice persoană care nu a împlinit 18 ani. Limita de vîrstă sub care nu este permisă privarea de libertate a unui copil trebuie stabilită prin lege;
    b) Privarea de libertate înseamnă orice formă de detențiune sau de reținere sau plasarea unei persoane într-o instituție de îngrijire publică sau privată, pe care această persoană nu are permisiunea să o părăsească oricînd doreşte, în urma unui ordin al unei autorități juridice, administrative sau al altei autorități publice.
12. Privarea de libertate trebuie aplicată în condiții şi împrejurări care asigură respectarea drepturilor minorilor. Minorilor deținuți în instituții trebuie să li se asigure participarea la activități şi programe care să le promoveze şi susțină sănătatea şi respectul de sine, să le stimuleze simțul răspunderii şi să încurajeze acele atitudini şi aptitudini care îi vor ajuta în dezvoltarea potențialului lor ca membri ai societății.
13. Sub nici un motiv legat de statutul lor nu li se vor refuza minorilor privați de libertate drepturile civile, economice, politice, sociale sau culturale care le sunt acordate prin dreptul național sau internațional şi care sunt compatibile cu privarea de libertate.
14. Protecția drepturilor individuale ale minorilor, în special în ceea ce priveşte legalitatea executării măsurilor de detențiune, va fi garantată de autoritatea competentă, pe cînd obiectivele integrării sociale vor fi asigurate prin inspecții periodice şi alte mijloace de control, efectuat în conformitate cu standardele internaționale, legile şi reglementările naționale, de către un corp de control corespunzător constituit, autorizat să viziteze minorii şi care nu aparține instituției de detențiune.
15. Normele se aplică tuturor tipurilor şi formelor de instituții de detențiune în care minorii sunt privați de libertate. Secțiunile I, II, IV şi V ale Normelor se aplică tuturor instituțiilor de detențiune şi cadrelor instituționale în care sunt reținuți minorii, iar secțiunea III se aplică în mod specific minorilor arestați sau care aşteaptă judecarea.
16. Normele vor fi aplicate în contextul condițiilor economice, sociale şi culturale specifice fiecărui stat membru.

III. MINORII ARESTAȚI SAU CARE AȘTEAPTĂ JUDECAREA

17. Minorii care sunt reținuți în arest sau care așteaptă judecata („nejudecați") sunt considerați nevinovați și vor fi tratați ca atare. Detențiunea înainte de judecare va fi, pe cît posibil, evitată și limitată la situații excepționale. De aceea, se vor face toate eforturile pentru a aplica măsuri alternative. Cînd se aplică, totuși, arestul preventiv, tribunalele pentru minori și cei care conduc investigațiile vor acorda prioritate maximă rezolvării celei rapide a unor astfel de cazuri, pentru a asigura scurtarea pe cît posibil a detențiunii. Deținuții nejudecați trebuie separați de minorii condamnați.
18. Condițiile în care este deținut un minor nejudecat trebuie să fie în conformitate cu normele expuse mai jos, cu prevederi suplimentare, dacă sunt necesare și adecvate, ținînd cont de prezumția de nevinovăție, de durata detențiunii și de statutul legal și situația minorului. Aceste prevederi includ, dar nu se limitează în mod necesar la următoarele:
    e) minorii trebuie să aibă dreptul la consiliere juridică și să aibă posibilitatea de a solicita servicii juridice gratuite, dacă acest lucru este posibil, și de a comunica regulat cu consilierii lor juridici. Se va asigura confidențialitatea acestor comunicări;
    f) minorilor trebuie să li se ofere, cînd este posibil, posibilitatea de a presta o muncă, contra unei remunerații, și de a-și continua studiile sau pregătirea, dar fără să li se impună acest lucru. Munca, studiile sau pregătirea nu trebuie să constituie o cauză a prelungirii detenției;
    g) Minorii trebuie să primească și păstreze materiale pentru distracție și recreere compatibile cu interesele administrării justiției.

IV. CONDUCEREA INSTITUȚIILOR PENTRU MINORI

A. Dosarele

19. Toate rapoartele, inclusiv dosarul penal, fișele medicale și evidențele procedurilor disciplinare, și toate celelalte documente legate de forma, conținutul și detaliile tratamentului trebuie păstrate într-un dosar individual confidențial, care trebuie să fie actualizat, accesibil numai persoanelor autorizate și clasificat astfel încît să fie ușor de înțeles. Cînd este posibil, fiecare minor trebuie să aibă dreptul de a contesta orice fapt sau opinie conținute în dosarul său, astfel încît să permită rectificarea afirmațiilor inexacte, nefondate sau incorecte. Pentru a-și exercita acest drept, trebuie să existe proceduri care permit unei părți terțe competente accesul la și consultarea dosarului, la cerere. La eliberare, dosarele minorilor vor fi sigilate și, la timpul cuvenit, distruse.
20. Nici un minor nu trebuie primit în nici o instituție de detențiune fără un ordin valabil al unei autorități juridice, administrative sau al altei autorități publice. Detaliile acestui ordin vor fi imediat consemnate în registru. Nici un minor nu trebuie reținut într-o instituție în care nu există un astfel de registru.

B. Admiterea, înregistrarea, mutarea şi transferul

21. În fiecare instituţie în care sunt reţinuţi minori, trebuie să existe o evidenţă completă şi sigură cuprinzînd următoarele informaţii despre fiecare minor primit:
    a) Informaţii privind identitatea minorului;
    b) Faptul şi motivele încredinţării şi autoritatea pentru aceasta;
    c) Ziua şi ora admiterii, transferului şi eliberării;
    d) Detalii privind înştiinţarea părinţilor şi tutorilor la fiecare admitere, transfer sau eliberare a minorului aflat în îngrijirea lor la momentul încredinţării;
    e) Detalii privind problemele de sănătate fizică şi mintală cunoscute, inclusiv despre abuzul de droguri sau alcool.
22. Informaţiile privind admiterea, plasarea, transferul sau eliberarea trebuie furnizate fără întîrziere părinţilor şi tutorilor sau celei mai apropiate rude a minorului implicat.
23. Cît mai curînd posibil după primire trebuie redactate şi trimise administraţiei rapoarte complete şi informaţii relevante despre fiecare minor.
24. Atunci cînd ajung, tuturor minorilor li se va da o copie a regulilor care se aplică în respectiva instituţie de detenţiune şi o descriere în scris a drepturilor şi obligaţiilor lor, într-o limbă pe care o înţeleg, împreună cu adresa autorităţii abilitate să primească plîngerile lor, ca şi adrese ale unor agenţii şi organizaţii publice sau private, care oferă consiliere juridică. Pentru minorii analfabeţi sau care nu pot înţelege limba sub forma scrisă, se va găsi o modalitate de a le transmite aceste informaţii astfel încît să le înţeleagă.
25. Toţi minorii trebuie ajutaţi să înţeleagă regulile organizării interioare a instituţiei, scopurile şi metodologia de îngrijire, cerinţele şi procedurile disciplinare, alte metode autorizate de a căuta informaţii şi de a înainta plîngeri şi toate celelalte informaţii care să le permită să-şi înţeleagă pe deplin drepturile şi obligaţiile din timpul detenţiei.
26. Transportul minorilor trebuie efectuat pe spezele administraţiei, în mijloace de transport adecvat ventilate şi luminate, astfel încît în nici o situaţie nu vor fi supuşi greutăţilor sau umilinţelor. Minorii nu trebuie transferaţi de la o instituţie la alta în mod arbitrar.

C. Clasificarea şi plasarea

27. Cît mai curînd posibil după momentul primirii, fiecare minor trebuie intervievat şi trebuie pregătit un raport psihologic şi social care să identifice toţi factorii relevanţi tipului specific de îngrijire şi programului necesar minorului. Acest raport, împreună cu un raport pregătit de un medic ofiţer care a examinat minorul la sosire, trebuie înaintat directorului pentru a hotărî cea mai adecvată plasare pentru minor în cadrul instituţiei şi tipul şi nivelul de îngrijire specifice şi programul care va fi urmat. Cînd este necesar un program de reabilitare special şi cînd perioada petrecută în instituţie o permite, personalul specific pregătit al instituţiei trebuie să pregătească în scris un plan de tratament individualizat, specificînd obiectivele tratamentului, perioada şi mijloacele, etapele şi întîrzierile cu care pot fi atinse obectivele.

28. Deținerea minorilor se va efectua numai în condiții în care se iau în considerație nevoile lor particulare, statutul, cerințele speciale în funcție de vîrstă, personalitate, sex şi tipul infracțiunii, ca şi sănătatea lor fizică şi mintală, şi care le asigură protecția față de influențe negative şi situații de risc. Principalul criteriu de separare a diferitelor categorii de minori privați de libertate trebuie să fie asigurarea tipului de îngrijire cel mai adecvat pentru nevoile particulare ale persoanelor implicate şi protejarea integrității lor fizice, mintale şi morale, ca şi a bunăstării lor.
29. În toate instituțiile de detențiune minorii trebuie separați de adulți, cu excepția cazului în care sunt membri ai aceleiaşi familii. În situații atent controlate, minorii pot fi ținuți împreună cu adulți atent selectați, ca parte a unui program special care s-a dovedit binefăcător pentru minorii implicați.
30. Trebuie înființate instituții de detențiune deschise pentru minori. Instituțiile de detențiune deschise sunt cele cu măsuri minime de securitate sau fără astfel de măsuri. Populația acestor instituții trebuie să fie cît mai redusă posibil. Numărul minorilor deținuți în instituții închise ar trebui să fie destul de mic încît să permită tratamentul individualizat. Instituțiile de detențiune pentru minori trebuie descentralizate şi să aibă dimensiunile necesare pentru a facilita accesul şi contactul între minori şi familiile lor. Trebuie înființate şi integrate în mediul social, economic şi cultural al comunității instituții de detențiune de proporții reduse.

D. Mediul fizic şi facilitățile

31. Minorii privați de libertate au dreptul la acele facilități şi servicii care întrunesc toate condițiile sănătății şi demnității umane.
32. Proiectarea instituțiilor de detențiune pentru minori şi mediul înconjurător al acestora trebuie să fie adecvate obiectivelor de reabilitare ale tratamentului, ținînd cont de necesitatea minorului de intimitate, stimuli senzoriali, posibilitatea de a petrece timp cu persoane de aceeaşi vîrstă şi de a participa la exerciții fizice, activități sportive şi de divertisment. Instituțiile de detențiune trebuie astfel proiectate încît să se reducă la minimum riscul incendiilor şi să fie asigurată evacuarea în siguranță. Trebuie să fie dotate cu un sistem eficient de alarmă în caz de incendiu şi să existe proceduri oficiale, repetate, care să asigure siguranța minorilor. Instituțiile de detențiune nu trebuie amplasate în zone unde există riscuri cunoscute pentru sănătate sau alte primejdii.
33. Facilitățile pentru dormit constau în mod normal în dormitoare pentru grupuri mici sau dormitoare individuale, ținînd cont de standardele locale. În timpul orelor de somn trebuie asigurată supravegherea constantă, discretă a tuturor camerelor de dormit, inclusiv a camerelor individuale şi a dormitoarelor comune, pentru a asigura protecția fiecărui minor. În conformitate cu standardele locale sau naționale, fiecare minor trebuie să beneficieze de un pat separat şi corespunzător, care trebuie să fie curat cînd îi este repartizat şi schimbat destul de des pentru a asigura curățenia.
34. Instalațiile sanitare trebuie să fie astfel amplasate şi să se ridice la standarde care să permită fiecărui minor să-şi satisfacă necesitățile fiziologice în intimitate şi în condiții de curățenie şi decență.

35. Păstrarea efectelor personale este un element de bază al dreptului la intimitate şi este esenţială pentru bunăstarea psihologică a minorului. Trebuie recunoscut şi respectat dreptul fiecărui minor de a păstra efecte personale şi de a beneficia de facilităţi adecvate de depozitare a acestora. Efectele personale pe care un minor nu doreşte să le reţină sau care sunt confiscate trebuie păstrate în condiţii de siguranţă. Minorul trebuie să semneze un inventar pentru acestea. Trebuie luate măsuri pentru păstrarea lor în bune condiţii. Toate aceste articole şi banii trebuie înapoiate minorului la eliberare, cu excepţia cazului în care minorul a fost autorizat să cheltuiască bani sau să vîndă astfel de obiecte în afara instituţiei. Dacă un minor primeşte sau dacă se găseşte asupra lui vreun medicament, medicul ofiţer trebuie să hotărască felul în care va fi folosit.
36. În măsura posibilului, minorii trebuie să aibă dreptul de a folosi hainele proprii. Instituţiile de detenţiune trebuie să asigure că fiecare minor are haine personale potrivite climei şi adecvate pentru a asigura o stare de sănătate bună şi care nu sunt în nici un fel degradante sau umilitoare. Minorilor care sunt mutaţi sau care părăsesc o instituţie, indiferent de scop, li se va permite să poarte haine proprii.
37. Toate instituţiile de detenţiune vor asigura că fiecare minor primeşte mîncare adecvat preparată şi servită la ore normale de masă, de calitatea şi în cantitatea necesare pentru a satisface standardele dietetice, igienice şi sanitare şi, în măsura posibilului, exigenţele religioase şi culturale. Fiecare minor trebuie să aibă în permanenţă la dispoziţie apă de băut curată.

E. Educaţia, pregătirea profesională şi munca

38. Fiecare minor aflat la vîrsta şcolarizării obligatorii are dreptul la educaţia corespunzătoare nevoilor şi abilităţilor sale şi destinată să-l pregătească pentru întoarcerea în societate. Această educaţie trebuie asigurată în afara instituţiei de detenţiune, în şcoli publice atunci cînd acest lucru este posibil şi, în orice caz, de către profesori calificaţi prin programe integrate în sistemul educaţional al ţării respective astfel încît, după eliberare, minorii să îşi poată continua studiile fără dificultăţi. Administraţia instituţiilor de detenţiune trebuie să acorde o atenţie specială educaţiei minorilor străini sau cu necesităţi culturale sau etnice speciale. Minorii analfabeţi sau care au dificultăţi de înţelegere sau învăţare trebuie să aibă dreptul la educaţie specială.
39. Minorii care au depăşit vîrsta şcolarizării obligatorii şi care doresc să-şi continue studiile trebuie să aibă permisiunea şi să fie încurajaţi să o facă, şi trebuie depuse toate eforturile pentru a le facilita accesul la programe educaţionale adecvate.
40. Diplomele sau certificatele educaţionale conferite minorilor în timpul detenţiunii nu trebuie să indice în nici un fel că minorul a fost instituţionalizat.
41. Fiecare instituţie de detenţiune trebuie să asigure accesul la o bibliotecă corespunzător dotată cu cărţi şi reviste atît pentru învăţat, cît şi pentru recreere şi adecvate pentru minori, care trebuie încurajaţi şi ajutaţi să le folosească.
42. Toţi minorii trebuie să aibă dreptul de a beneficia de pregătire profesională pentru meserii care îi pot pregăti pentru angajare în viitor.

43. Ţinînd cont de o selecţie vocaţională corespunzătoare şi de condiţiile administraţiei instituţionale, minorii trebuie să aibă posibilitatea de a alege tipul de muncă pe care doresc să o presteze.
44. Toate standardele de protecţie naţionale şi internaţionale privind munca prestată de copii şi tineri trebuie să se aplice şi pentru minorii privaţi de libertate.
45. Atunci cînd este posibil, minorilor trebuie să li se ofere ocazia de a presta o muncă remunerată, preferabil în cadrul comunităţii locale, ca o completare a pregătirii profesionale, oferită pentru a spori posibilitatea de a găsi un loc de muncă potrivit atunci cînd se întorc în comunitate. Tipul de muncă trebuie să fie de natură să asigure o pregătire corespunzătoare, care să îi ajute pe minori după eliberare. Organizarea şi metodele de muncă oferite în instituţiile de detenţiune trebuie să fie cît mai asemănătoare posibil cu cele ale activităţilor similare din cadrul comunităţii, astfel încît să îi pregătească pe minori pentru condiţiile unei vieţi normale.
46. Fiecare minor care prestează o muncă trebuie să aibă dreptul la o remuneraţie echitabilă. Interesele minorilor şi ale pregătirii lor profesionale nu trebuie subordonate scopului de a aduce profituri instituţiei de detenţiune sau unei terţe părţi. În mod normal, o parte din cîştigurile minorului trebuie să fie reţinută pentru a constitui un fond de economii care i se vor înmîna minorului la eliberare. Minorul trebuie să aibă dreptul de a folosi restul acestor cîştiguri pentru a cumpăra articole de uz personal sau pentru a despăgubi victima afectată de delictul pe care l-a comis sau pentru a le trimite familiei sale sau altor persoane din afara instituţiei de detenţiune.

F. Recreerea

47. Toţi minorii trebuie să aibă dreptul zilnic la o perioadă adecvată pentru exerciţii libere, în aer liber, oricînd vremea permite acest lucru, în care în mod normal trebuie să li se ofere posibilităţi de pregătire fizică şi recreere corespunzătoare. Pentru aceste activităţi trebuie să se asigure spaţiu, instalaţii şi echipamente adecvate. Fiecare minor trebuie să aibă zilnic timp suplimentar pentru odihnă, din care poate folosi o parte, dacă doreşte, pentru a-şi dezvolta abilităţile sau talentul artistic. Instituţia de detenţiune trebuie să asigure că fiecare minor este apt fizic pentru a participa la programele de educaţie fizică disponibile. Trebuie să se ofere terapie şi educaţie fizică reparatorie, sub supraveghere medicală, minorilor care au nevoie de acestea.

G. Religia

48. Fiecare minor trebuie să aibă permisiunea de a-şi satisface nevoile impuse de viaţa sa religioasă şi spirituală, mai ales de a participa la slujbele sau întrunirile organizate în instituţia de detenţiune sau de a ţine propria slujbă şi de a poseda cărţile necesare sau obiectele de ritual şi învăţătură ale religiei sale. Dacă o instituţie de detenţiune cuprinde un număr suficient de minori de o anumită religie, trebuie desemnat sau aprobat unul sau mai mulţi reprezentanţi ai respectivei religii şi trebuie să i se permită să ţină slujbe în mod regulat sau să facă

minorilor vizite pastorale particulare, la cererea acestora. Fiecare minor trebuie să aibă dreptul de a primi vizite de la un reprezentant calificat al oricărei religii pe care o alege, ca şi dreptul de a participa la servicii religioase şi de a refuza liber educaţia, consilierea sau îndoctrinarea religioasă.

H. Asistenţa medicală

49. Fiecare minor va beneficia de îngrijire medicală adecvată, atît preventivă cît şi curativă, incluzînd tratament stomatologic, oftalmologic şi psihologic, ca şi de produsele farmaceutice şi dietele speciale indicate de medic. Cînd este posibil, îngrijirea medicală trebuie asigurată minorilor deţinuţi prin instituţiile şi serviciile sanitare ale comunităţii în care se află instituţia de detenţiune, în scopul de a preveni stigmatizarea minorului şi de a-i promova respectul de sine şi integrarea în comunitate.
50. Fiecare minor are dreptul de a fi examinat de un medic imediat după sosirea într-o instituţie de detenţiune, în scopul de a găsi orice dovadă a unui tratament necorespunzător anterior şi de a identifica orice stare fizică sau psihică care necesită servicii medicale.
51. Serviciile medicale asigurate minorilor trebuie să încerce identificarea şi să trateze orice afecţiune fizică sau psihică, abuz de substanţe sau altă condiţie care poate împiedica integrarea minorului în societate. Fiecare instituţie de detenţiune pentru minori trebuie să aibă acces imediat la servicii şi echipamente medicale adecvate, corespunzătoare numărului şi situaţiei rezidenţilor, şi la personal specializat pentru îngrijire preventivă şi pentru rezolvarea urgenţelor medicale. Fiecare minor care este bolnav, care afirmă că este bolnav sau prezintă simptome ale unei afecţiuni fizice sau psihice trebuie examinat cu promptitudine de un medic ofiţer.
52. Orice medic ofiţer care are motive să considere că sănătatea fizică sau psihică a unui minor a fost sau va fi serios afectată de continuarea detenţiunii, de o grevă a foamei sau orice aspect al detenţiunii trebuie să raporteze imediat acest fapt directorului respectivei instituţii de detenţiune şi autorităţii independente responsabile de asigurarea bunăstării minorului.
53. Orice minor care suferă de o afecţiune psihică trebuie tratat într-o instituţie specializată, sub supraveghere medicală independentă. Trebuie luate măsuri, prin cooperare cu agenţiile abilitate, pentru a asigura orice continuare necesară a tratamentului după eliberare.
54. Instituţiile de detenţiune pentru minori trebuie să adopte programe specializate de prevenire şi reabilitare în cazul abuzului de droguri, conduse de personal specializat. Aceste programe trebuie adaptate în funcţie de vîrsta, sexul şi alte particularităţi ale minorului implicat, şi trebuie să existe facilităţi şi servicii de dezintoxicare, asigurate de personal calificat, pentru minorii dependenţi de alcool sau de droguri.
55. Medicamentele trebuie administrate numai pentru tratamentele medicale necesare şi, cînd este posibil, după obţinerea acordului avizat al minorului implicat. În mod special, nu trebuie administrate în scopul obţinerii unor informaţii

sau a unei mărturisiri, ca pedeapsă sau ca metodă de constrîngere. Minorii nu vor fi niciodată testați pentru folosirea experimentală a unor medicamente sau tratamente. Administrarea oricărui medicament trebuie întotdeauna autorizată şi efectuată de către personal medical calificat.

I. Înştiinţarea privind boala, rănirea şi decesul

56. Familia sau tutorele unui minor şi orice altă persoană desemnată de minor au dreptul de a fi informați în legătură cu starea sănătății minorului, la cerere şi în cazul oricăror modificări importante privind sănătatea minorului. Directorul instituției de detențiune trebuie să înştiințeze fără întîrziere familia sau tutorele minorului implicat sau altă persoană desemnată, în cazul decesului, îmbolnăvirii care necesită transferarea minorului la o instituție medicală din exterior, sau al unei situații care necesită îngrijire clinică în cadrul instituției de detențiune pentru mai mult de 48 de ore. De asemenea, trebuie înştiințate autoritățile consulare ale statului al cărui cetățean este un minor străin.
57. La moartea unui minor în timpul perioadei de privare de libertate, cea mai apropiată rudă trebuie să aibă dreptul de a examina certificatul de deces, de a vedea corpul şi de a hotărî ce se va întîmpla cu acesta. La moartea unui minor aflat în detențiune, trebuie întreprinsă o anchetă independentă a cauzelor morții, al cărei raport va fi pus la dispoziția celei mai apropiate rude. Această anchetă trebuie efectuată şi atunci cînd moartea unui minor survine în decurs de şase luni de la data eliberării sale din instituția de detențiune şi există motive pentru a considera că moartea are legătură cu perioada de detențiune.
58. Orice minor trebuie informat cît mai curînd posibil de moartea, îmbolnăvirea sau rănirea gravă a oricărui membru de gradul I al familiei sale şi trebuie să i se asigure posibilitatea de a participa la funeraliile decedatului sau de a vizita o rudă grav bolnavă.

J. Contactele cu comunitatea

59. Trebuie asigurate toate mijloacele pentru a garanta că minorii comunică adecvat cu lumea din exterior, ceea ce constituie o parte integrantă a dreptului la tratament corect şi umanitar şi este esențial pentru pregătirea minorilor pentru întoarcerea la societate. Trebuie să li se permită minorilor să comunice cu familiile, prietenii şi alte persoane sau reprezentanți ai unor organizații respectabile din exterior, să părăsească instituțiile de detențiune pentru a-şi vizita căminul şi familia şi să primească permisiune specială de a părăsi instituția de detențiune în scopuri educaționale, vocaționale sau pentru alte motive importante. Dacă un minor execută o pedeapsă, timpul petrecut în afara instituției de detențiune trebuie considerat ca parte perioadei de executare a sentinței.
60. Fiecare minor trebuie să aibă dreptul de a primi vizite constante şi frecvente, în principiu o dată pe săptămînă şi nu mai rar de o dată pe lună, în condiții care respectă nevoia minorului de intimitate, contact şi comunicare nelimitată cu familia şi cu avocatul apărării.
61. Fiecare minor trebuie să aibă dreptul de a comunica în scris sau telefonic cel

puțin de două ori pe săptămînă cu o persoană pe care o alege, cu excepția cazului cînd acest lucru este limitat legal, şi trebuie să fie ajutat să-şi exercite efectiv acest drept. Fiecare minor trebuie să aibă dreptul de a primi corespondență.

62. Minorii trebuie să aibă posibiliattea de a fi informați în legătură cu ultimele ştiri, citind ziare, reviste şi alte publicații, prin acces la programele de radio şi televiziune şi filme şi prin vizite ale reprezentanților oricărui club sau organizații legale de care sunt interesați minorii.

K. Limitarea constrîngerii fizice şi folosirea forței

63. Trebuie interzisă folosirea instrumentelor de constrîngere şi a forței, indiferent de scop, cu excepția celor prevăzute în norma 64 de mai jos.
64. Instrumentele de constrîngere şi forța pot fi folosite numai în cazuri excepționale, cînd toate celelalte metode de control au fost epuizate şi au eşuat, şi numai după cum este specific autorizat şi precizat de legislație şi regulament. Acestea nu trebuie să provoace situații umilitoare sau degradante şi trebuie folosite restrictiv şi pentru o perioadă cît mai scurtă cu putință. Se poate recurge la astfel de metode prin ordinul directorului administrației, pentru a împiedica un minor să se automutileze, să rănească alte persoane sau să provoace pagube serioase. În astfel de cazuri, directorul trebuie să consulte fără întîrziere personalul medical şi alt personal competent şi să raporteze autorității administrative superioare.
65. Trebuie interzise portul şi folosirea armelor de către personal în orice instituție în care sunt deținuți minori.

L. Proceduri disciplinare

66. Orice măsuri şi proceduri disciplinare trebuie să mențină siguranța şi o viață comunitară liniştită şi trebuie să respecte demnitatea inalienabilă a minorului şi obiectivele fundamentale ale îngrijirii instituționale, şi anume insuflarea simțului dreptății, a respectului de sine şi pentru drepturile fundamentale ale fiecărei persoane.
67. Toate măsurile disciplinare care constituie un tratament crud, inuman sau degradant vor fi strict interzise, inclusiv pedeapsa corporală, plasarea într-o celulă neluminată, izolarea sau orice altă pedeapsă care poate pune în pericol sănătatea fizică sau mintală a minorului implicat. Trebuie interzise cu desăvîrşire reducerea alimentației sau interzicerea contactului cu membrii familiei. Munca trebuie considerată întotdeauna ca un instrument educațional şi o metodă de a promova respectul de sine al minorului în pregătirea acestuia pentru întoarcerea la comunitate şi nu trebuie impusă ca sancțiune disciplinară. Minorul trebuie sancționat o singură dată pentru aceeaşi abatere disciplinară. Trebuie interzise sancțiunile colective.
68. Ținînd cont de caracteristicile, nevoile şi drepturile fundamentale ale minorilor, legislația şi reglementările adoptate de autoritatea administrativă competentă trebuie să stabilească norme cu privire la următoarele:
    a) comportamentul care constituie o abatere disciplinară;
    b) tipul şi durata sancțiunilor disciplinare care pot fi aplicate;

c) autoritatea competentă să impună astfel de sancțiuni;
d) autoritatea competentă să examineze apelurile.

69. Orice raport privind comportamentul necorespunzător trebuie prezentat imediat autorității competente, care trebuie să decidă fără întîrziere asupra acestuia. Autoritatea competentă trebuie să efectueze o examinare minuțioasă a cazului.
70. Sancționarea disciplinară a unui minor trebuie să se conformeze strict cu termenii legislației şi reglementărilor în vigoare. Nici un minor nu trebuie sancționat, cu excepția cazului în care a fost informat în legătură cu presupusa infracțiune astfel încît să înțeleagă şi i s-a oferit posibilitatea de a-şi susține apărarea, inclusiv dreptul de a recurge la o autoritate competentă imparțială. Trebuie să se țină o evidență a tuturor procedurilor disciplinare.
71. Nici un minor nu trebuie să fie însărcinat cu activități disciplinare, în afară de cazul în care este vorba despre supravegherea unor activități sociale, educaționale sau sportive specificate sau despre programe autoconduse.

M. Inspectarea şi plîngerile

72. Trebuie desemnați inspectori calificați sau o autoritate echivalentă constituită în mod corespunzător, care nu aparține conducerii instituției, pentru a efectua inspecții obişnuite, în mod regulat, şi inspecții neanunțate, din proprie inițiativă, şi trebuie să li se garanteze independența în exercitarea acestei funcții. Inspectorii trebuie să aibă acces nelimitat la toate persoanele angajate sau care lucrează în orice instituție în care minorii sunt sau pot fi privați de libertate, la toți minorii şi toate dosarele unor astfel de instituții.
73. La inspecții trebuie să participe medici ofițeri calificați, delegați pe lîngă autoritatea care efectuează inspecția sau serviciul de sănătate publică, care să evalueze modul în care sunt respectate normele privind mediul fizic, igiena, cazarea, alimentația, exercițiile fizice şi serviciile medicale, ca şi orice alt aspect sau orice condiții ale vieții instituționalizate care afectează sănătatea fizică şi mintală a minorilor. Fiecare minor trebuie să aibă dreptul de a discuta confidențial cu orice inspector care efectuează o inspecție.
74. După efectuarea inspecției, trebuie să i se solicite inspectorului întocmirea unui raport privind cele constatate. Raportul trebuie să includă o evaluare a modului în care instituțiile de detențiune se conformează prezentelor norme şi prevederilor pertinente ale legislației naționale şi recomandări privind orice măsuri considerate necesare pentru a asigura respectarea acestora. Orice fapte descoperite de un inspector, care par să indice că s-a comis încălcarea prevederilor legale privind drepturile minorilor sau funcționarea unei instituții de detențiune pentru minori, trebuie comunicate autorităților competente pentru investigare şi urmărire.
75. Orice minor trebuie să aibă posibilitatea de a adresa cereri sau plîngeri directorului instituției de detențiune şi reprezentantului său autorizat.
76. Orice minor trebuie să aibă dreptul de a înainta o cerere sau o plîngere, fără a i se cenzura conținutul, administrației centrale, autorității juridice sau altor autorități aprobate prin mijloace autorizate şi să fie informat fără întîrziere în legătură cu răspunsul.

77. Trebuie depuse eforturi pentru înființarea unui birou independent (avocat al poporului) care să primească şi să cerceteze plîngerile înaintate de minori privați de libertate şi să ajute la obținerea unor înțelegeri echitabile.
78. Orice minor trebuie să aibă dreptul de a solicita ajutorul membrilor familiei sale, al unor consilieri juridici, organizații umanitare sau al altora, atunci cînd acest lucru este posibil, pentru a înainta o plîngere. Minorilor analfabeți trebuie să li se asigure tot ajutorul necesar dacă au nevoie de serviciile agențiilor şi organizațiilor de stat sau private care asigură consiliere juridică sau care sunt abilitate să primească plîngeri.

N. Întoarcerea la comunitate

79. Toți minorii trebuie să beneficieze de sprijinul unor servicii specializate, care să îi ajute să se întoarcă în societate, la viața de familie, la şcoală sau serviciu, după eliberare. În acest scop trebuie prevăzute cursuri şi proceduri speciale, inclusiv eliberarea condiționată.
80. Autoritățile competente trebuie să ofere sau să asigure servicii de asistență care să îi ajute pe minori să se reintegreze în societate şi să reducă prejudecățile cu care se confruntă aceştia. Aceste servicii trebuie să asigure, în măsura posibilului, că minorului beneficiază de condiții decente de locuit, de un loc de muncă, de haine şi suficiente mijloace pentru a se întreține după eliberare, pentru a facilita succesul reintegrării. Reprezentanții agențiilor care asigură astfel de servicii trebuie consultați şi trebuie să aibă acces la minori în timpul detențiunii, în scopul de a-i ajuta la întoarcerea în comunitate.

P. Personalul

81. Personalul trebuie să fie calificat şi să includă un număr suficient de specialişti, cum ar fi educatori, instructori pentru pregătirea profesională, consilieri, asistenți sociali, psihiatri şi psihologi. În mod normal, aceştia, împreună restul personalului specializat, trebuie să fie angajați permanenți. Aceasta nu înseamnă excluderea angajaților cu o fracțiune de normă sau a voluntarilor, atunci cînd sprijinul şi pregătirea pe care le pot asigura aceştia sunt corespunzătoare şi benefice. Instituțiile de detențiune trebuie să folosească toate resursele de îndreptare, educative, morale, spirituale sau orice alte resurse şi forme de asistență corespunzătoare şi disponibile în cadrul comunității, în conformitate cu nevoile şi problemele individuale ale minorilor deținuți.
82. Administrația trebuie să garanteze selectarea şi recrutarea atentă a fiecărei categorii sau tip de personal, deoarece conducerea în bune condiții a instituțiilor de detențiune depinde de integritatea, umanitatea, abilitățile şi capacitatea profesională a acestora de a lucra cu minorii, ca şi de adecvarea personală pentru această muncă.
83. Pentru a atinge scopurile menționate mai sus, angajații trebuie desemnați ca ofițeri profesionişti şi remunerați adecvat pentru a atrage şi păstra persoane corespunzătoare. Personalul instituțiilor de detențiune trebuie încurajat în permanență să îşi îndeplinească îndatoririle şi obligațiile într-un mod uman,

profesionist, corect şi eficient, să se comporte în orice situaţie în aşa fel încît să merite şi să cîştige respectul minorilor şi să ofere acestora un model pozitiv.

84. Administraţia trebuie să introducă forme de organizare şi conducere care să faciliteze comunicarea între diferitele categorii de personal din fiecare instituţie de detenţiune, astfel încît să promoveze cooperarea dintre diversele servicii de asistenţă angajate în îngrijirea minorilor, ca şi între personal şi conducere, în scopul de a garanta că personalul aflat în contact direct cu minorii este capabil să îşi desfăşoare activitatea în condiţii favorabile îndeplinirii eficiente a îndatoririlor pe care le are.
85. Membrii personalului trebuie să beneficieze de pregătire adecvată, astfel încît să fie capabili să îşi îndeplinească eficient responsabilităţile, în special pregătire în psihologia copilului, bunăstarea copilului şi standardele şi normele internaţionale privind drepturile omului şi drepturile copilului, inclusiv Normele prezente. Membrii personalului trebuie să îşi menţină şi îmbogăţească cunoştinţele şi capacitatea profesională prin urmarea unor cursuri de perfecţionare profesională, organizate la intervale adecvate în decursul carierei lor.
86. Directorul unei instituţii trebuie să aibă calificarea necesară acestei însărcinări, abilităţi de conducere şi pregătire şi experienţă corespunzătoare şi trebuie să îşi îndeplinească îndatoririle în permanenţă.
87. În îndeplinirea îndatoririlor pe care le au, membrii personalului trebuie să respecte şi să protejeze demnitatea umană şi drepturile fundamentale ale minorilor, în special pe următoarele:
    a) Li se interzice tuturor membrilor instituţiei de detenţiune sau ai personalului să aplice, instige la sau să tolereze orice act de tortură sau orice formă de tratament, pedeapsă, corecţie sau de disciplinare care sunt brutale, crude, inumane sau degradante, indiferent de pretext sau de situaţie;
    b) Toţi membrii personalului vor respinge şi combate riguros orice act de corupţie, raportîndu-l fără întîrziere autorităţilor competente;
    c) Toţi membrii personalului trebuie să respecte prezentele Norme. Cei care au motive să creadă că s-a comis sau este pe cale să se comită o încălcare gravă a prezentelor Norme trebuie să raporteze cazul autorităţilor superioare sau organelor învestite cu autoritatea de a examina sau a remedia.
    d) Toţi membrii personalului trebuie să asigure protecţia sănătăţii fizice şi mintale a minorilor, inclusiv protecţia împotriva abuzului şi exploatării fizice, sexuale şi emoţionale, şi trebuie să ia imediat măsuri pentru a asigura asistenţă medicală oricînd aceasta este necesară.
    e) Toţi membrii personalului trebuie să respecte dreptul la intimitate al minorului şi, mai ales, trebuie să protejeze toate informaţiile confidenţiale referitoare la minori sau la familiile acestora, aflate în timp ce îşi desfăşurau activitatea profesională.
    f) Toţi membrii personalului trebuie să se străduiască să reducă orice diferenţă între viaţa din interiorul şi cea din afara instituţiei de detenţiune, care tind să dispară datorită respectului acordat demnităţii de fiinţe umane a minorilor.

PRINCIPIILE PENTRU PREVENIREA DELINCVENȚEI JUVENILE. (PRINCIPIILE DE LA RIYADH)*

Adunarea Generală,

Avînd în vedere Declarația Universală a Drepturilor Omului, Pactul Internațional privind drepturile sociale și culturale și Pactul Internațional cu privire la Drepturile Politice și Civile, ca și alte instrumente internaționale care au de-a face cu bunăstarea persoanelor tinere, inclusiv standardele stabilite în Organizația Internațională a Muncii.

Luînd în considerare Declarația Drepturilor Omului, Convenția Drepturilor Copilului și Regulile Standardului Minim ale Națiunilor Unite pentru Administrarea justiției copiilor (Regulile de la Beijing).

Reamintind de rezoluția 40/33 din 29 noiembrie 1983, în care Adunarea Generală a adoptat Regulile Standardului Minim ale Națiunilor Unite despre Prevenirea Crimei și Tratamentul Infractorilor.

Reamintind de asemenea că Adunarea Generală în rezoluția sa 40/35 din 29 noiembrie a cerut pentru ca dezvoltarea standardelor pentru prevenirea delincvenței juvenile prin care Statele Membre vor sprijini formularea și implementarea programelor și politicilor specializate, asistența accentuată, grija și implicarea comunității. Și a cerut și Consiliului Economic și Social să raporteze la al VIII-lea Congres al Națiunilor Unite de Prevenire a Criminalității și Tratamentului infractorilor progresul și respectul pe care le-au dobîndit standardele pentru revizuire și acțiune.

Reamintind din nou că, Consiliul Economic și Social în Rezoluția 1986 din 10 mai 1986 a cerut Congresului nr. 8 să considere standardele pentru prevenirea delincvenței juvenile ca o expunere pentru adoptare.

Recunoscînd nevoile pentru dezvoltare națională, internațională și regională ca abordare și strategie pentru prevenirea delincvenței juvenile.

Afîrmînd că orice copil are la bază nevoile drepturilor umane, inclusiv, în particular, accesul la educație liberă.

Să nu uităm numărul mare de persoane care pot sau nu pot intra în conflict cu lege, dar care sunt abandonați, neglijați, abuzați, expuși la abuzul de droguri, în circumstanțe de limită și care prezintă un risc general.

Luînd în considerare beneficiile politicilor progresive pentru prevenirea delincvenței și bunăstarea comunității:

1. Am observat cu satisfacție că esența muncii Comisiei de Prevenire și Control a Crimei și Secretarul General în formularea principiilor pentru prevenirea delincvenței juvenile este bună;

2. Aprecierile expres pentru colaborarea valoroasă a Studiilor de Pază și Centrul de Pregătire de la Riyadh, găzduirea întîlnirii Internaționale a Experților din domeniul Delincvenței Juvenile au fost ținute la Riyadh din 28 februarie pînă în 1 martie 1988 în colaborare cu Biroul Națiunilor Unite din Viena;

3. Adoptînd Principiile Națiunilor Unite pentru prevenirea Delincvenței Juvenile conținute în anexa prezentei rezoluții, acestea vor fi numite Principiile de la Riyadh;

4. Amintind Statelor Membre că aplicarea planurilor de înțelegere și prevenire a delictelor, în sistemul legislativ național, este o politică de aducere a acestor Principii

* Rezoluția 45/112 14 decembrie 1990.

la Cunoașterea autorităților, inclusiv a celor care refac politica personalului din domeniul justiției juvenile, educatorilor, mass-media, practicienilor și școlarilor;

5. Cererile Secretarului General și a Statelor Membre să asigure cea mai largă cunoaștere a textului Principiilor în toate liniile Națiunilor Unite;

6. Alte cereri ale Secretarului General și ale invitaților din birourile Națiunilor Unite și instituțiilor interesate în particular, Fondului Națiunilor Unite pentru copii, la fel ca și experți individuali s-au concentrat asupra aplicării acestor principii.

Recomandările conținute în prezenta rezoluție vor forma obiectul unei agende separate și vor fi urmărite în permanent problemele justiției juvenile.

Anexă

LA PRINCIPIILE PENTRU PREVENIREA DELINCVENȚEI JUVENILE. (PRINCIPIILE DE LA RIYADH)*

I. Principiile fundamentale

1. Prevenirea delincvenței juvenile este o parte importantă în prevenirea criminalității în societate. Prin implicarea în sistemul legislativ, adoptarea unor activități sociale folositoare, a unei orientări umaniste spre societate și nu egoistă, persoanele tinere pot dezvolta o atitudine necriminogenă.

2. Succesul în prevenirea delincvenței juvenile cere eforturi din partea întregii societăți să asigure o dezvoltare armonioasă a adolescenților, cu respect pentru propria personalitate încă din copilărie;

3. Pentru scopurile interpretării prezentelor Principii orientarea unui copil trebuie să fie influențată. Persoanele tinere trebuie să aibă un rol activ, să fie în parteneriat cu societatea și să nu fie considerați ca și obiecte ale socializării sau controlului;

4. Implementarea prezentului Principiu, în acord cu sistemele legale naționale, bunăstarea persoanelor tinere începînd de la copilărie va trebui să fie fixată pe orice programe de prevenire;

5. Nevoia pentru politicile de prevenire progresivă a delincvenței juvenile și studierea în mod sistematic precum și elaborarea măsurilor ce trebuie recunoscute. Acestea ar trebui, pentru dezvoltarea copilului însuși să evite incriminarea și penalizarea acestuia pentru un comportament care nu a avut urmări grave. Aceste tehnici și măsuri ar trebui să cuprindă:

a. Asigurarea oportunităților, în special a celor educaționale. Să preîntîmpine variatele nevoi ale persoanelor tinere și să servească ca suport de bază pentru protecția dezvoltării personale a persoanelor tinere, în special cei care sunt periculoși sau prezintă un anumit risc social și au nevoie în mod special de sprijin și protecție;

b. Sistemele de gîndire și abordările prevenției delincvenței juvenile au la bază legi, procese, instituții, facilități, servicii de furnizare a scopurilor prin reducerea motivației, nevoilor și oportunităților sau condițiilor pentru comiterea de infracțiuni;

c. Intervenția oficială trebuie în primul rînd să influențeze toate persoanele tinere în sensul drepturilor și intereselor lor și să fie cinstite și echitabile;

* Rezoluția 45/112 14 decembrie 1990.

d. Asigurarea bunăstării și dezvoltarea drepturilor și intereselor tuturor persoanelor;

e. Variațiile comportamentului persoanelor tinere sau atitudinea lor neconforma cu normele și valorile sociale sunt o parte a procesului de maturitate și creștere și are tendința să disparăîn cele mai multe din cazuri ajungînd la maturitatea acestui tînăr;

f. Grija de a nu denumi o persoană ca fiind deviantă, delincventă sau recidivistă, deoarece, prin aceasta în mod frecvent putem contribui la dezvoltarea unui comportament nedorit al tinerilor, după părerea majorității experților.

6. Serviciile și programele comunității ar trebui să realizeze prevenirea delincvenței juvenile acționînd ca un factor activ. Instituțiile legale sau cele de control vor fi utilizate numai ca ultimă soluție.

II. Scopul principiilor

7. Prezentele Principii ar trebui explicate și implementate împreună cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, Convenția Drepturilor Economice, Sociale și Culturale, Convenția Internațională a Drepturilor Civile și Politice, Declarația Drepturilor Copilului și Convenția Drepturilor Copilului, și contextul Regulilor Standard Minime a Națiunilor Unite pentru Administrarea Justiției Juvenile (Regulile de la Beijing), de asemenea și ale instrumentelor și normelor legate de aceste drepturi, interese și bunăstare a copiilor și persoanelor tinere.

8. Principiile prezente ar trebui implementate în condițiile contextului economic, social și cultural predominante în fiecare Stat Membru.

III. Prevenirea Generală

9. Planurile de prevenire vor trebui instituite la fiecare nivel al Guvernului:

a. Analiza atentă de rezolvare a problemei și descoperirea de programe, servicii, facilități și resurse avute la dispoziție;

b. Definirea clară a responsabilităților pentru agențiile, instituțiile și persoanele implicate în eforturile de prevenție;

c. Politici, programe și strategii bazate pe studii de previziuni vor fi continuate și monitorizate, evaluate cu grijă și ,bineînțeles, aplicate;

d. Metode pentru reducerea efectivă a producerii de acte criminale;

e. Comunitatea să ofere o gamă largă de servicii și programe;

f. Cooperare apropiată între națiuni, state, guverne locale și provinciale cu implicarea celor din sectorul particular, reprezentanți ai cetățenilor și comunității pentru a fi oferite grija față de copil, o educație sănătoasă, intrarea în vigoare a unor legi și agenții judecătorești pentru inițierea unor acțiuni de prevenire a delincvenței juvenile și criminalității tinere;

g. Participarea tineretului în politica de prevenție a delincvenței, incluzînd apelul la resursele comunității, auto-ajutorarea tinerilor, precum și programe de asistență și compensare a victimei;

h. Specializarea personalului la toate nivelele.

IV. Procesele socializării

10. Se va pune accentul pe politicile de prevenire care facilitează socializarea și

integrarea tuturor copiilor și tinerilor, mai ales cu ajutorul familiei, comunității, grupurilor compatibile, școlilor, pregătirii profesionale și al sistemului de muncă, precum și cu ajutorul organizațiilor de voluntari.

Se va acorda atenția cuvenită dezvoltării personale corespunzătoare a copiilor și tinerilor, iar aceștia trebuie să fie acceptați ca parteneri egali și deplini în cadrul proceselor de socializare și integrare.

A. Familia

11. Fiecare societate va acorda prioritate nevoilor și bunăstării familiei și a tuturor membrilorei.

12. Deoarece familia este unitatea de bază care răspunde de socializarea primară a copiilor, trebuie făcute eforturi la nivelul guvernului și al societății de păstrare a integrității familiei, inclusiv formarea familiei extinse. Societatea are răspunderea de a ajuta familia să asigure asistența și protecția copiilor, precum și o bună stare fizică și mentală.

Se vor lua măsuri corespunzătoare, inclusiv îngrijirea în timpul zilei.

13. Guvernele vor stabili strategii care să conducă la dezvoltarea copiilor într-un mediu familial stabil. Familiile care au nevoie de asistență în rezolvarea problemelor, cum ar fi instabilitatea sau conflicte, vor beneficia de servicii adecvate pentru aceasta.

14. Cînd un mediu familial stabil lipsește și cînd eforturile comunității de a-i asista pe părinți în acest conflict au eșuat, iar cînd familia nu și-a îndeplinit rolul vor fi luate în considerare măsuri alternative de plasament incluzînd supravegherea atentă și adopția. Asemenea stabilimente vor face posibilă instituirea unui mediu familial stabil și în același timp vor stabili o continuitate pentru copii evitînd astfel problemele asociate cu *devianța în educație.*

15. O atenție specială va fi acordată copiilor și familiilor confruntate cu probleme ridicate de schimbările culturale, sociale și economice rapide și inegale, în special familiilor indigene, emigrante și refugiate. Aceste schimbări pot afecta în mod negativ capacitatea socială a familiei de a asigura copiilor săi educația și dezvoltarea fizică normală. în acest sens, vor fi instituite modalități de socializare noi și constructive pentru a depăși conflictul cultural care îl resimt acele familii.

16. Vor fi luate măsuri și vor fi dezvoltate programe pentru a asigura familiilor posibilitatea de a învăța despre rolurile și obligațiile părintești cu privire la dezvoltarea și grija copilului, promovarea unei relații pozitive părinte-copil, sensibilizarea părinților la problemele copiilor și tinerilor și încurajarea implicării lor în familie și în activitățile comunitare.

17. Guvernele vor trebui să ia măsuri pentru promovarea coeziunii și armoniei familiei și pentru a descuraja separarea copiilor de părinți, acest lucru fiind permis atunci cînd nu mai există alte alternative viabile pentru binele și viitorul copilului.

18. Este important a se pune accentul pe funcția socializatoare a familiei, este la fel de important a se recunoaște faptul că tinerii vor avea roluri, responsabilități și o participare deosebită în societate.

19. în asigurarea drepturilor copilului la o socializare corectă, guvernele și alte agenții se vor baza pe alte instituții sociale și legale existente, dar cînd obiceiurile

și instituțiile tradiționale nu-și mai ating scopul, vor fi puse la dispoziție și permise măsuri noi.

B. Educația (învățământul)

20. Guvernele au obligația de a face accesibil învățământul public tuturor tinerilor.

21. Sistemele de învățământ, pe lîngă activitatea de pregătire academică și profesională, se vor ocupa în particular de următoarele:

a. învățarea valorilor de bază și dezvoltarea respectului pentru propria identitate a copilului, pentru valorile sociale ale țării în care copilul trăiește, pentru o civilizație diferită de cea a copilului, pentru drepturile omului și pentru libertățile lui fundamentale;

b. Promovarea și dezvoltarea personalității, înclinațiilor și abilităților mentale și fizice ale tinerilor pînă la maximum posibil;

c. Implicarea tinerilor în procesul de învățămînt ca participanți activi și efectivi;

d. Școala și comunitatea vor desfășura activități care să îi orienteze pe copii spre propria identitate;

e. Încurajarea tinerilor pentru înțelegerea și respectarea diverselor opinii, precum și pentru înțelegerea diferențelor de ordin cultural sau din alte naturi;

f. Punerea la dispoziție de informații și orientare în ceea ce privește pregătirea profesională, posibilități de angajare și de alegere a unei cariere;

g. Sprijinirea în plan emoțional a tinerilor și evitarea eșecurilor psihologice;

h. Evitarea măsurilor disciplinare dure, în mod particular a pedepselor corporale.

22. Sistemele de învățământ vor căuta să lucreze împreună cu părinții, agențiile și organizațiile preocupate cu activitățile tinerilor.

23. Persoanele tinere și familiile lor vor fi informați despre legile, drepturile și responsabilitățile lor, precum și despre sistemul de valori universale în această materie, inclusiv instrumentele Națiunilor Unite.

24. Tinerii care prezintă un anumit risc social vor beneficia de o atenție și de o grijă deosebită din partea sistemelor de învățământ, sens în care vor fi utilizate și dezvoltate pe scară largă programe de prevenție specializate, precum și alte materiale educaționale;

25. O atenție deosebită va fi acordată strategiilor politicilor referitoare la prevenirea abuzului de alcool, droguri și alte substanțe de către tineri. Profesori și alte persoane vor fi special pregătite pentru a preveni și rezolva aceste probleme.

Studenților și elevilor li se vor pune la dispoziție informații referitoare la consumul de droguri și alcool, precum și la consecințele folosirii acestora.

26. Școlile vor servi ca centre de referință pentru servicii medicale, consiliere pentru tineri, în mod particular pentru aceia cu nevoi speciale și pentru cei care suferă de abuzuri, neglijență, victimizare și exploatare.

27. Printr-o varietate de programe de învățământ profesori, adulți și studenți vor fi sensibilizați la problemele, nevoile tinerilor, în mod particular ale acelora care aparțin grupurilor dezorganizate, etnice sau altor minorități, precum și celor cu venit redus.

28. Sistemele școlare vor încerca să se ridice la cele mai înalte standarde educați-

onale și profesionale atît în ceea ce privește metodele de învățare și predare, cît și pe planul angajării și pregătirii unor profesori calificați. Va fi asigurată o monitorizare regulată a performanțelor de către autorități și organizațiile profesionale competente.

29. În cooperare cu grupurile comunitare, sistemele de învățămînt vor planifica dezvoltarea și implementarea activității intrașcolare de interes pentru tineri.

30. O asistență deosebită va fi acordată copiilor și tinerilor care găsesc dificilă adaptarea la regulamentele școlare precum și a "delăsătorilor".

31. Școlile vor promova strategii și reguli drepte și echitabile, elevii vor fi reprezentați în corpurile care formulează strategia școlii, inclusiv politica disciplinei și a luării măsurilor.

C. Comunitatea

32. Servicii comunitare și programe care răspund la nevoile, problemele, interesele și preocupările speciale ale tinerilor și care oferă consiliere și orientare adecvată lor și familiilor lor vor fi dezvoltate, iar acolo unde vor exista vor fi întărite.

33. Comunitățile vor pune la dispoziție sau vor întări acolo unde există o largă varietate de măsuri comunitare pentru tineri, incluzînd centre de dezvoltare comunitare, servicii și facilități pentru recreere care să răspundă problemelor speciale ale copiilor cu risc social. Prin prevederea acestor măsuri de ajutorare va fi asigurată respectarea drepturilor individuale al copiilor.

34. Vor fi înființate instituții speciale pentru a asigura găzduirea tinerilor care nu mai pot să locuiască acasă sau nu au locuință.

35. O serie de servicii și măsuri ajutătoare vor fi prevăzute pentru a-i ajuta pe tineri în privința dificultăților tranziției spre maturitate. Asemenea servicii vor cuprinde activități pentru tinerii dependenți de droguri; acestea vor pune accentul pe griji, consiliere, asistență și terapie.

36. Guvernele și alte instituții vor acorda tot sprijinul financiar și de orice altă natură, organizațiilor voluntare care pun la dispoziție servicii pentru tineri.

37. Vor fi înființate și întărite organizații ale tinerilor la nivel local cărora li se va acorda statutul de participant activ la managementul problemelor comunitare. Aceste organizații vor încuraja tinerii să organizeze proiecte colective și voluntare care să aibă ca scop ajutorarea tinerilor care au nevoie de sprijin.

38. Agențiile guvernamentale vor răspunde pentru asigurarea de servicii adecvate pentru copiii străzii și cei fără cămin. Tinerii vor fi informați despre facilitățile sociale, locurile de găzduire, de locuri de muncă disponibile și despre alte forme și surse de ajutor.

39. Vor fi asigurate și vor fi ușor accesibile o largă varietate de facilități și servicii recreative de interes particular pentru tineri.

D. Mass-media

40. Va fi încurajată să asigure accesul la materiale și informații de o diversitate națională, internațională și locală.

41. Mass-media va fi încurajată să prezinte contribuția pozitivă a tinerilor în societate.

42. Mass-media va fi încurajată să răspîndească informațiile despre existența serviciilor și oportunităților pentru tineri în societate.

43. Mass-media în general, și televiziunea în particular, vor fi încurajate să reducă la minim nivelul pornografiei, al drogurilor, al violenței prezentate și să prezinte violența și exploatarea în mod nefavorabil și să ocolească programele degradante în special pentru copii, femei și relațiile interpersonale și să promoveze principii și roluri de egalitate.

44. Mass-media va trebui să conștientizeze responsabilitatea și rolul deosebit, precum și influența pe care o are în relațiile de comunicare cu tineri dependenți de droguri și alcool, va trebui să-și folosească aceste forțe pentru prevenirea abuzului de droguri prin prezentarea unor mesaje în acest sens. Vor fi promovate la toate nivelurile campanii de înțelegere a efectelor dăunătoare ale drogurilor.

V. Politica socială

45. Agențiile guvernamentale vor acorda prioritate planurilor și programelor pentru tineri și vor pune la dispoziție fonduri și alte resurse, facilități și servicii pentru tratament medical și mental adecvat, cazare etc., inclusiv pentru prevenirea și tratamentul abuzului de droguri și alcool și asigurîndu-se totodată că asemenea resurse ajung la tineri și că ei beneficiază de ele, efectiv.

46. Internarea tinerilor va fi o măsură de ultim resort și pentru perioada minim necesară, iar promovarea intereselor tinerilor va fi de importanță deosebită. Criteriile care caracterizează intervenția formală de acest fel vor fi strict definite și limitate la următoarele situații:

a. cînd copilul sau tînărul a suferit de un abuz din partea părintelui sau tutorelui;

b. cînd copilul sau tînărul a suferit un abuz sexual, fizic sau emoțional din partea părinților sau tutorelui;

c. cînd copilul sau tînărul a fost neglijat, abandonat de părinți sau tutore;

d. cînd copilul sau tînărul este amenințat pe plan moral sau fizic datorită comportamentului părintelui sau tutorelui;

e. cînd propriul comportament al copilului se manifestă instabil există un serios pericol pe plan fizic sau psihologic, atît părinții cît și tutorele și orice alte servicii comunitare neinstituționale nu pot influența acest comportament, singura cale este internarea.

47. Instituțiile guvernamentale vor oferi persoanelor tinere posibilitatea de continuare a învățămîntului subvenționat de stat atunci cînd părinții sau tutorii nu au posibilitatea de a-i sprijini pe tineri sau iniția în anumite meserii.

48. Vor fi planificate și dezvoltate programe de prevenire a delincvenților care vor avea la bază metode științifice de cercetare, programe care vor fi în mod sistematic controlate, evaluate și ajustate.

49. Informațiile științifice vor fi răspîndite în comunitatea internațională și se vor referi la felul comportamentului și la situațiile care pot indica sau rezulta victimizări pe plan fizic și psihologic, abuzuri, precum și exploatarea tinerilor.

50. În general, participarea la planuri și programe va fi voluntară în formularea, dezvoltarea și implementarea programelor; tinerii înșiși vor fi implicați.

51. Guvernul va trebui să înceapă sau să continue căutarea, dezvoltarea și implementarea de strategii, politici și măsuri în interiorul și în afara sistemului de justiție

penală pentru prevenirea violenței împotriva tinerilor și pentru asigurarea unui tratament echitabil pentru victimele acestor violențe.

VI. Legislația și administrarea justiției pentru minori

52. Guvernele vor elabora și vor aplica proceduri și legi specifice pentru promovarea drepturilor și bunăstării tinerilor.

53. Va fi elaborată legislația în materia prevenirii victimizării abuzului, exploatării și folosirii copiilor și tinerilor în activități infracționale.

54. Nici un copil sau tînăr nu va fi subiect al unor măsuri corecționale dure sau degradante ori pedepse: acasă, la școală sau în orice altă instituție.

55. Vor fi adoptate prevederi legale menite a restricționa și controla accesibilitatea armelor de orice fel pentru tineri.

56. Va fi adoptată legislația pentru prevenirea stigmatizării, victimizării și incriminării tinerilor pentru a se asigura faptul că un delict nesancționat în cazul comiterii lui de un adult nu va fi sancționat nici în cazul comiterii de către un copil.

57. Va fi luată în considerare oportunitatea instituirii unui funcționar al unui birou care se va ocupa de copii, care se va asigura că statutul, drepturile și interesele tinerilor sunt apărate și că ei pot beneficia de servicii adecvate. Același organ desemnat va mai supraveghea și implementarea Principiilor de la Riyadh, Regulilor de la Beijing și a Regulilor pentru Protecția Minorilor Privați de Libertate, aceeași instituție la intervale regulate va publica un raport asupra progresului realizat și care să cuprindă și dificultățile întîlnite în implementarea acestor instrumente internaționale. Vor fi instituite de asemenea servicii de asistență pentru tineri.

58. Personal de ambele sexe va fi pregătit pentru a răspunde nevoilor speciale ale tinerilor și va fi familiarizat cu folosirea pe scară largă a programelor și posibilităților alternative în închisori pentru tineri și în cadrul sistemului de justiție.

59. Va fi instituită legislația pentru protejarea copiilor și a tinerilor de consumul de droguri și de traficanții de droguri; această legislație va fi aplicată cu strictețe.

VII. Cercetare, coordonare și dezvoltare de strategii

60. Se vor depune eforturi și se vor institui mecanisme adecvate pentru promovarea pe baze multidisciplinare și interdisciplinare a interacțiunii și coordonării dintre agențiile și serviciile economice și sociale din învățămînt și sănătate, sistemul de justiție, organizații de tineri, comunitate și agențiile de dezvoltare și alte instituții importante.

61. Schimbul de informații, experiența cîștigată în cadrul proiectelor, practicilor, programelor și inițiativelor legate de criminalitatea juvenilă va fi intensificată pe plan național și internațional.

62. Va fi dezvoltată și intensificată cooperarea regională și internațională în problema criminalității juvenile, prevenirea delincvenței și justiția pentru tineri, cooperare care va implica practicieni, experți și conducători.

63. Cooperarea tehnică și științifică privind problemele practice și cele privind politicile din domeniu, în special proiectele de pregătire pilot și demonstrative, precum și cooperarea privind prevenirea infracțiunilor comise de tineri și a delincvenței juvenile trebuie să primească un sprijin ferm din partea tuturor guvernelor, a sistemului O.N.U. și a altor organisme interesate.

64. Colaborarea trebuie încurajată în promovarea cercetării științifice avînd în vedere modalitățile efective pentru prevenirea delincvenței juvenile, iar rezultatele acestor cercetări vor fi cunoscute de toată lumea și evaluate.

65. Organismele Națiunilor Unite instituții, agenții și oficii vor colabora și vor coordona activitățile în probleme legate de justiție pentru copii în prevenirea delincvenței și criminalității juvenile.

66. Pe baza prezentelor Principii, Secretarul Națiunilor Unite în colaborare cu instituțiile interesate vor juca un rol activ în conducerea cercetării, colaborării științifice și formulării opțiunilor de strategii, precum și în revizuirea și controlul implementării lor și vor servi ca sursă importantă de informații și ca modalități efective pentru prevenirea criminalității.

CONVENȚIA PRIVIND SUPRIMAREA TERORISMULUI CU BOMBE[*]

Statele-părți la prezenta Convenție[**],

luînd în considerație scopurile și principiile Cartei Națiunilor Unite referitor la menținerea păcii și securității internaționale și promovarea unor relații de prietenie și colaborare între state,

fiind îngrijorați de escaladarea terorismului internațional în toate formele și manifestările lui,

avînd în vedere Declarația cu ocazia celei de-a 50-ea aniversare a Organizației Națiunilor Unite din 24 octombrie 1995,

avînd în vedere, de asemenea, Declarația privind măsurile de eliminare a terorismului internațional, anexată la rezoluția Adunării Generale 49/60 din 9 decembrie 1994, prin care, în special, "statele-membre ale Organizației Națiunilor Unite reafirmă în mod solemn condamnarea neechivocă a tuturor actelor, metodelor și practicilor teroriste ca fiind criminale și nejustificate, indiferent de locul și persoana care le-a comis, inclusiv și a acelor acte care pun în pericol relațiile de prietenie între state și națiuni și care amenință integritatea teritorială și securitatea statelor",

notînd faptul că Declarația a recomandat statelor "să revizuiască de urgență domeniul prevederilor legale utilizate în practica internațională care se referă la prevenirea, reprimarea și eliminarea terorismului în toate formele și manifestările lui, cu scopul de a asigura un cadru legislativ cuprinzător care s-ar referi la toate aspectele ce țin de acest domeniu",

avînd în vedere rezoluția Adunării Generale 51/210 din 17 decembrie 1996 și Declarația, anexată la aceasta, care completează Declarația privind măsurile de eliminare a terorismului internațional din 1994,

notînd că atacurile teroriste săvîrșite prin utilizarea explozivelor sau a altor mijloace letale capătă o răspîndire din ce în ce mai largă,

notînd, de asemenea, faptul că în prevederile multilaterale existente ale dreptului internațional nu se examinează adecvat aceste atacuri,

fiind convinse de urgenta necesitate a extinderii cooperării internaționale între state în scopul elaborării și adoptării unor măsuri efective și practice pentru prevenirea unor atare acte teroriste, urmărirea penală și pedepsirea vinovaților,

considerînd că comunitatea internațională este profund îngrijorată de comiterea unor astfel de acte,

notînd că activitatea forțelor militare ale statelor este reglementată de normele dreptului internațional, care nu se conțin în prezenta Convenție, iar excluderea anumitor acțiuni din domeniul de aplicare a prezentei Convenții nu eliberează de răspundere pentru săvîrșirea acțiunilor ilegale, nu le face legale și nu împiedică tragerea la răspundere în temeiul altor legi,

au convenit în privința celor ce urmează:

---

[*] Adoptată la New York la 12 ianuarie 1998.

[**] Republica Moldova a aderat prin legea nr. 1239-XV din 18 iulie 2002. Publicată în Monitorul Oficial nr. 113-114 din 5 august 2002. Publicată în ediția ofcială "Tratate internaționale", 2006, Vol. 35, p. 199.

Articolul 1

În scopul prezentei Convenții:

1) *"Obiect de stat sau guvernamental"* semnifică orice obiect permanent sau temporar sau mijloc de transport, care este folosit sau ocupat de reprezentanții statului, membrii Guvernului, organului legislativ sau judiciar, sau de persoane oficiale ori funcționari ai unei autorități publice sau oricărui alt organ ori instituții statale, sau de funcționarii sau persoanele oficiale ale unei organizații interguvernamentale în legătură cu executarea obligațiilor de serviciu.

2) *"Obiect de infrastructură"* semnifică orice obiect aflat în proprietate publică sau privată care oferă sau distribuie servicii publicului, așa ca: apă, energie, canalizare, petrol sau comunicații.

3) *"Mijloace explozive sau letale"* semnifică:

a) o armă sau un dispozitiv exploziv sau incendiar destinat sau capabil de a cauza moartea sau serioase prejudicii fizice sau materiale; sau

b) o armă sau un dispozitiv destinat sau capabil de a cauza moartea, serioase prejudicii fizice sau materiale prin difuzarea, răspîndirea sau acțiunea substanțelor chimice toxice, agenților biologici sau a toxinelor, sau a altor substanțe asemănătoare, sau a radiației, sau a substanțelor radioactive.

4) *"Forțele militare ale unui stat"* semnifică forțele militare ale statului care sunt organizate, antrenate și echipate în conformitate cu prevederile legislației interne în vederea realizării scopului primar al apărării și securității naționale; la fel și persoanele care acționează în susținerea acestor forțe armate ce se află în responsabilitatea, sub controlul și comanda lor oficială.

5) *"Local de utilizare publică"* semnifică acele părți ale oricărei clădiri, părți de teren, stradă, canal navigabil sau oricare altă așezare care este accesibilă sau deschisă pentru public, fie permanent, fie periodic sau ocazional, și include orice local comercial, de afaceri, cultural, istoric, educațional, religios, guvernamental, de recreație sau oricare alt local similar care este accesibil sau deschis pentru public.

6) *"Sistem de transport public"* semnifică orice obiecte, mijloace de transport și elemente auxiliare, aflate în proprietate publică sau privată, care sunt utilizate în sau pentru prestarea serviciilor publice de transportare a persoanelor sau încărcăturilor.

Articolul 2

1) Se consideră că o persoană comite o infracțiune reglementată de prezenta Convenție dacă această persoană aduce, plasează, pune în acțiune sau detonează intenționat și ilegal un mijloc exploziv sau letal într-un local de utilizare publică, în limitele unui obiect de stat sau guvernamental, unui sistem de transport public sau unui obiect de infrastructură:

a) cu intenția de a cauza moartea sau prejudicii fizice; sau

b) cu intenția de a cauza distrugeri de mari proporții în astfel de localuri, obiecte sau sisteme, cînd astfel de distrugeri provoacă sau pot provoca pierderi economice majore.

2) O persoană de asemenea comite o crimă dacă această persoană încearcă să comită o infracțiune prevăzută de paragraful 1 al prezentului articol.

3) O persoană de asemenea comite o crimă dacă ea:

a) participă în calitate de complice la comiterea unei din infracțiunile prevăzute de paragrafele 1 și 2 ale prezentului articol; sau

b) organizează sau dirijează alte persoane în scopul comiterii unei din infracțiuni prevăzute de paragrafele 1 și 2 ale acestui articol; sau

c) contribuie într-un fel sau altul la comiterea uneia sau mai multor infracțiuni prevăzute de paragraful 1 și 2 ale prezentului articol de către un grup de persoane care acționează cu un scop comun; contribuția de acest tip trebuie să fie intenționată, fie cu scopul de a susține activitatea sau scopul criminal al grupului, fie cu cunoașterea intenției grupului de a comite infracțiunea sau infracțiunile respective.

Articolul 3

Prezenta Convenție nu se aplică în cazurile dacă infracțiunea este comisă pe teritoriul unui singur stat, bănuitul și victimele sunt cetățeni ai acestui stat, bănuitul este găsit pe teritoriul aceluiași stat și nici un stat nu are temeiuri de a-și exercita jurisdicția în baza paragrafelor 1 și 2 ale articolului 6 din prezenta Convenție, fapt ce nu exclude aplicarea față de aceste cazuri în condiții respective a prevederilor articolelor 10 și 15.

Articolul 4

Fiecare stat-parte la prezenta Convenție întreprinde astfel de măsuri care pot fi necesare pentru:

a) recunoașterea conform legislației interne drept infracțiuni penale a faptelor indicate în articolul 2 din prezenta Convenție;

b) stabilirea pentru comiterea acestor infracțiuni a pedepsei respective adecvate gravității infracțiunilor comise.

Articolul 5

Fiecare stat-parte la prezenta Convenție întreprinde astfel de măsuri care pot fi necesare, inclusiv și în domeniul legislației interne, pentru a se asigura ca faptele criminale, ce țin de domeniul de reglementare al prezentei Convenții, în special cele comise cu intenție sau destinate pentru provocarea unei stări de teroare a publicului, unui grup de persoane sau unor persoane particulare, să nu fie justificate prin nici o considerație de ordin politic, filozofic, ideologic, rasial, etnic, religios sau de altă natură și să fie pedepsite adecvat gravității lor.

Articolul 6

1) Fiecare stat-parte la prezenta Convenție întreprinde astfel de măsuri care pot fi necesare pentru stabilirea jurisdicției lui asupra infracțiunilor prevăzute de articolul 2, dacă:

a) infracțiunea a fost comisă pe teritoriul acestui stat; sau

b) infracțiunea a fost comisă la bordul unui vas care navighează sub pavilionul acestui stat sau la bordul unui nave aeriene înregistrate în conformitate cu prevederile legislației interne a acestui stat la momentul comiterii infracțiunii; sau

c) infracțiunea a fost comisă de către un cetățean al acestui stat.

2) Fiecare stat-parte este în drept să-și stabilească jurisdicția asupra oricărei din infracțiunile menționate, dacă:

a) infracțiunea a fost comisă împotriva unui cetățean al acestui stat; sau

b) infracțiunea a fost comisă împotriva unui obiect de stat sau guvernamental al acestui stat aflat peste hotare, inclusiv ambasade sau alte localuri cu destinație diplomatică sau consulară ale acestui stat; sau

c) infracțiunea a fost comisă de un apatrid care domiciliază obișnuit pe teritoriul acestui stat; sau

d) infracțiunea a fost comisă cu scopul de a obliga acest stat să comită sau să se abțină de la comiterea unor acte; sau

e) infracțiunea a fost comisă la bordul unei nave aeriene utilizate de guvernul acestui stat.

3) După ratificarea, aprobarea sau aderarea la prezenta Convenție, fiecare stat-parte anunță Secretarul General al Organizației Națiunilor Unite despre stabilirea jurisdicției în temeiul legislației interne în conformitate cu paragraful 2 al prezentului articol, în cazul intervenirii oricăror schimbări, statul-parte respectiv anunță imediat Secretarul General.

4) Fiecare stat-parte aplică astfel de măsuri care sunt necesare pentru stabilirea jurisdicției sale asupra infracțiunilor indicate în articolul 2 în situația cînd bănuitul se află pe teritoriul acestui stat și acest stat nu extrădează persoana respectivă unui alt stat-parte care au stabilit jurisdicțiile sale în corespundere cu paragrafele 1 și 2 ale prezentului articol.

5) Prezenta Convenție nu exclude exercitarea jurisdicției penale stabilite de statul parte în conformitate cu legislația internă.

Articolul 7

1) Statul-parte, primind informații că o persoană care a comis sau este bănuită de comiterea unei infracțiuni prevăzute de articolul 2, poate să se afle pe teritoriul său, aplică astfel de măsuri care sunt necesare în conformitate cu legislația internă pentru investigarea faptelor indicate în această informație.

2) Dacă circumstanțele o cer, statul-parte, pe teritoriul căruia se află infractorul sau bănuitul, aplică măsuri corespunzătoare în conformitate cu legislația internă pentru asigurarea prezenței lui în scopul efectuării urmăririi penale sau extrădării.

3) Orice persoană față de care vor fi aplicate măsuri prevăzute de paragraful 2 al prezentului articol este în drept:

a) fără întîrziere să obțină legătura cu cel mai apropiat reprezentant al statului al cărui cetățean este sau care în alt mod este împuternicit să apere drepturile acestei persoane, sau, dacă această persoană este un apatrid, cu reprezentantul statului pe teritoriul căruia persoana domiciliază în mod obișnuit;

b) să fie vizitată de reprezentantul acestui stat;

c) să fie informată despre drepturile sale în conformitate cu punctele a) și b).

4) Drepturile, menționate la paragraful 3 al prezentului articol, sunt exercitate în conformitate cu legislația statului, pe teritoriul căruia se află infractorul sau bănuitul, iar legislația menționată trebuie să asigure posibilitatea de a atinge deplin

scopurile, pentru care sunt destinate drepturile prevăzute în paragraful 3.

5) Prevederile paragrafelor 3 și 4 ale prezentului articol nu aduc prejudiciu dreptului oricărui stat-parte, care pretinde la jurisdicție în conformitate cu paragraful 1 punctul c) sau paragraful 2 punctul c) din articolul 6, de a solicita Comitetul Internațional al Crucii Roșii să obțină legătura sau să viziteze bănuitul.

6) Dacă în conformitate cu prezentul articol statul-parte a arestat persoana, el trebuie să anunțe direct sau prin intermediul Secretarului General al Organizației Națiunilor Unite statele-părți care și-au stabilit jurisdicția în conformitate cu paragrafele 1 și 2 ale articolului 6, și, dacă consideră necesar, alte state-părți interesate de faptul că persoana dată se află sub arest și de circumstanțele care au cauzat arestarea ei. Statul care realizează investigația, menționată în paragraful 1 al prezentului articol, informează prompt statele-părți menționate despre concluziile sale și indică dacă intenționează să-și exercite jurisdicția.

Articolul 8

1) Dacă statul-parte, pe teritoriul căruia se află bănuitul, în cazurile pentru care se aplică articolul 6, nu extrădează această persoană, el este obligat, fără nici o excepție, și necătînd la faptul dacă infracțiunea a fost sau nu comisă pe teritoriul acestui stat, să transmită fără întîrziere neîntemeiată dosarul autorităților competente în scopul efectuării urmăririi penale în conformitate cu legislația internă. Autoritățile competente vor adopta decizia în același mod ca și în cazul unor alte infracțiuni grave reglementate de legislația internă a acestui stat.

2) În toate cazurile cînd legislația internă a statului-parte îi permite să extrădeze sau în alt mod să predea un cetățean al său numai cu condiția că această persoană va fi întoarsă în acest stat pentru executarea sentinței emise în rezultatul judecării sau examinării cauzei în instanța de judecată pentru care a fost extrădată sau predată persoana, și acest stat și statul care solicită extrădarea persoanei sunt de acord cu această opțiune și alte prevederi, pe care ele vor considera potrivite, o astfel de extrădare sau predare condiționată va fi suficientă pentru executarea obligației, prevăzute de paragraful 1 al prezentului articol.

Articolul 9

1) Infracțiunile indicate în articolul 2 urmează a fi incluse drept infracțiuni ce servesc temei pentru extrădare în orice acord de extrădare încheiat între statele-părți pînă la intrarea în vigoare a prezentei Convenții. Statele-părți se obligă să includă astfel de infracțiuni drept infracțiuni ce servesc temei pentru extrădare în orice acord de extrădare care urmează să fie semnate între ele.

2) În cazul în care un stat-parte, care înaintează drept condiție de extrădare existența unui acord, primește o cerere de extrădare din partea unui alt stat-parte cu care nu este semnat un acord de extrădare, atunci statul solicitat poate, la dorință, să considere prezenta Convenție drept bază legală pentru extrădare în legătură cu infracțiunile indicate în articolul 2. Extrădarea este efectuată și cu respectarea altor condiții prevăzute de legislația statului solicitat.

3) Statele-părți, care nu înaintează drept condiție de extrădare existența unui

acord de extrădare, vor recunoaște între ele infracțiunile indicate în articolul 2 drept infracțiuni ce servesc temei pentru extrădare cu respectarea condițiilor prevăzute de legislația statului solicitat.

4) În caz de necesitate infracțiunile indicate în articolul 2 sunt examinate de către statele-părți pentru extrădare ca infracțiuni comise nu doar în locurile comiterii lor, dar și pe teritoriile statelor care și-au stabilit jurisdicția în corespundere cu prevederile paragrafelor 1 și 2 ale articolului 6.

5) Prevederile acordurilor de extrădare, încheiate între statele-părți în legătură cu infracțiunile indicate în articolul 2, sunt recunoscute modificate de către statele-părți în măsura în care ele contravin prezentei Convenții.

Articolul 10

1) Statele-părți își acordă asistență reciprocă maximă în materie de investigație, urmărire penală sau extrădare efectuate în legătură cu infracțiunile indicate în articolul 2, inclusiv asistență în obținerea probelor, aflate la dispoziția lor, necesare pentru efectuarea urmăririi.

2) Statele-părți își onorează obligațiile prevăzute de paragraful 1 al prezentului articol în conformitate cu orice tratate sau înțelegeri în materie de asistență juridică reciprocă încheiate. Dacă astfel de tratate sau înțelegeri nu au fost încheiate, statele-părți își acordă asistență în conformitate cu legislația lor internă.

Articolul 11

Nici o infracțiune din cele care sunt indicate în articolul 2 nu va fi examinată, în scop de extrădare sau asistență juridică reciprocă, drept infracțiune politică, infracțiune legată de o infracțiune politică sau infracțiune inspirată din motive politice. În consecință, cererea de extrădare sau de acordare a asistenței juridice reciproce nu poate fi refuzată doar din motivul că ea se referă la o infracțiune politică, infracțiune legată de o infracțiune politică sau infracțiune inspirată din motive politice.

Articolul 12

Nici una din prevederile prezentei Convenții nu va fi interpretată drept o obligație de extrădare a persoanei sau de acordare a asistenței juridice reciproce, dacă statul solicitat consideră, din motive rezonabile, că cererea de extrădare pentru infracțiunile indicate în articolul 2 sau de acordare a asistenței juridice reciproce pentru astfel de infracțiuni urmărește scopul de a persecuta sau a pedepsi o persoană din cauza rasei, convingerilor religioase, naționalității, originii etnice sau opiniilor politice ale acestei persoane, sau dacă acceptarea acestei cereri va aduce prejudiciu statutului acestei persoane din oricare din aceste motive.

Articolul 13

1) Persoana, care se află sub arest sau execută pedeapsa de privațiune de libertate conform unei sentințe pe teritoriul unui stat-parte, și care trebuie să fie prezentă pe teritoriul unui alt stat pentru depunerea mărturiilor, identificarea ei sau acordarea altei asistențe în obținerea probelor pentru investigarea sau urmărirea penală a infracțiunilor în conformitate cu prezenta Convenție, poate fi transferată dacă sunt

respectate următoarele condiții:

a) această persoană își oferă benevol consimțămîntul în baza informației depline; și

b) autoritățile competente ale ambelor state își exprimă acordul în condiții pe care ambele state vor considera cele mai convenabile.

2) În scopurile prezentului articol:

a) statul, în care este transferată persoana, este în drept și are obligația să dețină această persoană sub arest, cu excepția cazurilor cînd statul din care a fost transferată persoana a solicitat sau a sancționat altfel;

b) statul, în care este transferată persoana, fără întîrziere își onorează obligația de a reîntoarce această persoană statului din care ea a fost transferată, în corespundere cu înțelegerea prealabilă sau după cum au căzut de acord autoritățile competente ale ambelor state;

c) statul, în care este transferată persoana, nu va cere de la statul din care ea a fost transferată să inițieze procedura de extrădare pentru a restitui persoana respectivă;

d) termenul de aflare sub arest pe teritoriul statului din care a fost transferată persoana va fi inclus în termenul de executare a sentinței pe teritoriul statului în care ea a fost transferată.

3) Fără consimțămîntul statului din care în conformitate cu prezentul articol urmează a fi transferată o persoană, această persoană, indiferent de cetățenie, nu va fi persecutată sau deținută sub arest și nu va fi supusă unei alte restricții față de libertatea sa pe teritoriul statului în care este transferată această persoană în legătură cu acțiunile sau sentințele emise pînă la plecarea sa de pe teritoriul statului din care ea a fost transferată.

Articolul 14

Oricărei persoane arestate sau față de care sunt întreprinse alte măsuri sau se efectuează urmărirea penală în conformitate cu prezenta Convenție i se garantează atitudine corectă, inclusiv toate drepturile și garanțiile stipulate de legislația internă a statului pe teritoriul căruia se află persoana respectivă și prevederile dreptului internațional aplicabil, inclusiv prevederile referitor la drepturile omului.

Articolul 15

Statele-părți cooperează pentru prevenirea infracțiunilor indicate în articolul 2, și în special prin:

a) efectuarea oricăror măsuri posibile, inclusiv, în caz de necesitate, măsuri legislative pentru prevenirea și contracararea pregătirii pentru comiterea acestor infracțiuni pe sau în afara teritoriului lor, inclusiv prin măsuri de prohibiție pe teritoriul acestor state a activității ilegale a persoanelor, grupurilor de persoane și a organizațiilor, care încurajează, instigă, organizează, finanțează intenționat sau sunt antrenate în comiterea infracțiunilor indicate în articolul 2;

b) schimbul de informații veridice și verificate, în conformitate cu prevederile legislației interne, și coordonarea măsurilor administrative și de altă natură, aplicabile, cînd sunt necesare, în scopul contracarării infracțiunilor indicate în articolul 2;

c) efectuarea, dacă este oportun, a cercetărilor și elaborarea metodelor de detecta-

re a explozivelor sau a altor substanțe periculoase care pot cauza moartea sau leziuni corporale; efectuarea consultațiilor privitor la elaborarea standardelor în producerea substanțelor explozive în scopul identificării originii lor în cadrul investigației realizate după explozii; schimbul de informații referitor la măsurile preventive, cooperare și schimb de tehnologii, echipament și materiale adiacente.

Articolul 16

Statul-parte, pe teritoriul căruia bănuitul este pus sub urmărire penală, în conformitate cu legislația internă sau procedurile aplicabile anunță despre rezultatele finale ale examinării Secretarul General al Organizației Națiunilor Unite, care va transmite această informație celorlalte state-părți.

Articolul 17

Statele Părți își onorează obligațiile prevăzute de prezenta Convenție într-un mod compatibil cu principiul suveranității și integrității teritoriale a statelor, principiul neamestecului în treburile interne ale altor state.

Articolul 18

Nici o prevedere din prezenta Convenție nu împuternicește statul-parte să-și exercite jurisdicția pe teritoriul altui stat-parte și să exercite funcțiile atribuite în mod exclusiv prin legislația internă autorităților acestui stat.

Articolul 19

1) Nici o prevedere din prezenta Convenție nu afectează alte drepturi, obligații și responsabilități ale statelor și indivizilor acordate în conformitate cu dreptul internațional, în special cele exercitate în conformitate cu scopurile și principiile Cartei Națiunilor Unite și dreptul umanitar internațional.

2) Acțiunile forțelor militare în timpul unui conflict armat, cum aceste noțiuni sunt tratate și reglementate în dreptul umanitar internațional, nu sunt reglementate de prezenta Convenție, cum la fel nu sunt reglementate și acțiunile întreprinse de forțele militare ale unui stat în scopul exercitării funcțiilor oficiale, deoarece ele sunt reglementate de alte norme ale dreptului internațional.

Articolul 20

1) Orice litigii între două sau mai multe state-părți referitor la interpretarea sau aplicarea prezentei Convenții, care nu pot fi soluționate prin intermediul negocierilor într-o perioadă rezonabilă de timp, vor fi supuse arbitrajului, la cererea unuia din aceste state. Dacă în șase luni din ziua adresării în arbitraj părțile nu vor conveni asupra organizării lui, oricare din părți va putea transmite rezolvarea litigiului în Curtea Internațională, înaintînd o cerere în conformitate cu Statutul Curții.

2) La momentul semnării, ratificării, aprobării sau acceptării prezentei Convenții sau la momentul aderării la ea, fiecare stat poate declara că nu se recunoaște limitat de prevederile paragrafului 1 al prezentului articol. Celelalte state-părți, la rîndul lor, nu vor fi limitate de prevederile paragrafului 1 al prezentului articol față de oricare stat-parte care a declarat această rezervă.

3) Oricare stat care a declarat rezerva menționată în paragraful 2 al prezentului articol, poate la orice moment de timp să retragă această rezervă, notificînd Secretarul General al Organizației Națiunilor Unite.

Articolul 21

1) Prezenta Convenție este deschisă spre semnare pentru toate statele de la 12 ianuarie 1998 pînă la 31 decembrie 1999 în instituțiile centrale ale Organizației Națiunilor Unite din New York.

2) Prezenta Convenție va constitui subiect pentru ratificare, aprobare sau acceptare. Instrumentele de ratificare, aprobare sau acceptare sunt depuse spre depozitare Secretarului General al Organizației Națiunilor Unite.

3) Prezenta Convenție este deschisă spre aderare pentru orice stat. Instrumentele de aderare sunt depuse spre depozitare Secretarului General al Organizației Națiunilor Unite.

Articolul 22

1) Prezenta Convenție intră în vigoare în cea de-a treizecea zi de la depunerea celui de-al douăzeci și doilea instrument de aprobare, acceptare sau aderare la Secretarul General al Organizației Națiunilor Unite.

2) Pentru fiecare stat care va ratifica, aproba sau accepta prezenta Convenție sau va adera la ea după depunerea celui de al douăzeci și doilea instrument de aprobare, acceptare sau aderare, Convenția va intra în vigoare după cea de-a treizecea zi de la depunerea instrumentului de ratificare, aprobare, acceptare sau aderare.

Articolul 23

1) Orice stat-parte poate denunța prezenta Convenție printr-o notificare scrisă adresată Secretarului General al Organizației Națiunilor Unite.

2) Denunțarea intră în vigoare după un an de la data primirii notificării de către Secretarul General al Organizației Națiunilor Unite.

Articolul 24

Originalul prezentei Convenții, versiunile căreia în limbile arabă, chineză, engleză, franceză, rusă și spaniolă sunt egal autentice, este depus spre păstrare Secretarului General al Organizației Națiunilor Unite care, la rîndul său, va trimite copii certificate ale prezentei Convenții în adresa tuturor statelor.

În adeverirea cărui fapt pentru care subsemnații, fiind autorizați de guvernele lor, au semnat prezenta Convenție deschisă spre semnare la instituțiile centrale ale Organizației Națiunilor Unite din New York de la 12 ianuarie 1998.

CONVENȚIA PRIVIND SUPRIMAREA FINANȚĂRII TERORISMULUI*

Preambul

*Statele Părți la prezenta convenție***,

luînd în considerare scopurile și principiile Cartei Națiunilor Unite privitoare la menținerea păcii și securității internaționale și dezvoltarea relațiilor de bună vecinătate, prietenie și cooperare între state,

fiind profund preocupate de intensificarea în lumea întreagă a actelor de terorism sub toate formele și manifestările,

amintind Declarația consacrată celei de-a 50-ea aniversări a Organizației Națiunilor Unite, care figurează în Rezoluția 50/6 a Adunării Generale din 24 octombrie 1995,

amintind, de asemenea, toate rezoluțiile Adunării Generale în materie, în special Rezoluția 49/60 din 9 decembrie 1994 și anexa la aceasta, care reproduc Declarația asupra măsurilor vizînd eliminarea terorismului internațional, în care statele membre ale Organizației Națiunilor Unite au reafirmat solemn condamnarea, în mod inechivoc, a tuturor actelor, metodelor și practicilor teroriste, ca fiind criminale și nejustificabile, oriunde se produc și oricine ar fi autorii, mai ales cele care compromit relațiile amicale între state și popoare și amenință integritatea teritorială și securitatea statelor,

observînd că în Declarația asupra măsurilor vizînd eliminarea terorismului internațional Adunarea Generală a încurajat statele să examineze de urgență domeniul de aplicare a dispozițiilor juridice internaționale în vigoare care privesc prevenirea, reprimarea și eliminarea terorismului, sub toate formele și manifestările sale, în scopul de a se asigura asupra existenței unui cadru juridic general care să acopere toate aspectele problemei,

amintind Rezoluția 51/210 a Adunării Generale din data de 17 decembrie 1996, lit.f) a paragrafului 3, prin care Adunarea Generală a invitat statele să ia măsuri pentru prevenirea și împiedicarea, prin mijloace interne adecvate, a finanțării teroriștilor sau a organizațiilor teroriste, fie că se efectuează direct, fie indirect, prin intermediul organizațiilor care au sau pretind că au scopuri de caritate, culturale sau sociale ori care sunt implicate în activități ilegale cum sunt traficul ilicit de arme, traficul de stupefiante și extorcarea de fonduri, incluzînd exploatarea persoanelor în vederea finanțării activităților teroriste și, în special, să aibă în vedere, dacă este nevoie, adoptarea unei reglementări pentru a preveni și a împiedica mișcările de fonduri bănuite a fi destinate utilizării în scopuri teroriste, fără a aduce în nici un fel atingere libertății de circulație a capitalurilor legitime, precum și de a intensifica schimburile de informații asupra mișcărilor internaționale ale unor astfel de fonduri,

---

* Adoptată la New York la 9 decembrie 1999.

** Republica Moldova a aderat prin legea nr. 1241-XV din 18 iulie 2002. Publicată în Monitorul Oficial nr. 115-116 din 8 august 2002. Publicată în ediția ofcială "Tratate internaționale", 2006, Vol. 35, p. 269.

amintind, de asemenea, Rezoluția 52/165 a Adunării Generale din data de 15 decembrie 1997, prin care Adunarea Generală a adresat statelor invitația de a pune în aplicare, în mod special, măsuri similare celor enumerate la lit.a) - f) ale paragrafului 3 din Rezoluția 51/210 din 17 decembrie 1996,

amintind, în plus, Rezoluția 53/108 a Adunării Generale din data de 8 decembrie 1998, prin care Adunarea Generală a stabilit în sarcina Comitetului ad-hoc, constituit prin Rezoluția 51/210 din 17 decembrie 1996, elaborarea proiectului unei convenții internaționale pentru reprimarea finanțării terorismului, în vederea completării instrumentelor internaționale existente în domeniul terorismului,

considerînd că finanțarea terorismului este un subiect care preocupă în mod serios întreaga comunitate internațională,

luînd în considerare faptul că numărul și gravitatea actelor de terorism internațional sunt în funcție de resursele financiare pe care teroriștii le pot obține,

ținînd seama de faptul că instrumentele juridice multilaterale existente nu tratează expres finanțarea terorismului,

convinse de necesitatea urgentării întăririi cooperării internaționale între state pentru elaborarea și adoptarea măsurilor eficiente destinate să prevină finanțarea terorismului, precum și reprimarea acestuia și pedepsirea autorilor,

au convenit cele ce urmează:

Articolul 1

În sensul prezentei convenții:

1) Prin *"fonduri"* se înțelege bunuri de orice natură, corporale sau necorporale, mobile ori imobile, dobîndite prin orice mijloc și documente sau instrumente juridice în orice formă, incluzîndu-se forma electronică ori numerică, care atestă un drept de proprietate sau un interes asupra acestor bunuri și, mai ales, credite bancare, cecuri de călătorie, cecuri bancare, mandate, acțiuni, titluri, obligațiuni, drepturile speciale de tragere și scrisori de credit, fără ca această enumerare să fie limitativă.

2) Prin *"stabiliment guvernamental sau public"* se înțelege orice stabiliment sau orice mijloc de transport, cu caracter permanent sau temporar, care este utilizat ori ocupat de reprezentanți ai unui stat, membri ai Guvernului, Parlamentului sau magistraturii, de agenți sau de personalul unui stat ori ai oricărei alte autorități sau entități publice ori de agenți sau de personalul unei organizații interguvernamentale, în cadrul funcțiilor lor oficiale.

3) Prin *"produse"* se înțelege orice fonduri rezultate, direct sau indirect, din comiterea unei infracțiuni, astfel cum este prevăzută la art.2, sau obținute, direct ori indirect, prin comiterea unei astfel de infracțiuni.

Articolul 2

1) Comite o infracțiune în sensul prezentei convenții orice persoană care, prin orice mijloc, direct sau indirect, în mod ilicit și deliberat, furnizează sau strînge fonduri cu intenția de a le utiliza sau știind că acestea vor fi utilizate, în întregime sau în parte, în vederea comiterii:

a) unei fapte care constituie infracțiune în cadrul și astfel cum este definită în unul dintre tratatele enumerate în anexă;

b) oricărei alte fapte de natură să determine moartea sau vătămarea corporală gravă a unui civil sau a oricărei alte persoane care nu participă direct la ostilități într-o situație de conflict armat, cînd, prin natura sau contextul său, această faptă are ca scop intimidarea populației sau constrîngerea unui guvern ori a unei organizații internaționale să îndeplinească sau să se abțină de la îndeplinirea unui act oarecare.

2) a) La depunerea instrumentului de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare un Stat Parte, care nu este parte la unul dintre tratatele enumerate în anexa la care se face referire la lit. a) a paragrafului 1, poate declara ca, în momentul în care prezenta convenție îi este aplicată, respectivul tratat să fie considerat că nu figurează în această anexă. Această declarație devine caducă o dată cu intrarea în vigoare a tratatului pentru Statul Parte care notifică acest fapt depozitarului;

b) în cazul în care un Stat Parte încetează de a fi parte la un tratat enumerat în anexă, poate să facă, cu privire la respectivul tratat, declarația prevăzută în prezentul articol.

3) Pentru ca un act să constituie infracțiune în sensul paragrafului 1 nu este necesar ca fondurile să fi fost efectiv utilizate pentru a comite o infracțiune vizată la lit.a) sau b) a paragrafului 1.

4) Comite, de asemenea, o infracțiune orice persoană care încearcă să comită o infracțiune în sensul paragrafului 1.

5) Comite, de asemenea, o infracțiune orice persoană care:

a) participă, în calitate de complice la o infracțiune în sensul paragrafului 1 sau 4;

b) organizează comiterea unei infracțiuni în sensul paragrafului 1 sau 4 sau ordonă altor persoane să o comită;

c) contribuie la comiterea uneia sau mai multor infracțiuni dintre cele prevăzute la paragraful 1 sau 4 de către un grup de persoane care acționează în același scop. Această contribuție trebuie să fie deliberată și trebuie:

i) fie să urmărească facilitarea activității infracționale sau a scopului infracțional al grupului, atunci cînd această activitate sau scop presupune comiterea unei infracțiuni în sensul paragrafului 1;

ii) fie să fie făcută cunoscîndu-se intenția grupului de a comite o infracțiune în sensul paragrafului 1.

Articolul 3

Prezenta convenție nu se aplică atunci cînd infracțiunea este comisă pe teritoriul unui singur stat, cînd autorul prezumat este un național al acelui stat și se găsește pe teritoriul acelui stat și în cazul în care nici un alt stat nu are bază pentru a-și stabili competența, în virtutea paragrafului 1 sau 2 al art.7, cu excepția prevederilor art.12-18, care se vor aplica, după caz, în aceste situații.

Articolul 4

Fiecare Stat Parte ia măsurile care pot fi necesare pentru:

a) a califica drept infracțiuni în dreptul său intern infracțiunile prevăzute la art.2;

b) a prevedea pentru aceste infracțiuni pedepse corespunzătoare, ținînd seama de gravitatea lor.

Articolul 5

1) Fiecare Stat Parte, conform principiilor dreptului său intern, ia măsurile necesare pentru ca responsabilitatea unei persoane juridice situate pe teritoriul său sau constituite potrivit legislației statului să fie angajată în cazul în care persoana răspunzătoare de conducerea sau controlul acestei persoane juridice a comis, în această calitate, o infracțiune prevăzută la art.2. Această responsabilitate poate fi penală, civilă sau administrativă.

2) Această responsabilitate este angajată fără a se prejudicia responsabilitatea penală a persoanelor fizice care au comis infracțiunile.

3) Fiecare Stat Parte asigură în special ca persoanele juridice a căror responsabilitate este angajată în virtutea paragrafului 1 să facă obiectul sancțiunilor penale, civile sau administrative eficace, proporționale și disuasive. Aceste sancțiuni pot include și sancțiuni de natură pecuniară.

Articolul 6

Fiecare Stat Parte adoptă măsurile care pot fi necesare, înțelegîndu-se, dacă este cazul, cele de ordin legislativ, pentru ca faptele penale prevăzute de prezenta convenție să nu poată fi justificate în nici o situație de considerente de natură politică, filozofică, rasială, etnică, religioasă sau din alte motive analoage.

Articolul 7

1. Fiecare Stat Parte adoptă măsurile necesare pentru a-și stabili competența referitor la infracțiunile prevăzute la art.2, atunci cînd:

a) infracțiunea a fost comisă pe teritoriul său;

b) infracțiunea a fost comisă la bordul unei nave aflate sub pavilionul său sau al unei aeronave înmatriculate conform legislației sale în momentul producerii faptelor; sau

c) infracțiunea a fost comisă de unul dintre naționalii săi.

2) Fiecare Stat Parte poate, de asemenea, să își stabilească competența asupra unor astfel de infracțiuni, atunci cînd:

a) infracțiunea avea ca scop sau a avut ca rezultat comiterea unei infracțiuni prevăzute la art.2 paragraful 1 lit.a) sau b) pe teritoriul său ori împotriva unuia dintre naționalii săi;

b) infracțiunea avea ca scop sau a avut ca rezultat comiterea unei infracțiuni prevăzute la art.2 paragraful 1 lit.a) sau b) împotriva unui stabiliment guvernamental sau public al acelui stat, situat în afara teritoriului său, inclusiv sediile sale diplomatice sau consulare;

c) infracțiunea avea ca scop sau a avut ca rezultat comiterea unei infracțiuni prevăzute la art.2 paragraful 1 lit.a) sau b), urmărind să îl constrîngă să îndeplinească un act sau să se abțină de la îndeplinirea unui act;

d) infracțiunea a fost comisă de un apatrid care își are rezidența obișnuită pe teritoriul acelui stat;

e) infracțiunea a fost comisă la bordul unei aeronave utilizate de guvernul statului menționat.

3) Cu ocazia ratificării, acceptării sau aprobării prezentei convenții ori a aderării la aceasta fiecare Stat Parte îl informează pe Secretarul General al Organizației Națiunilor Unite asupra competenței pe care a stabilit-o conform paragrafului 2. În caz de modificare Statul Parte respectiv îl informează asupra acesteia pe Secretarul General.

4) Fiecare Stat Parte adoptă totodată măsurile necesare pentru a-și stabili competența în ceea ce privește infracțiunile prevăzute la art.2, în cazul în care autorul prezumat al infracțiunii se găsește pe teritoriul său și acesta nu îl extrădează către oricare dintre Statele Părți care și-au stabilit competența conform paragrafului 1 sau 2.

5) Atunci cînd mai multe State Părți se declară competente în privința unei infracțiuni prevăzute de art.2, Statele Părți se vor strădui să își coordoneze acțiunile în mod corespunzător, în special în privința condițiilor de angajare a urmăririi penale și a modalităților de asistență judiciară mutuală.

6) Fără a aduce prejudicii normelor de drept internațional general, prezenta convenție nu exclude exercitarea vreuneia dintre competențele penale stabilite de un Stat Parte conform dreptului său intern.

Articolul 8

1) Fiecare Stat Parte adoptă, conform principiilor dreptului său intern, măsurile necesare pentru identificarea, descoperirea, înghețarea sau sechestrarea oricăror fonduri utilizate ori alocate în scopul comiterii infracțiunilor prevăzute la art.2, precum și a produselor acestor infracțiuni, în vederea unei posibile confiscări.

2) Fiecare Stat Parte adoptă, conform principiilor dreptului său intern, măsurile necesare confiscării fondurilor utilizate sau alocate în scopul comiterii infracțiunilor prevăzute la art.2, precum și a produselor acestor infracțiuni.

3) Fiecare Stat Parte interesat poate avea în vedere încheierea de acorduri care să prevadă împărțirea cu celelalte State Părți, în mod sistematic sau de la caz la caz, a fondurilor provenite din confiscările prevăzute de prezentul articol.

4) Fiecare Stat Parte urmărește crearea de mecanisme, în vederea afectării de sume provenind din confiscările prevăzute de prezentul articol pentru indemnizarea victimelor infracțiunilor menționate la art.2 paragraful 1 lit.a) sau b) sau a familiilor lor.

5) Dispozițiile prezentului articol sunt aplicabile fără prejudicierea drepturilor terților de bună-credință.

Articolul 9

1) Atunci cînd este informat că autorul sau autorul prezumat al unei infracțiuni prevăzute la art.2 s-ar putea afla pe teritoriul său, Statul Parte respectiv ia măsurile necesare conform legislației sale pentru anchetarea faptelor aduse la cunoștința sa.

2) Dacă apreciază că circumstanțele justifică acest lucru, Statul Parte pe teritoriul căruia se găsește autorul sau autorul prezumat al infracțiunii ia măsurile corespunzătoare, conform legislației sale interne, pentru a asigura prezența acestei persoane în vederea urmăririi sale penale sau a extrădării.

3) Orice persoană față de care se iau măsurile prevăzute la paragraful 2 este în drept:

a) să comunice fără întîrziere cu cel mai apropiat reprezentant calificat al statului a cărui naționalitate o are sau care este în alt mod abilitat să îi protejeze drepturile ori, dacă este vorba despre o persoană apatridă, al statului pe teritoriul căruia aceasta are reședința sa obișnuită;

b) să primească vizita unui reprezentant al acestui stat;

c) să fie informată asupra drepturilor pe care i le conferă prevederile lit.a) și b).

4) Drepturile enunțate în paragraful 3 se exercită în conformitate cu legile și reglementările statului pe teritoriul căruia se află autorul sau autorul prezumat al infracțiunii, înțelegîndu-se totodată că aceste legi și reglementări trebuie să permită deplina realizare a scopurilor pentru care drepturile enunțate în paragraful 3 se acordă.

5) Dispozițiile paragrafelor 3 și 4 nu aduc prejudiciu dreptului oricărui Stat Parte care și-a stabilit competența, conform lit.b) a paragrafului 1 sau lit.b) a paragrafului 2 al art.7, de a invita Comitetul Internațional al Crucii Roșii să comunice cu autorul prezumat al infracțiunii și să îl viziteze pe acesta.

6) Atunci cînd un Stat Parte a reținut o persoană în temeiul dispozițiilor prezentului articol, acesta va notifica imediat fie direct, fie prin intermediul Secretarului General al Organizației Națiunilor Unite, Statelor Părți care și-au stabilit competența în conformitate cu prevederile paragrafului 1 sau 2 al art.7, precum și, dacă consideră oportun, altor State Părți interesate, despre faptul că persoana respectivă a fost reținută, precum și despre circumstanțele care justifică reținerea acelei persoane. Statul Parte care procedează la ancheta prevăzută la paragraful 1 va informa urgent celelalte State Părți asupra rezultatelor obținute și va indica dacă intenționează să își exercite jurisdicția.

Articolul 10

1) Statul Parte pe al cărui teritoriu se află autorul prezumat al infracțiunii este obligat, în cazurile în care sunt aplicabile dispozițiile art.7, dacă nu extrădează acea persoană, să prezinte cazul fără întîrziere excesivă și fără nici o excepție, indiferent dacă infracțiunea a fost sau nu comisă pe teritoriul său, autorităților sale competente, pentru ca acestea să înceapă urmărirea penală conform procedurii prevăzute de legislația sa. Aceste autorități iau decizia în aceleași condiții ca pentru oricare altă infracțiune cu caracter grav, conform legilor acestui stat.

2) De fiecare dată cînd legislația internă a unui Stat Parte nu îi permite acestuia să extrădeze sau să predea pe unul dintre naționalii săi decît cu condiția ca persoana interesată să îi fie trimisă înapoi pentru a executa pedeapsa la care a fost condamnată la terminarea procesului sau a procedurii pentru care extrădarea sau predarea i-a fost cerută și dacă acest Stat Parte și Statul Parte care reclamă extrădarea acceptă această formulă și celelalte condiții pe care le consideră necesare, extrădarea sau predarea condiționată va semnifica executarea de către Statul Parte ținut a obligației prevăzute la paragraful 1.

Articolul 11

1) Infracțiunile prevăzute la art.2 sunt deplin drept considerate cazuri de extrădare în orice tratat de extrădare încheiat între Statele Părți înainte de intrarea în vigoare a prezentei convenții. Statele Părți se angajează să includă asemenea infracțiuni drept cazuri de extrădare în fiecare tratat de extrădare ce ar urma să mai fie încheiat între ele.

2) Atunci cînd un Stat Parte, care condiționează extrădarea de existența unui tratat, primește o cerere de extrădare din partea altui Stat Parte, cu care nu este legat printr-un acord de extrădare, statul solicitat poate să considere prezenta convenție drept bază juridică a extrădării în privința infracțiunilor prevăzute de art.2. Extrădarea este supusă celorlalte condiții prevăzute de legislația Statului Parte solicitat.

3) Statele Părți care nu condiționează extrădarea de existența unui tratat recunosc infracțiunile prevăzute la art.2 drept cazuri de extrădare între ele, sub rezerva respectării condițiilor prevăzute de legislația Statului Parte solicitat.

4) Dacă este necesar, infracțiunile prevăzute la art.2 sunt considerate, în scopul extrădării între Statele Părți, că au fost comise atît în locul comiterii lor, cît și pe teritoriul statelor care și-au stabilit competența, conform paragrafelor 1 și 2 ale art.7.

5) Dispozițiile referitoare la infracțiunile prevăzute la art.2 ale tuturor tratatelor sau acordurilor de extrădare încheiate între Statele Părți sunt considerate a fi modificate între Statele Părți în măsura în care ele sunt incompatibile cu prezenta convenție.

Articolul 12

1) Statele Părți își acordă reciproc cea mai extinsă asistență judiciară posibilă pentru orice anchetă sau procedură penală ori procedură de extrădare privitoare la infracțiunile prevăzute la art.2, inclusiv pentru obținerea elementelor de probă aflate în posesia lor, care sunt necesare scopurilor procedurii.

2) Statele Părți nu pot invoca secretul bancar pentru a refuza soluționarea unei cereri de asistență judiciară.

3) Partea solicitantă nu va transmite sau utiliza informațiile sau elementele de probă furnizate de partea solicitată la anchetare, urmăriri penale sau proceduri judiciare, altele decît cele declarate în cerere, fără consimțămîntul prealabil al părții solicitate.

4) Fiecare Stat Parte poate avea în vedere stabilirea mecanismelor cu scopul de a împărți cu celelalte State Părți informațiile sau elementele de probă necesare pentru a stabili formele de responsabilitate penală, civilă sau administrativă, așa cum sunt prevăzute la art.5.

5) Statele Părți se achită de obligațiile care le incumbă în virtutea paragrafelor 1 și 2, în conformitate cu orice tratat sau alt acord de asistență judiciară ori schimb de informații care poate exista între ele. În absența unui astfel de tratat sau acord, Statele Părți își acordă această asistență în conformitate cu legislația lor internă.

Articolul 13

Nici una dintre infracțiunile prevăzute la art.2 nu poate fi considerată, în scopul extrădării sau asistenței judiciare, drept o infracțiune fiscală. În consecință, Statele

Părți nu pot invoca doar caracterul fiscal al infracțiunii pentru a refuza o cerere de asistență judiciară sau de extrădare.

Articolul 14

Datorită necesității extrădării sau asistenței judiciare între Statele Părți, nici una dintre infracțiunile prevăzute la art.2 nu este considerată infracțiune politică, infracțiune conexă unei infracțiuni politice sau infracțiune inspirată de rațiuni politice. În consecință, o cerere de extrădare sau de asistență judiciară fondată pe o astfel de infracțiune nu poate fi respinsă pentru simplul motiv că aceasta se referă la o infracțiune politică, o infracțiune conexă unei infracțiuni politice sau la o infracțiune inspirată de mobile politice.

Articolul 15

Nici una dintre dispozițiile prezentei convenții nu trebuie să fie interpretată ca enunțînd o obligație de extrădare sau asistență judiciară dacă Statul Parte obligat are motive serioase să considere că cererea de extrădare pentru infracțiunile prevăzute la art.2 sau cererea de asistență referitoare la astfel de infracțiuni a fost prezentată în scopul urmăririi sau pedepsirii unei persoane pentru motive ce țin de rasa, religia, naționalitatea, originea sa etnică sau de opiniile sale politice ori că soluționarea cererii ar aduce prejudiciu situației acestei persoane pentru oricare dintre aceste motive.

Articolul 16

1) Orice persoană aflată în detenție sau care execută o pedeapsă pe teritoriul unui Stat Parte, a cărei prezență este cerută într-un alt Stat Parte în scopul identificării sau depunerii de mărturie ori pentru ca aceasta să își dea concursul la stabilirea faptelor în cadrul unei anchete sau urmăriri referitoare la infracțiunile prevăzute la art.2, poate face obiectul trimiterii dacă sunt întrunite condițiile de mai jos:

a) persoana respectivă consimte în mod liber și în cunoștință de cauză la aceasta;

b) autoritățile competente din cele două state consimt, sub rezerva condițiilor pe care ele le consideră cuvenite.

2) În scopul prezentului articol:

a) Statul Parte spre care se efectuează trimiterea are puterea și obligația să păstreze persoana interesată în stare de detenție, în afara cererii sau autorizației contrarii din partea Statului Parte din care persoana a fost transferată/trimisă;

b) Statul Parte spre care se efectuează trimiterea se achită fără întîrziere de obligația de a returna persoana în paza Statului Parte din care s-a efectuat trimiterea, conform celor convenite în prealabil sau în modul stabilit prin acordul dintre autoritățile competente ale ambelor state;

c) Statul Parte spre care se efectuează trimiterea nu poate pretinde statului din care s-a efectuat trimiterea ca acesta să angajeze o procedură de extrădare pentru ca persoana interesată să îi fie remisă;

d) perioada de detenție pe teritoriul Statului Parte în care a fost transferată persoana în cauză se deduce din pedeapsa de executat în Statul Parte din care aceasta a fost transferată.

3) Dacă Statul Parte din care o persoană urmează să fie transferată în conformi-

tate cu prezentul articol nu își dă acordul în acest sens, persoana respectivă, indiferent de naționalitatea pe care o are, nu va fi urmărită penal sau deținută ori supusă oricăror alte restrîngeri ale libertății sale de mișcare pe teritoriul Statului Parte spre care acea persoană este transferată, în legătură cu actele sau condamnările anterioare plecării sale de pe teritoriul statului din care acea persoană a fost transferată.

Articolul 17

Oricărei persoane aflate în detenție sau împotriva căreia este luată orice altă măsură ori este angajată vreo procedură în virtutea prezentei convenții i se garantează un tratament echitabil și, în special, aceasta se bucură de toate drepturile și beneficiază de toate garanțiile prevăzute de legislația statului pe teritoriul căruia se găsește și de dispozițiile aplicabile dreptului internațional, inclusiv de cele care au legătură cu drepturile omului.

Articolul 18

1) Statele Părți cooperează pentru a preveni infracțiunile prevăzute la art.2 prin luarea tuturor măsurilor posibile, inclusiv prin adaptarea legislației lor interne, dacă acest lucru este necesar, pentru a preveni și contracara pregătirea pe teritoriile lor a comiterii acestor infracțiuni, atît în interiorul, cît și în afara acestor teritorii și, în special:

a) măsuri interzicînd pe teritoriul lor activitățile ilegale ale persoanelor și organizațiilor care, în cunoștință de cauză, încurajează, instigă, organizează sau comit infracțiuni prevăzute la art.2;

b) măsuri care impun instituțiilor financiare și celorlalte profesii care intervin în operațiunile financiare să utilizeze cele mai eficiente mijloace disponibile pentru identificarea clienților lor obișnuiți sau ocazionali, precum și a clienților în interesul cărora se deschid conturi, să acorde o atenție specială operațiunilor neobișnuite sau suspecte și să semnaleze operațiunile din care se prezumă că decurg activități ce cad sub incidența legii penale. În acest scop Statele Părți trebuie să aibă în vedere:

i) adoptarea reglementărilor care interzic deschiderea de conturi unde titularul sau beneficiarul nu este nici identificat, nici identificabil și a măsurilor care să garanteze că aceste instituții verifică identitatea adevăraților autori ai acestor operațiuni;

ii) în cazul identificării persoanelor juridice, să ceară instituțiilor financiare să ia, dacă este necesar, măsuri pentru verificarea existenței și structurii juridice a clientului, prin procurarea, din registrul public sau de la un client ori prin ambele mijloace, a unei probe asupra constituirii societății, înțelegîndu-se, în special, informații referitoare la numele clientului, la forma sa juridică, la adresă, la cadrele sale de conducere și la dispozițiile care reglementează competența de a angaja persoane juridice;

iii) adoptarea reglementărilor care impun instituțiilor financiare obligația de a semnala prompt autorităților competente toate operațiunile complexe, neobișnuite, importante și toate tipurile neobișnuite de operațiuni, atunci cînd ele nu au o cauză economică sau licită aparentă, fără a se teme de a vedea responsabilitatea lor penală sau civilă angajată pentru violarea regulilor de confidențialitate, dacă ele aduc la cunoștință cu bună-credință bănuielile lor;

iv) să ceară instituțiilor financiare să păstreze, pe o durată de cel puțin 5 ani, toate documentele necesare care se referă la operațiuni interne și internaționale.

2) Statele Părți cooperează și la prevenirea infracțiunilor prevăzute la art.2, avînd

în vedere:

a) măsuri pentru supravegherea tuturor organismelor de transfer monetar, inclusiv, spre exemplu, aprobarea acordată acestor organisme;

b) măsuri realiste care permit detectarea sau supravegherea transportului fizic transfrontier al numerarului și al efectelor la purtător negociabile, sub rezerva ca acestea să fie supuse garanțiilor stricte care să vizeze asigurarea că informația este utilizată cu bună știință și că acestea nu împiedică în nici un fel libera circulație a capitalurilor.

3) Statele Părți cooperează, pe lîngă aceasta, la prevenirea infracțiunilor prevăzute la art.2, prin schimbarea de informații exacte și verificate conform legislației lor interne și prin coordonarea măsurilor administrative și a celorlalte măsuri luate, dacă este cazul, cu scopul de a preveni comiterea infracțiunilor prevăzute la art.2 și, în special, prin:

a) stabilirea și menținerea canalelor de comunicație între organismele și serviciile lor competente, cu scopul de a facilita schimbarea sigură și rapidă de informații asupra tuturor aspectelor infracțiunilor prevăzute la art.2;

b) cooperarea între ele pentru a proceda la anchete referitoare la infracțiunile prevăzute la art.2, cu referire la:

i) identitatea, coordonatele și activitățile persoanelor asupra cărora există o bănuială că au participat la comiterea unor astfel de infracțiuni;

ii) mutațiile de fonduri în raport cu comiterea acestor infracțiuni.

4) Statele Părți pot schimba informații prin intermediul Organizației Internaționale de Poliție Criminală (INTERPOL).

Articolul 19

Statul Parte pe teritoriul căruia a fost angajată o acțiune penală împotriva autorului prezumat al infracțiunii comunică despre aceasta, în condițiile prevăzute de legislația sa internă sau prin procedurile aplicabile, rezultatul definitiv Secretarului General al Organizației Națiunilor Unite, care informează despre aceasta celelalte State Părți.

Articolul 20

Statele Părți se achită de obligațiile care decurg din prezenta convenție, cu respectarea principiului egalității suverane și integrității teritoriale a statelor, precum și principiului neamestecului în afacerile interne ale celorlalte state.

Articolul 21

Nici una dintre dispozițiile prezentei convenții nu are incidență asupra celorlalte drepturi, obligații și forme de responsabilitate ale Statelor Părți și indivizilor în virtutea dreptului internațional umanitar și a celorlalte convenții competente.

Articolul 22

Nici una dintre dispozițiile prezentei convenții nu abilitează vreun Stat Parte să exercite pe teritoriul unui alt Stat Parte o competență sau funcții care sunt rezervate exclusiv autorităților celuilalt Stat Parte prin dreptul său intern.

Articolul 23

1) Anexa poate fi modificată prin adăugarea de tratate relevante care să întrunească următoarele condiții:

a) să fie deschise participării tuturor statelor;

b) să fie intrate în vigoare;

c) să fi făcut obiectul ratificării, acceptării, aprobării sau aderării a cel puțin 22 de State Părți la prezenta convenție.

2) După intrarea în vigoare a prezentei convenții orice Stat Parte poate propune un astfel de amendament. Orice propunere de amendament este comunicată în scris depozitarului, care avizează toate Statele Părți despre propunerile care întrunesc condițiile enunțate la paragraful 1 și le solicită avizul asupra adoptării amendamentului propus.

3) Amendamentul propus este considerat adoptat, cu condiția ca o treime din numărul Statelor Părți să nu se opună în scris în cele 180 de zile care urmează comunicării sale.

4) O dată adoptat, amendamentul intră în vigoare, pentru toate Statele Părți care au depus un instrument de ratificare, de acceptare sau de aprobare, la 30 de zile după depunerea celui de-al 22-lea dintre aceste instrumente. Pentru fiecare dintre Statele Părți care ratifică, acceptă sau aprobă amendamentul după depunerea celui de-al 22-lea instrument, amendamentul intră în vigoare în cea de-a 30-a zi care urmează depunerii de către Statul Parte respectiv a instrumentului său de ratificare, de acceptare sau de aprobare.

Articolul 24

1) Orice diferend între Statele Părți privitor la interpretarea sau aplicarea prezentei convenții, care nu poate fi soluționat pe cale de negociere într-un termen rezonabil, este supus arbitrajului, la cererea unuia dintre aceste state. Dacă în termen de 6 luni de la data cererii de arbitraj părțile nu ajung să se pună de acord asupra organizării arbitrajului, oricare dintre ele poate supune diferendul Curții Internaționale de Justiție, prin depunerea unei cereri conform statutului Curții.

2) Orice stat poate, în momentul în care semnează, ratifică, acceptă sau aprobă prezenta convenție ori aderă la aceasta, să declare că nu se consideră legat de dispozițiile paragrafului 1. Celelalte state nu sunt legate prin respectivele dispoziții față de orice Stat Parte care a formulat o astfel de rezervă.

3) Statul care a formulat o rezervă conform dispozițiilor paragrafului 2 o poate retrage în orice moment, adresînd o notificare în acest scop Secretarului General al Organizației Națiunilor Unite.

Articolul 25

1) Prezenta convenție este deschisă semnării de către toate statele, de la 10 ianuarie 2000 la 31 decembrie 2001, la sediul Organizației Națiunilor Unite la New York.

2) Prezenta convenție este supusă ratificării, acceptării sau aprobării. Instrumentele de ratificare, de acceptare sau de aprobare vor fi depuse pe lîngă Secretarul General al Organizației Națiunilor Unite.

3) Prezenta convenție este deschisă aderării oricărui stat. Instrumentele de aderare vor fi depuse pe lîngă Secretarul General al Organizației Națiunilor Unite.

Articolul 26

1) Prezenta convenție va intra în vigoare în cea de-a 30-a zi care va urma datei depunerii pe lîngă Secretarul General al Organizației Națiunilor Unite a celui de-al 22-lea instrument de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare.

2) Pentru fiecare dintre statele care vor ratifica, accepta sau aproba prezenta convenție sau vor adera la aceasta după depunerea celui de-al 22-lea instrument de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare, convenția va intra în vigoare în cea de-a 30-a zi după depunerea de către acest stat a instrumentului său de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare.

Articolul 27

1) Orice Stat Parte poate denunța prezenta convenție adresînd o notificare scrisă în această privință Secretarului General al Organizației Națiunilor Unite.

2) Denunțarea va produce efect după un an de la data la care notificarea a fost primită de Secretarul General al Organizației Națiunilor Unite.

Articolul 28

Originalul prezentei convenții, ale cărei texte în limbile engleză, arabă, chineză, spaniolă, franceză și rusă sunt egal autentice, va fi depus la Secretarul General al Organizației Națiunilor Unite, care va transmite o copie certificată tuturor statelor.

Drept care subsemnații, împuterniciți în mod corespunzător în acest scop de către guvernele lor, au semnat prezenta convenție, care a fost deschisă spre semnare la New York la 10 ianuarie 2000.

Anexă

1) Convenția pentru reprimarea capturării ilicite de aeronave (Haga, 16 decembrie 1970).

2) Convenția pentru reprimarea actelor ilicite îndreptate împotriva securității aviației civile (Montreal, 23 septembrie 1971).

3) Convenția asupra prevenirii și reprimării infracțiunilor îndreptate împotriva persoanelor care se bucură de o protecție internațională, incluzînd pe agenții diplomației, adoptată de Adunarea Generală a Națiunilor Unite la 14 decembrie 1973.

4) Convenția internațională împotriva luării de ostatici, adoptată de Adunarea Generală a Națiunilor Unite la 17 decembrie 1979.

5) Convenția internațională asupra protecției fizice a materiilor nucleare (Viena, 3 martie 1980).

6) Protocolul asupra reprimării actelor ilicite de violență în aeroporturi servind aviației civile internaționale, complementar Convenției pentru reprimarea actelor ilicite îndreptate împotriva securității aviației civile (Montreal, 24 februarie 1988).

7) Convenția pentru reprimarea actelor ilicite îndreptate împotriva securității navigației maritime (Roma, 10 martie 1988).

8) Protocolul pentru reprimarea actelor ilicite îndreptate împotriva securității platformelor fixe situate pe platoul continental (Roma, 10 martie 1988).

9) Convenția internațională pentru reprimarea atentatelor teroriste cu explozivi, adoptată de Adunarea Generală a Națiunilor Unite la 15 decembrie 1997.

CONVENȚIA ÎMPOTRIVA LUĂRII DE OSTATICI*

*Statele părți la prezenta Convenție***,

avînd în vedere scopurile și principiile Cartei Națiunilor Unite privind menținerea păcii și securității internaționale și dezvoltarea relațiilor amicale și a cooperării între state,

recunoscînd îndeosebi că fiecare are dreptul la viață, la libertate și la securitatea persoanei sale așa cum s-a prevăzut în Declarația universală a drepturilor omului și în Pactul internațional referitor la drepturile civile și politice,

reafirmînd principiul egalității în drepturi a popoarelor și dreptul lor de a dispune de propria lor soartă consacrat în Carta Națiunilor Unite și în Declarația referitoare la principiile dreptului internațional privind relațiile amicale și cooperarea între state conform Cartei Națiunilor Unite, precum și în celelalte rezoluții pertinente ale Adunării Generale,

considerînd că luarea de ostatici este un delict care preocupă în mod serios comunitatea internațională și că, în conformitate cu dispozițiile prezentei Convenții, oricine comite un act de luare de ostatici trebuie să fie urmărit sau extrădat,

convinse de necesitatea urgentă a dezvoltării unei cooperări internaționale între state în ceea ce privește elaborarea și adoptarea de măsuri eficace menite să prevină, să reprime și să pedepsească toate actele de luare de ostatici ca manifestări ale terorismului internațional,

au convenit asupra celor ce urmează:

Articolul 1

1) Comite infracțiunea de luare de ostatici în sensul prezentei Convenții oricine sechestrează o persoană (în cele ce urmează denumită ostatic) sau o deține și o amenință că o va omorî, o va răni sau că va continua să o dețină pentru a constrînge o parte terță și anume un stat, o organizație internațională interguvernamentală, o persoană fizică sau morală ori un grup de persoane, să îndeplinească un act oarecare sau să se abțină de la un asemenea act, ca o condiție explicită sau implicită a punerii în libertate a ostaticului.

2) Comite, de asemenea, o infracțiune în sensul prezentei Convenții, oricine:

a) încearcă să comită un act de luare de ostatici; sau

b) devine complicele unei persoane care comite sau încearcă să comită un act de luare de ostatici.

Articolul 2

Orice stat parte sancționează infracțiunile prevăzute la art.1 cu pedepse adecvate care iau în considerare natura gravă a acestor infracțiuni.

---

* Adoptată la New York la 18 decembrie 1999.

** Republica Moldova a aderat prin legea nr. 1243-XV din 18 iulie 2002. Publicată în Monitorul Oficial nr. 115-116 din 8 august 2002. Publicată în ediția ofcială "Tratate internaționale", 2006, Vol. 35, p. 299.

Articolul 3

1) Statul parte pe teritoriul căruia ostaticul este deținut de autorul infracțiunii ia toate măsurile pe care le consideră potrivite pentru ameliorarea soartei ostaticului, îndeosebi pentru a asigura eliberarea sa și, la nevoie, a-i înlesni plecarea după punerea lui în libertate.

2) Dacă un obiect deținut de autorul infracțiunii ca urmare a luării de ostatici ajunge să fie deținut de un stat parte, acesta îl restituie, îndată ce este posibil, după caz, ostaticului sau părții terțe vizate la art.1, ori autorităților lor respective.

Articolul 4

Statele părți colaborează la prevenirea infracțiunilor prevăzute la art.1, îndeosebi:

a) luînd toate măsurile posibile spre a se preveni pregătirea, pe teritoriile lor respective, a acestor infracțiuni destinate a fi comise în cuprinsul sau în afara teritoriului lor, inclusiv măsuri tinzînd să interzică pe teritoriul lor activitățile ilegale ale indivizilor, grupurilor și organizațiilor care încurajează, ațîță, organizează sau comit acte de luare de ostatici;

b) făcînd schimb de informații și coordonînd măsurile administrative și altele ce urmează a fi luate, dacă este cazul, pentru a se preveni săvîrșirea acestor infracțiuni.

Articolul 5

1) Orice stat parte ia măsurile necesare pentru a-și stabili competența de a judeca infracțiunile prevăzute la art.1, care sunt comise:

a) pe teritoriul său sau la bordul unei nave sau al unei aeronave înmatriculate în acel stat;

b) de către unul dintre resortisanții săi, sau, dacă acel stat consideră indicat, de către apatrizii care au reședința obișnuită pe teritoriul său;

c) pentru a-l constrînge să îndeplinească un act oarecare sau să se abțină de la un asemenea act; sau

d) împotriva unui ostatic care este resortisantul acelui stat, cînd acesta consideră indicat.

2) De asemenea, orice stat parte ia măsurile necesare pentru a-și stabili competenta de a judeca infracțiunile prevăzute la art.1 în cazul în care autorul prezumat al infracțiunii se află pe teritoriul său și dacă statul nu-l extrădează unuia dintre statele vizate la paragraful 1 al prezentului articol.

3) Prezenta Convenție nu exclude o competență penală exercitată în virtutea legislației interne.

Articolul 6

1) Dacă apreciază că circumstanțele justifică acest lucru, orice stat parte pe teritoriul căruia se află autorul prezumat al infracțiunii asigură, în conformitate cu legislația sa, detențiunea acestei persoane sau ia orice alte măsuri necesare pentru a se asigura de persoana autorului prezumat, în perioada de timp necesară angajării urmăririi penale sau a unei proceduri de extrădare. Acest stat parte va trebui să procedeze imediat la o anchetă preliminară în vederea stabilirii faptelor.

2) Determinarea sau celelalte măsuri vizate la paragraful 1 al prezentului articol sunt notificate fără întîrziere direct sau prin intermediul secretarului general al Organizației Națiunilor Unite:

a) statului unde a fost comisă infracțiunea;

b) statului care a făcut obiectul constrîngerii sau tentativei de constrîngere;

c) statului a cărui naționalitate o are persoana fizică sau morală care a făcut obiectul constrîngerii sau al tentativei de constrîngere;

d) statului a cărui naționalitate o are ostaticul sau pe teritoriul căruia acesta își are reședința obișnuită;

e) statului a cărui naționalitate o are autorul prezumat al infracțiunii sau, dacă acesta este apatrid, statului pe teritoriul căruia își are reședința;

f) organizației internaționale interguvernamentale care a făcut obiectul constrîngerii sau al tentativei de constrîngere;

g) tuturor celorlalte state interesate.

3) Orice persoană față de care sunt luate măsurile vizate la paragraful 1 al prezentului articol este în drept:

a) să comunice fără întîrziere cu reprezentantul competent cel mai apropiat al statului a cărui naționalitate o are sau care este abilitat în alt mod să stabilească această comunicare sau, dacă este vorba de o persoană apatridă, al statului pe teritoriul căruia această persoană își are reședința obișnuită;

b) să primească vizita unui reprezentant al acestui stat.

4) Drepturile menționate în paragraful 3 al prezentului articol trebuie să fie exercitate în cadrul legilor și regulamentelor statului pe teritoriul căruia se află autorul prezumat al infracțiunii, înțelegîndu-se totuși că aceste legi și regulamente trebuie să permită realizarea deplină a scopurilor pentru care drepturile sunt acordate în virtutea paragrafului 3 al prezentului articol.

5) Dispozițiile paragrafelor 3 și 4 ale prezentului articol nu aduc atingere dreptului oricărui stat parte, care și-a stabilit competența în conformitate cu paragraful 1 b) al art.5, de a invita Comitetul Internațional al Crucii Roșii să comunice cu autorul prezumat al infracțiunii și să-i facă vizită.

6) Statul care procedează la ancheta preliminară menționată în paragraful 1 al prezentului articol comunică în mod rapid concluziile anchetei statelor sau organizației menționate în paragraful 2 al prezentului articol și le indică dacă înțelege să-și exercite competența.

Articolul 7

Statul parte în care a fost angajată o acțiune penală împotriva autorului prezumat al infracțiunii comunică, în conformitate cu legile sale, rezultatul definitiv al acesteia Secretarului General al Organizației Națiunilor Unite, care informează despre aceasta celelalte state interesate și organizațiile internaționale interguvernamentale interesate.

Articolul 8

1) Statul parte pe teritoriul căruia este descoperit autorul prezumat al infracțiunii, dacă nu-l extrădează, supune problema, fără vreo excepție și indiferent dacă infrac-

țiunea a fost sau nu comisă pe teritoriul său, autorităților sale competente pentru exercitarea acțiunii penale potrivit unei proceduri conforme legislației acestui stat. Aceste autorități iau decizia în aceleași condiții ca pentru orice infracțiune de drept comun de natură gravă, potrivit legilor acestui stat.

2) Orice persoană contra căreia a fost angajată o procedură pentru una dintre infracțiunile prevăzute la art.1 se bucură de gradația unui tratament echitabil în toate stadiile procedurii, inclusiv de folosința tuturor drepturilor și garanțiilor prevăzute de legea statului pe teritoriul căruia ea se află.

Articolul 9

1) Nu se va admite o cerere de extrădare supusă în virtutea prezentei Convenții cu privire la un autor prezumat al infracțiunii, dacă statul parte solicitat are motive substanțiale să creadă:

a) că cererea de extrădare referitoare la o infracțiune prevăzută la art.1 a fost prezentată în scopul de a urmări sau de a pedepsi o persoană pentru motive privind rasa, religia, naționalitatea, originea etnică sau opiniile sale politice, sau

b) că poziția acestei persoane riscă să sufere un prejudiciu:

i) pentru unul din motivele vizate în alin.a) al prezentului paragraf, sau

ii) pentru motivul că autoritățile competente ale statului care are calitatea de a exercita drepturile de protecție nu pot comunica cu ea.

2) Referitor la infracțiunile definite în prezenta Convenție, dispozițiile tuturor tratatelor și aranjamentelor de extrădare aplicabile între statele părți sunt modificate între aceste state părți în măsura în care ele sunt incompatibile cu prezenta Convenție.

Articolul 10

1) Infracțiunile prevăzute la art.1 sunt de drept considerate cazuri de extrădare în orice tratat de extrădare încheiat între statele părți. Statele părți se angajează să includă aceste infracțiuni drept cazuri de extrădare în orice tratat de extrădare ce s-ar încheia între ele.

2) Dacă un stat parte care condiționează extrădarea de existența unui tratat este sesizat cu o cerere de extrădare de către un alt stat parte cu care nu este legat printr-un tratat de extrădare, statul solicitat are latitudinea de a considera că prezenta Convenție constituie baza juridică a extrădării în ceea ce privește infracțiunile prevăzute la art.1. Extrădarea este subordonată celorlalte condiții prevăzute de dreptul statului solicitat.

3) Statele părți care nu condiționează extrădarea de existența unui tratat recunosc infracțiunile prevăzute la art.1 drept caz de extrădare între ele în condițiile prevăzute de dreptul statului solicitat.

4) Între statele părți, infracțiunile prevăzute la art.1 sunt considerate pentru scopurile extrădării ca fiind comise atît la locul săvîrșirii lor, cît și pe teritoriul statelor obligate să-și stabilească competența în virtutea paragrafului 1 al art.5.

Articolul 11

1) Statele părți își acordă întrajutorarea juridică cea mai largă cu putința în orice procedură penală referitoare la infracțiunile prevăzute la art.1, inclusiv în ceea ce pri-

veşte comunicarea tuturor elementelor de probă de care dispun şi care sunt necesare pentru scopurile procedurii.

2) Dispoziţiile paragrafului 1 al prezentului articol nu afectează obligaţiile referitoare la întrajutorarea judiciară stipulate în orice alt tratat.

Articolul 12

În măsura în care Convenţiile de la Geneva din 1949 pentru protecţia victimelor de război sau protocoalelor adiţionale la aceste Convenţii sunt aplicabile unui act de luare de ostatici anumit şi în măsura în care statele părţi la prezenta Convenţie sunt ţinute, în virtutea acelor Convenţii, să urmărească sau să predea pe autorul luării de ostatici, prezenta Convenţie nu se aplică unui act de luare de ostatici săvîrşit în cursul unor conflicte armate în sensul Convenţiilor de la Geneva din 1949 şi protocoalelor aferente, inclusiv al conflictelor armate vizate în paragraful 4 din art.1 al Protocolului 1 din 1977 în care popoarele luptă contra dominaţiei coloniale şi ocupaţiei străine şi contra regimurilor rasiste, în exercitarea dreptului popoarelor de a dispune de soarta lor, consacrat în Carta Naţiunilor Unite şi în Declaraţia referitoare la principiile dreptului internaţional privind relaţiile amicale şi cooperarea între state conform Cartei Naţiunilor Unite.

Articolul 13

Prezenta Convenţie nu este aplicabilă cînd infracţiunea este comisă pe teritoriul unui singur stat, cînd ostaticul şi autorul prezumat al infracţiunii au naţionalitatea acestui stat şi autorul prezumat al infracţiunii este descoperit pe teritoriul acestui stat.

Articolul 14

Nimic în prezenta Convenţie nu poate fi interpretat că ar justifica violarea integrităţii teritoriale sau independenţei politice a unui stat contrar Cartei Naţiunilor Unite.

Articolul 15

Dispoziţiile prezentei Convenţii nu vor afecta aplicarea tratatelor asupra azilului, în vigoare la data adoptării acestei Convenţii în ce priveşte statele care sunt părţi la aceste tratate. Un stat parte la prezenta Convenţie nu va putea însă invoca aceste tratate în privinţa unui alt stat la prezenta Convenţie care nu este parte la aceste tratate.

Articolul 16

1) Orice diferend între două sau mai multe state părţi privind interpretarea sau aplicarea prezentei Convenţii care nu este soluţionat pe cale de negocieri este supus arbitrajului, la cererea unuia dintre ele. Dacă, în următoarele şase luni de la data cererii de arbitraj, părţile nu reuşesc să se pună de acord asupra organizării arbitrajului, oricare dintre ele poate supune diferendul Curţii Internaţionale de Justiţie, depunînd o cerere în conformitate cu statutul curţii.

2) Orice stat va putea, în momentul în care va semna prezenta Convenţie, o va ratifica sau va adera la ea, să declare că nu se considera legat de dispoziţiile paragrafului 1 al prezentului articol. Celelalte state părţi nu vor fi legate prin acele dispoziţii

față de un stat parte care va fi formulat de o asemenea rezervă.

3) Orice stat parte care va fi formulat o rezervă în conformitate cu dispozițiile paragrafului 2 al prezentului articol va putea ridica în orice moment această rezervă printr-o notificare adresată Secretarului General al Organizației Națiunilor Unite.

Articolul 17

1) Prezenta Convenție este deschisă spre semnare tuturor statelor, pînă la 31 decembrie 1980, la sediul Organizației Națiunilor Unite, la New York.

2) Prezenta Convenție va fi ratificată. Instrumentele de ratificare vor fi depuse la Secretarul General al Organizației Națiunilor Unite.

3) Prezenta Convenție este deschisă spre aderare oricărui stat. Instrumentele de aderare vor fi depuse la Secretarul General al Organizației Națiunilor Unite.

Articolul 18

1) Prezenta Convenție va intra în vigoare în cea de-a treizecea zi care urmează datei depunerii la Secretarul General al Organizației Națiunilor Unite a celui de-al douăzeci și doilea instrument de ratificare sau de aderare.

2) Pentru fiecare dintre statele care vor ratifica Convenția sau vor adera la ea după depunerea celui de-al douăzeci și doilea instrument de ratificare sau de aderare, Convenția va intra în vigoare în cea de-a treizecea zi de la depunerea de către acest stat a instrumentului său de ratificare sau de aderare.

Articolul 19

1) Orice stat parte poate denunța prezenta Convenție pe cale de notificare scrisă adresată Secretarului General al Organizației Națiunilor Unite.

2) Denunțarea va produce efect după un an de la data la care notificarea va fi primită de Secretarul General al Organizației Națiunilor Unite.

Articolul 20

Originalul prezentei Convenții, ale cărei texte englez, arab, chinez, spaniol, francez și rus sunt deopotrivă autentice, va fi depus la Secretarul General al Organizației Națiunilor Unite, care va trimite tuturor statelor copia Convenției certificată pentru conformitate.

Drept care subsemnații, autorizați în modul cuvenit în acest scop de guvernele lor respective, au semnat prezenta Convenție care a fost deschisă spre semnare la New York la 18 decembrie 1979.

CONVENȚIA ÎMPOTRIVA CRIMINALITĂȚII TRANSNAȚIONALE ORGANIZATE*

Articolul 1
Obiect

Obiectul prezentei Convenții este promovarea cooperării în scopul prevenirii și combaterii mai eficiente a criminalității transnaționale organizate.

Articolul 2
Terminologie

În sensul prezentei Convenții**:

a) expresia *"grup infracțional organizat"* desemnează un grup structurat alcătuit din trei sau mai multe persoane, care există de o anumită perioadă și acționează în înțelegere, în scopul săvîrșirii uneia ori mai multor infracțiuni grave sau infracțiuni prevăzute de prezenta Convenție, pentru a obține, direct ori indirect, un avantaj financiar sau un alt avantaj material;

b) expresia *"infracțiune gravă"* înseamnă un act care constituie o infracțiune pasibilă de o pedeapsă privativă de libertate al cărei maximum nu trebuie să fie mai mic de 4 ani sau de o pedeapsă mai grea;

c) expresia *"grup structurat"* desemnează un grup care nu s-a constituit la întîmplare pentru a comite neapărat o infracțiune și care nu deține neapărat un anumit rol de continuitate sau de structură elaborată pentru membrii săi;

d) termenul *"bunuri"* înseamnă orice fel de bunuri, corporale sau incorporale, mobile ori imobile, tangibile sau intangibile, precum și actele juridice ori documentele care atestă proprietatea asupra acestor bunuri sau alte drepturi referitoare la ele;

e) expresia *"produs al crimei"* se referă la orice bun care provine direct sau indirect din săvîrșirea unei infracțiuni ori care este obținut direct sau indirect prin săvîrșirea ei;

f) termenii *"blocare"* sau *"sechestru"* se referă la interdicția temporară a transferului, conversiei, dispoziției ori circulației de bunuri sau la faptul de a fi asumat temporar paza ori controlul de bunuri pe baza deciziei unei instanțe sau a unei alte autorități competente;

g) termenul *"confiscare"* înseamnă deposedarea permanentă de bunuri, pe baza deciziei unei instanțe sau a unei alte autorități competente;

h) expresia *"infracțiune principală"* înseamnă orice infracțiune în urma căreia rezultă un produs susceptibil de a deveni obiectul unei infracțiuni prevăzute de art.6 al prezentei Convenții;

i) expresia *"livrare supravegheată"* se referă la metoda care constă în permiterea trecerii pe teritoriul unuia sau mai multor state a unor expedieri ilicite ori suspecte de a fi ilicite, cu știrea și sub controlul autorităților competente ale acestor state, în vederea anchetării unei infracțiuni și identificării persoanelor implicate în săvîrșirea ei;

---

* Adoptată la New York la 15 noiembrie 2000.

** Republica Moldova a aderat prin legea nr. 15-XV din 17 februarie 2005. Publicată în Monitorul Oficial nr. 36-38 din 4 martie 2005. În vigoare pentru Republica Moldova din 4 martie 2005. Publicată în ediția ofcială "Tratate internaționale", 2006, Vol. 35, p. 333.

j) expresia *"organizație regională de integrare economică"* se referă la orice organizație constituită de state suverane dintr-o regiune dată, căreia statele membre i-au transferat competențe în ceea ce privește problemele reglementate de prezenta Convenție și care a fost împuternicită în forma cuvenită, conform procedurilor sale interne, pentru a semna, ratifica, accepta, aproba Convenția menționată sau a adera la aceasta; referirile la Statele Părți din prezenta Convenție sunt aplicabile acestor organizații în limita competenței lor.

Articolul 3

Sfera de aplicare

1) Prezenta Convenție se aplică, în afară de o dispoziție contrară, anchetelor și urmăririlor privind:

a) infracțiunile prevăzute la art.5, 6, 8 și 23 din prezenta Convenție; și

b) infracțiunile grave, cum sunt cele prevăzute la art.2 din prezenta Convenție, în cazul în care aceste infracțiuni sunt de natură transnațională, implicînd un grup infracțional organizat.

2) În scopurile paragrafului 1 al prezentului articol, o infracțiune este de natură transnațională dacă:

a) este săvîrșită în mai mult de un stat;

b) este săvîrșită într-un stat, dar o parte substanțială a pregătirii, planificării, conducerii sale sau a controlului său are loc într-un alt stat;

c) este săvîrșită într-un stat, dar implică un grup infracțional organizat care desfășoară activități infracționale în mai mult de un stat; sau

d) este săvîrșită într-un stat, dar are efecte substanțiale într-un alt stat.

Articolul 4

Protecția suveranității

1) Statele Părți își execută obligațiile în baza prezentei Convenții, într-un mod compatibil cu principiile egalității suverane și al integrității teritoriale a statelor și cu cel al neintervenției în afacerile interne ale altor state.

2) Nici o dispoziție a prezentei Convenții nu abilitează un Stat Parte să exercite pe teritoriul unui alt stat o competență și funcțiuni care sunt rezervate exclusiv autorităților acestui stat de către dreptul său intern.

Articolul 5

Incriminarea participării la un grup infracțional organizat

1) Fiecare Stat Parte adoptă măsurile legislative și alte măsuri necesare pentru a atribui caracterul de infracțiune, dacă a fost săvîrșită cu intenție:

a) unuia sau altuia dintre actele următoare sau ambelor, ca infracțiuni distincte de cele care implică o tentativă de activitate infracțională ori consumarea acesteia:

i) faptei de a se înțelege cu una sau mai multe persoane în vederea săvîrșirii unei infracțiuni grave cu un scop legat direct ori indirect de obținerea unui avantaj financiar sau a altui avantaj material și, cînd dreptul intern o cere, implicînd un act săvîrșit de unul dintre participanți în baza acestei înțelegeri ori implicînd un grup infracțional organizat;

ii) participării active a unei persoane care are cunoștință fie de scopul și de acti-

vitatea infracțională generală a unui grup infracțional organizat, fie de intenția sa de a săvîrși infracțiunile în cauză:

- activităților infracționale ale grupului infracțional organizat;

- altor activități ale grupului infracțional organizat, cînd această persoană știe că participarea sa va contribui la realizarea scopului infracțional sus-menționat;

b) faptei de a organiza, a conduce, a facilita, a încuraja sau a favoriza prin ajutor ori sfaturi săvîrșirea unei infracțiuni grave implicînd un grup infracțional organizat.

2) Cunoașterea, intenția, scopul, motivarea sau înțelegerea prevăzute la paragraful 1 al prezentului articol pot fi deduse din circumstanțele de fapt obiective.

3) Statele Părți al căror drept intern subordonează stabilirea infracțiunilor prevăzute la lit.a) i) a paragrafului 1 al prezentului articol implicării unui grup infracțional organizat veghează ca dreptul lor intern să prevadă toate infracțiunile grave implicînd grupuri infracționale organizate. Aceste State Părți, precum și Statele Părți al căror drept intern subordonează stabilirea infracțiunilor prevăzute la lit.a) i) a paragrafului 1 al prezentului articol săvîrșirii unui act în baza înțelegerii aduc această informație la cunoștința Secretarului General al Organizației Națiunilor Unite în momentul în care ele semnează prezenta Convenție sau depun instrumentele lor de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare.

Articolul 6

Incriminarea spălării produsului infracțiunii

1) Fiecare Stat Parte adoptă, conform principiilor fundamentale ale dreptului său intern, măsurile legislative și alte măsuri necesare pentru a atribui caracterul de infracțiune, cînd actul a fost săvîrșit cu intenție:

a) i)schimbării sau transferului de bunuri despre care cel care le desfășoară știe că sunt produsul infracțiunii, în scopul de a ascunde ori de a deghiza originea ilicită a bunurilor respective sau de a ajuta orice persoană care este implicată în săvîrșirea infracțiunii principale să se sustragă consecințelor juridice ale actelor sale;

ii) disimulării sau deghizării naturii veritabile, a originii, a amplasării, a dispunerii, a schimbării ori a proprietății de bunuri sau a altor drepturi referitoare la acestea al căror autor știe că sunt produsul infracțiunii;

b) și, sub rezerva conceptelor fundamentale ale sistemului său juridic:

i) achiziției, deținerii sau utilizării de bunuri despre care cel care le achiziționează, le deține ori le utilizează știe, în momentul în care le primește, că sunt produsul infracțiunii;

ii) participării la una dintre infracțiunile prevăzute conform prezentului articol sau la orice altă asociere, înțelegere, tentativă ori complicitate prin furnizarea de asistență, ajutor sau sfaturi în vederea săvîrșirii ei.

2) În scopurile aplicării paragrafului 1 al prezentului articol:

a) fiecare Stat Parte se străduiește să aplice paragraful 1 al prezentului articol celei mai largi sfere de infracțiuni principale;

b) fiecare Stat Parte include în infracțiunile principale toate infracțiunile grave, cum sunt cele prevăzute la art.2 al prezentei Convenții și infracțiunile prevăzute la art.5, 8 și 23. Fiind vorba de Statele Părți a căror legislație conține o listă de infrac-

țiuni principale specifice, ele includ în această listă minimum o categorie completă de infracțiuni legate de grupurile infracționale organizate;

c) în scopurile lit.b), infracțiunile principale includ infracțiunile săvîrșite în interiorul și în exteriorul teritoriului ce ține de competența Statului Parte în cauză. Totuși, o infracțiune săvîrșită în exteriorul teritoriului ce ține de competența unui Stat Parte nu constituie o infracțiune principală decît atunci cînd actul corespondent este o infracțiune în baza dreptului intern al statului în care el a fost săvîrșit și ar constitui o infracțiune în baza dreptului intern al Statului Parte care aplică prezentul articol, dacă el a fost săvîrșit pe teritoriul său;

d) fiecare Stat Parte remite Secretarului General al Organizației Națiunilor Unite o copie a legilor sale care dau efect prezentului articol, precum și o copie a oricărei modificări ulterioare aduse acestor legi sau o descriere a acestor legi și a modificărilor ulterioare;

e) în cazul în care principiile fundamentale ale dreptului intern al unui Stat Parte o cer, se poate dispune ca infracțiunile enumerate la paragraful 1 al prezentului articol să nu se aplice persoanelor care au săvîrșit infracțiunea principală;

f) cunoașterea, intenția sau motivarea, ca elemente constitutive ale unei infracțiuni prevăzute la paragraful 1 al prezentului articol, pot fi deduse din circumstanțele de fapte obiective.

Articolul 7

Măsuri de luptă împotriva spălării banilor

1) Fiecare Stat Parte:

a) instituie un regim intern complet de reglementare și de control al băncilor și instituțiilor financiare nebancare, precum și, în caz de nevoie, al altor organisme supuse în mod deosebit riscului spălării banilor, în limitele competenței sale, în scopul prevenirii și descoperirii tuturor formelor de spălare a banilor, regim care pune accentul pe exigențele în materie de identificare a clienților, de înregistrare a operațiunilor și de declarare a operațiunilor suspecte;

b) se asigură, fără a se aduce atingere dispozițiilor art.18 și 27 ale prezentei Convenții, că autoritățile administrative, de reglementare, de descoperire și de reprimare și altele, însărcinate cu lupta împotriva spălării banilor (inclusiv, cînd dreptul său intern prevede, autoritățile judiciare), sunt în măsură să coopereze și să schimbe informații la nivel național și internațional, în condițiile definite de dreptul său intern și, în acest scop, are în vedere crearea unui serviciu de informație financiară care va îndeplini rolul de centru național de colectare, analiză și difuzare a informațiilor privind eventuale operațiuni de spălare a banilor.

2) Statele Părți au în vedere înfăptuirea unor măsuri realizabile de descoperire și de supraveghere a circulației transfrontaliere de numerar și de titluri negociabile corespunzătoare, sub rezerva garanțiilor permițînd asigurarea unei folosiri corecte a informațiilor și fără să se împiedice în nici un fel circulația capitalurilor licite. Se poate îndeosebi institui obligația pentru particulari și întreprinderi de a semnala transferurile transfrontaliere ale unor cantități importante de monedă și titluri negociabile corespunzătoare.

3) În cazul cînd se instituie un regim intern de reglementare și de control con-

form prevederilor prezentului articol și fără a se aduce atingere oricărui alt articol al prezentei Convenții, Statele Părți sunt invitate să ia ca linii directoare inițiativele pertinente luate de organizațiile regionale, interregionale și multilaterale pentru lupta împotriva spălării banilor.

4) Statele Părți se străduiesc să dezvolte și să promoveze cooperarea mondială, regională, subregională și bilaterală între autoritățile judiciare, serviciile de descoperire și de represiune și autoritățile de reglementare financiară, în vederea luptei împotriva spălării banilor.

Articolul 8

Incriminarea corupției

1) Fiecare Stat Parte adoptă măsuri legislative și alte măsuri necesare pentru a atribui caracterul de infracțiune, în cazul cînd actele au fost săvîrșite cu intenție:

a) faptei de a promite, a oferi sau a acorda unui agent public, direct ori indirect, un avantaj necuvenit, pentru el însuși sau pentru o altă persoană ori entitate, cu scopul de a îndeplini sau de a se abține să îndeplinească un act în exercitarea funcțiilor sale oficiale;

b) faptei unui agent public de a solicita sau de a accepta, direct ori indirect, un avantaj necuvenit, pentru el însuși sau pentru o altă persoană ori entitate, cu scopul de a îndeplini sau de a se abține să îndeplinească un act în exercitarea funcțiilor sale oficiale.

2) Fiecare Stat Parte ia în considerare adoptarea de măsuri legislative și alte măsuri necesare pentru a atribui caracterul de infracțiune faptei prevăzute la paragraful 1 al prezentului articol care implică un agent public străin sau un funcționar internațional. De asemenea, fiecare Stat Parte are în vedere să atribuie caracterul de infracțiune altor forme de corupție.

3) Fiecare Stat Parte adoptă, de asemenea, măsurile necesare pentru a atribui caracterul de infracțiune faptei de a se face complice la o infracțiune prevăzută de prezentul articol.

4) În scopurile paragrafului 1 al prezentului articol și al art.9, termenul "agent public" înseamnă un agent public sau o persoană care asigură un serviciu public, așa cum acest termen este definit în dreptul intern și aplicat în dreptul penal al Statului Parte în care persoana în cauză exercită această funcție.

Articolul 9

Măsuri împotriva corupției

1) În afara măsurilor menționate la art.8 al prezentei Convenții, fiecare Stat Parte, după cum este necesar și în conformitate cu sistemul său juridic, adoptă măsuri eficiente de ordin legislativ, administrativ sau altele pentru a promova integritatea și a preveni, a descoperi și a pedepsi corupția agenților publici.

2) Fiecare Stat Parte ia măsuri pentru a se asigura că autoritățile sale acționează în mod eficient în materie de prevenire, descoperire și reprimare a corupției agenților publici, inclusiv acordîndu-le o independență suficientă pentru a împiedica orice influență nepotrivită asupra acțiunilor lor.

Articolul 10

Responsabilitatea persoanelor juridice

1) Fiecare Stat Parte adoptă măsurile necesare, conform principiilor sale juridice, pentru stabilirea răspunderii persoanelor juridice care participă la infracțiuni grave implicînd un grup infracțional organizat și care săvîrșesc infracțiunile prevăzute de art.5, 6, 8 și 23 ale prezentei Convenții.

2) Sub rezerva principiilor juridice ale Statului Parte, răspunderea persoanelor juridice poate fi penală, civilă sau administrativă.

3) Această responsabilitate nu exclude răspunderea penală a persoanelor fizice care au comis infracțiunile.

4) Fiecare Stat Parte veghează îndeosebi ca persoanele juridice care răspund conform prezentului articol să facă obiectul unor sancțiuni eficace, proporționale și de descurajare de natură penală sau nepenală, inclusiv sancțiuni bănești.

Articolul 11

Urmăriri judiciare, judecată şi sancțiuni

1) Fiecare Stat Parte face ca săvîrșirea unei infracțiuni prevăzute la art.5, 6, 8 și 23 ale prezentei Convenții să fie pasibilă de sancțiuni care țin seama de gravitatea acestei infracțiuni.

2) Fiecare Stat Parte se străduiește să facă în așa fel încît orice putere judiciară discreționară conferită de dreptul său intern și aferentă urmăririlor judiciare pornite împotriva indivizilor pentru infracțiunile prevăzute de prezenta Convenție să fie exercitată în scopul optimizării eficacității măsurilor de descoperire și de reprimare a acestor infracțiuni, ținînd seama în modul cuvenit de necesitatea de a exercita un efect de descurajare în ceea ce privește săvîrșirea lor.

3) Referitor la infracțiunile prevăzute de art.5, 6, 8 și 23 ale prezentei Convenții, fiecare Stat Parte ia măsurile corespunzătoare conform dreptului său intern și ținînd seama în modul cuvenit de dreptul la apărare, pentru a face în așa fel încît condițiile cărora le sunt subordonate deciziile de punere în libertate în așteptarea judecății sau a procedurii de apel să țină seama de necesitatea de a se asigura prezența apărătorului în timpul procedurii penale ulterioare.

4) Fiecare Stat Parte se asigură că instanțele judecătorești sau alte autorități competente țin seama de gravitatea infracțiunilor prevăzute de prezenta Convenție atunci cînd examinează eventualitatea unei liberări anticipate sau condiționate de persoane recunoscute ca vinovate pentru aceste infracțiuni.

5) Dacă este cazul, fiecare Stat Parte stabilește, în cadrul dreptului său intern, o perioadă de prescripție prelungită în cursul căreia pot fi pornite urmăriri pentru una dintre infracțiunile prevăzute de prezenta Convenție, această perioadă fiind mai lungă atunci cînd autorul prezumat al infracțiunii s-a sustras justiției.

6) Nici o dispoziție a prezentei Convenții nu aduce atingere principiului conform căruia definirea infracțiunilor stabilite conform acesteia și a mijloacelor juridice de apărare aplicabile, precum și alte principii juridice care guvernează legalitatea incriminărilor țin exclusiv de dreptul intern al unui Stat Parte și potrivit căruia infracțiunile respective sunt urmărite și pedepsite conform dreptului acestui Stat Parte.

Articolul 12

Confiscare şi sechestru

1) Statele Părţi adoptă, în măsura posibilităților, în cadrul sistemelor lor juridice naționale, măsurile necesare pentru a permite confiscarea:

a) produsului infracțiunii provenit din infracțiunile prevăzute de prezenta Convenție sau a bunurilor a căror valoare corespunde celei a produsului;

b) bunurilor, materialelor și a altor instrumente folosite sau destinate să fie folosite pentru infracțiunile prevăzute de prezenta Convenție.

2) Statele Părți adoptă măsurile necesare pentru a permite identificarea, localizarea, blocarea sau sechestrarea a tot ce este menționat la paragraful 1 al prezentului articol, în scopul eventualei confiscări.

3) Dacă produsul infracțiunii a fost transformat sau convertit, în parte sau în totalitate, în alte bunuri, acestea din urmă pot face obiectul măsurilor prevăzute în prezentul articol în locul și în schimbul acestui produs.

4) Dacă produsul infracțiunii a fost amestecat cu bunuri achiziționate în mod legal, aceste bunuri, fără prejudicierea competențelor de blocare sau de sechestrare, pot fi confiscate pînă la concurența valorii estimate a produsului cu care a fost amestecat.

5) Veniturile sau alte avantaje obținute din produsul infracțiunii, bunuri în care produsul a fost transformat sau convertit ori bunuri cu care a fost amestecat pot, de asemenea, face obiectul măsurilor prevăzute în prezentul articol, în același mod și în aceeași măsură ca produsul infracțiunii.

6) În scopurile prezentului articol și al art.13, fiecare Stat Parte împuternicește instanțele judecătorești sau alte autorități competente să ordone prezentarea ori sechestrarea de documente bancare, financiare sau comerciale. Statele Părți nu pot invoca secretul bancar pentru a refuza să dea efect dispozițiilor prezentului paragraf.

7) Statele Părți pot avea în vedere să ceară ca autorul unei infracțiuni să stabilească originea licită a produsului prezumat al infracțiunii sau a altor bunuri care pot face obiectul unei confiscări, în măsura în care această exigență este conformă principiilor dreptului lor intern și naturii procedurii judiciare și a altor proceduri.

8) Interpretarea dispozițiilor prezentului articol nu trebuie în nici un caz să aducă atingere drepturilor terților de bună-credință.

9) Nici o dispoziție a prezentului articol nu aduce atingere principiului conform căruia măsurile care sunt prevăzute în acesta sunt definite și executate conform dreptului intern al fiecărui Stat Parte și potrivit dispozițiilor acestui drept.

Articolul 13

Cooperarea internațională în scopul confiscării

1) În măsura posibilităților, în cadrul sistemului său juridic național, un Stat Parte care a primit de la un alt Stat Parte, avînd competența de a investiga o infracțiune prevăzută de prezenta Convenție, o cerere de confiscare a produsului infracțiunii, bunurilor, materialelor sau a altor instrumente prevăzute la paragraful 1 al art.12 al prezentei Convenții, care sunt situate pe teritoriul său:

a) transmite cererea autorităților competente în vederea pronunțării unei decizii de confiscare și, în cazul în care aceasta intervine, să fie executată; sau

b) transmite autorităților sale competente, cu scopul de a fi executată în limitele cererii, decizia de confiscare dată de un tribunal situat pe teritoriul Statului Parte solicitant, conform paragrafului 1 al art.12 al prezentei Convenții, în ceea ce privește produsul infracțiunii, bunurile, materialele și alte instrumente prevăzute la paragraful 1 al art.12, situate pe teritoriul Statului Parte solicitat.

2) În cazul cînd o cerere este făcută de un alt Stat Parte care are competență de a investiga o infracțiune prevăzută de prezenta Convenție, Statul Parte solicitat ia măsuri pentru a identifica, a localiza și a bloca sau a sechestra produsul infracțiunii, bunurile, materialele sau alte instrumente prevăzute la paragraful 1 al art.12 al prezentei Convenții, în vederea unei eventuale confiscări, fie ordonată de Statul Parte solicitant, fie ca urmare a unei cereri formulate în baza paragrafului 1 al prezentului articol de către Statul Parte solicitat.

3) Dispozițiile art.18 al prezentei Convenții se aplică mutatis mutandis prezentului articol. În afara informațiilor prevăzute la paragraful 15 al art.18, cererile făcute conform prezentului articol conțin:

a) în cazul cînd cererea se referă la lit.a) a paragrafului 1 al prezentului articol, o descriere a bunurilor care urmează să fie confiscate și o expunere a faptelor pe care se bazează Statul Parte solicitant, care să îi permită Statului Parte solicitat să pronunțe o decizie de confiscare în cadrul dreptului său intern;

b) în cazul cînd cererea se referă la lit. b) a paragrafului 1 al prezentului articol, o copie certificată a deciziei de confiscare date de Statul Parte solicitant, pe care se bazează cererea, o expunere a faptelor și informațiilor, indicînd limitele în care se cere executarea deciziei;

c) în cazul cînd cererea se referă la paragraful 2 al prezentului articol, o expunere a faptelor pe care se bazează Statul Parte solicitant și o descriere a măsurilor solicitate.

4) Deciziile sau măsurile prevăzute la paragrafele 1 și 2 ale prezentului articol sunt luate de Statul Parte solicitat, conform dreptului său intern și conform dispozițiilor acestui drept și potrivit regulilor sale de procedură sau ale oricărui tratat, acord sau aranjament bilateral sau multilateral care îl leagă de Statul Parte solicitant.

5) Fiecare Stat Parte remite Secretarului General al Organizației Națiunilor Unite o copie a legilor și regulamentelor sale care dau efect prezentului articol, precum și o copie a oricărei modificări ulterioare aduse acestor legi și regulamente sau o descriere a acestor legi, regulamente și modificări ulterioare.

6) Dacă un Stat Parte decide să subordoneze adoptarea măsurilor prevăzute la paragrafele 1 și 2 ale prezentului articol existenței unui tratat în materie, el consideră prezenta Convenție ca bază Convențională necesară și suficientă.

7) Un Stat Parte poate refuza să dea curs unei cereri de cooperare în baza prezentului articol în situația în care infracțiunea la care se referă nu este o infracțiune prevăzută de prezenta Convenție.

8) Interpretarea dispozițiilor prezentului articol nu trebuie în nici un caz să aducă atingere drepturilor terților de bună-credință.

9) Statele Părți au în vedere să încheie tratate, acorduri sau aranjamente bilaterale sau multilaterale cu scopul de a întări eficacitatea cooperării internaționale instaurate în scopurile prezentului articol.

Articolul 14

Dispunerea de produsul infracțiunii sau de bunurile confiscate

1) Un Stat Parte care confiscă produsul infracțiunii sau bunuri în aplicarea art.12 sau a paragrafului 1 al art.13 al prezentei Convenții dispune de acestea conform dreptului său intern și procedurilor sale administrative.

2) În cazul cînd Statele Părți acționează la cererea unui alt Stat Parte în aplicarea art.3 al prezentei Convenții, ele trebuie, în măsura în care dreptul lor intern le permite și dacă li s-a adresat o cerere, să aibă în vedere cu titlu prioritar restituirea produsului infracțiunii sau a bunurilor confiscate Statului Parte solicitant, cu scopul ca acesta din urmă să poată indemniza victimele infracțiunii ori să restituie acest produs al infracțiunii sau aceste bunuri proprietarilor lor legitimi.

3) În cazul cînd un Stat Parte acționează la cererea unui alt Stat Parte în aplicarea art.12 și 13 ale prezentei Convenții, el poate avea în vedere în mod special să încheie acorduri sau aranjamente care să prevadă:

a) să depună valoarea acestui produs sau a acestor bunuri ori fondurile provenind din vînzarea lor sau o parte a acestora în contul stabilit în aplicarea lit.c) a paragrafului 2 al art.30 al prezentei Convenții și la organisme interguvernamentale specializate în lupta împotriva criminalității organizate;

b) să împartă cu alte State Părți, sistematic ori de la caz la caz, acest produs sau aceste bunuri ori fondurile provenind din vînzarea lor, conform dreptului său intern sau procedurilor sale administrative.

Articolul 15

Competența

1) Fiecare Stat Parte adoptă măsurile necesare pentru a-și stabili competența în ceea ce privește infracțiunile prevăzute de art.5, 6, 8 și 23 ale prezentei Convenții în cazurile următoare:

a) cînd infracțiunea este săvîrșită pe teritoriul său; sau

b) cînd infracțiunea este săvîrșită la bordul unei nave care poartă pavilionul său sau la bordul unei aeronave înmatriculate conform dreptului său intern în momentul în care infracțiunea respectivă a fost săvîrșită.

2) Sub rezerva art.4 al prezentei Convenții, un Stat Parte poate, de asemenea, să își stabilească competența în ceea ce privește una dintre aceste infracțiuni în cazurile următoare:

a) cînd infracțiunea este săvîrșită împotriva unuia dintre naționalii săi;

b) cînd infracțiunea este săvîrșită de unul dintre naționalii săi sau de o persoană apatridă care își are reședința pe teritoriul său; sau

c) în cazul în care infracțiunea este:

i) una dintre cele stabilite conform paragrafului 1 al art.5 al prezentei Convenții și este săvîrșită în afara teritoriului său, în vederea săvîrșirii pe teritoriul său a unei infracțiuni mai grave;

ii) una dintre cele stabilite conform lit.b) ii) a paragrafului 1 al art.6 al prezentei Convenții și este săvîrșită în afara teritoriului său, în vederea săvîrșirii pe teritoriul

său a unei infracțiuni prevăzute la lit.a) i) sau ii) sau b) i) ale paragrafului 1 al art.6 al prezentei Convenții.

3) În scopurile paragrafului 10 al art.16 al prezentei Convenții, fiecare Stat Parte adoptă măsurile necesare pentru a-și stabili competența în ceea ce privește infracțiunile prevăzute de prezenta Convenție cînd autorul prezumat se află pe teritoriul său și nu este extrădat pentru singurul motiv că este naționalul său.

4) Fiecare Stat Parte poate, de asemenea, să adopte măsurile necesare pentru a stabili competența sa în ceea ce privește infracțiunile prevăzute de prezenta Convenție cînd autorul prezumat se află pe teritoriul său și pe care nu îl extrădează.

5) Dacă un Stat Parte care își exercită competența în baza paragrafului 1 sau 2 al prezentului articol a fost avizat ori a aflat în orice alt mod că unul sau mai multe alte State Părți instrumentează o anchetă ori au pornit urmăriri sau o procedură judiciară privind același act, autoritățile competente ale acestor State Părți se consultă, pentru a-și coordona acțiunile.

6) Fără a aduce atingere normelor de drept internațional general, prezenta Convenție nu exclude exercitarea oricărei competențe penale stabilite de un Stat Parte conform dreptului său intern.

Articolul 16

Extrădarea

1) Prezentul articol se aplică infracțiunilor prevăzute de prezenta Convenție sau în cazurile în care un grup infracțional organizat este implicat într-o infracțiune prevăzută la lit. a) sau b) a paragrafului 1 al art.3, iar persoana care face obiectul cererii de extrădare se află în Statul Parte solicitat, cu condiția ca infracțiunea pentru care se solicită extrădarea să fie pedepsită de dreptul intern al Statului Parte solicitant și al Statului Parte solicitat.

2) Dacă cererea de extrădare se referă la mai multe infracțiuni grave distincte, din care unele nu sunt prevăzute de prezentul articol, Statul Parte solicitat poate aplica de asemenea acest articol acestor ultime infracțiuni.

3) Fiecare dintre infracțiunile cărora li se aplică prezentul articol este de plin drept inclusă în orice tratat de extrădare în vigoare între Statele Părți ca infracțiune al cărei autor poate fi extrădat. Statele Părți se angajează să includă aceste infracțiuni ca infracțiuni al căror autor poate fi extrădat conform oricărui tratat de extrădare pe care îl vor încheia între ele.

4) Dacă un Stat Parte care subordonează extrădarea existenței unui tratat primește o cerere de extrădare de la un Stat Parte cu care el nu a încheiat un astfel de tratat, el poate considera prezenta Convenție ca bază legală a extrădării pentru infracțiunile cărora li se aplică prezentul articol.

5) Statele Părți care subordonează extrădarea existenței unui tratat:

a) în momentul depunerii instrumentelor lor de ratificare, acceptare, aprobare sau de aderare la prezenta Convenție comunică Secretarului General al Organizației Națiunilor Unite dacă ele consideră prezenta Convenție ca bază legală pentru a coopera în materie de extrădare cu alte State Părți; și

b) dacă ele nu consideră prezenta Convenție ca bază legală pentru a coopera în

materie de extrădare, se obligă, dacă este cazul, să încheie tratate de extrădare cu alte State Părţi în scopul aplicării prezentului articol.

6) Statele Părți care nu subordonează extrădarea existenței unui tratat recunosc între ele infracțiunilor cărora li se aplică prezentul articol caracterul de infracțiune al cărei autor poate fi extrădat.

7) Extrădarea este subordonată condițiilor prevăzute de dreptul intern al Statului Parte solicitat sau de tratatele de extrădare aplicabile, inclusiv, îndeosebi, condițiilor privind pedeapsa minimă prevăzută pentru a extrăda și motivelor pentru care Statul Parte poate refuza extrădarea.

8) Statele Părți se străduiesc, sub rezerva dreptului lor intern, să accelereze procedurile de extrădare și să simplifice exigențele în materie de probe în ceea ce privește infracțiunile cărora li se aplică prezentul articol.

9) Sub rezerva dispozițiilor din dreptul său intern și a tratatelor de extrădare pe care le-a încheiat, Statul Parte solicitat poate, la cererea Statului Parte solicitant și dacă consideră că există circumstanțe justificative și urgență, să pună în stare de deținere o persoană aflată pe teritoriul său, a cărei extrădare este cerută, sau să ia toate măsurile corespunzătoare pentru a asigura prezența sa cu ocazia procedurii de extrădare.

10) Un Stat Parte pe teritoriul căruia se află autorul prezumtiv al infracțiunii, dacă nu extrădează această persoană pentru infracțiunea căreia i se aplică prezentul articol pentru singurul motiv că este unul dintre naționalii săi, este obligat, la cererea Statului Parte care solicită extrădarea, de a supune cauza fără întîrziere excesivă autorităților sale competente în scopul urmăririi. Autoritățile respective decid și conduc urmărirea în același mod ca și pentru orice altă infracțiune gravă, în baza dreptului intern al acestui Stat Parte. Statele Părți interesate cooperează între ele, în special în materie de procedură și probe, cu scopul de a asigura eficiența urmăririlor.

11) Cînd un Stat Parte, în baza dreptului său intern, nu este autorizat să extrădeze sau să predea într-o altă formă pe unul dintre naționalii săi decît dacă este apoi trimis în acest Stat Parte pentru a executa pedeapsa pronunțată la terminarea procesului sau a procedurii care se află la originea cererii de extrădare sau de predare și cînd acest Stat Parte și Statul Parte solicitant se înțeleg asupra acestei opțiuni și a altor condiții pe care le pot considera corespunzătoare, această extrădare sau predare condiționată este suficientă în scopurile executării obligației menționate la paragraful 10 al prezentului articol.

12) Dacă extrădarea, cerută în scopul executării unei pedepse, este refuzată deoarece persoana care face obiectul acestei cereri este un național al Statului Parte solicitat, acesta, dacă dreptul său intern îi permite, în conformitate cu prevederile acestui drept și la cererea Statului Parte solicitant, ia în considerare să dispună el însuși executarea pedepsei care a fost pronunțată conform dreptului intern al Statului Parte solicitant sau a restului care a rămas de executat.

13) Oricărei persoane care face obiectul unei urmăriri pentru una dintre infracțiunile căreia i se aplică prezentul articol i se garantează un tratament echitabil în toate stadiile procedurii, inclusiv folosirea tuturor drepturilor și a tuturor garanțiilor prevăzute de dreptul intern al Statului Parte pe teritoriul căruia se află.

14) Nici o dispoziție a prezentei Convenții nu trebuie interpretată în sensul creării unei obligații pentru Statul Parte solicitat de a extrăda dacă are motive serioase să considere că cererea a fost prezentată în scopul urmăririi sau pedepsirii unei persoane din cauza sexului, rasei, religiei, naționalității, originii etnice ori a opiniilor sale politice sau că dînd curs acestei cereri s-ar cauza un prejudiciu acestei persoane pentru unul dintre aceste motive.

15) De asemenea, Statele Părți nu pot refuza o cerere de extrădare pentru singurul motiv că infracțiunea este considerată avînd legătură cu probleme fiscale.

16) Înainte de a refuza extrădarea, Statul Parte solicitat consultă, în caz de nevoie, Statul Parte solicitant cu scopul de a-i oferi toate posibilitățile de a-și prezenta opiniile și de a da informații în sprijinul afirmațiilor sale.

17) Statele Părți se străduiesc să încheie acorduri sau aranjamente bilaterale și multilaterale pentru a permite extrădarea sau pentru a-i crește eficacitatea.

Articolul 17

Transferul persoanelor condamnate

Statele Părți pot lua în considerare încheierea de acorduri sau aranjamente bilaterale ori multilaterale referitoare la transferul pe teritoriul lor de persoane condamnate la pedepse cu închisoarea sau la alte pedepse privative de libertate ca urmare a infracțiunilor prevăzute de prezenta Convenție, cu scopul ca acestea să își poată executa acolo restul pedepsei.

Articolul 18

Asistența judiciară

1) Statele Părți își acordă reciproc cea mai largă asistență judiciară posibilă cu prilejul anchetelor, urmăririlor și procedurilor judiciare privind infracțiunile prevăzute de prezenta Convenție, după cum se prevede la art.3, și își acordă reciproc o asistență similară cînd Statul Parte solicitant are motive rezonabile să presupună că infracțiunea prevăzută la lit.a) sau b) a paragrafului 1 al art.3 este de natură transnațională, inclusiv cînd victimele, martorii, produsul, instrumentele sau elementele de probă ale acestor infracțiuni se află în Statul Parte solicitat și cînd un grup infracțional organizat este implicat în acestea.

2) Cea mai largă asistență judiciară posibilă este acordată, în măsura în care legile, tratatele, acordurile și aranjamentele pertinente ale Statului Parte solicitat o permit, în cursul anchetelor, urmăririlor și procedurilor judiciare privind infracțiuni în care o persoană juridică poate fi ținută responsabilă în Statul Parte solicitant conform art.10 al prezentei Convenții.

3) Asistența judiciară care se acordă în aplicarea prezentului articol poate fi solicitată în scopurile următoare:

a) strîngerea de dovezi sau de depoziții;

b) înmînarea actelor judiciare;

c) efectuarea de percheziții și sechestre, precum și de blocări;

d) examinarea de obiecte și cercetarea la fața locului;

e) transmiterea de informații, de probe și de rapoarte de expertiză;

f) transmiterea originalelor sau a copiilor certificate pentru conformitate ale documentelor și dosarelor pertinente, inclusiv ale documentelor administrative, bancare, financiare sau comerciale și ale documentelor societăților comerciale;

g) identificarea sau localizarea produselor infracțiunii, bunurilor, instrumentelor sau a altor lucruri în scopul strîngerii elementelor de probă;

h) facilitarea înfățișării voluntare a persoanelor în Statul Parte solicitant;

i) acordarea oricărei alte asistențe compatibile cu dreptul intern al Statului Parte solicitat.

4) Fără prejudicierea dreptului său intern, autoritățile competente ale unui Stat Parte pot, fără cerere prealabilă, să comunice informații privind cauzele penale unei autorități competente a unui alt Stat Parte, dacă apreciază că aceste informații ar putea servi începerii sau încheierii anchetelor și urmăririlor penale, sau să determine acest din urmă Stat Parte să formuleze o cerere în baza prezentei Convenții.

5) Comunicarea de informații conform paragrafului 4 al prezentului articol se face fără prejudicierea anchetelor și urmăririlor penale în statul ale cărui autorități competente transmit informațiile. Autoritățile competente care primesc aceste informații vor fi de acord cu oricare cerere tinzînd ca aceste informații să rămînă confidențiale chiar temporar sau ca folosirea lor să fie însoțită de restricții. Totuși, aceasta nu împiedică Statul Parte care primește informațiile să dezvăluie, cu prilejul procedurii judiciare, informațiile justificative în favoarea unui învinuit. În acest din urmă caz Statul Parte care primește informațiile avizează Statul Parte care le comunică, înaintea dezvăluirii lor, și, la cererea acestuia, îl consultă. Dacă, într-un caz excepțional, o notificare prealabilă nu este posibilă, Statul Parte care primește informațiile încunoștințează fără întîrziere despre dezvăluire Statul Parte care le comunică.

6) Dispozițiile prezentului articol nu afectează cu nimic obligațiile care rezultă din oricare alt tratat bilateral sau multilateral care guvernează ori trebuie să guverneze, în întregime sau în parte, asistența judiciară.

7) Paragrafele 9-29 ale prezentului articol sunt aplicabile cererilor făcute în conformitate cu prezentul articol, dacă Statele Părți în cauză nu sunt legate de un tratat de asistență judiciară. Dacă aceste State Părți sunt legate de un asemenea tratat, sunt aplicabile dispozițiile corespunzătoare ale acestuia, numai dacă Statele Părți nu convin să aplice în locul lor dispozițiile paragrafelor 9-29 ale prezentului articol. Statele Părți sunt încurajate în mod deosebit să aplice aceste paragrafe dacă ele facilitează cooperarea.

8) Statele Părți nu pot invoca secretul bancar pentru a refuza asistența judiciară prevăzută de prezentul articol.

9) Statele Părți pot invoca absența dublei incriminări pentru a refuza să dea curs unei cereri de asistență judiciară prevăzută de prezentul articol. Statul parte solicitat poate totuși, cînd apreciază potrivit, să acorde această asistență în măsura în care el hotărăște după voința sa, independent de faptul că actul constituie sau nu o infracțiune conform dreptului intern al Statului Parte solicitat.

10) Orice persoană deținută sau care execută o pedeapsă pe teritoriul unui Stat Parte, a cărei prezență este solicitată într-un alt Stat Parte în scopul identificării sau audierii ori pentru ca aceasta să își dea concursul în orice alt mod la obținerea de

probe în cadrul anchetelor, urmăririlor sau procedurii judiciare privind infracțiunile prevăzute de prezenta Convenție, poate face obiectul unui transfer dacă sunt reunite condițiile care urmează:

a) persoana în cauză consimte la aceasta în mod liber, în deplină cunoștință de cauză;

b) autoritățile competente ale celor două State Părți în cauză consimt la aceasta, sub rezerva condițiilor pe care aceste State Părți le consideră corespunzătoare.

11) În scopul paragrafului 10 al prezentului articol:

a) Statul Parte către care se efectuează transferul are împuternicirea și obligația să mențină persoana în cauză în detenție, cu excepția cererii sau autorizării contrare din partea Statului Parte din care persoana a fost transferată;

b) Statul Parte către care se efectuează transferul își îndeplinește fără întîrziere obligația de a-l preda pe interesat în paza Statului Parte din care transferul a fost efectuat, conform celor convenite în prealabil sau a ceea ce autoritățile competente ale celor două State Părți au hotărît altfel;

c) Statul Parte către care se efectuează transferul nu poate cere Statului Parte din care se efectuează transferul să întreprindă o procedură de extrădare pentru ca interesatul să îi fie remis;

d) se ține seama de perioada în care interesatul a fost în detenție în Statul Parte către care a fost transferat, în scopurile reducerii din pedeapsa de executat în Statul Parte din care a fost transferat.

12) În afară de cazul în care Statul Parte din care o persoană trebuie să fie transferată în baza paragrafelor 10 și 11 ale prezentului articol nu își dă acordul, această persoană, oricare ar fi naționalitatea sa, nu va fi urmărită, deținută, pedepsită sau supusă altor restricții ale libertății sale de mișcare pe teritoriul Statului Parte către care a fost transferată, din motive de acte, omisiuni sau condamnări anterioare plecării sale din teritoriul Statului Parte din care ea a fost transferată.

13) Fiecare Stat Parte desemnează o autoritate centrală care are responsabilitatea și competența de a primi cereri de asistență judiciară pe care fie le execută, fie le transmite autorităților competente pentru executare. Dacă un Stat Parte are o regiune sau un teritoriu special în care se aplică un sistem de asistență judiciară diferit, el poate desemna o autoritate centrală distinctă care va avea aceeași funcție pentru această regiune sau teritoriu. Autoritățile centrale asigură executarea și transmiterea rapidă și în bună și cuvenită formă a cererilor primite. Dacă autoritatea centrală transmite cererea unei autorități competente pentru executare, ea încurajează executarea rapidă și în bună și cuvenită formă a cererii de către autoritatea competentă. Autoritatea centrală desemnată în acest scop face obiectul unei notificări adresate Secretarului General al Organizației Națiunilor Unite în momentul în care fiecare Stat Parte depune instrumentele sale de ratificare, acceptare sau aprobare sau de aderare la prezenta Convenție. Cererile de asistență judiciară și orice comunicare referitoare la acestea sunt transmise autorităților centrale desemnate de Statele Părți. Prezenta dispoziție se înțelege fără a prejudicia dreptul oricărui Stat Parte de a solicita ca aceste cereri și comunicări să fie adresate pe cale diplomatică și, în caz de urgență, dacă Statele Părți convin aceasta, prin intermediul Organizației Internaționale a Poliției

Criminale, dacă aceasta este posibil.

14) Cererile sunt adresate în scris sau, dacă este posibil, prin orice alt mijloc în măsură să producă un document scris, într-o limbă acceptabilă pentru Statul Parte solicitat, în condiții permițînd acelui Stat Parte să îi stabilească autenticitatea. Limba sau limbile acceptabile pentru fiecare Stat Parte sunt notificate Secretarului General al Organizației Națiunilor Unite în momentul în care acest Stat Parte își depune instrumentele de ratificare, acceptare sau aprobare sau de aderare la prezenta Convenție. În caz de urgență și dacă Statele Părți convin în acest fel, cererile pot fi făcute oral, dar trebuie să fie confirmate fără întîrziere în scris.

15) O cerere de asistență judiciară trebuie să conțină informațiile următoare:

a) desemnarea autorității care emite cererea;

b) obiectul și natura anchetei, a urmăririlor sau a procedurii judiciare la care se referă cererea, precum și denumirea și funcțiile autorității care a fost împuternicită;

c) un rezumat al faptelor pertinente, în afară de cererile adresate în scopurile înmînării de acte judiciare;

d) o descriere a asistenței solicitate și detaliile oricărei proceduri speciale cerute de Statul Parte solicitant pentru a fi aplicată;

e) dacă este posibil, identitatea, adresa și naționalitatea oricărei persoane urmărite; și

f) scopul în care sunt cerute mărturia, informațiile sau măsurile.

16) Statul Parte solicitat poate cere un supliment de informații dacă acesta apare necesar pentru executarea cererii conform dreptului său intern sau cînd poate facilita executarea cererii.

17) Oricare cerere este executată conform dreptului intern al Statului Parte solicitat și, în măsura în care aceasta nu contravine dreptului intern al Statului Parte solicitat și cînd este posibil, conform procedurilor specificate în cerere.

18) În cazul cînd este posibil și conform principiilor fundamentale ale dreptului intern, dacă o persoană care se află pe teritoriul unui Stat Parte trebuie să fie ascultată ca martor sau ca expert de autoritățile judiciare ale unui alt Stat Parte, primul Stat Parte poate, la cererea celuilalt, să autorizeze audierea sa prin videoconferință, dacă nu este posibil și nu se dorește ca ea să se înfățișeze în persoană pe teritoriul Statului Parte solicitant. Statele Părți pot conveni ca audierea să fie condusă de o autoritate judiciară a Statului Parte solicitant și ca o autoritate judiciară a Statului Parte solicitat să asiste la aceasta.

19) Statul Parte solicitant nu comunică, nici nu folosește informațiile sau elementele de probă transmise de Statul Parte solicitat pentru anchete, urmăriri sau proceduri judiciare, altele decît cele prevăzute în cerere, fără consimțămîntul prealabil al Statului Parte solicitat. Nici o prevedere a prezentului paragraf nu împiedică Statul Parte solicitant să dezvăluie, în cursul procedurii, informațiile sau elementele de probă pentru dezvinovățire. În acest ultim caz Statul Parte solicitant avizează Statul Parte solicitat înaintea dezvăluirii și, dacă i se adresează o cerere, consultă Statul Parte solicitat. Dacă, într-un caz excepțional, o notificare prealabilă nu este posibilă, Statul Parte solicitant informează fără întîrziere Statul Parte solicitat despre dezvăluire.

20) Statul Parte solicitant poate cere ca Statul Parte solicitat să păstreze secretul asupra cererii și conținutului său, în afara măsurilor necesare pentru a-l executa. Dacă Statul Parte solicitat nu poate satisface această exigență, el informează fără întîrziere Statul Parte solicitant.

21) Asistența judiciară poate fi refuzată:

a) dacă cererea nu este făcută în conformitate cu dispozițiile prezentului articol;

b) dacă Statul Parte solicitat apreciază că executarea cererii este susceptibilă să aducă atingere suveranității, securității, ordinii sale publice sau altor interese esențiale;

c) în cazul în care dreptul intern al Statului Parte solicitat ar interzice autorităților sale să ia măsurile cerute, dacă este vorba de o infracțiune analoagă care face obiectul unei anchete, urmăriri sau proceduri judiciare în cadrul propriei sale competențe;

d) în cazul în care ar fi contrară sistemului juridic al Statului Parte solicitat privind asistența judiciară de acceptare a cererii.

22) Statele Părți nu pot refuza, de asemenea, o cerere de asistență judiciară pentru singurul motiv că infracțiunea este considerată avînd legătură cu probleme fiscale.

23) Orice refuz de asistență judiciară trebuie să fie motivat.

24) Statul Parte solicitat execută cererea de asistență judiciară cît mai prompt posibil și ține seama, în măsura posibilităților, de orice termene sugerate de Statul Parte solicitant și care sunt motivate, de preferință în cerere. Statul Parte solicitat răspunde cererilor rezonabile ale Statului Parte solicitant privind progresele înregistrate în executarea cererii. Cînd asistența solicitată nu mai este necesară, Statul Parte solicitant informează prompt Statul Parte solicitat.

25) Asistența judiciară poate fi amînată de Statul Parte solicitat pe motiv că ea ar putea împiedica anchete, urmăriri sau proceduri judiciare în curs.

26) Înainte de a refuza o cerere în baza paragrafului 21 și a prezentului articol sau de a amîna executarea în baza paragrafului 25, Statul Parte solicitat examinează cu Statul Parte solicitant posibilitatea acordării asistenței, sub rezerva condițiilor pe care le consideră necesare. Dacă Statul Parte solicitant acceptă asistența sub rezerva acestor condiții, el se conformează acestora.

27) Fără prejudicierea aplicării paragrafului 12 al prezentului articol, un martor, un expert sau o altă persoană care, la cererea Statului Parte solicitant, consimte să facă o depoziție în cursul unei proceduri sau să colaboreze la o anchetă, la o urmărire sau la o procedură judiciară pe teritoriul Statului Parte solicitat nu va fi urmărită, deținută, pedepsită sau supusă altor restricții ale libertății sale personale pe acest teritoriu pentru motive de fapte, omisiuni sau condamnări anterioare plecării sale de pe teritoriul Statului Parte solicitat. Această imunitate încetează cînd martorul, expertul sau acea persoană care a avut, pentru o perioadă de 15 zile consecutive sau pentru orice altă perioadă convenită de Statele Părți, socotită de la data la care ei au fost informați oficial că prezența lor nu mai este cerută de autoritățile judiciare, posibilitatea de a părăsi teritoriul Statului Parte solicitant, rămînînd totuși în mod voluntar sau părăsindu-l, au revenit de bună voie.

28) Cheltuielile obișnuite făcute pentru executarea unei cereri sunt în sarcina Statului Parte solicitat, în afară de cazul în care s-a convenit altfel între Statele Părți respective. Atunci cînd cheltuieli importante sau extraordinare sunt sau se dovedesc

ulterior necesare pentru executarea cererii, Statele Părți se consultă pentru a fixa condițiile conform cărora cererea va fi executată, precum și modul în care vor fi preluate cheltuielile.

29) Statul Parte solicitat:

a) transmite Statului Parte solicitant copii ale dosarelor, documentelor sau informațiilor administrative aflate în posesia sa și la care, în baza dreptului său intern, publicul are acces;

b) poate, de bună voie, să transmită Statului Parte solicitant, integral, în parte sau în condițiile pe care le apreciază corespunzătoare, copii ale tuturor dosarelor, documentelor sau informațiilor administrative aflate în posesia sa și la care, în virtutea dreptului său intern, publicul nu are acces.

30) Statele Părți au în vedere, dacă este cazul, posibilitatea de a încheia acorduri sau aranjamente bilaterale sau multilaterale care servesc obiectivelor și dispozițiilor prezentului articol, le dau aplicabilitate practică sau le întăresc.

Articolul 19

Anchete comune

Statele Părți au în vedere să încheie acorduri sau aranjamente bilaterale sau multilaterale în baza cărora, pentru cauzele care fac obiectul anchetelor, urmăririlor sau procedurii judiciare în unul sau mai multe state, autoritățile competente respective pot stabili instanțe de anchetă comune. În absența unor asemenea acorduri sau aranjamente, pot fi hotărîte anchete comune de la caz la caz. Statele Părți interesate veghează ca suveranitatea Statului Parte pe teritoriul căruia se desfășoară ancheta să fie pe deplin respectată.

Articolul 20

Tehnici de anchete speciale

1) Dacă principiile fundamentale ale sistemului său juridic național permit, fiecare Stat Parte, ținînd seama de posibilitățile sale și conform condițiilor prevăzute de dreptul său intern, ia măsurile necesare pentru a permite să se recurgă în mod corespunzător la livrările supravegheate și, cînd consideră potrivit, la alte tehnici de anchete speciale, cum sunt supravegherea electronică sau alte forme de supraveghere și operațiunile de infiltrare, de către autoritățile sale competente pe teritoriul său în vederea combaterii eficiente a criminalității organizate.

2) În scopurile anchetelor asupra infracțiunilor prevăzute de prezenta Convenție, Statele Părți sunt încurajate să încheie, dacă este necesar, acorduri sau aranjamente bilaterale sau multilaterale corespunzătoare pentru recurgerea la tehnici de anchete speciale în cadrul cooperării internaționale. Aceste acorduri sau aranjamente sunt încheiate și aplicate cu respectarea deplină a principiului egalității suverane a statelor și sunt puse în aplicare cu respectarea strictă a dispozițiilor pe care le conțin.

3) În absența acordurilor sau aranjamentelor prevăzute la paragraful 2 al prezentului articol, deciziile de a se recurge la tehnici de anchete speciale la nivel internațional sunt luate de la caz la caz și pot, dacă este necesar, să țină seama de înțelegeri și aranjamente financiare în ceea ce privește exercitarea competenței lor de Statele

Părți interesate.

4) Livrările supravegheate la care s-a hotărît să se recurgă la nivel internațional pot include, cu consimțământul Statelor Părți respective, metode de interceptare a mărfurilor și de autorizare a urmăririi dirijării lor, fără modificare sau după sustragerea ori înlocuirea în întregime sau în parte a acestora.

Articolul 21

Transferul procedurilor penale

Statele Părți au în vedere posibilitatea de a-și transfera reciproc procedurile referitoare la urmărirea unei infracțiuni prevăzute de prezenta Convenție în cazurile în care acest transfer este considerat necesar în interesul unei bune administrări a justiției și, în special, cînd cauza privește mai multe jurisdicții, în vederea centralizării urmăririlor.

Articolul 22

Stabilirea antecedentelor judiciare

Fiecare Stat Parte poate adopta măsuri legislative sau alte măsuri necesare pentru a ține seama, în condițiile și în scopurile pe care le consideră corespunzătoare, de orice condamnare al cărei autor prezumat al unei infracțiuni ar fi făcut anterior obiectul într-un alt stat, în scopul folosirii acestei informații în cadrul unei proceduri penale referitoare la o infracțiune prevăzută de prezenta Convenție.

Articolul 23

Incriminarea împiedicării bunei funcționări a justiției

Fiecare Stat Parte adoptă măsuri legislative și alte măsuri necesare pentru a atribui caracterul de infracțiune cînd actele au fost săvîrșite cu intenție:

a) faptei de a recurge la forța fizică, la amenințări sau la intimidare ori de a promite, a oferi sau a acorda un avantaj necuvenit pentru obținerea unei mărturii mincinoase ori a împiedica o mărturie sau prezentarea de elemente de probă într-o procedură referitoare la săvîrșirea de infracțiuni prevăzute de prezenta Convenție;

b) faptei de a recurge la forță fizică, la amenințări sau intimidare pentru a împiedica un agent al justiției ori un agent al serviciilor de descoperire și de reprimare de a-și exercita îndatoririle funcției lui la săvîrșirea de infracțiuni prevăzute de prezenta Convenție. Nici o prevedere a prezentului alineat nu aduce atingere dreptului Statelor Părți de a dispune de o legislație destinată să protejeze alte categorii de agenți publici.

Articolul 24

Protecția martorilor

1) Fiecare Stat Parte ia, în limita mijloacelor sale, măsuri corespunzătoare pentru a asigura o protecție eficace împotriva eventualelor acte de represalii sau de intimidare a martorilor care, în cadrul procedurii penale, depun mărturie privind infracțiunile prevăzute de prezenta Convenție și, în caz de nevoie, a părinților lor și a altor persoane apropiate.

2) Măsurile avute în vedere la paragraful 1 al prezentului articol pot consta mai ales, fără prejudicierea drepturilor pîrîtului, inclusiv dreptul la o procedură normală, în:

a) stabilirea, pentru protecția fizică a acestor persoane, a unor proceduri privind îndeosebi, după nevoie și în măsura posibilităților, de a li se oferi un nou domiciliu și de a li se permite, în caz de nevoie, ca informațiile privind identitatea lor și locul unde se află să nu fie dezvăluite sau ca dezvăluirea lor să fie limitată;

b) prevederea unor reguli de probațiune care să permită martorilor să depună într-un mod care să le garanteze securitatea, în special să fie autorizați să depună mărturie recurgînd la tehnici de comunicare cum sunt legăturile video sau alte mijloace adecvate.

3) Statele Părți au în vedere să încheie aranjamente cu alte state în vederea stabilirii unui nou domiciliu persoanelor menționate la paragraful 1 al prezentului articol.

4) Dispozițiile prezentului articol se aplică de asemenea victimelor, cînd acestea sunt martori.

Articolul 25

Acordarea de asistență şi protecție victimelor

1) Fiecare Stat Parte ia, în limita mijloacelor sale, măsuri corespunzătoare pentru a da asistență și a acorda protecție victimelor infracțiunilor prevăzute de prezenta Convenție, îndeosebi în caz de amenințare cu represalii sau de intimidare.

2) Fiecare Stat Parte stabilește proceduri corespunzătoare pentru a permite victimelor unor infracțiuni prevăzute de prezenta Convenție să obțină reparații.

3) Fiecare Stat Parte, sub rezerva dreptului său intern, face în așa fel încît opiniile și preocupările victimelor să fie prezentate și să fie luate în considerare în stadiile corespunzătoare ale procedurii penale începute împotriva autorilor unor infracțiuni, într-un mod care să nu aducă prejudicii drepturilor apărării.

Articolul 26

Măsuri destinate să întărească cooperarea cu serviciile de investigații şi de reprimare

1) Fiecare Stat Parte ia măsuri corespunzătoare pentru a încuraja persoanele care participă sau au participat la grupuri infracționale organizate:

a) să furnizeze informații utile autorităților competente în scopurile anchetei și culegerii de probe asupra unor chestiuni cum sunt:

i) identitatea, natura, alcătuirea, structura sau activitățile grupurilor infracționale organizate ori locul unde se află ele;

ii) legăturile, inclusiv la nivel internațional, cu alte grupuri infracționale organizate;

iii) infracțiunile pe care grupurile infracționale organizate le-au săvîrșit sau ar putea să le săvîrșească;

b) să acorde un ajutor efectiv și concret autorităților competente, care ar putea contribui la privarea grupurilor infracționale organizate de resursele lor sau de produsul infracțiunii.

2) Fiecare Stat Parte are în vedere să prevadă posibilitatea, în cazurile corespunzătoare, de atenuare a pedepsei de care este pasibil un învinuit care cooperează într-un mod substanțial la anchetă sau la urmăririle referitoare la o infracțiune prevăzută de prezenta Convenție.

3) Fiecare Stat Parte are în vedere să prevadă posibilitatea, conform principiilor fundamentale ale dreptului său intern, acordării de imunitate de urmărire unei persoane care cooperează în mod substanțial la anchetă sau la urmăriri referitoare la o infracțiune prevăzută de prezenta Convenție.

4) Protecția persoanelor este asigurată conform prevederilor art.24 al prezentei Convenții.

5) Cînd o persoană la care se referă paragraful 1 al prezentului articol și care se află într-un Stat Parte poate contribui la cooperarea substanțială cu autoritățile competente ale unui alt Stat Parte, Statele Părți respective pot avea în vedere încheierea unor acorduri sau aranjamente, conform dreptului lor intern, privind o eventuală acordare de către celălalt Stat Parte a tratamentului prevăzut la paragrafele 2 și 3 ale prezentului articol.

Articolul 27

Cooperarea între serviciile de investigații şi de reprimare

1) Statele Părți cooperează strîns, conform sistemelor lor juridice și administrative, în vederea întăririi eficacității descoperirii și reprimării infracțiunilor prevăzute de prezenta Convenție. În special, fiecare Stat Parte adoptă măsuri eficiente pentru:

a) întărirea sau, dacă este necesar, stabilirea de căi de comunicație între autoritățile sale, organismele și serviciile competente pentru a facilita schimbul sigur și rapid de informații privind toate aspectele infracțiunilor prevăzute de prezenta Convenție, inclusiv, dacă Statele Părți respective socotesc potrivit, legăturile cu alte activități infracționale;

b) cooperarea cu alte State Părți, în ceea ce privește infracțiunile prevăzute de prezenta Convenție, în conducerea anchetei, referitor la punctele următoare:

i) identitatea și activitățile persoanelor bănuite de implicare în aceste infracțiuni, locul unde se află ele sau locul unde se află alte persoane în cauză;

ii) circulația produsului infracțiunii sau a bunurilor provenind din săvîrșirea de infracțiuni;

iii) circulația bunurilor, a materialelor sau a altor instrumente folosite ori destinate a fi folosite în săvîrșirea acestor infracțiuni;

c) transmiterea, cînd este cazul, a pieselor și cantităților de substanțe necesare în scopurile analizei sau anchetei;

d) facilitarea unei coordonări eficiente între autoritățile, organismele și serviciile competente și favorizarea schimbului de personal și de experți, inclusiv, sub rezerva existenței de acorduri sau de aranjamente bilaterale între Statele Părți respective, detașarea de agenți de legătură;

e) schimbul de informații cu alte State Părți privind mijloacele și procedeele specifice folosite de grupurile infracționale organizate, inclusiv, dacă este cazul, în legătură cu itinerarele și mijloacele de transport, precum și asupra folosirii de identități

false, de documente modificate sau falsificate sau a altor mijloace de ascundere a activităților lor;

f) schimbul de informații și coordonarea măsurilor administrative și a altora luate, după cum se decide, pentru a descoperi cît mai repede infracțiunile prevăzute de prezenta Convenție.

2) În scopul aplicării prezentei Convenții, Statele Părți au în vedere să încheie acorduri sau aranjamente bilaterale sau multilaterale care să prevadă o cooperare directă între serviciile lor de investigații și de reprimare și, cînd există deja astfel de acorduri sau aranjamente, să le modifice. În absența unor asemenea acorduri sau aranjamente între Statele Părți respective, acestea din urmă se pot baza pe prezenta Convenție pentru stabilirea unei cooperări în materie de descoperire și de reprimare privind infracțiunile prevăzute de prezenta Convenție. De fiecare dată cînd este cazul, Statele Părți utilizează pe deplin acordurile sau aranjamentele, inclusiv organizațiile internaționale sau regionale, pentru a întări cooperarea între serviciile de investigații și de reprimare.

3) Statele Părți se străduiesc să coopereze, în măsura mijloacelor lor, pentru a face față criminalității transnaționale organizate comise cu mijloace moderne.

Articolul 28

Culegere, schimb şi analiză de informaţii asupra criminalităţii organizate

1) Fiecare Stat Parte are în vedere să analizeze, prin consultare cu cercurile științifice și universitare, tendințele criminalității organizate pe teritoriul său, circumstanțele în care operează, precum și grupurile profesionale și tehnicile implicate.

2) Statele Părți au în vedere să dezvolte capacitățile lor de analiză a activităților infracționale organizate și a le asocia între ele și prin intermediul organismelor internaționale și regionale. În acest scop, definiții, norme și metode comune ar trebui să fie elaborate și aplicate după cum se cuvine.

3) Fiecare Stat Parte are în vedere să aplice politicile sale și măsurile concrete luate pentru combaterea criminalității organizate și să evalueze punerea lor în aplicare și eficiența lor.

Articolul 29

Formare şi asistenţă tehnică

1) Fiecare Stat Parte stabilește, dezvoltă sau îmbunătățește, în măsura necesităților, programele de formare specifice pentru personalul serviciilor sale de investigații și de reprimare, inclusiv pentru procurori, judecătorii de instrucție și agenții de vamă, precum și pentru alte categorii de personal însărcinate să prevină, să descopere și să reprime infracțiunile prevăzute de prezenta Convenție. Aceste programe pot să prevadă detașări și schimburi de personal. Ele se referă îndeosebi, în măsura în care dreptul intern permite, la punctele următoare:

a) metode folosite pentru a preveni, a descoperi și a combate infracțiunile prevăzute de prezenta Convenție;

b) itinerarele urmate și tehnicile folosite de persoanele suspectate de implicare în infracțiunile prevăzute de prezenta Convenție, inclusiv în statele de tranzit, și mă-

surile de luptă adecvate;

c) supravegherea circulației produselor de contrabandă;

d) descoperirea și supravegherea circulației produsului infracțiunii, bunurilor, materialelor sau altor instrumente și metode de transfer, de disimulare sau de deghizare a acestui produs, a acestor bunuri materiale sau a altor instrumente, precum și metodele de luptă împotriva spălării banilor și împotriva infracțiunilor financiare;

e) strîngerea elementelor de probă;

f) tehnici de control în zonele și porturile libere;

g) materiale și tehnici moderne de descoperire și de reprimare, inclusiv supravegherea electronică, livrările supravegheate și operațiunile de infiltrare;

h) metode utilizate pentru combaterea criminalității transnaționale organizate săvîrșite cu ajutorul calculatoarelor, rețelelor de telecomunicații sau al altor tehnici moderne; și

i) metode folosite pentru protecția victimelor și martorilor.

2) Statele Părți cooperează pentru planificarea și executarea programelor de cercetare și de formare concepute pentru schimbul de cunoștințe specializate în domeniile prevăzute la paragraful 1 al prezentului articol și, în acest scop, organizează, dacă este cazul, conferințe și seminarii regionale și internaționale pentru a favoriza cooperarea și stimularea schimburilor de opinii asupra problemelor comune, inclusiv problemele și necesitățile speciale ale statelor de tranzit.

3) Statele Părți încurajează activitățile de formare și de asistență tehnică de natură să faciliteze extrădarea și asistența judiciară. Aceste activități de formare și de asistență tehnică pot include o formare lingvistică, detașări și schimburi între personalul autorităților centrale sau al organismelor avînd responsabilități în domeniile respective.

4) În cazul cînd există acorduri sau aranjamente bilaterale și multilaterale în vigoare, Statele Părți întăresc, în măsura în care este necesar, măsurile luate pentru optimizarea activităților operaționale și de formare în cadrul organizațiilor internaționale și regionale și în cadrul altor acorduri sau aranjamente bilaterale și multilaterale în materie.

Articolul 30

Alte măsuri: aplicarea Convenţiei pentru dezvoltarea economică şi asistenţa tehnică

1) Statele Părți iau măsuri de natură să asigure cea mai bună aplicare posibilă a prezentei Convenții prin cooperarea internațională, ținînd seama de efectele negative ale criminalității organizate asupra societății în general și asupra dezvoltării durabile în special.

2) Statele Părți fac eforturi concrete, în măsura posibilităților și în coordonare unele cu altele, precum și cu organizațiile regionale și internaționale:

a) pentru dezvoltarea cooperării lor la diferite niveluri cu țările în curs de dezvoltare, în vederea întăririi capacității acestora în prevenirea și combaterea criminalității transnaționale organizate;

b) pentru creșterea asistenței financiare și materiale acordate țărilor în curs de dezvoltare, în scopul sprijinirii eforturilor pe care acestea le fac pentru a lupta efici-

ent împotriva criminalității transnaționale organizate și pentru a le ajuta să aplice cu succes prezenta Convenție;

c) pentru a acorda asistență tehnică țărilor în curs de dezvoltare și țărilor cu economie în tranziție, cu scopul de a le ajuta să răspundă necesităților în vederea aplicării prezentei Convenții. În acest sens, Statele Părți se străduiesc să depună voluntar contribuții adecvate și regulate într-un cont stabilit în acest scop în cadrul unui mecanism de finanțare a Organizației Națiunilor Unite. Statele Părți pot, de asemenea, să aibă în vedere în special, conform dreptului lor intern și dispozițiilor prezentei Convenții, să depună în contul sus-menționat o cotă-parte din fondurile sau din valoarea produsului infracțiunii sau a bunurilor confiscate în aplicarea dispozițiilor prezentei Convenții;

d) pentru a încuraja și a convinge alte state și instituții financiare, după caz, să se asocieze eforturilor făcute conform prezentului articol, mai ales oferind țărilor în curs de dezvoltare mai multe programe de formare și material modern în scopul de a le ajuta să atingă obiectivele prezentei Convenții.

3) În măsura posibilităților, aceste măsuri sunt luate fără prejudicierea angajamentelor existente în materie de asistență străină sau a altor aranjamente de cooperare financiară la nivel bilateral, regional sau internațional.

4) Statele Părți pot încheia acorduri sau aranjamente bilaterale sau multilaterale privind asistența materială și logistică, ținînd seama de aranjamentele financiare necesare pentru a asigura eficiența mijloacelor de cooperare internațională prevăzute de prezenta Convenție și pentru a preveni, a descoperi și a combate criminalitatea transnațională organizată.

Articolul 31

Prevenția

1) Statele Părți se străduiesc să elaboreze și să evalueze proiectele naționale, precum și să pună în practică și să promoveze cele mai bune practici și politici pentru prevenirea criminalității transnaționale organizate.

2) Conform principiilor fundamentale ale dreptului lor intern, Statele Părți se străduiesc să reducă, prin măsuri legislative, administrative sau alte măsuri potrivite, posibilitățile actuale sau viitoare ale grupurilor infracționale organizate de a participa la activitatea pieței ilicite utilizînd produsul infracțiunii. Aceste măsuri ar trebui să fie axate pe:

a) întărirea cooperării între serviciile de investigații și de reprimare sau între procurori și entitățile private interesate, mai ales în industrie;

b) promovarea elaborării de norme și proceduri care să apere integritatea entităților publice și entităților private interesate, precum și a codurilor de deontologie pentru profesiunile respective, îndeosebi cele de jurist, notar, consilier fiscal și contabil;

c) prevenirea folosirii improprii de către grupurile infracționale organizate a procedurilor de cerere de ofertă organizate de autoritățile publice, precum și subvențiile și licențele acordate de autoritățile publice pentru o activitate comercială;

d) prevenirea folosirii improprii de către grupurile infracționale organizate a persoanelor juridice; aceste măsuri ar putea include:

i) stabilirea de registre publice ale persoanelor juridice și fizice implicate în înființarea, gestionarea și finanțarea persoanelor juridice;

ii) posibilitatea de a decădea din dreptul de a conduce persoane juridice pe teritoriul lor, pe o perioadă rezonabilă, persoanelor recunoscute ca vinovate de săvîrșirea infracțiunilor prevăzute de prezenta Convenție, prin decizii judiciare sau prin orice mijloace adecvate;

iii) stabilirea de registre naționale ale persoanelor decăzute din dreptul de a conduce persoane juridice; și

iv) schimbul de informații conținute în registrele menționate la pct.i) și iii) ale prezentului alineat cu autoritățile competente ale altor State Părți.

3) Statele Părți se străduiesc să promoveze reintegrarea în societate a persoanelor recunoscute ca vinovate de infracțiunile prevăzute de prezenta Convenție.

4) Statele Părți se străduiesc să evalueze periodic instrumentele juridice și practicile administrative pertinente pentru a determina dacă ele conțin lacune permițînd grupurilor infracționale organizate să le folosească într-un mod necorespunzător.

5) Statele Părți se străduiesc să sensibilizeze mai mult publicul asupra existenței, cauzelor și gravității criminalității transnaționale organizate și a amenințării pe care o reprezintă. Ele pot să o facă, după cum se cuvine, prin intermediul mass-media și adoptînd măsuri destinate să promoveze participarea publicului la activitățile de prevenire și de combatere.

6) Fiecare Stat Parte comunică Secretarului General al Organizației Națiunilor Unite numele și adresa autorității sau autorităților susceptibile de a ajuta alte State Părți să ia măsuri de prevenire a criminalității transnaționale organizate.

7) Statele Părți colaborează, după caz, între ele și cu organizațiile regionale și internaționale competente în vederea promovării și luării măsurilor prevăzute în prezentul articol. Cu acest titlu, ele participă la proiecte internaționale pentru prevenirea criminalității transnaționale organizate, de exemplu acționînd asupra factorilor care marginalizează grupurile sociale, vulnerabile la acțiunea acestei criminalități.

Articolul 32

Conferința Părților la Convenție

1) O conferință a Statelor Părți la Convenție se instituie pentru îmbunătățirea capacității Statelor Părți de a combate criminalitatea transnațională organizată și pentru a promova și examina aplicarea prezentei Convenții.

2) Secretarul General al Organizației Națiunilor Unite va convoca Conferința Părților cel mai tîrziu după un an de la intrarea în vigoare a prezentei Convenții. Conferința Părților va adopta un regulament interior și reguli care să reglementeze activitățile descrise la paragrafele 3 și 4 ale prezentului articol (inclusiv regulile cu privire la finanțarea cheltuielilor pentru aceste activități).

3) Conferința Părților stabilește mecanismele în vederea realizării obiectivelor vizate la paragraful 1 al prezentului articol, astfel:

a) facilitează activitățile desfășurate de Statele Părți în aplicarea art.29, 30 și 31 ale prezentei Convenții, inclusiv prin încurajarea mobilizării contribuțiilor voluntare;

b) facilitează schimbul de informații între Statele Părți asupra caracteristicilor și

tendințelor criminalității transnaționale organizate și a practicilor eficiente pentru a le combate;

c) cooperează cu organizațiile regionale și internaționale și cu organizațiile neguvernamentale competente;

d) examinează la intervale regulate aplicarea prezentei Convenții;

e) formulează recomandări în vederea îmbunătățirii prezentei Convenții și a aplicării sale.

4) În scopul realizării lit.d) și e) ale paragrafului 3 din prezentul articol, Conferința Părților se informează asupra măsurilor adoptate și dificultăților întîmpinate de către Statele Părți pentru aplicarea prezentei Convenții, folosind informațiile pe care acestea le comunică, precum și mecanismele complementare de examinare pe care ea le poate stabili.

5) Fiecare Stat Parte comunică Conferinței Părților, după cum aceasta o cere, informații asupra programelor, planurilor și practicii lor, cît și asupra măsurilor legislative și administrative privind aplicarea prezentei Convenții.

Articolul 33

Secretariat

1) Secretarul General al Organizației Națiunilor Unite asigură serviciile de secretariat necesare Conferinței Părților la Convenție.

2) Secretariatul:

a) ajută Conferința Părților să își realizeze activitățile descrise la art.32 din prezenta Convenție, ia măsuri și oferă serviciile necesare pentru sesiunile Conferinței Părților;

b) ajută Statele Părți, la cererea lor, să comunice informații Conferinței Părților conform prevederilor paragrafului 5 al art.32 al prezentei Convenții; și

c) asigură coordonarea necesară cu secretariatul organizațiilor regionale și internaționale competente.

Articolul 34

Aplicarea Convenției

1) Fiecare Stat Parte ia măsurile necesare, inclusiv legislative și administrative, conform principiilor fundamentale ale dreptului său intern, pentru a asigura executarea obligațiilor sale în baza prezentei Convenții.

2) Infracțiunile prevăzute la art.5, 6, 8 și 23 din prezenta Convenție sunt stabilite în dreptul intern de fiecare Stat Parte, independent de natura lor transnațională sau de implicarea unui grup infracțional organizat, cum sunt enumerate la paragraful 1 al art.3 din prezenta Convenție, în afară de măsura în care, conform art.5 al prezentei Convenții, s-ar cere implicarea unui grup infracțional organizat.

3) Fiecare Stat Parte poate să adopte măsuri mai stricte sau mai severe decît cele care sunt prevăzute în prezenta Convenție în scopul prevenirii și combaterii criminalității transnaționale organizate.

Articolul 35

Reglementarea diferendelor

1) Statele Părți se străduiesc să soluționeze diferendele privind interpretarea sau aplicarea prezentei Convenții pe cale de negociere.

2) Orice diferend între două sau mai multe State Părți privind interpretarea sau aplicarea prezentei Convenții care nu poate fi soluționat pe cale de negociere într-o perioadă rezonabilă este supus arbitrajului, la cererea unuia dintre Statele Părți. Dacă în termen de 6 luni de la data cererii de arbitraj Statele Părți nu se pot înțelege asupra organizării arbitrajului, oricare dintre ele poate supune diferendul Curții Internaționale de Justiție, adresînd o cerere conform Statutului Curții.

3) Fiecare Stat Parte poate, în momentul semnării, ratificării, acceptării sau aprobării prezentei Convenții sau aderării la aceasta, să declare că nu se consideră legat de dispozițiile paragrafului 2 al prezentului articol. Celelalte State Părți nu sunt legate de dispozițiile paragrafului 2 al prezentului articol față de oricare Stat Parte care a formulat o asemenea rezervă.

4) Orice Stat Parte care a formulat o rezervă în baza paragrafului 3 al prezentului articol o poate retrage în orice moment adresînd o notificare Secretarului General al Organizației Națiunilor Unite.

Articolul 36

Semnare, ratificare, acceptare, aprobare şi aderare

1) Prezenta Convenție va fi deschisă spre semnare tuturor statelor din 12 pînă la 15 decembrie 2000 la Palermo (Italia) și, în continuare, la sediul Organizației Națiunilor Unite, la New York, pînă la 12 decembrie 2002.

2) Prezenta Convenție este de asemenea deschisă spre semnare organizațiilor regionale de integrare economică, cu condiția ca cel puțin un stat membru al unei astfel de organizații să fi semnat prezenta Convenție conform paragrafului 1 al prezentului articol.

3) Prezenta Convenție este supusă ratificării, acceptării sau aprobării. Instrumentele de ratificare, de acceptare sau de aprobare vor fi depuse la Secretarul General al Organizației Națiunilor Unite. O organizație regională de integrare economică poate depune instrumentele sale de ratificare, de acceptare sau de aprobare dacă cel puțin unul dintre statele sale membre a făcut aceasta. În acest instrument de ratificare, de acceptare sau de aprobare, această organizație declară sfera competenței sale privind problemele reglementate de prezenta Convenție. Ea informează, de asemenea, depozitarul despre orice modificare pertinentă a sferei sale de competență.

4) Prezenta Convenție este deschisă aderării oricărui stat sau oricărei organizații regionale de integrare economică din care cel puțin un stat membru este parte la prezenta Convenție. Instrumentele de aderare vor fi depuse la Secretarul General al Organizației Națiunilor Unite. În momentul aderării sale o organizație regională de integrare economică își declară sfera de competență privind problemele reglementate de prezenta Convenție. Ea informează, de asemenea, depozitarul despre orice modificare pertinentă privind sfera competenței sale.

Articolul 37

Relația cu protocoalele

1) Prezenta Convenție poate fi completată prin unul sau mai multe protocoale.

2) Pentru a deveni parte la un protocol, un stat sau o organizație regională de integrare economică trebuie să fie, de asemenea, parte la prezenta Convenție.

3) Un Stat Parte la prezenta Convenție nu este legat printr-un protocol dacă el nu devine parte la protocolul respectiv conform dispozițiilor acestuia.

4) Orice protocol la prezenta Convenție este interpretat împreună cu prezenta Convenție, ținînd seama de obiectul acestui protocol.

Articolul 38

Intrarea în vigoare

1) Prezenta Convenție va intra în vigoare în a nouăzecea zi care urmează datei de depunere a celui de al patruzecilea instrument de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare. În scopul prezentului paragraf, nici unul dintre instrumentele depuse de o organizație regională de integrare economică nu este considerat instrument care să se adauge instrumentelor deja depuse de statele membre ale acestei organizații.

2) Pentru fiecare stat sau organizație regională de integrare economică care va ratifica, va accepta sau va aproba prezenta Convenție sau va adera la aceasta după depunerea celui de al patruzecilea instrument pertinent, prezenta Convenție va intra în vigoare în a treizecea zi de la data depunerii instrumentului pertinent de către acest stat sau această organizație.

Articolul 39

Amendamente

1) La expirarea unui termen de 5 ani de la intrarea în vigoare a prezentei Convenții, un Stat Parte poate propune un amendament al cărui text să îl depună la Secretarul General al Organizației Națiunilor Unite, care comunică atunci propunerea de amendament Statelor Părți și Conferinței Părților la Convenție în vederea examinării propunerii și adoptării unei decizii. Conferința Părților nu precupețește nici un efort pentru a ajunge la un consens asupra tuturor amendamentelor. Dacă toate eforturile în acest sens au fost epuizate fără să intervină un acord, va trebui, în ultimă instanță, pentru ca amendamentul să fie adoptat, un vot cu o majoritate de două treimi a Statelor Părți prezente la Conferința Părților care să exprime votul lor.

2) Organizațiile regionale de integrare economică dispun, pentru a exercita în baza prezentului articol dreptul lor de vot în domeniile care țin de competența lor, de un număr de voturi egal cu numărul statelor membre Părți la prezenta Convenție. Ele nu își exercită dreptul de vot dacă statele lor membre îl exercită și invers.

3) Un amendament adoptat conform paragrafului 1 al prezentului articol este supus ratificării, acceptării sau aprobării Statelor Părți.

4) Un amendament adoptat conform paragrafului 1 al prezentului articol va intra în vigoare pentru un Stat Parte după 90 de zile de la data depunerii de către acest Stat Parte la Secretariatul General al Organizației Națiunilor Unite a unui instrument de ratificare, de acceptare sau de aprobare a acestui amendament.

5) Un amendament intră în vigoare cu forță obligatorie față de Statele Părți care și-au exprimat consimțământul de a fi legate de acesta. Celelalte State Părți rămîn legate de dispozițiile prezentei Convenții și de orice amendamente anterioare pe care le-au ratificat, acceptat sau aprobat.

Articolul 40

Denunțarea

1) Un Stat Parte poate denunța prezenta Convenție prin notificare scrisă adresată Secretariatului General al Organizației Națiunilor Unite. O astfel de denunțare are efect după un an de la data primirii notificării de Secretarul General.

2) O organizație regională de integrare economică încetează de a fi Parte la prezenta Convenție atunci cînd toate celelalte state membre au denunțat-o.

3) Denunțarea prezentei Convenții conform paragrafului 1 al prezentului articol atrage denunțarea oricărui protocol referitor la aceasta.

Articolul 41

Depozitarul şi limbile folosite

1) Secretariatul General al Organizației Națiunilor Unite este depozitarul prezentei Convenții.

2) Originalul prezentei Convenții, ale cărui texte în limbile engleză, arabă, chineză, spaniolă, franceză și rusă sunt egal autentice, va fi depus la Secretarul General al Organizației Națiunilor Unite.

Drept care subsemnații plenipotențiari, împuterniciți în acest scop de guvernele respective, au semnat prezenta Convenție.

PROTOCOL PRIVIND PREVENIREA, REPRIMAREA ŞI PEDEPSIREA TRAFICULUI DE PERSOANE, ÎN SPECIAL AL FEMEILOR ŞI COPIILOR, ADIȚIONAL LA CONVENȚIA NAȚIUNILOR UNITE ÎMPOTRIVA CRIMINALITĂȚII TRANSNAȚIONALE ORGANIZATE*

Preambul

*Statele Părți la prezentul Protocol***,

declarînd că o acțiune eficace vizînd prevenirea și combaterea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, cere din partea țărilor de origine, de tranzit și de destinație o apropiere globală și internațională cuprinzînd măsuri destinate prevenirii traficului, o acțiune vizînd pedepsirea traficanților și protecția victimelor acestui trafic, în special prin respectarea drepturilor lor fundamentale internaționale recunoscute,

ținînd cont de faptul că, în ciuda existenței unor diferite instrumente internaționale care cuprind reguli și dispoziții practice vizînd lupta împotriva exploatării

* Adoptat la New York la 15 noiembrie 2000.

** Republica Moldova a aderat prin legea nr. 17-XV din 17 februarie 2005. Publicată în Monitorul Oficial nr. 36-38 din 4 martie 2005. În vigoare pentru Republica Moldova din 4 martie 2005. Publicată în ediția ofcială "Tratate internaționale", 2006, Vol. 35, p. 399.

persoanelor, în special a femeilor și a copiilor, nu există nici un instrument universal care să se refere la toate aspectele traficului de persoane,

îngrijorate de faptul că, în lipsa unui astfel de instrument, persoanele vulnerabile în fața acestui trafic nu vor fi protejate suficient,

conform Rezoluției 53/111 a Adunării generale a Organizației Națiunilor Unite din 9 decembrie 1998, în care Adunarea generală a decis să creeze un comitet interguvernamental special cu conținut nelimitat, însărcinat cu elaborarea unei convenții internaționale generale împotriva criminalității transnaționale organizate și cu examinarea, dacă este cazul, a elaborării unui instrument internațional de luptă împotriva traficului femeilor și al copiilor,

convinse că faptul de a asocia Convenției Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate un instrument internațional vizînd prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și al copiilor, va ajuta la prevenirea și combaterea acestui tip de criminalitate,

au convenit cele ce urmează:

I. DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 1

Relația cu Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate

1) Prezentul Protocol completează Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate. Acesta este interpretat împreună cu convenția.

2) Dispozițiile convenției se aplică mutatis mutandis prezentului Protocol, excepție făcînd dispozițiile contrare ale Protocolului menționat.

3) Infracțiunile stabilite în conformitate cu art.5 din prezentul Protocol sunt considerate infracțiuni stabilite în conformitate cu convenția.

Articolul 2
Obiect

Prezentul Protocol are ca obiect:

a) prevenirea și combaterea traficului de persoane, acordînd o atenție specială femeilor și copiilor;

b) protecția și ajutorarea victimelor unui astfel de trafic, respectînd pe deplin drepturile lor fundamentale; și

c) promovarea cooperării între Statele Părți în vederea atingerii acestor obiective.

Articolul 3
Terminologie

În termenii prezentului Protocol:

a) expresia *"trafic de persoane"* indică recrutarea, transportul, transferul, adăpostirea sau primirea de persoane, prin amenințare de recurgere sau prin recurgere la forță ori la alte forme de constrîngere, prin răpire, fraudă, înșelăciune, abuz de autoritate sau de o situație de vulnerabilitate ori prin oferta sau acceptarea de plăți ori avantaje pentru a obține consimțămîntul unei persoane avînd autoritate asupra alte-

ia în scopul exploatării. Exploatarea conține, cel puțin, exploatarea prin prostituarea unei alte persoane sau alte forme de exploatare sexuală, munca sau serviciile forțate, sclavia sau practicile analoage sclaviei, folosirea sau prelevarea de organe;

b) *consimțământul unei victime a traficului de persoane* pentru exploatarea amintită, astfel cum este enunțată la lit.a) din prezentul articol, este indiferent atunci cînd unul din oricare dintre mijloacele enunțate la lit.a) a fost folosit;

c) *recrutarea, transportarea, transferul, adăpostirea sau primirea* unui copil în scopul exploatării este considerată trafic de persoane, chiar dacă aceștia nu fac apel la nici unul dintre mijloacele menționate la lit.a) din prezentul articol;

d) termenul *"copil"* indică orice persoană cu vîrsta mai mică de 18 ani.

Articolul 4
Domeniu de aplicare

Prezentul Protocol se aplică, exceptînd dispozițiile contrare, pentru prevenirea, anchetele și urmăririle privind infracțiunile stabilite conform art.5 al acestuia, atunci cînd aceste infracțiuni sunt de natură transnațională și dacă este implicat un grup infracțional, ca și pentru protecția victimelor acestor infracțiuni.

Articolul 5
Incriminare

1) Fiecare Stat Parte adoptă măsurile legislative și altele necesare pentru a conferi caracterul de infracțiune actelor menționate la art.3 din prezentul Protocol, atunci cînd au fost comise intenționat.

2) Fiecare Stat Parte adoptă, de asemenea, măsurile legislative și altele necesare pentru a conferi caracterul de infracțiune:

a) sub rezerva conceptelor fundamentale ale sistemului său juridic, faptului de a încerca comiterea unei infracțiuni stabilite conform alineatului 1 din prezentul articol;

b) faptului de a fi complice la o infracțiune stabilită conform alineatului 1 al prezentului articol; și

c) faptului de a organiza comiterea unei infracțiuni stabilite conform alineatului 1 din prezentul articol sau de a da instrucțiuni altor persoane pentru ca acestea să o comită.

II. PROTECȚIA VICTIMELOR TRAFICULUI DE PERSOANE

Articolul 6
Asistența şi protecția acordate victimelor traficului de persoane

1) Atunci cînd are loc și în măsura în care dreptul său intern o permite, fiecare Stat Parte protejează viața privată și identitatea victimelor traficului de persoane, nefăcînd publice procedurile juridice referitoare la acestea.

2) Fiecare Stat Parte se asigură că sistemul său juridic sau administrativ prevede măsuri care permit furnizarea către victimele traficului de persoane, atunci cînd este cazul:

a) a informațiilor asupra procedurilor juridice și administrative aplicabile;

b) a unei asistențe pentru a face astfel încît părerile și preocupările lor să fie prezentate și luate în considerare în stadiile corespunzătoare ale procedurii penale angajate

împotriva autorilor infracțiunilor, astfel încît să nu aducă prejudicii drepturilor apărării.

3) Fiecare Stat Parte va implementa măsuri în vederea asigurării restabilirii psihice, psihologice și sociale a victimelor traficului de persoane, inclusiv, dacă este cazul, în cooperare cu organizații neguvernamentale, cu alte organizații competente și alte elemente ale societății civile și, în special, să le furnizeze:

a) un adăpost convenabil;

b) sfaturi și informații privind drepturile pe care legea le recunoaște, într-o limbă pe care o pot înțelege;

c) asistență medicală, psihologică și materială; și

d) posibilități de angajare, educație și formare.

4) Fiecare Stat Parte ține cont, atunci cînd aplică dispozițiile prezentului articol, de vîrsta, sexul și nevoile specifice ale victimelor traficului de persoane, în special de nevoile specifice ale copiilor, și anume un adăpost, educație și îngrijire convenabilă.

5) Fiecare Stat Parte depune eforturi pentru a asigura siguranța psihică a victimelor traficului de persoane cînd acestea se găsesc pe teritoriul său.

6) Fiecare Stat Parte se asigură că sistemul său juridic prevede măsuri care să ofere victimelor traficului de persoane posibilitatea de a obține repararea prejudiciului suportat.

Articolul 7

Statutul victimelor traficului de persoane în statele destinatare

1) Pentru a lua măsuri conform art.6 din prezentul Protocol, fiecare Stat Parte intenționează să adopte măsuri legislative sau alte măsuri corespunzătoare care să permită victimelor traficului de persoane să rămînă pe teritoriul său, cu titlu temporar sau permanent, atunci cînd este cazul.

2) Atunci cînd aplică dispoziția de la alineatul 1 din prezentul articol, fiecare Stat Parte trebuie să țină cont de factorii umanitari și personali.

Articolul 8

Repatrierea victimelor traficului de persoane

1) Statul parte de care aparține o victimă a traficului de persoane sau în care aceasta avea dreptul de a locui cu titlu permanent în momentul intrării sale pe teritoriul statului parte de primire facilitează și acceptă, ținînd neapărat seama de siguranța acestei persoane, întoarcerea acesteia fără întîrziere nejustificată sau nechibzuită.

2) Atunci cînd un Stat Parte trimite o victimă a traficului de persoane într-un Stat Parte de care această persoană aparține sau în care avea dreptul de a locui cu titlu permanent în momentul intrării sale pe teritoriul Statului Parte de primire, această întoarcere este asigurată ținînd neapărat cont de siguranța persoanei, precum și de starea oricărei proceduri judiciare legate de faptul că aceasta este o victimă a traficului, și de preferat se face voluntar.

3) La cererea unui Stat Parte de primire, un Stat Parte solicitat verifică, fără întîrziere nejustificată, dacă victima unui trafic de persoane îi aparține sau avea dreptul de a locui cu titlu permanent pe teritoriul său în momentul intrării sale pe teritoriul Statului Parte de primire.

4) În scopul facilitării întoarcerii unei victime a traficului de persoane care nu

posedă documentele necesare, Statul Parte de care aparține această persoană ori în care avea dreptul de a locui cu titlu permanent în momentul intrării sale pe teritoriul Statului Parte de primire acceptă să elibereze, la cererea Statului Parte de primire, documentele de călătorie sau orice altă autorizație necesară pentru a permite acelei persoane a se îndrepta și a fi readmisă pe teritoriul său.

5) Dispozițiile prezentului articol sunt înțelese fără prejudicierea oricărui drept acordat victimei prin orice lege internă a Statului Parte de primire.

6) Dispozițiile prezentului articol sunt înțelese fără prejudicierea oricărui acord sau aranjament bilateral ori multilateral aplicabil susținînd, în totalitate sau în parte, întoarcerea victimelor traficului de persoane.

III. PREVENIRE, COOPERARE ȘI ALTE MĂSURI

Articolul 9

Prevenirea traficului de persoane

1) Statele Părți stabilesc politici, programe și alte măsuri de ansamblu pentru:

a) prevenirea și combaterea traficului de persoane; și

b) protecția victimelor traficului de persoane, în special a femeilor și copiilor, împotriva unei noi acțiuni ale cărei victime ar putea fi.

2) Statele Părți depun eforturi pentru a lua măsuri, precum cercetări, campanii de informare și campanii prin mass-media, precum și inițiative sociale și economice, în scopul prevenirii și combaterii traficului de persoane.

3) Politicile, programele și alte măsuri stabilite conform prezentului articol includ, după cum este necesar, o cooperare cu organizațiile neguvernamentale, cu alte organizații competente și cu alte elemente ale societății civile.

4) Statele Părți iau sau întăresc măsurile, pe calea unei cooperări bilaterale sau multilaterale, pentru remedierea factorilor care fac persoanele, în special femeile și copiii, vulnerabile în fața traficului, precum sărăcia, subdezvoltarea și inegalitatea șanselor.

5) Statele Părți adoptă sau întăresc măsurile legislative ori altele, precum măsuri de ordin educativ, social sau cultural, pe calea unei cooperări bilaterale ori multilaterale, pentru a descuraja cererea care favorizează orice formă de exploatare a persoanelor, în special a femeilor și a copiilor, care are ca scop traficul.

Articolul 10

Schimb de informații şi formare

1) Serviciile de detectare, reprimare, imigrare sau alte servicii competente ale Statelor Părți cooperează între ele, după cum este necesar, făcînd schimb, conform dreptului intern al acestor state, de informații care le permit să stabilească:

a) dacă persoanele care trec sau încearcă să treacă o frontieră internațională cu documente de călătorie aparținînd unor alte persoane ori fără documente de călătorie sunt autori sau victime ale traficului de persoane;

b) tipurile de documente de călătorie pe care persoanele le-au folosit sau au încercat să le folosească pentru trecerea unei frontiere internaționale în scopul traficului de persoane; și

c) mijloacele și metodele folosite de grupurile infracționale organizate pentru traficul de persoane, inclusiv recrutarea și transportul victimelor, itinerariile și legăturile între persoanele și grupurile care se ocupă de acest trafic, precum și măsurile care permit descoperirea acestora.

2) Statele Părți asigură sau întăresc formarea agenților serviciilor de detectare, reprimare, imigrare și a altor servicii competente pentru prevenirea traficului de persoane. Această formare ar trebui să pună accentul pe metodele folosite pentru prevenirea unui astfel de trafic, trimiterea în judecată a traficanților și respectarea drepturilor victimelor, mai ales protejarea acestora împotriva traficanților. Aceasta ar trebui să țină cont, în egală măsură, de necesitatea de a lua în considerare drepturile ființei umane și problemele specifice ale femeilor și ale copiilor și să favorizeze cooperarea cu organizațiile neguvernamentale, cu alte organizații competente și cu alte elemente ale societății civile.

3) Un Stat Parte care primește informații se conformează oricărei cereri din partea Statului Parte care le-a comunicat, supunînd folosirea acestora la restricții.

Articolul 11
Măsuri la frontieră

1) Fără să aducă atingere angajamentelor internaționale referitoare la libera circulație a persoanelor, Statele Părți întăresc, în măsura în care este posibil, controalele la frontieră necesare pentru prevenirea și descoperirea traficului de persoane.

2) Fiecare Stat Parte adoptă măsurile legislative sau altele corespunzătoare pentru prevenirea, pe cît este posibil, a folosirii mijloacelor de transport exploatate de transportatorii comerciali pentru comiterea infracțiunilor stabilite conform art.5 al prezentului Protocol.

3) Atunci cînd este cazul și fără a aduce atingere convențiilor internaționale aplicabile, aceste măsuri constau mai ales în prevederea obligației pentru transportatorii comerciali, inclusiv orice companie de transport sau orice proprietar sau exploatator al oricărui mijloc de transport, de a verifica dacă toți pasagerii sunt în posesia documentelor de călătorie cerute pentru intrarea în statul de primire.

4) Fiecare Stat Parte ia măsurile necesare, conform dreptului său intern, pentru a prevedea sancționarea cazurilor de încălcare a obligației prevăzute la paragraful 3 al prezentului articol.

5) Fiecare Stat Parte intenționează să ia măsuri care să permită, conform dreptului său intern, refuzarea intrării persoanelor implicate în comiterea infracțiunilor stabilite conform prezentului articol sau anularea vizei acestora.

6) Fără să aducă atingere art.27 al convenției, Statele Părți intenționează să întărească cooperarea între serviciile lor de control la frontieră, stabilind și menținînd căi de comunicare directă.

Articolul 12
Securitatea şi controlul documentelor

Fiecare Stat Parte ia măsurile necesare, în funcție de mijloacele disponibile:

a) pentru a face astfel încît documentele de călătorie sau de identitate pe care le eliberează să fie de o astfel de calitate încît să nu poată fi folosite cu ușurință în mod impropriu, să fie falsificate ori modificate, reproduse sau eliberate în mod ilicit; și

b) pentru a asigura integritatea și securitatea documentelor de călătorie sau de identitate eliberate de acesta ori în numele său și pentru a împiedica faptul de a fi create, eliberate și folosite în mod ilicit.

Articolul 13
Legitimitatea şi valabilitatea documentelor

La cererea unui Stat Parte, un alt Stat Parte verifică, conform dreptului său intern și într-un termen rezonabil, legitimitatea și valabilitatea documentelor de călătorie sau de identitate eliberate ori considerate că au fost eliberate în numele său și despre care se bănuiește că sunt utilizate pentru traficul de persoane.

IV. DISPOZIȚII FINALE
Articolul 14
Clauza de protecție

1) Nici o dispoziție a prezentului Protocol nu are incidență asupra drepturilor, obligațiilor și responsabilităților statelor și particularilor în virtutea dreptului internațional, inclusiv a dreptului internațional umanitar și a dreptului internațional referitor la drepturile omului, și, în special, atunci cînd se aplică, a Convenției din 1951 și a Protocolului din 1967 referitoare la statutul refugiaților, precum și a principiului de nerespingere prevăzut în acestea.

2) Măsurile precizate în prezentul Protocol sunt interpretate și aplicate astfel încît persoanele să nu facă obiectul unei discriminări pe motiv că sunt victime ale unui trafic. Interpretarea și aplicarea acestor măsuri sunt conforme principiilor de nediscriminare recunoscute pe plan internațional.

Articolul 15
Rezolvarea diferendelor

1) Statele Părți depun eforturi pentru a rezolva diferendele privind interpretarea sau aplicarea prezentului Protocol pe calea negocierilor.

2) Orice diferend între două State Părți privind interpretarea sau aplicarea prezentului Protocol, care nu poate fi rezolvat pe calea negocierilor într-o perioadă rezonabilă, este, la cererea unuia dintre Statele Părți, supus arbitrajului. Dacă în termen de 6 luni începînd de la data cererii de arbitraj Statele Părți nu se pot înțelege asupra organizării arbitrajului, oricare dintre ele poate să supună diferendul Curții Internaționale de Justiție, adresînd o cerere conform Statutului Curții.

3) Fiecare Stat Parte poate, în momentul semnării, al ratificării, al acceptării sau al aprobării prezentului Protocol sau al aderării la acesta, să declare că nu se consideră legat prin paragraful 2 din prezentul articol. Celelalte state Părți nu sunt legate prin

paragraful 2 din prezentul articol de orice Stat Parte care a formulat o astfel de rezervă.

4) Orice Stat Parte care a formulat o rezervă în virtutea paragrafului 3 din prezentul articol o poate retrage în orice moment, înaintînd o notificare secretarului general al Organizației Națiunilor Unite.

Articolul 16

Semnare, ratificare, acceptare, aprobare şi aderare

1) Prezentul Protocol va fi deschis spre semnare de către toate statele din 12 pînă la 15 decembrie 2000 la Palermo (Italia) și apoi la sediul Organizației Națiunilor Unite, la New York, pînă la 12 decembrie 2002.

2) Prezentul Protocol este deschis în egală măsură spre semnare organizațiilor regionale de integrare economică, cu condiția ca cel puțin un stat membru al unei astfel de organizații să fi semnat prezentul Protocol conform paragrafului 1 din prezentul articol.

3) Prezentul Protocol este supus ratificării, acceptării sau aprobării. Instrumentele de ratificare, de acceptare sau de aprobare vor fi depuse la secretarul general al Organizației Națiunilor Unite. O organizație regională de integrare economică își poate depune instrumentele de aprobare dacă cel puțin unul dintre statele membre a făcut acest lucru. În acest instrument de ratificare, de acceptare sau de aprobare această organizație declară extinderea competenței sale privitoare la problemele ridicate de prezentul Protocol. Aceasta informează în egală măsură depozitarul asupra oricărei modificări pertinente a extinderii competenței sale.

4) Prezentul Protocol este deschis aderării oricărui stat sau oricărei organizații regionale de integrare economică la care cel puțin un stat membru este parte a prezentului Protocol. Instrumentele de aderare sunt depuse la secretarul general al Organizației Națiunilor Unite. În momentul aderării sale o organizație regională de integrare economică își declară extinderea competenței privitoare la problemele ridicate de prezentul Protocol. În același timp aceasta îl informează pe depozitar asupra oricărei modificări pertinente a extinderii competenței sale.

Articolul 17

Intrare în vigoare

1) Prezentul Protocol va intra în vigoare în a nouăzecea zi de la data depunerii celui de-al patruzecilea instrument de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare, fiind înțeles că nu va intra în vigoare înainte de intrarea în vigoare a convenției înseși. În conformitate cu prezentul paragraf, nici unul dintre instrumentele depuse de o organizație regională de integrare economică nu este considerat ca instrument care vine să se adauge instrumentelor deja depuse de către statele membre ale acestei organizații.

2) Pentru fiecare stat sau organizație regională de integrare economică care va ratifica, va accepta sau va aproba prezentul Protocol sau va adera la el după depunerea celui de-al patruzecilea instrument pertinent, prezentul Protocol va intra în vigoare în cea de-a treizecea zi de la data depunerii instrumentului pertinent de către statul menționat sau de către organizația menționată sau la data în care intră în vigoare prin aplicarea paragrafului 1 al prezentului articol, dacă aceasta este posterioară.

Articolul 18
Amendamente

1) La expirarea unui termen de 5 ani începînd de la intrarea în vigoare a prezentului Protocol, un Stat Parte poate să propună un amendament și să depună textul acestuia la secretarul general al Organizației Națiunilor Unite. Acesta din urmă comunică propunerea de amendament Statelor Părți și Conferinței Părților la convenție în vederea examinării propunerii și adoptării unei decizii.

Statele Părți la prezentul Protocol reunite în Conferința Părților fac toate eforturile pentru a ajunge la un consens asupra oricărui amendament. Dacă toate eforturile făcute în acest sens au fost epuizate fără să se ajungă la un acord, va fi necesar, în ultimă instanță, pentru ca amendamentul să fie adoptat, un vot al majorității a două treimi ale Statelor Părți la prezentul Protocol prezente la Conferința Părților și exprimîndu-și votul lor.

2) Organizațiile regionale de integrare economică dispun, pentru a-și exercita, în virtutea prezentului articol, dreptul de vot în domeniile care țin de competența lor, de un număr de voturi egal cu numărul statelor lor membre părți la prezentul Protocol. Acestea nu își exercită dreptul de vot dacă statele lor membre îl exercită pe al lor și invers.

3) Un amendament adoptat conform paragrafului 1 din prezentul articol este supus ratificării, acceptării, aprobării sau aderării Statelor Părți.

4) Un amendament adoptat conform paragrafului 1 din prezentul articol va intra în vigoare pentru un Stat Parte la nouăzeci de zile de la data depunerii de către Statul Parte amintit la secretarul general al Organizației Națiunilor Unite a unui instrument de ratificare, de acceptare sau de aprobare a amendamentului precizat.

5) Un amendament intrat în vigoare are forță obligatorie față de Statele Părți care și-au exprimat consimțămîntul pentru a fi legate de către acesta. Celelalte state Părți rămîn legate prin dispozițiile prezentului Protocol și ale oricărui amendament anterior pe care l-au ratificat, acceptat sau aprobat.

Articolul 19
Denunțare

1) Un Stat Parte poate să denunțe prezentul Protocol prin notificare adresată secretarului general al Organizației Națiunilor Unite. O astfel de denunțare are efect la un an de la primirea notificării de către secretarul general.

2) O organizație regională de integrare economică încetează să fie parte a prezentului Protocol atunci cînd statele membre au denunțat-o.

Articolul 20
Depozitar şi limba

1) Secretarul general al Organizației Națiunilor Unite este depozitarul prezentului Protocol.

2) Originalul prezentului Protocol, ale cărui texte în limbile engleză, arabă, chineză, spaniolă, franceză și rusă sunt egal autentice, va fi depus la secretarul general al Organizației Națiunilor Unite.

Fapt pentru care plenipotențiarii subsemnați, autorizați în acest sens de respectivele guverne, au semnat prezentul Protocol.

PROTOCOL ÎMPOTRIVA TRAFICULUI ILEGAL DE MIGRANȚI PE CALEA TERESTRĂ, A AERULUI ŞI PE MARE, ADIȚIONAL LA CONVENȚIA NAȚIUNILOR UNITE ÎMPOTRIVA CRIMINALITĂȚII TRANSNAȚIONALE ORGANIZATE*

Preambul

Statele Părți la prezentul Protocol[**],

declarînd că o acțiune eficientă în scopul prevenirii și combaterii traficului ilegal de migranți pe calea terestră, a aerului și pe mare necesită o apropiere globală și internațională, inclusiv cooperare, schimb de informații și alte măsuri corespunzătoare, de natură socială și în special economică, la nivel național, regional și internațional,

amintind Rezoluția 54/212 a Adunării generale a Organizației Națiunilor Unite din 22 decembrie 1999, prin care Adunarea generală a invitat insistent statele membre și organismele Națiunilor Unite să întărească cooperarea internațională în domeniul migrărilor internaționale și al dezvoltării în scopul confruntării cu cauzele profunde ale migrărilor, în special acelea care sunt legate de sărăcie, să reducă avantajele pe care migrările internaționale le aduc celor interesați și să încurajeze, după cum au convenit, mecanismele interregionale, regionale și subregionale pentru a continua să se ocupe de problema migrărilor și a dezvoltării,

fiind convinse că migranții trebuie să fie tratați cu umanitate și că drepturile lor trebuie să fie pe deplin protejate,

ținînd cont de faptul că, în ciuda eforturilor întreprinse de alte instanțe internaționale, nu există nici un instrument universal care să aibă drept obiect toate aspectele traficului ilegal de migranți și alte chestiuni legate de acesta,

preocupate de creșterea considerabilă a activităților grupurilor criminale organizate în materie de trafic ilegal de migranți și a altor activități infracționale legate de acestea, prevăzute de prezentul Protocol, care aduc prejudicii grave statelor respective,

preocupate de asemenea de faptul că traficul ilegal de migranți riscă să pună în pericol viața și securitatea migranților respectivi,

amintind Rezoluția 53/111 a Adunării generale a Organizației Națiunilor Unite din 9 decembrie 1998 prin care Adunarea generală a decis crearea unui comitet interguvernamental special cu o componență nelimitată, însărcinat să elaboreze o convenție internațională generală împotriva criminalității transnaționale organizate și să examineze dacă se poate elabora, în special, un instrument internațional de luptă împotriva traficului și transportului ilegal de migranți, inclusiv pe calea maritimă,

convinse că faptul de a adăuga la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate un instrument internațional împotriva traficului ilegal de migranți pe calea terestră, a aerului și pe mare va ajuta la prevenirea și la combaterea acestui gen de criminalitate,

au convenit cele ce urmează:

---

* Adoptat la New York la 15 noiembrie 2000.

** Republica Moldova a aderat prin legea nr. 16-XV din 17 februarie 2005. Publicată în Monitorul Oficial nr. 36-38 din 4 martie 2005. În vigoare pentru Republica Moldova din 4 martie 2005. Publicată în ediția ofcială "Tratate internaționale", 2006, Vol. 35, p. 421.

I. DISPOZIȚIILE GENERALE

Articolul 1
Relația cu Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate

1) Prezentul Protocol completează Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate. El este interpretat împreună cu convenția.

2) Dispozițiile convenției se aplică mutatis mutandis prezentului Protocol, cu excepția oricărei dispoziții contrare Protocolului.

3) Infracțiunile stabilite conform art.6 al prezentului Protocol sunt considerate infracțiuni stabilite conform convenției.

Articolul 2
Obiectul

Prezentul Protocol are drept obiect prevenirea și combaterea traficului ilegal de migranți, precum și promovarea cooperării dintre Statele Părți în acest scop, protejînd în același timp drepturile migranților care fac obiectul acestui trafic.

Articolul 3
Terminologia în înțelesul prezentului Protocol:

a) expresia *"trafic ilegal de migranți"* desemnează faptul de a asigura, în scopul obținerii, direct sau indirect, un folos financiar ori un alt folos material, intrarea ilegală într-un Stat Parte a unei persoane care nu este nici cetățean, nici rezident permanent al acelui stat;

b) expresia *"intrare ilegală"* desemnează trecerea frontierelor atunci cînd condițiile necesare intrării legale în statul primitor nu sunt satisfăcute;

c) expresia *"document de călătorie sau de identitate fraudulos"* desemnează orice document de călătorie ori de identitate:

i) care a fost contrafăcut sau modificat în mod substanțial de către oricine altcineva în afară de o persoană ori o autoritate abilitată prin lege să pregătească sau să elibereze documentul de călătorie ori de identitate în numele statului; sau

ii) care a fost eliberat sau obținut în mod ilegal printr-o declarație falsă, prin corupție ori constrîngere sau prin orice alt mijloc ilegal; sau

iii) care este utilizat de către o altă persoană decît titularul legitim;

d) termenul *"navă"* desemnează orice tip de mașină acvatică, inclusiv mașină fără pescaj și un hidroavion, utilizat sau ce poate fi utilizat ca mijloc de transport pe apă, cu excepția unei nave de război, a unei nave de război auxiliare ori a altei nave ce aparține unui guvern sau se află în exploatarea sa, atît timp c`t este utilizat exclusiv pentru un serviciu public necomercial.

Articolul 4
Domeniul de aplicare

Prezentul Protocol se aplică, cu excepția dispozițiilor contrare, prevenirii anchetelor și urmăririlor privind infracțiunile prevăzute de art.6, atunci cînd aceste infracțiuni sunt de natură transnațională și în săvîrșirea lor este implicat un grup infracțional organizat, precum și protecției drepturilor persoanelor care au făcut obiectul acestor infracțiuni.

Articolul 5
Responsabilitatea penală a migranților

Migranții nu devin pasibili de urmăriri penale în temeiul prezentului Protocol pentru faptul că au făcut obiectul faptelor prevăzute la art.6.

Articolul 6
Incriminarea

1) Fiecare Stat Parte adoptă măsurile legislative sau alte măsuri necesare pentru a conferi caracterul de infracțiune, atunci cînd faptele au fost comise intenționat și pentru a obține, direct ori indirect, un folos financiar sau un alt folos material:

a) traficului ilegal de migranți;

b) atunci cînd faptele au fost comise în scopul de a permite traficul ilegal de migranți:

i) confecționării unui document de călătorie sau de identitate fraudulos;

ii) faptei de a furniza sau de a poseda un asemenea document;

c) faptei de a permite unei persoane, care nu este nici cetățean, nici rezident permanent, să rămînă în statul respectiv fără a respecta condițiile necesare ședерii legale în acel stat, prin mijloacele menționate la lit.b) a prezentului paragraf sau prin orice alte mijloace ilegale.

2) Fiecare Stat Parte adoptă de asemenea măsuri legislative și alte măsuri necesare pentru a conferi caracterul de infracțiune:

a) sub rezerva conceptelor fundamentale ale sistemului său juridic, faptei de a încerca să comită o infracțiune stabilită conform paragrafului 1 al prezentului articol;

b) faptei de a fi complice la o infracțiune stabilită conform lit.a), lit.b) i) sau lit. c) a paragrafului 1 al prezentului articol și, sub rezerva conceptelor fundamentale ale sistemului său juridic, faptei de a fi complice la o infracțiune stabilită conform lit.b) ii) a paragrafului 1 al prezentului articol;

c) faptei de a organiza comiterea unei infracțiuni stabilite conform paragrafului 1 al prezentului articol sau de a da instrucțiuni altor persoane pentru ca acestea să o comită.

3) Fiecare Stat Parte adoptă măsuri legislative și alte măsuri necesare pentru a conferi caracterul de circumstanță agravantă infracțiunilor stabilite conform lit.a), lit.b) i) și lit.c) ale paragrafului 1 al prezentului articol și, sub rezerva conceptelor fundamentale ale sistemului său juridic, infracțiunilor stabilite conform lit.b) și c) ale paragrafului 2 al prezentului articol:

a) faptei de a pune în pericol sau de a risca punerea în pericol a vieții ori securității migranților respectivi; sau

b) tratamentului inuman sau degradant aplicat acestor migranți, inclusiv pentru exploatare.

4) Nici o dispoziție a prezentului Protocol nu împiedică un Stat Parte să ia măsuri împotriva unei persoane ale cărei fapte constituie, în dreptul său intern, o infracțiune.

II. TRAFICUL ILEGAL DE MIGRANȚI PE MARE

Articolul 7
Colaborarea

Statele Părți colaborează în orice fel posibil în vederea prevenirii și opririi traficului ilegal de migranți pe mare, conform dreptului internațional al mării.

Articolul 8
Măsuri împotriva traficului ilegal de migranți pe mare

1) Un Stat Parte care are motive serioase să bănuiască faptul că o navă sub pavilionul său ce se prevalează de înmatricularea în registrul său, fără naționalitate sau având în realitate naționalitatea Statului Parte în cauză, deși este sub pavilion străin ori refuză să își arboreze pavilionul, se ocupă cu traficul ilegal de migranți pe mare, poate cere altor State Părți să îl ajute să pună capăt utilizării acestei nave în scopul menționat. Statele Părți solicitate furnizează această asistență în măsura posibilului, ținînd cont de mijloacele de care dispun.

2) Un Stat Parte care are motive serioase să bănuiască faptul că o navă care își exercită libertatea de navigație conform dreptului internațional și sub pavilion sau purtînd însemnele înmatriculării unui alt Stat Parte se ocupă cu traficul ilegal de migranți pe mare poate să notifice statului al cărui pavilion îl poartă nava, să ceară confirmarea înmatriculării și, dacă aceasta este confirmată, să ceară autorizarea acestui stat de a lua măsurile necesare în privința acestei nave. Statul al cărui pavilion îl poartă nava poate, în special, să autorizeze statul solicitant să:

a) inspecteze nava;

b) viziteze nava; și

c) dacă găsește dovezi că nava practică traficul ilegal de migranți pe mare, să ia măsurile necesare în privința navei, a persoanelor și a încărcăturii de la bord, precum și a statului sub al cărui pavilion s-a autorizat acțiunea.

3) Un Stat Parte care a luat una dintre măsurile prevăzute la paragraful 2 al prezentului articol informează fără întîrziere statul sub al cărui pavilion circulă nava asupra rezultatelor acestei măsuri.

4) Un Stat Parte răspunde fără întîrziere unei cereri ce îi este adresată de către un alt Stat Parte în vederea stabilirii dacă o navă care se prevalează de înmatriculare în registrul său sau care își arborează pavilionul este abilitată, precum și unei cereri de autorizare prezentate conform paragrafului 2 al prezentului articol.

5) Un stat sub al cărui pavilion circulă nava poate, într-o măsură compatibilă cu art.7 al prezentului Protocol, să își subordoneze autorizația unor condiții decise de comun acord între el și statul solicitant, în special în ceea ce privește responsabilita-

tea și luarea de măsuri efective. Un Stat Parte nu ia nici o măsură suplimentară fără autorizarea expresă a statului al cărui pavilion îl poartă nava, cu excepția acelora care sunt necesare pentru îndepărtarea unui pericol iminent asupra vieții persoanelor sau a acelora care rezultă din acorduri bilaterale ori multilaterale pertinente.

6) Fiecare Stat Parte desemnează una sau, dacă este necesar, mai multe autorități abilitate să primească cererile de asistență, de confirmare a înmatriculării în registrul acestuia ori a dreptului de a arbora pavilionul său, precum și cererile de autorizare de a lua măsurile potrivite și de a răspunde acestor cereri. Secretarul general al Organizației Națiunilor Unite comunică celorlalte State Părți autoritatea desemnată de fiecare dintre ele în luna următoare acestei desemnări.

7) Un Stat Parte care are motive serioase să bănuiască faptul că o navă se ocupă cu traficul ilegal de migranți pe mare și că această navă este fără naționalitate sau poate fi asimilată unei nave fără naționalitate poate să o inspecteze și să o viziteze. Dacă bănuielile sunt confirmate prin dovezi, acest Stat Parte ia măsurile potrivite conform dreptului intern și dreptului internațional adecvat.

Articolul 9
Clauze de protecție

1) Cînd ia măsuri împotriva unei nave conform art.8 al prezentului Protocol, un Stat Parte:

a) veghează la securitatea și la tratamentul uman al persoanelor aflate la bord;

b) ține cont în modul cuvenit de necesitatea de a nu compromite securitatea navei sau a încărcăturii sale;

c) ține cont în modul cuvenit de necesitatea de a nu prejudicia interesele comerciale sau drepturile statului al cărui pavilion îl poartă nava ori ale oricărui alt stat interesat;

d) veghează, în funcție de mijloacele sale, ca orice măsură luată în privința navei să fie rațională din punct de vedere ecologic.

2) Atunci cînd motivele măsurilor luate prin aplicarea art.8 al prezentului Protocol se dovedesc nefondate, nava este despăgubită pentru orice pierdere sau eventuală pagubă, cu condiția să nu fi comis vreo acțiune care să justifice măsurile luate.

3) Atunci cînd o măsură este luată, adoptată sau aplicată conform prezentului capitol, se ține cont așa cum se cuvine de necesitatea de a nu afecta și nici de a nu împiedica:

a) drepturile și obligațiile statelor de coastă și exercitarea competenței lor conform dreptului internațional al mării; sau

b) puterea statului al cărui pavilion îl poartă nava de a-și exercita competența și controlul în chestiunile de ordin administrativ, tehnic și social privind nava.

4) Orice măsură luată pe mare prin aplicarea prezentului capitol este executată doar de navele de război sau de aeronavele militare ori de alte nave sau aeronave abilitate în acest scop, purtînd vizibil o marcă exterioară și identificabilă că se află în serviciul statului.

III. PREVENIREA, COOPERAREA ŞI ALTE MĂSURI

Articolul 10
Informarea

1) Fără a încălca art.27 şi 28 din convenţie, Statele Părţi, în special acelea care au frontiere comune sau sunt situate pe itinerarii folosite pentru traficul ilegal de emigranţi, pentru a atinge obiectivele prezentului Protocol, conform sistemelor lor juridice şi administrative respective, fac schimb de informaţii pertinente privind în special:

a) punctele de îmbarcare şi de destinaţie, precum şi itinerarele, transportatorii şi mijloacele de transport despre care se ştie sau se bănuieşte că sunt utilizate de o grupare infracţională organizată pentru comiterea faptelor prevăzute de art. 6 al prezentului Protocol;

b) identificarea şi metodele de organizare a grupurilor infracţionale organizate despre care se ştie sau se bănuieşte că ar comite faptele prevăzute de art.6 al prezentului Protocol;

c) autenticitatea şi caracteristicile documentelor de călătorie eliberate de către un Stat Parte, precum şi furtul de documente de călătorie sau de identitate noi ori utilizarea necorespunzătoare a acestora;

d) mijloacele şi metodele de ascundere şi de transport al persoanelor, modificarea, reproducerea ori cumpărarea ilegală sau orice alt fel de uz necorespunzător al documentelor de călătorie ori de identitate utilizate pentru comiterea faptelor prevăzute de art.6 al prezentului Protocol şi mijloacele de detectare a acestora;

e) datele experienţei de ordin legislativ, precum şi practicile şi măsurile ce vizează prevenirea şi combaterea faptelor prevăzute de art.6 al prezentului Protocol; şi

f) problemele ştiinţifice şi tehnice utile pentru descoperire şi reprimare, în scopul întăririi reciproce a capacităţii lor de prevenire şi combatere a faptelor prevăzute de art.6 al prezentului Protocol, de începere a anchetelor asupra acestor fapte şi de urmărire a autorilor.

2) Un Stat Parte care primeşte informaţii se conformează oricărei cereri a Statului Parte care le-a comunicat, supunînd folosirea lor unor restricţii.

Articolul 11
Măsuri la frontiere

1) Fără a încălca angajamentele internaţionale referitoare la libera circulaţie a persoanelor, Statele Părţi întăresc, în măsura posibilului, controalele la frontiere, necesare pentru prevenirea şi descoperirea traficului ilegal de migranţi.

2) Fiecare Stat Parte adoptă măsuri legislative sau alte măsuri necesare pentru prevenirea, pe cît posibil, a folosirii mijloacelor de transport utilizate de către transportatorii comerciali pentru comiterea infracţiunii stabilite conform lit.a) a paragrafului 1 al art.6 din prezentul Protocol.

3) Atunci cînd este necesar, fără a aduce atingere convenţiilor internaţionale aplicabile, aceste măsuri constau în special în prevederea obligaţiei pentru transportatorii comerciali, inclusiv orice companie de transport sau orice proprietar ori utilizator al oricărui mijloc de transport, de a verifica dacă toţi pasagerii posedă documentele

de călătorie cerute pentru intrarea în statul primitor.

4) Fiecare Stat Parte ia măsurile necesare, conform dreptului său intern, pentru a prevedea sancționarea cazurilor de încălcare a obligației prevăzute de paragraful 3 al prezentului articol.

5) Fiecare Stat Parte examinează luarea de măsuri care să permită, conform dreptului său intern, refuzarea intrării persoanelor implicate în comiterea infracțiunilor stabilite conform prezentului Protocol sau anularea vizei.

6) Fără a încălca art.27 al convenției, Statele Părți examinează întărirea cooperării dintre serviciile lor de control la frontiere, în special prin stabilirea și menținerea căilor de comunicare directă.

Articolul 12
Securitatea şi controlul documentelor

Fiecare Stat Parte ia măsurile necesare, conform mijloacelor disponibile:

a) pentru a face în așa fel încît documentele de călătorie sau de identitate pe care le eliberează să aibă o astfel de calitate încît să nu poată fi ușor folosite într-un mod impropriu, falsificate ori modificate, reproduse sau eliberate ilegal; și

b) pentru a asigura integritatea și securitatea documentelor de călătorie sau de identitate eliberate de el ori în numele lui și pentru a împiedica întocmirea, eliberarea și utilizarea lor ilegală.

Articolul 13
Legitimitatea şi valabilitatea documentelor

La cererea unui alt Stat Parte, un Stat Parte verifică, conform dreptului său intern și într-un termen rezonabil, legitimitatea și valabilitatea documentelor de călătorie sau de identitate eliberate ori probabil bănuite că au fost eliberate în numele său și despre care se bănuiește că sunt utilizate pentru comiterea faptelor prevăzute de art.6 al prezentului Protocol.

Articolul 14
Pregătirea şi cooperarea tehnică

1) Statele Părți asigură sau intensifică pregătirea specializată a agenților serviciilor de migrare și a altor agenți competenți pentru prevenirea faptelor prevăzute de art.6 al prezentului Protocol și pentru tratamentul uman acordat migranților care fac obiectul acestor fapte, precum și pentru respectarea drepturilor ce le sunt recunoscute la nevoie în prezentul Protocol.

2) Statele Părți colaborează între ele și cu organizațiile internaționale, organizațiile neguvernamentale și cu celelalte organizații competente, precum și cu alte instituții ale societății civile, pentru asigurarea unei pregătiri adecvate a personalului pe teritoriul lor, în vederea prevenirii, combaterii și eradicării faptelor prevăzute de art.6 al prezentului Protocol și a protecției drepturilor migranților ce fac obiectul acestor fapte. Această pregătire vizează în special:

a) îmbunătățirea securității și calității documentelor de călătorie;

b) recunoașterea și descoperirea documentelor de călătorie sau de identitate frauduloase;

c) activitățile de informare cu caracter penal, în special în ceea ce privește identi-

ficarea grupurilor infracționale organizate despre care se știe sau se bănuiește că ar comite faptele prevăzute la art.6 al prezentului Protocol, metodele folosite pentru transportarea migranților ce fac obiectul unui trafic ilegal, folosirea necorespunzătoare a documentelor de călătorie ori de identitate pentru săvîrșirea faptelor prevăzute de art.6 și mijloacele de disimulare utilizate în traficul ilegal de migranți;

d) îmbunătățirea procedurilor de descoperire, la punctele de intrare și de ieșire tradiționale și netradiționale, a migranților ce fac obiectul unui trafic ilegal; și

e) tratamentul uman aplicat migranților și protecția drepturilor care le sunt recunoscute în prezentul Protocol.

3) Statele Părți avînd experiență corespunzătoare au în vedere să acorde asistență tehnică statelor care sunt frecvent folosite ca țări de origine sau de tranzit pentru persoanele care au făcut obiectul faptelor prevăzute de art.6 al prezentului Protocol. Statele Părți fac tot posibilul pentru a furniza resursele necesare, cum ar fi vehicule, sisteme informatice și lecturi de documente, în scopul combaterii faptelor prevăzute de art.6.

Articolul 15

Alte măsuri de prevenire

1) Fiecare Stat Parte ia măsuri ce vizează aplicarea sau întărirea programelor de informare pentru sensibilizarea publicului că faptele prevăzute de art.6 al prezentului Protocol constituie o activitate infracțională săvîrșită frecvent de către grupurile infracționale organizate în scopul obținerii de profit și că respectivii migranți sunt supuși unor riscuri grave.

2) Conform art.31 al convenției, Statele Părți colaborează în domeniul informației pentru a-i împiedica pe posibilii migranți să devină victimele grupurilor infracționale organizate.

3) Fiecare Stat Parte promovează sau intensifică, după caz, programe de dezvoltare și de cooperare la nivel național, regional și internațional, ținînd cont de realitățile socioeconomice ale migrărilor și acordînd o atenție deosebită zonelor defavorizate din punct de vedere economic și social, în scopul confruntării cu cauzele socioeconomice profunde ale traficului ilegal de migranți, cum ar fi sărăcia și subdezvoltarea.

Articolul 16

Măsuri de protecție şi de asistență

1) Atunci cînd aplică prezentul Protocol, fiecare Stat Parte ia, conform obligațiilor ce-i revin în temeiul dreptului internațional, toate măsurile necesare, inclusiv, dacă este nevoie, măsurile legislative, pentru a apăra și a proteja drepturile persoanelor care au făcut obiectul faptelor prevăzute de art.6 al prezentului Protocol, drepturi ce le sunt acordate în temeiul dreptului internațional aplicabil, în special dreptul la viață și dreptul de a nu fi supus la tortură sau la alte pedepse ori tratamente crude, inumane sau degradante.

2) Fiecare Stat Parte ia măsurile necesare pentru a acorda migranților o protecție adecvată împotriva violenței ce le-ar putea fi aplicată, atît de către persoane, cît și de către grupări, pentru faptul că au făcut obiectul faptelor prevăzute la art.6 al prezentului Protocol.

3) Fiecare Stat Parte acordă o asistență potrivită migranților a căror viață sau securitate este pusă în pericol pentru că au făcut obiectul faptelor prevăzute de art.6 al prezentului Protocol.

4) Atunci cînd aplică dispozițiile prezentului articol, Statele Părți țin cont de nevoile deosebite ale femeilor și copiilor.

5) În cazul deținerii unei persoane care a făcut obiectul faptelor prevăzute de art.6 al prezentului Protocol, fiecare Stat Parte își respectă obligațiile asumate în temeiul Convenției de la Viena asupra relațiilor consulare, în cazurile aplicabile, inclusiv obligația de a informa fără întîrziere persoana respectivă despre dispozițiile referitoare la notificarea și comunicarea cu funcționarii consulari.

Articolul 17

Acorduri şi convenţii

Statele Părți examinează posibilitatea încheierii de acorduri bilaterale sau regionale, de convenții operaționale ori de înțelegeri ce vizează:

a) stabilirea celor mai potrivite și eficiente măsuri pentru prevenirea și combaterea faptelor prevăzute de art.6 al prezentului Protocol; sau

b) dezvoltarea dispozițiilor prezentului Protocol.

Articolul 18

Întoarcerea migranților ce fac obiectul traficului ilegal

1) Fiecare Stat Parte consimte să faciliteze și să accepte, fără întîrziere nejustificată sau nerezonabilă, întoarcerea unei persoane care a făcut obiectul unei fapte prevăzute de art.6 al prezentului Protocol și care este cetățean ori are dreptul de a avea reședința permanentă pe teritoriul său sau în momentul revenirii.

2) Fiecare Stat Parte studiază posibilitatea de a facilita și de a accepta, conform dreptului său intern, revenirea unei persoane care a făcut obiectul unei fapte prevăzute de art.6 al prezentului Protocol și care avea dreptul de a avea reședința permanentă pe teritoriul său în momentul intrării acelei persoane pe teritoriul statului primitor.

3) La cererea Statului Parte de primire, un Stat Parte solicitat verifică, fără întîrziere nejustificată sau nerezonabilă, dacă persoana care a făcut obiectul unei fapte prevăzute la art.6 al prezentului Protocol este cetățeanul său ori are dreptul de a avea reședința permanentă pe teritoriul său.

4) În scopul facilitării întoarcerii unei persoane care a făcut obiectul unei fapte prevăzute de art.6 al prezentului Protocol și care nu posedă documentele cerute, Statul Parte al cărei cetățean este această persoană ori în care are dreptul de ședere permanentă acceptă să elibereze, la cererea Statului Parte primitor, documentele de călătorie sau orice alt fel de autorizație necesară pentru a permite persoanei să se predea și să fie reprimită pe teritoriul său.

5) Fiecare Stat Parte interesat de întoarcerea unei persoane care a făcut obiectul unei fapte prevăzute de art.6 al prezentului Protocol ia toate măsurile necesare pentru a organiza această revenire în mod organizat, ținînd cont de securitatea și demnitatea persoanei.

6) Statele Părți pot coopera cu organizațiile internaționale competente pentru

aplicarea prezentului articol.

7) Prezentul articol nu prejudiciază drepturile acordate de orice lege a Statului Parte primitor persoanelor care au făcut obiectul unei fapte prevăzute de art.6 al prezentului Protocol.

8) Prezentul articol nu are urmări asupra obligațiilor asumate în temeiul oricărui alt tratat bilateral ori multilateral aplicabil sau al oricărui alt acord ori convenție operațională aplicabilă determinînd, în întregime sau parțial, întoarcerea persoanelor care au făcut obiectul unei fapte prevăzute de art.6 al prezentului Protocol.

IV. DISPOZIȚII FINALE

Articolul 19
Clauze de protecție

1) Nici o dispoziție a prezentului Protocol nu are urmări asupra altor drepturi, obligații și răspunderi ale statelor și persoanelor private în temeiul dreptului internațional, inclusiv dreptul internațional umanitar și dreptul internațional referitor la drepturile omului, și, în special, atunci cînd se aplică, referitor la Convenția din 1951 și Protocolul din 1967 privind statutul refugiaților, precum și principiul nerespingerii care este prevăzut de acesta.

2) Măsurile prevăzute de prezentul Protocol sunt interpretate și aplicate astfel încît persoanele să nu facă obiectul unei discriminări pe motiv că fac obiectul faptelor prevăzute de art.6 al prezentului Protocol. Interpretarea și aplicarea acestor măsuri sunt conforme principiilor nediscriminatorii recunoscute internațional.

Articolul 20
Rezolvarea diferendelor

1) Statele Părți fac eforturi pentru rezolvarea diferendelor privind interpretarea sau aplicarea prezentului Protocol pe calea negocierii.

2) Orice neînțelegere între două sau mai multe State Părți privind interpretarea sau aplicarea prezentului Protocol, care nu poate fi rezolvată pe calea negocierii într-un termen rezonabil, la cererea unuia dintre aceste State Părți este supusă arbitrajului. Dacă în termen de 6 luni începînd de la data cererii arbitrajului, Statele Părți nu cad de acord în privința organizării arbitrajului, oricare dintre ele poate supune diferendul atenției Curții Internaționale de Justiție, adresînd o cerere conform Statutului Curții.

3) Fiecare Stat Parte poate, în momentul semnării, ratificării, acceptării sau aprobării prezentului Protocol ori aderării la acesta, să declare că nu se consideră legat prin paragraful 2 al prezentului articol. Celelalte State Părți nu sunt legate prin paragraful 2 al prezentului articol de orice Stat Parte care a emis o asemenea rezervă.

4) Orice Stat Parte care a emis o rezervă în temeiul paragrafului 3 al prezentului articol poate să o retragă în orice moment, adresînd o notificare secretarului general al Organizației Națiunilor Unite.

Articolul 21

Semnarea, ratificarea, acceptarea, aprobarea şi aderarea

1) Prezentul Protocol va fi deschis semnării tuturor statelor în perioada 12-15 decembrie 2000 la Palermo (Italia) și apoi la sediul Organizației Națiunilor Unite, la New York, pînă la data de 12 decembrie 2002.

2) Prezentul Protocol este de asemenea deschis semnării de către organizațiile regionale de integrare economică, cu condiția ca cel puțin un stat membru al unei asemenea organizații să fi semnat prezentul Protocol conform paragrafului 1 al prezentului articol.

3) Prezentul Protocol este supus ratificării, acceptării sau aprobării. Instrumentele de ratificare, de acceptare ori de aprobare vor fi depuse la secretarul general al Organizației Națiunilor Unite. O organizație regională de integrare economică își poate depune instrumentele de ratificare, de acceptare sau de aprobare dacă cel puțin unul dintre statele ei membre a făcut-o. În acest instrument de ratificare, de acceptare sau de aprobare, această organizație declară extinderea competenței sale asupra chestiunilor guvernate de prezentul Protocol. De asemenea, ea îl informează pe depozitar despre orice modificare pertinentă asupra extinderii competenței sale.

4) Prezentul Protocol este deschis aderării oricărui stat sau oricărei organizații regionale de integrare economică, din care cel puțin un stat membru este parte la prezentul Protocol. Instrumentele de aderare sunt depuse la secretarul general al Organizației Națiunilor Unite. În momentul aderării sale, o organizație regională de integrare economică declară extinderea competenței sale asupra chestiunilor guvernate de prezentul Protocol. Ea îl informează de asemenea pe depozitar despre orice modificare pertinentă asupra extinderii competenței sale.

Articolul 22

Intrarea în vigoare

1) Prezentul Protocol va intra în vigoare după nouăzeci de zile de la data depunerii celui de-al patruzecilea instrument de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare, înțelegîndu-se prin aceasta că nu va intra în vigoare înainte de intrarea în vigoare a convenției. Pentru aplicarea prezentului paragraf nici unul dintre instrumentele depuse de o organizație regională de integrare economică nu este considerat instrument ce se adaugă instrumentelor depuse deja de statele membre ale acestei organizații.

2) Pentru fiecare stat sau organizație regională de integrare economică ce va ratifica, va accepta ori va aproba prezentul Protocol sau care va adera la acesta după depunerea celui de-al patruzecilea instrument pertinent, prezentul Protocol va intra în vigoare la treizeci de zile de la data depunerii instrumentului pertinent de către acest stat ori de această organizație sau la data la care intră în vigoare prin aplicarea paragrafului 1 al prezentului articol, dacă este ulterioară.

Articolul 23

Amendamente

1) La expirarea unui termen de 5 ani începînd de la intrarea în vigoare a prezentului Protocol, un Stat Parte la Protocol poate propune un amendament și poate depune

textul la secretarul general al Organizației Națiunilor Unite. Acesta va comunica apoi propunerea de amendament Statelor Părți și Conferinței Părților la convenție, în vederea examinării propunerii și adoptării deciziei. Statele Părți la prezentul Protocol reunite la Conferința Părților nu precupețesc nici un efort pentru a ajunge la un consens asupra oricărui amendament. Dacă toate eforturile în acest sens au fost epuizate fără să se fi ajuns la vreun acord, va fi necesar, ca o ultimă posibilitate pentru ca amendamentul să fie adoptat, votul majorității a două treimi din Statele Părți la prezentul Protocol, prezente la Conferința Părților și care și-au exprimat votul.

2) În temeiul prezentului articol, pentru a-și putea exercita dreptul de vot în domenii ce țin de competența lor, organizațiile regionale de integrare economică dispun de un număr de voturi egal cu numărul statelor lor membre Părți la prezentul Protocol. Ele nu își exercită dreptul de vot dacă statele membre și-l exercită pe al lor și invers.

3) Un amendament adoptat conform paragrafului 1 al prezentului articol este supus ratificării, acceptării sau aprobării Statelor Părți.

4) Un amendament adoptat conform paragrafului 1 al prezentului articol va intra în vigoare pentru un Stat Parte după nouăzeci de zile de la data depunerii de către acest Stat Parte la secretarul general al Organizației Națiunilor Unite a unui instrument de ratificare, de acceptare sau de aprobare a acestui amendament.

5) Un amendament intrat în vigoare devine obligatoriu față de Statele Părți care și-au dat consimțământul de a fi legate prin el. Celelalte State Părți rămîn legate prin dispozițiile prezentului Protocol și prin toate amendamentele anterioare pe care le-au ratificat, acceptat sau aprobat.

Articolul 24
Denunțarea

1) Un Stat Parte poate denunța prezentul Protocol prin notificare adresată secretarului general al Organizației Națiunilor Unite. O asemenea denunțare devine efectivă la un an de la data primirii notificării de către secretarul general.

2) O organizație regională de integrare economică încetează să fie parte la prezentul Protocol atunci cînd toate statele sale membre l-au denunțat.

Articolul 25
Depozitar şi limbi

1) Secretarul general al Organizației Națiunilor Unite este depozitarul prezentului Protocol.

2) Originalul prezentului Protocol, ale cărui texte în limbile engleză, arabă, chineză, spaniolă, franceză și rusă sunt egal autentice, va fi depus la secretarul general al Organizației Națiunilor Unite.

De aceea, plenipotențiarii semnatari, autorizați în acest scop de guvernele respective, au semnat prezentul Protocol.

DECLARAȚIA PRIVIND CRIMINALITATEA ŞI JUSTIȚIA: SOLUȚII LA PROVOCĂRILE SECOLULUI XXI* (EXTRAS)

Asambleea Generală,

reamintind, că în rezoluția 54/125 din 17 decembrie 1999 solicita celui de-al zecelea Congres al Organizației Națiunilor Unite, privind prevenirea criminalității și tratamentul infractorilor, să prezinte prin Comisia pentru Prevenirea Criminalității și Justiție Penală precum și prin Consiliului Economic și Social al ONU, declarația sa către Asambleea secolului, pentru a fi analizată și luată o hotărîre și a rugat Comisia să acorde interes sporit pe parcursul sesiunii a noua recomandărilor Congresului al zecelea, cu scopul de a prezenta, prin Consiliul Economic și Social, recomandări cu privire la măsurile ulterioare necesare, pentru a fi adoptate la cea de-a cinzeci și cincea sesiunea a Asambleiei Generale,

aprobă, Declarația de la Viena privind criminalitatea și justiția: soluții la provocările secolului XXI, adoptată de către statele-membre ale Organizației Națiunilor Unite și de către alte state care au participat la nivelul înalt al acestei etape a Congresului al zecelea al Națiunilor Unite privind prevenirea criminalității și tratament infractorilor[1], așa cum se găsește în anexa prezentei Rezoluții.

Ședința plenara Nr. 81,
4 decembrie 2000

Anexă

Noi, Statele - membre ale Organizației Națiunilor Unite,

5. Subliniem responsabilitatea fiecărui stat de a introduce şi de a susține un sistem etic, eficient şi corect de justiție penală. Noi susținem eforturile de acordare a asistenței statelor pentru sporirea potențialului, inclusiv în ce priveşte pregătirea cadrelor şi acordare de asistență tehnică precum şi în elaborarea legislației, regulilor şi în acumularea de cunoştințe speciale şi experiență, în vederea contribuirii la implementarea Convenției şi a protocoalelor ei.

6. Ținînd cont de scopurile Convenției şi protocoalelor ei, noi tindem către:

h) Includerea componentei de prevenire a criminalității în strategiile naționale şi internaționale de dezvoltare;

7. Ne asumăm responsabilitatea de a consolida colaborarea internațională în scopul creării condițiilor de combatere a crimei organizate, de creştere şi dezvoltare durabilă, precum şi de eradicare a sărăciei şi şomajului.

8. Ne angajam să elaboram metode mai eficiente de cooperare în scopul combaterii fenomenului de trafic de ființe umane, în special traficul de femei şi copii, precum şi a migrației ilegale.

9. Ne asumăm responsabilitatea de a consolida cooperarea internaționala şi asistența juridică reciprocă în scopul combaterii producerii şi comercializării ilegale de arme de foc.

---

* Adoptată de către Adunarea Generală 4 decembrie 2000.

10. Ne angajăm în continuare să întreprindem mai activ acțiuni internaționale împotriva corupției, bazîndu-ne pe Declarația Organizației Națiunilor Unite privind lupta împotriva corupției şi mitei în tranzacțiile comerciale internaționale[3].

11. Confirmăm, că lupta împotriva "spălării" de bani şi a crimelor economice este elementul de bază al strategiei de combatere a crimei organizate.

12. Noi hotărîm să elaborăm recomandări cu privire la programe orientate pe acțiuni concrete în privința prevenirii infracțiunilor comise cu utilizarea computerelor şi lupta cu astfel de infracțiuni.

13. Menționăm că actele de violența şi de terorism reprezintă în continuare motiv de îngrijorare.

14. De asemenea menționăm că există în continuare discriminare rasiala, xenofobie şi alte forme de intoleranță.

15. Confirmăm hotărîrea noastră de a combate violența cauzată de intoleranța în bază de pe apartenență etnică.

16. Recunoaştem importanța practică a acordurilor-tip de cooperare internațională în probleme de drept şi justiție.

17. Noi, recunoaştem în continuare cu profundă îngrijorare că minorii, aflați în situații critice, deseori sunt supuşi riscului de a deveni infractori sau devin uşor membri ai grupărilor criminale, precum şi ai grupărilor care au legături cu grupurile transnaționale de crimă organizată, şi ne angajăm să întreprindem măsuri pentru prevenirea acestui fenomen în creştere şi să includem cînd este necesar, prevederi cu privire la administrarea justiției în cazul minorilor, în planurile naționale de dezvoltare şi în strategiile internaționale de dezvoltare, şi să ținem cont de problemele legate de administrarea justiției asupra minorilor în politica noastră de finanțare a cooperării în scopuri de dezvoltare.

18. Ne angajam să acordăm atenție prioritară prevenirii creşterii numărului de persoane arestate şi a persoanelor aflate în detenție preventivă, în dependență de circumstanțe, prin aplicarea unor măsuri fiabile şi eficiente alternative la privațiunea de libertate.

19. Noi hotărîm să adoptăm, atunci cînd este necesar, planuri de acțiuni naționale, regionale şi internaționale în scopul susținerii victimelor infracțiunilor.

20. Noi chemăm la elaborarea de politici, proceduri şi programe de justiție restaurativă, bazate pe respectarea drepturilor, necesităților şi intereselor victimelor, infractorilor, comunităților şi a tuturor părților.

DOCUMENTUL 2

39/142. Declarația privind controlul abuzului şi al traficului de droguri. (extras)

Asambleea Generală,
ședința plenară Nr. 101, din 14 decembrie, 1984

Anexă

Statele-membre trebuie să utilizeze actele legislative contra producerii ilegale de

droguri, cererii ilegale de substanțe narcotice precum și circulația ilegală a acestora și să ia măsuri suplimentare pentru lupta cu noile forme ale acestei crime rușinoase și oribile.

Statele-membre se angajează să-și activizeze eforturile și să-și coordoneze strategiile îndreptate către lupta cu eradicarea problemei complicate a operațiunilor ilegale cu droguri și a abuzului de substanțe narcotice, prin intermediul programelor care prevăd alternative economice, sociale și culturale.

DOCUMENTUL 3
(XXX). Declarația privind dreptul tuturor persoanelor de a nu fi subiect al torturii sau al altor forme de tratament sau pedeapse crude, inumane sau degradante

9 decembrie 1975

(extras)

Anexă

Articolul 1

1. În contextul prezentei Declarații - tortura înseamnă orice acțiune, prin intermediul căreia persoanei intenționat i se cauzează o durere puternică sau suferință, fizică sau psihică, de către o persoană oficială sau la îndemnarea unei astfel de persoane, cu scopul de a obține de la ea sau de la o persoană terță informație sau mărturisire, de a pedepsi persoana pentru acțiunile, pe care le-a săvîrşit, sau de săvîrşirea cărora este bănuită, sau de a speria acea persoană sau alte persoane. În această definiție nu se include durerea sau suferința provocate doar de privațiunea legală de libertate, din cauza stării, proprie acesteia, sau ca urmare a acesteia, în măsura compatibilă cu Regulile Minime de tratament a deținuților.

2. Tortura reprezintă o formă gravă şi premeditată de pedeapsă şi tratament crud, inuman sau degradant.

Articolul 2

Orice acțiune care implică tortură sau alte forme dure, inumane sau degradante de tratament și pedeapsă reprezintă o înjosire a demnității umane și trebuie pedepsită ca o încălcare a Regulamentului Organizației Națiunilor Unite și o încălcare a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, proclamate în Declarația Universală a Drepturilor Omului.

Articolul 3

Nici un stat nu poate să permită sau să aibă o atitudine tolerantă față de tortură sau alte forme dure, inumane sau degradante de tratament sau pedeapsă. Circumstanțele excepționale cum sunt, starea de război sau pericol de război , instabilitate politică internă sau orice altă stare excepțională, nu pot servi drept motiv pentru tortură sau alte forme dure, inumane sau degradante de tratament sau pedeapsă.

Articolul 4

Fiecare Stat trebuie, să întreprindă în conformitate cu prevederile acestei Declarații, măsuri eficiente pentru a nu permite tortura și alte forme dure, inumane sau degradante de tratament și pedeapsă în sfera jurisdicției sale.

Articolul 5

Pregătirea personalului, care urmărește respectarea legii și pregătirea altor persoane oficiale, care pot purta răspundere pentru persoanele, private de libertate, trebuie să asigure o astfel de situație, în care să fie respectată în totalitate interdicția torturii sau altor forme dure, inumane sau degradante de tratament și pedepse. Această interdicție trebuie, pe măsura necesității, să fie inclusă în astfel de reguli generale sau regulamente, care se referă la obligațiunile și funcțiile persoanelor, care pot avea de a face cu reținerea a astfel de persoane și îngrijirea lor.

DOCUMENTUL 4
Rezoluția , Adoptată de Asambleea Generală

53/144. Declarația privind drepturile şi responsabilitățile indivizilor, grupurilor şi organizațiilor civile de a promova şi proteja drepturile universale recunoscute şi libertățile fundamentale ale omului

9 decembrie 1998

(extras)

Anexă

Articolul 9

1. În procesul de exercitare a drepturilor şi libertăților fundamentale ale omului, *inclusiv* promovarea şi apărarea drepturilor omului, menționate în prezenta Declarație, *fiecare* om, individual şi împreună cu alții, are dreptul să se folosească de mijloace eficiente de apărare legală şi să fie apărat în caz de încălcare a acestor drepturi.

2. În acest scop fiecare om, drepturile sau libertățile căruia se presupune că sunt încălcate, are dreptul personal sau printr-un reprezentant legal împuternicit, să depună *plîngere* la un organ independent, imparțial, competent judecătoresc sau la alt organ, constituit în baza legii, *să* conteze pe analiza acestei plîngeri la timp de către acest organ în cadrul *unui proces public şi să* primească de la un astfel de organ, *în conformitate cu legea*, decizia, care prevede măsurile de soluționare a situației, *inclusiv orice fel de* despăgubire care i se cuvine, în cazul încălcării *drepturilor şi libertăților acestei persoane*, precum şi dreptul la executarea forțată a acestei decizii sau adoptarea *fără* reținere neîntemeiată a acesteia.

3. În acelaşi scop *fiecare om*, individual sau împreună cu alții are dreptul, în particular :

a) În legătură cu încălcarea drepturilor şi libertăților fundamentale ale omului în rezultatul politicii şi acțiunilor unor persoane responsabile şi organe de stat, să depună *plîngeri sau alte* adresări corespunzătoare în organele judi-

ciare competente naționale, organele administrative şi legislative sau orice alt organ competent, prevăzut de sistemul legislativ al statului, care să ia o decizie în privința acestei plîngeri *fără reținere neîntemeiată*;

b) Să fie prezent la audieri deschise, dezbateri şi procese de judecată cu scopul de a-şi forma o opinie cu privire la conformitatea acestora cu legislația națională şi respectarea obligațiilor internaționale;

c) Să propună şi să ofere asistență juridică calificată şi profesională sau alte consultații corespunzătoare şi asistență în apărarea drepturilor şi libertăților fundamentale ale omului.

4. În acest scop şi în conformitate cu documentele internaționale şi procedurile aplicabile, fiecare om are dreptul, individual sau împreună cu alții, la accesul fără obstacole la organele internaționale, care au o competență generală sau specifică să primească şi să analizeze reclamațiile în sfera drepturilor şi libertăților fundamentale ale omului, precum şi să mențină legătura cu acestea.

5. Statul efectuează o anchetă imediată sau asigură efectuarea anchetei de fiecare dată, cînd există motive plauzibile de a constata, că pe orice teritoriu, care se află sub jurisdicția sa, a avut loc o încălcare a drepturilor şi libertăților fundamentale ale omului.

Articolul 14

1. Statul este responsabil de aprobarea măsurilor legislative, judiciare, administrative sau a altor măsuri corespunzătoare, cu scopul de a contribui la înțelegerea de către toate persoanele care se află sub jurisdicția sa, a drepturilor lor sociale, culturale, politice, economice şi de cetățean.

DOCUMENTUL 5

Asambleea Generală

Principiile eticii medicale

18 decembrie 1982

(extras)

Anexă

Principiile eticii medicale, ce se referă la rolul angajaților din serviciile de protecție a sănătății, în mod special al medicilor, în procesul de protejare a deținuților sau persoanelor reținute, împotriva torturii sau a altor forme crude, inumane și degradante de tratament și pedeapsă.

Principiul 2

Lucrătorii medicali, în special medicii, comit o încălcare gravă a eticii medicale, precum și o infracțiune, conform actelor internaționale în vigoare, dacă ei întreprind acțiuni active sau pasive, care constituie participarea sau complicitatea la tortură și alte forme crude, inumane și degradante de tratament și pedeapsă, precum și instigarea la astfel de acțiuni sau încercarea de a săvîrși asemenea fapte.

Principiul 3

Lucrătorii medicali, în special medicii, încalcă principiile eticii medicale, dacă sunt implicați în relații profesionale de orice alt tip cu deținuții sau cu persoanele reținute, al căror scop nu este controlul medical, menținerea sau ameliorarea bunăstării fizice și psihice.

Principiul 4

Lucrătorii medicali, în special, medicii încalcă principiile eticii medicale, în condițiile în care ei:

- Își folosesc cunoștințele și experiența pentru a ajuta la efectuarea interogatoriului deținuților sau persoanelor reținute în așa mod, încît aceasta poate avea un efect negativ asupra sănătății fizice sau psihice sau asupra stării acestor deținuți sau persoane reținute și nu corespunde documentelor internaționale;

-Confirmă sau participă la confirmarea faptului că starea sănătății deținuților sau persoanelor reținute permite ca aceștia să fie tratați sau pedepsiți într-un mod care poate influența negativ bunăstarea fizică sau psihică, și nu corespunde tratatelor internaționale în vigoare, sau participă în orice mod posibil la procesul de aplicare a unui asemenea comportament sau pedeapsă, ce nu corespunde actelor internaționale.

Principiul 5

Participarea lucrătorilor medicali, în special a medicilor, în orice procedură cu scop de calmare aplicată deținutului sau persoanei reținute, este o încălcare directă a eticii medicale, doar dacă necesitatea acesteia nu este determinată de criterii pur medicale, și această procedură nu este indispensabilă pentru protejarea bunăstării fizice și psihice, pentru propria securitate a deținutului sau persoanei reținute, a altor deținuți sau persoane reținute sau a personalului de pază, precum și dacă aceasta nu prezintă un pericol pentru bunăstarea psihică și fizică a acestuia.

Principiul 6

Nu este permisă nici o abatere de la principiile menționate mai sus, indiferent de natura argumentelor, inclusiv situațiile excepționale.

DOCUMENTUL 6

Rezoluția Adoptată de Asambleea Generală

[conform raportului Comitetului al Treilea (A/52/635)]

52/86. Măsuri practice în domeniul prevenirii criminalității și justiției penale în scopul eliminării violenței împotriva femeilor

12 decembrie 1997

(extras)

Anexă

Strategii-tip și măsuri practice pentru eliminarea violenței împotriva femeilor în domeniul prevenirii criminalității și a justiției penale.

III. ORGANELE DE POLIȚIE

8. Statelor membre li se recomandă insistent în cadrul sistemelor lor legislative :

a) să asigure executarea imediată a prevedrilor aplicabile ale legilor, deciziilor,codurilor şi procedurilor, care se referă la violența;

b) împotriva femeilor, în aşa fel încît toate actele criminale de violență față de femei să fie considerate ca atare în cadrul sistemului de justiție penală şi să fie luate măsurile necesare în această privință;

c) să elaboreze metode de anchetare, care nu umilesc demnitatea femeilor victime ale violențelor,şi reduc la minimum gradul de invadare a vieții lor private, asigurînd în acelaşi timp respectarea standardelor de colectare a celor mai bune dovezi;

d) să asigure, că în cadrul procedurilor poliției, inclusiv cu privire la deciziile despre arestarea, reținerea şi condițiile oricărei forme de eliberare a persoanei, care a comis crima se ia în considerație securitatea ale victimei şi a altor persoane, ce au legături familiale, sociale sau de alt tip cu aceasta, şi ca aceste proceduri să contribuie la prevenirea noilor acte de violență;

e) să împuternicească organele de poliție să întreprindă măsuri operative în legătură cu cazurile de violență împotriva femeilor;

f) să asigure îndeplinirea de către organele de poliție a responsabilităților lor în conformitate cu legea şi codurile de conduită, şi posibilitatea tragerii la răspundere a organelor de poliție pentru orice încălcare a acestor norme;

g) să încurajeze angajarea femeilor în serviciile de poliție, inclusiv în departamentele operative.

DOCUMENTUL 7

40/144. Declarația cu privire la drepturile omului în cazul persoanelor care nu sunt cetățeni ai țării în care locuiesc

a 116-a ședință plenară,
13 decembrie 1985

(extras)

1. Care legalizează pătrunderea ilegală a străinilor în stat şi prezența lor în stat; nici o prevedere nu trebuie să se interpreteze o restricție a dreptului oricărui stat de a adopta legi şi drepturi, care se referă la intrarea străinilor şi condițiile şederii lor, sau să stabilească diferențe dintre cetățenii acestuia şi cetățenii străini. Însă astfel de legi şi drepturi trebuie să fie compatibile cu obligațiile internaționale de drept, asumate de către acest stat, inclusiv obligațiile în domeniul drepturilor omului.

2. Prezenta Declarație nu trebuie să împiedice exercitarea drepturilor, acordate în conformitate cu legislația internă, şi drepturilor pe care statul este obligat, în conformitate cu dreptul internațional, să le acorde străinilor, chiar dacă în Prezenta Declarație astfel de drepturi nu sunt recunoscute sau sunt recunoscute într-o măsură mai mică.

Articolul 3

Fiecare stat trebuie să publice legislația sa națională sau regulile cu privire la străini.

Articolul 4

Străinii sunt obligați să respecte legile statului, în care ei locuiesc sau se află, și să respecte obiceiurile și tradițiile poporului acestui stat.

Articolul 5

1. Străinii beneficiază de următoarele drepturi, în conformitate cu legislația internă şi luînd în considerație obligațiile internaționale corespunzătoare ale statelor, în care se află :

a) dreptul la viață și la inviolabilitatea personală; nici un străin nu poate fi supus arestării arbitrare sau reținerii sub arest; nici un străin nu trebuie să fie lipsit de libertate decît conform procedurilor care sunt stabilite de lege;
b) dreptul de a fi protejați împotriva amestecului arbitrar sau ilegal în viața personală şi de familie şi referitor la locuință sau corespondență;
c) dreptul la egalitate în fața instanțelor de judecată, tribunalelor şi tuturor organelor şi instituțiilor, care administrează justiția, şi, la necesitate dreptul la ajutorul gratuit al translatorului în cazul proceselor penale, şi atunci cînd aceasta este prevăzut de lege, în caz de alte procese;
d) dreptul la alegerea soțului/soției,la căsnicie, la crearea familiei;
e) dreptul la libertatea gîndirii, părerii, conştiinței şi religiei; dreptul la practicarea religie sau a convingerilor sale, ținînd cont de restricțiile care sunt prevăzute de lege şi care sunt necesare pentru protecția securității naționale, ordinii, sănătății sau moralei sau a drepturilor şi libertăților fundamentale ale altora;
f) dreptul la păstrarea propriei limbi, a culturii şi tradițiilor;
g) dreptul la transferul veniturilor, economiilor sau alte mijloace personale băneşti peste hotare respectînd regulile interne cu privire la tranzacțiile valutare.

2. Ținîndu-se cont de restricțiile care sunt prevăzute de lege şi care sunt necesare într-o societate democrată pentru protecția securității statale, securității naționale, a ordinii publice, sănătății şi moralei populației sau drepturilor şi libertăților altor persoane şi care sunt compatibile cu alte drepturi, recunoscute în documentele internaționale corespunzătoare, şi care sunt expuse în prezenta Declarație, străinii beneficiază de următoarele drepturi:

a) dreptul să părăsească țara;
b) dreptul la libera exprimare a opiniei ;
c) dreptul la întrunirile paşnice;
d) dreptul de a deține proprietate, individual cît şi împreună cu alte persoane, ținînd cont de legislația internă.

3. Ținînd cont de restricțiile, menționate în punctul 2, străinii, care se află legal pe teritoriul statului, beneficiază de dreptul la libera deplasare sau libertatea alegerii locului de trai în limitele statului.

4. _Ţinînd cont de legislaţia naţională şi prezenţa permisiunii corespunzătoare, soţiei şi minorilor sau copiilor ce se află la întreţinerea străinului care locuieşte legal teritoriul statului, li se permite să-l însoţească pe străin, să vină la el în ospeţie şi să rămînă cu el .

Articolul 6

Nici un străin nu trebuie să fie supus torturilor, tratamentului sau pedepsei dure, inumane sau degradante, şi în special, nici un străin nu trebuie să fie supus experienţelor ştiinţifice sau medicale fără acordul lui liber.

Articolul 7

Străinul, care se află legal pe teritoriul statului, poate fi extrădat de pe teritoriul acestui stat doar în scopul executării deciziei, emise în conformitate cu legea şi dacă considerentele imperative de securitate naţională nu solicită altceva, are dreptul la prezentarea dovezilor contra extrădării sale, la revizuirea cazului său de către organele competente sau de persoana sau persoanele, desemnate în mod special de organul competent, şi dreptul de a se prezenta în acest scop în faţa acestor organe, persoană sau persoane. Se interzice extrădarea individuală sau colectivă a străinilor pe baza apartenenţei rasiale, culorii pielii, religiei, culturii, provenienţei familiale, naţionale sau etnice.

Articolul 8

1. Străinii, care locuiesc legal pe teritoriul statului beneficiază, în conformitate cu legile naţionale, de următoarele drepturi cu condiţia îndeplinirii obligaţiilor sale, indicate în articolul 4:

a) dreptul la condiţii de muncă, care corespund cerinţelor de securitate şi igienă, dreptul la un salariu echitabil şi remunerarea echitabilă a muncii, fără vreo diferenţă, în particular femeilor trebuie să li se garanteze condiţii de muncă nu mai rele decît cele, de care beneficiază bărbaţii, cu o remunerare egală pentru o muncă egală;
b) dreptul de a deveni membru al asociaţiilor profesionale şi al altor organizaţii sau asociaţii la alegerea sa şi de a participa la activitatea acestora. Exercitarea dreptului indicat nu poate fi supusă nici unor restricţii, în afara celor care sunt prevăzute de lege şi care sunt necesare într-o societate democrată în interesele securităţii de stat sau ordinii publice sau pentru apărarea drepturilor şi libertăţilor altor persoane;
c) dreptul la ocrotirea sănătăţii, asistenţă medicală, asigurare socială, deservire socială, educaţie şi odihnă cu condiţia, că îndeplinesc cerinţele conform regulilor respective şi că aceasta nu este o povară prea mare pentru resursele statului.

2. Cu scopul protecţiei drepturilor străinilor, care desfăşoară o activitate legală remunerată în ţara în care se află, astfel de drepturi pot fi determinate de guvernele corespunzătoare în convenţii multilaterale sau bilaterale.

Articolul 9

Nici un străin nu poate fi privat arbitrar de proprietatea sa obţinută prin mijloace legale.

Articolul 10

Oricărui străin trebuie să i se ofere libertatea de a lua legătura în orice moment cu consulatul sau reprezentanța diplomatică a statului, al cărui cetățean este, sau , în absența acestora, cu consulatul sau reprezentanța diplomatică altui stat, care are însărcinarea să apere interesele statului, al cărui cetățean este, în statul de reședință.

DOCUMENTUL 8
51/60. Declarația Organizației Națiunilor Unite privind criminalitatea și securitatea publică

12 decembrie 1996

(extras)

Anexă

Articolul 3

Statele – membre adoptă măsuri de prevenire a susținerii și activităților organizațiilor criminale pe teritoriul lor. Statele-membre prevăd în cea mai mare măsură posibilă o procedură eficientă de extrădare sau urmărire a persoanelor, care participă la crime transnaționale periculoase, pentru ca aceste persoane să nu-și poată găsi nici un adăpost sigur.

Articolul 7

Statele – membre iau măsuri în cadrul jurisdicției lor naționale pentru consolidarea propriilor capacități de a depista și interzice trecerea hotarelor de către persoanele, care participă la comiterea crimelor transnaționale periculoase, și mijloacele de înfăptuire a acestor crime și iau următoarele măsuri concrete eficiente pentru apărarea hotarelor lor:

a) aprobarea măsurilor eficiente de control al substanțelor explozive şi de luptă contra comerțului ilegal al infractorilor cu anumite materiale şi componente ale acestora, care sunt special predestinate pentru producerea armamentului nuclear, biologic sau chimic, şi reducerea riscului, care apare în rezultatul acestui comerț ilegal, prin aderarea la toate acordurile internaționale existente, care se referă la armele de distrugere în masă, şi prin executarea deplină a prevederilor acestora;
b) consolidarea evidenței eliberării paşapoartelor şi creşterea nivelului de protecție împotriva falsificării şi a imitațiilor;
c) asigurarea mai severă a respectării normelor cu privire la combaterea comerțului transnațional ilegal de arme de foc cu scopul prevenirii folosirii armelor de foc în activitatea criminală şi reducerea posibilității de apariție a conflictelor periculoase;
d) coordonarea măsurilor întreprinse şi schimbul de informație în scopul combaterii transportului de contrabandă a imigranților ilegali peste hotarele naționale.

DOCUMENTUL 9

40/34. Declarația privind principiile de bază ale justiției cu privire la victimele crimelor și victimele abuzului din partea puterii

(extras)

Asambleea Generală
29 noiembrie 1985

Anexă

1. Prin termenul "victimă", se înțeleg persoanele cărora, individual sau în grup, le-au fost cauzate prejudicii, care includ vătămări corporale sau daune morale, suferințe emoționale, daune financiare sau lezarea semnificativă a drepturilor lor de bază, în rezultatul acțiunii sau a lipsei de acțiune, care încalcă legea în vigoare a statelor-membre, inclusiv și legile ce interzic abuzul de putere.

2. În conformitate cu prezenta Declarație, o anumită persoana poate fi considerată "victimă" indiferent dacă a fost sau nu identificat, arestat, transmis judecății sau judecat infractorul și indiferent de relațiile de rubedenie dintre victimă și infractor. Termenul "victimă" include, în cazurile corespunzătoare, rudele apropriate sau persoanelor întreținute de victimă, precum și persoanele cărora le-a fost cauzat prejudiciu în încercarea de a ajuta victimele aflate în situații critice sau în încercarea de a preveni victimizarea.

3. Prevederile acestei Declarații, se aplică tuturor persoanelor fără nici o diferență, indiferent de rasă, culoarea pielii, sex, vîrstă, limbă, religie, naționalitate, afiliere politică sau de altă natură, convingeri sau practici culturale, statut social, material, familial, apartenență etnică și socială și incapacitate de muncă.

4. Victimele trebuie tratate cu înțelegere și demnitatea acestora trebuie să fie respectată. Victimele au dreptul la acces la mecanismele justiției și compensarea rapidă a prejudiciului cauzat, conform legislației naționale.

5. Atunci cînd este necesar trebuie de creat și consolidat mecanismele juridice și administrative pentru a asigura victimelor posibilitatea de a primi compensații prin proceduri oficiale sau neoficiale, care ar fi operative, corecte, accesibile și necostisitoare. Victimele care vor să primească compensații prin aceste mecanisme, trebuie să fie informate despre drepturile lor.

6. Trebuie să se contribuie prin următoarele metode la elaborarea unor procedurilor judiciare și administrative care să satisfacă într-o măsură mai mare necesitățile victimelor :

a) Informarea victimelor despre rolul, mărimea, termenii și mersul procedurii de judecata și despre rezultatele analizei cazului de către instanță, în special în cazul infracțiunilor grave, dar și în cazurile cînd acestea au solicitat astfel de informații;

b) Garantarea posibilităților de expunere și analiză a opiniilor și dorințelor victimelor la etapele corespunzătoare ale procedurii de judecată în cazurile cînd interesele lor sunt în joc, fără daune pentru acuzați și conform

legislației naționale;

c) Acordarea asistenței corespunzătoare victimelor pe tot parcursul procedurii de judecată;
d) Luarea măsurilor pentru reducerea la minim a incomodităților victimelor, pentru protecția vieții persoanelor a acestora, atunci cînd este necesar, şi garantarea siguranței acestora, precum şi a familiilor lor şi a martorilor ce depun mărturie în favoarea lor şi protecția împotriva amenințărilor şi răzbunării;
e) Prevenirea întîrzierilor nejustificate în cercetarea cazurilor şi executarea hotărîrilor sau deciziilor de compensație a victimelor.

7. Atunci cînd este necesar se recomandă utilizarea mecanismelor neoficiale de soluționare a conflictelor, inclusiv medierea, arbitrajul sau instanțele de drept comun, cu scopul de a contribui la împăcarea şi la acordarea recompensei victimelor.

Reparație a daunelor

8. În circumstanțele corespunzătoare infractorii sau părțile terțe care sunt responsabile pentru comportamentul acestora, trebuie sa ofere victimelor, familiilor acestora sau persoanelor întreținute de victimă o reparație corectă a daunelor.

Compensația

9. În cazul în care compensația nu poate fi obținută integral de la infractor sau din alte surse, statele trebuie să ia măsuri pentru oferirea compensațiilor materiale:

a) victimelor, cărora în rezultatul infracțiunilor grave le-au fost cauzate vătămări corporale grave sau le-a fost afectată sănătatea fizică şi psihică;
b) b) familiilor, în special persoanelor întreținute de către victimele, care au decedat în rezultatul victimizării sau au cu disabilități fizice şi psihice.

10. Este necesar de a contribui la formarea, consolidarea şi extinderea fondurilor naționale de compensații pentru victime. Dacă este necesar, în acest scop pot fi stabilite alte fonduri, inclusiv în cazurile cînd statul, cetățean al căruia este victima, nu poate oferi compensație victimei pentru prejudiciile cauzate.

Asistența socială

11. Victimelor trebuie să le fie acordată asistența materială, medicală, psihologică şi socială necesară prin canale guvernamentale, voluntare, comunitare sau locale.

12. Victimele trebuie să fie informate despre existența serviciilor medicale şi sociale precum şi despre existența altor forme de asistență şi să le fie garantată posibilitatea de a folosi aceste servicii.

13. Lucrătorii poliției, sistemului judiciar, ai serviciilor sociale şi de ocrotire a sănătății şi alți lucrători ai serviciilor relevante trebuie să le fie oferită instruirea care să le permită să înțeleagă necesitățile victimelor şi principiile de bază de acordare a asistenței operative corespunzătoare.

14. În timpul acordării serviciilor şi asistenței victimelor, trebuie de acordat atenție persoanelor care au necesități speciale, determinate de caracterul prejudiciului cauzat sau de factorii menționați în punctul 3.

Victimele abuzului de putere

15. Prin termenul "victimă", se înțeleg persoanele cărora, individual sau în grup, le-au fost cauzate prejudicii, care includ vătămări corporale sau daune morale, suferințe emoționale, daune financiare sau lezarea semnificativă a drepturilor lor de bază, în rezultatul acțiunii sau a lipsei de acțiune, care încă nu se consideră o încălcare a legilor penale naționale, dar care sunt încălcări a normelor internaționale cu privire la drepturile omului.

DOCUMENTUL 10
34/169. Codul de conduită a persoanelor responsabile de menținerea ordinii de drept

(extras)

Articolul 1

Persoanele responsabile pentru menținerea ordinii de drept îndeplinesc în permanență obligațiile ce le sunt atribuite prin lege, servind societatea și apărînd toate persoanele împotriva acțiunilor ilicite în conformitate cu gradul înalt de responsabilitate, impus de profesia lor.

Comentariu:

a) Termenul „persoanele responsabile pentru menținerea ordinii de drept" include toate persoanele desemnate sau alese, implicate în aplicarea legii, care au drepturi de poliție, mai ales drepturi de a reține persoanelor care au încălcate legea.

b) În acele țări, unde atribuțiile poliției sunt exercitate de reprezentanții autorităților militare în uniformă sau în îmbrăcăminte civilă sau de către forțele de securitate de stat, determinarea termenului "persoanele responsabile pentru menținerea ordinii de drept" se referă la colaboratorii acestor servicii.

c) Se are în vedere, că serviciul în favoarea societății include, în special, oferirea serviciilor şi ajutorului acelor membri ai societății care din motive personale, economice, sociale sau alte motive excepționale au nevoie de ajutor imediat.

d) Se are în vedere, că această prevedere nu numai că include toate acțiunile cu caracter violent, de jaf sau de daună, dar se referă şi la toate formele de interdicții stabilite în conformitate cu legile penale. Aceasta se referă de asemenea la comportamentul persoanelor, incapabile să poarte răspundere penală.

Articolul 2

La îndeplinirea obligațiilor sale, persoanele responsabile de menținerea ordinii de drept, respectă și protejează demnitatea umană și mențin și susțin și apără drepturile omului ale tuturor persoanelor.

Comentarii:

a) Drepturile omului indicate sunt determinate şi protejate de legile naţionale şi internaţionale. La documentele internaţionale corespunzătoare, se referă Declaraţia Universală a Drepturilor Omului, Pactul Internaţional cu privire la Drepturile Civile şi Politice, Declaraţia despre Protecţia tuturor Persoanelor Împotriva Torturii şi a altor Forme de Tratament şi Pedepse Inumane şi Degradante, Declaraţia Naţiunilor Unite privind Eliminarea Tuturor Formelor de Discriminare Rasială , Convenţia Internaţională pentru Prevenirea şi Pedepsirea Crimei de Genocid,, Regulile minime privind tratamentul deţinuţilor şi Convenţia de la Viena cu privire la relaţiile consulare.

b) În comentariile naţionale la această anexă trebuie să se indice prevederile regionale sau naţionale, care stabilesc şi protejează aceste drepturi.

Articolul 3

Persoanele responsabile de menţinerea ordinii de drept pot aplica forţa numai în caz de extremă necesitate şi în acea măsură care este necesară pentru îndeplinirea obligaţiilor lor.

Comentariu:

a) În această prevedere se subliniază, că aplicarea forţei de către persoanele responsabile de menţinerea ordinii de drept trebuie să poarte un caracter excepţional, cu toate că aceasta presupune că persoanele responsabile de menţinere a ordinii de drept pot fi împuternicite să folosească forţa, care este necesară în anumite împrejurări, cu scopul de a preveni crimele sau cînd infractorii sau la reţinerea suspecţilor în baza legii , sau la oferirea ajutorului pentru astfel de reţinere nu trebuie folosită forţa, care întrece limitele necesare pentru acest scop.

b) Legislaţia naţională, de regulă, limitează aplicarea forţei de către persoanele responsabile de menţinerea ordinii în conformitate cu principiul proporţionalităţii. Acesta trebuie înţeles în felul următor, că în timpul interpretării acestei prevederi trebuie să se respecte aceste principii naţionale de proporţionalitate. Această prevedere în nici un caz nu se interpretează într-un astfel de mod de parcă ea oferă permisiunea de a utiliza astfel de forţă , care este neproporţională obiectivului legal care trebuie obţinut.

c) Utilizarea armelor de foc se consideră măsură excepţională. Trebuie să se depună toate eforturile pentru a evita utilizarea armelor de foc, mai ales împotriva copiilor. De regulă armele de foc nu trebuie să se folosească, cu excepţia cazurilor cînd suspectul opune rezistenţă armată sau pune în alt mod în pericol viaţa altor oameni şi cînd alte măsuri cu caracter mai puţin excepţional, nu sunt suficiente pentru examinarea sau reţinerea potenţialului infractor.

d) Organele competente trebuie să fie informate despre fiecare caz de utilizare a armelor de foc.

Articolul 4

Informațiile confidențiale, obținute de către persoanele responsabile de menținerea ordinii, se păstrează în secret, cu excepția cazurilor cînd îndeplinirea obligațiilor sau cererea instanței de judecată determină necesitatea divulgării acestei informații.

Comentariu:

Datorită caracterului obligațiilor lor persoanele responsabile de menținerea ordinii au acces la informație, care se poate referi la viața personală a altor persoane sau care poate dăuna intereselor acestor persoane şi mai ales reputației lor. O atenție deosebită trebuie acordată păstrării şi utilizării acestor informații, care pot fi divulgate doar în scopul îndeplinirii obligațiilor sau în scopuri de judecată. Orice divulgare a acestui tip de informații în alte scopuri este totalmente ilegală.

Articolul 5

Nici o persoană responsabilă de menținerea ordinii nu poate întreprinde, instiga la sau tolera o acțiune, care constituie tortură sau alte forme de tratament sau pedeapsă dure, inumane sau degradante şi nici o persoană responsabilă de menținerea ordinii nu poate invoca deciziile superiorilor sau astfel de circumstanțe excepționale cum sunt starea de război, amenințarea securității naționale, instabilitatea politică internă sau orice altă stare excepțională pentru a motiva torturile sau alte forme de tratament sau pedeapsă dure, inumane sau degradante.

Comentariu:

a) Această interdicție rezultă din Declarația adoptată de Asambleea Generală cu privire la protecția tuturor persoanelor împotriva torturii şi a oricăror forme de tratament sau pedeapsă inumane, dure sau degradante conform căreia: "astfel de acțiune constituie o jignire a demnității umane şi se condamnă ca o încălcare a obiectivelor Statutului Organizației Națiunilor Unite şi încălcare a drepturilor şi libertăților fundamentale ale omului, proclamate de Declarația Universală a Drepturilor Omului şi a altor documente internaționale, referitoare la drepturile omului".
b) Declarația definește tortura în felul următor:
c) "tortura înseamnă orice acțiune, prin intermediul căreia persoanei intenționat i se cauzează o durere puternică sau suferință, fizică sau psihică, de către o persoană oficială sau la îndemnarea unei astfel de persoane, cu scopul de a obține de la ea sau de la o persoană terță informație sau mărturisire, de a pedepsi persoana pentru acțiunile, pe care le-a săvîrşit, sau de săvîrşirea cărora este bănuită, sau de a speria acea persoană sau alte persoane. În această definiție nu se include durerea sau suferința provocate doar de privațiunea legală de libertate, din cauza stării, proprie acesteia, sau ca urmare a acesteia, în măsura compatibilă cu Regulile Minime de tratament a deținuților".
d) Expresia " formele de tratament şi pedeapsă dure, inumane sau degradante nu a fost definită de Asambleea Generală , însă aceasta trebuie interpretată în aşa mod încît să ofere o protecție cît mai eficientă împotriva abuzurilor fizice cît şi psihologice.

Articolul 6

Persoanele responsabile de menținerea ordinii asigură protecția totală a sănătății persoanelor reținute către acestea și în special, iau măsuri urgente de asigurare a ajutorului medical în caz de necesitate.

Comentariu:

a) "Ajutorul medical " prin care se subînțeleg serviciile acordate de orice personal medical, inclusiv de către medicii-practicieni, care au legitimație corespunzătoare, şi personalul medical auxiliar, este acordat în caz de necesitate sau la solicitare.
b) Din cauză că personalul medical este implicat de obicei în activitățile de menținere a ordinii, persoanele responsabile de menținerea ordinii trebuie să țină cont de acest fapt, atunci cînd recomandă oferirea ajutorului medical corespunzător persoanei reținute prin intermediul sau cu consultarea personalului medical care nu participă în activitatea de menținere a ordinii.
c) Se înțelege că persoanele responsabile de menținerea ordinii asigură oferirea ajutorului medical victimelor infracțiunilor sau accidentelor care se întîmplă în timpul infracțiunilor.

Articolul 7

Persoanele responsabile de menținerea ordinii nu efectuează nici un fel de acte de corupție.

Ele de asemenea , acționează la timp pentru a împiedica asemenea acte și luptă împotriva acestora.

Comentariu

a) Orice act de corupție, ca şi orice alt abuz de putere este incompatibil cu statutul profesional al persoanei responsabile de menținerea ordinii. Pentru orice persoană care menține ordinea de drept, care a comis un act de corupție, legea trebuie aplicată în măsură deplină, deoarece guvernele nu pot aştepta de la cetățeni respectarea de către ei a ordinii de drept, dacă ei nu pot sau nu doresc să asigure respectarea legii de către persoanele responsabile în cadrul instituțiilor lor.
b) Cu toate că termenul corupție trebuie să fie definit în corespundere cu legea națională, trebuie de înțeles că acesta cuprinde întreprinderea şi neintreprinderea anumitor acțiuni în timpul îndeplinirii obligațiilor sau din cauza acestor obligații în rezultatul primirii sau solicitării unor daruri, promisiuni sau stimuli sau obținerea ilegală a acestora de fiecare dată, cînd are loc o astfel de acțiune sau lipsă de acțiune.
c) Expresia „ Act de corupție " menționată mai sus, trebuie de înțeles că include încercarea de a mitui.

Articolul 8

Persoanele responsabile de menținerea ordinii de drept respectă legea și prezentului Cod. Folosind toate posibilitățile sale, ei de asemenea previn și împiedică oricare încălcări ale acestora.

Persoanele responsabile de menținerea ordinii de drept care au temei să considere că a avut sau va avea loc încălcarea prezentului Cod, relatează despre lucrurile întîmplate instanțelor superioare, și în caz de necesitate, altor instanțe corespunzătoare sau organe, care au împuternicirea de a urmări sau controla organele de drept.

Comentariu

a) Prezentul Cod se respectă în toate cazurile, cînd el este inclus în legislația sau practica națională . Dacă legislația sau practica prevede niște norme mai severe, decît prevederile prezentului Cod, atunci se respectă cele dintîi.

b) Prezentul articol este direcționat către păstrarea echilibrului dintre necesitatea disciplinei interne în instituția, de care depinde în mare măsură securitatea societății, pe de o parte şi necesitatea luptei cu încălcarea drepturilor fundamentale ale omului, pe de altă parte. Persoanele responsabile de menținerea ordinii de drept informează organele corespunzătoare despre încălcări şi întreprind alte

c) acțiuni legale, în afara acestor organe doar în acel caz , cînd nu există alte posibilități sau sunt ineficiente. Se înțelege că persoanele responsabile de menținerea ordinii de drept nu se supun măsurilor de administrative de pedeapsă sau de alt tip din cauză că au relatat despre încălcarea prezentului Cod sau despre posibilitatea acesteia.

d) Expresia "Instanțele corespunzătoare sau organe care au împuterniciri de urmărire sau control legal, include orice instituție sau organ, care există pe baza dreptului național atît

e) în cadrul instituției de menținere a ordinii de drept cît şi independent de aceasta, cu împuterniciri statutare, obişnuite sau alt fel de împuterniciri de a analiza plîngerile şi reclamațiile, care apar în legătură cu încălcările în sfera de activitate a prezentului Cod.

f) Într-un şir de țări sursele de informare în masă se pot considera instituții, care îndeplinesc funcții de analiză a plîngerilor, similare celor descrise în sub-punctul c) mai sus. De aceea persoanele responsabile de menținerea ordinii de drept pot motivat , în calitate de măsură de ultimă instanță şi în conformitate cu legea țărilor lor să atragă atenția societății prin sursele de informare în masă.

g) Persoanele responsabile de menținere a ordinii de drept care respectă prevederile prezentului Cod, merită respect, susținere deplină şi colaborare din partea societății şi a instituțiilor de menținere a ordinii de drept în care lucrează şi din parte persoanelor implicate în menținerea ordinii.

CONVENȚIA NAȚIUNILOR UNITE ÎMPOTRIVA CORUPȚIEI*

PREAMBUL

Statele părți ale prezentei Convenții**,

preocupate de gravitatea problemelor pe care le pune corupția și de amenințarea pe care aceasta o constituie pentru stabilitatea și siguranța societăților, subminînd instituțiile și valorile democratice, valorile etice și justiția și compromițînd dezvoltarea durabilă și statul de drept,

preocupate în egală măsură de legăturile existente între corupție și celelalte forme ale criminalității, în special criminalitatea organizată și criminalitatea economică, inclusiv spălarea banilor,

preocupate, pe de altă parte, de faptul că problemele de corupție care poartă asupra unor bunuri considerabile, putînd reprezenta o parte substanțială a resurselor statelor, și care amenință stabilitatea politică și dezvoltarea durabilă a acestor state,

convinse că fenomenul corupției nu mai este o problemă locală, ci un fenomen transnațional care lovește toate societățile și toate economiile, ceea ce face esențială cooperarea internațională, pentru a o preveni și pentru a o opri,

convinse în egală măsură că o abordare globală și multidisciplinară este necesară pentru a preveni și combate eficient corupția,

convinse, pe de altă parte, că oferirea de asistență poate contribui într-o manieră importantă la prevenirea și combaterea eficace a corupției, inclusiv prin întărirea capacității și instituțiilor statului,

convinse de faptul că dobîndirea ilicită a bogățiilor personale poate fi îndeosebi dăunătoare instituțiilor democratice, economiilor naționale și statului de drept,

hotărîte să prevină, să descopere și să descurajeze în mod eficient transferurile internaționale de bunuri dobîndite ilicit și să consolideze cooperarea internațională în recuperarea de bunuri,

recunoscînd principiile fundamentale ale respectării garanțiilor prevăzute de lege în procedurile penale și în procedurile civile sau administrative privind recunoașterea drepturilor de proprietate,

fiind conștiente de responsabilitatea ce revine statelor de a eradica acest flagel și că acestea trebuie să coopereze între ele, cu sprijinul și participarea persoanelor și grupurilor care nu aparțin sectorului public, cum ar fi societatea civilă, organizațiile neguvernamentale și comunitățile de persoane, pentru ca eforturile lor în acest domeniu să fie eficiente,

avînd în egală măsură conștiința principiilor bunei gestiuni a afacerilor publice și a bunurilor publice, de echitate, de responsabilitate și de egalitate în fața legii, precum și de necesitate a păstrării integrității și favorizării unei culturi de refuz al corupției,

salutînd lucrările conduse de Comisia pentru prevenirea criminalității și pentru justiție penală și de Biroul Națiunilor Unite împotriva drogurilor și criminalității pentru a combate corupția,

amintind lucrările conduse în acest domeniu de alte organizații internaționale și religioase, mai ales activitățile Consiliului de Cooperare Vamală (numit și Organizația Mondială a

---

* Adoptată la New York la 31 octombrie 2003.

** Republica Moldova a aderat prin legea nr. 158-XVI din 6 iulie 2007. Publicată în Monitorul Oficial nr. 103106 din 20 iulie 2007. În vigoare pentru Republica Moldova din din 20 iulie 2007.

Vămilor), Consiliului Europei, Ligii Statelor Arabe, Organizației de Cooperare și Dezvoltare Economică, Organizației Statelor Americane, Uniunii Africane și Uniunii Europene,

luînd act cu satisfacție de instrumentele multilaterale de prevenire și combatere a corupției, precum, între altele, Convenția interamericană împotriva corupției, adoptată de Organizația Statelor Americane la 29 martie 1996, Convenția privind combaterea corupției implicînd funcționari ai comunităților europene sau funcționari ai statelor membre ale Uniunii Europene, adoptată de Consiliul Uniunii Europene la 26 mai 1997, Convenția privind combaterea corupției agenților publici străini în tranzacțiile comerciale internaționale, adoptată de Organizația de Cooperare și Dezvoltare Economică la 21 noiembrie 1977, Convenția penală privind corupția, adoptată de Comitetul Miniștrilor Consiliului Europei la 27 ianuarie 1999, Convenția civilă privind corupția, adoptată de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei la 9 septembrie 1997, și Convenția de prevenire și combatere a corupției, adoptată de șefii de stat și de guvern ai Uniunii Africane la 12 iulie 2003,

salutînd, de asemenea, intrarea în vigoare la 29 septembrie 2003 a Convenției Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate,

au convenit cele ce urmează:

CAP. 1
Dispoziții generale
ART. 1

Obiect

Prezenta convenție are ca obiect:

a) promovarea și consolidarea măsurilor în scopul prevenirii și combaterii corupției în modul cel mai eficient;

b) promovarea, înlesnirea și sprijinul cooperării internaționale și asistenței tehnice în scopul prevenirii corupției și al luptei împotriva acesteia, inclusiv recuperarea de bunuri;

c) promovarea integrității, responsabilității și bunei gestiuni a afacerilor publice și a bunurilor publice.

ART. 2

Terminologie

În sensul prezentei convenții:

a) prin agent public se înțelege: (i) orice persoană care deține un mandat legislativ, executiv, administrativ sau judiciar al unui stat parte, care a fost numită ori aleasă, cu titlu permanent sau temporar, care este remunerată ori neremunerată, și oricare ar fi nivelul său ierarhic; (ii) orice persoană care exercită o funcție publică, inclusiv pentru un organism public sau o întreprindere publică, ori care prestează un serviciu public, așa cum acești termeni sunt definiți în dreptul intern al statului parte și aplicați în domeniul pertinent al dreptului acestui stat; (iii) orice persoană definită ca „agent public" în dreptul intern al unui stat parte. Totuși, în scopurile anumitor măsuri specifice prevăzute în cap. II al prezentei convenții, prin agent public se poate înțelege orice persoană care exercită o funcție publică sau care prestează un serviciu

public, așa cum acești termeni sunt definiți în dreptul intern al statului parte și aplicați în domeniul pertinent al dreptului acestui stat;

b) prin agent public străin se înțelege orice persoană care deține un mandat legislativ, executiv, administrativ sau judiciar al unei țări străine, care a fost numită sau aleasă, și orice persoană care exercită o funcție publică pentru o țară străină, inclusiv pentru un organism public sau o întreprindere publică;

c) prin funcționar al unei organizații internaționale publice se înțelege un funcționar internațional sau orice persoană autorizată de o astfel de organizație să acționeze în numele ei;

d) prin bunuri se înțelege orice tip de bun, corporal sau incorporal, mobil ori imobil, tangibil sau intangibil, precum și actele juridice ori documentele atestînd proprietatea acestor bunuri sau drepturile referitoare la acestea;

e) prin produs al infracțiunii se înțelege orice bun provenit direct sau indirect din săvîrșirea unei infracțiuni ori obținut direct sau indirect din săvîrșirea unei infracțiuni;

f) prin blocare sau sechestru se înțelege interdicția temporară a transferului, conversiei, dispoziției ori circulației bunurilor sau faptul de a fi asumat temporar paza ori controlul de bunuri pe baza unei hotărîri a unei instanțe judecătorești sau a unei alte autorități competente;

g) prin confiscare se înțelege deposedarea permanentă de bunuri pe baza unei hotărîri a unei instanțe judecătorești sau a unei alte autorități competente;

h) prin infracțiune principală se înțelege orice infracțiune în urma căreia rezultă un produs care este susceptibil de a deveni obiectul unei infracțiuni definite la art. 23 din prezenta convenție;

i) prin livrare supravegheată se înțelege metoda care constă în permiterea ieșirii de pe teritoriul, trecerii prin teritoriul sau intrării pe teritoriul unuia ori mai multor state, a unor expedieri ilicite sau suspecte de a fi ilicite, sub controlul autorităților competente ale acestor state, în vederea anchetării unei infracțiuni și identificării persoanelor implicate în săvîrșirea acesteia.

ART. 3

Domeniul de aplicare

1. Prezenta convenție se aplică, în conformitate cu dispozițiile sale, prevenirii corupției, anchetelor și urmăririlor privind corupția, precum și blocării, sechestrului, confiscării și restituirii produsului provenind din infracțiunile prevăzute în conformitate cu prezenta convenție.

2. În scopurile aplicării prezentei convenții nu este necesar, în afara dispozițiilor contrare, ca infracțiunile stabilite conform acesteia să cauzeze o daună sau un prejudiciu patrimonial statului.

ART. 4

Protecția suveranității

1. Statele părți își execută obligațiile decurgînd din prezenta convenție într-un mod compatibil cu principiile egalității suverane și integrității teritoriale a statelor și

cu principiul neamestecului în afacerile interne ale altor state.

2. Nici o dispoziție a prezentei convenții nu abilitează un stat parte să exercite asupra teritoriului unui alt stat o competență și funcțiuni care sunt exclusiv rezervate autorităților acestui alt stat de către dreptul său intern.

CAP. 2
Măsuri preventive
ART. 5

Politici şi practici de prevenire a corupției

1. Fiecare stat parte elaborează și aplică sau are în vedere, conform principiilor fundamentale ale sistemului său juridic, politici de prevenire a corupției eficiente și coordonate care favorizează participarea societății și care reflectă principiile de stat de drept, buna gestiune a problemelor politice și bunurile publice, de integritate, transparență și responsabilitate.

2. Fiecare stat parte se străduiește să pună la punct și să promoveze practici eficiente pentru prevenirea corupției.

3. Fiecare stat parte se străduiește să evalueze periodic instrumentele juridice și măsurile administrative pertinente pentru a determina dacă acestea sunt corespunzătoare pentru a preveni și combate corupția.

4. Statele părți colaborează, conform principiilor fundamentale ale sistemului lor juridic, între ele și cu organizațiile regionale și internaționale, pentru a promova și a pune la punct măsurile prevăzute în prezentul articol. În cadrul acestei colaborări ele pot participa la programe și proiecte internaționale care urmăresc prevenirea corupției.

ART. 6

Organismul sau organismele de prevenire a corupției

1. Fiecare stat parte face astfel încît, conform principiilor fundamentale ale sistemului său juridic, să existe unul sau mai multe organisme, după cum convine, însărcinate să prevină corupția prin mijloace precum:

a) aplicarea politicilor prevăzute la art. 5 din prezenta convenție și, dacă este cazul, supervizarea și coordonarea acestei aplicări;

b) sporirea și difuzarea informațiilor privind prevenirea corupției.

2. Fiecare stat parte acordă organismului sau organismelor menționate la paragraful 1 al prezentului articol independența necesară, conform principiilor fundamentale ale sistemului său juridic, pentru a permite exercitarea eficientă a funcțiilor lor la adăpost de orice influență nedorită. Resursele materiale și personalul specializat necesar, precum și formarea de care acest personal poate avea nevoie pentru a-și exercita funcțiile trebuie să le fie furnizate.

3. Fiecare stat parte comunică secretarului general al Organizației Națiunilor Unite numele și adresa autorității sau autorităților susceptibile de a acorda asistență altor state părți în stabilirea și aplicarea măsurilor specifice de prevenire a corupției.

ART. 7

Sectorul public

1. Fiecare stat parte se străduiește, dacă este cazul și conform principiilor fundamentale ale sistemului său juridic, să adopte, să mențină și să consolideze sisteme de recrutare, de angajare, de încurajare a fidelității, de promovare și de pensionare a funcționarilor și, dacă este cazul, a altor agenți publici nenumiți, care:

a) se bazează pe principiile de eficiență și de transparență și pe criterii obiective, precum meritul, echitatea și aptitudinea;

b) cuprind proceduri corespunzătoare pentru a selecționa și pentru a forma persoanele numite să ocupe posturi publice considerate ca fiind în mod special expuse la corupție și, dacă este cazul, pentru a asigura o rotație pe aceste posturi;

c) favorizează o remunerație corespunzătoare și bareme de tratament echitabil, ținînd seama de nivelul de dezvoltare economică a statului parte;

d) favorizează oferta de programe de educare și de formare care să le permită să-și îndeplinească corect, onorabil și adecvat funcțiile și să beneficieze de o formare specializată corespunzătoare care să-i sensibilizeze mai mult la riscurile corupției inerente exercițiului funcțiilor lor. Aceste programe pot face referire la codurile și normele de conduită aplicabile.

2. Fiecare stat parte are în vedere, de asemenea, să adopte măsuri legislative și administrative corespunzătoare, compatibile cu obiectivele prezentei convenții și conforme cu principiile fundamentale ale dreptului său intern, cu scopul de a determina criterii pentru candidatura și alegerea la un mandat public.

3. Fiecare stat parte are în vedere, de asemenea, să adopte măsuri legislative și administrative corespunzătoare, compatibile cu obiectivele prezentei convenții și conforme cu principiile fundamentale ale dreptului său intern, cu scopul de a spori transparența finanțării candidaturilor la un mandat public electiv și, eventual, a finanțării partidelor politice.

4. Fiecare stat parte se străduiește, conform principiilor fundamentale ale dreptului său intern, să adopte, să mențină și să consolideze sisteme care să favorizeze transparența și să prevină conflictele de interese.

ART. 8

Codurile de conduită ale agenților publici

1. Pentru a lupta împotriva corupției, fiecare stat parte încurajează în mod special integritatea, cinstea și răspunderea agenților publici, conform principiilor fundamentale ale sistemului său juridic.

2. În particular, fiecare stat parte se străduiește să aplice, în cadrul propriilor sisteme instituționale și juridice, coduri sau norme de conduită pentru exercitarea corectă, onorabilă și corespunzătoare a funcțiilor publice.

3. Pentru aplicarea dispozițiilor prezentului articol, fiecare stat parte ia act, dacă este cazul și conform principiilor fundamentale ale sistemului său juridic, de inițiativele pertinente ale organizațiilor regionale, interregionale și multilaterale, precum Codul internațional de conduită al agenților funcției publice, anexă la Rezoluția nr. 51/59 a Adunării generale din 12 decembrie 1996.

4. Fiecare stat parte are în vedere, de asemenea, conform principiilor fundamentale ale dreptului său intern, să aplice măsuri și sisteme de natură să înlesnească semnalarea prin agenții publici ai autorităților competente a actelor de corupție despre care au luat cunoștință în exercițiul funcțiilor lor.

5. Fiecare stat parte se străduiește, dacă este cazul și conform principiilor fundamentale ale dreptului său intern, să aplice măsuri și sisteme care să-i oblige pe agenții publici să declare autorităților competente toate activitățile exterioare, orice ocupație, orice plasamente, orice bunuri și orice dar sau avantaj substanțial din care ar putea rezulta un conflict de interese cu funcțiile lor de agent public.

6. Fiecare stat parte are în vedere să ia, conform principiilor fundamentale ale dreptului său intern, măsuri disciplinare sau alte măsuri care se dovedesc a fi necesare împotriva agenților publici care încalcă codurile ori normele instituite în baza prezentului articol.

ART. 9

Achizițiile publice şi gestiunea finanțelor publice

1. Fiecare stat parte ia, conform principiilor fundamentale ale sistemului său juridic, măsurile necesare pentru a stabili un sistem corespunzător de achiziții publice care să se bazeze pe transparență, concurență și criterii obiective pentru luarea de decizii și care, între altele, să fie eficiente pentru prevenirea corupției. Aceste sisteme, pentru aplicarea cărora se poate ține seama de valori-cadru, prevăd mai ales:

a) difuzarea publică a informațiilor privind procedurile de achiziții publice și contracte, aici fiind cuprinse informațiile despre apelurile de oferte și de informare corespunzătoare asupra atribuirii de contracte, fiind lăsat suficient timp potențialilor ofertanți pentru a stabili și înscrie oferta lor;

b) stabilirea anterioară a condițiilor de participare, inclusiv criteriile de selecție și de atribuire, și regulile apelurilor de oferte și publicarea lor;

c) folosirea criteriilor obiective și predeterminate pentru luarea de decizii privind achizițiile publice, cu scopul de a facilita verificarea ulterioară a aplicării corecte a regulilor sau procedurilor;

d) un sistem de recurs intern eficient, inclusiv un sistem de apel eficient, care să garanteze exercițiul căilor de atac în cazul încălcării regulilor sau procedurilor stabilite conform prezentului paragraf;

e) dacă este cazul, măsuri pentru a reglementa problemele care afectează personalul însărcinat cu achizițiile publice, cum ar fi: obligația unei declarații de interes pentru anumite achiziții, proceduri de selecție a personalului respectiv și obligații în materie de formare.

2. Fiecare stat parte ia, conform principiilor fundamentale ale sistemului său juridic, măsurile corespunzătoare pentru a promova transparența și responsabilitatea în gestiunea finanțelor publice. Aceste măsuri cuprind, în special:

a) proceduri de adoptare a bugetului național;

b) comunicarea în timp util a cheltuielilor și a veniturilor;

c) un sistem de norme de contabilitate și audit și de control de gradul doi;

d) sisteme eficiente de gestiune a riscurilor și de control intern; și

e) dacă este cazul, măsuri corective în cazul neîndeplinirii exigențelor prezentului paragraf.

3. Fiecare stat parte ia, conform principiilor fundamentale ale dreptului său intern, măsurile civile și administrative necesare, pentru a proteja integritatea registrelor și declarațiilor contabile, evidențelor financiare sau a altor documente privind cheltuielile și veniturile publice și pentru a împiedica falsificarea.

ART. 10

Informarea publicului

Ținînd seama de necesitatea luptei împotriva corupției, fiecare stat parte ia, conform principiilor fundamentale ale dreptului său intern, măsurile necesare pentru a spori transparența administrației sale publice, inclusiv în ceea ce privește organizarea, funcționarea și procesele decizionale, dacă este cazul. Aceste măsuri pot include, în special:

a) adoptarea de proceduri sau de reglementări care să permită publicului obținerea, dacă este cazul, a informațiilor asupra organizării, funcționării și proceselor decizionale de administrație publică, precum și, ținînd seama de protecția vieții private și a datelor personale, asupra deciziilor și actelor juridice care îi privesc;

b) simplificarea, dacă este cazul, a procedurilor administrative, cu scopul de a facilita accesul publicului la autoritățile de decizie competente; și

c) publicarea informațiilor, inclusiv a eventualelor rapoarte periodice, despre riscurile de corupție în cadrul administrației publice.

ART. 11

Măsuri privind judecătorii şi serviciile de urmărire

1. Ținînd seama de independența magistraților și de rolul lor fundamental în lupta împotriva corupției, fiecare stat parte ia, conform principiilor fundamentale ale sistemului său juridic, măsuri pentru a consolida integritatea lor și pentru a preveni posibilitățile de a-i corupe, fără a le prejudicia independența. Aceste măsuri pot cuprinde reguli privind comportamentul lor.

2. Măsuri în același sens, ca și cele luate în aplicarea paragrafului 1 al prezentului articol, pot fi instituite și aplicate în cadrul serviciilor de urmărire în statele părți în care acestea formează un corp distinct, dar care se bucură de o independență asemănătoare celei a judecătorilor.

ART. 12

Sectorul privat

1. Fiecare stat parte ia, conform principiilor fundamentale ale dreptului său intern, măsuri pentru prevenirea corupției implicînd sectorul privat, întărirea normelor de contabilitate și audit în sectorul privat și, dacă este cazul, prevederea de sancțiuni civile, administrative sau penale eficiente, proporționate și punitive, în caz de nerespectare a acestor măsuri.

2. Măsurile care permit atingerea acestor obiective pot include, în special:

a) promovarea cooperării între serviciile de investigații și de reprimare și instituțiile private vizate;

b) promovarea elaborării de norme și proceduri pentru apărarea integrității instituțiilor private vizate, inclusiv coduri de conduită pentru ca întreprinderile și toate profesiile interesate să-și exercite activitățile în mod corect, onorabil și adecvat, pentru a preveni conflictele de interese și pentru a încuraja aplicarea bunelor practici comerciale de către întreprinderi între ele, precum și în relațiile lor contractuale cu statul;

c) promovarea transparenței între entitățile private, inclusiv, dacă este cazul, a măsurilor privind identitatea persoanelor fizice și juridice implicate în înființarea și în gestiunea societăților;

d) prevenirea folosirii improprii a procedurilor de reglementare a entităților private, inclusiv a procedurilor privind subvențiile și licențele acordate de către autoritățile publice pentru activități comerciale;

e) prevenirea conflictelor de interes prin impunerea, după caz, și pentru o perioadă rezonabilă, de restricții în exercitarea activităților profesionale de către foștii agenți publici sau la angajarea de către sectorul privat a agenților publici după demisia sau pensionarea acestora, atunci cînd respectivele activități și respectiva angajare sunt direct legate de funcțiile pe care acești foști agenți publici le exercitau sau le supervizau cînd erau în funcție;

f) aplicarea la întreprinderile private, ținînd seama de structura și de mărimea lor, de norme de audit intern suficiente pentru a facilita prevenirea și descoperirea actelor de corupție și supunerea evidențelor și declarațiilor financiare solicitate de aceste întreprinderi private la proceduri corespunzătoare de audit și de certificare.

3. Cu scopul de a preveni corupția, fiecare stat parte ia măsurile necesare, conform legilor și reglementărilor sale interne privind ținerea de registre și evidențe contabile, publicarea de informații despre declarațiile financiare și normele de contabilitate și de audit, pentru a interzice ca actele următoare să fie îndeplinite în scopul de a săvîrși oricare dintre infracțiunile stabilite conform prezentei convenții:

a) stabilirea de evidențe în afara registrelor;

b) operațiunile în afara registrelor sau insuficient identificate;

c) înregistrarea de cheltuieli inexistente;

d) înregistrarea de elemente de pasiv al căror obiect nu este concret identificat;

e) utilizarea de documente false; și

f) distrugerea intenționată de documente contabile, atunci cînd legea nu o prevede.

4. Fiecare stat parte refuză deductibilitatea fiscală a cheltuielilor care constituie mită, al căror vărsămînt este unul dintre elementele constitutive ale infracțiunilor stabilite conform art. 15 și 16 din prezenta convenție și, dacă este cazul, al altor cheltuieli efectuate în scopul corupției.

ART. 13

Participarea societății

1. Fiecare stat parte ia măsurile corespunzătoare, în limita mijloacelor sale și conform principiilor fundamentale ale dreptului său intern, pentru a favoriza participarea activă a persoanelor și a grupurilor care nu aparțin sectorului public, cum ar fi societatea civilă, organizațiile neguvernamentale și comunitățile de persoane, la

prevenirea corupției și la lupta împotriva acestui fenomen, precum și pentru a sensibiliza mai mult publicul cu privire la existența, la cauzele și la gravitatea corupției și la amenințarea pe care acest fenomen o reprezintă. Această participare ar trebui consolidată prin măsuri constînd în:

a) sporirea transparenței proceselor de decizie și promovarea participării publicului la aceste procese;

b) asigurarea accesului efectiv al publicului la informație;

c) întreprinderea de activități de informare a publicului pentru a-l provoca să nu tolereze corupția, precum și de programe de educare a publicului, în special în școli și universități;

d) respectarea, promovarea și protejarea libertății de cercetare, primire, publicare și difuzare a informațiilor privind corupția. Această libertate poate fi supusă la anumite restricții, care trebuie totuși să fie prevăzute de lege și necesare:

(i) respectului drepturilor sau reputației altuia;

(ii) protecției, securității naționale sau a ordinii publice ori a sănătății sau moralei publice.

2. Fiecare stat parte ia măsurile corespunzătoare pentru a veghea ca organismele de prevenire a corupției, competente, menționate în prezenta convenție, să fie cunoscute publicului și face ca ele să fie accesibile, astfel încît orice fapt susceptibil de a fi considerat o infracțiune, stabilită conform prezentei convenții, să le poată fi semnalat, inclusiv sub acoperirea anonimatului.

ART. 14

Măsuri de prevenire a spălării banilor

1. Fiecare stat parte:

a) instituie un regim intern complet de reglementare și de control al băncilor și instituțiilor financiare nebancare, inclusiv al persoanelor fizice ori juridice care prestează servicii formale sau informale de transmitere de fonduri ori valori, precum și, dacă este cazul, al altor entități în mod special expuse la spălarea banilor, în limitele competenței sale, cu scopul de a descuraja și de a descoperi toate formele de spălare a banilor. Acest regim pune accentul pe exigențele în materia identificării clienților și, dacă este cazul, a beneficiarilor economici, pe înregistrarea operațiunilor și pe declararea operațiunilor suspecte;

b) se asigură, fără a aduce atingere art. 46 din prezenta convenție, că autoritățile administrative, de reglementare, de investigații și de reprimare și altele însărcinate cu lupta împotriva spălării banilor (inclusiv, în cazul în care dreptul său intern o prevede, autoritățile judiciare) sunt în măsură să coopereze și să schimbe informații la nivel național și internațional, în condițiile definite de dreptul său intern și, în acest scop, urmărește crearea unui serviciu de informare financiar, avînd atribuția de centru național de colectare, analiză și difuzare a informațiilor privind eventualele operațiuni de spălare a banilor.

2. Statele părți urmăresc să pună în aplicare măsuri realizabile de investigații și de supraveghere a mișcării transfrontaliere a speciilor și titlurilor negociabile corespunzătoare, permițînd, sub rezerva garanțiilor, asigurarea unei utilizări corecte a infor-

mațiilor și fără a împiedica în nici un fel circulația capitalurilor licite. De asemenea, particularii sau întreprinderile pot fi obligați să semnaleze transferurile transfrontaliere de cantități importante de specii și titluri negociabile corespunzătoare.

3. Statele părți urmăresc punerea în aplicare a măsurilor corespunzătoare și realizabile pentru a solicita instituțiilor financiare, inclusiv societăților de transfer de fonduri:

a) să consemneze, pe formulare și în mesajele privind transferurile electronice de fonduri, informații exacte și utile despre cel care a emis ordinul;

b) să păstreze aceste informații pe întreg parcursul lanțului de plată; și

c) să exercite o sporită supraveghere asupra transferurilor de fonduri neînsoțite de informații complete privind cel care a emis ordinul.

4. Atunci cînd instituie un regim intern de reglementare și de control în baza prezentului articol și fără a aduce atingere oricărui alt articol din prezenta convenție, statele părți sunt invitate să se inspire din inițiativele pertinente luate de către organizațiile regionale, interregionale și multilaterale în lupta împotriva spălării banilor.

5. Statele părți se străduiesc să dezvolte și să promoveze cooperarea mondială, regională, subregională și bilaterală dintre autoritățile judiciare, serviciile de investigații și de reprimare și autoritățile de reglementare financiară, în vederea luptei împotriva spălării banilor.

CAP. 3
Incriminare, investigare şi reprimare
ART. 15

Corupția agenților publici naționali

Fiecare stat parte adoptă măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc a fi necesare pentru a atribui caracterul de infracțiune, în cazul în care actele au fost săvîrșite cu intenție:

a) faptei de a promite, de a oferi ori de a da unui agent public, direct sau indirect, un folos necuvenit, pentru sine ori pentru altă persoană sau entitate, cu scopul de a îndeplini sau de a se abține să îndeplinească un act în exercițiul funcțiilor sale oficiale;

b) faptei unui agent public de a solicita ori de a accepta, direct sau indirect, un folos necuvenit pentru sine ori pentru altă persoană sau entitate, cu scopul de a îndeplini sau de a se abține să îndeplinească un act în exercițiul funcțiilor sale oficiale.

ART. 16

Corupția agenților publici străini şi a funcționarilor organizațiilor publice internaționale

1. Fiecare stat parte adoptă măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc a fi necesare pentru a atribui caracterul de infracțiune, în cazul în care actele au fost săvîrșite cu intenție, în legătură cu fapta de a promite, de a oferi sau de a da unui agent public străin ori unui funcționar al unei organizații publice internaționale, direct sau indirect, un folos necuvenit, pentru sine ori pentru altă persoană sau entitate, cu scopul de a îndeplini ori de a se abține să îndeplinească un act în exercițiul funcțiilor

sale oficiale, în vederea obținerii sau păstrării unei piețe ori a unui alt folos necuvenit în legătură cu activități de comerț internațional.

2. Fiecare stat parte are în vedere să adopte măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc a fi necesare pentru a atribui caracterul de infracțiune, în cazul în care actele au fost săvîrșite cu intenție, faptei unui agent public străin sau unui funcționar al unei organizații publice internaționale de a solicita ori de a accepta, direct sau indirect, un folos necuvenit pentru sine ori pentru altă persoană sau entitate, cu scopul de a îndeplini ori de a se abține să îndeplinească un act în exercițiul funcțiilor sale oficiale.

ART. 17

Sustragerea, deturnarea sau altă folosire ilicită de bunuri de către un agent public

Fiecare stat parte adoptă măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc a fi necesare pentru a atribui caracterul de infracțiune, în cazul în care actele au fost săvîrșite cu intenție, sustragerii, deturnării sau altei folosiri ilicite, de către un agent public, în folosul său ori în folosul altei persoane sau entități, a oricărui bun, a oricărui fond ori valoare publică sau privată ori a oricărui lucru de valoare, care i-a fost înmînat datorită funcției sale.

ART. 18

Traficul de influență

Fiecare stat parte adoptă măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc a fi necesare pentru atribuirea caracterului de infracțiune, în cazul în care actele au fost săvîrșite cu intenție:

a) faptei de a promite, de a oferi ori de a da unui agent public sau oricărei alte persoane, direct ori indirect, un folos necuvenit, cu scopul ca respectivul agent sau respectiva persoană să abuzeze de influența sa reală ori presupusă, în vederea obținerii de la o autoritate administrativă sau de la o autoritate publică a statului parte a unui folos necuvenit pentru instigatorul inițial al actului sau pentru oricare altă persoană;

b) faptei unui agent public sau a unei alte persoane de a solicita ori de a accepta, direct sau indirect, un folos necuvenit pentru sine sau pentru o altă persoană, cu scopul de a abuza de influența sa reală ori presupusă, în vederea obținerii unui folos necuvenit de la o autoritate administrativă sau de la o autoritate publică a statului parte.

ART. 19

Abuzul de funcții

Fiecare stat parte are în vedere să adopte măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc a fi necesare pentru a atribui caracterul de infracțiune, în cazul în care actele au fost săvîrșite cu intenție, faptei unui agent public de a abuza de funcțiile sau de postul său, adică de a îndeplini ori de a se abține să îndeplinească, în exercițiul funcțiilor sale, un act cu încălcarea legii, cu scopul de a obține un folos necuvenit pentru sine sau pentru altă persoană sau entitate.

ART. 20

Îmbogățirea ilicită

Sub rezerva Constituției sale și a principiilor fundamentale ale sistemului său juridic, fiecare stat parte are în vedere să adopte măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc a fi necesare pentru a atribui caracterul de infracțiune, în cazul în care actele au fost săvîrșite cu intenție, îmbogățirii ilicite, adică o mărire substanțială a patrimoniului unui agent public pe care acesta n-o poate justifica rezonabil în raport cu veniturile sale legitime.

ART. 21

Corupția în sectorul privat

Fiecare stat parte urmărește să adopte măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc a fi necesare pentru a atribui caracterul de infracțiune, în cazul în care actele au fost săvîrșite cu intenție în cadrul activităților economice, financiare sau comerciale:

a) faptei de a promite, de a oferi ori de a da, direct sau indirect, un folos necuvenit oricărei persoane care conduce o entitate din sectorul privat ori care lucrează pentru o asemenea entitate, orice calitate ar avea, pentru sine sau pentru un altul, în scopul de a îndeplini ori de a se abține de la îndeplinirea unui act, cu încălcarea obligațiilor sale;

b) faptei oricărei persoane care conduce o entitate a sectorului privat sau care lucrează pentru o astfel de entitate, orice funcție ar avea, de a solicita ori de a accepta, direct sau indirect, un folos necuvenit, pentru sine ori pentru altul, cu scopul de a îndeplini sau de a se abține să îndeplinească un act, cu încălcarea obligațiilor sale.

ART. 22

Sustragerea de bunuri în sectorul privat

Fiecare stat parte are în vedere să adopte măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc a fi necesare pentru a atribui caracterul de infracțiune, în cazul în care actul a fost săvîrșit cu intenție în cadrul activităților economice, financiare sau comerciale, sustragerii de către o persoană care conduce o entitate din sectorul privat sau care lucrează într-o astfel de entitate, orice calitate ar avea, a oricărui bun, a oricărui fond sau a oricărei valori private sau a oricărui lucru de valoare care i-a fost înmînat datorită funcției sale.

ART. 23

Spălarea produsului infracțiunii

1. Fiecare stat parte adoptă, conform principiilor fundamentale ale dreptului său intern, măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc a fi necesare pentru a atribui caracterul de infracțiune, în cazul în care actele au fost săvîrșite cu intenție;

a) (i) conversiei sau transferului de bunuri despre care cel care le desfășoară știe că sunt produsul infracțiunii, în scopul de a ascunde ori de a deghiza originea ilicită a bunurilor respective sau de a ajuta orice persoană care este implicată în săvîrșirea infracțiunii principale să se sustragă consecințelor juridice ale actelor sale;

(ii) disimulării sau deghizării adevăratei naturi, a originii, amplasării, dispoziției, schimbării ori proprietății de bunuri sau a drepturilor referitoare la acestea, al căror autor știe că sunt produsul infracțiunii;

b) sub rezerva conceptelor fundamentale ale sistemului său juridic;

(i) achiziției, deținerii sau utilizării de bunuri despre care cel care le achiziționează, deține sau utilizează știe, în momentul în care le primește, că acestea sunt produsul infracțiunii;

(ii) participării la una dintre infracțiunile prevăzute conform prezentului articol sau la orice altă asociere, înțelegere, tentativă ori complicitate prin furnizarea de asistență, ajutor sau sfaturi în vederea săvîrșirii ei.

2. În scopurile aplicării paragrafului 1 al prezentului articol:

a) fiecare stat parte se străduiește să aplice paragraful 1 al prezentului articol celei mai largi sfere de infracțiuni principale;

b) fiecare stat parte include în infracțiunile principale cel puțin o sferă completă de infracțiuni stabilite conform prezentei convenții;

c) în scopurile lit. b), infracțiunile principale includ infracțiunile săvîrșite în interiorul și în exteriorul teritoriului ce ține de competența statului parte în cauză. Totuși, o infracțiune săvîrșită în exteriorul teritoriului ce ține de competența unui stat parte nu constituie o infracțiune principală decît atunci cînd actul corespondent este o infracțiune în baza dreptului intern al statului în care el a fost săvîrșit și ar constitui o infracțiune în baza dreptului intern al statului parte, dacă el a fost săvîrșit pe teritoriul său;

d) fiecare stat parte remite secretarului general al Organizației Națiunilor Unite o copie a legilor care dau efect prezentului articol, precum și o copie a oricărei modificări ulterioare aduse acestor legi sau o descriere a acestor legi și a modificărilor ulterioare;

e) în cazul în care principiile fundamentale ale dreptului intern al unui stat parte o cer, se poate dispune ca infracțiunile enumerate la paragraful 1 al prezentului articol să nu se aplice persoanelor care au săvîrșit infracțiunea principală.

ART. 24

Tăinuirea

Fără a aduce atingere dispozițiilor art. 33 din prezenta convenție, fiecare stat parte urmărește să adopte măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc a fi necesare pentru a atribui caracterul de infracțiune, în cazul în care au fost săvîrșite cu intenție după săvîrșirea unei alte infracțiuni stabilite conform prezentei convenții, fără să fi existat participarea la aceste infracțiuni, faptei de a disimula sau de a reține în mod continuu bunuri, știind că acestea provin din una dintre infracțiunile stabilite conform prezentei convenții.

ART. 25

Obstrucționarea bunei funcționări a justiției

Fiecare stat parte adoptă măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc a fi necesare pentru a atribui caracterul de infracțiune, în cazul în care actele au fost săvîrșite cu intenție:

a) faptei de a recurge la forța fizică, amenințări sau intimidare ori de a promite, oferi sau a da un folos necuvenit pentru a obține o mărturie mincinoasă ori pentru a împiedica o mărturie sau prezentarea elementelor de probă într-o procedură în raport cu săvîrșirea infracțiunilor prevăzute de prezenta convenție;

b) faptei de a recurge la forța fizică, amenințări sau intimidare pentru a împiedica un agent al justiției ori un agent al serviciilor de investigații și de reprimare să-și exercite îndatoririle în raport cu săvîrșirea infracțiunilor prevăzute de prezenta convenție. Nici o dispoziție din prezentul alineat nu aduce atingere dreptului statelor părți de a dispune de o legislație destinată protejării altor categorii de agenți publici.

ART. 26

Răspunderea persoanelor juridice

1. Fiecare stat parte adoptă măsurile necesare, conform principiilor sale juridice, pentru a stabili răspunderea persoanelor juridice care participă la infracțiunile stabilite conform prezentei convenții.

2. Sub rezerva principiilor juridice ale statului parte răspunderea persoanelor juridice poate fi penală, civilă sau administrativă.

3. Această răspundere nu aduce atingere răspunderii penale a persoanelor fizice care au săvîrșit infracțiunile.

4. Fiecare stat parte veghează, în mod special, ca persoanele juridice trase la răspundere conform prezentului articol să facă obiectul sancțiunilor eficace, proporționale și de descurajare, de natură penală sau nepenală, inclusiv al sancțiunilor bănești.

ART. 27

Participaţia şi tentativa

1. Fiecare stat parte adoptă măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc a fi necesare pentru a atribui caracterul de infracțiune, conform dreptului său intern, faptului de a participa cu orice titlu, de exemplu în calitate de complice, alt ajutor sau instigator, la o infracțiune stabilită conform prezentei convenții.

2. Fiecare stat parte poate adopta măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc a fi necesare pentru a atribui caracterul de infracțiune, conform dreptului său intern, tentativei de a săvîrși o infracțiune stabilită conform prezentei convenții.

3. Fiecare stat parte poate adopta măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc a fi necesare pentru a atribui caracterul de infracțiune, conform dreptului său intern, faptei de a pregăti o infracțiune stabilită conform prezentei convenții.

ART. 28

Cunoaşterea, intenţia şi motivaţia, ca elemente ale infracţiunii

Cunoașterea, intenția și motivația necesare ca elemente ale unei infracțiuni stabilite conform prezentei convenții pot fi deduse din circumstanțele faptice obiective.

ART. 29

Prescripţia

Dacă este cazul, fiecare stat parte stabilește, în cadrul dreptului său intern, un termen lung de prescripție în cursul căruia pot fi pornite urmăriri pentru una dintre

infracțiunile prevăzute de prezenta convenție și un termen mai lung sau suspendă prescripția atunci cînd autorul prezumat al infracțiunii s-a sustras justiției.

ART. 30

Urmăririle judiciare, judecata şi sancțiunile

1. Fiecare stat parte face ca săvîrșirea unei infracțiuni prevăzute de prezenta convenție să fie pasibilă de sancțiuni care țin seama de gravitatea acestei infracțiuni.

2. Fiecare stat parte ia măsurile necesare pentru a stabili sau menține, conform sistemului său juridic și principiilor sale constituționale, un echilibru adecvat între orice imunitate sau orice privilegiu de jurisdicție acordat agenților săi publici în exercițiul funcțiilor lor și posibilitatea, dacă este necesar, de a cerceta, urmări și judeca efectiv infracțiunile stabilite, prevăzute de prezenta convenție.

3. Fiecare stat parte se străduiește să facă astfel încît orice putere judiciară discreționară conferită de dreptul său intern și aferentă urmăririlor judiciare pornite împotriva persoanelor pentru infracțiunile prevăzute de prezenta convenție să fie exercitată în scopul optimizării eficacității măsurilor de investigație și reprimare a acestor infracțiuni, ținînd seama de necesitatea de a exercita un efect de descurajare în ceea ce privește săvîrșirea lor.

4. Fiind vorba de infracțiunile stabilite conform prezentei convenții, fiecare stat parte ia măsurile corespunzătoare, conform dreptului său intern și ținînd seama de dreptul la apărare, pentru a face în așa fel încît condițiile cărora le sunt subordonate deciziile de punere în libertate în așteptarea judecății sau a procedurii de apel să țină seama de necesitatea de a se asigura prezența apărătorului în timpul procedurii penale ulterioare.

5. Fiecare stat parte ia în considerare gravitatea infracțiunilor prevăzute în prezenta convenție, atunci cînd examinează eventualitatea unei eliberări anticipate sau condiționate de persoanele recunoscute ca vinovate pentru aceste infracțiuni.

6. Fiecare stat parte, în măsura compatibilității cu principiile fundamentale ale sistemului său juridic, are în vedere stabilirea de proceduri care să permită, dacă este cazul, autorității competente să revoce, să suspende sau să transfere un agent public acuzat de o infracțiune prevăzută în prezenta convenție, cu respectarea principiului prezumției de nevinovăție.

7. Atunci cînd gravitatea infracțiunii o justifică, fiecare stat parte, în măsura compatibilității cu principiile fundamentale ale sistemului său juridic, urmărește stabilirea de proceduri care să permită decăderea, prin hotărîre judecătorească sau printr-un alt mijloc corespunzător, pentru o durată fixată prin dreptul său intern, a persoanelor recunoscute vinovate de infracțiunile prevăzute în prezenta convenție din dreptul:

a) de a exercita o funcție publică; și

b) de a exercita o funcție într-o întreprindere al cărei proprietar este în parte sau majoritar statul.

8. Dispozițiile paragrafului 1 al prezentului articol nu aduc atingere exercițiului puterilor disciplinare de către autoritățile competente împotriva funcționarilor.

9. Nici o dispoziție a prezentei convenții nu aduce atingere principiului conform căruia definirea infracțiunilor stabilite conform acesteia și a mijloacelor juridice de apărare aplicabile sau a altor principii juridice care guvernează legalitatea incrimină-

rilor țin exclusiv de dreptul intern al unui stat parte și potrivit căruia infracțiunile respective sunt urmărite și pedepsite conform acestui drept.

10. Statele părți se străduiesc să promoveze reintegrarea în societate a persoanelor recunoscute vinovate de infracțiuni prevăzute de prezenta convenție.

ART. 31

Blocare, sechestru şi confiscare

1. Fiecare stat parte ia, în măsura posibilităților și în cadrul sistemului său juridic intern, măsurile necesare pentru a permite confiscarea:

a) produsului infracțiunii provenind din infracțiunile prevăzute de prezenta convenție sau a bunurilor a căror valoare corespunde cu cea a produsului;

b) bunurilor, materialelor sau altor instrumente folosite sau destinate a fi folosite pentru infracțiunile prevăzute de prezenta convenție.

2. Fiecare stat parte ia măsurile necesare pentru a permite identificarea, localizarea, blocarea sau sechestrul a tot ceea ce este menționat la paragraful 1 al prezentului articol, în scopul eventualei confiscări.

3. Fiecare stat parte adoptă măsurile legislative sau alte măsuri care se dovedesc a fi necesare, conform dreptului său intern, pentru a reglementa administrarea și utilizarea de către autoritățile competente a bunurilor blocate, sechestrate sau confiscate, vizate de paragrafele 1 și 2 ale prezentului articol.

4. Dacă produsul infracțiunii a fost transformat ori convertit, în parte sau în totalitate, în alte bunuri, acestea din urmă pot face obiectul măsurilor prevăzute în prezentul articol în locul și în schimbul acestui produs.

5. Dacă produsul infracțiunii a fost amestecat cu bunuri achiziționate în mod legal, aceste bunuri, fără prejudicierea competențelor de blocare sau de sechestru, pot fi confiscate pînă la concurența valorii estimate a produsului cu care a fost amestecat.

6. Veniturile sau alte foloase obținute din produsul infracțiunii, bunul în care produsul a fost transformat sau convertit ori bunurile cu care a fost amestecat pot, de asemenea, face obiectul măsurilor prevăzute în prezentul articol, în același mod și în aceeași măsură ca produsul infracțiunii.

7. În scopurile prezentului articol și ale art. 55 din prezenta convenție, fiecare stat parte împuternicește instanțele sale judecătorești sau alte autorități competente să ordone prezentarea ori sechestrul documentelor bancare, financiare sau comerciale. Un stat parte nu poate invoca secretul bancar pentru a refuza să dea curs dispozițiilor prezentului paragraf.

8. Statele părți pot avea în vedere să solicite ca autorul unei infracțiuni să stabilească originea licită a produsului prezumat al infracțiunii sau a altor bunuri care pot face obiectul unei confiscări, în măsura în care această exigență este conformă principiilor fundamentale ale dreptului lor intern și naturii procedurilor judiciare și altor proceduri.

9. Interpretarea dispozițiilor prezentului articol nu trebuie, în nici un caz, să aducă atingere drepturilor terților de bună-credință.

10. Nici o dispoziție a prezentului articol nu aduce atingere principiului conform căruia măsurile care sunt prevăzute în acesta sunt definite și executate conform dreptului intern al fiecărui stat parte și sub rezerva acestora.

ART. 32

Protecția martorilor, experților şi a victimelor

1. Fiecare stat parte ia, conform sistemului său juridic intern și în limita mijloacelor sale, măsuri corespunzătoare pentru a asigura o protecție eficace împotriva eventualelor acte de represalii sau de intimidare a martorilor și experților care depun mărturie referitor la infracțiunile prevăzute în prezenta convenție și, dacă este cazul, a rudelor și a altor persoane apropiate.

2. Măsurile avute în vedere la paragraful 1 al prezentului articol pot consta mai ales, fără prejudicierea drepturilor pîrîtului, inclusiv a dreptului la o procedură normală, în:

a) stabilirea pentru protecția fizică a acestor persoane a unor proceduri privind îndeosebi, după nevoie și în măsura posibilului, de a li se oferi un nou domiciliu și de a li se permite, dacă este cazul, ca informațiile privind identitatea lor și locul unde se află să nu fie dezvăluite sau ca dezvăluirea lor să fie limitată;

b) prevederea unor reguli de probațiune care să permită martorilor și experților să depună într-un mod care să le garanteze securitatea, în special să fie autorizat să depună mărturie recurgînd la tehnici de comunicare cum sunt legăturile video sau la alte mijloace adecvate.

3. Statele părți au în vedere să încheie acorduri sau aranjamente cu alte state în vederea stabilirii unui nou domiciliu persoanelor menționate la paragraful 1 al prezentului articol.

4. Dispozițiile prezentului articol se aplică, de asemenea, victimelor cînd acestea sunt martori.

5. Fiecare stat parte, sub rezerva dreptului său intern, face în așa fel încît părerile și preocupările victimelor să fie prezentate și luate în seamă în fazele corespunzătoare ale procedurii penale angajate împotriva autorilor infracțiunilor într-un mod care nu prejudiciază dreptul la apărare.

ART. 33

Protecția persoanelor care comunică informații

Fiecare stat parte are în vedere încorporarea în sistemul său juridic intern a măsurilor corespunzătoare pentru a asigura protecția împotriva oricărui tratament nejustificat al oricărei persoane care semnalează autorităților competente, de bună-credință și în baza unor presupuneri rezonabile, orice fapt privind infracțiunile prevăzute de prezenta convenție.

ART. 34

Consecințele actelor de corupție

După formele prescrise, ținînd seama de drepturile terților de bună-credință, fiecare stat parte ia, conform principiilor fundamentale ale dreptului său intern, măsuri pentru a combate consecințele corupției. În această perspectivă statele părți pot considera corupția ca un factor pertinent într-o procedură judiciară pentru a decide anularea sau resciziunea unui contract, retragerea unei concesii sau a oricărui act juridic analog ori pentru luarea oricărei măsuri corective.

ART. 35

Repararea prejudiciului

Fiecare stat parte ia măsurile necesare, conform principiilor dreptului său intern, pentru a da entităților sau persoanelor care au suferit un prejudiciu în urma unui act de corupție dreptul de a introduce o acțiune în justiție împotriva responsabililor de prejudiciul menționat, în vederea obținerii reparării.

ART. 36

Autorități specializate

Fiecare stat parte face astfel încît, conform principiilor fundamentale ale sistemului său juridic, să existe unul sau mai multe organisme ori persoane specializate în lupta împotriva corupției prin investigații și reprimare. Acest organism sau aceste organisme ori aceste persoane își vor acorda independența necesară, conform principiilor fundamentale ale sistemului juridic al statului parte, pentru a putea exercita eficient funcțiile lor la adăpost de orice influență necuvenită. Aceste persoane sau personalul respectivului ori respectivelor organisme ar trebui să aibă formarea și resursele adecvate pentru a-și exercita sarcinile.

ART. 37

Cooperarea cu serviciile de investigații şi de reprimare

1. Fiecare stat parte ia măsurile potrivite pentru a încuraja persoanele care participă sau care au participat la săvîrșirea unei infracțiuni stabilite conform prezentei convenții să furnizeze autorităților competente informații utile în scopurile anchetei și cercetării probelor, precum și o asistență faptică și concretă care ar putea contribui la lipsirea autorilor infracțiunii de produsul infracțiunii și la recuperarea acestui produs.

2. Fiecare stat parte are în vedere să prevadă posibilitatea, în cazurile corespunzătoare, micșorării pedepsei de care este pasibil un învinuit care cooperează într-un mod substanțial la anchetă sau la urmăririle referitoare la o infracțiune prevăzută de prezenta convenție.

3. Fiecare stat parte are în vedere să prevadă posibilitatea, conform principiilor fundamentale ale dreptului său intern, acordării de imunitate de urmărire a unei persoane care cooperează în mod substanțial la anchetă sau la urmăriri referitoare la o infracțiune prevăzută de prezenta convenție.

4. Protecția acestor persoane este asigurată, mutatis mutandis, conform prevederilor art. 32 din prezenta convenție.

5. Cînd o persoană la care se referă paragraful 1 al prezentului articol și care se află într-un stat parte poate contribui la cooperarea substanțială cu autoritățile competente ale unui alt stat parte, statele părți pot avea în vedere încheierea unor acorduri sau aranjamente, conform dreptului lor intern, privind o eventuală acordare de către celălalt stat parte a tratamentului prevăzut la paragrafele 2 și 3 ale prezentului articol.

ART. 38

Cooperarea între autoritățile naționale

Fiecare stat parte ia măsurile necesare pentru a încuraja, conform dreptului său intern, cooperarea între, pe de o parte, autoritățile sale publice, ca și agenții săi publici, și, pe de altă parte, autoritățile sale însărcinate cu anchetarea și urmăririle relative la infracțiuni. Această cooperare poate consta:

a) pentru primele, în a informa, din proprie inițiativă, pe celelalte atunci cînd există motive rezonabile de a considera că a fost săvîrșită una dintre infracțiunile stabilite conform art. 15, 21 și 23 din prezenta convenție; sau

b) pentru primele, în a furniza, la cerere, celorlalte orice informație necesară.

ART. 39

Cooperarea dintre autoritățile naționale şi sectorul privat

1. Fiecare stat parte ia măsurile necesare pentru a încuraja, conform dreptului său intern, cooperarea dintre autoritățile naționale însărcinate cu anchetele și urmăririle și entitățile sectorului privat, în special instituțiile financiare, asupra problemelor privind săvîrșirea de infracțiuni prevăzute prin prezenta convenție.

2. Fiecare stat parte are în vedere să își încurajeze naționalii și alte persoane având reședința obișnuită pe teritoriul său să semnaleze autorităților naționale însărcinate cu anchete și urmăriri comiterea unei infracțiuni prevăzute prin prezenta convenție.

ART. 40

Secretul bancar

Fiecare stat parte veghează, în cazul anchetelor judiciare naționale asupra infracțiunilor stabilite conform prezentei convenții, la ceea ce constituie în sistemul său juridic mecanisme corespunzătoare pentru a depăși obstacolele care pot rezulta din aplicarea legilor asupra secretului bancar.

ART. 41

Cazierul judiciar

Fiecare stat parte poate adopta măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc a fi necesare pentru a se ține seama, în condițiile și cu scopurile pe care le consideră corespunzătoare, de orice condamnare care i-ar fi fost anterior aplicată în alt stat autorului presupus al unei infracțiuni, cu scopul de a utiliza această informație în cadrul unei proceduri penale referitoare la o infracțiune dintre cele prevăzute de prezenta convenție.

ART. 42

Competența

1. Fiecare stat parte adoptă măsurile necesare pentru a-și stabili competența în ceea ce privește infracțiunile stabilite conform prezentei convenții în următoarele cazuri:

a) cînd infracțiunea este săvîrșită pe teritoriul său; sau

b) cînd infracțiunea este comisă la bordul unei nave care poartă pavilionul său ori la bordul unei aeronave înmatriculate conform dreptului său intern în momentul în

care infracțiunea respectivă a fost săvîrșită.

2. Sub rezerva art. 4 din prezenta convenție, un stat parte poate, de asemenea, să stabilească competența sa în ceea ce privește una dintre aceste infracțiuni în cazurile următoare:

a) cînd infracțiunea este săvîrșită împotriva unuia dintre naționalii săi; sau

b) cînd infracțiunea este săvîrșită de către unul dintre naționalii săi ori de o persoană apatridă care își are reședința pe teritoriul său; sau

c) cînd infracțiunea este una dintre cele stabilite conform lit. b) (ii) paragraful 1 al art. 23 din prezenta convenție și este săvîrșită în afara teritoriului său în vederea comiterii, pe teritoriul său, a unei infracțiuni stabilite conform lit. a) (i) sau (ii) ori lit. b) (i) paragraful 1 al art. 23 din prezenta convenție; sau

d) cînd infracțiunea este săvîrșită împotriva sa.

3. În scopurile art. 44 din prezenta convenție, fiecare stat parte ia măsurile necesare pentru a-și stabili competența cu privire la infracțiunile prevăzute de prezenta convenție, cînd autorul prezumat se află pe teritoriul său și nu este extrădat pentru singurul motiv că este naționalul său.

4. Fiecare stat parte poate, de asemenea, lua măsurile necesare pentru a stabili competența sa în ceea ce privește infracțiunile prevăzute de prezenta convenție, cînd autorul prezumat se află pe teritoriul său și pe care nu îl extrădează.

5. Dacă un stat parte care își exercită competența în baza paragrafului 1 sau 2 al prezentului articol a fost avizat sau a aflat în orice alt mod că alte state părți instrumentează o anchetă ori au pornit urmăriri sau o procedură judiciară privind același act, autoritățile competente ale acestor state părți se consultă, după cum este cazul, pentru a-și coordona acțiunile.

6. Fără a aduce atingere normelor de drept internațional general, prezenta convenție nu exclude exercitarea oricărei competențe penale stabilite de un stat parte conform dreptului său intern.

CAP. 4

Cooperarea internațională

ART. 43

Cooperarea internațională

1. Statele părți cooperează în materie penală conform art. 44 - 50 din prezenta convenție. Atunci cînd este cazul și conform sistemului lor juridic intern, statele părți au în vedere să își acorde reciproc asistență în anchetele și în procedurile privind cauze civile și administrative referitoare la corupție.

2. În materie de cooperare internațională, de fiecare dată cînd dubla incriminare este considerată ca o condiție, aceasta este considerată îndeplinită cînd legislația statului parte solicitat califică ori desemnează sau nu infracțiunea la fel ca statul parte solicitant, dacă fapta care constituie infracțiunea pentru care asistența este solicitată este o infracțiune în baza legislației ambelor state.

ART. 44

Extrădarea

1. Prezentul articol se aplică infracțiunilor prevăzute de prezenta convenție, atunci cînd persoana care face obiectul cererii de extrădare se află pe teritoriul statului parte solicitat, cu condiția ca infracțiunea pentru care se cere extrădarea să fie pedepsită de dreptul intern al statului parte solicitant și al statului parte solicitat.

2. Fără a ține seama de dispozițiile paragrafului 1 al prezentului articol, un stat parte a cărui legislație o permite poate acorda extrădarea unei persoane pentru oricare dintre infracțiunile stabilite conform prezentei convenții care nu sunt pedepsibile în baza dreptului său intern.

3. Dacă cererea de extrădare se referă la mai multe infracțiuni distincte, dintre care pentru cel puțin una se poate cere extrădarea în baza prezentului articol și pentru unele nu se poate cere extrădarea în raport cu durata pedepsei închisorii, dar au legătură cu infracțiunile prevăzute de prezenta convenție, statul solicitat poate aplica prezentul articol și acestor infracțiuni.

4. Fiecare dintre infracțiunile cărora li se aplică prezentul articol este de plin drept inclusă în orice tratat de extrădare în vigoare între statele părți ca infracțiune al cărei autor poate fi extrădat. Statele părți se angajează să includă aceste infracțiuni ca infracțiuni al căror autor poate fi extrădat în orice tratat de extrădare pe care îl vor încheia între ele. Un stat parte a cărui legislație o permite, atunci cînd se întemeiază pe prezenta convenție pentru extrădare, nu consideră nici o infracțiune stabilită conform prezentei convenții ca o infracțiune politică.

5. Dacă un stat parte care subordonează extrădarea unui tratat existent primește o cerere de extrădare de la un stat parte cu care nu a încheiat un asemenea tratat, el poate considera prezenta convenție ca temei legal de extrădare pentru infracțiunile la care se aplică prezentul articol.

6. Un stat parte care subordonează extrădarea existenței unui tratat:

a) în momentul depunerii instrumentului său de ratificare, acceptare, aprobare sau de aderare la prezenta convenție, comunică secretarului general al Organizației Națiunilor Unite dacă consideră prezenta convenție ca bază legală pentru a coopera în materie de extrădare cu alte state părți; și

b) dacă nu consideră prezenta convenție ca bază legală pentru a coopera în materie de extrădare, se obligă, dacă este cazul, să încheie tratate de extrădare cu alte state părți în scopul aplicării prezentului articol.

7. Statele părți care nu subordonează extrădarea existenței unui tratat recunosc între ele infracțiunilor cărora li se aplică prezentul articol caracterul de infracțiune pentru care autorul poate fi extrădat.

8. Extrădarea este subordonată condițiilor prevăzute de dreptul intern al statului parte solicitat sau de tratatele de extrădare aplicabile, inclusiv, îndeosebi, condițiilor privind pedeapsa minimă prevăzută pentru a extrăda și motivelor pentru care statul parte solicitat poate refuza extrădarea.

9. Statele părți se străduiesc, sub rezerva dreptului lor intern, să accelereze procedurile de extrădare și să simplifice exigențele în materie de probe în ceea ce privește

infracțiunile cărora li se aplică prezentul articol.

10. Sub rezerva dispozițiilor din dreptul său intern și a tratatelor de extrădare pe care le-a încheiat, statul parte solicitat poate, la cererea statului parte solicitant și dacă acesta consideră că circumstanțele o justifică și că există urgență, să pună în stare de deținere o persoană aflată pe teritoriul său, a cărei extrădare este solicitată, sau să ia toate măsurile corespunzătoare pentru a asigura prezența sa cu ocazia procedurii de extrădare.

11. Un stat parte pe teritoriul căruia se află un autor prezumat al unei infracțiuni, dacă nu extrădează această persoană pentru infracțiunea căreia se aplică prezentul articol pentru singurul motiv că este unul dintre naționalii săi, este ținut, la cererea statului parte care solicită extrădarea, de a supune cauza fără întîrziere excesivă autorităților sale competente, în scopul urmăririi. Autoritățile respective decid și conduc urmărirea în același mod ca și pentru orice altă infracțiune gravă, în baza dreptului intern al acestui stat parte. Statele părți interesate cooperează între ele, în special în materie de procedură și probă, cu scopul de a asigura eficiența urmăririlor.

12. Cînd un stat parte, în baza dreptului său intern, nu este autorizat să extrădeze sau să predea într-o altă formă pe unul dintre naționalii săi decît dacă este apoi trimis în acest stat parte pentru a executa pedeapsa pronunțată la terminarea procesului sau a procedurii care se află la originea cererii de extrădare sau de predare și cînd acest stat parte și statul parte solicitant se înțeleg asupra acestei opțiuni și altor condiții pe care le pot considera corespunzătoare, această extrădare sau predare condiționată este suficientă în scopul executării obligației menționate la paragraful 11 al prezentului articol.

13. Dacă extrădarea, solicitată în scopul executării unei pedepse, este refuzată deoarece persoana care face obiectul acestei cereri este un național al statului parte solicitat, acesta, dacă dreptul său intern îi permite, în conformitate cu prevederile acestui drept și la cererea statului parte solicitant, ia în considerare să dispună el însuși executarea pedepsei care a fost pronunțată conform dreptului intern al statului parte solicitant sau a restului de pedeapsă care a rămas de executat.

14. Oricărei persoane care face obiectul unei urmăriri pentru una dintre infracțiunile căreia i se aplică prezentul articol i se garantează un tratament echitabil în toate stadiile procedurii, inclusiv folosirea tuturor drepturilor și garanțiilor prevăzute de dreptul intern al statului parte pe teritoriul căruia se află.

15. Nici o dispoziție a prezentei convenții nu trebuie interpretată în sensul creării unei obligații pentru statul parte solicitat de a extrăda dacă are motive serioase să considere că cererea a fost prezentată în scopul urmăririi sau pedepsirii unei persoane din cauza sexului, rasei, religiei, naționalității, originii etnice ori a opiniilor sale politice sau dînd curs acestei cereri s-ar cauza un prejudiciu acestei persoane pentru unele dintre aceste motive.

16. Statele părți nu pot refuza o cerere de extrădare doar pentru motivul că infracțiunea este considerată avînd legătură cu probleme fiscale.

17. Înainte de a refuza extrădarea, statul parte solicitat consultă, în caz de nevoie, statul parte solicitant cu scopul de a oferi toate posibilitățile de a-și prezenta opiniile și de a da informații în sprijinul afirmațiilor sale.

18. Statele părți se străduiesc să încheie acorduri sau aranjamente bilaterale și multilaterale pentru a permite extrădarea ori pentru a-i spori eficiența.

ART. 45

Transferul persoanelor condamnate

Statele părți pot lua în considerare încheierea de acorduri sau de aranjamente bilaterale și multilaterale referitoare la transferul pe teritoriul lor de persoane condamnate la pedepse cu închisoarea sau la alte pedepse privative de libertate ca urmare a infracțiunilor prevăzute de prezenta convenție, pentru ca acestea să își poată executa acolo restul pedepsei.

ART. 46

Asistența judiciară

1. Statele părți își acordă reciproc cea mai amplă cu putință asistență judiciară cu prilejul anchetelor, urmăririlor și procedurilor judiciare privind infracțiunile prevăzute de prezenta convenție.

2. Cea mai amplă cu putință asistență judiciară este acordată, în măsura în care legile, tratatele, acordurile și aranjamentele pertinente ale statului parte solicitat o permit, în cursul anchetelor, urmăririlor și procedurilor judiciare privind infracțiuni în care o persoană juridică poate fi trasă la răspundere în statul parte solicitant, conform art. 26 din prezenta convenție.

3. Asistența juridică ce se acordă în aplicarea prezentului articol poate fi solicitată în scopurile următoare:

a) strîngerea de mărturii sau de depoziții;

b) înmînarea actelor judiciare;

c) efectuarea de percheziții și sechestre, precum și de blocări;

d) examinarea de obiecte și cercetarea la fața locului;

e) transmiterea de informații, de probe și rapoarte de expertiză;

f) transmiterea originalelor sau a copiilor certificate pentru conformitate ale documentelor și dosarelor pertinente, inclusiv ale documentelor administrative, bancare, financiare sau comerciale și ale documentelor societăților comerciale;

g) identificarea sau localizarea produsului infracțiunii, bunurilor, instrumentelor sau a altor lucruri în scopul strîngerii elementelor de probă;

h) facilitarea înfățișării voluntare a persoanelor în statul parte solicitant;

i) acordarea oricărei alte asistențe compatibile cu dreptul intern al statului parte solicitat;

j) identificarea, blocarea și localizarea produsului infracțiunii, conform dispozițiilor cap. V din prezenta convenție;

k) recuperarea bunurilor, conform dispozițiilor cap. V din prezenta convenție.

4. Fără prejudicierea dreptului intern, autoritățile competente ale unui stat parte pot, fără cerere prealabilă, să comunice informații privind cauze penale unei autorități competente a unui alt stat parte, dacă apreciază că aceste informații ar putea servi începerii sau încheierii anchetelor și urmăririlor penale ori să determine acest din urmă stat să formuleze o cerere în baza prezentei convenții.

5. Comunicarea de informații conform paragrafului 4 al prezentului articol se face fără prejudicierea anchetelor și urmăririlor penale în statul ale cărui autorități competente transmit informațiile. Autoritățile competente care primesc aceste informații vor fi de acord cu oricare cerere, tinzînd ca aceste informații să rămînă confidențiale chiar temporar sau ca folosirea lor să fie însoțită de restricții. Totuși aceasta nu împiedică statul parte care primește informațiile să dezvăluie, cu prilejul procedurii judiciare, informațiile justificative în favoarea unui învinuit. În acest ultim caz statul parte care primește informațiile avizează statul parte care le comunică, înaintea dezvăluirii lor, și, la cererea acestuia, îl consultă. Dacă, într-un caz excepțional, o notificare prealabilă nu este posibilă, statul parte care primește informațiile încunoștințează fără întîrziere despre dezvăluire statul parte care le comunică.

6. Dispozițiile prezentului articol nu afectează cu nimic obligațiile care rezultă din oricare alt tratat bilateral sau multilateral care guvernează ori trebuie să guverneze, în întregime sau în parte, asistența judiciară.

7. Paragrafele 9 - 29 ale prezentului articol sunt aplicabile cererilor făcute în conformitate cu prezentul articol, dacă statele părți în cauză sunt legate printr-un tratat de asistență judiciară. Dacă statele părți menționate sunt legate de un asemenea tratat, sunt aplicabile dispozițiile corespunzătoare ale acestuia, cu excepția cazului în care statele părți nu convin să aplice în locul lor dispozițiile paragrafelor 9 - 29 ale prezentului articol. Statele părți sunt încurajate în mod deosebit să aplice aceste paragrafe dacă le facilitează cooperarea.

8. Statele părți nu pot invoca secretul bancar pentru a refuza asistența judiciară prevăzută de prezentul articol.

9. a) Cînd în aplicarea prezentului articol răspunde unei cereri de asistență în absența dublei incriminări, un stat parte solicitat ține seama de obiectul prezentei convenții așa cum el a fost enunțat în articolul 1.

b) Statele părți pot invoca absența dublei incriminări pentru a refuza transmiterea unei cereri în aplicarea prezentului articol. Cu toate acestea, statul parte solicitat, cînd aceasta este compatibilă cu principiile fundamentale ale sistemului său juridic, admite cererea solicitată, dacă ea nu implică măsuri coercitive. Această asistență poate fi refuzată dacă cererea poartă asupra unor probleme minore sau pentru care cooperarea sau asistența solicitată poate fi obținută în temeiul altor dispoziții ale prezentei convenții.

c) Fiecare stat parte poate avea în vedere luarea măsurilor necesare pentru a-i permite furnizarea unei asistențe judiciare cît mai ample cu putință în aplicarea prezentului articol, în absența dublei incriminări.

10. Orice persoană deținută sau care execută o pedeapsă pe teritoriul unui stat parte, a cărei prezență este solicitată într-un alt stat parte în scopul identificării sau audierii ori pentru ca aceasta să își dea concursul la obținerea de probe în cadrul anchetelor, urmăririlor sau procedurilor judiciare, privind infracțiunile prevăzute de prezenta convenție, poate face obiectul unui transfer dacă sunt reunite condițiile următoare:

a) persoana în cauză consimte la aceasta în mod liber și în deplină cunoștință de cauză;

b) autoritățile competente ale celor două state părți în cauză consimt la aceasta, sub rezerva condițiilor pe care aceste state părți le consideră corespunzătoare.

11. În scopul paragrafului 10 al prezentului articol:

a) statul parte către care este efectuat transferul are împuternicirea și obligația să mențină persoana în cauză în detenție, cu excepția cererii sau autorizării contrare din partea statului parte din care persoana a fost transferată;

b) statul parte către care se efectuează transferul își îndeplinește fără întîrziere obligația de a-l preda pe interesat în paza statului parte din care transferul a fost efectuat, conform celor convenite în prealabil sau altfel, așa cum au hotărît autoritățile competente ale celor două state părți;

c) statul parte către care se efectuează transferul nu poate cere statului parte din care se efectuează transferul să înceapă o procedură de extrădare pentru ca interesatul să îi fie remis;

d) se ține seama de perioada în care persoana a fost în detenție în statul parte către care a fost transferat, în scopul reducerii din pedeapsa de executat în statul parte din care a fost transferat.

12. În afară de cazul în care statul parte din care o persoană trebuie să fie transferată în baza paragrafelor 10 și 11 ale prezentului articol nu își dă acordul, această persoană, oricare ar fi naționalitatea sa, nu va fi urmărită, deținută, pedepsită sau supusă altor restricții ale libertății sale personale pe teritoriul statului parte către care a fost transferată din motive de acte, omisiuni sau condamnări anterioare plecării sale de pe teritoriul statului parte din care ea a fost transferată.

13. Fiecare stat parte desemnează o autoritate centrală care are responsabilitatea și competența de a primi cereri de asistență judiciară pe care fie le execută, fie le transmite autorităților competente spre executare. Dacă un stat parte are o regiune sau un teritoriu special prevăzut cu un sistem de asistență judiciară diferit, el poate desemna o autoritate centrală distinctă care va avea aceleași funcții pentru această regiune sau teritoriu. Autoritățile centrale asigură executarea și transmiterea rapidă și în bună și cuvenită formă a cererilor primite. Dacă autoritatea centrală transmite cererea unei autorități competente pentru executare, ea încurajează executarea rapidă și în bună și cuvenită formă a cererii de către autoritatea competentă. Autoritatea centrală desemnată în acest scop face obiectul unei notificări adresate secretarului general al Organizației Națiunilor Unite în momentul în care fiecare stat parte depune instrumentul de ratificare, acceptare, de aprobare sau de aderare la prezenta convenție. Cererile de asistență judiciară și orice comunicare relativă la acestea sunt transmise autorităților centrale desemnate de statele părți. Prin prezenta dispoziție se înțelege, fără a prejudicia dreptul oricărui stat parte, ca solicitarea cererilor și a comunicărilor să fie adresată pe cale diplomatică și, în caz de urgență, dacă statele părți convin aceasta, prin intermediul Organizației Internaționale a Poliției Criminale, dacă aceasta este posibil.

14. Cererile sunt adresate în scris sau, dacă este posibil, prin orice alt mijloc care poate fi în măsură să producă un document scris, într-o limbă acceptabilă de statul parte solicitat, în condiții care să permită statului parte solicitat să îi stabilească autenticitatea. Limba sau limbile acceptabile de fiecare stat parte sunt notificate secre-

tarului general al Organizației Națiunilor Unite în momentul în care acest stat parte își depune instrumentul de ratificare, acceptare, aprobare sau de aderare la prezenta convenție. În caz de urgență și dacă statele părți convin în acest fel, cererile pot fi făcute oral, dar trebuie să fie confirmate fără întîrziere în scris.

15. O cerere de asistență judiciară trebuie să conțină informațiile următoare:

a) desemnarea autorității care emite cererea;

b) obiectul și natura anchetei, a urmăririlor sau a procedurii judiciare la care se raportează cererea, precum și numele și funcțiile autorității care a fost împuternicită;

c) un rezumat al faptelor pertinente, în afară de cererile în scopul înmînării de acte judiciare;

d) obiectul cererii de asistență și detaliile oricărei proceduri speciale solicitate de statul parte solicitant dorește a fi aplicată;

e) dacă este posibil, identitatea, adresa și naționalitatea oricărei persoane vizate; și

f) scopul în care sunt cerute mărturia, informațiile sau măsurile.

16. Statul parte solicitat poate cere informații suplimentare dacă acestea apar necesare pentru executarea cererii conform dreptului său intern sau cînd poate facilita executarea cererii.

17. Oricare cerere este executată conform dreptului intern al statului parte solicitat și, în măsura în care aceasta nu contravine dreptului intern al statului parte solicitat și cînd este posibil, conform procedurilor specificate în cerere.

18. În cazul în care este posibil și conform principiilor fundamentale ale dreptului intern, dacă o persoană care se află pe teritoriul unui stat parte trebuie să fie ascultată ca martor sau ca expert de către autoritățile judiciare ale unui alt stat parte, primul stat parte poate, la cererea celuilalt, să autorizeze audierea sa prin videoconferință, dacă nu este posibil sau nu se dorește ca ea să se înfățișeze personal pe teritoriul statului parte solicitant. Statele părți pot conveni ca audierea să fie condusă de o autoritate judiciară a statului parte solicitant și ca o autoritate judiciară a statului parte solicitat să asiste la aceasta.

19. Statul parte solicitant nu comunică, nici nu folosește informațiile sau elementele de probă transmisă de către statul parte solicitat pentru anchete, urmăriri și proceduri judiciare, altele decît cele prevăzute în cerere, fără consimțămîntul prealabil al statului parte solicitat. Nici o prevedere a prezentului paragraf nu împiedică statul parte solicitant să dezvăluie, în cursul procedurii, informațiile sau elementele de probă pentru dezvinovățire. În acest ultim caz statul parte solicitant avizează statul parte solicitat înaintea dezvăluirii și, dacă i se adresează o cerere, consultă statul parte solicitat. Dacă, într-un caz excepțional, o notificare prealabilă nu este posibilă, statul parte solicitant informează fără întîrziere statul parte solicitat despre dezvăluire.

20. Statul parte solicitant poate cere ca statul parte solicitat să păstreze secretul asupra cererii și conținutului acesteia, în afară de măsurile necesare pentru a o executa. Dacă statul parte solicitat nu poate satisface această exigență, el informează fără întîrziere statul parte solicitant.

21. Asistența judiciară poate fi refuzată:

a) dacă cererea nu este făcută în conformitate cu dispozițiile prezentului articol;

b) dacă statul parte solicitat apreciază că executarea cererii este susceptibilă să adu-

că atingere suveranității, securității, ordinii sale publice sau altor interese esențiale;

c) în cazul în care dreptul intern al statului parte solicitat ar interzice autorităților sale să ia măsurile cerute, dacă este vorba despre o infracțiune analogă care a făcut obiectul unei anchete, urmăriri sau proceduri judiciare în cadrul propriei competențe;

d) în cazul în care ar fi contrară sistemului juridic al statului parte solicitat privind asistența judiciară de acceptare a cererii.

22. Statele părți nu pot refuza, de asemenea, o cerere de asistență judiciară pentru singurul motiv că infracțiunea este considerată având legătură cu probleme fiscale.

23. Orice refuz al asistenței judiciare trebuie să fie motivat.

24. Statul parte solicitat execută cererea de asistență judiciară cît mai prompt posibil și ține seama, în măsura posibilului, de orice termene sugerate de statul parte solicitant și care sunt motivate, de preferință, în cerere. Statul parte solicitant poate prezenta cereri rezonabile de informații asupra stadiului de desfășurare a măsurilor luate de către statul parte solicitat pentru a da curs cererii sale. Statul parte solicitat răspunde cererilor rezonabile ale statului parte solicitant privind progresele realizate în executarea cererii. Cînd asistența solicitată nu mai este necesară, statul parte solicitant informează prompt statul parte solicitat despre aceasta.

25. Asistența judiciară poate fi amînată de statul parte solicitat pe motiv că ea ar putea împiedica anchete, urmăriri sau o procedură judiciară în curs.

26. Înainte de a refuza o cerere în baza paragrafului 21 al prezentului articol sau de a amîna executarea în baza paragrafului 25, statul parte solicitat examinează cu statul parte solicitant posibilitatea acordării asistenței sub rezerva condițiilor pe care le consideră necesare. Dacă statul parte solicitant acceptă asistența sub rezerva acestor condiții, el se conformează acestora.

27. Fără prejudicierea aplicării paragrafului 12 al prezentului articol, un martor, un expert sau o altă persoană care, la cererea statului parte solicitant, consimte să facă o depoziție în cursul unei proceduri ori să colaboreze la o anchetă, la urmăriri sau la o procedură judiciară pe teritoriul statului parte solicitant nu va fi urmărită, deținută, pedepsită ori supusă altor restricții ale libertății sale personale pe acest teritoriu pentru motive de fapte, omisiuni sau condamnări anterioare plecării sale de pe teritoriul statului parte solicitat. Această imunitate încetează cînd martorul, expertul ori acea persoană, care a avut, pentru o perioadă de 15 zile consecutive sau pentru orice altă perioadă convenită de statele părți, socotită de la data la care ei au fost informați oficial că prezența lor nu mai este cerută de autoritățile judiciare, posibilitatea de a părăsi teritoriul statului parte solicitant, a rămas totuși în mod voluntar sau, părăsindu-l, a revenit aici de bunăvoie.

28. Cheltuielile obișnuite făcute pentru executarea unei cereri sunt în sarcina statului parte solicitat, în afară de cazul în care s-a convenit altfel între statele părți respective. Atunci cînd cheltuieli importante sau extraordinare sunt ori se dovedesc ulterior necesare pentru executarea cererii, statele părți se consultă pentru a fixa condițiile conform cărora cererea va fi executată, precum și modul în care vor fi preluate cheltuielile.

29. Statul parte solicitat:

a) transmite statului parte solicitant copii ale dosarelor, documentelor sau infor-

maţiilor administrative aflate în posesia sa şi la care, în baza dreptului său intern, publicul are acces;

b) poate, de bunăvoie, să transmită statului parte solicitant, integral, în parte sau în condiţiile pe care le apreciază adecvate, copii ale tuturor dosarelor, documentelor sau informaţiilor administrative aflate în posesia sa şi la care, în virtutea dreptului său intern, publicul nu are acces.

30. Statele părţi au în vedere, dacă este cazul, posibilitatea de a încheia acorduri sau aranjamente bilaterale ori multilaterale care servesc obiectivelor şi dispoziţiilor prezentului articol, le dau aplicabilitate practică sau le întăresc.

ART. 47

Transferul de proceduri penale

Statele părţi au în vedere posibilitatea de a-şi transfera reciproc procedurile referitoare la urmărirea unei infracţiuni prevăzute de prezenta convenţie, în cazurile în care acest transfer este considerat necesar în interesul unei bune administrări a justiţiei şi, în special, cînd cauza priveşte mai multe jurisdicţii, în vederea centralizării urmăririlor.

ART. 48

Cooperarea între serviciile de investigaţii şi de reprimare

1. Statele părţi cooperează strîns, conform sistemelor lor juridice şi administrative, în vederea întăririi eficacităţii investigării şi reprimării infracţiunilor prevăzute de prezenta convenţie. În special, statele părţi iau măsuri eficiente pentru:

a) întărirea căilor de comunicaţii între autorităţile lor, organismele şi serviciile competente şi, dacă este necesar, în scopul facilitării schimbului sigur şi rapid de informaţii privind toate aspectele infracţiunilor prevăzute de prezenta convenţie, inclusiv, dacă statele părţi interesate consideră potrivit, legăturile cu alte activităţi infracţionale;

b) cooperarea cu alte state părţi, în ceea ce priveşte infracţiunile prevăzute de prezenta convenţie, în conducerea anchetelor referitoare la punctele următoare:

(i) identitatea şi activităţile persoanelor bănuite de implicarea în aceste infracţiuni, locul unde se află ele sau locul unde se află persoanele în cauză;

(ii) circulaţia produsului infracţiunii sau a bunurilor provenind din săvîrşirea de infracţiuni;

(iii) circulaţia bunurilor, a materialelor sau a altor instrumente folosite ori destinate a fi folosite în săvîrşirea acestor infracţiuni;

c) transmiterea, cînd este cazul, a pieselor sau cantităţilor de substanţe necesare în scopurile analizei ori anchetei;

d) schimbul de informaţii, cînd este cazul, cu alte state părţi privind mijloacele şi procedeele specifice folosite pentru săvîrşirea infracţiunilor prevăzute de prezenta convenţie, cum sunt folosirea de identităţi false, de documente contrafăcute, modificate sau falsificate ori a altor mijloace de disimulare a activităţilor lor;

e) facilitarea unei coordonări eficiente între autorităţile, organismele şi serviciile lor competente şi favorizarea schimbului de personal şi de experţi, inclusiv, sub re-

zerva existenței de acorduri sau de aranjamente bilaterale între statele părți în cauză, detașarea de agenți de legătură;

f) schimbul de informații și coordonarea măsurilor administrative și a altor măsuri luate, după cum se decide, pentru a descoperi cît mai repede infracțiunile prevăzute de prezenta convenție.

2. În scopul aplicării prezentei convenții, statele părți au în vedere să încheie acorduri sau aranjamente bilaterale ori multilaterale care să prevadă o cooperare directă între serviciile de investigație și de reprimare și, atunci cînd există deja astfel de acorduri sau aranjamente, să le modifice. În absența unor asemenea acorduri sau aranjamente între statele părți respective, acestea din urmă se pot baza pe prezenta convenție pentru stabilirea unei cooperări în materie de investigare și de reprimare privind infracțiunile prevăzute de prezenta convenție. De fiecare dată, cînd este cazul, statele părți utilizează pe deplin acordurile sau aranjamentele, inclusiv organizațiile internaționale ori regionale, pentru a întări cooperarea dintre serviciile de investigare și de reprimare.

3. Statele părți se străduiesc să coopereze, în măsura mijloacelor, pentru combaterea infracțiunilor prevăzute de prezenta convenție, săvîrșite cu mijloace tehnice moderne.

ART. 49

Anchete comune

Statele părți au în vedere să încheie acorduri sau aranjamente bilaterale ori multilaterale în baza cărora, pentru cauzele care fac obiectul anchetelor, urmăririlor sau procedurilor judiciare în unul ori mai multe state, autoritățile competente respective pot stabili instanțe de anchete comune. În lipsa unor asemenea acorduri sau aranjamente, pot fi hotărîte anchete comune. Statele părți interesate veghează ca suveranitatea statului pe teritoriul căruia trebuie să se desfășoare ancheta să fie pe deplin respectată.

ART. 50

Tehnici de anchete speciale

1. În vederea combaterii eficiente a corupției, fiecare stat parte, în măsura în care principiile fundamentale ale sistemului său juridic intern o permit și conform condițiilor prevăzute de dreptul său intern, ia, în limita mijloacelor sale, măsurile necesare pentru a permite ca autoritățile sale competente să poată recurge în mod corespunzător, pe teritoriul său, la livrări supravegheate și, cînd consideră potrivit, la alte tehnici de anchete speciale, cum sunt supravegherea electronică sau alte forme de supraveghere și operațiunile de infiltrare, și pentru ca probele culese prin intermediul acestor tehnici să fie admisibile în fața instanțelor judecătorești.

2. În scopurile anchetelor asupra infracțiunilor prevăzute de prezenta convenție, statele părți sunt încurajate să încheie, dacă este necesar, acorduri sau aranjamente bilaterale ori multilaterale corespunzătoare pentru recurgerea la tehnici de anchete speciale în cadrul cooperării internaționale. Aceste acorduri sau aranjamente sunt încheiate și aplicate cu respectarea deplină a principiului egalității suverane a statelor

și sunt puse în aplicare cu respectarea strictă a dispozițiilor pe care le conțin.

3. În absența acordurilor sau aranjamentelor prevăzute la paragraful 2 al prezentului articol, deciziile de a se recurge la tehnici de anchete speciale la nivel internațional sunt luate de la caz la caz și pot, dacă este necesar, să țină seama de înțelegerile și aranjamentele financiare în ceea ce privește exercițiul competenței lor de către statele părți în cauză.

4. Livrările supravegheate la care s-a hotărît să se recurgă la nivel internațional pot include, cu consimțământul statelor părți în cauză, metode cum ar fi interceptarea mărfurilor și a fondurilor și autorizarea urmăririi transportului lor, fără modificare sau după sustragere ori înlocuirea în întregime sau în parte a acestora.

CAP. 5

Recuperarea de bunuri

ART. 51

Dispoziţii generale

Restituirea de bunuri în aplicarea prezentului capitol este un principiu fundamental al acestei convenții, iar statele părți își acordă reciproc în acest domeniu cea mai amplă cu putință cooperare și asistență judiciară.

ART. 52

Prevenirea şi descoperirea transferurilor produsului infracţiunii

1. Fără a aduce atingere art. 14 din prezenta convenție, fiecare stat parte ia, conform dreptului său intern, măsurile necesare pentru ca instituțiile financiare aparținînd jurisdicției sale să fie obligate să verifice identitatea clienților și să ia măsuri rezonabile pentru a determina identitatea beneficiarilor fondurilor depuse în conturi mari, precum și de a supune la o supraveghere sporită conturile pe care persoane care exercită sau au exercitat funcții publice importante și membrii familiilor lor și anturajul lor caută să le deschidă sau să le dețină direct ori caută să le deschidă sau să le dețină printr-un intermediar. Această supraveghere este rezonabil concepută pentru a descoperi operațiile suspecte, cu scopul de a le semnala autorităților competente, și nu ar trebui interpretate ca un mijloc de descurajare a instituțiilor financiare - sau de a le interzice - să întrețină relații de afaceri cu clienți legitimi.

2. În scopul de a facilita aplicarea măsurilor prevăzute la paragraful 1 al prezentului articol, fiecare stat parte, conform dreptului său intern și inspirîndu-se din inițiativele pertinente luate de organizațiile regionale, interregionale în lupta împotriva spălării banilor:

a) publică liniile directoare privind tipurile de persoane fizice sau juridice asupra conturilor cărora instituțiile financiare aparținînd jurisdicției sale ar trebui să exercite o supraveghere sporită, tipurile de cont și de operațiuni la care ar trebui să acorde o atenție specială, precum și măsurile ce trebuie luate privind deschiderea unor astfel de conturi, administrarea lor și înregistrarea operațiunilor; și

b) dacă este cazul, notifică instituțiilor financiare ce țin de jurisdicția sa, la cererea unui alt stat parte sau din proprie inițiativă, identitatea persoanelor fizice și juridice

ale căror conturi ar trebui supravegheate mai strict, în plus față de persoanele pe care instituțiile financiare vor putea altfel să le identifice.

3. În contextul lit. a) a paragrafului 2 al prezentului articol, fiecare stat parte aplică măsuri pentru ca instituțiile sale financiare să țină evidențe corespunzătoare pe o durată potrivită, conturi și operațiuni implicînd persoanele menționate la paragraful 1 al prezentului articol, evidențe care ar trebui să conțină, cel puțin, informații asupra identității clientului, precum și, în măsura posibilului, asupra beneficiarului.

4. În scopul prevenirii și descoperirii transferurilor de bunuri dobîndite ilicit, provenind din infracțiunile stabilite conform prezentei convenții, fiecare stat parte aplică măsurile corespunzătoare și eficiente pentru a împiedica, cu ajutorul organismelor sale de reglementare și de control, stabilirea băncilor care nu au prezență fizică și care nu sunt afiliate unui grup financiar reglementat. În plus, statele părți pot pretinde instituțiilor lor financiare să refuze stabilirea sau să urmărească relațiile bancare corespunzătoare cu astfel de instituții și să evite să stabilească relații cu instituții financiare străine care permit utilizarea conturilor lor de către bănci care nu au prezență fizică și care nu sunt afiliate unui grup financiar reglementat.

5. Fiecare stat parte are în vedere stabilirea, conform dreptului său intern, pentru agenții publici corespunzători, de sisteme eficiente de divulgare a informației financiare și prevede sancțiuni corespunzătoare în cazul încălcării. Fiecare stat parte urmărește, de asemenea, să ia măsurile necesare pentru a permite autorităților sale competente să împărtășească această informație cu autoritățile competente ale altor state părți atunci cînd acestea o solicită pentru ancheta asupra bunurilor dobîndite ilicit, pentru a le reclama și a le recupera.

6. Fiecare stat parte urmărește să ia, conform dreptului său intern, măsurile necesare pentru ca agenții săi publici corespunzători avînd un drept ori o delegație de semnătură sau orice altă împuternicire asupra unui cont financiar domiciliat într-o altă țară străină să fie obligați să o semnaleze autorităților competente și să păstreze evidențele corespunzătoare acestor conturi. Fiecare stat parte prevede, de asemenea, sancțiuni corespunzătoare în cazul încălcării acestei obligații.

ART. 53

Măsuri pentru recuperarea directă de bunuri

Fiecare stat parte, conform dreptului său intern:

a) ia măsurile necesare pentru a permite unui alt stat parte să intenteze o acțiune civilă în fața instanțelor sale judecătorești în vederea recunoașterii existenței unui drept de proprietate asupra bunurilor dobîndite prin intermediul unei infracțiuni stabilite conform prezentei convenții;

b) ia măsurile necesare pentru a permite instanțelor sale judecătorești să ordone autorilor infracțiunilor stabilite conform prezentei convenții să verse o reparație sau daune-interese unui alt stat parte care a suferit un prejudiciu în urma acestor infracțiuni; și

c) ia măsurile necesare pentru a permite instanțelor sale judecătorești sau autorităților competente, cînd trebuie să decidă o confiscare, să recunoască dreptul de proprietate legitim revendicat de către un alt stat parte asupra bunurilor dobîndite prin intermediul unei infracțiuni stabilite conform prezentei convenții.

ART. 54

Mecanisme de recuperare de bunuri prin cooperarea internațională în scopul confiscării

1. În scopul de a asigura asistența judiciară prevăzută la art. 55 din prezenta convenție privind bunurile achiziționate prin intermediul unei infracțiuni stabilite conform prezentei convenții sau utilizate pentru astfel de infracțiune, fiecare stat parte, conform dreptului său intern:

a) ia măsurile necesare pentru a permite autorităților sale competente să dea efect unei decizii de confiscare a unei instanțe judecătorești aparținînd altui stat parte;

b) ia măsurile necesare pentru a permite autorităților sale competente, cînd acestea au competență teritorială, să ordone confiscarea bunurilor de origine străină, pronunțîndu-se asupra unei infracțiuni de spălare a banilor sau uneia ce ține de competența sa, sau prin alte proceduri autorizate de dreptul său intern; și

c) are în vedere să ia măsurile necesare pentru a permite confiscarea unor asemenea bunuri în absența unei condamnări, atunci cînd autorul infracțiunii nu poate fi urmărit din cauza decesului, evadării sau absenței ori în alte cazuri corespunzătoare.

2. În scopul de a acorda asistența judiciară care îi este solicitată în aplicarea paragrafului 2 al art. 55, fiecare stat parte, conform dreptului său intern:

a) ia măsurile necesare pentru a permite autorităților sale competente să blocheze sau să sechestreze bunuri, în temeiul unei hotărîri judecătorești sau a unei autorități competente a unui stat parte solicitant ordonînd blocarea sau confiscarea, care dă statului parte solicitat un motiv rezonabil să creadă că există temeiuri suficiente de a lua astfel de măsuri și că bunurile vor face ulterior obiectul unei ordonanțe de confiscare în scopul lit. a) a paragrafului 1 al prezentului articol;

b) ia măsurile necesare pentru a permite autorităților sale competente să blocheze sau să sechestreze bunuri în baza unei cereri care dă statului parte un motiv rezonabil să creadă că există temeiuri suficiente de a lua măsuri și că bunurile vor face ulterior obiectul unei ordonanțe de confiscare în scopul lit. a) a paragrafului 1 al prezentului articol; și

c) are în vedere luarea unor măsuri suplimentare pentru a permite autorităților competente să păstreze bunurile în vederea confiscării lor, de exemplu în baza unei arestări sau a unei acuzări intervenite în străinătate în legătură cu achiziționarea lor.

ART. 55

Cooperarea internațională în scopul confiscării

1. În măsura posibilităților, în cadrul sistemului său juridic național, un stat parte care a primit de la un alt stat parte avînd competența de a investiga o infracțiune prevăzută de prezenta convenție o cerere de confiscare a produsului infracțiunii, bunurilor materiale sau a altor instrumente prevăzute la paragraful 1 al art. 31 din prezenta convenție, care sunt situate pe teritoriul său:

a) transmite cererea autorităților sale competente, în vederea pronunțării unei decizii de confiscare și, în cazul în care aceasta intervine, să fie executată; sau

b) transmite autorităților sale competente, cu scopul de a fi executată în limite-

le cererii, decizia de confiscare pronunțată de o instanță judecătorească situată pe teritoriul statului parte solicitant, conform paragrafului 1 al art. 31 și lit. a) a paragrafului 1 al art. 54 din prezenta convenție, cu atît mai mult cu cît ea poartă asupra produsului infracțiunii, bunurilor, materialelor sau altor instrumente prevăzute în paragraful 1 al art. 31, situate pe teritoriul său.

2. În cazul în care cererea este făcută de către un alt stat parte care are competența pentru a cunoaște o infracțiune prevăzută prin prezenta convenție, statul parte solicitat ia măsurile necesare pentru identificarea, localizarea și blocarea sau sechestrul produsului infracțiunii, bunurilor, materialelor sau altor instrumente prevăzute în paragraful 1 al art. 31 din prezenta convenție, în vederea unei confiscări ulterioare ordonate fie de către statul parte solicitant, fie, ca urmare a unei cereri formulate în baza paragrafului 1 al prezentului articol, de către statul parte solicitat.

3. Dispozițiile art. 46 din prezenta convenție se aplică mutatis mutandis prezentului articol. În afara informațiilor prevăzute la paragraful 15 al art. 46, cererile făcute în aplicarea prezentului articol conțin:

a) în cazul în care cererea se referă la lit. a) a paragrafului 1 al prezentului articol, o descriere a bunurilor care urmează să fie confiscate, inclusiv, în măsura posibilului, a locului în care acestea se găsesc și, dacă este cazul, a valorii lor estimative, și o expunere a faptelor pe care se bazează statul parte solicitant, care să permită statului parte solicitat să pronunțe o decizie de confiscare în cadrul dreptului său intern;

b) în cazul în care se referă la lit. b) a paragrafului 1 al prezentului articol, o copie certificată a deciziei de confiscare date de statul parte solicitant, pe care se întemeiază cererea, o expunere a faptelor și informațiilor indicînd limitele în care se cere executarea deciziei, o declarație menționînd măsurile luate de statul parte solicitant pentru a informa terții de bună-credință și a garanta o procedură regulată și o declarație conform căreia decizia de confiscare este definitivă;

c) în cazul în care cererea se referă la paragraful 2 al prezentului articol, o expunere a faptelor pe care se bazează statul parte solicitant și o descriere a măsurilor solicitate, precum și, atunci cînd este disponibilă, o copie certificată a deciziei pe care se întemeiază cererea.

4. Deciziile sau măsurile prevăzute la paragrafele 1 și 2 ale prezentului articol sunt luate de statul parte solicitat, conform dreptului său intern și dispozițiilor acestui drept și potrivit regulilor sale de procedură sau ale oricărui acord sau aranjament bilateral ori multilateral care îl leagă de statul parte solicitant.

5. Fiecare stat parte trimite secretarului general al Organizației Națiunilor Unite o copie a legilor și regulamentelor sale care dau efect prezentului articol, precum și o copie a oricărei modificări ulterioare aduse acestor legi și regulamente sau o descriere a acestor legi, regulamente și modificări ulterioare.

6. Dacă un stat parte decide să subordoneze adoptarea măsurilor prevăzute la paragrafele 1 și 2 ale prezentului articol existenței unui tratat în materie, el consideră prezenta convenție ca bază convențională necesară și suficientă.

7. Cooperarea în baza prezentului articol poate fi refuzată sau măsurile de conservare pot fi ridicate dacă statul parte solicitat nu primește în timp util probele suficiente sau dacă bunul este de valoare minimă.

8. Înainte de a ridica orice măsură de conservare luată în aplicarea prezentului articol, statul parte solicitat dă, dacă este posibil, statului parte solicitant dreptul de a prezenta argumente în favoarea menținerii măsurii.

9. Dispozițiile prezentului articol nu trebuie interpretate ca aducînd atingere drepturilor terților de bună-credință.

ART. 56

Cooperarea specială

Fără prejudicierea dreptului său intern, fiecare stat parte se străduiește să ia măsuri care să-i permită, fără a aduce atingere propriilor anchete, urmăriri sau proceduri judiciare, să comunice, fără o cerere prealabilă, unui stat parte informații asupra produsului infracțiunilor stabilite în conformitate cu prezenta convenție atunci cînd consideră că divulgarea acestor informații ar putea să ajute statul parte respectiv să înceapă sau să conducă o anchetă, urmăriri ori o procedură judiciară sau care ar putea să deschidă calea prezentării de către acest stat a unei cereri în baza prezentului capitol.

ART. 57

Restituirea şi dispunerea de bunuri

1. Un stat parte care a confiscat bunuri în aplicarea art. 31 sau 55 din prezenta convenție dispune de acestea, inclusiv restituindu-le proprietarilor legitimi anteriori, în aplicarea paragrafului 3 al prezentului articol și conform dispozițiilor prezentei convenții și dreptului său intern.

2. Fiecare stat parte adoptă, conform principiilor fundamentale ale dreptului său intern, măsuri legislative și alte măsuri care se dovedesc a fi necesare pentru a permite autorităților sale competente să restituie bunurile confiscate, atunci cînd acționează la cererea unui alt stat parte, conform prezentei convenții și ținînd seama de drepturile terților de bună-credință.

3. Conform art. 46 și 55 din prezenta convenție și conform paragrafelor 1 și 2 ale prezentului articol, statul parte solicitat:

a) în cazurile de sustragere de fonduri publice sau de spălare de fonduri publice sustrase, prevăzute la art. 17 și 23, cînd confiscarea a fost executată conform art. 55 și în baza rămînerii definitive a unei decizii pronunțate în statul parte solicitant, exigență la care acesta poate renunța, restituie bunurile confiscate statului parte solicitant;

b) în cazul produsului oricărei alte infracțiuni vizate prin prezenta convenție, cînd confiscarea a fost executată conform art. 55 din prezenta convenție și în baza rămînerii definitive a unei decizii pronunțate în statul parte solicitant, exigență la care acesta poate renunța, restituie bunurile confiscate statului parte solicitant, cînd acesta din urmă furnizează statului parte solicitat probe rezonabile ale dreptului său de proprietate anterior asupra bunurilor menționate ale statului parte solicitat sau cînd acesta din urmă recunoaște un prejudiciu adus statului solicitant ca temei de restituire a bunurilor confiscate;

c) în toate cazurile, urmărește cu titlu prioritar să restituie bunurile confiscate statului solicitant, să le restituie proprietarilor legitimi anteriori sau să despăgubească

victimele infracțiunii.

4. Dacă este cazul și numai dacă statele părți nu decid altfel, statul parte solicitat poate să deducă cheltuielile rezonabile ocazionate de anchete, urmăriri sau proceduri judiciare care au dus la restituirea sau dispunerea bunurilor confiscate în aplicarea prezentului articol.

5. Dacă este cazul, statele părți pot, de asemenea, urmări încheierea, după caz, de acorduri sau de aranjamente reciproce pentru dispunerea definitivă a bunurilor confiscate.

ART. 58

Serviciul de informare financiar

Statele părți cooperează în scopul prevenirii și combaterii transferului produsului infracțiunilor stabilite conform prezentei convenții, precum și în scopul promovării mijloacelor de recuperare a produsului menționat și, cu această finalitate, au în vedere stabilirea unui serviciu de informare financiar care va fi însărcinat să primească, să analizeze și să comunice autorităților competente declarațiile de operațiuni financiare suspecte.

ART. 59

Acorduri şi aranjamente bilaterale şi multilaterale

Statele părți urmăresc să încheie acorduri sau aranjamente bilaterale ori multilaterale cu scopul de a consolida eficiența cooperării internaționale instaurate în aplicarea prezentului capitol.

CAP. 6

Asistența tehnică şi schimbul de informații

ART. 60

Formarea şi asistența tehnică

1. Fiecare stat parte stabilește, dezvoltă sau îmbunătățește, în măsura necesităților, programe de formare specifice pentru personalul său însărcinat să prevină și să combată corupția; aceste programe se pot referi, îndeosebi, la:

a) măsurile specifice de prevenire, descoperire, investigare, reprimare și luptă împotriva corupției, inclusiv utilizarea metodelor de strîngere a probelor și de investigații;

b) consolidarea capacităților de elaborare și de planificare a strategiilor împotriva corupției;

c) formarea de autorități competente în stabilirea cererilor de asistență judiciară care să răspundă exigențelor prezentei convenții;

d) evaluarea și consolidarea instituțiilor, gestiunii serviciului public și a finanțelor publice (inclusiv achiziții publice) și a sectorului privat;

e) prevenirea transferului produsului infracțiunilor stabilite conform prezentei convenții, lupta împotriva acestor transferuri și recuperarea acestui produs;

f) descoperirea și blocarea transferurilor produsului infracțiunilor stabilite conform prezentei convenții;

g) supravegherea mișcărilor produsului infracțiunilor stabilite conform prezentei convenții, precum și a metodelor de transfer, de disimulare sau de deghizare a acestui produs;

h) mecanisme și metode judiciare și administrative corespunzătoare și eficiente pentru a înlesni restituirea produsului infracțiunilor stabilite conform prezentei convenții;

i) metode folosite pentru protecția victimelor și a martorilor care cooperează cu autoritățile judiciare; și

j) formarea reglementărilor naționale și internaționale și formarea lingvistică.

2. Statele părți au în vedere, în planurile și în programele lor naționale de luptă împotriva corupției, să acorde, după posibilități, cea mai amplă cu putință asistență tehnică, în special în folosul țărilor în curs de dezvoltare, inclusiv sprijinul material și formarea în domeniile menționate la paragraful 1 al prezentului articol, precum și formarea, asistența, schimbul reciproc de experiență în materie și cunoștințe specializate, ceea ce va facilita cooperarea internațională între statele părți în domeniile de extrădare și de asistență judiciară.

3. Statele părți întăresc, în măsura în care este necesar, măsurile luate pentru optimizarea activităților operaționale și de formare în cadrul organizațiilor internaționale și regionale și în cadrul acordurilor sau aranjamentelor bilaterale și multilaterale în materie.

4. Statele părți au în vedere să-și acorde asistență, la cerere, pentru a conduce evaluări, studii și cercetări asupra tipurilor, cauzelor, efectelor și costurilor corupției pe teritoriul lor, în vederea elaborării, cu participarea autorităților competente și a societății, de strategii și planuri de acțiune pentru combaterea corupției.

5. Cu scopul de a facilita recuperarea produsului infracțiunilor stabilite conform prezentei convenții, statele părți pot coopera comunicîndu-și numele experților susceptibili de a ajuta la atingerea acestui obiectiv.

6. Statele părți au în vedere să folosească în mod util conferințe și seminarii subregionale, regionale și internaționale pentru a favoriza cooperarea și asistența tehnică și pentru a stimula schimburile de opinii asupra problemelor comune, inclusiv asupra problemelor și nevoilor particulare ale țărilor în curs de dezvoltare și ale țărilor cu o economie în tranziție.

7. Statele părți au în vedere stabilirea de mecanisme cu caracter voluntar, în scopul de a contribui financiar, prin programe și proiecte de asistență tehnică, la eforturile țărilor în curs de dezvoltare și ale țărilor cu o economie în tranziție pentru a aplica prezenta convenție.

8. Fiecare stat parte are în vedere să verse contribuții voluntare Centrului pentru prevenirea internațională a criminalității cu scopul de a încuraja, prin intermediul acestuia, programe și proiecte în țările în curs de dezvoltare pentru aplicarea prezentei convenții.

ART. 61

Colectarea, schimbul şi analiza informaţiilor asupra corupţiei

1. Fiecare stat parte are în vedere să analizeze, prin consultarea cu experţi, tendinţele de corupţie pe teritoriul său, precum şi circumstanţele în care infracţiunile de corupţie sunt săvîrşite.

2. Statele părţi au în vedere să dezvolte şi să pună în comun, direct între ele şi prin intermediul organizaţiilor internaţionale şi regionale, statisticile şi cunoştinţele lor analitice referitoare la corupţie, precum şi informaţiile în vederea elaborării, în măsura posibilului, de definiţii, norme şi metode comune şi informaţii asupra celor mai bune practici pentru prevenirea şi combaterea corupţiei.

3. Fiecare stat parte are în vedere să asigure supravegherea permanentă a politicilor şi măsurilor sale concrete de luptă împotriva corupţiei şi să evalueze punerea lor în aplicare, precum şi eficienţa acestora.

ART. 62

Alte măsuri: aplicarea convenţiei prin dezvoltare economică şi asistenţă tehnică

1. Statele părţi iau măsuri de natură să asigure cea mai bună aplicare posibilă a prezentei convenţii, prin cooperarea internaţională, ţinînd seama de efectele negative ale corupţiei asupra societăţii în general şi asupra dezvoltării durabile în special.

2. Statele părţi fac eforturi concrete, în măsura posibilului şi în coordonare unele cu altele, precum şi cu organizaţiile regionale şi internaţionale:

a) pentru dezvoltarea cooperării lor la diferite niveluri în ţările în curs de dezvoltare, în vederea întăririi capacităţii acestora în prevenirea şi combaterea corupţiei;

b) pentru creşterea asistenţei financiare şi materiale acordate ţărilor în curs de dezvoltare, în scopul sprijinirii eforturilor pe care acestea le desfăşoară pentru a preveni şi a combate eficient corupţia şi pentru a le ajuta să aplice cu succes prezenta convenţie;

c) pentru a acorda o asistenţă tehnică ţărilor în curs de dezvoltare şi ţărilor cu economie în tranziţie, cu scopul de a le ajuta să răspundă necesităţilor în vederea aplicării prezentei convenţii. În acest sens, statele părţi se străduiesc să depună voluntar contribuţii adecvate şi regulate într-un cont stabilit în acest scop în cadrul unui mecanism de finanţare a Organizaţiei Naţiunilor Unite. Statele părţi pot, de asemenea, să aibă în vedere, în special, conform dreptului lor intern şi dispoziţiilor prezentei convenţii, să depună în contul sus-menţionat o cotă-parte din fondul sau din valoarea corespunzătoare a produsului infracţiunii sau a bunurilor confiscate în aplicarea dispoziţiilor prezentei convenţii;

d) pentru a încuraja şi a convinge alte state şi instituţii financiare să se asocieze în eforturile făcute conform prezentului articol, mai ales oferind ţărilor în curs de dezvoltare mai multe programe de formare şi materiale moderne pentru a le ajuta să atingă obiectivele prezentei convenţii.

3. În măsura posibilităţilor, aceste măsuri sunt luate fără a aduce atingere aranjamentelor existente în materie de asistenţă străină sau de alte aranjamente de cooperare financiară la nivel bilateral, regional sau internaţional.

4. Statele părți pot încheia acorduri sau aranjamente bilaterale ori multilaterale privind asistența materială și logistică, ținînd seama de aranjamentele financiare necesare pentru a asigura eficiența mijloacelor de cooperare internațională prevăzute de prezenta convenție și pentru a preveni, descoperi și combate corupția.

CAP. 7

Mecanisme de aplicare

ART. 63

Conferința statelor părți la convenție

1. O conferință a statelor părți la convenție se instituie pentru îmbunătățirea capacității statelor părți de a atinge obiectivele enunțate în prezenta convenție și întărirea cooperării lor în acest scop, precum și pentru promovarea și examinarea aplicării prezentei convenții.

2. Secretarul general al Organizației Națiunilor Unite va convoca Conferința statelor părți la convenție cel mai tîrziu după un an de la intrarea în vigoare a prezentei convenții. Prin urmare, Conferința statelor părți la convenție va ține reuniunile ordinare conform regulamentului interior pe care îl va adopta.

3. Conferința statelor părți la convenție va adopta un regulament interior și reguli privind funcționarea activităților enunțate în prezentul articol, inclusiv reguli privind admiterea și participarea observatorilor și finanțarea cheltuielilor pentru aceste activități.

4. Conferința statelor părți la convenție stabilește activitățile, procedurile și metodele de lucru în vederea realizării obiectivelor vizate la paragraful 1 al prezentului articol, astfel:

a) facilitează activitățile desfășurate de statele părți în temeiul art. 60 și 62 și al cap. II - V ale prezentei convenții, inclusiv încurajează mobilizarea contribuțiilor voluntare;

b) facilitează schimbul de informații între statele părți asupra caracteristicilor și tendințelor corupției și a practicilor eficiente pentru a le combate și preveni, și restituirii produsului infracțiunii, în special, prin intermediul publicării informațiilor pertinente prevăzute în prezentul articol;

c) cooperează cu mecanismele și organizațiile regionale și internaționale și cu organizațiile neguvernamentale competente;

d) utilizează în mod corespunzător informațiile pertinente produse de alte mecanisme internaționale și regionale pentru combaterea și prevenirea corupției cu scopul de a evita o repetare inutilă a activităților;

e) examinează periodic aplicarea prezentei convenții de către statele părți;

f) formulează recomandări în vederea îmbunătățirii prezentei convenții și a aplicării sale;

g) ia notă de nevoile de asistență tehnică ale statelor părți în ceea ce privește aplicarea prezentei convenții și recomandă măsurile pe care le consideră necesare în această privință.

5. În scopul realizării paragrafului 4 al prezentului articol, Conferința statelor părți la convenție se informează asupra măsurilor adoptate și dificultăților întîmpi-

nate de către statele părți pentru aplicarea prezentei convenții, folosind informațiile pe care acestea le comunică prin intermediul mecanismelor complementare de examinare pe care ea le poate stabili.

6. Fiecare stat parte comunică Conferinței statelor părți la convenție, după cum aceasta o cere, informații asupra programelor, planurilor și practicilor, precum și asupra măsurilor legislative și administrative privind aplicarea prezentei convenții. Conferința statelor părți la convenție examinează mijlocul cel mai eficace de a primi informații și de a acționa în acest sens, inclusiv de la statele părți și de la organizațiile internaționale competente. Contribuțiile primite de la organizațiile neguvernamentale competente, acreditate conform procedurilor, înainte de a fi stabilite de Conferința statelor părți la convenție, pot fi, de asemenea, luate în considerare.

7. Conform paragrafelor 4 - 6 ale prezentului articol, Conferința statelor părți la convenție creează, atunci cînd consideră necesar, orice mecanism sau organ adecvat pentru a înlesni aplicarea efectivă a convenției.

ART. 64

Secretariatul

1. Secretarul general al Organizației Națiunilor Unite asigură serviciile de secretariat necesare Conferinței statelor părți la convenție.

2. Secretariatul:

a) ajută Conferința statelor părți la convenție să realizeze activitățile descrise în art. 63 din prezenta convenție, ia măsuri și oferă serviciile necesare pentru sesiunile Conferinței statelor părți la convenție;

b) ajută statele părți, la cererea lor, să comunice informații Conferinței statelor părți la convenție, conform prevederilor paragrafelor 5 și 6 ale art. 63 din prezenta convenție; și

c) asigură coordonarea necesară cu secretariatul organizațiilor regionale și internaționale competente.

CAP. 8

Dispoziții finale

ART. 65

Aplicarea convenției

1. Fiecare stat parte ia măsurile necesare, inclusiv legislative și administrative, conform principiilor fundamentale ale dreptului său intern, pentru a asigura executarea obligațiilor asumate în baza prezentei convenții.

2. Fiecare stat parte poate lua măsurile necesare mai stricte sau mai severe decît cele prevăzute prin prezenta convenție în scopul de a preveni și de a combate corupția.

ART. 66

Reglementarea diferendelor

1. Statele părți se străduiesc să soluționeze diferendele privind interpretarea sau aplicarea prezentei convenții pe cale de negociere.

2. Orice diferend între două sau mai multe state părți privind interpretarea sau aplicarea prezentei convenții, care nu poate fi soluționat prin negociere într-o perioadă rezonabilă, este supus arbitrajului, la cererea unuia dintre aceste state. Dacă în termen de 6 luni de la data cererii de arbitraj statele părți nu se pot înțelege asupra organizării arbitrajului, oricare dintre ele poate supune diferendul Curții Internaționale de Justiție, adresînd o cerere conform cu Statutul Curții.

3. Fiecare stat parte poate, în momentul semnării, ratificării, acceptării sau aprobării prezentei convenții sau aderării la aceasta, să declare că nu se consideră legat de dispozițiile paragrafului 2 al prezentului articol. Celelalte state părți nu sunt legate de dispozițiile paragrafului 2 al prezentului articol față de oricare stat parte care a formulat o asemenea rezervă.

4. Orice stat parte care a formulat o rezervă în baza paragrafului 3 al prezentului articol o poate retrage în orice moment, adresînd o notificare secretarului general al Organizației Națiunilor Unite.

ART. 67

Semnarea, ratificarea, acceptarea, aprobarea şi aderarea

1. Prezenta convenție va fi deschisă spre semnare tuturor statelor, de la 9 la 11 decembrie 2003, la Merida (Mexic) și, ulterior, la sediul Organizației Națiunilor Unite de la New York, pînă la 9 decembrie 2005.

2. Prezenta convenție este, de asemenea, deschisă spre semnare organizațiilor regionale de integrare economică, cu condiția ca cel puțin un stat membru al unei astfel de organizații să fi semnat prezenta convenție conform paragrafului 1 al prezentului articol.

3. Prezenta convenție este supusă ratificării, acceptării sau aprobării. Instrumentele de ratificare, acceptare sau aprobare vor fi depuse la secretarul general al Organizației Națiunilor Unite. O organizație regională de integrare economică poate depune instrumentul de ratificare, acceptare sau aprobare dacă cel puțin unul dintre statele membre a făcut aceasta. În acest instrument de ratificare, acceptare sau aprobare, această organizație declară sfera competenței sale privind problemele reglementate de prezenta convenție. Ea informează, de asemenea, depozitarul despre orice modificare pertinentă a sferei sale de competență.

4. Prezenta convenție este deschisă aderării oricărui stat sau oricărei organizații regionale de integrare economică din care cel puțin un stat membru este parte la prezenta convenție. Instrumentele de aderare vor fi depuse la secretarul general al Organizației Națiunilor Unite. În momentul aderării sale o organizație regională de integrare economică își declară sfera de competență privind problemele reglementate de prezenta convenție. Ea informează, de asemenea, depozitarul despre orice modificare pertinentă privind sfera competenței sale.

ART. 68

Intrarea în vigoare

1. Prezenta convenție va intra în vigoare în a nouăzecea zi care urmează datei de depunere a celui de-al treizecilea instrument de ratificare, acceptare, aprobare sau ade-

rare. În scopurile prezentului paragraf nici unul dintre instrumentele depuse de o organizație regională de integrare economică nu este considerat ca fiind un instrument care să se adauge instrumentelor deja depuse de statele membre ale acestei organizații.

2. Pentru fiecare stat sau organizație regională de integrare economică ce va ratifica, va accepta sau va aproba prezenta convenție ori va adera la aceasta după depunerea celui de-al treizecilea instrument pertinent, prezenta convenție va intra în vigoare în a treizecea zi de la data depunerii instrumentului pertinent de către acest stat sau această organizație ori de la data la care ea va intra în vigoare în conformitate cu paragraful 1 al prezentului articol, dacă aceasta este posterioară.

ART. 69

Amendamente

1. La expirarea unui termen de 5 ani de la intrarea în vigoare a prezentei convenții, un stat parte poate propune un amendament și poate să-l transmită secretarului general al Organizației Națiunilor Unite, care comunică atunci propunerea de amendament celorlalte state părți și Conferinței statelor părți la convenție în vederea examinării propunerii și adoptării unei decizii. Conferința statelor părți la convenție nu precupețește nici un efort pentru a ajunge la un consens asupra tuturor amendamentelor. Dacă toate eforturile în acest sens au fost epuizate fără să intervină un acord, va trebui, în ultimă instanță, pentru ca amendamentul să fie adoptat, un vot cu o majoritate de două treimi din numărul statelor prezente la Conferința statelor părți la convenție care să exprime votul lor.

2. Organizațiile regionale de integrare economică dispun, pentru a exercita în baza prezentului articol dreptul de vot în domeniile care țin de competența lor, de un număr de voturi egal cu numărul statelor sale membre părți la prezenta convenție. Ele nu își pot exercita dreptul de vot dacă statele lor membre și-l exercită, și invers.

3. Un amendament adoptat conform paragrafului 1 al prezentului articol este supus ratificării, acceptării sau aprobării statelor părți.

4. Un amendament adoptat conform paragrafului 1 al prezentului articol va intra în vigoare pentru un stat parte după 90 de zile de la data depunerii de către acest stat parte, la secretarul general al Organizației Națiunilor Unite, a unui instrument de ratificare, de acceptare sau de aprobare a acestui amendament.

5. Un amendament intră în vigoare cu forță obligatorie față de statele părți care și-au exprimat consimțămîntul de a fi legate de acesta. Celelalte state părți rămîn legate de dispozițiile prezentei convenții și de orice amendament anterior pe care l-au ratificat, acceptat sau aprobat.

ART. 70

Denunțarea

1. Un stat parte poate denunța prezenta convenție prin notificare scrisă adresată secretarului general al Organizației Națiunilor Unite. O astfel de denunțare are efect după un an de la data primirii notificării de către secretarul general.

2. O organizație regională de integrare economică încetează de a fi parte la prezenta convenție atunci cînd toate celelalte state membre au denunțat-o.

ART. 71

Depozitarul şi limbile folosite

1. Secretarul general al Organizației Națiunilor Unite este depozitarul prezentei convenții.

2. Originalul prezentei convenții, ale cărui texte în limbile engleză, arabă, chineză, spaniolă, franceză și rusă sunt egal autentice, va fi depus la secretarul general al Organizației Națiunilor Unite.

Drept care subsemnații plenipotențiari, împuterniciți în acest scop de guvernele respective, au semnat prezenta convenție.

Tiparul executat la SA „*Tipografia Reclama*“
or. Chişinău, str. Alexandru cel Bun, 111
tel.: 24-46-15; 24-30-67
Comanda nr. 246

Tipografia nu-şi asumă răspunderea pentru conţinutul materialelor tipărite